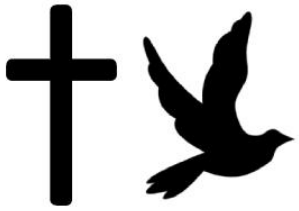

Yr Efengylau ac Actau'r Apostolion

Tabl Cynnwys

Efengyl Mathew	1
Efengyl Marc	25
Efengyl Luc	40
Efengyl Ioan	66
Actau'r Apostolion	86

Matthew

PENNOD 1

1 Llyfr cenhedlaeth Iesu Grist, mab Dafydd, fab Abraham.
2 Abraham a genhedlodd Isaac; ac Isaac a genhedlodd Jacob; a Jacob a genhedlodd Jwdas a'i frodyr;
3 A Jwdas a genhedlodd Phares a Zara o Thamar; a Phares a genhedlodd Esrom; ac Esrom a genhedlodd Aram;
4 Ac Aram a genhedlodd Aminadab; ac Aminadab a genhedlodd Naasson; a Naasson a genhedlodd Salmon;
5 A Salmon a genhedlodd Boos o Rachab; a Booz a genhedlodd Obed o Ruth; ac Obed a genhedlodd Jesse;
6 A Jesse a genhedlodd Dafydd y brenin; a Dafydd y brenin a genhedlodd Solomon yr hon a fuasai yn wraig i Ureias;
7 A Solomon a genhedlodd Roboam; a Roboam a genhedlodd Abia; ac Abia a genhedlodd Asa;
8 Ac Asa a genhedlodd Josaphat; a Josaphat a genhedlodd Joram; a Joram a genhedlodd Osias;
9 Ac Ozias a genhedlodd Ioatham; a Joatham a genhedlodd Achas; ac Achas a genhedlodd Esecias;
10 Ac Esecias a genhedlodd Manasses; a Manasse a genhedlodd Amon; ac Amon a genhedlodd Josias;
11 A Joseias a genhedlodd Jechonias a'i frodyr, ynghylch yr amser y caethgludwyd hwynt i Babilon:
12 Ac wedi eu dwyn hwynt i Babilon, Iechonia a genhedlodd Salathiel; a Salathiel a genhedlodd Sorobabel;
13 A Zorobabel a genhedlodd Abiud; ac Abiud a genhedlodd Eliacim; ac Eliacim a genhedlodd Asor;
14 Ac Azor a genhedlodd Sadoc; a Sadoc a genhedlodd Achim; ac Achim a genhedlodd Eliud;
15 Ac Eliud a genhedlodd Eleazar; ac Eleasar a genhedlodd Mattan; a Mattan a genhedlodd Jacob;
16 A Jacob a genhedlodd Ioseph, gwr Mair, o'r hon y ganwyd Iesu, yr hwn a elwir Crist.
17 Felly yr holl genedlaethau o Abraham hyd Dafydd, pedair cenhedlaeth ar ddeg; ac o Ddafydd hyd y caethgludiad i Babilon y mae pedair cenhedlaeth ar ddeg; ac o'r cario i Fabilon hyd Grist y mae pedair cenhedlaeth ar ddeg.
18 Yn awr yr oedd genedigaeth Iesu Grist ar y wedd hon : Pan gyf- ryngwyd Mair ei fam i Ioseph, cyn iddynt ddyfod ynghyd, hi a'i cafwyd yn feichiog o'r Yspryd Glân.
19 A Joseff ei gu373?r, gan ei fod yn ddyn cyfiawn, heb fod yn fodlon ei gwneud yn esiampl gyhoeddus, a fwriadodd ei chadw yn ddirgel.
20 Ond tra yr oedd efe yn meddwl y pethau hyn, wele, angel yr Arglwydd a ymddangosodd iddo mewn breuddwyd, gan ddywedyd, Ioseph, mab Dafydd, nac ofna gymmeryd i ti Mair dy wraig: canys yr hyn a genhedlwyd ynddi hi yw. o'r Yspryd Glan.
21 A hi a esgor ar fab, a thi a elwi IESU : canys efe a wared ei bobl oddi wrth eu pechodau.
22 A hyn oll a wnaethpwyd, fel y cyflawnid yr hyn a ddywedasid am yr Arglwydd trwy y proffwyd, gan ddywedyd,
23 Wele wyryf yn feichiog, ac a esgor ar fab, a hwy a alwant ei enw ef Emmanuel, yr hyn o'i ddehongli yw, Duw gyda ni.
24 A Joseff, wedi ei gyfodi o gwsg, a wnaeth fel yr ofynnodd angel yr Arglwydd wrtho, ac a gymerth iddo ei wraig:
25 Ac nid adnabu hi hyd oni esgorodd hi ei mab cyntafanedig: ac efe a alwodd ei enw ef IESU.

PENNOD 2

1 Pan anwyd yr Iesu ym Methlehem Jwdea yn nyddiau Herod y brenin, wele doethion yn dyfod o'r dwyrain i Jerwsalem,
2 Gan ddywedyd, Pa le y mae yr hwn a anwyd yn Frenin yr Iuddewon? canys gwelsom ei seren ef yn y dwyrain, a daethom i'w addoli ef.
3 Pan glybu Herod y brenin y pethau hyn, efe a gythryblwyd, a holl Jerwsalem gydag ef.
4 Ac wedi iddo gasglu ynghyd yr holl archoffeiriaid ac ysgrifenyddion y bobl, efe a fynnodd ganddynt o ba le yr oedd Crist i gael ei eni.
5 A hwy a ddywedasant wrtho, Yn Bethlehem Jwdea: canys fel hyn y mae yn ysgrifenedig trwy y proffwyd,
6 A thithau Bethlehem, yng ngwlad Jwda, nid y lleiaf o dywysogion Jwda: canys o honot ti y daw rhaglaw, yr hwn a lywodraetha fy mhobl Israel.
7 Yna Herod, wedi iddo alw y doethion yn ddirgel, a ymofynnodd yn ddyfal iddynt pa ham yr ymddangosodd y seren.
8 Ac efe a'u hanfonodd hwynt i Bethlehem, ac a ddywedodd, Ewch, a chwilia yn ddyfal am y bachgen bach; a phan gaffoch ef, dywedwch wrthyf drachefn, fel y delwyf i'w addoli hefyd.
9 Pan glywsant y brenin, hwy a aethant; ac wele, y seren, yr hon a welsant yn y dwyrain, a aeth o'u blaen hwynt, nes iddi ddyfod a sefyll dros y lle yr oedd y bachgen.
10 Pan welsant y seren, llawenychasant â llawenydd mawr.
11 A phan ddaethant i'r tŷ, hwy a welsant y bachgen ieuanc gyd â Mair ei fam, ac a syrthiasant i lawr, ac a'i haddolasant ef : ac wedi agoryd eu trysorau, hwy a gyflwynasant iddo anrhegion; aur, a thus, a myrr.
12 Ac wedi cael eu rhybuddio gan Dduw mewn breuddwyd rhag iddynt ddychwelyd at Herod, hwy a aethant i'w gwlad eu hunain ffordd arall.
13 A phan aethant hwy allan, wele, angel yr Arglwydd a ymddangosodd i Ioseph mewn breuddwyd, gan ddywedyd, Cyfod, a chymer y mab bychan a'i fam, a ffo i'r Aipht, a bydd yno hyd oni fynwyf y gair wrthyt: canys Bydd Herod yn ceisio'r plentyn ifanc i'w ddinistrio.
14 Pan gyfododd, efe a gymmerth y mab bychan a'i fam liw nos, ac a aeth i'r Aifft:
15 Ac a fu yno hyd farwolaeth Herod: fel y cyflawnid yr hyn a ddywedasid gan yr Arglwydd trwy y prophwyd, gan ddywedyd, Allan o'r Aipht y gelwais fy mab.
16 Yna Herod, pan ganfu efe ei watwar gan y doethion, a ddicllonodd yn ddirfawr, ac a anfonodd allan, ac a laddodd yr holl feibion oedd yn Bethlehem, ac yn ei holl derfynau, o fab dwyflwydd ac iau, yn ôl. yr amser a ymofynnodd yn ddyfal i'r doethion.
17 Yna y cyflawnwyd yr hyn a ddywedasid trwy Ieremi y proffwyd, gan ddywedyd,
18 Yn Rama y clywyd llef, galarnad, ac wylofain, a galar mawr, Rachel yn wylo am ei phlant, ac ni's cyssurodd, am nad ydynt.

19 Ond wedi marw Herod, wele angel yr Arglwydd yn ymddangos mewn breuddwyd i Joseff yn yr Aifft,
20 Gan ddywedyd, Cyfod, a chymer y mab ieuanc a'i fam, a dos i wlad Israel: canys meirw y rhai oedd yn ceisio einioes y bachgen.
21 Ac efe a gyfododd, ac a gymmerth y mab bychan a'i fam, ac a ddaeth i wlad Israel.
22 Ond pan glybu efe fod Archelaus yn teyrnasu yn Jwdea yn ystafell ei dad Herod, efe a ofnodd fyned yno: er hynny, wedi ei rybuddio gan Dduw mewn breuddwyd, efe a drodd o'r neilltu i barthau Galilea:
23 Ac efe a ddaeth ac a drigodd mewn dinas a elwid Nazareth: fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd trwy y proffwydi, Nasaread a elwir ef.

PENNOD 3

1 Yn y dyddiau hynny y daeth Ioan Fedyddiwr, yn pregethu yn anialwch Jwdea,
2 A dywedyd, Edifarhêwch : canys nesaodd teyrnas nefoedd.
3 Canys hwn yw yr hwn y soniwyd am dano gan y prophwyd Esaias, gan ddywedyd, Llef y neb yn llefain yn yr anialwch, Paratowch ffordd yr Arglwydd, unionwch ei lwybrau ef.
4 A'r un Ioan oedd â'i wisg o flew camel, a gwregys lledr am ei lwynau; a'i ymborth oedd locustiaid a mêl gwylltion.
5 Yna yr aeth allan ato ef Jerwsalem, a holl Jwdea, a'r holl fro o amgylch yr Iorddonen,
6 Ac a fedyddiwyd ganddo ef yn yr Iorddonen, gan gyffesu eu pechodau.
7 Ond pan welodd efe lawer o'r Phariseaid a'r Sadwceaid yn dyfod i'w fedydd ef, efe a ddywedodd wrthynt, O genhedlaeth gwiberod, pwy a'ch rhybuddiodd chwi i ffoi rhag y digofaint sydd i ddod?
8 Dygwch gan hynny ffrwythau cyfaddas i edifeirwch:
9 Ac na feddyliwch ddywedyd o'ch mewn eich hunain, Y mae gennym ni Abraham i'n tad : canys yr wyf yn dywedyd i chwi, y dichon Duw o'r cerrig hyn gyfodi plant i Abraham.
10 Ac yn awr hefyd y fwyell a osodwyd wrth wreiddyn y prennau: am hynny pob pren nid yw yn dwyn ffrwyth da, wedi ei naddu, ac a deflir i'r tân.
11 Yr ydwyf fi yn eich bedyddio chwi â dwfr i edifeirwch: eithr yr hwn sydd yn dyfod ar fy ôl i, sydd gryfach na myfi, yr hwn nid wyf deilwng o'i esgidiau: efe a'ch bedyddia chwi â'r Yspryd Glân, ac â thân.
12 Yr hwn y mae ei wyntyll yn ei law, ac efe a lwyr lanhau ei lawr, ac a gasgl ei wenith i'r garner; ond efe a losga'r us â thân na ellir ei ddiffodd.
13 Yna yr Iesu a ddaeth o Galilea i'r Iorddonen at Ioan, i'w fedyddio ganddo.
14 Eithr Ioan a'i gwaharddodd ef, gan ddywedyd, Y mae arnaf eisieu fy medyddio gennyt ti, ac a wyt ti yn dyfod ataf fi?
15 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Goddef hi felly yn awr : canys fel hyn y mae yn dyfod i ni gyflawni pob cyfiawnder. Yna dyoddefodd ef.
16 A'r Iesu, wedi ei fedyddio, a aeth i fyny ar unwaith o'r dwfr: ac wele, y nefoedd a agorwyd iddo, ac efe a ganfu Yspryd Duw yn disgyn fel colomen, ac yn goleuo arno ef:
17 Ac wele lef o'r nef, yn dywedyd, Hwn yw fy anwyl Fab, yn yr hwn y'm boddlon- wyd yn dda.

PENNOD 4

1Yna arweiniwyd Iesu gan yr Ysbryd i'r anialwch i gael ei demtio gan ddiafol.
2 Ac wedi iddo ymprydio ddeugain niwrnod a deugain nos, efe a newynodd wedi hynny.
3 A phan ddaeth y temtiwr atto, efe a ddywedodd, Os Mab Duw wyt ti, gorchymyn wneuthur y cerrig hyn yn fara.
4 Ond efe a attebodd ac a ddywedodd, Y mae yn ysgrifenedig, Nid trwy fara yn unig y bydd byw dyn, ond trwy bob gair a ddaw o enau Duw.
5 Yna cymerodd diafol ef i'r ddinas sanctaidd, a'i osod ar binacl y deml,
6 Ac a ddywedodd wrtho, Os Mab Duw wyt, bwrw dy hun i lawr: canys y mae yn ysgrifenedig, Efe a rydd orchymyn i'w angylion amdanat ti: a hwy a'th ddygant yn eu dwylo hwynt, rhag i ti dorri un amser dy droed. yn erbyn carreg.
7 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Y mae yn ysgrifenedig drachefn, Na themtia yr Arglwydd dy Dduw.
8 Drachefn, y mae diafol yn ei gymryd ef i fynydd uchel dros ben, ac yn dangos iddo holl deyrnasoedd y byd, a'u gogoniant;
9 Ac a ddywedodd wrtho, Y pethau hyn oll a roddaf i ti, os syrthi i lawr a'm haddoli i.
10 Yna y dywedodd yr Iesu wrtho, Dos gan hyn, Satan : canys ysgrifenedig yw, Addoli yr Arglwydd dy Dduw, ac ef yn unig a wasanaethi.
11 Yna y mae diafol yn ei adael ef, ac wele angylion yn dyfod ac yn gweini arno.
12 A phan glybu yr Iesu fod Ioan wedi ei fwrw i garchar, efe a aeth i Galilea;
13 A chan adael Nasareth, efe a ddaeth ac a drigodd yn Capernaum, yr hon sydd ar fin y môr, yn nherfynau Sabulon a Nephthalim:
14 Fel y cyflawnid yr hyn a lefarwyd trwy Esaias y proffwyd, gan ddywedyd,
15 Gwlad Zabulon, a gwlad Nephthalim, ar hyd ffordd y môr, y tu hwnt i'r Iorddonen, Galilea y Cenhedloedd;
16 Y bobl oedd yn eistedd mewn tywyllwch a welsant oleuni mawr; ac i'r rhai oedd yn eistedd yn ardal a chysgod angau y mae goleuni yn codi.
17 O'r pryd hwnnw y dechreuodd yr Iesu bregethu, a dywedyd, Edifarhewch : canys nesaodd teyrnas nefoedd.
18 A'r Iesu, wrth gerdded ar lan môr Galilea, a ganfu ddau frawd, Simon a elwid Pedr, ac Andreas ei frawd, yn bwrw rhwyd i'r môr: canys pysgotwyr oeddynt.
19 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Dilynwch fi, a gwnaf chwi yn bysgodwyr dynion.
20 A gadawsant eu rhwydau ar unwaith, a chanlynasant ef.
21 Ac wedi myned rhagddo oddi yno, efe a ganfu ddau frawd arall, Iago mab Sebedeus, ac Ioan ei frawd, mewn llong gyda Sebedeus eu tad, yn trwsio eu rhwydau; ac efe a'u galwodd hwynt.
22 A hwy yn ebrwydd a adawsant y llong a'u tad, ac a'i canlynasant ef.
23 A'r Iesu a aeth o amgylch holl Galilea, gan ddysgu yn eu synagogau hwynt, a phregethu efengyl y deyrnas, ac iachâu pob afiechyd a phob afiechyd ymhlith y bobl.

24 A'i enwogrwydd ef a aeth trwy holl Syria: a hwy a ddygasant ato yr holl gleifion oedd wedi eu dal â gwahanol glefydau a phoenedigaethau, a'r rhai oedd ym meddiant cythreuliaid, a'r lloerig, a'r rhai oedd â pharlys; ac efe a'u hiachaodd hwynt.
25 A chanlynodd tyrfaoedd mawr o bobl o Galilea, ac o Decapolis, ac o Jerwsalem, ac o Jwdea, ac o'r tu hwnt i'r Iorddonen.

PENNOD 5

1 A gwelodd y tyrfaoedd, efe a aeth i fyny i fynydd: ac wedi ei osod, ei ddisgyblion a ddaethant ato:
2 Ac efe a agorodd ei enau, ac a ddysgodd iddynt, gan ddywedyd,
3 Gwyn eu byd y tlodion yn yr ysbryd : canys eiddot hwy yw teyrnas nefoedd.
4 Gwyn eu byd y rhai a alarant : canys hwy a gânt gysur.
5 Gwyn eu byd y rhai addfwyn : canys hwy a etifeddant y ddaear.
6 Gwyn eu byd y rhai sydd newynu ac yn sychedu am gyfiawnder : canys hwy a ddigonir.
7 Gwyn eu byd y trugarog : canys hwy a gânt drugaredd.
8 Gwyn eu byd y rhai pur o galon : canys hwy a welant Dduw.
9 Gwyn eu byd y tangnefeddwyr : canys hwy a elwir yn blant i Dduw.
10 Gwyn eu byd y rhai a erlidiant er mwyn cyfiawnder : canys eiddot hwy yw teyrnas nefoedd.
11 Gwyn eich byd pan fyddo dynion yn eich dirmygu, ac yn eich erlid, ac a ddywedant bob drwg yn eich erbyn yn gelwyddog, er fy mwyn i.
12 Llawenhewch, a gorfoleddwch: canys mawr yw eich gwobr yn y nef: canys felly erlidiasant y proffwydi a fu o'ch blaen chwi.
13 Chwychwi yw halen y ddaear: ond os collodd yr halen ei flas, â pha beth yr halltir ef? nid yw o hynny allan yn dda i ddim, ond ei fwrw allan, a'i sathru dan draed dynion.
14 Chwychwi yw goleuni y byd. Ni ellir cuddio dinas sydd wedi ei gosod ar fryn.
15 Nid yw dynion ychwaith yn goleuo canwyll, ac yn ei gosod dan fwseli, ond ar ganhwyllbren; ac y mae yn rhoddi goleuni i bawb sydd yn y tŷ.
16 Llewyrched felly eich goleuni ger bron dynion, fel y gwelont eich gweithredoedd da chwi, ac y gogoneddont eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd.
17 Na feddyliwch fy mod i wedi dyfod i ddistrywio'r gyfraith, neu'r proffwydi: nid i ddistryw y deuthum, ond i gyflawni.
18 Canys yn wir meddaf i chwi, Hyd oni ddarfyddo nef a daear, nid ânt un ysgrif nac un teitl oddi wrth y gyfraith, hyd oni chyflawner y cwbl.
19 Pwy bynnag gan hynny a dorro un o'r gorchmynion lleiaf hyn, ac a ddysg i ddynion felly, efe a elwir y lleiaf yn nheyrnas nefoedd: ond pwy bynnag a'i gwnelo ac a'u dysgo, hwnnw a elwir yn fawr yn nheyrnas nefoedd.
20 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, Oni bai fod eich cyfiawnder chwi yn rhagori ar gyfiawnder yr ysgrifenyddion a'r Phariseaid, nid ewch chwi o gwbl i mewn i deyrnas nefoedd.
21 Chwi a glywsoch fel y dywedwyd ganddynt hwy o'r blaen, Na ladd; a phwy bynnag a laddo, sydd mewn perygl o'r farn:
22 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, Y bydd pwy bynnag a ddigio wrth ei frawd heb achos, mewn perygl o'r farn: a phwy bynnag a ddywedo wrth ei frawd, Raca, a fydd mewn perygl o'r cyngor: ond pwy bynnag a ddywedo, Yr wyt yn ffôl , a fydd mewn perygl o dân uffern.
23 Am hynny os dygi dy rodd i'r allor, a chofio yno fod gan dy frawd beth i'th erbyn;
24 Gad yno dy rodd o flaen yr allor, a dos ymaith; yn gyntaf cymoder â'th frawd, ac yna tyred ac offrymu dy rodd.
25 Cytuna â'th wrthwynebydd ar fyrder, tra fyddo gyd ag ef ar y ffordd; rhag i'r gwrthwynebydd, un amser, dy waredu i'r barnwr, a'r barnwr dy drosglwyddo i'r swyddog, a'th daflu i garchar.
26 Yn wir meddaf i ti, Ni ddeui allan o hyn allan, hyd oni thal y ffyrling eithaf.
27 Chwi a glywsoch fel y dywedwyd ganddynt hwy o'r hen amser, Na odineba.
28 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, Fod pwy bynnag a edrycho ar wraig i chwantu ar ei hôl, wedi godinebu â hi eisoes yn ei galon.
29 Ac os dy lygad deau a'th drosedda, tyn ef allan, a bwrw ef oddi wrthyt: canys buddiol yw i ti ddarfod i un o'th aelodau, ac nid bwrw dy holl gorph i uffern.
30 Ac os dy ddeheulaw a'th drosedda, tor hi ymaith, a bwrw hi oddi wrthyt: canys buddiol yw i ti ddarfod i un o'th aelodau, ac nid bwrw dy holl gorph i uffern.
31 Y dywedwyd, Pwy bynnag a rydd ymaith ei wraig, rhodded iddo ysgrifen ysgar.
32 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, Pwy bynnag a roddo ymaith ei wraig, gan arbed o achos godineb, sydd yn peri iddi odineb: a phwy bynnag a briodo yr ysgaredig, sydd yn godinebu.
33 Trachefn, chwi a glywsoch fel y dywedwyd ganddynt hwy o'r hen amser, Na thyngwch dy hun, eithr cyflawna i'r Arglwydd dy lwon:
34 Ond yr wyf yn dywedyd i chwi, Na thynwch o gwbl; nac wrth y nef ; oherwydd gorsedd Duw yw hi:
35 Nac wrth y ddaear; canys troedfainc ei draed ef yw hi: nac ychwaith wrth Jerwsalem; canys dinas y Brenin mawr yw hi.
36 Na thyngu i'th ben chwaith, am na elli wneuthur un blewyn yn wyn neu yn ddu.
37 Ond bydded eich cyfathrach, Ie, ie; Nage, na: canys beth bynnag sydd fwy na'r rhain sydd yn dyfod o ddrygioni.
38 Clywsoch fel y dywedwyd, Llygad am lygad, a dant am ddant:
39 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, Nac ymwrthodwch â drwg : ond pwy bynnag a'th drawo ar dy foch ddeau, tro yntau atto ef y llall.
40 Ac os ewyllysia neb dy erlyn wrth y gyfraith, a thynnu ymaith dy wisg, bydded iddo hefyd dy gloc.
41 A phwy bynnag a'th gymell di i fyned filltir, dos gydag ef ddwy.
42 Dyro i'r neb a ofyno gennyt, ac oddi wrth yr hwn a fynnai fenthyca gennyt na thro ymaith.
43 Clywsoch fel y dywedwyd, Câr dy gymydog, a chasâ dy elyn.

44 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, Carwch eich gelynion, bendithiwch y rhai a'ch melltithiant, gwnewch dda i'r rhai sy'n eich casáu, a gweddïwch dros y rhai sy'n eich erlid, ac yn eich erlid;
45 Fel y byddoch blant eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd : canys y mae efe yn peri i'w haul godi ar y drwg ac ar y da, ac yn anfon glaw ar y cyfiawn ac ar yr anghyfiawn.
46 Canys os carwch y rhai a'ch carant, pa wobr sydd i chwi? onid yw hyd yn oed y publicanod yr un peth?
47 Ac os cyfarchwch eich brodyr yn unig, beth mwy yr ydych yn ei wneuthur nag eraill? onid felly y tafarnwyr hyd yn oed?
48 Byddwch berffaith gan hynny, megis y mae eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd yn berffaith.

PENNOD 6

1 Gwyliwch nad ydych yn gwneuthur eich elusen ger bron dynion, i gael eich gweled ganddynt: oni bai i chwi ddim gwobr gan eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd.
2 Am hynny pan wnelych dy elusen, na chanu utgorn o'th flaen, megis y gwna'r rhagrithwyr yn y synagogau, ac yn yr heolydd, fel y caffont ogoniant dynion. Yn wir meddaf i chwi, Y mae eu gwobr ganddynt.
3 Ond pan wnelych elusen, na ŵyr dy law aswy beth a wna dy law ddeau:
4 Fel y byddo dy elusen yn y dirgel : a'th Dad yr hwn sydd yn gweled yn y dirgel, a dâl i ti yn agored.
5 A phan weddïech, na fydd fel y rhagrithwyr: canys y maent yn hoff o weddïo yn sefyll yn y synagogau, ac yng nghonglau'r heolydd, fel y gwelont ddynion. Yn wir meddaf i chwi, Y mae eu gwobr ganddynt.
6 Ond tydi, pan weddïech, dos i mewn i'th ystafell wely, a phan gauoch dy ddrws, gweddïa ar dy Dad yr hwn sydd yn y dirgel; a'th Dad yr hwn sydd yn gweled yn y dirgel, a dâl i ti yn agored.
7 Ond pan weddïwch, na arferwch ailadroddiadau ofer, megis y cenhedloedd: canys hwy a dybiant y cânt eu clywed am eu llawer o lefaru.
8 Na fyddwch gan hynny yn debyg iddynt hwy: canys y mae eich Tad yn gwybod pa bethau sydd arnoch eu hangen, cyn gofyn iddo.
9 Fel hyn gan hynny gweddïwch: Ein Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, Sancteiddier dy enw.
10 Deled dy deyrnas. Gwneler dy ewyllys ar y ddaear, fel yn y nef.
11 Dyro i ni heddiw ein bara beunyddiol.
12 A maddeu i ni ein dyledion, megis y maddeuwn i'n dyledwyr.
13 Ac nac arwain ni i demtasiwn, eithr gwared ni rhag drwg: Canys eiddot ti yw y deyrnas, a'r gallu, a'r gogoniant, yn dragywydd. Amen.
14 Canys os maddeuwch i ddynion eu camweddau, eich Tad nefol a faddau i chwithau hefyd:
15 Ond os na faddeuwch i ddynion eu camweddau, ni faddeu eich Tad eich camweddau chwi ychwaith.
16 Ar ben hynny pan fyddwch yn ymprydio, na fydded, fel y rhagrithwyr, wynepryd trist: canys y maent yn anffurfio eu hwynebau, fel yr ymddangosont i ddynion yn ymprydio. Yn wir meddaf i chwi, Y mae eu gwobr ganddynt.
17 Ond tydi, pan ymprydio, eneinia dy ben, a golch dy wyneb;
18 Fel nad ymddangoso i ddynion dy fod yn ymprydio, ond i'th Dad yr hwn sydd yn y dirgel: a'th Dad, yr hwn sydd yn gweled yn y dirgel, a dâl i ti yn agored.
19 Na roddwch i chwi eich hunain drysorau ar y ddaear, lle y mae gwyfyn a rhwd yn llygru, a lle y mae lladron yn torri trwodd ac yn lladrata.
20 Cynigwch i chwi drysorau yn y nef, lle nad yw gwyfyn na rhwd yn llygru, a lle nad yw lladron yn torri trwodd nac yn lladrata.
21 Canys lle y mae dy drysor, yno y byddo dy galon hefyd.
22 Goleuni'r corff yw'r llygad: os sengl fydd dy lygad, dy holl gorff a fydd lawn o oleuni.
23 Ond os drwg fydd dy lygad, dy holl gorph a fydd lawn o dywyllwch. Felly os tywyllwch yw'r goleuni sydd ynot, mor fawr yw'r tywyllwch hwnnw!
24 Ni ddichon neb wasanaethu dau feistr : canys naill ai efe a gasa y naill, ac a gâr y llall; neu fel arall bydd yn gafael yn y naill, ac yn dirmygu'r llall. Ni ellwch wasanaethu Duw a mammon.
25 Am hynny meddaf i chwi, Na feddyliwch am eich einioes, pa beth a fwytaoch, neu beth a yfoch; nac etto am eich corph, yr hyn a wisgwch. Onid mwy yw'r bywyd na chig, a'r corff na dillad?
26 Edrychwch ar ehediaid yr awyr: canys nid ydynt yn hau, ac nid ydynt yn medi, ac yn casglu i ysguboriau; eto y mae eich Tad nefol yn eu porthi hwynt. Onid ydych chwi yn llawer gwell na hwynt-hwy?
27 Pa un ohonoch trwy feddwl a all ychwanegu un cufydd at ei uchder?
28 A phaham yr ydych yn meddwl am ddillad? Ystyriwch lilïau'r maes, sut y maent yn tyfu; nid ydynt yn llafurio, ac nid ydynt yn nyddu:
29 Ac eto yr wyf yn dywedyd i chwi, Nad oedd Solomon yn ei holl ogoniant wedi ei wisgo fel un o'r rhai hyn.
30 Am hynny, os felly y mae Duw yn dilladu gwellt y maes, yr hwn sydd heddiw, ac yfory yn cael ei fwrw i'r ffwrn, onid mwy o lawer y dillada efe chwi, chwi o ychydig ffydd?
31 Am hynny na feddyliwch, gan ddywedyd, Beth a fwytâwn? neu, Beth a yfwn ni? neu, Pa le y gwisgir ni?
32 (Canys wedi yr holl bethau hyn y mae'r Cenhedloedd yn eu ceisio:) canys eich Tad nefol a ŵyr fod arnoch angen y pethau hyn oll.
33 Eithr ceisiwch yn gyntaf deyrnas Dduw, a'i gyfiawnder ef ; a'r holl bethau hyn a chwanegir atoch.
34 Nac ystyriwch gan hynny drannoeth: canys y fory a feddylir am y pethau ei hun. Digon hyd y dydd yw ei ddrygioni.

PENNOD 7

1 Na farnwch, rhag i chwi gael eich barnu.
2 Canys â pha farn yr ydych yn ei barnu, y bernir chwi: ac â pha fesur yr ydych yn ei fesur, hi a fesurir i chwi drachefn.
3 A phaham yr wyt yn edrych ar y brycheuyn sydd yn llygad dy frawd, ond heb ystyried y trawst sydd yn dy lygad dy hun?
4 Neu sut y dywedi wrth dy frawd, Gad i mi dynnu'r brycheuyn o'th lygad; ac wele, trawst sydd yn dy lygad dy hun?

5 Rhagrithiwr, bwrw allan yn gyntaf y trawst o'th lygad dy hun; ac yna y gweli yn eglur fwrw y brycheuyn allan o lygad dy frawd.
6 Na roddwch yr hyn sydd sanctaidd i'r cŵn, ac na bwriwch eich perlau o flaen y moch, rhag iddynt eu sathru dan eu traed, a throi drachefn a'ch rhwygo.
7 Gofyn, a rhoddir i ti; ceisiwch, a chwi a gewch; curwch, ac fe agorir i chwi:
8 Canys pob un a ofyno sydd yn derbyn; a'r hwn sydd yn ceisio, sydd yn cael; ac i'r neb a'i curo, yr agorir.
9 Neu pa ŵr sydd o honoch, yr hwn os gofyn ei fab ef fara, a rydd garreg iddo?
10 Neu os gofyn efe bysgodyn, a rydd efe iddo sarff?
11 Os ydych chwi, gan hynny, yn ddrwg, yn gwybod sut i roi rhoddion da i'ch plant, pa faint mwy y rhydd eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd bethau da i'r rhai sy'n gofyn iddo?
12 Am hynny pob peth a ewyllysioch i ddynion ei wneuthur i chwi, gwnewch chwithau felly iddynt hwy: canys hyn yw y gyfraith a'r proffwydi.
13 Ewch i mewn wrth y porth cyfyng: canys llydan yw'r porth, a llydan yw'r ffordd sydd yn arwain i ddistryw, a llawer sydd yn myned i mewn iddi.
14 Oherwydd culni yw'r porth, a chul yw'r ffordd sydd yn arwain i fywyd, ac ychydig sydd yn ei chael hi.
15 Gwyliwch rhag gau broffwydi, y rhai sy'n dod attoch yng ngwisg defaid, ond o'r tu mewn y maent yn fleiddiaid cigfrain.
16 Wrth eu ffrwythau yr adnabyddwch hwynt. A yw dynion yn casglu grawnwin o ddrain, neu ffigys ysgall?
17 Er hynny y mae pob pren da yn dwyn ffrwyth da; ond pren llygredig a ddwg ffrwyth drwg.
18 Ni ddichon pren da ddwyn ffrwyth drwg, ac ni ddichon pren llygredig ddwyn ffrwyth da.
19 Pob pren nid yw yn dwyn ffrwyth da, a naddwyd, ac a delir i'r tân.
20 Am hynny wrth eu ffrwythau yr adwaenoch hwynt.
21 Nid pob un a'r sydd yn dywedyd wrthyf, Arglwydd, Arglwydd, a â i mewn i deyrnas nefoedd ; eithr yr hwn sydd yn gwneuthur ewyllys fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd.
22 Llawer a ddywedant wrthyf yn y dydd hwnnw, Arglwydd, Arglwydd, oni phrophwydasom ni yn dy enw di? ac yn dy enw di bwrw allan gythreuliaid? ac yn dy enw di lawer o weithredoedd rhyfeddol?
23 Ac yna y proffesaf wrthynt, Nid adnabûm chwi erioed : ewch oddi wrthyf, y rhai ydych yn gwneuthur anwiredd.
24 Am hynny pwy bynnag a glywo y dywediadau hyn gennyf fi, ac a'u gwnelo, mi a'i cyffelybaf ef i ŵr doeth, yr hwn a adeiladodd ei dŷ ar graig:
25 A'r glaw a ddisgynnodd, a'r llifeiriant a ddaeth, a'r gwyntoedd a chwythasant, ac a gurasant ar y tŷ hwnnw; ac ni syrthiasai: canys ar graig y sylfaenwyd hi.
26 A phob un a'r a glywo y dywediadau hyn gennyf fi, ac nid yw yn eu gwneuthur, a gyffelybir i ŵr ffôl, yr hwn a adeiladodd ei dŷ ar y tywod:
27 A'r glaw a ddisgynnodd, a'r llifeiriant a ddaeth, a'r gwyntoedd a chwythasant, ac a gurasant ar y tŷ hwnnw; a syrthiodd : a mawr oedd ei gwymp.
28 A bu, wedi i'r Iesu orffen y ymadroddion hyn, y bobl a synasant wrth ei athrawiaeth ef:
29 Canys yr oedd efe yn eu dysgu hwynt fel un ag awdurdod ganddo, ac nid fel yr ysgrifenyddion.

PENNOD 8

1 Wedi iddo ddisgyn o'r mynydd, canlynodd tyrfaoedd mawr ef.
2 Ac wele, gwahanglwyfus a ddaeth ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Arglwydd, os mynni, ti a elli fy nglanhau.
3 A'r Iesu a estynnodd ei law, ac a gyffyrddodd ag ef, gan ddywedyd, Gwnaf; bydd lân. Ac ar unwaith ei wahanglwyf a lanhawyd.
4 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Gwel na ddywedi wrth neb; eithr dos, dangos dy hun i'r offeiriad, ac offryma y rhodd a orchmynnodd Moses, yn dystiolaeth iddynt.
5 A phan ddaeth yr Iesu i mewn i Gapernaum, daeth canwriad ato, yn erfyn arno,
6 A dywedyd, Arglwydd, y mae fy ngwas yn gorwedd gartref yn glaf o'r parlys, wedi ei boenydio yn ddirfawr.
7 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Mi a ddeuaf ac a'i hiachâf ef.
8 Y canwriad a attebodd ac a ddywedodd, Arglwydd, nid wyf deilwng i ti ddyfod dan fy nen : eithr llefara y gair yn unig, a'm gwas a iachair.
9 Canys gwr ydwyf fi dan awdurdod, a chanddo filwyr am danaf : ac yr wyf yn dywedyd wrth y dyn hwn, Dos, ac efe a â; ac wrth arall, Tyred, ac y mae yn dyfod; ac wrth fy ngwas, Gwna hyn, ac efe a'i gwna.
10 Pan glybu yr Iesu, efe a ryfeddodd, ac a ddywedodd wrth y rhai oedd yn canlyn, Yn wir meddaf i chwi, Ni chefais ffydd mor fawr, nac ychwaith yn Israel.
11 Ac yr wyf yn dywedyd i chwi, y daw llawer o'r dwyrain a'r gorllewin, ac a eisteddant gyd âg Abraham, ac Isaac, a Jacob, yn nheyrnas nefoedd.
12 Ond plant y deyrnas a fwrir allan i'r tywyllwch eithaf: yno y bydd wylofain a rhincian dannedd.
13 A'r Iesu a ddywedodd wrth y canwriad, Dos ymaith; ac fel y credaist, felly y byddo i ti. A'i was a iachawyd yn yr un awr.
14 A phan ddaeth yr Iesu i dŷ Pedr, efe a ganfu fam ei wraig yn gorwedd, ac yn glaf o dwymyn.
15 Ac efe a gyffyrddodd â'i llaw, a'r dwymyn a'i gadawodd hi: a hi a gyfodod, ac a wein- iodd iddynt.
16 Pan ddaeth yr hwyr, hwy a ddygasant ato lawer oedd wedi eu meddiannu gan gythreuliaid: ac efe a fwriodd allan yr ysbrydion â'i air, ac a iachaodd bawb oedd yn glaf:
17 Fel y cyflawnid yr hyn a lefarwyd trwy Esaias y prophwyd, gan ddywedyd, Ei hun a gymmerth ein gwendidau, ac a ddug ein gwaeledd ni.
18 Pan welodd yr Iesu dyrfaoedd mawr o'i amgylch, efe a orchmynnodd fyned i'r ochr draw.
19 A rhyw ysgrifennydd a ddaeth, ac a ddywedodd wrtho, Athro, dilynaf di i ba le bynnag yr ei.
20 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Y mae gan y llwynogod dyllau, a nythod gan adar yr awyr; ond nid oes gan Fab y dyn le i osod ei ben.
21 Ac un arall o'i ddisgyblion a ddywedodd wrtho, Arglwydd, goddef i mi yn gyntaf fyned a chladdu fy nhad.
22 Ond yr Iesu a ddywedodd wrtho, Canlyn fi; a gadael i'r meirw gladdu eu meirw.
23 Ac wedi iddo fyned i'r llong, ei ddisgyblion a'i canlynasant ef.
24 Ac wele, tymestl fawr a gyfododd yn y môr, fel y gorchuddiwyd y llong gan y tonnau: ond yr oedd efe yn cysgu.

25 A'i ddiscyblion a ddaethant atto, ac a'i deffrôs- asant ef, gan ddywedyd, Arglwydd, achub ni : darfu arnom.
26 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn ofnus, chwi o ychydig ffydd? Yna efe a gyfododd, ac a geryddodd y gwyntoedd a'r môr; a bu tawelwch mawr.
27 Ond y gwŷr a ryfeddasant, gan ddywedyd, Pa fath ddyn yw hwn, fod y gwyntoedd a'r môr yn ufuddhau iddo!
28 A phan ddaeth efe i'r lan arall i wlad y Gergeseniaid, hwy a gyfarfu ag ef ddau yn meddu cythreuliaid, yn dyfod allan o'r beddau, ac yn ffyrnig iawn, fel na allai neb fyned heibio y ffordd honno.
29 Ac wele, hwy a lefasant, gan ddywedyd, Beth sydd i ni a wnelom â thi, Iesu, Mab Duw? a ddaethost ti yma i'n poenydio ni cyn yr amser?
30 Ac yr oedd ffordd dda i ffwrdd oddi wrthynt genfaint o foch lawer.
31 Felly y cythreuliaid a attolygasant iddo, gan ddywedyd, Os bwri di ni allan, goddef i ni fyned i'r genfaint o foch.
32 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ewch. A phan ddaethant allan, hwy a aethant i'r genfaint o foch: ac wele yr holl genfaint o foch yn rhedeg yn ffyrnig i lawr lle serth i'r môr, ac a ddifethwyd yn y dyfroedd.
33 A'r rhai oedd yn eu cadw a ffoesant, ac a aethant eu ffyrdd i'r ddinas, ac a fynegasant bob peth, a'r hyn a ddigwyddodd i feddiannau y cythreuliaid.
34 Ac wele, yr holl ddinas a ddaethant allan i gyfarfod yr Iesu: a phan welsant ef, hwy a attolygasant iddo fyned allan o'u terfynau hwynt.

PENNOD 9

1 Ac efe a aeth i mewn i long, ac a aeth trosodd, ac a ddaeth i'w ddinas ei hun.
2 Ac wele, hwy a ddygasant atto ddyn yn glaf o'r parlys, yn gorwedd ar wely: a'r Iesu wrth weled eu ffydd hwynt, a ddywedodd wrth y claf o'r parlys; Mab, bydd o galon; maddeuir i ti dy bechodau.
3 Ac wele, rhai o'r ysgrifenyddion a ddywedasant ynddynt eu hunain, Y mae hwn yn cablu.
4 A'r Iesu gan wybod eu meddyliau a ddywedodd, Paham yr ydych yn meddwl drwg yn eich calonnau?
5 Canys pa un bynnag ai hawddach yw dywedyd, Maddeuwyd i ti dy bechodau; neu i ddywedyd, Cyfod, a rhodia?
6 Ond fel y gwypoch fod gan Fab y dyn allu ar y ddaear i faddeu pechodau, (yna y mae efe yn dywedyd wrth y claf o'r parlys,) Cyfod, cymmer dy wely, a dos i'th dŷ.
7 Ac efe a gyfododd, ac a aeth i'w dŷ.
8 Ond pan welodd y tyrfaoedd, hwy a ryfeddasant, ac a ogoneddasant Dduw, yr hwn a roddasai y cyfryw allu i ddynion.
9 Ac fel yr oedd yr Iesu yn myned rhagddo oddi yno, efe a ganfu ŵr, o'r enw Mathew, yn eistedd wrth y ddelw: ac efe a ddywedodd wrtho, Canlyn fi. Ac efe a gyfododd, ac a'i canlynodd ef.
10 A bu, a'r Iesu yn eistedd wrth ymborth yn y tŷ, wele, publicanod lawer a phechaduriaid a ddaethant ac a eisteddasant gyd âg ef a'i ddisgyblion.
11 A phan welodd y Phariseaid, hwy a ddywedasant wrth ei ddisgyblion, Paham y mae eich Meistr chwi yn bwyta publicanod a phechaduriaid?
12 Ond pan glybu yr Iesu hynny, efe a ddywedodd wrthynt, Nid oes angen meddyg ar y rhai iach, ond y cleifion.
13 Eithr ewch a dysgwch beth yw ystyr hynny, Trugaredd a wnaf, ac nid aberth : canys nid i edifeirwch y daethum i alw y cyfiawn, ond pechaduriaid.
14 Yna y daeth disgyblion loan ato, gan ddywedyd, Paham yr ydym ni a'r Phariseaid yn ymprydio yn fynych, ond dy ddisgyblion di ddim yn ymprydio?
15 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, A all plant yr ystafell briodas alaru, tra byddo y priodfab gyd â hwynt? ond fe ddaw y dyddiau, pan dynnir y priodfab oddi arnynt, ac yna yr ymprydiant.
16 Nid yw neb yn rhoi darn o frethyn newydd ar hen ddilledyn, oherwydd y mae'r hyn a roddwyd i'w lenwi yn cymryd o'r dilledyn, a'r rhwyg yn gwaethygu.
17 Nid yw dynion ychwaith yn rhoi gwin newydd mewn hen boteli: fel arall y mae'r teli yn torri, a'r gwin yn rhedeg allan, a'r poteli a ddifethir: ond y maent yn rhoi gwin newydd mewn poteli newydd, a'r ddau wedi eu cadw.
18 Tra yr oedd efe yn llefaru y pethau hyn wrthynt, wele, rhyw lywodraethwr a ddaeth, ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Fy merch a fu farw yn awr: eithr tyred, a gosod dy law arni, a byw fydd hi.
19 A'r Iesu a gyfododd, ac a'i canlynodd ef, ac felly y gwnaeth ei ddisgyblion.
20 Ac wele, gwraig, yr hon oedd yn dioddef o waed deuddeng mlynedd, a ddaeth ar ei ôl ef, ac a gyffyrddodd ag ymyl ei wisg ef:
21 Canys hi a ddywedodd ynddi ei hun, Os caf gyffwrdd â'i wisg ef, mi a fyddaf iach.
22 A'r Iesu a'i trodd ef o amgylch, a phan welodd efe hi, efe a ddywedodd, Ferch, bydd gysur; dy ffydd a'th gyflawnodd. A'r wraig a iachawyd o'r awr honno.
23 A phan ddaeth yr Iesu i dŷ y tywysog, a gweled y gweinidogion, a'r bobl yn canu,
24 Efe a ddywedodd wrthynt, Rhoddwch le : canys nid yw y forwyn yn marw, eithr yn cysgu. A hwy a'i gwatwarasant ef.
25 Ond wedi estyn y bobl, efe a aeth i mewn, ac a'i daliodd hi erbyn llaw, a'r forwyn a gyfododd.
26 A'i henwogrwydd a aeth i'r holl wlad honno.
27 A phan ymadawodd yr Iesu oddi yno, dau ddyn dall a'i canlynasant ef, gan lefain, ac a ddywedasant, Ti Fab Dafydd, trugarha wrthym.
28 A phan ddaeth efe i'r tŷ, y deillion a ddaethant atto : a'r Iesu a ddywedodd wrthynt, A gredwch chwi fy mod i ar fedr gwneuthur hyn? Hwythau a ddywedasant wrtho, Ie, Arglwydd.
29 Yna y cyffyrddodd efe â'u llygaid hwynt, gan ddywedyd, Yn ôl eich ffydd bydded i chwi.
30 A'u llygaid hwynt a agorwyd; a'r Iesu a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Edrychwch na ŵyr neb.
31 Ond hwy, wedi iddynt ymadael, a ledasant ei fri yn yr holl wlad honno.
32 Ac fel yr oeddynt yn myned allan, wele, hwy a ddygasant ato ddyn mud yn meddu cythraul.
33 Ac wedi bwrw y cythraul allan, y mud a lefarodd: a'r torfeydd a ryfeddasant, gan ddywedyd, Ni welwyd felly erioed yn Israel.
34 Ond y Phariseaid a ddywedasant, trwy dywysog y cythreuliaid y mae efe yn bwrw allan gythreuliaid.

35 A'r Iesu a aeth o amgylch yr holl ddinasoedd a'r pentrefydd, gan ddysgu yn eu synagogau hwynt, a phregethu efengyl y deyrnas, ac iacháu pob afiechyd a phob afiechyd ymhlith y bobl.
36 Ond pan welodd efe y torfeydd, efe a dosturiodd wrthynt, am eu bod yn llewygu, ac yn wasgaredig, fel defaid heb ganddynt fugail.
37 Yna y dywedodd efe wrth ei ddisgyblion, Y cynhaeaf yn wir sydd helaeth, ond y llafurwyr sydd brin;
38 Gweddïwch gan hynny ar Arglwydd y cynhaeaf, ar iddo anfon gweithwyr i'w gynhaeaf.

PENNOD 10

1 Ac wedi iddo alw ei ddeuddeg disgybl ato, efe a roddes iddynt awdurdod yn erbyn ysprydion aflan, i'w bwrw hwynt allan, ac i iachau pob rhyw afiechyd, a phob rhyw afiechyd.
2 Yn awr, enwau y deuddeg apostol yw y rhai hyn; Y cyntaf, Simon, yr hwn a elwir Pedr, ac Andreas ei frawd; Iago mab Sebedeus, ac Ioan ei frawd;
3 Philip, a Bartholomeus; Thomas, a Matthew y tafarnwr; Iago fab Alffeus, a Lebbaeus, a'i gyfenw Thaddaeus;
4 Simon y Canaaneaid, a Jwdas Iscariot, yr hwn hefyd a'i bradychodd ef.
5 Y deuddeg hyn a anfonodd yr Iesu allan, ac a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Nac ewch i ffordd y Cenhedloedd, nac i un o ddinasoedd y Samariaid, nac ewch i mewn:
6 Ond yn hytrach dos at ddefaid colledig tŷ Israel.
7 Ac fel yr ydych yn myned, pregethwch, gan ddywedyd, Y mae teyrnas nefoedd yn agos.
8 Iachau y cleifion, glanhewch y gwahangleifion, cyfodwch y meirw, bwriwch allan gythreuliaid : yn rhad y derbyniasoch, rhoddwch yn rhad.
9 Na roddwch aur, nac arian, na phres yn eich pyrsau,
10 Ac nac ysgrifell i'ch taith, na dwy wisg, nac esgidiau, na throsolion: canys teilwng yw y gweithiwr o'i ymborth.
11 Ac i ba ddinas bynnag neu dref yr ewch i mewn, ymofyn â phwy sydd deilwng; ac yno arhoswch nes myned oddi yno.
12 A phan ddeloch i dŷ, cyfarchwch ef.
13 Ac os teilwng fyddo y tŷ, deued eich tangnefedd arno : ond oni byddo teilwng, dychweled eich tangnefedd attoch.
14 A phwy bynnag ni'ch derbynio, ac ni wrandawo ar eich geiriau, pan eloch allan o'r tŷ neu y ddinas honno, ysgydwch y llwch oddi wrth eich traed.
15 Yn wir meddaf i chwi, Goddefadwy fydd hi i wlad Sodom a Gomorra yn nydd y farn, nag i'r ddinas honno.
16 Wele, yr wyf yn eich anfon allan fel defaid yng nghanol bleiddiaid: felly byddwch ddoeth fel seirff, a diniwed fel colomennod.
17 Eithr gwyliwch rhag dynion : canys hwy a'ch traddodiant chwi i'r cynghorau, ac a'ch fflangellant chwi yn eu synagogau ;
18 A chwi a ddygir ger bron llywodraethwyr a brenhinoedd er fy mwyn i, er tystiolaeth i'w herbyn hwynt a'r Cenhedloedd.
19 Ond pan draddodiant chwi i fynu, na feddyliwch pa fodd na pha beth a lefarwch: canys fe roddir i chwi yn yr awr honno yr hyn a ddywedwch.
20 Canys nid chwychwi sydd yn llefaru, ond Yspryd eich Tad yr hwn sydd yn llefaru ynoch.
21 A'r brawd a rydd y brawd i farwolaeth, a'r tad y mab: a'r plant a gyfodant yn erbyn eu rhieni, ac a roddant i farwolaeth.
22 A chas fyddwch gan bawb er mwyn fy enw i: ond yr hwn sydd yn parhau hyd y diwedd, a fydd cadwedig.
23 Ond pan erlidiant chwi yn y ddinas hon, ffowch i arall: canys yn wir meddaf i chwi, Nid ewch chwi dros ddinasoedd Israel, hyd oni ddelo Mab y dyn.
24 Nid yw'r disgybl uwchlaw ei feistr, na'r gwas uwchlaw ei arglwydd.
25 Digon i'r disgybl fyddo fel ei feistr, a'r gwas fel ei arglwydd. Os ydynt wedi galw Beelsebub ar feistr y tŷ, pa faint mwy y'u galw o'i deulu?
26 Nac ofna hwynt gan hynny : canys nid oes dim cuddiedig, ni ddatguddir; ac yn guddiedig, ni wyddys.
27 Yr hyn a ddywedaf wrthych mewn tywyllwch, a lefarwch yn y goleuni: a'r hyn a glywch yn y glust, a bregethwch ar bennau tai.
28 Ac nac ofnwch y rhai sydd yn lladd y corph, ond ni allant ladd yr enaid : eithr yn hytrach ofnwch yr hwn a ddichon ddifetha yr enaid a'r corph yn uffern.
29 Onid am ffyrling y gwerthir dau aderyn y to? ac ni syrth un o honynt ar lawr heb eich Tad chwi.
30 Ond y mae holl flew eich pen wedi eu rhifo.
31 Nac ofnwch gan hynny, yr ydych yn fwy gwerthfawr na llawer o adar y to.
32 Pwy bynnag gan hynny a'm cyffesa i ger bron dynion, ef a'm cyffesaf fi hefyd gerbron fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd.
33 Ond pwy bynnag a'm gwad i ger bron dynion, yntau a wadaf fi gerbron fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd.
34 Na feddyliwch fy mod i wedi dyfod i anfon tangnefedd ar y ddaear: nid i anfon tangnefedd y deuthum, ond i anfon cleddyf.
35 Canys deuthum i osod gŵr yn erbyn ei dad, a'r ferch yn erbyn ei mam, a'r ferch yng nghyfraith yn erbyn ei mam-yng-nghyfraith.
36 A gelynion dyn fydd y rhai o'i deulu ei hun.
37 Yr hwn sydd yn caru tad neu fam yn fwy na myfi, nid yw deilwng o honof fi : a'r hwn sydd yn caru mab neu ferch yn fwy na myfi, nid yw deilwng o honof fi.
38 A'r hwn nid yw yn cymmeryd ei groes, ac yn canlyn ar fy ol i, nid yw deilwng o honof fi.
39 Y neb a gaffo ei einioes, a'i cyll : a'r hwn a gollo ei einioes er fy mwyn i, a'i cyll.
40 Yr hwn sydd yn eich derbyn chwi sydd yn fy nerbyn i, a'r hwn sydd yn fy nerbyn i, sydd yn derbyn yr hwn a'm hanfonodd i.
41 Yr hwn sydd yn derbyn prophwyd yn enw prophwyd, a dderbyn wobr prophwyd ; a'r hwn sydd yn derbyn dyn cyfiawn yn enw dyn cyfiawn, a gaiff wobr y cyfiawn.
42 A phwy bynnag a roddo i'w yfed i un o'r rhai bychain hyn gwpanaid o ddwfr oer yn unig yn enw disgybl, yn wir meddaf i chwi, ni cholli efe mewn unrhyw fodd ei wobr.

PENNOD 11

1 A bu, wedi i'r Iesu orffen gorchymyn i'w ddeuddeg disgybl, efe a ymadawodd oddi yno i ddysgu ac i bregethu yn eu dinasoedd.

2 A phan glybu Ioan yn y carchar weithredoedd Crist, efe a anfonodd ddau o'i ddisgyblion,
3 Ac a ddywedodd wrtho, Ai tydi yw yr hwn sydd i ddyfod, ai un arall yr edrychwn ni?
4 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Ewch, a mynegwch drachefn i Ioan y pethau yr ydych chwi yn eu clywed ac yn eu gweled:
5 Y deillion a dderbyniant eu golwg, a'r cloffion yn rhodio, y gwahangleifion a lanheir, a'r byddariaid a glywant, y meirw a gyfodir, a'r tlodion a bregethir iddynt yr efengyl.
6 A bendigedig yw efe, pwy bynnag ni thramgwyddo ynof fi.
7 Ac fel yr oeddynt yn ymadael, yr Iesu a ddechreuodd ddywedyd wrth y torfeydd am Ioan, Beth yr aethoch chwi allan i'r anialwch i'w weled? Cors wedi ei hysgwyd gan y gwynt?
8 Eithr beth yr aethoch allan i'w weled? Dyn wedi ei wisgo mewn dillad meddal? wele, y rhai sy'n gwisgo dillad meddal sydd yn nhai brenhinoedd.
9 Eithr beth yr aethoch allan i'w weled? Yn broffwyd? ie, meddaf i chwi, a mwy na phrophwyd.
10 Canys hwn yw efe, am yr hwn y mae yn ysgrifenedig, Wele, yr ydwyf yn anfon fy nghennad o flaen dy wyneb, yr hwn a baratoa dy ffordd o'th flaen di.
11 Yn wir meddaf i chwi, Ym mhlith y rhai a aned o wragedd, ni chododd neb mwy nag Ioan Fedyddiwr: er hynny yr hwn sydd leiaf yn nheyrnas nefoedd, sydd fwy nag efe.
12 Ac o ddyddiau Ioan Fedyddiwr hyd yn awr y mae teyrnas nefoedd yn dioddef trais, a'r treisgar yn ei chymryd trwy rym.
13 Canys yr holl brophwydi a'r gyfraith a brophwydasant hyd loan.
14 Ac os ewyllysiwch ei dderbyn, hwn yw Elias, yr hwn oedd ar ddyfod.
15 Yr hwn sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandawed.
16 Ond i ba beth y cyffelybaf y genhedlaeth hon? Tebyg yw i blant yn eistedd yn y marchnadoedd, ac yn galw ar eu cymrodyr,
17 Ac yn dywedyd, Nyni a bebasom i chwi, ac ni ddawnsiasoch ; nyni a alarasom i chwi, ac ni alarasoch.
18 Canys Ioan a ddaeth nid nac bwytta nac yfed, ac y maent yn dywedyd, Y mae cythraul ganddo.
19 Daeth Mab y dyn yn bwyta ac yn yfed, ac y maent yn dywedyd, Wele ddyn glwth, a gwin-wŷr, cyfaill publicanod a phechaduriaid. Ond y mae doethineb yn gyfiawn o'i phlant.
20 Yna y dechreuodd efe edliw i'r dinasoedd y gwnaed y rhan fwyaf o'i weithredoedd nerthol ynddynt, am nad oeddynt yn edifarhau:
21 Gwae di, Chorazin! gwae di, Bethsaida! canys pe buasai y gweithredoedd nerthol, y rhai a wnaethpwyd ynoch chwi, wedi eu gwneuthur yn Tyrus a Sidon, buasent wedi edifarhau ers talwm mewn sachliain a lludw.
22 Ond yr wyf yn dywedyd i chwi, Goddefadwy fydd i Tyrus a Sidon yn nydd y farn, nag i chwi.
23 A thithau, Capernaum, yr hwn wyt wedi dy ddyrchafu i'r nef, a ostyngir i uffern : canys pe buasai y nerthoedd, y rhai a wnaethpwyd ynot ti, wedi eu gwneuthur yn Sodom, buasai yn aros hyd y dydd hwn.
24 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, mai mwy goddefol i wlad Sodom yn nydd y farn, nag i ti.
25 Y pryd hwnnw yr atebodd yr Iesu ac a ddywedodd, Yr wyf yn diolch i ti, O Dâd, Arglwydd nef a daear, am i ti guddio y pethau hyn oddi wrth y doethion a'r call, a'u datguddio i fabanod.
26 Er hynny, O Dad : canys felly yr ymddangosodd yn dda yn dy olwg di.
27 Pob peth a draddodir i mi gan fy Nhad : ac nid adwaen neb y Mab, ond y Tad ; ac nid yw yn adnabod neb y Tad, ond y Mab, a phwy bynnag a ewyllysio y Mab ei ddatguddio ef.
28 Deuwch ataf fi, y rhai oll sydd yn llafurio ac yn llwythog, a mi a roddaf i chwi lonyddwch.
29 Cymerwch fy iau arnoch, a dysgwch gennyf; canys addfwyn ydwyf fi a gostyngedig o galon: a chwi a gewch orffwystra i'ch eneidiau.
30 Canys fy iau sydd esmwyth, a'm baich sydd ysgafn.

PENNOD 12

1 Y pryd hwnnw yr aeth yr Iesu ar y dydd Saboth trwy yr ŷd; a'i ddisgyblion a newynasant, ac a ddechreuasant dynnu clustiau ŷd, a bwyta.
2 Ond pan welodd y Phariseaid, hwy a ddywedasant wrtho, Wele, y mae dy ddisgyblion yn gwneuthur yr hyn nid yw cyfreithlawn i'w wneuthur ar y dydd Saboth.
3 Ond efe a ddywedodd wrthynt, Oni ddarllenasoch beth a wnaeth Dafydd, pan oedd newynog, a'r rhai oedd gyd ag ef;
4 Pa fodd yr aeth efe i mewn i dŷ Dduw, ac y bwytaodd efe y bara gosod, yr hwn nid oedd gyfreithlon iddo ei fwyta, nac i'r rhai oedd gydag ef, ond i'r offeiriaid yn unig?
5 Neu oni ddarllenasoch yn y gyfraith, pa fodd ar y dyddiau Saboth fod yr offeiriaid yn y deml yn halogi'r Saboth, ac yn ddi-fai?
6 Eithr yr wyf yn dywedyd i chwi, Fod yn y lle hwn un mwy nâ'r deml.
7 Eithr pe gwybuasech beth yw ystyr hyn, mi a drugarhaf, ac nid aberth, ni buasit yn condemnio y rhai di-euog.
8 Canys Arglwydd y dydd Saboth yw Mab y dyn.
9 Ac wedi iddo ymadael oddi yno, efe a aeth i'w synagog hwynt:
10 Ac wele, yr oedd gŵr a'i law wedi gwywo. A hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Ai cyfreithlon iachau ar y dyddiau Saboth? fel y cyhuddent ef.
11 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa ŵr fydd yn eich plith, a byddo un ddafad, ac os syrth hi i bydew ar y dydd Saboth, oni ymafl efe ynddi, ac a'i dyrcha hi allan?
12 Pa mor well gan hynny dyn na dafad? Am hynny y mae'n gyfreithlon gwneud yn dda ar y dyddiau Saboth.
13 Yna y dywedodd efe wrth y gŵr, Estyn dy law. Ac efe a'i hestynodd; ac fe'i hadferwyd yn gyfan, fel y llall.
14 Yna y Phariseaid a aethant allan, ac a gynnullasant yn ei erbyn ef, pa fodd y difethent ef.
15 A'r Iesu pan wybu, efe a ymneilltuodd oddi yno: a thyrfaoedd mawr a'i canlynasant ef, ac a iachaodd hwynt oll;
16 A gorchmynnodd iddynt beidio â'i wneud yn hysbys:
17 Fel y cyflawnid yr hyn a lefarwyd trwy Esaias y proffwyd, gan ddywedyd,
18 Wele fy ngwas, yr hwn a ddewisais; fy anwylyd, yn yr hwn y mae fy enaid yn dda: rhoddaf fy ysbryd arno, ac efe a rydd farn i'r Cenhedloedd.

19 Nid ymryson, ac ni lefa; ac ni wrendy neb ar ei lais ef yn yr heolydd.
20 Gorsen gleision ni dryllia, ac ni thorrer llin y mwg, nes iddo anfon barn i fuddugoliaeth.
21 Ac yn ei enw ef y bydd y Cenhedloedd yn ymddiried.
22 Yna y dygwyd ato un yn meddu cythraul, dall, a mud: ac efe a'i hiachaodd ef, fel bod y dall a'r mud ill dau yn llefaru ac yn gweled.
23 A'r holl bobl a synasant, ac a ddywedasant, Onid hwn yw mab Dafydd?
24 Ond pan glybu y Phariseaid, hwy a ddywedasant, Nid yw hwn yn bwrw allan gythreuliaid, ond trwy Beelsebub tywysog y cythreuliaid.
25 A'r Iesu a wybu eu meddyliau hwynt, ac a ddywedodd wrthynt, Pob teyrnas ymranedig yn ei herbyn ei hun a ddygir i anrhaith; a phob dinas neu dŷ sydd wedi ymranu yn ei erbyn ei hun ni saif:
26 Ac os Satan sydd yn bwrw allan Satan, efe sydd ymranedig yn ei erbyn ei hun; pa fodd gan hynny y saif ei deyrnas ef?
27 Ac os trwy Beelzebub yr wyf fi yn bwrw allan gythreuliaid, trwy bwy y mae eich plant chwi yn eu bwrw hwynt allan? am hynny byddant hwy yn farnwyr i chwi.
28 Eithr os trwy Ysbryd Duw yr wyf fi yn bwrw allan gythreuliaid, yna y daeth teyrnas Dduw atoch chwi.
29 Neu sut y gall rhywun fynd i mewn i dŷ gŵr cryf, ac ysbeilio ei eiddo, oni bai iddo yn gyntaf rwymo'r dyn cryf? ac yna ysbeilia efe ei dŷ.
30 Yr hwn nid yw gyd â mi, sydd i'm herbyn; a'r hwn nid yw yn casglu gyd â mi, sydd yn gwasgaru allan.
31 Am hynny meddaf i chwi, Pob rhyw bechod a chabledd a faddeuir i ddynion : ond cabledd yn erbyn yr Ysbryd Glân ni faddeuir i ddynion.
32 A phwy bynnag a ddywedo air yn erbyn Mab y dyn, maddeuir iddo: ond pwy bynnag a ddywedo yn erbyn yr Ysbryd Glân, ni faddeuir iddo, nac yn y byd hwn, nac yn y byd a ddaw.
33 Naill ai gwna dda y pren, a'i ffrwyth yn dda; neu fel arall gwna y pren yn llygredig, a'i ffrwyth yn llygredig: canys wrth ei ffrwyth a adwaenir y pren.
34 O genhedlaeth gwiberod, pa fodd y gellwch, gan eich bod yn ddrwg, lefaru pethau da? canys o helaethrwydd y galon y llefara y genau.
35 Gŵr da o drysor da y galon sydd yn dwyn allan bethau da: a gŵr drwg o'r trysor drwg sydd yn dwyn allan bethau drwg.
36 Ond yr wyf yn dywedyd i chwi, Pob gair segur a lefaro dynion, y rhoddant gyfrif ohono yn nydd y farn.
37 Canys trwy dy eiriau y'th gyfiawnheir, a thrwy dy eiriau y'th gondemnir.
38 Yna rhai o'r ysgrifenyddion a'r Phariseaid a attebasant, gan ddywedyd, Athro, ni a gawn weled arwydd gennyt.
39 Eithr efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Cenhedlaeth ddrwg a godinebus sydd yn ceisio arwydd; ac ni roddir arwydd iddo, ond arwydd y proffwyd Jonas:
40 Canys fel yr oedd Jonas dridiau a thair nos ym mol y morfil; felly y bydd Mab y dyn dridiau a thair nos yng nghalon y ddaear.
41 Gwŷr Ninefe a gyfodant yn y farn gyda'r genhedlaeth hon, ac a'i condemniant hi: am iddynt edifarhau wrth bregethu Jonas; ac wele, mwy na Jonas sydd yma.
42 Brenhines y deau a gyfyd yn y farn gyda'r genhedlaeth hon, ac a'i condemnia hi: canys hi a ddaeth o eithafoedd y ddaear i wrando doethineb Solomon; ac wele yma fwy na Solomon.
43 Pan elo yr ysbryd aflan allan o ddyn, y mae yn rhodio trwy leoedd sychion, gan geisio llonyddwch, ac nid yw yn cael dim.
44 Yna y dywed efe, Dychwelaf i'm tŷ o'r lle y deuthum allan; a phan ddelo, y mae yn ei gael yn wag, wedi ei ysgubo, ac wedi ei addurno.
45 Yna y mae efe yn myned, ac yn cymmeryd ag ef ei hun saith yspryd mwy drygionus nag ef ei hun, a hwy a ddeuant i mewn ac a drigant yno: a chyflwr olaf y gŵr hwnnw sydd waeth na'r cyntaf. Felly hefyd y bydd i'r genhedlaeth ddrwg hon.
46 Tra oedd efe eto yn ymddiddan â'r bobl, wele ei fam a'i frodyr yn sefyll y tu allan, yn dymuno ymddiddan ag ef.
47 Yna y dywedodd un wrtho, Wele, y mae dy fam a'th frodyr yn sefyll y tu allan, yn dymuno ymddiddan â thi.
48 Ond efe a attebodd ac a ddywedodd wrth yr hwn a fynegodd iddo, Pwy yw fy mam i? a phwy yw fy mrodyr?
49 Ac efe a estynnodd ei law at ei ddisgyblion, ac a ddywedodd, Wele fy mam a'm brodyr i!
50 Canys pwy bynnag a wnelo ewyllys fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd, hwnnw yw fy mrawd, a chwaer, a mam.

PENNOD 13

1 Y diwrnod hwnnw aeth Iesu allan o'r tŷ, ac eisteddodd ar lan y môr.
2 A thyrfaoedd mawrion a ymgasglasant atto, fel yr aeth efe i long, ac a eisteddodd; a'r holl dyrfa oedd yn sefyll ar y lan.
3 Ac efe a lefarodd lawer o bethau wrthynt mewn damhegion, gan ddywedyd, Wele hauwr yn myned allan i hau;
4 Ac wedi iddo hau, syrthiodd rhai hadau ar fin y ffordd, a'r ehediaid a ddaethant ac a'u hysodd hwynt:
5 Syrthiodd rhai ar leoedd caregog, lle nid oedd ganddynt fawr o bridd: ac yn ebrwydd codasant, am nad oedd ganddynt ddyfnder daear.
6 A phan gododd yr haul, hwy a losgasant; a chan nad oedd ganddynt wreiddyn, hwy a wywasant ymaith.
7 A rhai a syrthiasant ym mhlith drain; a'r drain a gododd, ac a'u tagodd hwynt:
8 A pheth arall a syrthiodd i dir da, ac a ddug ffrwyth, peth ganwaith, peth trigain, peth ddeg ar hugain.
9 Yr hwn sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandawed.
10 A'r disgyblion a ddaethant, ac a ddywedasant wrtho, Paham yr wyt ti yn llefaru wrthynt ar ddamhegion?
11 Efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Am ei fod wedi ei roddi i chwi wybod dirgelion teyrnas nefoedd, ond iddynt hwy nid yw wedi ei roddi.
12 Canys pwy bynnag sydd ganddo, iddo ef y rhoddir, ac efe a gaiff helaethrwydd mwy: ond pwy bynnag nid oes ganddo, oddi wrtho ef a dynnir yr hyn sydd ganddo.
13 Am hynny yr wyf yn llefaru wrthynt mewn damhegion : am nad ydynt yn gweled yn gweled ; a chlywed nid ydynt yn clywed, ac nid ydynt yn deall.
14 Ac ynddynt hwy y cyflawnir proffwydoliaeth Esaias, yr hon sydd yn dywedyd, Trwy glywed y clywch, ac ni ddeallwch; a chan weled y gwelwch, ac ni chanfyddwch:

15 Canys bras yw calon y bobl hyn, a'u clustiau a ddiflasasant eu clyw, a'u llygaid a gauasant; rhag iddynt weled un amser â'u llygaid, a chlywed â'u clustiau, a deall â'u calon, a chael troedigaeth, a minnau i'w hiacháu hwynt.
16 Ond gwyn eu byd eich llygaid chwi, canys y maent yn gweled : a'ch clustiau chwi, canys y maent yn clywed.
17 Canys yn wir meddaf i chwi, Fod llawer o brophwydi a gwŷr cyfiawn a ddeisyfasant weled y pethau yr ydych chwi yn eu gweled, ac nis gwelsant; ac i glywed y pethau hynny yr ydych chwi yn eu clywed, ac ni chlywsoch hwynt.
18 Gwrandewch gan hynny ddameg yr heuwr.
19 Pan glywo neb air y deyrnas, ac ni ddeallo, yna y mae yr annuwiol yn dyfod, ac yn dal ymaith yr hyn a hauwyd yn ei galon. Dyma'r hwn a gafodd had ar fin y ffordd.
20 Ond yr hwn a dderbyniodd yr had i leoedd caregog, hwnnw yw yr hwn sydd yn gwrando y gair, ac yn llawen yn ei dderbyn;
21 Er hynny nid oes ganddo wreiddyn ynddo ei hun, eithr y mae yn hiraethu am ennyd: canys pan gyfyd gorthrymder neu erlidigaeth o achos y gair, trwy a thrwy hynny y troseddir.
22 Yr hwn hefyd a dderbyniodd had ym mysg y drain, yw yr hwn sydd yn gwrando y gair; ac y mae gofal y byd hwn, a thwyll o gyfoeth, yn tagu y gair, ac yntau yn myned yn ddiffrwyth.
23 Eithr yr hwn a dderbyniodd had i dir da, yw yr hwn sydd yn gwrando y gair, ac yn ei ddeall ; yr hwn hefyd sydd yn dwyn ffrwyth, ac yn dwyn allan, rai ganwaith, rhai trigain, rhai tri deg.
24 Dammeg arall a gyflwynodd efe iddynt, gan ddywedyd, Cyffelybir teyrnas nefoedd i ŵr a heuodd had da yn ei faes ef:
25 Ond tra oedd dynion yn cysgu, ei elyn a ddaeth ac a hauodd efrau ymhlith y gwenith, ac a aeth ymaith.
26 Ond wedi i'r llafn dyfu, a dwyn ffrwyth, yna yr efrau a ymddangosodd hefyd.
27 Felly gweision deiliad y tŷ a ddaethant ac a ddywedasant wrtho, Syr, oni heuaist ti had da yn dy faes? o ba le gan hynny y mae efrau?
28 Efe a ddywedodd wrthynt, Gelyn a wnaeth hyn. Y gweision a ddywedasant wrtho, A fynni di gan hynny i ni fyned i'w casglu hwynt?
29 Ond efe a ddywedodd, Nage; rhag i chwi gasglu'r efrau, gwreiddio'r gwenith hefyd gyda hwynt.
30 Bydded i'r ddau gyd-dyfu hyd y cynhaeaf: ac yn amser y cynhaeaf dywedaf wrth y medelwyr, Cesglwch yn gyntaf yr efrau, a rhwymwch hwynt yn sypiau i'w llosgi: ond casglwch y gwenith i'm hysgubor.
31 Dameg arall a gyflwynodd efe iddynt, gan ddywedyd, Cyffelyb yw teyrnas nefoedd i ronyn o had mwstard, yr hwn a gymmerodd dyn ac a hauodd yn ei faes ef:
32 Yr hwn yn wir yw'r lleiaf o'r holl hadau: ond wedi ei dyfu, hwnnw yw'r mwyaf ymhlith llysiau, ac a ddaw yn goeden, fel y daw adar yr awyr, ac y lletya yn ei ganghennau.
33 Dammeg arall a lefarodd efe wrthynt; Cyffelyb yw teyrnas nefoedd i lefain, yr hwn a gymmerodd gwraig, ac a ymguddiodd mewn tri mesur o fwyd, hyd oni lefai y cwbl.
34 Y pethau hyn oll a lefarodd yr Iesu wrth y dyrfa ar ddamhegion; ac heb ddameg ni lefarodd efe wrthynt:
35 Fel y cyflawnid yr hyn a lefarwyd trwy y prophwyd, gan ddywedyd, Ar ddamhegion yr agoraf fy ngenau; Dywedaf y pethau a gadwyd yn ddirgel er seiliad y byd.
36 Yna yr Iesu a anfonodd y dyrfa ymaith, ac a aeth i'r tŷ: a'i ddisgyblion a ddaethant atto, gan ddywedyd, Mynegwch i ni ddameg efrau y maes.
37 Efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yr hwn sydd yn hau yr had da, Mab y dyn yw ;
38 Y maes yw y byd ; yr had da yw plant y deyrnas ; ond plant yr un drygionus yw'r efrau;
39 Y gelyn a'u heuodd, yw diafol; diwedd y byd yw'r cynhaeaf; a'r medelwyr yw'r angylion.
40 Megis gan hynny y cesglir ac y llosger ef yn y tân; felly hefyd y bydd yn niwedd y byd hwn.
41 Mab y dyn a anfon allan ei angylion, ac a gasglant o'i deyrnas bob peth a droseddant, a'r rhai sydd yn gwneuthur anwiredd;
42 A thafl hwynt i ffwrn dân: yno y bydd wylofain a rhincian dannedd.
43 Yna y tywyna y rhai cyfiawn fel yr haul yn nheyrnas eu Tad. Yr hwn sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandawed.
44 Drachefn, cyffelyb yw teyrnas nefoedd i drysor wedi ei guddio mewn maes; yr hwn pan gaffo dyn, y mae yn ei guddio, ac er llawenydd yn myned ac yn gwerthu yr hyn oll sydd ganddo, ac yn prynu y maes hwnnw.
45 Drachefn, cyffelyb yw teyrnas nefoedd i fasnachwr, yn ceisio perlau da.
46 Yr hwn, wedi iddo gael un perl gwerthfawr, a aeth, ac a werthodd y cwbl oedd ganddo, ac a'i prynodd.
47 Drachefn, cyffelyb yw teyrnas nefoedd i rwyd a fwriwyd i'r môr, ac a gasglwyd o bob rhyw:
48 A hwy, wedi iddi lawn, a dynnodd i'r lan, ac a eisteddasant, ac a gasglasant y da yn llestri, ond a fwriasant y drwg ymaith.
49 Felly y bydd hi yn niwedd y byd: yr angylion a ddeuant allan, ac a wahanant yr annuwiol o fysg y cyfiawn,
50 A thafl hwynt i'r ffwrn dân: yno y bydd wylofain a rhincian dannedd.
51 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, A ddeallasoch yr holl bethau hyn? Dywedant wrtho, Ie, Arglwydd.
52 Yna y dywedodd efe wrthynt, Am hynny pob ysgrifenydd sydd wedi ei ddysgu i deyrnas nefoedd, sydd gyffelyb i ŵr deilydd, yr hwn sydd yn dwyn allan o'i drysor bethau hen a newydd.
53 A bu, wedi i'r Iesu orffen y damhegion hyn, efe a ymadawodd oddi yno.
54 A phan ddaeth efe i'w wlad ei hun, efe a'u dysgodd hwynt yn eu synagog, fel y synasant, ac a ddywedasant, O ba le y mae gan hwn y ddoethineb hon, a'r gweithredoedd nerthol hyn?
55 Onid hwn yw mab y saer? onid Mair yw ei fam? a'i frodyr, Iago, a Joses, a Simon, a Jwdas?
56 A'i chwiorydd ef, onid ydynt gyd â ni? O ba le gan hynny y mae gan hwn yr holl bethau hyn?
57 A hwy a dramgwyddasant ynddo ef. Ond yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Nid yw proffwyd heb anrhydedd, ond yn ei wlad ei hun, ac yn ei dŷ ei hun.
58 Ac ni wnaeth efe lawer o weithredoedd nerthol yno o herwydd eu hanghrediniaeth hwynt.

PENNOD 14

1 Y pryd hwnnw y clywodd Herod y tetrarch am enwogrwydd yr Iesu,
2 Ac a ddywedodd wrth ei weision, Hwn yw Ioan Fedyddiwr; efe a gyfododd oddi wrth y meirw; ac am hynny y mae gweithredoedd nerthol yn amlygu eu hunain ynddo ef.
3 Canys Herod a ymaflasai yn Ioan, ac a'i rhwymasai ef, ac a'i rhoddasai yng ngharchar er mwyn Herodias, gwraig Philip ei frawd.
4 Canys Ioan a ddywedodd wrtho, Nid cyfreithlon i ti ei chael hi.
5 A phan fynnai efe ei roddi ef i farwolaeth, efe a ofnodd y dyrfa, am eu bod yn ei gyfrif ef yn brophwyd.
6 Ond wedi cadw penblwydd Herod, merch Herodias a ddawnsiodd o'u blaen hwynt, ac a foddodd Herod.
7 Yna efe a addawodd ar lw roddi iddi beth bynnag a ofynai.
8 A hithau, wedi ei dysgu o'r blaen gan ei mam, a ddywedodd, Rhoddwch i mi yma ben Ioan Fedyddiwr mewn gwefr.
9 A'r brenin a flinodd: er mwyn y llw, a'r rhai oedd yn eistedd gydag ef wrth ymborth, efe a orchmynnodd ei roddi iddi.
10 Ac efe a anfonodd, ac a dorrodd ben Ioan yn y carchar.
11 A'i ben ef a ddygwyd mewn gofal, ac a roddwyd i'r llances: a hi a'i dug at ei mam.
12 A'i ddisgyblion a ddaethant, ac a gymerasant y corph, ac a'i claddasant, ac a aethant ac a fynegasant i'r Iesu.
13 Pan glybu'r Iesu, efe a aeth oddi yno ar long i le anial o'r neilltu: a'r bobl wedi clywed hynny, hwy a'i canlynasant ef ar droed o'r dinasoedd.
14 A'r Iesu a aeth allan, ac a ganfu dyrfa fawr, ac a dosturiodd wrthynt, ac efe a iachaodd eu cleifion.
15 A phan aeth hi yn hwyr, ei ddisgyblion a ddaethant atto, gan ddywedyd, Lle anial yw hwn, ac y mae yr amser yn awr wedi myned heibio; anfon y dyrfa ymaith, iddynt fyned i'r pentrefi, a phrynu bwyd iddynt eu hunain.
16 Ond yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Nid rhaid iddynt ymadael; rhoddwch chwi iddynt i'w fwyta.
17 A hwy a ddywedasant wrtho, Nid oes gennym yma ond pum torth, a dau bysgodyn.
18 Efe a ddywedodd, Dygwch hwynt yma ataf fi.
19 Ac efe a orchmynnodd i'r dyrfa eistedd ar y gwair, ac a gymmerth y pum torth, a'r ddau bysgodyn, ac a edrychodd i fynu i'r nef, efe a fendithiodd, ac a dorrodd, ac a roddes y torthau i'w ddisgyblion, a'r disgyblion i'r dyrfa. .
20 A hwy a fwytasant oll, ac a ddigonwyd: a hwy a gymerasant o'r tameidiau oedd yn weddill ddeuddeg basged yn llawn.
21 A'r rhai a fwytasent oedd ynghylch pum mil o wŷr, heblaw gwragedd a phlant.
22 Ac ar unwaith yr Iesu a rwygodd ei ddisgyblion i fyned i'r llong, ac i fyned o'i flaen ef i'r ochr draw, tra byddai efe yn gollwng y torfeydd ymaith.
23 Ac wedi iddo ollwng y torfeydd ymaith, efe a aeth i fyny i fynydd o'r neilltu i weddïo: a phan ddaeth yr hwyr, efe a fu yno yn unig.
24 Ond yr awr hon oedd y llong yng nghanol y môr, wedi ei thaflu â thonnau, oherwydd yr oedd y gwynt yn groes.
25 Ac yn y bedwaredd wylfa o'r nos yr aeth yr Iesu atynt, gan rodio ar y môr.
26 A phan welodd y disgyblion ef yn rhodio ar y môr, hwy a drallodasant, gan ddywedyd, Yspryd yw; a hwy a waeddasant rhag ofn.
27 Ond yn ebrwydd yr Iesu a lefarodd wrthynt, gan ddywedyd, Byddwch lawen; myfi ydyw; paid ag ofni.
28 A Phedr a attebodd iddo, ac a ddywedodd, Ar- glwydd, os tydi yw, deisyf i mi ddyfod attat ar y dwfr.
29 Ac efe a ddywedodd, Tyred. A phan ddaeth Pedr i waered o'r llong, efe a rodiodd ar y dwfr, i fyned at yr Iesu.
30 Ond pan welodd efe y gwynt yn ffyrnig, efe a ofnodd; a chan ddechreu suddo, efe a lefodd, gan ddywedyd, Arglwydd, achub fi.
31 Ac yn ebrwydd estynnodd yr Iesu ei law, ac a'i daliodd ef, ac a ddywedodd wrtho, Ti o ychydig ffydd, paham yr amheuaist?
32 A phan ddaethant i'r llong, y gwynt a beidiodd.
33 Yna y rhai oedd yn y llong a ddaethant, ac a'i haddolasant ef, gan ddywedyd, Yn wir, Mab Duw wyt ti.
34 Ac wedi iddynt fyned trosodd, hwy a ddaethant i wlad Genesaret.
35 A phan ddeallodd gwŷr y lle hwnnw ef, hwy a anfonasant allan i'r holl wlad honno o amgylch, ac a ddygasant ato bawb oedd yn afiechyd;
36 Ac a attolygodd iddo gyffwrdd yn unig ag ymyl ei wisg ef: a chynifer ag a gyffyrddodd, a gyfannasant yn berffaith.

PENNOD 15

1 Yna y daeth yr ysgrifenyddion a'r Phariseaid o Jerwsalem at yr Iesu, gan ddywedyd,
2 Paham y mae dy ddisgyblion yn troseddu traddodiad yr henuriaid? canys nid ydynt yn golchi eu dwylo wrth fwyta bara.
3 Eithr efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych chwithau hefyd yn troseddu gorchymyn Duw trwy eich traddodiad?
4 Canys Duw a orchmynnodd, gan ddywedyd, Anrhydedda dy dad a'th fam: a, Y neb a felltithio dad neu fam, marw a fyddo efe.
5 Eithr yr ydych chwi yn dywedyd, Pwy bynnag a ddywedo wrth ei dad neu ei fam, Rhodd yw, trwy ba beth bynnag y byddoch les i mi;
6 Ac nac anrhydedda ei dad na'i fam, efe a fydd rhydd. Fel hyn yr ydych wedi gwneuthur gorchymyn Duw yn ddi-rym trwy eich traddodiad.
7 Rhagrithwyr, da y proffwydodd Esaias amdanoch, gan ddywedyd,
8 Y bobl hyn a nesa ataf â'u genau, ac a'm hanrhydedda â'u gwefusau; ond pell yw eu calon oddi wrthyf.
9 Eithr yn ofer y maent yn fy addoli, gan ddysgu i athrawiaethau orchymynion dynion.
10 Ac efe a alwodd y dyrfa, ac a ddywedodd wrthynt, Clywch, a deallwch:
11 Nid yr hyn sydd yn myned i'r genau sydd yn halogi dyn; ond yr hyn sydd yn dyfod allan o'r genau, hwn sydd yn halogi dyn.
12 Yna ei ddisgyblion a ddaethant, ac a ddywedasant wrtho, A wyddost ti ddarfod i'r Phariseaid droseddu, wedi iddynt glywed yr ymadrodd hwn?

13 Eithr efe a attebodd ac a ddywedodd, Pob planhigyn, yr hwn ni blanodd fy Nhad nefol, a wreiddir i fynu.
14 Gad lonydd iddynt : arweinwyr dall ydynt hwy. Ac os bydd y dall yn arwain y dall, y ddau a syrth i'r ffos.
15 Yna Pedr a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Mynega i ni y ddameg hon.
16 A'r Iesu a ddywedodd, A ydych chwithau eto heb ddeall?
17 Onid ydych chwi eto yn deall, fod yr hyn oll a elo i mewn o'r genau, yn myned i'r bol, ac yn cael ei fwrw allan i'r rhych ?
18 Eithr y pethau hynny sydd yn dyfod allan o'r genau, sydd yn dyfod allan o'r galon; ac y maent yn halogi y dyn.
19 Canys allan o'r galon y daw meddyliau drwg, llofruddiaethau, godineb, lladrata, gau dystion, cableddau:
20 Dyma'r pethau sydd yn halogi dyn: ond bwyta â dwylo heb eu golchi nid yw'n halogi dyn.
21 Yna yr Iesu a aeth oddi yno, ac a aeth i derfynau Tyrus a Sidon.
22 Ac wele, gwraig o Ganaan a ddaeth o'r un terfynau, ac a lefodd arno, gan ddywedyd, Trugarha wrthyf, Arglwydd, ti Fab Dafydd; y mae fy merch wedi ei thrallodi yn enbyd gan ddiafol.
23 Ond nid atebodd efe un gair iddi. A'i ddisgyblion a ddaethant ac a attolygasant iddo, gan ddywedyd, Anfon hi ymaith; canys y mae hi yn llefain ar ein hôl ni.
24 Ond efe a attebodd ac a ddywedodd, Nid at ddefaid colledig tŷ Israel y'm hanfonwyd.
25 Yna hi a ddaeth ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Arglwydd, cymmorth fi.
26 Ond efe a attebodd ac a ddywedodd, Nid gweddus cymmeryd bara y plant, a'i fwrw at gŵn.
27 A hi a ddywedodd, Gwirionedd, Arglwydd : eto y cŵn sydd yn bwyta o'r briwsion a syrthiant oddi ar fwrdd eu meistriaid.
28 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthi, O wraig, mawr yw dy ffydd: bydded i ti fel y mynni. A'i merch a iachâwyd o'r awr honno.
29 A'r Iesu a ymadawodd oddi yno, ac a nesaodd at fôr Galilea; ac a aeth i fyny i fynydd, ac a eisteddodd yno.
30 A daeth tyrfaoedd mawrion ato, a chanddynt gyda hwynt y rhai cloff, dall, mud, clwyfus, a llawer eraill, ac a'u bwriasant i lawr wrth draed yr Iesu; ac efe a'u hiachaodd hwynt:
31 Fel y rhyfeddodd y dyrfa, pan welsant y mud yn llefaru, y rhai anafus yn iach, y cloff i rodio, a'r deillion i weled: a hwy a ogoneddasant Dduw Israel.
32 A'r Iesu a alwodd ei ddisgyblion ato, ac a ddywedodd, Tosturiais wrth y dyrfa, am eu bod yn parhau gyda mi dridiau yn awr, ac nid oes ganddynt ddim i'w fwyta: ac nid anfonaf hwynt ymaith yn ymprydio, rhag iddynt lewygu ar y ffordd.
33 A'i ddisgyblion a ddywedasant wrtho, O ba le y cawn gymaint o fara yn yr anialwch, ag i lanw cynnifer o dyrfa?
34 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Pa sawl torth sydd gennych? A hwy a ddywedasant, Saith, ac ychydig o bysgod bychain.
35 Ac efe a orchmynnodd i'r dyrfa eistedd ar lawr.
36 Ac efe a gymerodd y saith torth a'r pysgod, ac a ddiolchodd, ac a'u torrodd, ac a'i rhoddes i'w ddisgyblion, a'r disgyblion i'r dyrfa.
37 A hwy a fwytasant oll, ac a ddigonwyd: a hwy a gymerasant i fyny o'r ymborth toredig, y rhai a adawsid, saith basgedaid yn llawn.
38 A'r rhai a fwyttasant oedd bedair mil o wŷr, heblaw gwragedd a phlant.
39 Ac efe a anfonodd ymaith y dyrfa, ac a gymerodd long, ac a ddaeth i derfynau Magdala.

PENNOD 16

1 Y Phariseaid hefyd a'r Sadwceaid a ddaethant, gan demtio a ddeisyfasant arno ddangos iddynt arwydd o'r nef.
2 Efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Pan aeth hi yn hwyr, chwi a ddywedwch, Tywydd teg fydd hi: canys coch yw yr awyr.
3 Ac yn fore, Tywydd aflan fydd hi hyd ddydd : canys coch yw y wybren, ac iselwael. Chwychwi ragrithwyr, chwi a fedrwch ddirnad wyneb y nen; ond oni ellwch chwi ddirnad arwyddion yr amseroedd ?
4 Cenhedlaeth ddrygionus a godinebus a geisio arwydd; ac ni roddir arwydd iddo, ond arwydd y prophwyd Jonas. Ac efe a'u gadawodd hwynt, ac a aeth ymaith.
5 A phan ddaeth ei ddisgyblion ef i'r ochr arall, hwy a anghofiasant gymmeryd bara.
6 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Gwyliwch a gochelwch rhag surdoes y Phariseaid a'r Sadwceaid.
7 A hwy a ymresymasant yn eu plith eu hunain, gan ddywedyd, Oherwydd na chymerasom fara.
8 Pan ddeallodd yr Iesu, efe a ddywedodd wrthynt, Chwychwi o ychydig ffydd, paham yr ydych yn ymresymu yn eich plith eich hunain, am na ddygasoch fara?
9 Onid ydych chwi eto yn deall, ac nid ydych yn cofio pum torth y pum mil, a pha sawl basgedaid a gymerasoch i fyny?
10 Na saith torth y pedair mil, a pha sawl basgedaid a gymerasoch i fyny?
11 Pa fodd nad ydych yn deall na ddywedais i wrthych am fara, i fod yn wyliadwrus rhag surdoes y Phariseaid a'r Sadwceaid?
12 Yna y deallasant fel yr oedd efe yn gorchymyn iddynt beidio gochel rhag surdoes y bara, ond o athrawiaeth y Phariseaid a'r Sadwceaid.
13 Pan ddaeth yr Iesu i derfynau Cesarea Philipi, efe a ofynnodd i'w ddisgyblion, gan ddywedyd, Pwy y mae dynion yn dywedyd mai Mab y dyn ydwyf fi?
14 A hwy a ddywedasant, Y mae rhai yn dywedyd mai ti loan Fedyddiwr : rhai, Elias ; ac eraill, Jeremias, neu un o'r prophwydi.
15 Efe a ddywedodd wrthynt, Ond pwy yr ydych chwi yn dywedyd fy mod i?
16 A Simon Pedr a attebodd ac a ddywedodd, Ti yw y Crist, Mab y Duw byw.
17 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Bendigedig wyt ti, Simon Barjona : canys cig a gwaed nid amlyg- odd i ti, ond fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd.
18 Ac yr wyf yn dywedyd i ti hefyd, mai ti yw Pedr, ac ar y graig hon yr adeiladaf fy eglwys; a phyrth uffern ni orchfygant hi.
19 A rhoddaf i ti allweddau teyrnas nefoedd : a pha beth bynnag a rwymoch ar y ddaear, a fydd rhwymedig yn y nef : a pha beth bynnag a ollyngoch ar y ddaear, a fyddo yn rhydd yn y nef.

20 Yna efe a orchmynnodd i'w ddisgyblion na ddywedent wrth neb mai Iesu oedd y Meseia.
21 O'r pryd hwnnw allan y dechreuodd yr Iesu ddangos i'w ddisgyblion, fod yn rhaid iddo fyned i Ierusalem, a dioddef llawer o bethau gan yr henuriaid a'r archoffeiriaid a'r ysgrifenyddion, a'i ladd, a'i gyfodi y trydydd dydd.
22 Yna Pedr a'i cymmerth ef, ac a ddechreuodd ei geryddu ef, gan ddywedyd, Pell y byddo oddi wrthit, Arglwydd : ni bydd hyn i ti.
23 Ond efe a drodd, ac a ddywedodd wrth Pedr, Dos ar fy ôl i, Satan: tramgwydd i mi wyt ti: canys nid y pethau sydd o Dduw wyt ti, ond y rhai sydd o ddynion.
24 Yna y dywedodd yr Iesu wrth ei ddisgyblion, Os myn neb ddyfod ar fy ôl i, ymwaded ag ef ei hun, a chymered ei groes, a chanlyned fi.
25 Canys pwy bynnag a ewyllysio gadw ei einioes, a'i cyll : a phwy bynnag a fynno golli ei einioes er fy mwyn i, a'i caffo.
26 Canys pa les sydd i ddyn, os efe a ennill yr holl fyd, a cholli ei enaid ei hun? neu beth a rydd dyn yn gyfnewid am ei enaid?
27 Canys Mab y dyn a ddaw yng ngogoniant ei Dad gyda'i angylion; ac yna y gwobrwya bob un yn ol ei weithredoedd.
28 Yn wir meddaf i chwi, Y mae rhai yn sefyll yma, y rhai ni phrofant angau, hyd oni welont Mab y dyn yn dyfod yn ei deyrnas ef.

PENNOD 17

1 Ac ar ôl chwe diwrnod yr Iesu a gymerodd Pedr, ac Iago, ac Ioan ei frawd, ac a'u dug hwynt i fyny i fynydd uchel o'r neilltu,
2 Ac a weddnewidiwyd o'u blaen hwynt : a'i wyneb ef a ddisgleiriodd fel yr haul, a'i wisg oedd wen fel y goleuni.
3 Ac wele, Moses ac Elias a ymddangosodd iddynt, yn ymddiddan ag ef.
4 Yna Pedr a attebodd, ac a ddywedodd wrth yr Iesu, Arglwydd, da yw i ni fod yma : os mynni, gwnawn yma dair pabell ; un i ti, ac un i Moses, ac un i Elias.
5 Tra yr oedd efe etto yn llefaru, wele gwmwl gloyw yn eu cysgodi hwynt: ac wele lef o'r cwmwl yn dywedyd, Hwn yw fy anwyl Fab, yn yr hwn y'm boddlonwyd; gwrandewch ef.
6 A phan glybu y disgyblion, hwy a syrthiasant ar eu hwynebau, ac a ofnasant yn ddirfawr.
7 A'r Iesu a ddaeth ac a gyffyrddodd â hwynt, ac a ddywedodd, Cyfodwch, ac nac ofna.
8 Ac wedi iddynt ddyrchafu eu llygaid, ni welsant neb ond yr Iesu yn unig.
9 Ac fel yr oeddynt yn dyfod i waered o'r mynydd, yr Iesu a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Na ddywed y weledigaeth wrth neb, hyd oni atgyfodir Mab y dyn oddi wrth y meirw.
10 A'i ddisgyblion a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Paham gan hynny y dywed yr ysgrifenyddion fod yn rhaid i Elias ddyfod yn gyntaf?
11 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Elias yn wir a ddaw yn gyntaf, ac a adfered bob peth.
12 Ond yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, ddyfod Elias eisoes, ac nid adnabuant ef, eithr gwneuthur iddo ef yr hyn a ddymunasant. Yr un modd hefyd y bydd Mab y dyn yn dioddef ohonynt.
13 Yna y deallodd y disgyblion mai am Ioan Fedyddiwr yr oedd efe yn llefaru wrthynt.
14 A phan ddaethant at y dyrfa, rhyw ddyn a ddaeth ato, yn penlinio arno, ac yn dywedyd,
15 Arglwydd, trugarhâ wrth fy mab : canys lloerig yw efe, ac a flinodd: canys aml y mae efe yn syrthio i'r tân, ac yn aml i'r dwfr.
16 Ac mi a'i dygais ef at dy ddisgyblion, ac ni allent hwy ei iachâu.
17 Yna yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd, O genhedlaeth ddi-ffydd a gwrthnysig, pa hyd y byddaf gyda chwi? pa hyd y dioddefaf di? dygwch ef yma ataf fi.
18 A'r Iesu a geryddodd y diafol; ac efe a aeth allan ohono: a'r bachgen a iachawyd o'r union awr honno.
19 Yna y disgyblion a ddaethant at yr Iesu o'r neilltu, ac a ddywedasant, Paham na allem ni ei fwrw ef allan?
20 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, O herwydd eich hanghrediniaeth: canys yn wir meddaf i chwi, Os bydd gennych ffydd fel gronyn o had mwstard, chwi a ddywedwch wrth y mynydd hwn, Symud oddi yma i'r lle draw; a bydd yn symud; ac ni bydd dim yn anmhosibl i chwi.
21 Er hynny nid yw'r math hwn yn mynd allan ond trwy weddi ac ympryd.
22 A thra oeddent hwy yn aros yng Ngalilea, yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Mab y dyn a fradychir i ddwylo dynion:
23 A lladdant ef, a'r trydydd dydd efe a gyfodir. Ac yr oedd yn ddrwg iawn ganddynt.
24 A phan ddaethant i Gapernaum, y rhai oedd yn derbyn arian y dreth a ddaethant at Pedr, ac a ddywedasant, Onid yw eich meistr yn talu teyrnged?
25 Y mae efe yn dywedyd, Ydyw. A phan ddaeth efe i'r tŷ, yr Iesu a'i rhwystrodd ef, gan ddywedyd, Beth yw dy farn di, Simon? o bwy y mae brenhinoedd y ddaear yn cymmeryd arfer neu deyrnged? o'u plant eu hunain, neu o ddieithriaid?
26 Pedr a ddywedodd wrtho, O ddieithriaid. Dywedodd Iesu wrtho, "Yna mae'r plant yn rhydd."
27 Er hynny, rhag i ni eu tramgwyddo hwynt, dos at y môr, a bwrw fachyn, a chymer y pysgodyn sydd yn dyfod i fynu; a phan agoro ei enau ef, ti a gei ddarn o arian: yr hwn a gymmerth, ac a ddyro iddynt drosof fi a thithau.

PENNOD 18

1 Yr un pryd y daeth y disgyblion at yr Iesu, gan ddywedyd, Pwy yw'r mwyaf yn nheyrnas nefoedd?
2 A'r Iesu a alwodd fachgenyn atto, ac a'i gosododd ef yn eu canol hwynt,
3 Ac a ddywedodd, Yn wir meddaf i chwi, Oni bai eich troi chwi, a dyfod fel plant bychain, nid ewch i mewn i deyrnas nefoedd.
4 Pwy bynnag gan hynny a'i darostyngo ei hun fel y plentyn bach hwn, hwnnw sydd fwyaf yn nheyrnas nefoedd.
5 A phwy bynnag a dderbynio un plentyn o'r fath yn fy enw i, sydd yn fy nerbyn i.
6 Ond pwy bynnag a droseddo un o'r rhai bychain hyn sydd yn credu ynof fi, gwell oedd i'r hwn fod maen melin wedi ei grogi am ei wddf, a'i foddi yn nyfnder y môr.

7 Gwae'r byd oherwydd troseddau! canys rhaid yw fod troseddau yn dyfod; ond gwae y dyn hwnnw trwy yr hwn y mae y trosedd yn dyfod !
8 Am hynny os dy law neu dy droed a'th drosedda, tor hwynt ymaith, a bwri hwynt oddi wrthyt: gwell yw i ti fyned i'r bywyd, ar stop neu anafus, na dwy law neu ddwy droed, i'th fwrw i dân tragwyddol.
9 Ac os dy lygad a'th drosedda, tyn ef allan, a bwri oddi wrthyt: gwell yw i ti fyned i'r bywyd ag un llygad, na chael dy daflu â dau lygad i dân uffern.
10 Gwyliwch na ddirmygwch yr un o'r rhai bychain hyn; canys yr wyf yn dywedyd i chwi, fod eu hangylion hwynt yn y nefoedd bob amser yn gweled wyneb fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd.
11 Canys Mab y dyn a ddaeth i achub yr hyn a gollasid.
12 Pa fodd yr ydych yn meddwl? os bydd gan ddyn gant o ddefaid, ac un ohonynt wedi mynd ar gyfeiliorn, onid yw'n gadael y naw deg a'r naw, ac yn mynd i'r mynyddoedd ac yn ceisio'r hyn a aeth ar gyfeiliorn?
13 Ac os felly y byddo efe yn ei chael, yn wir meddaf i chwi, y mae efe yn llawenhau yn fwy o'r ddafad honno, nag o'r naw a thrigain, y rhai ni aethant ar gyfeiliorn.
14 Er hynny nid ewyllys eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd yw i un o'r rhai bychain hyn gael ei ddifetha.
15 Ac os dy frawd a drosedda i'th erbyn, dos, a mynega iddo ei fai rhyngot ti ac ef yn unig: os gwrandaw efe arnat, ti a ennillaist dy frawd.
16 Ond os ni wrendy efe arnat, cymer gyd â thi un neu ddau yn rhagor, fel y cadarnhaer pob gair yng ngenau dau neu dri o dystion.
17 Ac os esgeulusa efe eu gwrando hwynt, mynega hynny i'r eglwys: eithr os esgeulusa efe wrando ar yr eglwys, bydded efe i ti fel cenhedloedd a publican.
18 Yn wir meddaf i chwi, Beth bynnag a rwymoch ar y ddaear, a fydd rhwymedig yn y nef : a beth bynnag a ollyngoch ar y ddaear, a fydd yn rhydd yn y nef.
19 Drachefn meddaf i chwi, Os bydd dau ohonoch ar y ddaear yn cytuno ar yr hyn a ofynnant, gan fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd y gwneir hynny iddynt.
20 Canys lle y mae dau neu dri wedi ymgasglu yn fy enw i, yno yr ydwyf fi yn eu canol hwynt.
21 Yna y daeth Pedr atto, ac a ddywedodd, Arglwydd, pa ham y pecha fy mrawd i'm herbyn, ac y maddeuaf iddo? hyd at saith gwaith?
22 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Nid wyf fi yn dywedyd i ti, Hyd seithwaith : eithr, Hyd seithwaith a thrigain.
23 Am hynny y cyffelybir teyrnas nefoedd i ryw frenin, yr hwn a gymerai gyfrif i'w weision.
24 Ac wedi iddo ddechreu cyfrif, un a ddygwyd atto, yr hwn oedd yn ei ddyled ef ddeng mil o dalentau.
25 Ond gan nad oedd raid iddo dalu, ei arglwydd a orchmynnodd ei werthu, a'i wraig, a'i blant, a'r hyn oll oedd ganddo, a thaliad i'w dalu.
26 Y gwas gan hynny a syrthiodd i lawr, ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Arglwydd, bydd amynedd â mi, a mi a dalaf i ti y cwbl.
27 Yna arglwydd y gwas hwnnw a dosturiodd, ac a'i gollyngodd ef, ac a faddeuodd iddo y ddyled.
28 Ond yr un gwas a aeth allan, ac a gafodd un o'i gyd-weision, yr hwn oedd yn ddyledus iddo gan ceiniog : ac efe a osododd ddwylaw arno, ac a'i daliodd ef wrth y gwddf, gan ddywedyd, Tâl i mi yr hyn sydd eiddot ti.
29 A'i gyd-was a syrthiodd wrth ei draed ef, ac a attolygodd iddo, gan ddywedyd, Bydd amynedd â mi, a mi a dalaf i ti y cwbl.
30 Ac ni fynnai efe : eithr efe a aeth ac a'i bwriodd ef i garchar, hyd oni thalai efe y ddyled.
31 A phan welodd ei gyd-weision yr hyn a wnaethid, hwy a ddrwg-weithredasant, ac a ddaethant ac a fynegasant i'w harglwydd yr hyn oll a wnaethid.
32 Yna ei arglwydd, wedi iddo ei alw ef, a ddywedodd wrtho, O was drwg, maddeuais i ti yr holl ddyled honno, am i ti fy mynu.
33 Oni ddylet ti hefyd dosturio wrth dy gyd-was, fel y trugarheais wrthyt?
34 A'i arglwydd a ddigiodd, ac a'i traddododd ef i'r poenydwyr, hyd oni thalai efe yr hyn oll oedd ddyledus iddo.
35 Felly hefyd y gwna fy Nhad nefol i chwi, os na maddeuwch o'ch calon i bob un ei frawd eu camweddau.

PENNOD 19

1 A bu, wedi i'r Iesu orffen yr ymadroddion hyn, efe a ymadawodd o Galilea, ac a ddaeth i derfynau Jwdea, y tu hwnt i'r Iorddonen;
2 A thyrfaoedd mawr a'i canlynasant ef; ac efe a'u hiachaodd hwynt yno.
3 Y Phariseaid hefyd a ddaethant atto, gan ei demtio, a dywedyd wrtho, Ai cyfreithlawn i ŵr roddi ei wraig ymaith o bob achos?
4 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Oni ddarllenasoch fod yr hwn a'u gwnaeth ar y dechreu yn eu gwneuthur yn wryw ac yn fenyw,
5 Ac a ddywedodd, Am hyn y gadawed gŵr dad a mam, ac a lyno wrth ei wraig: a'r ddau fyddant yn un cnawd?
6 Am hynny nid dau ydynt mwyach, ond un cnawd. Yr hyn gan hynny a gyd-gysylltodd Duw, na ddiystyred dyn.
7 Hwythau a ddywedasant wrtho, Paham gan hynny y gorchmynnodd Moses roddi ysgrifen ysgar, a'i bwrw hi ymaith?
8 Efe a ddywedodd wrthynt, Moses o herwydd caledwch eich calon a ddarfu i chwi fwrw ymaith eich gwragedd: ond nid felly y bu o'r dechreuad.
9 Ac yr wyf yn dywedyd i chwi, Pwy bynnag a roddo ymaith ei wraig, oddieithr o butteindra, ac a briodo un arall, sydd yn godinebu.
10 Ei ddisgyblion a ddywedasant wrtho, Os felly y byddo achos y gŵr gyd â'i wraig, nid da priodi.
11 Ond efe a ddywedodd wrthynt, Ni all pawb dderbyn yr ymadrodd hwn, oddieithr y rhai y mae wedi ei roi.
12 Canys y mae rhai eunuchiaid, y rhai a anwyd felly o groth eu mam: ac y mae rhai eunuchiaid, y rhai a wnaethpwyd yn eunuchiaid dynion: ac y mae eunuchiaid, y rhai a'u gwnaethant eu hunain yn eunuchiaid er mwyn teyrnas nefoedd. Yr hwn sydd ar fedr ei dderbyn, a'i derbyn.
13 Yna y dygwyd atto blant bychain, i roddi ei ddwylaw arnynt, ac i weddio : a'r disgyblion a'u ceryddodd hwynt.
14 Ond yr Iesu a ddywedodd, Goddefwch blant bychain, ac na waherddwch iddynt ddyfod ataf fi : canys o'r cyfryw y mae teyrnas nefoedd.
15 Ac efe a osododd ei ddwylo arnynt, ac a aeth oddi yno.
16 Ac wele, un yn dyfod ac a ddywedodd wrtho, Athro da, pa beth da a wnaf, fel y caffwyf fywyd tragywyddol?

17 Ac efe a ddywedodd wrtho, Paham yr wyt yn fy ngalw i yn dda? nid oes dim daioni ond un, hynny yw, Duw: ond os wyt yn mynd i mewn i'r bywyd, cadw y gorchmynion.
18 Efe a ddywedodd wrtho, Pa ? Dywedodd yr Iesu, Na wna lofruddiaeth, Na odineba, Na ladrata, Na ddwg gamdystiolaeth,
19 Anrhydedda dy dad a'th fam : a, Câr dy gymmydog fel ti dy hun.
20 Y llanc a ddywedodd wrtho, Yr holl bethau hyn a gedwais o'm hieuenctid: pa ddiffyg sydd arnaf eto?
21 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Os ewyllysi fod perffaith, dos a gwerth yr hyn sydd gennyt, a dyro i'r tlodion, a thi a gei drysor yn y nef: a thyred, a chanlyn fi.
22 Ond pan glybu y llanc yr ymadrodd hwnnw, efe a aeth ymaith yn drist: canys yr oedd ganddo feddiannau mawr.
23 Yna y dywedodd yr Iesu wrth ei ddis- gyblion, Yn wir meddaf i chwi, mai prin yr â goludog i mewn i deyrnas nefoedd.
24 A thrachefn meddaf i chwi, Haws yw i gamel fyned trwy lygad nodwydd, nag i wr goludog fyned i mewn i deyrnas Dduw.
25 Pan glybu ei ddisgyblion ef, synasant yn ddirfawr, gan ddywedyd, Pwy gan hynny a all fod yn gadwedig?
26 Ond yr Iesu a edrychodd arnynt, ac a ddywedodd wrthynt, Gyda dynion y mae hyn yn amhosibl; ond gyda Duw y mae pob peth yn bosibl.
27 Yna Pedr a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Wele, ni a adawsom bawb, ac a'th ganlynasom di; beth a gawn felly?
28 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir meddaf i chwi, Chwychwi y rhai a'm canlynasoch i, yn yr adfywiad, pan eisteddo Mab y dyn ar orseddfa ei ogoniant ef, chwithau a eisteddwch ar ddeuddeg gorsedd, yn barnu deuddeg llwyth y Dr. Israel.
29 A phob un a'r a adawo dai, neu frodyr, neu chwiorydd, neu dad, neu fam, neu wraig, neu blant, neu diroedd, er mwyn fy enw i, a gaiff ganwaith, ac a etifedda fywyd tragywyddol.
30 Eithr llawer o rai blaenaf, a fyddant olaf; a'r olaf fydd gyntaf.

PENNOD 20

1 Canys cyffelyb yw teyrnas nefoedd i ŵr tŷ, yr hwn a aeth allan yn fore i logi gweithwyr i'w winllan.
2 Ac wedi iddo gydsynio â'r llafurwyr am geiniog y dydd, efe a'u hanfonodd i'w winllan.
3 Ac efe a aeth allan ynghylch y drydedd awr, ac a ganfu eraill yn sefyll yn segur yn y farchnad,
4 Ac a ddywedodd wrthynt; Ewch chwithau hefyd i'r winllan, a pha beth bynnag sy'n iawn, fe'i rhoddaf i chi. A hwy a aethant eu ffordd.
5 Trachefn efe a aeth allan ynghylch y chweched a'r nawfed awr, ac a wnaeth yr un modd.
6 Ac ynghylch yr unfed awr ar ddeg efe a aeth allan, ac a gafodd eraill yn sefyll yn segur, ac a ddywedodd wrthynt, Paham y sefwch yma trwy y dydd yn segur?
7 Hwythau a ddywedasant wrtho, Am na chyflogodd neb ni. Efe a ddywedodd wrthynt, Ewch chwithau hefyd i'r winllan; a pha beth bynnag fyddo uniawn, hwnnw a gewch.
8 Felly pan aeth hi yn hwyr, arglwydd y winllan a ddywedodd wrth ei oruchwyliwr, Galw y llafurwyr, a dyro iddynt eu cyflog, gan ddechrau o'r olaf hyd y cyntaf.
9 A phan ddaeth y rhai a gyflogwyd ynghylch yr unfed awr ar ddeg, hwy a dderbyniasant geiniog i bob un.
10 Ond pan ddaeth y rhai cyntaf, hwy a dybiasant y cawsent ychwaneg; a hwythau yr un modd a dderbyniasant bob dyn geiniog.
11 Ac wedi iddynt ei dderbyn, hwy a grwgnachasant yn erbyn gŵr y tŷ,
12 Gan ddywedyd, Y rhai diweddaf hyn ni weithredasant ond un awr, a gwnaethost hwynt yn gydradd â ni, y rhai a ddygasant faich a gwres y dydd.
13 Ond efe a attebodd un o honynt, ac a ddywedodd, Gyfaill, nid wyf fi yn gwneuthur cam â thi: oni chytunaist â mi er ceiniog ?
14 Cymer yr hyn sydd eiddot, a dos ymaith : mi a roddaf i'r olaf hwn, megis i ti.
15 Onid yw yn gyfreithlon i mi wneuthur yr hyn a ewyllysiaf â'm rhai fy hun? A yw dy lygad yn ddrwg, am fy mod yn dda?
16 Felly yr olaf fydd gyntaf, a'r cyntaf yn olaf : canys llawer a alwyd, ond ychydig a ddewisir.
17 A'r Iesu, yn myned i fyny i Jerwsalem, a gymerodd y deuddeg disgybl o'r neilltu ar y ffordd, ac a ddywedodd wrthynt,
18 Wele, yr ydym yn myned i fynu i Ierusalem; a Mab y dyn a fradychir i'r archoffeiriaid, ac i'r ysgrifenyddion, a hwy a'i condemniant ef i farwolaeth,
19 Ac a'i traddodi ef i'r Cenhedloedd, i'w watwar, ac i'w fflangellu, ac i'w groeshoelio: a'r trydydd dydd efe a atgyfodi.
20 Yna y daeth mam plant Sebedeus a'i meibion ato, gan ei addoli, a dymuno peth ganddo.
21 Ac efe a ddywedodd wrthi, Beth a fynni di? Dywedodd hithau wrtho, Caniatâ i'm dau fab hyn eistedd, y naill ar dy law ddeau, a'r llall ar yr aswy, yn dy frenhiniaeth.
22 Ond yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd, Ni wyddoch chwi beth yr ydych yn ei ofyn. A fedrwch chwi yfed o'r cwpan a yfaf fi, a chael eich bedyddio â'r bedydd y bedyddir fi ag ef? Hwythau a ddywedasant wrtho, Ni a allwn.
23 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Chwi a yfwch yn wir o'm cwppan, ac a fedyddier â'r bedydd y bedyddir fi ag ef : eithr eistedd ar fy neheulaw, ac ar fy llaw aswy, nid eiddof fi i roddi, ond efe a fydd. wedi ei roddi i'r rhai y mae wedi eu parotoi iddynt gan fy Nhad.
24 A phan glybu y deg, hwy a ddigasant yn erbyn y ddau frawd.
25 Ond yr Iesu a'u galwodd hwynt ato, ac a ddywedodd, Chwi a wyddoch fod tywysogion y Cenhedloedd yn arglwyddiaethu arnynt, a'r rhai sydd fawr yn arfer awdurdod arnynt.
26 Ond nid felly y bydd yn eich plith chwi : ond pwy bynnag a fynno fod yn fawr yn eich plith, bydded ef yn weinidog i chwi;
27 A phwy bynnag a ewyllysio fod yn bennaf yn eich plith, bydded ef yn was i chwi:
28 Fel na ddaeth Mab y dyn i'w wein- idogaethu, ond i weinidogaethu, ac i roddi ei einioes yn bridwerth dros lawer.
29 Ac fel yr oeddynt yn ymadael o Iericho, tyrfa fawr a'i canlynasant ef.

30 Ac wele, dau ddyn dall oedd yn eistedd ar fin y ffordd, pan glywsant fod yr Iesu yn myned heibio, a lefasant, gan ddywedyd, Trugarhâ wrthym, Arglwydd, Mab Dafydd.
31 A'r dyrfa a'u ceryddasant hwynt, am gadw eu heddwch hwynt: ond hwy a lefasant fwyfwy, gan ddywedyd, Trugarha wrthym, Arglwydd, Mab Dafydd.
32 A'r Iesu a safodd, ac a'u galwodd hwynt, ac a ddywedodd, Beth a ewyllysiwch i mi ei wneuthur i chwi?
33 Hwy a ddywedasant wrtho, Arglwydd, fel yr agorer ein llygaid ni.
34 A'r Iesu a dosturiodd wrthynt, ac a gyffyrddodd â'u llygaid: ac yn ebrwydd eu llygaid a gawsant olwg, a hwy a'i canlynasant ef.

PENNOD 21

1 A phan nesasant hwy at Ierusalem, a dyfod i Bethphage, i Fynydd yr Olewydd, yna yr anfonodd yr Iesu ddau ddisgybl,
2 Gan ddywedyd wrthynt, Ewch i'r pentref gyferbyn â chwi, ac yn ebrwydd chwi a gewch asyn wedi ei rwymo, ac ebol gyda hi : rhyddhewch hwynt, a dygwch hwynt ataf fi.
3 Ac os dywed neb ddim wrthych, chwi a ddywedwch, Yr Arglwydd sydd angen arnynt; ac ar unwaith bydd yn eu hanfon.
4 Hyn oll a wnaethpwyd, fel y cyflawnid yr hyn a ddywedasid trwy y prophwyd, gan ddywedyd,
5 Dywed i ti ferch Sion, Wele dy Frenin yn dyfod attat yn addfwyn, ac yn eistedd ar asyn, ac ebol yn ebol asyn.
6 A'r disgyblion a aethant, ac a wnaethant fel y gorchmynnodd yr Iesu iddynt,
7 A dygasant yr asyn, a'r ebol, ac a wisgodd eu dillad hwynt, ac a'i gosodasant ef arno.
8 A thyrfa fawr iawn a daenodd eu gwisgoedd ar y ffordd; eraill a dorrodd ganghennau o'r coed, ac a'u gwelltasant ar y ffordd.
9 A'r tyrfaoedd oedd yn myned o'r blaen, a'r rhai oedd yn canlyn, a lefasant, gan ddywedyd, Hosanna i Fab Dafydd: Bendigedig yw'r hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd; Hosanna yn yr uchaf.
10 A phan ddaeth efe i Ierusalem, yr holl ddinas a gynhyrfwyd, gan ddywedyd, Pwy yw hwn?
11 A'r dyrfa a ddywedasant, Hwn yw yr Iesu prophwyd o Nasareth Galilea.
12 A'r Iesu a aeth i mewn i deml Dduw, ac a fwriodd allan y rhai oedd yn gwerthu ac yn prynu yn y deml, ac a ddymchwelodd fyrddau'r cyfnewidwyr arian, a seddau'r rhai oedd yn gwerthu colomennod,
13 Ac a ddywedodd wrthynt, Y mae yn ysgrifenedig, Fy nhŷ i a elwir yn dŷ gweddi; eithr chwi a'i gwnaethoch yn ffau lladron.
14 A daeth y deillion a'r cloffion atto yn y deml ; ac efe a'u hiachaodd hwynt.
15 A phan welodd yr arch-offeiriaid a'r ysgrifenyddion y pethau rhyfeddol a wnaethai efe, a'r plant yn llefain yn y deml, ac yn dywedyd, Hosanna i Fab Dafydd; roedden nhw'n anfodlon iawn,
16 Ac a ddywedodd wrtho, A glywi di beth y mae y rhai hyn yn ei ddywedyd? A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Ie; oni ddarllenasoch erioed, O enau babanod a sugno y perffeithiasoch fawl?
17 Ac efe a'u gadawodd hwynt, ac a aeth allan o'r ddinas i Bethania; ac a lettyodd yno.
18 Ac yn y bore, fel yr oedd efe yn dychwelyd i'r ddinas, efe a newynodd.
19 A phan welodd efe ffigysbren yn y ffordd, efe a ddaeth atto, ac a gafodd ddim arno, ond dail yn unig, ac a ddywedodd wrtho, Na thyfa ffrwyth arnat o hyn allan byth. Ac yn bresennol y ffigysbren wedi gwywo.
20 A phan welodd y disgyblion, hwy a ryfeddasant, gan ddywedyd, Mor fuan y gwywo y ffigysbren!
21 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yn wir meddaf i chwi, Os bydd gennych ffydd, ac heb os nac oni bai, nid yn unig y gwnewch yr hyn a wneir i'r ffigysbren, ond hefyd os dywedwch wrth y mynydd hwn, Ymaith. , a bwrier di i'r môr; y gwneir.
22 A phob peth, pa beth bynnag a ofynoch mewn gweddi, gan gredu, chwi a dderbyniwch.
23 A phan ddaeth efe i'r deml, yr archoffeiriaid, a henuriaid y bobl, a ddaethant atto, wrth ddysgu, ac a ddywedasant, Trwy ba awdurdod yr wyt ti yn gwneuthur y pethau hyn? a phwy a roddes yr awdurdod hon i ti?
24 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Myfi hefyd a ofynnaf i chwi un peth, yr hwn os dywedwch wrthyf, myfi yn yr un modd a fynegaf i chwi trwy ba awdurdod yr wyf yn gwneuthur y pethau hyn.
25 Bedydd loan, o ba le y bu ? o'r nef, neu o ddynion? A hwy a ymresymasant â hwy eu hunain, gan ddywedyd, Os dywedwn, O'r nef; efe a ddywed wrthym, Paham na chredasoch chwi ef?
26 Ond os dywedwn, O ddynion; ofnwn y bobl; canys y mae pawb yn dal loan fel prophwyd.
27 A hwy a attebasant i'r Iesu, ac a ddywedasant, Ni allwn ni hysbysu. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Nid wyf fi ychwaith yn dweud wrthych trwy ba awdurdod yr wyf yn gwneud y pethau hyn.
28 Ond beth yw eich barn chwi? Yr oedd gan ryw ddyn ddau fab; ac efe a ddaeth at y cyntaf, ac a ddywedodd, Fy mab, dos waith heddiw yn fy ngwinllan.
29 Efe a attebodd ac a ddywedodd, Ni wnaf : eithr wedi hynny efe a edifarhaodd, ac a aeth.
30 Ac efe a ddaeth at yr ail, ac a ddywedodd yr un modd. Ac efe a atebodd ac a ddywedodd, Yr wyf yn mynd, syr: ac nid aeth.
31 Pa un ai dau o honynt a wnaeth ewyllys ei dad? Hwythau a ddywedasant wrtho, Y cyntaf. Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir meddaf i chwi, fod y publicanod a'r puteiniaid yn myned i deyrnas Dduw o'ch blaen chwi.
32 Canys daeth Ioan attoch yn ffordd cyfiawnder, ac ni chredasoch iddo : eithr y publicanod a'r puteiniaid a gredasant ef : a chwithau, wedi i chwi ei weled, nid edifarhasant wedi hynny, fel y credech ef.
33 Gwrandewch ar ddameg arall: Yr oedd rhyw ddeiliad tŷ, yr hwn a blannodd winllan, ac a'i cloddiodd o amgylch, ac a gloddiodd winwryf ynddi, ac a adeiladodd dwr, ac a'i gosododd i wlad bell.
34 A phan nesaodd amser y ffrwyth, efe a anfonodd ei weision at y gwŷr, i dderbyn ei ffrwyth.
35 A'r gwŷr a gymmerasant ei weision ef, ac a gurasant y naill, ac a laddasant un arall, ac a labyddiasant un arall.
36 Drachefn, efe a anfonodd weision eraill yn fwy nâ'r rhai cyntaf: a hwy a wnaethant iddynt yr un modd.

37 Ond yn ddiweddaf oll efe a anfonodd attynt ei fab, gan ddywedyd, Hwy a barchant fy mab.
38 Ond pan welodd y llafurwyr y mab, hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Hwn yw yr etifedd ; deuwch, lladdwn ef, ac ymafaelwn yn ei etifeddiaeth ef.
39 A hwy a'i daliasant ef, ac a'i bwriasant ef allan o'r winllan, ac a'i lladdasant ef.
40 Am hynny pan ddêl arglwydd y winllan, beth a wna efe i'r llafurwyr hynny?
41 Hwythau a ddywedasant wrtho, Efe a ddifetha yn druenus y gwŷr drygionus hynny, ac a osod ei winllan i wŷr eraill, y rhai a rydd iddo ffrwyth yn eu tymhorau.
42 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Oni ddarllenasoch erioed yn yr ysgrythurau, Y maen a wrthododd yr adeiladwyr, a ddaeth yn ben y gongl: hyn a wnaeth yr Arglwydd, a rhyfedd yw yn ein golwg ni?
43 Am hynny meddaf i chwi, Teyrnas Dduw a ddygir oddi wrthych, ac a roddir i genedl yn dwyn ei ffrwyth hi.
44 A phwy bynnag a syrth ar y maen hwn, a ddryllir: ond ar bwy bynnag y syrth, efe a'i malu yn bowdr.
45 A phan glybu yr arch-offeiriaid a'r Phariseaid ei ddamhegion ef, hwy a ddeallasant mai am danynt yr oedd efe yn llefaru.
46 Ond pan ddeisyfasant roddi dwylo arno, hwy a ofnasant y dyrfa, am iddynt ei gymryd ef yn broffwyd.

PENNOD 22

1 A'r Iesu a attebodd ac a lefarodd wrthynt drachefn ar ddamhegion, ac a ddywedodd,
2 Cyffelyb yw teyrnas nefoedd i ryw frenin, yr hwn a wnaeth briodas i'w fab,
3 Ac a anfonodd allan ei weision i alw y rhai a wahoddasid i'r briodas: ac ni ddeuent hwy.
4 Trachefn, efe a anfonodd weision eraill, gan ddywedyd, Dywedwch wrth y rhai a wahoddwyd, Wele, myfi a baratoais fy nghinio: fy ychen a'm brasterau a leddir, a phob peth sydd barod: dewch i'r briodas.
5 Ond hwy a oleuasant hi, ac a aethant eu ffyrdd, un i'w fferm, ac un arall i'w farsiandïaeth:
6 A'r gweddill a gymmerth ei weision ef, ac a attolygodd hwynt yn ofidus, ac a'u lladdodd hwynt.
7 Ond pan glybu y brenin hynny, efe a ddigiodd: ac efe a anfonodd ei fyddinoedd allan, ac a ddinistriodd y llofruddion hynny, ac a losgodd eu dinas hwynt.
8 Yna y dywedodd efe wrth ei weision, Y mae y briodas yn barod, ond y rhai a wahoddasid nid ydynt deilwng.
9 Ewch gan hynny i'r priffyrdd, a chynifer ag a gewch, a wnewch i'r briodas.
10 Felly y gweision hynny a aethant allan i'r priffyrdd, ac a gasglasant ynghyd bawb a gawsant, rhwng drwg a da: a'r briodas oedd wedi ei dodrefnu â gwesteion.
11 A phan ddaeth y brenin i mewn i weled y gwahoddedigion, efe a ganfu yno ddyn heb wisg priodas arno:
12 Ac efe a ddywedodd wrtho, Gyfaill, pa fodd y daethost i mewn yma heb wisg priodas? Ac yr oedd yn fud.
13 Yna y brenin a ddywedodd wrth y gweision, Rhwymwch ef llaw a throed, a chymerwch ef ymaith, a bwriwch ef i dywyllwch allanol; yno y bydd wylofain a rhincian dannedd.
14 Canys llawer a alwyd, ond ychydig a ddewisir.
15 Yna y Phariseaid a aethant, ac a gymerasant gyngor pa fodd i'w rwymo ef yn ei ymadrodd.
16 A hwy a anfonasant allan ato eu disgyblion hwynt, gyd â'r Herodianiaid, gan ddywedyd, Athro, ni a wyddom dy fod ti yn wir, ac yn dysgu ffordd Duw mewn gwirionedd, ac nad wyt yn gofalu am neb: canys nid wyt ti yn ystyried person dynion.
17 Dywed i ni gan hynny, Beth yw dy farn di? Ai cyfreithlon rhoi teyrnged i Cesar, ai peidio?
18 Ond yr Iesu a ganfu eu drygioni hwynt, ac a ddywedodd, Paham yr ydych yn fy nhemtio i, ragrithwyr?
19 Dangoswch arian y deyrnged i mi. A hwy a ddygasant ato geiniog.
20 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pwy yw y ddelw hon a'r arysgrif?
21 Hwy a ddywedasant wrtho, eiddo Cesar. Yna y dywedodd efe wrthynt, Talwch gan hynny i Gesar y pethau sydd eiddo Cesar; ac i Dduw y pethau sydd eiddo Duw.
22 Pan glywsant y geiriau hyn, hwy a ryfeddasant, ac a'i gadawsant ef, ac a aethant ymaith.
23 Y dydd hwnnw y daeth y Sadwceaid ato, y rhai sydd yn dywedyd nad oes atgyfodiad, ac a ofynasant iddo,
24 Gan ddywedyd, Athro, Moses a ddywedodd, Os bydd dyn farw, heb blant, bydd ei frawd yn priodi ei wraig, ac yn codi had i'w frawd.
25 Yn awr yr oedd saith o frodyr gyda ni: a'r cyntaf, wedi iddo briodi gwraig, a fu ymadawedig, ac heb ddiblant, a adawodd ei wraig i'w frawd.
26 Yr ail hefyd, a'r trydydd, hyd y seithfed.
27 Ac yn ddiweddaf oll bu farw y wraig hefyd.
28 Am hynny yn yr adgyfodiad gwraig pwy fydd hi o'r saith? canys yr oedd ganddynt oll hi.
29 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yr ydych yn cyfeiliorni, heb wybod yr ysgrythyrau, na gallu Duw.
30 Canys yn yr atgyfodiad nid ydynt yn priodi, ac ni roddir mewn priodas, eithr megis angylion Duw yn y nef.
31 Ond ynghylch atgyfodiad y meirw, oni ddarllenasoch yr hyn a ddywedwyd wrthych gan Dduw, gan ddywedyd,
32 Myfi yw Duw Abraham, a Duw Isaac, a Duw Iacob? Nid Duw y meirw yw Duw, ond y rhai byw.
33 A phan glybu y dyrfa hyn, hwy a synasant wrth ei athrawiaeth ef.
34 Ond pan glywodd y Phariseaid ddarfod iddo dawelu'r Sadwceaid, hwy a ymgasglasant.
35 Yna un o honynt, yr hwn oedd gyfreithiwr, a ofynodd iddo, gan ei demtio, a dywedyd,
36 Meistr, pa un yw y gorchymyn mawr yn y gyfraith?
37 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Câr yr Arglwydd dy Dduw â'th holl galon, ac â'th holl enaid, ac â'th holl feddwl.
38 Hwn yw y gorchymyn cyntaf a mawr.
39 A'r ail sydd gyffelyb iddi, Câr dy gymmydog fel ti dy hun.
40 Ar y ddau orchymyn hyn y crogi yr holl gyfraith a'r proffwydi.
41 Tra oedd y Phariseaid wedi ymgasglu ynghyd, gofynnodd Iesu iddynt,
42 Gan ddywedyd, Beth yw eich barn chwi am Grist? mab pwy yw e? Hwythau a ddywedasant wrtho, Mab Dafydd.
43 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa fodd gan hynny y mae Dafydd yn yr ysbryd yn ei alw ef yn Arglwydd, gan ddywedyd,

44 Yr ARGLWYDD a ddywedodd wrth fy Arglwydd, Eistedd ar fy neheulaw, hyd oni osodwyf dy elynion yn droedfainc i ti?
45 Os bydd Dafydd gan hynny yn ei alw ef yn Arglwydd, pa fodd y mae efe yn fab iddo?
46 Ac ni allodd neb atteb gair iddo, ac ni bu yn rhaid i neb o'r dydd hwnnw allan ofyn mwy o gwestiynau iddo.

PENNOD 23

1 Yna y llefarodd yr Iesu wrth y dyrfa, ac wrth ei ddisgyblion,
2 Gan ddywedyd, Y mae yr ysgrifenyddion a'r Phariseaid yn eistedd yn eisteddle Moses:
3 Am hynny, pa bethau bynnag a ofnant i chwi, y rhai sydd yn cadw ac yn gwneuthur; ond na wnewch yn ol eu gweithredoedd : canys y maent yn dywedyd, ac nid ydynt.
4 Canys y maent yn rhwymo beichiau trymion a blin i'w dwyn, ac yn eu gosod ar ysgwyddau dynion; ond ni symudant hwy eu hunain ag un o'u bysedd.
5 Ond eu holl weithredoedd a wnant er mwyn cael eu gweled gan ddynion: y maent yn eangu eu ffiolacterau, ac yn helaethu terfynau eu gwisgoedd,
6 A charwch yr ystafelloedd uchaf yn y gwyliau, a'r prif eisteddleoedd yn y synagogau,
7 A chyfarchion yn y marchnadoedd, ac i gael eu galw gan ddynion, Rabbi, Rabbi.
8 Eithr na alwer chwi Rabbi : canys un yw eich Meistr chwi, sef Crist ; a chwithau oll yn frodyr.
9 Ac na alw neb yn dad i ti ar y ddaear: canys un yw eich Tad, yr hwn sydd yn y nefoedd.
10 Ac na'ch gelwir yn feistriaid: canys un yw eich Meistr chwi, sef Crist.
11 Ond yr hwn sydd fwyaf yn eich plith, fyddo yn was i chwi.
12 A phwy bynnag a'i dyrchafo ei hun, a ostyngir; a'r hwn a'i darostyngo ei hun, a ddyrchefir.
13 Ond gwae chwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr! canys yr ydych yn cau teyrnas nefoedd yn erbyn dynion: canys nid ydych yn myned ynoch eich hunain, ac nid ydych yn gadael i'r rhai sydd yn dyfod i mewn fyned i mewn.
14 Gwae chwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr! canys yr ydych yn difa tai gwragedd gweddwon, ac yn hiraethu yn weddus: am hynny y derbyniwch y ddamnedigaeth fwyaf.
15 Gwae chwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr! canys yr ydych yn amgylchu môr a thir i wneuthur un proselyt, ac wedi ei wneuthur ef, yr ydych yn ei wneuthur ef yn fwy deublyg yn blentyn uffern na chwi eich hunain.
16 Gwae chwi, arweinwyr dall, y rhai a ddywedo, Pwy bynnag a dyngo i'r deml, nid yw ddim; ond pwy bynnag a dyngo i aur y deml, dyledwr yw efe!
17 Ffyliaid a deillion : canys pa un ai mwyaf, yr aur, ai y deml sydd yn sancteiddio yr aur?
18 Ac, Pwy bynnag a dyngo i'r allor, nid yw ddim; ond pwy bynnag sydd yn tyngu i'r rhodd sydd arni, euog yw.
19 Ffyliaid a deillion : canys pa un ai mwyaf yw yr anrheg, ai yr allor sydd yn sancteiddio y rhodd?
20 Yr hwn gan hynny a dyngo i'r allor, sydd yn tyngu iddi, ac i bob peth arni.
21 A phwy bynnag a dyngo i'r deml, sydd yn tyngu iddi, ac i'r hwn sydd yn trigo ynddi.
22 A'r hwn sydd yn tyngu i'r nef, sydd yn tyngu i orsedd-faingc Duw, ac i'r hwn sydd yn eistedd arni.
23 Gwae chwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr! canys yr ydych yn talu degwm mintys ac anis, a chwmin, ac wedi hepgor materion pwysicach y gyfraith, barn, trugaredd, a ffydd: y rhai hyn a ddylech chwi fod wedi eu gwneuthur, ac nid gadael y llall heb ei wneud.
24 Chwi arweinwyr dall, y rhai sy'n straenio gnat, ac yn llyncu camel.
25 Gwae chwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr! oherwydd yr ydych yn glanhau y tu allan i'r cwpan a'r ddysgl, ond oddi mewn y maent yn llawn cribddeiliaeth a gormodedd.
26 Ti Pharisead dall, glanha yn gyntaf yr hyn sydd o fewn y cwpan a'r ddysgl, fel y byddo y tu allan iddynt hefyd yn lân.
27 Gwae chwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr! canys tebyg ydych i feddrodau gwynion, y rhai yn wir sydd yn ymddangos yn hardd o'r tu allan, ond o fewn llawn o esgyrn dynion meirw, a phob aflendid.
28 Er hynny yr ydych chwithau o'r tu allan yn ymddangos yn gyfiawn i ddynion, ond oddi mewn yr ydych yn llawn rhagrith ac anwiredd.
29 Gwae chwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr! oherwydd yr ydych yn adeiladu beddau'r proffwydi, ac yn addurno beddau'r cyfiawn,
30 A dywedwch, Pe buasem yn nyddiau ein tadau, ni buasem gyfranogion â hwynt yn ngwaed y prophwydi.
31 Am hynny yr ydych yn dystion i chwi eich hunain, mai meibion y rhai a laddasant y prophwydi ydych.
32 Llanwch gan hynny fesur eich tadau.
33 Chwi seirff, chwi genhedloedd gwiberod, pa fodd y gellwch ddianc rhag damnedigaeth uffern?
34 Am hynny wele, yr ydwyf fi yn anfon attoch brophwydi, a doethion, ac ysgrifenyddion : a rhai o honynt a laddwch, ac a groeshoeliawch ; a rhai ohonynt a fflangellwch yn eich synagogau, ac a'u herlidiwch o ddinas i ddinas:
35 Fel y delo arnat yr holl dywallt gwaed cyfiawn ar y ddaear, o waed Abel gyfiawn hyd waed Sachareias fab Barachias, yr hwn a laddasoch rhwng y deml a'r allor.
36 Yn wir meddaf i chwi, Y pethau hyn oll a ddaw ar y genhedlaeth hon.
37 O Ierusalem, Ierusalem, ti yr hon wyt yn lladd y prophwydi, ac yn llabyddio y rhai a anfonwyd attat, pa mor aml y cesglid dy blant ynghyd, fel y casgl iâr ei ieir dan ei hadenydd, ac ni fynnai!
38 Wele, eich tŷ a adawyd i chwi yn anghyfannedd.
39 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, Ni'm gwelwch o hyn allan, hyd oni ddywedoch, Bendigedig yw yr hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd.

PENNOD 24

1 A'r Iesu a aeth allan, ac a ymadawodd o'r deml: a'i ddisgyblion a ddaethant atto, i ddangos iddo adeiladau y deml.
2 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Oni welwch chwi yr holl bethau hyn? yn wir meddaf i chwi, Ni adewir yma faen ar ben arall, yr hwn ni theflir i lawr.

3 Ac fel yr oedd efe yn eistedd ar fynydd yr Olewydd, y disgyblion a ddaethant ato o'r neilltu, gan ddywedyd, Mynegwch i ni, pa bryd y bydd y pethau hyn? a pha beth fydd arwydd dy ddyfodiad, a diwedd y byd?
4 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Gwyliwch rhag i neb eich twyllo.
5 Canys llawer a ddaw yn fy enw i, gan ddywedyd, Myfi yw Crist; ac a dwylla lawer.
6 A chwi a glywch am ryfeloedd, a son am ryfeloedd : gwelwch na thralloder : canys rhaid i'r pethau hyn oll ddyfod i ben, ond nid yw y diwedd eto.
7 Canys cyfyd cenedl yn erbyn cenedl, a theyrnas yn erbyn teyrnas: a bydd newyn, a phla, a daeargrynfeydd, mewn amrywiol leoedd.
8 Dechreuad gofidiau yw y rhai hyn oll.
9 Yna y rhoddant chwi i fynu, ac a'ch lladdant: a chas fyddwch gan yr holl genhedloedd er mwyn fy enw i.
10 Ac yna llawer a dramgwyddant, ac a fradychant ei gilydd, ac a gasânt ei gilydd.
11 A gau broffwydi lawer a gyfyd, ac a dwyllant lawer.
12 A chan fod anwiredd yn amlhau, cariad llawer a oeri.
13 Eithr yr hwn a barhao hyd y diwedd, hwnnw a fydd cadwedig.
14 A'r efengyl hon am y deyrnas a bregethir yn yr holl fyd, yn dyst i'r holl genhedloedd; ac yna y daw y diwedd.
15 Felly pan weloch ffieidd-dra anghyfannedd, y soniwyd amdano gan Daniel y proffwyd, sefwch yn y lle sanctaidd, (yr hwn sydd yn darllen, dealled:)
16 Yna ffoed y rhai sydd yn Jwdea i'r mynyddoedd:
17 Na ddeued yr hwn sydd ar ben y tŷ i waered i ddwyn dim allan o'i dŷ:
18 Ac na ddychweled yr hwn sydd yn y maes yn ei ôl i gymryd ei ddillad.
19 A gwae y rhai beichiog, a'r rhai sy'n rhoi sugn yn y dyddiau hynny!
20 Ond gweddïwch na fyddo eich ehediad yn y gaeaf, nac ar y dydd Saboth:
21 Canys yna bydd gorthrymder mawr, y cyfryw ni bu er dechreuad y byd hyd yr amser hwn, ac ni bydd byth.
22 Ac oni bai fod y dyddiau hynny yn fyrhau, ni ddylai cnawd fod yn gadwedig: ond er mwyn yr etholedigion a fyrheir y dyddiau hynny.
23 Yna os dywed neb wrthych, Wele, yma yw Crist, neu acw; na chredwch.
24 Canys cyfodant gau-Gristau, a gau-brophwydi, ac a draethant arwyddion a rhyfeddodau mawrion ; i'r fath raddau, pe byddai yn bosibl, y twyllant yr iawn etholedigion.
25 Wele, dywedais wrthych o'r blaen.
26 Am hynny os dywedant wrthych, Wele efe yn yr anialwch; nac ewch allan: wele efe yn yr ystafelloedd dirgel; na chredwch.
27 Canys fel y fellten yn dyfod o'r dwyrain, ac yn llewyrchu hyd y gorllewin; felly hefyd y bydd dyfodiad Mab y dyn.
28 Canys pa le bynnag y byddo y celanedd, yno y cesglir yr eryrod.
29 Yn union ar ôl gorthrymder y dyddiau hynny y tywyllir yr haul, a'r lleuad ni rydd ei goleuni, a'r sêr a syrth o'r nef, a nerthoedd y nefoedd a ysgydwir:
30 Ac yna yr ymddengys arwydd Mab y dyn yn y nef : ac yna holl lwythau y ddaear a alarant, a hwy a welant Fab y dyn yn dyfod yng nghymylau y nef, â nerth a gogoniant mawr.
31 Ac efe a anfon ei angylion â sain utgorn mawr, a hwy a gasglant ei etholedigion ef o'r pedwar gwynt, o'r naill gwr i'r nef i'r llall.
32 Yn awr dysgwch ddameg o'r ffigysbren; Pan fyddo ei gangen eto yn dyner, ac yn rhoi dail, chwi a wyddoch fod yr haf yn agos.
33 Felly chwithau, pan weloch yr holl bethau hyn, gwybyddwch ei fod yn agos, wrth y drysau.
34 Yn wir meddaf i chwi, Nid â'r genhedlaeth hon heibio, hyd oni chyflawner y pethau hyn oll.
35 Nef a daear a ânt heibio, ond fy ngeiriau nid ânt heibio.
36 Ond am y dydd a'r awr ni ŵyr neb, nac angylion y nef, ond fy Nhad yn unig.
37 Ond megis yr oedd dyddiau Noe, felly hefyd y bydd dyfodiad Mab y dyn.
38 Canys megis yn y dyddiau cyn y dilyw yr oeddynt yn bwyta ac yn yfed, yn priodi ac yn rhoddi mewn priodas, hyd y dydd yr aeth Noe i mewn i'r arch,
39 Ac ni wybu hyd oni ddaeth y dilyw, a'u cymryd hwynt oll ymaith; felly hefyd y bydd dyfodiad Mab y dyn.
40 Yna dau fydd yn y maes; cymerir y naill, a gadewir y llall.
41 Bydd dwy wraig yn malu wrth y felin; cymerir y naill, a gadewir y llall.
42 Gwyliwch gan hynny : canys ni wyddoch pa awr y daw eich Arglwydd.
43 Eithr gwybydd hyn, pe gwybuasai gwr y tŷ ym mha wyliadwriaeth y deuai y lleidr, y buasai efe yn gwylio, ac ni buasai yn goddef i'w dŷ gael ei dorri i fyny.
44 Am hynny byddwch chwithau hefyd barod : canys yn y cyfryw awr ni thybiwch y mae Mab y dyn yn dyfod.
45 Pwy gan hynny sydd was ffyddlon a doeth, yr hwn a osododd ei arglwydd yn llywodraethwr ar ei deulu, i roddi iddynt ymborth yn ei bryd?
46 Gwyn ei fyd y gwas hwnnw, yr hwn a gaiff ei arglwydd pan ddêl yn gwneuthur felly.
47 Yn wir meddaf i chwi, y gwnelo efe ef yn llywodraethwr ar ei holl eiddo ef.
48 Ond os dywed y gwas drwg hwnnw yn ei galon, Y mae fy arglwydd yn oedi ei ddyfodiad;
49 A dechreu taro ei gyd-weision, a bwyta ac yfed gyd â'r meddwon;
50 Bydd arglwydd y gwas hwnnw yn dod mewn diwrnod nad yw'n edrych amdano, ac mewn awr nad yw'n ymwybodol ohoni,
51 A'i dorri ef a'i osod i'w ran gyda'r rhagrithwyr: yno y bydd wylofain a rhincian dannedd.

PENNOD 25

1 Yna y cyffelybir teyrnas nefoedd i ddeg o wyryfon, y rhai a gymerodd eu lampau hwynt, ac a aethant allan i gyfarfod y priodfab.
2 A phump o honynt oedd ddoethion, a phump yn ffôl.
3 Y rhai ffôl a gymerasant eu lampau, ac ni chymerasant olew gyda hwynt:
4 Ond y doethion a gymmerasant olew yn eu llestri hwynt â'u lampau.
5 Tra oedd y priodfab yn aros, hwy oll a hunasant ac a hunasant.

6 A chanol nos y gwaeddwyd, Wele y priodfab yn dyfod ; ewch allan i'w gyfarfod.
7 Yna y gwyryfon hynny oll a gyfodasant, ac a dorrasant eu lampau hwynt.
8 A'r ffôl a ddywedodd wrth y doethion, Rhoddwch i ni o'ch olew; canys y mae ein lampau wedi diffodd.
9 Ond y doeth a attebodd, gan ddywedyd, Nid felly; rhag bod digon i ni a chwithau: eithr ewch yn hytrach at y rhai sy'n gwerthu, a phrynwch i chwi eich hunain.
10 A thra oeddynt hwy yn myned i brynu, y priodfab a ddaeth; a'r rhai parod a aethant i mewn gydag ef i'r briodas: a chauwyd y drws.
11 Wedi hynny y daeth y gwyryfon eraill hefyd, gan ddywedyd, Arglwydd, Arglwydd, agor i ni.
12 Eithr efe a attebodd ac a ddywedodd, Yn wir meddaf i chwi, nid adwaen i chwi.
13 Gwyliwch gan hynny, canys ni wyddoch y dydd na'r awr y mae Mab y dyn yn dyfod.
14 Canys teyrnas nefoedd sydd megis gŵr yn teithio i wlad bell, yr hwn a alwodd ei weision ei hun, ac a roddodd iddynt ei eiddo ef.
15 Ac i un y rhoddodd efe bum talent, i arall ddwy, ac i arall un; i bob dyn yn ol ei amryw allu ; ac ar unwaith cymerodd ei daith.
16 Yna yr hwn oedd wedi derbyn y pum talent a aeth, ac a fasnachodd â'r un, ac a wnaeth iddynt bum talent eraill.
17 A'r un modd yr hwn a dderbyniasai ddau, efe a ennillodd ddau eraill hefyd.
18 Ond yr hwn a dderbyniasai un, a aeth ac a gloddiodd yn y ddaear, ac a guddiodd arian ei arglwydd.
19 Ymhen hir amser y mae arglwydd y gweision hynny yn dyfod, ac yn cyfrif gyd â hwynt.
20 Felly yr hwn a dderbyniasai bum talent, a ddaeth, ac a ddug bum talent eraill, gan ddywedyd, Arglwydd, pum talent a roddaist i mi: wele, mi a enillais yn eu llaw hwy bum talent mwy.
21 Ei arglwydd a ddywedodd wrtho, Da iawn, was da a ffyddlon: buost ffyddlon ar ychydig o bethau, mi a'th wnaf yn llywodraethwr ar lawer o bethau: dos i mewn i lawenydd dy arglwydd.
22 Yr hwn hefyd a dderbyniasai ddwy dalent, a ddaeth ac a ddywedodd, Arglwydd, dwy dalent a roddaist i mi: wele, mi a enillais ddwy dalent eraill yn eu hymyl hwynt.
23 Ei arglwydd a ddywedodd wrtho, Da iawn, was da a ffyddlon; buost ffyddlon ar ychydig o bethau, gwnaf di yn llywodraethwr ar lawer o bethau: dos i mewn i lawenydd dy arglwydd.
24 Yna y daeth yr hwn oedd wedi derbyn yr un dalent, ac a ddywedodd, Arglwydd, mi a wyddwn i ti dy fod yn ddyn caled, yn medi lle ni heuaist, ac yn casglu lle ni welltaist.
25 A mi a ofnais, ac a aethum, ac a guddiais dy dalent yn y ddaear: wele, dyna sydd eiddot ti.
26 Ei arglwydd a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Ti was drygionus a diog, ti a wyddost fy mod yn medi lle ni heuais, ac yn casglu lle ni wellais.
27 Dylet ti gan hynny roi fy arian i'r cyfnewidwyr, ac yna ar fy nyfodiad derbyniais fy eiddo ag usuriaeth.
28 Cymer gan hynny y dalent oddi wrtho, a dyro hi i'r hwn sydd ganddo ddeg talent.
29 Canys i bob un sydd ganddo y rhoddir, ac efe a gaiff helaethrwydd: ond oddi wrth yr hwn nid oes ganddo y cymerir yr hyn sydd ganddo.
30 A bwriwch y gwas anfuddiol i'r tywyllwch eithaf: yno y bydd wylofain a rhincian dannedd.
31 Pan ddelo Mab y dyn yn ei ogoniant, a'r holl angylion sanctaidd gyd ag ef, yna yr eistedd efe ar orseddfainc ei ogoniant ef:
32 Ac o'i flaen ef y cesglir yr holl genhedloedd: ac efe a'u gwahana hwynt oddi wrth ei gilydd, fel y mae bugail yn rhannu ei ddefaid oddi wrth y geifr.
33 Ac efe a osod y defaid ar ei law ddeau, ond y geifr ar yr aswy.
34 Yna y dywed y Brenin wrthynt ar ei ddeheulaw, Deuwch, chwi fendigedig fy Nhad, etifeddwch y deyrnas a baratowyd i chwi er seiliad y byd:
35 Canys newynog oeddwn, a chwi a roddasoch i mi ymborth : syched oeddwn, a rhoddasoch i mi ddiod : dieithr oeddwn, a chymerasoch fi i mewn.
36 Noeth, a gwisgasoch fi : glaf fum, ac ymwelsoch â mi : yr oeddwn yn y carchar, a daethoch ataf fi.
37 Yna y cyfiawn a attebant iddo, gan ddywedyd, Arglwydd, pa bryd y'th welsom yn newynog, ac y buom yn dy borthi? neu sychedig, ac a roddes i ti ddiod?
38 Pa bryd y'th welsom yn ddieithr, ac a'th gymerasom i mewn? neu noeth, a'th ddilladu?
39 Neu pa bryd y'th welsom yn glaf, neu yng ngharchar, ac y daethom attat?
40 A'r Brenin a atteb ac a ddywed wrthynt, Yn wir meddaf i chwi, Yn gymmaint a'ch bod wedi ei wneuthur i un o'r rhai lleiaf o'm brodyr hyn, chwi a'i gwnaethoch i mi.
41 Yna y dywed hefyd wrthynt ar y llaw aswy, Ewch oddi wrthyf, chwi rai melltigedig, i dân tragwyddol, a baratowyd i ddiafol a'i angylion:
42 Canys newyn oeddwn, ac ni roddasoch i mi ymborth: syched oeddwn, ac ni roddasoch i mi ddiod.
43 Dieithr oeddwn, ac ni chymerasoch fi i mewn : yn noeth, ac ni'm dilladasoch: yn glaf, ac yn y carchar, ac nid ymwelasoch â mi.
44 Yna yr attebant hwythau iddo, gan ddywedyd, Arglwydd, pa bryd y'th welsom yn newynog, neu yn sychedig, neu yn ddieithr, neu yn noeth, neu yn glaf, neu yn y carchar, ac ni buost yn gweini arnat?
45 Yna yr atteb efe hwynt, gan ddywedyd, Yn wir meddaf i chwi, Yn gymaint ag na wnaethoch i'r un lleiaf o'r rhai hyn, nid i mi y gwnaethoch.
46 A'r rhai hyn a ânt ymaith i gosbedigaeth dragywyddol: ond y rhai cyfiawn i fywyd tragwyddol.

PENNOD 26

1 Ac wedi i'r Iesu orffen yr holl ymadroddion hyn, efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion,
2 Chwi a wyddoch fod gŵyl y Pasg wedi deuddydd, a Mab y dyn yn cael ei fradychu i'w groeshoelio.
3 Yna y prif offeiriaid, a'r ysgrifenyddion, a henuriaid y bobl, a gynullasant, i balas yr archoffeiriad, yr hwn a elwid Caiaffas,
4 Ac ymgynghorasant ar ddal yr Iesu trwy gynnil, a'i ladd.
5 Ond hwy a ddywedasant, Nid ar yr wyl, rhag cynnwrf ymysg y bobloedd.
6 A phan oedd yr Iesu ym Methania, yn nhŷ Simon y gwahanglwyfus,

7 Daeth gwraig ato a chanddi focs alabastr o ennaint gwerthfawr iawn, ac a'i tywalltodd ar ei ben, fel yr oedd efe yn eistedd wrth ymborth.
8 Ond pan welodd ei ddis- gyblion hyn, digiasant, gan ddywedyd, I ba ddiben y mae yr anrhaith hwn ?
9 Canys er llawer y gwerthasid yr ennaint hwn, a'i roddi i'r tlodion.
10 Pan ddeallodd yr Iesu, efe a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn poeni y wraig? canys hi a wnaeth waith da arnaf fi.
11 Canys y mae gennych y tlodion bob amser gyda chwi; ond myfi nid oes gennych bob amser.
12 Canys yn yr hwn y tywalltodd hi yr ennaint hwn ar fy nghorph, i'm claddedigaeth y gwnaeth hi.
13 Yn wir meddaf i chwi, Pa le bynnag y pregether yr efengyl hon yn yr holl fyd, yno hefyd yr hyn a wnaeth y wraig hon, a ddywedir er coffadwriaeth o honi.
14 Yna un o'r deuddeg, a elwid Jwdas Iscariot, a aeth at y prif offeiriaid,
15 Ac a ddywedodd wrthynt, Beth a roddwch i mi, a mi a'i traddodaf ef i chwi? A hwy a gyfammodasant ag ef am ddeg ar hugain o ddarnau arian.
16 Ac o'r pryd hwnnw efe a geisiodd gyfle i'w fradychu ef.
17 A'r dydd cyntaf o ŵyl y Bara Croyw, y disgyblion a ddaethant at yr Iesu, gan ddywedyd wrtho, Pa le yr wyt ti am inni baratoi i ti fwyta gwledd y Pasg?
18 Ac efe a ddywedodd, Dos i'r ddinas at y cyfryw ddyn, a dywed wrtho, Y mae'r Meistr yn dywedyd, Y mae fy amser i yn agos; Byddaf yn cadw'r Pasg yn dy dŷ gyda'm disgyblion.
19 A'r disgyblion a wnaethant fel y gorchmynasai yr Iesu iddynt; a hwy a baratoesant y pasg.
20 A phan ddaeth yr hwyr, efe a eisteddodd gyda'r deuddeg.
21 Ac fel yr oeddynt yn bwytta, efe a ddywedodd, Yn wir meddaf i chwi, fod un ohonoch i'm bradychu i.
22 A bu tristwch mawr ganddynt, ac a ddechreuasant bob un o honynt ddywedyd wrtho, Arglwydd, ai myfi yw?
23 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd, Yr hwn sydd yn trochi ei law gyd â mi yn y ddysgl, hwnnw sydd yn fy mradychu i.
24 Y mae Mab y dyn yn myned fel y mae yn ysgrifenedig amdano: ond gwae y dyn hwnnw trwy yr hwn y bradychir Mab y dyn! buasai yn dda i'r gwr hwnw pe na buasai wedi ei eni.
25 Yna Jwdas, yr hwn a'i bradychodd ef, a attebodd ac a ddywedodd, Athro, ai myfi yw? Efe a ddywedodd wrtho, Ti a ddywedaist.
26 Ac fel yr oeddynt yn bwyta, yr Iesu a gymmerth fara, ac a'i bendithiodd, ac a'i torrodd, ac a'i rhoddes i'r disgyblion, ac a ddywedodd, Cymmerwch, bwytewch; dyma fy nghorff.
27 Ac efe a gymmerth y cwpan, ac a ddiolchodd, ac a'i rhoddes iddynt, gan ddywedyd, Yfwch y cwbl ohono;
28 Canys hwn yw fy ngwaed o'r testament newydd, yr hwn a dywelltir dros lawer er maddeuant pechodau.
29 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, nid yfaf o hyn allan o ffrwyth y winwydden hon, hyd y dydd hwnnw yr yfwyf ef yn newydd gyd â chwi yn nheyrnas fy Nhad.
30 Ac wedi iddynt ganu emyn, hwy a aethant allan i fynydd yr Olewydd.
31 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt, Chwychwi oll a dramgwyddir o'm hachos i y nos hon : canys ysgrifenedig yw, Trawaf y bugail, a defaid y praidd a wasgerir.
32 Eithr wedi i mi atgyfodi, mi a af o'ch blaen chwi i Galilea.
33 Pedr a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Er y tramgwyddo pawb o'th achos di, eto ni'm troseddir byth.
34 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Yn wir meddaf i ti, Y nos hon, cyn i'r ceiliog ganu, y'm gwedi i deirgwaith.
35 Pedr a ddywedodd wrtho, Er marw gyd â thi, ni'th wadaf. Yr un modd hefyd y dywedodd yr holl ddisgyblion.
36 Yna y daeth yr Iesu gyd â hwynt i le a elwir Gethsemane, ac a ddywedodd wrth y disgyblion, Eisteddwch yma, tra yr elwyf i weddio draw.
37 Ac efe a gymerodd gydag ef Pedr, a dau fab Sebedeus, ac a ddechreuodd fod yn drist a thrwm iawn.
38 Yna y dywedodd efe wrthynt, Y mae fy enaid yn drist iawn hyd angau: arhoswch yma, a gwyliwch gyda mi.
39 Ac efe a aeth ychydig ymhellach, ac a syrthiodd ar ei wyneb, ac a weddïodd, gan ddywedyd, O fy Nhad, os yw bosibl, gollwng y cwpan hwn oddi wrthyf: er hynny nid fel yr wyf yn ewyllysio, ond fel y mynni di.
40 Ac efe a ddaeth at y disgyblion , ac a'u cafodd hwynt yn cysgu , ac a ddywedodd wrth Pedr , Beth , ni allech chi wylio gyda mi un awr ?
41 Gwyliwch a gweddiwch, fel nad eloch i demtasiwn : yr yspryd yn wir sydd ewyllysgar, ond y cnawd sydd wan.
42 Efe a aeth ymaith drachefn yr ail waith, ac a weddïodd, gan ddywedyd, O fy Nhad, os nad aiff y cwppan hwn heibio oddi wrthyf, oni bai i mi ei yfed, dy ewyllys di a wneir.
43 Ac efe a ddaeth ac a'u cafodd hwynt yn cysgu drachefn: canys trwm oedd eu llygaid hwynt.
44 Ac efe a'u gadawodd hwynt, ac a aeth ymaith drachefn, ac a weddïodd y drydedd waith, gan ddywedyd yr un geiriau.
45 Yna y daeth efe at ei ddisgyblion, ac a ddywedodd wrthynt, Cysgwch yn awr, a chymerwch orffwystra: wele, y mae'r awr yn agos, a Mab y dyn wedi ei fradychu i ddwylo pechaduriaid.
46 Cyfod, awn : wele, y mae efe wrth law yr hwn sydd yn fy mradychu.
47 A thra yr oedd efe eto yn llefaru, wele Jwdas, un o'r deuddeg, a ddaeth, a chydag ef dyrfa fawr â chleddyfau a throsolion, oddi wrth y prif offeiriaid a henuriaid y bobl.
48 A'r hwn a'i bradychodd ef a roddes arwydd iddynt, gan ddywedyd, Pwy bynnag a gusanaf, hwnnw yw efe: daliwch ef.
49 Ac yn ebrwydd efe a ddaeth at yr Iesu, ac a ddywedodd, Henffych well, meistr; ac a'i cusanodd ef.
50 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Gyfaill, paham yr wyt ti yn dyfod? Yna y daethant, ac a roddasant ddwylo ar yr Iesu, ac a'i daliasant ef.
51 Ac wele, un o'r rhai oedd gyd â'r Iesu a estynnodd ei law, ac a dynnodd ei gleddyf, ac a drawodd was yr archoffeiriad, ac a dynnodd ei glust i ffwrdd.
52 Yna y dywedodd yr Iesu wrtho, Cyfod drachefn dy gleddyf yn ei le ef: canys pawb a gymerant y cleddyf a ddifethir â'r cleddyf.
53 A wyt ti yn tybied na allaf fi yn awr weddio ar fy Nhad, ac efe a rydd i mi ar hyn o bryd fwy na deuddeg lleng o angylion?
54 Ond pa fodd gan hynny y cyflawnir yr ysgrythurau, fel hyn y mae yn rhaid?

55 Yn yr awr honno y dywedodd yr Iesu wrth y torfeydd, Ai fel yn erbyn lleidr y daethoch chwi allan â chleddyfau a throsolion i'm dal i? Eisteddais beunydd gyda chwi yn dysgu yn y deml, ac ni roddasoch afael arnaf.
56 Eithr hyn oll a wnaethpwyd, fel y cyflawnid ysgrythurau y prophwydi. Yna y disgyblion i gyd a'i gadawodd ef, ac a ffoesant.
57 A'r rhai oedd wedi ymaflyd yn yr Iesu, a'i dygasant ef ymaith at Caiaffas yr archoffeiriad, lle yr oedd yr ysgrifenyddion a'r henuriaid wedi ymgynnull.
58 Ond Pedr a'i canlynodd ef o hirbell i dŷ yr archoffeiriad, ac a aeth i mewn, ac a eisteddodd gyda'r gweision, i weled y diwedd.
59 A'r archoffeiriaid, a'r henuriaid, a'r holl gyngor, a geisiasant gau-dystiolaeth yn erbyn yr Iesu, i'w roddi i farwolaeth;
60 Eithr ni chawsant : ie, er dyfod llawer o gau dystion, ni chawsant ddim. O'r diwedd daeth dau gau dyst,
61 Ac a ddywedodd, Y cymrawd hwn a ddywedodd, Mi a fedraf ddifetha teml Dduw, a'i hadeiladu mewn tridiau.
62 A'r archoffeiriad a gyfododd, ac a ddywedodd wrtho, Onid atebi di ddim? beth y mae y rhai hyn yn ei dystiolaethu yn dy erbyn?
63 Ond daliodd Iesu ei heddwch. A'r archoffeiriad a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Yr wyf yn dy dyngu i'r Duw byw, i ddywedyd wrthym ai tydi yw y Crist, Mab Duw.
64 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Ti a ddywedaist : er hynny meddaf i chwi, Wedi hyn y gwelwch Fab y dyn yn eistedd ar ddeheulaw y gallu, ac yn dyfod yng nghymylau y nef.
65 Yna yr archoffeiriad a rwygodd ei ddillad, gan ddywedyd, Cabledd a ddywedodd; pa angen pellach sydd gennym ar dystion? wele, yn awr chwi a glywsoch ei gabledd ef.
66 Beth dybygwch chwi ? Hwythau a attebasant ac a ddywedasant, Efe sydd euog o farwolaeth.
67 Yna hwy a boerasant yn ei wyneb ef, ac a'i bwriasant ef; trawodd eraill ef â chledrau eu dwylo,
68 Gan ddywedyd, Prophwyda i ni, ti Grist, Pwy yw yr hwn a'th drawodd ?
69 Yr oedd Pedr yn eistedd y tu allan yn y palas : a llances a ddaeth atto, gan ddywedyd, Yr oeddit ti hefyd gyd â'r Iesu o Galilea.
70 Eithr efe a wadodd ger eu bron hwynt oll, gan ddywedyd, Ni wn i beth yr wyt yn ei ddywedyd.
71 Ac wedi iddo fyned allan i'r cyntedd, morwyn arall a'i gwelodd ef, ac a ddywedodd wrth y rhai oedd yno, Yr oedd hwn hefyd gyd â'r Iesu o Nasareth.
72 A thrachefn efe a wadodd â llw, Nid adwaen i y dyn.
73 Ac ymhen yspaid y daeth y rhai oedd yn sefyll gerllaw, ac a ddywedasant wrth Pedr, Yn ddiau yr wyt ti hefyd yn un o honynt hwy; canys y mae dy ymadrodd yn dy fradychu.
74 Yna y dechreuodd efe felltithio a thyngu, gan ddywedyd, Nid adwaen i y dyn. Ac ar unwaith y criw ceiliog.
75 A Phedr a gofiodd air yr Iesu, yr hwn a ddywedodd wrtho, Cyn i'r ceiliog ganu, ti a'm gwedi i deirgwaith. Ac efe a aeth allan, ac a wylodd yn chwerw.

PENNOD 27

1 Pan ddaeth y bore, yr holl brif offeiriaid a henuriaid y bobl a ymgynghorasant yn erbyn yr Iesu i'w roi i farwolaeth:
2 Ac wedi iddynt ei rwymo ef, hwy a'i dygasant ef ymaith, ac a'i traddodasant ef i Pontius Pilat y rhaglaw.
3 Yna Jwdas, yr hwn oedd wedi ei fradychu ef, pan welodd ei fod wedi ei gondemnio, a edifarhaodd, ac a ddug drachefn y deg ar hugain o ddarnau arian i'r archoffeiriaid a'r henuriaid,
4 Gan ddywedyd, Pechais trwy fradychu y gwaed dieuog. A hwy a ddywedasant, Beth yw hynny i ni? gwel di i hynny.
5 Ac efe a fwriodd i lawr y darnau arian yn y deml, ac a aeth ymaith, ac a aeth ac a'i crogodd ei hun.
6 A'r archoffeiriaid a gymmerasant y darnau arian, ac a ddywedasant, Nid cyfreithlawn i'w rhoddi yn y drysorfa, canys pris gwaed ydyw.
7 A hwy a gymerasant gyngor, ac a brynasant gyda hwynt faes y crochenydd, i gladdu dieithriaid i mewn.
8 Am hynny y galwyd y maes hwnnw, Maes y gwaed, hyd y dydd hwn.
9 Yna y cyflawnwyd yr hyn a ddywedasid trwy Ieremi y prophwyd, gan ddywedyd, A hwy a gymerasant y deg darn ar hugain o arian, pris yr hwn a brisid, yr hwn o feibion Israel a werthasant;
10 Ac a'u rhoddes hwynt er maes y crochenydd, megis y gosododd yr Arglwydd i mi.
11 A'r Iesu a safodd ger bron y rhaglaw: a'r rhaglaw a ofynodd iddo, gan ddywedyd, Ai ti yw Brenin yr Iddewon? A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Yr wyt ti yn dywedyd.
12 A phan gyhuddwyd ef gan yr arch-offeiriaid a'r henuriaid, nid attebodd efe ddim.
13 Yna y dywedodd Pilat wrtho, Oni chlywi di faint o bethau y maent hwy yn tystiolaethu yn dy erbyn?
14 Ac efe a attebodd iddo heb air byth ; fel y rhyfeddodd y rhaglaw yn fawr.
15 Ar yr wyl honno yr oedd y rhaglaw yn ewyllysio rhyddhau i'r bobl garcharor, yr hwn a ewyllysient.
16 Ac yr oedd ganddynt y pryd hynny garcharor nodedig, a elwid Barabbas.
17 Am hynny wedi eu cynnull ynghyd, Peilat a ddywedodd wrthynt, Pwy a fynnwch i mi ei ryddhau i chwi? Barabbas, neu yr Iesu a elwir Crist?
18 Canys efe a wyddai mai o genfigen y traddodasant ef.
19 Wedi ei osod i lawr ar y brawdle, ei wraig a anfonodd ato, gan ddywedyd, Na wnelych ddim a wnelo â'r gwr cyfiawn hwnnw: canys dioddefais lawer o bethau heddiw mewn breuddwyd o'i achos ef.
20 Ond y prif offeiriaid a'r henuriaid a berswadiodd y dyrfa i ofyn Barabbas, a distrywio'r Iesu.
21 Y rhaglaw a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Pa un o'r ddau a fynwch i mi ollwng yn rhydd i chwi? Hwythau a ddywedasant, Barabbas.
22 Pilat a ddywedodd wrthynt, Beth gan hynny a wnaf â'r Iesu a elwir Crist? Y maent oll yn dywedyd wrtho, Croeshoelia ef.
23 A'r rhaglaw a ddywedodd, Paham, pa ddrwg a wnaeth efe? Eithr hwy a lefasant yn fwy-fwy, gan ddywedyd, Croeshoelia ef.

24 Pan welodd Peilat na allai efe gael dim, ond bod cynnwrf yn hytrach wedi ei wneud, efe a gymmerth ddwfr, ac a olchodd ei ddwylo o flaen y dyrfa, gan ddywedyd, dieuog ydwyf fi o waed y cyfiawn hwn: gwelwch hynny.
25 Yna yr holl bobl a attebasant, ac a ddywedasant, Ei waed ef sydd arnom ni, ac ar ein plant.
26 Yna efe a ryddhaodd Barabbas iddynt: ac wedi iddo fflangellu yr Iesu, efe a'i traddododd ef i'w groeshoelio.
27 Yna milwyr y rhaglaw a gymerasant yr Iesu i'r neuadd gyffredin, ac a gynullasant ato yr holl fintai.
28 A hwy a'i tynasant ef, ac a'i gwisgasant ef wisg ysgarlad.
29 Ac wedi iddynt blygu coron o ddrain, hwy a'i rhoddasant hi ar ei ben ef, a gwialen yn ei law ddeau: a hwy a ymgrymasant o'i flaen ef, ac a'i gwatwarasant ef, gan ddywedyd, Henffych well, Frenin yr Iddewon!
30 A hwy a boerasant arno, ac a gymerasant y gorsen, ac a'i trawsant ef ar ei ben.
31 Ac wedi iddynt ei watwar, hwy a gymerasant y fantell oddi arno, ac a roddasant ei ddillad ei hun amdano, ac a'i dygasant ymaith i'w groeshoelio.
32 Ac fel yr oeddynt yn dyfod allan, hwy a gawsant ŵr o Cyrene, o'r enw Simon: efe a orfu iddynt ddwyn ei groes ef.
33 A phan ddaethant i le a elwir Golgotha, hynny yw, lle penglog,
34 Hwy a roddasant iddo finegr i'w yfed, wedi ei gymmysgu â bustl : ac wedi iddo ei flasu, nid yfa efe.
35 A hwy a'i croeshoeliasant ef, ac a rannasant ei ddillad, gan fwrw coelbren: fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd trwy y prophwyd, Hwy a rannasant fy nillad yn eu plith hwynt, ac ar fy ngwisg y bwriasant goelbrennau.
36 Ac eisteddasant ef yno;
37 A gosod ar ei ben ei gyhuddiad ysgrifenedig, HWN IESU BRENHIN YR luddewon.
38 Yna y croeshoeliwyd gyd ag ef ddau leidr, un ar y llaw ddeau, ac un arall ar y llaw aswy.
39 A'r rhai oedd yn myned heibio a'i dirmygasant ef, gan ysgwyd eu pennau,
40 A dywedyd, Ti yr hwn wyt yn distrywio y deml, ac yn ei hadeiladu mewn tridiau, achub dy hun. Os Mab Duw wyt ti, disgyn oddi ar y groes.
41 Yr un modd hefyd y prif offeiriaid, gan wawdio ef, ynghyd â'r ysgrifenyddion a'r henuriaid, a ddywedasant,
42 Efe a achubodd eraill ; ei hun ni all achub. Os efe yw Brenin Israel, deued yn awr i waered oddi ar y groes, a chredwn ef.
43 Ymddiriedodd yn Nuw; gwareded ef yn awr, os bydd ganddo ef: canys efe a ddywedodd, Mab Duw ydwyf fi.
44 Y lladron hefyd, y rhai a groeshoeliwyd gyd âg ef, a fwriasant yr un peth yn ei ddannedd.
45 Ac o'r chweched awr y bu tywyllwch ar yr holl wlad hyd y nawfed awr.
46 Ac ynghylch y nawfed awr yr Iesu a lefodd â llef uchel, gan ddywedyd, Eli, Eli, lama sabachthani? hynny yw, Fy Nuw, fy Nuw, paham yr wyt wedi fy ngadael?
47 Rhai o'r rhai oedd yn sefyll yno, pan glywsant hynny, a ddywedasant, Y mae hwn yn galw am Elias.
48 Ac yn ebrwydd rhedodd un o honynt, ac a gymmerth yspwng, ac a'i llanwodd o finegr, ac a'i rhoddes ar gorsen, ac a'i rhoddes i'w yfed.
49 Ac meddai'r lleill, "Gadewch, gadewch inni weld a ddaw Elias i'w achub."
50 Yr Iesu, wedi iddo lefain drachefn â llef uchel, a ildiodd yr ysbryd.
51 Ac wele, gorchudd y deml wedi ei rwygo yn ddau o'r pen i'r gwaelod; a'r ddaear a grynodd, a'r creigiau a rwygasant;
52 A'r beddau a agorwyd; a chododd llawer o gyrff y saint oedd yn cysgu,
53 Ac wedi dyfod allan o'r beddau wedi ei adgyfodiad ef, ac a aeth i'r ddinas sanctaidd, ac a ymddangosodd i lawer.
54 A phan welodd y canwriad, a'r rhai oedd gyd ag ef, yn gwylio'r Iesu, y daeargryn, a'r pethau a wnaethid, hwy a ofnasant yn ddirfawr, gan ddywedyd, Yn wir Mab Duw oedd hwn.
55 Ac yr oedd llawer o wragedd yno yn edrych o hirbell, y rhai oedd yn canlyn yr Iesu o Galilea, yn gweinidogaethu iddo:
56 Ymysg y rhai yr oedd Mair Magdalen, a Mair mam Iago a Joses, a mam plant Sebedeus.
57 A phan ddaeth yr hwyr, daeth gŵr cyfoethog o Arimathea o'r enw Joseff, yr hwn hefyd oedd yn ddisgybl i Iesu:
58 Efe a aeth at Pilat, ac a ymbiliodd ar gorff yr Iesu. Yna Peilat a orchmynnodd esgor ar y corff.
59 Ac wedi i Ioseph gymmeryd y corph, efe a'i gwisgodd mewn lliain glân,
60 Ac a'i gosododd yn ei fedd newydd ei hun, yr hwn a naddwyd efe yn y graig: ac efe a dreiglodd faen mawr at ddrws y bedd, ac a aeth ymaith.
61 Ac yr oedd Mair Magdalen, a'r Fair arall, yn eistedd gyferbyn â'r bedd.
62 Trannoeth, ar ôl dydd y paratoad, daeth y prif offeiriaid a'r Phariseaid ynghyd at Peilat,
63 Gan ddywedyd, Syr, cofiwn ddarfod i'r twyllwr hwnnw ddywedyd, tra ydoedd efe etto yn fyw, Ymhen tridiau mi a atgyfodaf.
64 Gorchymyn gan hynny sicrhâu y bedd hyd y trydydd dydd, rhag i'w ddisgyblion ddyfod liw nos, a'i ladrata ef, a dywedyd wrth y bobl, Efe a gyfododd oddi wrth y meirw : felly y cyfeiliornad diwethaf a fydd waeth na'r cyntaf.
65 Pilat a ddywedodd wrthynt, Y mae gennych wyliadwriaeth: ewch ymaith, gwnewch mor sicr ag y gallwch.
66 Felly hwy a aethant, ac a sicrhasant y bedd, gan selio y maen, a gosod gwyliadwriaeth.

PENNOD 28

1 Ar ddiwedd y Saboth, fel yr oedd hi yn gwawrio tua'r dydd cyntaf o'r wythnos, y daeth Mair Magdalen a'r Fair arall i weled y bedd.
2 Ac wele, bu daeargryn mawr: canys angel yr Arglwydd a ddisgynnodd o'r nef, ac a ddaeth ac a dreiglodd yn ei ôl oddi wrth y drws, ac a eisteddodd arno.
3 Yr oedd ei wyneb fel mellten, a'i ddillad yn wyn fel eira:
4 A'r ceidwaid a ysgydwasant rhag ei ofn ef, ac a aethant megis gwŷr meirw.
5 A'r angel a attebodd ac a ddywedodd wrth y gwragedd, Nac ofnwch : canys mi a wn eich bod yn ceisio yr Iesu, yr hwn a groeshoeliwyd.
6 Nid yw efe yma : canys efe a gyfododd, fel y dywedodd. Dewch, gwelwch y lle y gorweddodd yr Arglwydd.

7 A dos ar frys, a mynegwch i'w ddisgyblion ei fod wedi atgyfodi oddi wrth y meirw; ac wele, y mae efe yn myned o'ch blaen chwi i Galilea; yno y gwelwch ef: wele, dywedais wrthych.
8 A chychwynasant ar frys o'r bedd, dan ofn a llawenydd mawr; ac a redodd i ddwyn gair i'w ddisgyblion.
9 Ac fel yr oeddynt yn myned i fynegi i'w ddisgyblion, wele yr Iesu a gyfarfu â hwynt, gan ddywedyd, Cenllysg i gyd. A hwy a ddaethant, ac a'i daliasant ef wrth eu traed, ac a'i haddolasant ef.
10 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt, Nac ofnwch : ewch, dywedwch wrth fy mrodyr am fyned i Galilea, ac yno y'm gwelant i.
11 Ac wedi eu myned hwy, wele, rhai o'r wyliadwriaeth a ddaethant i'r ddinas, ac a fynegasant i'r archoffeiriaid yr holl bethau a wnaethid.
12 Ac wedi iddynt ymgynull ynghyd â'r henuriaid, a chymmeryd cyngor, hwy a roddasant arian mawr i'r milwyr,
13 Gan ddywedyd, Dywedwch, Ei ddisgyblion ef a ddaethant liw nos, ac a'i lladratasant ef tra oeddym ni yn cysgu.
14 Ac os daw hyn i glust y rhaglaw, ni a'i perswadiwn ef, ac a'ch diogelwn chwi.
15 Felly hwy a gymerasant yr arian, ac a wnaethant fel y dysgwyd iddynt: ac y mae yr ymadrodd hwn yn cael ei adrodd yn gyffredin ymhlith yr Iddewon hyd y dydd hwn.
16 Yna yr un disgybl ar ddeg a aethant i Galilea, i'r mynydd yr oedd yr Iesu wedi ei benodi iddynt.
17 A phan welsant ef, hwy a'i haddolasant ef: ond rhai a amheuasant.
18 A'r Iesu a ddaeth ac a lefarodd wrthynt, gan ddywedyd, i mi y mae pob gallu yn y nef ac ar y ddaear.
19 Ewch gan hynny, a dysgwch yr holl genhedloedd, gan eu bedyddio hwynt yn enw y Tad, a'r Mab, a'r Yspryd Glân:
20 Dysg iddynt gadw pob peth a orchmynnais i chwi: ac wele, yr ydwyf fi gyda chwi bob amser, hyd ddiwedd y byd. Amen.

Efengyl Marc

PENNOD 1

1 Dechreu efengyl lesu Grist, Mab Duw ;
2 Megis y mae yn ysgrifenedig yn y prophwydi, Wele fi yn anfon fy nghennad o flaen dy wyneb, yr hwn a baratoa dy ffordd o'th flaen di.
3 Llef un yn llefain yn yr anialwch, Paratowch ffordd yr Arglwydd, unionwch ei lwybrau ef.
4 Yr oedd Ioan yn bedyddio yn yr anialwch, ac yn pregethu bedydd edifeirwch er maddeuant pechodau.
5 A holl wlad Jwdea, a rhai o Jerwsalem, a aethant allan ato ef, a hwy oll a fedyddiwyd ganddo yn afon yr Iorddonen, gan gyffesu eu pechodau.
6 Ac Ioan oedd wedi ei wisgo â gwallt camel, a gwregys o groen am ei lwynau; ac efe a fwytaodd locustiaid a mêl gwyllt;
7 Ac a bregethodd, gan ddywedyd, Y mae un cryfach na mi yn dyfod ar fy ôl i, yr hwn nid wyf deilwng o'i hesgidiau i blygu i lawr ac i'w datod.
8 Myfi yn wir a'ch bedyddiais chwi â dwfr : ond efe a'ch bedyddia chwi â'r Yspryd Glân.
9 A bu yn y dyddiau hynny, yr Iesu a ddaeth o Nasareth Galilea, ac a fedyddiwyd gan Ioan yn yr Iorddonen.
10 Ac ar unwaith yn dyfod i fyny o'r dwfr, efe a ganfu y nefoedd yn agored, a'r Ysbryd fel colomen yn disgyn arno:
11 A daeth llef o'r nef, gan ddywedyd, Ti yw fy Mab anwylyd, yn yr hwn y'm boddlon- wyd yn dda.
12 Ac ar unwaith yr Ysbryd a'i gyrrodd ef i'r anialwch.
13 Ac efe a fu yno yn yr anialwch ddeugain niwrnod, wedi ei demtio gan Satan; ac yr oedd gyda'r bwystfilod gwylltion; a'r angylion oedd yn gweinidogaethu iddo.
14 Ac wedi i Ioan gael ei roi yn y carchar, yr Iesu a ddaeth i Galilea, gan bregethu efengyl teyrnas Dduw,
15 A dywedyd, Cyflawnwyd yr amser, a theyrnas Dduw sydd agos: edifarhewch, a chredwch yr efengyl.
16 Ac wrth gerdded ar lan môr Galilea, efe a ganfu Simon ac Andreas ei frawd yn bwrw rhwyd i'r môr: canys pysgotwyr oeddynt.
17 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Deuwch ar fy ôl i, ac fe'ch gwnaf yn bysgodwyr dynion.
18 Ac ar unwaith a adawsant eu rhwydau, ac a'i canlynasant ef.
19 Ac wedi iddo fyned ychydig ymhellach oddi yno, efe a ganfu Iago mab Sebedeus, ac Ioan ei frawd, y rhai hefyd oedd yn y llong yn trwsio eu rhwydau hwynt.
20 Ac yn ebrwydd efe a'u galwodd hwynt: a hwy a adawsant Sebedeus eu tad yn y llong gyda'r gweision cyflog, ac a aethant ar ei ôl ef.
21 A hwy a aethant i Gapernaum; ac ar unwaith ar y dydd Saboth aeth i mewn i'r synagog, ac addysgu.
22 A hwy a synasant wrth ei athrawiaeth ef: canys yr oedd efe yn eu dysgu hwynt fel un ag awdurdod ganddo, ac nid fel yr ysgrifenyddion.
23 Ac yr oedd yn eu synagog ddyn ag yspryd aflan; ac efe a lefodd,
24 Gan ddywedyd, Gad i ni; beth sydd a wnelo i ni â thi, Iesu o Nasareth? ai i'n difetha y daethost ti? Mi a'th adwaen pwy wyt, Sanct Duw.
25 A'r Iesu a'i ceryddodd ef, gan ddywedyd, Cadw dy dangnefedd, a dos allan ohono.
26 Ac wedi i'r ysbryd aflan ei rwygo ef, a llefain â llef uchel, efe a ddaeth allan ohono.
27 A hwy oll a synasant, fel yr ymholasant yn eu plith eu hunain, gan ddywedyd, Beth yw hyn? pa athrawiaeth newydd yw hon ? canys ag awdurdod y mae efe yn gorchymyn hyd yn oed i'r ysbrydion aflan, ac y maent yn ufuddhau iddo.
28 Ac yn ebrwydd ymledodd ei enwogrwydd trwy yr holl fro o amgylch Galilea.
29 Ac yn ebrwydd, wedi iddynt ddyfod allan o'r synagog, hwy a aethant i mewn i dŷ Simon ac Andreas, gydag Iago ac Ioan.
30 Ond yr oedd mam gwraig Simon yn gorwedd yn glaf o dwymyn, ac yn dywedyd wrtho am dani hi.
31 Ac efe a ddaeth ac a gymerodd hi erbyn ei llaw, ac a'i cododd hi; ac yn ebrwydd gadawodd y dwymyn hi, a hi a wasanaethodd iddynt.
32 Ac yn yr hwyr, wedi machlud haul, hwy a ddygasant ato bawb oedd yn afiechyd, a'r rhai oedd ym meddiant cythreuliaid.
33 A'r holl ddinas a ymgasglasant wrth y drws.
34 Ac efe a iachaodd lawer oedd glaf o amryw glefydau, ac a fwriodd allan lawer o gythreuliaid; ac ni adawodd i gythreuliaid lefaru, am eu bod yn ei adnabod.
35 A'r bore, wedi codi gryn dipyn cyn dydd, efe a aeth allan, ac a aeth i le unig, ac yno y gweddïodd.
36 A Simon, a'r rhai oedd gyd ag ef, a ganlynasant ar ei ôl ef.
37 Ac wedi iddynt ei gael ef, hwy a ddywedasant wrtho, Y mae pawb yn dy geisio di.
38 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Awn i'r trefydd nesaf, i bregethu yno hefyd: canys felly y deuthum allan.
39 Ac yr oedd efe yn pregethu yn eu synagogau hwynt trwy holl Galilea, ac yn bwrw allan gythreuliaid.
40 A daeth gwahanglwyfus atto ef, gan ymbil arno, ac a benliniodd iddo, ac a ddywedodd wrtho, Os mynni, ti a elli fy nglanhau i.
41 A'r Iesu a dosturiodd, ac a estynnodd ei law, ac a gyffyrddodd ag ef, ac a ddywedodd wrtho, Gwnaf; bydd lân.
42 A chyn gynted ag y llefarodd efe, yn ebrwydd y gwahanglwyf a ymadawodd oddi wrtho, ac efe a lanhawyd.
43 Ac efe a'i gorchmynnodd ef yn llym, ac a'i gyrrodd ef ymaith ar unwaith;
44 Ac a ddywedodd wrtho, Gwêl na ddywedi ddim wrth neb: eithr dos, dangos dy hun i'r offeiriad, ac offryma er dy lanhâd y pethau a orchmynnodd Moses, yn dystiolaeth iddynt.
45 Ond efe a aeth allan, ac a ddechreuodd gyhoeddi y peth, a thanio y peth, fel na allai Iesu mwyach fyned i mewn i'r ddinas yn fwy agored, ond yr oedd oddi allan mewn anialdiroedd: a hwy a ddaethant ato o bob cwr.

PENNOD 2

1 A thrachefn efe a aeth i Gapernaum ymhen rhai dyddiau; a swn ei fod yn y ty.
2 Ac yn ebrwydd yr ymgynull- asant lawer, fel nad oedd le i'w derbyn, nac ychwaith ddim cymaint ac ynghylch y drws: ac efe a bregethodd y gair iddynt.

3 A hwy a ddaethant atto, gan ddwyn un claf o'r parlys, yr hwn oedd wedi ei eni o bedwar.
4 A phan na allent ddyfod yn agos ato i'r wasg, hwy a ddadorchuddiasant y tô lle yr oedd efe: ac wedi iddynt ei dorri i fyny, hwy a ollyngasant y gwely yr hwn yr oedd y claf o'r parlys yn gorwedd ynddo.
5 Pan welodd yr Iesu eu ffydd hwynt, efe a ddywedodd wrth y claf o'r parlys, Fab, maddeuir i ti dy bechodau.
6 Ond yr oedd rhai o'r ysgrifenyddion yn eistedd yno, ac yn ymresymu yn eu calonnau,
7 Paham y mae y dyn hwn fel hyn yn llefaru cableddau? pwy all faddau pechodau ond Duw yn unig?
8 Ac yn ebrwydd pan ddeallodd yr Iesu yn ei ysbryd eu bod hwy yn ymresymu felly ynddynt eu hunain, efe a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn ymresymu y pethau hyn yn eich calonnau?
9 Pa un ai hawddaf yw dywedyd wrth y claf o'r parlys, Maddeuwyd i ti dy bechodau; neu i ddywedyd, Cyfod, a chymer dy wely, a rhodia?
10 Ond fel y gwypoch fod gan Fab y dyn allu ar y ddaear i faddau pechodau, (meddai wrth y claf o'r parlys,)
11 Yr wyf yn dywedyd wrthyt, Cyfod, a chymer dy wely, a dos i'th dŷ.
12 Ac yn ebrwydd efe a gyfododd, ac a gymerth y gwely, ac a aeth allan o'u blaen hwynt oll; yn gymaint ag iddynt oll syfrdanu, a gogoneddu Duw, gan ddywedyd, Ni welsom erioed mo hono.
13 Ac efe a aeth allan drachefn ar lan y môr; a'r holl dyrfa a ddaethant ato, ac efe a'u dysgodd hwynt.
14 Ac fel yr oedd efe yn myned heibio, efe a ganfu Lefi mab Alffeus yn eistedd wrth y ddelw, ac a ddywedodd wrtho, Canlyn fi. Ac efe a gyfododd ac a'i canlynodd ef.
15 A bu, fel yr oedd yr Iesu yn eistedd wrth ymborth yn ei dŷ, lawer o publicanod a phechaduriaid a eisteddasant hefyd gyd â'r Iesu a'i ddisgyblion: canys llawer oedd, a hwy a'i canlynasant ef.
16 A phan welodd yr ysgrifenyddion a'r Phariseaid ef yn bwyta gyd â publicanod a phechaduriaid, hwy a ddywedasant wrth ei ddisgyblion, Pa fodd y mae efe yn bwyta ac yn yfed gyd â publicanod a phechaduriaid?
17 Pan glybu yr Iesu, efe a ddywedodd wrthynt, Y rhai iachus nid oes arnynt angen y meddyg, ond y cleifion: nid i edifeirwch y deuthum i alw y rhai cyfiawn, ond pechaduriaid.
18 A disgyblion Ioan a'r Phariseaid oedd yn arfer ymprydio: a hwy a ddaethant ac a ddywedasant wrtho, Paham y mae disgyblion Ioan a'r Phariseaid yn ymprydio, ond dy ddisgyblion di ddim yn ymprydio?
19 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, A all plant yr ystafell briodas ymprydio, tra fyddo y priodfab gyda hwynt? cyn belled â bod ganddynt y priodfab gyda hwy, ni allant ymprydio.
20 Ond fe ddaw y dyddiau, pan dynnir y priodfab oddi wrthynt, ac yna yr ymprydiant yn y dyddiau hynny.
21 Nid oes neb hefyd yn gwnïo darn o frethyn newydd ar hen ddilledyn: fel arall y mae'r darn newydd a'i llanwodd yn cymryd oddi ar yr hen, a'r rhwyg a waethygir.
22 Ac nid yw neb yn rhoi gwin newydd mewn hen boteli: fel arall, y gwin newydd a rwyg y teiseli, a'r gwin a dywalltir, a'r costreli a ddifethir: ond gwin newydd sydd i'w roi mewn poteli newydd.
23 A bu, efe a aeth trwy y meysydd ŷd ar y dydd Sabboth; a'i ddisgyblion a ddechreuasant, fel yr oeddynt yn myned, dynu clustiau ŷd.
24 A'r Phariseaid a ddywedasant wrtho, Wele, paham y gwnânt ar y dydd Sabboth yr hyn nid yw cyfreithlawn?
25 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Oni ddarllenasoch erioed beth a wnaeth Dafydd, pan oedd arno angen, a newynog, efe a'r rhai oedd gydag ef?
26 Pa fodd yr aeth efe i dŷ Dduw yn nyddiau Abiathar yr archoffeiriad, ac a fwytaodd y bara gosod, yr hwn nid oedd gyfreithlon i'w fwyta, ond i'r offeiriaid, ac a roddodd hefyd i'r rhai oedd gydag ef?
27 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y Saboth a wnaethpwyd i ddyn, ac nid dyn ar gyfer y Saboth:
28 Am hynny y mae Mab y dyn yn Arglwydd ar y Saboth hefyd.

PENNOD 3

1 Ac efe a aeth drachefn i'r synagog; ac yr oedd yno ddyn a chanddo law wedi gwywo.
2 A hwy a'i gwyliasant ef, a iachai efe ef ar y dydd Saboth; fel y cyhuddent ef.
3 Ac efe a ddywedodd wrth y gŵr oedd â'r llaw wywedig ganddo, Saf allan.
4 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ai cyfreithlon gwneuthur da ar y dyddiau Saboth, ai gwneuthur drwg? i achub bywyd, neu i ladd? Ond daliasant eu heddwch.
5 Ac wedi iddo edrych o amgylch arnynt yn ddicllon, yn drist oherwydd caledwch eu calon, efe a ddywedodd wrth y dyn, Estyn dy law. Ac efe a'i hestynnodd: a'i law a adferwyd yn gyfan fel y llall.
6 A'r Phariseaid a aethant allan, ac a ymgynghorasant ar unwaith gyd â'r Herodianiaid yn ei erbyn ef, pa fodd i'w ddifetha ef.
7 Eithr yr Iesu a ymneilltuodd a'i ddisgyblion i'r môr: a thyrfa fawr o Galilea a'i canlynasant ef, ac o Jwdea,
8 Ac o Ierusalem, ac o Idumaea, ac o'r tu hwnt i'r Iorddonen; A hwy o amgylch Tyrus a Sidon, tyrfa fawr, wedi clywed y pethau mawr yr oedd efe yn eu gwneuthur, a ddaethant ato.
9 Ac efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, am long fechan i ddisgwyl amdano o achos y dyrfa, rhag iddynt ei dyrfa ef.
10 Canys efe a iachaodd lawer; fel y pwysasant arno i gyffwrdd ag ef, cynifer ag oedd â phlâu.
11 A'r ysbrydion aflan, pan welsant ef, a syrthiasant i lawr ger ei fron ef, ac a lefasant, gan ddywedyd, Mab Duw wyt ti.
12 Ac efe a'u gorchmynnodd hwynt yn llym i beidio ei hysbysu ef.
13 Ac efe sydd yn myned i fynydd, ac yn galw atto yr hwn a fynnai efe: a hwy a ddaethant atto.
14 Ac efe a ordeiniodd ddeuddeg, i fod gydag ef, ac i'w hanfon allan i bregethu,
15 Ac i fod â gallu i iachau afiechydon, ac i fwrw allan gythreuliaid:
16 A Simon a gyfenwodd Pedr;
17 Ac Iago mab Zebedeus, ac Ioan brawd Iago; ac a'i cyfenwodd hwynt Boanerges, hynny yw, Meibion y taranau:

18 Ac Andreas, a Philip, a Bartholomeus, a Mathew, a Thomas, ac Iago mab Alffeus, a Thadeus, a Simon y Canaanead,
19 A Jwdas Iscariot, yr hwn hefyd a'i bradychodd ef: a hwy a aethant i dŷ.
20 A'r dyrfa a ddaethant ynghyd drachefn, fel na allent gymmaint a bwyta bara.
21 A phan glybu ei gyfeillion, hwy a aethant allan i ddal gafael ynddo: canys hwy a ddywedasant, Y mae efe yn ei ymyl ei hun.
22 A'r ysgrifenyddion y rhai oedd yn dyfod i waered o Ierusalem a ddywedasant, Y mae Beelsebub ganddo, a thrwy dywysog y cythreuliaid y mae efe yn bwrw allan gythreuliaid.
23 Ac efe a'u galwodd hwynt atto, ac a ddywedodd wrthynt mewn damhegion, Pa fodd y dichon Satan fwrw allan Satan?
24 Ac os bydd brenhiniaeth wedi ymrannu yn ei herbyn ei hun, ni ddichon y deyrnas honno sefyll.
25 Ac os ymranu tŷ yn ei erbyn ei hun, ni ddichon y tŷ hwnnw sefyll.
26 Ac os Satan a gyfyd yn ei erbyn ei hun, ac a ymrannu, ni ddichon efe sefyll, ond y mae diwedd iddo.
27 Ni ddichon neb fyned i mewn i dŷ gŵr cryf, ac ysbeilio ei eiddo ef, oni rwymo efe yn gyntaf y cadarn; ac yna ysbeilia efe ei dŷ.
28 Yn wir meddaf i chwi, Maddeuir pob pechod i feibion dynion, a chabledd y rhai a gablant:
29 Ond yr hwn a gablo yn erbyn yr Yspryd Glân, ni chaiff faddeuant byth, eithr y mae mewn perygl o ddamnedigaeth dragywyddol:
30 Am iddynt ddywedyd, Yspryd aflan sydd ganddo.
31 Yna daeth ei frodyr a'i fam, a chan sefyll y tu allan, anfonasant ato, gan ei alw.
32 A'r dyrfa yn eistedd o'i amgylch ef, a hwy a ddywedasant wrtho, Wele dy fam a'th frodyr heb ymofyn amdanat.
33 Ac efe a attebodd iddynt, gan ddywedyd, Pwy yw fy mam i, neu fy mrodyr i?
34 Ac efe a edrychodd o amgylch ar y rhai oedd yn eistedd o'i amgylch, ac a ddywedodd, Wele fy mam a'm brodyr i!
35 Canys pwy bynnag a wnelo ewyllys Duw, hwnnw yw fy mrawd, a'm chwaer, a'm mam.

PENNOD 4

1 Ac efe a ddechreuodd drachefn ddysgu ar lan y môr: a thyrfa fawr a ymgynullodd ato, fel yr aeth efe i'r llong, ac a eisteddodd ar y môr; a'r holl dyrfa oedd ar lan y môr ar y tir.
2 Ac efe a ddysgodd iddynt lawer o bethau ar ddamhegion, ac a ddywedodd wrthynt yn ei athrawiaeth,
3 Clywch; Wele, heuwr a aeth allan i hau:
4 Ac fel yr oedd efe yn hau, syrthiodd rhai ar fin y ffordd, ac ehediaid yr awyr a ddaethant ac a'i hysodd.
5 A pheth a syrthiodd ar dir caregog, lle nid oedd ganddo fawr o bridd; ac yn ebrwydd cododd, am nad oedd ynddo ddyfnder daear:
6 Ond wedi i'r haul godi, hi a losgodd; a chan nad oedd ganddo wreiddyn, efe a wywodd.
7 A pheth a syrthiodd ym mhlith drain, a'r drain a dyfasant, ac a'i tagodd, ac ni roddodd ffrwyth.
8 Ac arall a syrthiodd ar dir da, ac a roddes ffrwyth yn codi ac yn cynnyddu; ac a ddug allan, rhyw ddeg ar hugain, ac un trigain, ac eraill gant.
9 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y neb sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandawed.
10 A phan oedd efe ar ei ben ei hun, y rhai oedd yn ei gylch ef gyd â'r deuddeg a ofynasant iddo y ddameg.
11 Ac efe a ddywedodd wrthynt, I chwi y rhoddir gwybod dirgelwch teyrnas Dduw: ond i'r rhai sydd oddi allan, ar ddamhegion y gwneir yr holl bethau hyn.
12 Fel y gwelont, ac na synnant; a chlyw y clywant, ac ni ddeallant; rhag iddynt gael troedigaeth un amser, a maddeu iddynt eu pechodau.
13 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Oni wyddoch chwi y ddameg hon? a pha fodd gan hynny y gwybyddwch bob damhegion?
14 Yr heuwr sydd yn hau y gair.
15 A dyma'r rhai ar fin y ffordd, lle yr heuwyd y gair; ond wedi iddynt glywed, y mae Satan yn dyfod ar unwaith, ac yn tynnu ymaith y gair a hauwyd yn eu calonnau.
16 A dyma'r rhai hefyd a heuir ar dir caregog; y rhai, wedi iddynt glywed y gair, yn ei dderbyn ar unwaith gyda llawenydd;
17 Ac nid oes ganddynt wreiddyn ynddynt eu hunain, ac felly y goddefant ond dros amser: wedi hynny, pan gyfyd cystudd neu erlidigaeth er mwyn y gair, yn ebrwydd y troseddir hwynt.
18 A dyma'r rhai a heuir ym mhlith drain; megis clywed y gair,
19 Ac y mae gofalon y byd hwn, a thwyll o gyfoeth, a chwantau pethau eraill yn myned i mewn, yn tagu y gair, ac yn myned yn ddiffrwyth.
20 A dyma'r rhai a heuir ar dir da; megis gwrando'r gair, a'i dderbyn, a dwyn ffrwyth, rhai deg ar hugain, rhai trigain, ac eraill gant.
21 Ac efe a ddywedodd wrthynt, A ddygir canwyll i'w dodi dan fwsiel, neu dan wely? ac i beidio â'i osod ar ganhwyllbren?
22 Canys nid oes dim cuddiedig, yr hwn nid amlygir; ni chadwyd dim yn ddirgel, ond iddo ddyfod allan.
23 Os bydd gan neb glustiau i wrando, gwrandawed.
24 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Gwyliwch yr hyn a glywch: â pha fesur yr ydych yn ei fesur, i chi y mesurir: ac i'r rhai sy'n clywed y rhoddir mwy.
25 Canys yr hwn sydd ganddo, i'r hwn sydd ganddo, y rhoddir : a'r hwn nid oes ganddo, oddi wrtho ef y cymerir yr hyn sydd ganddo.
26 Ac efe a ddywedodd, Felly y mae teyrnas Dduw, fel pe bwrw dyn had i'r ddaear;
27 Ac efe a ddylai gysgu, a chodi nos a dydd, a'r had yn tarddu a thyfu, ni wyr efe pa fodd.
28 Canys y ddaear sydd yn dwyn ei ffrwyth ei hun; yn gyntaf y llafn, yna y glust, wedi hynny yd llawn yn y glust.
29 Ond pan ddelo'r ffrwyth, yn ebrwydd y mae'n rhoi'r cryman i mewn, oherwydd daeth y cynhaeaf.
30 Ac efe a ddywedodd, I ba beth y cyffelybwn deyrnas Dduw? neu â pha gymhariaeth y byddwn yn ei chymharu?
31 Y mae yn debyg i ronyn o had mwstard, yr hwn, wedi ei hau yn y ddaear, sydd lai na'r holl hadau sydd yn y ddaear:
32 Ond wedi ei hau, y mae yn tyfu, ac yn tyfu'n fwy na'r holl lysiau, ac yn saethu canghennau mawr; fel y gall ehediaid yr awyr letya dan ei gysgod.

33 Ac â llawer o ddamhegion o'r fath a lefarodd efe y gair wrthynt, fel y gallent ei glywed.
34 Eithr heb ddameg ni lefarodd efe wrthynt : a phan oeddynt yn unig, efe a eglurodd bob peth i'w ddisgyblion.
35 A'r dydd hwnnw, pan ddaeth yr hwyr, efe a ddywedodd wrthynt, Awn drosodd i'r ochr draw.
36 Ac wedi iddynt ollwng y dyrfa ymaith, hwy a'i daliasant ef fel yr oedd efe yn y llong. Ac yr oedd hefyd gydag ef longau bychain eraill.
37 A chododd tymestl fawr o wynt, a'r tonnau a gurodd i'r llong, fel yr oedd yr awr hon yn llawn.
38 Ac yr oedd efe yng nghwr y llong, yn cysgu ar obennydd: a hwy a'i deffroasant ef, ac a ddywedasant wrtho, Athro, onid oes arnat ti i gael ein difa ni?
39 Ac efe a gyfododd, ac a geryddodd y gwynt, ac a ddywedodd wrth y môr, Tangnefedd, llonyddwch. A'r gwynt a beidiodd, a bu tawelwch mawr.
40 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych mor ofnus? pa fodd y mae nad oes genych ffydd ?
41 A hwy a ofnasant yn ddirfawr, ac a ddywedasant wrth ei gilydd, Pa fath ddyn yw hwn, fod y gwynt a'r môr yn ufuddhau iddo?

PENNOD 5

1 A hwy a ddaethant drosodd i'r ochr draw i'r môr, i wlad y Gadareniaid.
2 Ac wedi iddo ddyfod allan o'r llong, yn ebrwydd cyfarfu ag ef o'r beddau ddyn ag ysbryd aflan ynddo,
3 Yr hwn oedd a'i drigfan ym mysg y beddau ; ac ni allai neb ei rwymo, na, nid â chadwynau:
4 Am ei fod wedi ei rwymo yn fynych â llyffetheiriau a chadwynau, a'r cadwynau wedi eu tynnu ganddo ef, a'r llyffetheiriau wedi eu dryllio: ac ni allai neb ei ddofi.
5 Ac yn wastad, nos a dydd, yr oedd efe yn y mynyddoedd, ac yn y beddau, yn llefain, ac yn ei dorri ei hun â meini.
6 Ond pan welodd yr Iesu o hirbell, efe a redodd ac a'i haddolodd ef,
7 Ac a lefodd â llef uchel, ac a ddywedodd, Beth sydd i mi a wnelwyf â thi, Iesu, Mab y Duw goruchaf? Yr wyf yn dy erfyn ar Dduw, rhag i ti fy mhoeni.
8 Canys efe a ddywedodd wrtho, Tyred allan o'r dyn, ysbryd aflan.
9 Ac efe a ofynnodd iddo, Beth yw dy enw? Ac efe a atebodd, gan ddywedyd, Lleng yw fy enw: canys llawer ydym.
10 Ac efe a ymbiliodd yn daer arno nad oedd efe am eu hanfon allan o'r wlad.
11 Yr oedd yn ymyl y mynyddoedd genfaint fawr o foch yn ymborth.
12 A'r holl gythreuliaid a attolygasant iddo, gan ddywedyd, Danfon ni i'r moch, fel yr elom i mewn iddynt.
13 Ac yn ebrwydd y rhoddodd yr Iesu ganiatâd iddynt. A'r ysbrydion aflan a aethant allan, ac a aethant i mewn i'r moch: a'r genfaint a redodd yn ffyrnig i lawr i le serth i'r môr, (sef tua dwy fil ohonynt;) ac a daguwyd yn y môr.
14 A'r rhai oedd yn porthi y moch a ffoesant, ac a fynegasant hynny yn y ddinas, ac yn y wlad. A hwy a aethant allan i edrych beth a wnaethid.
15 A hwy a ddaethant at yr Iesu, ac a welent yr hwn oedd ym meddiant y cythraul, ac a chanddo'r lleng, yn eistedd, ac wedi ei wisgo, ac yn ei iawn bwyll: a hwy a ofnasant.
16 A'r rhai a'i gwelsant a fynegasant iddynt, pa fodd y digwyddodd i'r hwn oedd ym meddiant y cythraul, ac hefyd am y moch.
17 A hwy a ddechreuasant weddio arno ymadael o'u terfynau hwynt.
18 A phan ddaeth efe i'r llong, yr hwn oedd wedi ei feddiannu gan gythraul a weddïodd arno fod gyd âg ef.
19 Er hynny ni adawodd yr Iesu iddo, ond a ddywedodd wrtho, Dos adref at dy gyfeillion, a mynega iddynt gymaint y pethau a wnaeth yr Arglwydd i ti, ac a dosturiodd wrthyt.
20 Ac efe a ymadawodd, ac a ddechreuodd gyhoeddi yn Decapolis gymaint y pethau a wnaethai yr Iesu iddo ef: a phawb a ryfeddasant.
21 A phan aeth yr Iesu drosodd drachefn mewn llong i'r lan arall, tyrfaoedd lawer a ymgasglasant ato: ac yr oedd efe yn agos at y môr.
22 Ac wele, un o lywodraethwyr y synagog yn dyfod, Jairus wrth ei enw; a phan welodd ef, efe a syrthiodd wrth ei draed,
23 Ac a attolygodd yn ddirfawr iddo, gan ddywedyd, Ar fin marw y gorwedd fy merch fach: tyred, atolwg, a gosod dy ddwylo arni, fel yr iacheir hi; a hi a fydd byw.
24 A'r Iesu a aeth gyd âg ef; a phobl lawer a'i canlynasant ef, ac a'i dyrysasant ef.
25 A rhyw wraig, yr hon oedd â diferlif o waed am ddeuddeng mlynedd,
26 Ac wedi dioddef llawer o bethau gan lawer o feddygon, ac wedi gwario yr hyn oll oedd ganddi, ac heb fod dim wedi ei wella, ond yn hytrach wedi gwaethygu,
27 Pan glybu hi son am yr Iesu, a ddaeth yn y wasg o'r tu ôl, ac a gyffyrddodd â'i wisg ef.
28 Canys hi a ddywedodd, Os cyffyrddaf ond â'i ddillad ef, mi a fyddaf iach.
29 Ac yn ebrwydd y sychodd ffynnon ei gwaed hi; a theimlai yn ei chorff ei bod wedi ei hiachau o'r pla hwnnw.
30 A'r Iesu, yn ebrwydd gan wybod ynddo ei hun fod rhinwedd wedi myned allan ohono, a drodd ef yn y wasg, ac a ddywedodd, Pwy a gyffyrddodd â'm dillad?
31 A'i ddiscyblion a ddywedasant wrtho, Ti a weli y dyrfa yn dy ymffrostio, ac a ddywedi di, Pwy a gyffyrddodd â mi?
32 Ac efe a edrychodd o amgylch i weled yr hon oedd wedi gwneuthur y peth hyn.
33 Ond y wraig dan grynu, yn gwybod yr hyn a wnaethid ynddi, a ddaeth, ac a syrthiodd i lawr ger ei fron ef, ac a fynegodd iddo yr holl wirionedd.
34 Ac efe a ddywedodd wrthi, Merch, dy ffydd a'th gyfannodd; dos mewn heddwch, a bydd gyfan o'th bla.
35 Tra yr oedd efe eto yn llefaru, daeth rhai o dŷ llywodraethwr y synagog yn dweud, "Bu farw dy ferch; pam yr wyt yn poeni'r Meistr ymhellach?"
36 Cyn gynted ag y clywodd yr Iesu y gair a lefarwyd, efe a ddywedodd wrth lywodraethwr y synagog, Nac ofna, yn unig cred.
37 Ac ni adawodd i neb ei ganlyn ef, ond Pedr, ac Iago, ac Ioan brawd Iago.
38 Ac efe a ddaeth i dŷ llywodraethwr y synagog, ac a welodd y cynnwrf, a'r rhai oedd yn wylo ac yn wylo yn fawr.
39 A phan ddaeth efe i mewn, efe a ddywedodd wrthynt, Paham y gwnewch y gwae hwn, ac yr wylwch? nid yw'r llances wedi marw, ond yn cysgu.

40 A hwy a'i gwatwarasant ef. Ond wedi iddo eu bwrw hwynt oll allan, y mae efe yn cymryd tad a mam y llances, a'r rhai oedd gydag ef, ac a â i mewn lle yr oedd y llances yn gorwedd.
41 Ac efe a gymmerth y llances erbyn ei law, ac a ddywedodd wrthi, Talitha cumi; sef, o'i ddehongli, llances, meddaf i ti, cyfod.
42 Ac yn ebrwydd y llances a gyfododd, ac a gerddodd; canys deuddeng mlwydd oed oedd hi. A hwy a synasant â syndod mawr.
43 Ac efe a orchmynnodd iddynt yn llym, na wyddai neb hynny; a gorchmynnodd fod rhywbeth i'w roi iddi i'w fwyta.

PENNOD 6

1 Ac efe a aeth allan oddi yno, ac a ddaeth i'w wlad ei hun; a'i ddisgyblion a'i canlynasant ef.
2 A phan ddaeth y dydd Saboth, efe a ddechreuodd ddysgu yn y synagog: a llawer oedd yn ei glywed ef a synasant, yn dywedyd, O ba le y mae gan y dyn hwn y pethau hyn? a pha ddoethineb yw hon a roddir iddo, fel y cyflawnir y cyfryw weithredoedd nerthol trwy ei ddwylo ef?
3 Onid hwn yw y saer, mab Mair, brawd Iago, a Joses, a Jwda, a Simon? ac onid yw ei chwiorydd ef yma gyda ni? A hwy a dramgwyddasant arno.
4 Ond yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Nid yw proffwyd heb anrhydedd, ond yn ei wlad ei hun, ac ymhlith ei deulu ei hun, ac yn ei dŷ ei hun.
5 Ac ni allai efe wneuthur dim nerthol yno, oddieithr iddo osod ei ddwylo ar ychydig o'r claf, a'u hiachau hwynt.
6 Ac efe a ryfeddodd o herwydd eu hanghrediniaeth hwynt. Ac efe a aeth o amgylch y pentrefi, gan ddysgu.
7 Ac efe a alwodd atto y deuddeg, ac a ddechreuodd eu hanfon allan bob yn ddau a dau; ac a roddes iddynt awdurdod ar ysbrydion aflan;
8 A gorchmynnodd iddynt na chymerent ddim i'w taith, ond ffon yn unig; dim ysgrythur, dim bara, dim arian yn eu pwrs:
9 Eithr sandalau i'w pedoli; a pheidio gwisgo dwy got.
10 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ym mha le bynnag yr eloch i mewn i dŷ, arhoswch yno hyd oni eloch allan o'r lle hwnnw.
11 A phwy bynnag ni'ch derbynio, ac ni'ch gwrandawo, pan eloch oddi yno, ysgydwch y llwch dan eich traed yn dystiolaeth yn eu herbyn hwynt. Yn wir meddaf i chwi, Goddefadwy fydd i Sodom a Gomorra yn nydd y farn, nag i'r ddinas honno.
12 A hwy a aethant allan, ac a bregethasant fod i ddynion edifarhau.
13 A hwy a fwriasant allan lawer o gythreuliaid, ac a eneiniasant ag olew lawer o gleifion, ac a iachaasant hwynt.
14 A'r brenin Herod a glybu sôn amdano; (canys ei enw ef a ledwyd:) ac efe a ddywedodd, Fod Ioan Fedyddiwr wedi atgyfodi oddi wrth y meirw, ac am hynny y mae gweithredoedd nerthol yn amlygu eu hunain ynddo ef.
15 Eraill a ddywedasant, mai Elias ydyw. Ac eraill a ddywedasant, Mai proffwyd yw, neu fel un o'r proffwydi.
16 Ond pan glybu Herod hynny, efe a ddywedodd, Ioan yw, yr hwn a dorrais i: efe a gyfododd oddi wrth y meirw.
17 Canys Herod ei hun a anfonasai ac a ymaflodd yn Ioan, ac a'i rhwymasai yng ngharchar er mwyn Herodias, gwraig Philip ei frawd: canys efe a'i priododd hi.
18 Canys Ioan a ddywedasai wrth Herod, Nid cyfreithlon i ti gael gwraig dy frawd.
19 Am hynny Herodias a fu ymryson yn ei erbyn ef, ac a fynnai ei ladd ef; ond ni allai hi:
20 Canys Herod a ofnodd Ioan, gan wybod ei fod yn ŵr cyfiawn a sanctaidd, ac yn ei gadw; a phan glybu efe ef, efe a wnaeth lawer o bethau, ac a'i gwrandawodd ef yn llawen.
21 A phan ddaeth dydd cyfleus, y Herod, ar ei benblwydd, a wnaeth swper i'w arglwyddi, a'i ben-capteniaid, a phenaethiaid Galilea;
22 A phan ddaeth merch y dywededig Herodias i mewn, a dawnsio, a rhyngu bodd i Herod a'r rhai oedd yn eistedd gyd âg ef, y brenin a ddywedodd wrth yr eneth, Gofyn i mi beth bynnag a fynni, a mi a'i rhoddaf i ti.
23 Ac efe a dyngodd iddi, Beth bynnag a ofynno gennyf fi, mi a'i rhoddaf i ti, hyd hanner fy nheyrnas.
24 A hi a aeth allan, ac a ddywedodd wrth ei mam, Beth a ofynnaf? A hi a ddywedodd, Pen Ioan Fedyddiwr.
25 A hi a ddaeth ar frys i mewn at y brenin, ac a ofynnodd, gan ddywedyd, Yr wyf yn ewyllysio i ti roddi i mi yn ol ac yn y man ben Ioan Fedyddiwr.
26 A'r brenin oedd drist iawn; eto er mwyn ei lw, ac er mwyn y rhai oedd yn eistedd gydag ef, ni fynnai efe ei gwrthod.
27 Ac yn ebrwydd y brenin a anfonodd ddienyddwr, ac a archodd ddwyn ei ben ef: ac efe a aeth ac a dorrodd ei ben ef yn y carchar,
28 Ac a ddug ei ben ef mewn hwrdd, ac a'i rhoddes i'r llances: a'r llances a'i rhoddes i'w mam.
29 A phan glybu ei ddisgyblion ef, hwy a ddaethant ac a gymerasant ei gorff ef, ac a'i dodasant mewn bedd.
30 A'r apostolion a ymgasglasant at yr Iesu, ac a fynegasant iddo yr holl bethau, yr hyn a wnaethent hwy, a'r hyn a ddysgasent.
31 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Deuwch eich hunain o'r neilltu i le anial, a gorffwyswch ennyd: canys llawer oedd yn myned ac yn myned, ac nid oedd ganddynt hamdden gymaint a bwyta.
32 A chychwynasant i le anial ar long o'r neilltu.
33 A'r bobl a'u gwelsant hwy yn ymadael, a llawer a'i hadwaenasant ef, ac a redasant ar droed yno o'r holl ddinasoedd, ac a'u cyrchasant hwynt, ac a ddaethant ynghyd ato ef.
34 A'r Iesu, pan ddaeth efe allan, a ganfu bobl lawer, ac a dosturiodd wrthynt, am eu bod fel defaid heb fugail: ac efe a ddechreuodd ddysgu llawer o bethau iddynt.
35 Ac wedi i'r dydd bellach fyned heibio, ei ddisgyblion a ddaethant ato, ac a ddywedasant, Y mae hwn yn le anial, ac yn awr y mae'r amser wedi myned heibio.
36 Anfon hwynt ymaith, fel yr elent i'r wlad o amgylch, ac i'r pentrefydd, ac y prynont iddynt eu hunain fara: canys nid oes ganddynt ddim i'w fwyta.
37 Efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Rhoddwch chwi iddynt i'w fwyta. A hwy a ddywedasant wrtho, A awn ni i brynu gwerth dau can ceiniog o fara, a'i roi iddynt i'w fwyta?
38 Efe a ddywedodd wrthynt, Pa sawl torth sydd gennych? ewch i weld. A phan wybuant, hwy a ddywedasant, Pump, a dau bysgodyn.

39 Ac efe a orchmynnodd iddynt wneud i bawb eistedd yn fintai ar y glaswellt glas.
40 A hwy a eisteddasant yn rhengoedd, yn gannoedd, ac yn ddeg a deugain.
41 Ac wedi iddo gymmeryd y pum torth a'r ddau bysgodyn, efe a edrychodd i fynu i'r nef, ac a fendithiodd, ac a dorrodd y torthau, ac a'u rhoddes i'w ddisgyblion i'w gosod ger eu bron; a'r ddau bysgodyn a rannodd efe rhyngddynt oll.
42 A hwy a fwytasant oll, ac a ddigonwyd.
43 A chodasant ddeuddeg basged yn llawn o'r tameidiau, ac o'r pysgod.
44 A'r rhai oedd yn bwyta o'r torthau oedd ynghylch pum mil o wŷr.
45 Ac yn ebrwydd efe a rwygodd ei ddisgyblion i fyned i'r cwch, ac i fyned i'r ochr arall o'r blaen i Bethsaida, tra yr oedd efe yn anfon ymaith y bobl.
46 Ac wedi iddo eu hanfon hwynt ymaith, efe a aeth i'r mynydd i weddio.
47 A phan aeth hi yn hwyr, yr oedd y llong yng nghanol y môr, ac efe yn unig ar y tir.
48 Ac efe a'u gwelodd hwynt yn llafurio wrth rwyfo; canys y gwynt oedd yn eu herbyn hwynt: ac ynghylch y bedwaredd wylfa o'r nos y daeth efe atynt, gan rodio ar y môr, ac a ewyllysiai fyned heibio iddynt.
49 Ond pan welsant ef yn rhodio ar y môr, hwy a dybiasant mai ysbryd ydoedd, ac a lefasant:
50 Canys hwy oll a'i gwelsant ef, ac a drallodasant. Ac yn ebrwydd efe a ymddiddanodd â hwynt, ac a ddywedodd wrthynt, Byddwch lawen: myfi yw; paid ag ofni.
51 Ac efe a aeth i fyny atynt i'r llong; a'r gwynt a beidiodd: a hwy a ryfeddasant yn ddirfawr ynddynt eu hunain, ac a ryfeddasant.
52 Canys nid ystyriasant wyrth y torthau : canys eu calon a galedwyd.
53 Ac wedi iddynt fyned trosodd, hwy a ddaethant i wlad Genesaret, ac a dynnodd i'r lan.
54 A phan ddaethant allan o'r llong, yn ebrwydd yr adnabuant ef,
55 Ac a redodd trwy yr holl fro o amgylch, ac a ddechreuasant ddwyn o amgylch yn y gwelyau y cleifion, lle y clywsant ei fod.
56 A pha le bynnag yr âi efe i mewn, i bentrefi, neu ddinasoedd, neu wlad, hwy a ddodasant y cleifion ar yr heolydd, ac a attolygasant iddo gyffwrdd pe byddai ond terfyn ei wisg ef: a chynifer ag a gyffyrddodd ag ef, a iacheir.

PENNOD 7

1 Yna y Phariseaid a ddaethant ynghyd ato, a rhai o'r ysgrifenyddion, y rhai oedd yn dyfod o Jerwsalem.
2 A phan welsant rai o'i ddisgyblion ef yn bwyta bara halogedig, hynny yw, dwylo heb eu golchi, hwy a gawsant fai.
3 Canys y Phariseaid, a'r holl Iddewon, oni bai iddynt olchi eu dwylo yn aml, nid ydynt yn bwyta, yn dal traddodiad yr henuriaid.
4 A phan ddelont o'r farchnad, oddieithr iddynt ymolchi, nid ydynt yn bwyta. A llawer o bethau eraill sydd, y rhai a gawsant i'w dal, megis golchi cwpanau, a chastri, llestri pres, a byrddau.
5 Yna y Phariseaid a'r ysgrifenyddion a ofynasant iddo, Paham na rodia dy ddisgyblion yn ôl traddodiad yr henuriaid, ond bwyta bara â dwylo heb eu golchi?
6 Efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Da y prophwydodd Esaias amoch chwi ragrithwyr, fel y mae yn ysgrifenedig, Y mae y bobl hyn yn fy anrhydeddu â'u gwefusau, ond eu calon sydd bell oddi wrthyf.
7 Er hynny yn ofer y maent yn fy addoli, gan ddysgu i athrawiaethau orchymynion dynion.
8 Canys gan roi o'r neilltu orchymyn Duw, yr ydych yn dal traddodiad dynion, fel golchi llestri a chwpanau: a llawer o bethau eraill cyffelyb yr ydych yn eu gwneuthur.
9 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Da yr ydych yn ymwrthod â gorchymyn Duw, fel y cadwoch eich traddodiad eich hunain.
10 Canys Moses a ddywedodd, Anrhydedda dy dad a'th fam; a, Y neb a felltithio dad neu fam, bydded marw :
11 Eithr chwi a ddywedwch, Os dywed gŵr wrth ei dad neu ei fam, Corban yw, hynny yw, rhodd, trwy ba beth bynnag a elwit i mi; efe a fydd rhydd.
12 Ac nid ydych yn gadael iddo mwyach wneuthur dim i'w dad neu i'w fam;
13 Gan wneuthur gair Duw yn aneffeithiol trwy eich traddodiad, yr hwn a draddodasoch chwi : a llawer o bethau cyffelyb yr ydych yn eu gwneuthur.
14 Ac wedi iddo alw yr holl bobl atto, efe a ddywedodd wrthynt, Gwrandewch arnaf fi bob un o honoch, a deallwch.
15 Nid oes dim oddi allan i ddyn, a'i halogi ef: ond y pethau sydd yn dyfod allan ohono, y rhai sydd yn halogi dyn.
16 Os bydd gan neb glustiau i wrando, gwrandawed.
17 Ac wedi iddo fyned i mewn i'r tŷ oddi wrth y bobl, ei ddisgyblion a ofynasant iddo am y ddameg.
18 Ac efe a ddywedodd wrthynt, A ydych chwithau felly heb ddeall? Onid ydych yn dirnad, pa beth bynnag o'r tu allan sydd yn myned i mewn i'r dyn, ni all efe ei halogi ef;
19 Am nad yw yn myned i mewn i'w galon, ond i'r bol, ac yn myned allan i'r brasder, gan lanhau pob ymborth?
20 Ac efe a ddywedodd, Yr hyn sydd yn dyfod allan o'r dyn, sydd yn halogi y dyn.
21 Canys o'r tu mewn, o galon dynion, y daw meddyliau drwg, godineb, godineb, llofruddiaethau,
22 Lladradau, trachwant, drygioni, twyll, anllad rwydd, llygad drwg, cabledd, balchder, ynfydrwydd:
23 Y pethau drwg hyn oll sydd yn dyfod o'r tu fewn, ac yn halogi y dyn.
24 Ac efe a gyfododd oddi yno, ac a aeth i derfynau Tyrus a Sidon, ac a aeth i dŷ, ac ni buasai i neb wybod hynny: ond ni allai fod yn guddiedig.
25 Canys rhyw wraig, yr oedd ei merch ieuanc ag ynddi ysbryd aflan, wedi clywed amdano, ac a ddaeth, ac a syrthiodd wrth ei draed ef:
26 Groeges oedd y wraig, Syroffeniad wrth genedl; a hi a attolygodd iddo fwrw y cythraul allan o'i merch.
27 A'r Iesu a ddywedodd wrthi, Digoned y plant yn gyntaf: canys nid gweddus cymmeryd bara y plant, a'i fwrw at y cwn.
28 A hi a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Ie, Arglwydd : eto y cŵn dan y bwrdd sydd yn bwyta o friwsion y plant.
29 Ac efe a ddywedodd wrthi, Am yr ymadrodd hwn dos ymaith; y diafol a aeth allan o'th ferch.

30 A phan ddaeth hi i'w thŷ, hi a ganfu y cythraul wedi myned allan, a'i merch yn gorwedd ar y gwely.
31 A thrachefn, gan ymadael o derfynau Tyrus a Sidon, efe a ddaeth hyd fôr Galilea, trwy ganol terfynau Decapolis.
32 A dygasant ato un byddar, ac a chanddo rwystr yn ei ymadrodd; a hwy a attolygasant iddo roddi ei law arno.
33 Ac efe a'i cymmerodd ef o'r neilltu oddi wrth y dyrfa, ac a roddes ei fysedd yn ei glustiau, ac a boerodd, ac a gyffyrddodd â'i dafod;
34 A chan edrych i fyny i'r nef, efe a ochneidiodd, ac a ddywedodd wrtho, Ephphatha, hynny yw, agor.
35 Ac yn ebrwydd ei glustiau a agorwyd, a llinyn ei dafod a ymollyngodd, ac efe a lefarodd yn blaen.
36 Ac efe a orchmynnodd iddynt na ddywedent wrth neb : ond po fwyaf a orchmynnodd efe iddynt, mwyaf oll a'i cyhoeddasant ef;
37 A synasant tu hwnt i fesur, gan ddywedyd, Efe a wnaeth bob peth yn dda: efe a wna i'r byddariaid glywed, a'r mud i lefaru.

PENNOD 8

1 Yn y dyddiau hynny yr oedd y dyrfa yn fawr iawn, a heb ddim i'w fwyta, yr Iesu a alwodd ei ddisgyblion ato, ac a ddywedodd wrthynt,
2 Tosturiaf wrth y dyrfa, am eu bod yn awr wedi bod gyda mi dridiau, ac nid oes ganddynt ddim i'w fwyta.
3 Ac os anfonaf hwynt ymaith yn ymprydiau i'w tai eu hunain, hwy a lewygant ar y ffordd: canys darfodwyr ohonynt a ddaethant o bell.
4 A'i ddisgyblion a attebasant iddo, O ba le y dichon dyn fodloni ar y dynion hyn â bara yma yn yr anialwch?
5 Ac efe a ofynnodd iddynt, Pa sawl torth sydd gennych? A hwy a ddywedasant, Saith.
6 Ac efe a orchmynnodd i'r bobl eistedd ar lawr: ac efe a gymmerth y saith dorth, ac a ddiolchodd, ac a dorrodd, ac a roddodd i'w ddisgyblion i'w gosod ger eu bron; a hwy a'u gosodasant o flaen y bobl.
7 Ac yr oedd ganddynt ychydig o bysgod bychain: ac efe a fendithiodd, ac a archodd eu gosod hefyd ger eu bron.
8 Felly hwy a fwytasant, ac a ddigonwyd: a hwy a gymerasant saith basged o'r ymborth toredig.
9 A'r rhai a fwytasent oedd ynghylch pedair mil: ac efe a'u hanfonodd hwynt ymaith.
10 Ac yn ebrwydd efe a aeth i long gyda'i ddisgyblion, ac a ddaeth i barthau Dalmanutha.
11 A'r Phariseaid a ddaethant allan, ac a ddechreuasant ymholi ag ef, gan geisio ganddo arwydd o'r nef, gan ei demtio.
12 Ac efe a ochneidiodd yn ddwys yn ei ysbryd, ac a ddywedodd, Paham y mae y genhedlaeth hon yn ceisio arwydd? yn wir meddaf i chwi, Ni roddir arwydd i'r genhedlaeth hon.
13 Ac efe a'u gadawodd hwynt, ac a aeth i'r llong drachefn, ac a aeth i'r ochr draw.
14 Yr oedd y disgyblion wedi anghofio cymryd bara, ac nid oedd ganddynt yn y llong fwy nag un dorth.
15 Ac efe a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Gwyliwch, gwyliwch rhag surdoes y Phariseaid, a surdoes Herod.
16 A hwy a ymresymasant yn eu plith eu hunain, gan ddywedyd, Y mae hyn am nad oes gennym ni fara.
17 A'r Iesu pan wybu, efe a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn ymresymu, am nad oes gennych fara? Onid ydych chwi yn deall eto, nac yn deall? a ydych chwi eto wedi caledu eich calon?
18 A llygaid, oni welwch chwi? a chlustiau gennych, oni wrandewch? ac onid ydych yn cofio?
19 Pan dorrais y pum torth ymhlith pum mil, pa sawl basgedaid yn llawn o dameidiau a gymerasoch i fyny? Hwythau a ddywedasant wrtho, Deuddeg.
20 A phan ddaeth y saith o blith pedair mil, pa sawl basgedaid yn llawn o dameidiau a gymerasoch i fyny? A hwy a ddywedasant, Saith.
21 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa fodd nad ydych yn deall?
22 Ac efe yn dyfod i Bethsaida; a hwy a ddygasant ddyn dall ato, ac a attolygasant iddo gyffwrdd ag ef.
23 Ac efe a gymmerth erbyn llaw y dall, ac a'i harweiniodd ef allan o'r dref ; ac wedi iddo boeri ar ei lygaid, a dodi ei ddwylo arno, efe a ofynodd iddo a welodd efe ddim.
24 Ac efe a edrychodd i fynu, ac a ddywedodd, Yr wyf yn gweled dynion fel coed, yn rhodio.
25 Wedi hynny efe a roddes ei ddwylo drachefn ar ei lygaid, ac a barodd iddo edrych i fynu: ac efe a adferwyd, ac a welodd bob un yn eglur.
26 Ac efe a'i hanfonodd ef i'w dŷ, gan ddywedyd, Na ddos i'r dref, ac na ddywed wrth neb yn y dref.
27 A'r Iesu a aeth allan, a'i ddisgyblion, i drefi Cesarea Philipi: ac ar y ffordd efe a ofynnodd i'w ddisgyblion, gan ddywedyd wrthynt, Pwy y mae dynion yn dywedyd ydwyf fi?
28 A hwy a attebasant, Ioan Fedyddiwr : ond y mae rhai yn dywedyd, Elias ; ac eraill, Un o'r prophwydi.
29 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ond pwy yr ydych yn dywedyd fy mod i? A Phedr a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Ti yw y Crist.
30 Ac efe a orchmynnodd iddynt na ddywedent ddim o hono wrth neb.
31 Ac efe a ddechreuodd eu dysgu, fod yn rhaid i Fab y dyn ddioddef llawer, a chael ei wrthod gan yr henuriaid, a'r archoffeiriaid, a'r ysgrifenyddion, a'i ladd, ac wedi tridiau atgyfodi.
32 Ac efe a lefarodd yr ymadrodd hwnnw yn agored. A Phedr a'i cymerth ef, ac a ddechreuodd ei geryddu.
33 Eithr wedi iddo droi oddi amgylch, ac edrych ar ei ddisgyblion, efe a geryddodd Pedr, gan ddywedyd, Dos ar fy ôl i, Satan: canys nid wyt ti yn arogli y pethau sydd o Dduw, ond y pethau sydd o ddynion.
34 Ac wedi iddo alw y bobl atto gyd â'i ddisgyblion hefyd, efe a ddywedodd wrthynt, Pwy bynnag a fynno ddyfod ar fy ôl i, ymwaded ag ef ei hun, a chymered ei groes, a chanlyned fi.
35 Canys pwy bynnag a ewyllysio gadw ei einioes, a'i cyll; ond pwy bynnag a gollo ei einioes er fy mwyn i a'r efengyl, hwnnw a'i hachub.
36 Canys pa les i ddyn, os efe a ennill yr holl fyd, a cholli ei enaid ei hun?
37 Neu beth a rydd dyn yn gyfnewid am ei enaid?
38 Pwy bynnag gan hynny a gywilyddier o honof fi ac o'm geiriau yn y genhedlaeth odinebus a phechadurus hon; ohono ef hefyd y bydd cywilydd ar Fab y dyn, pan ddelo yng ngogoniant ei Dad gyda'r angylion sanctaidd.

PENNOD 9

1 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yn wir meddaf i chwi, fod rhai o'r rhai sydd yn sefyll yma, y rhai ni phrofant angau, hyd oni welont deyrnas Dduw yn dyfod mewn nerth.
2 Ac ar ôl chwe diwrnod yr Iesu a gymerodd gydag ef Pedr, ac Iago, ac Ioan, ac a'u harweiniodd hwynt i fynydd uchel o'r neilltu ar eu pennau eu hunain: ac efe a weddnewidiwyd o'u blaen hwynt.
3 A'i ddillad a lewyrchodd, yn fwy gwyn fel eira; fel na ddichon un llawnach ar y ddaear eu gwynio.
4 Ac ymddangosodd iddynt Elias gyd â Moses : ac yr oeddynt yn ymddiddan â'r Iesu.
5 A Phedr a attebodd ac a ddywedodd wrth yr Iesu, Athro, da yw i ni fod yma: a gwnawn dair pabell; un i ti, ac un i Moses, ac un i Elias.
6 Canys ni wyddai efe beth i'w ddywedyd; canys yr oedd arnynt ofn mawr.
7 A bu cwmwl yn cysgodi drostynt : a llef a ddaeth o'r cwmwl, gan ddywedyd, Hwn yw fy Mab anwylyd : gwrandewch arno.
8 Ac yn ddisymwth, wedi iddynt edrych o amgylch, ni welsant neb mwyach, ond yr Iesu yn unig gyda hwy eu hunain.
9 Ac fel yr oeddynt yn dyfod i waered o'r mynydd, efe a orchmynnodd iddynt na ddywedent wrth neb y pethau a welsant, hyd oni atgyfodasai Mab y dyn oddi wrth y meirw.
10 A hwy a gadwasant yr ymadrodd hwnnw wrthynt eu hunain, gan ofyn i'w gilydd beth oedd ystyr atgyfodiad oddi wrth y meirw.
11 A hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Paham y dywed yr ysgrifenyddion fod yn rhaid i Elias ddyfod yn gyntaf?
12 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Elias yn wir sydd yn dyfod yn gyntaf, ac yn adferu pob peth; a'r modd y mae yn ysgrifenedig am Fab y dyn, fod yn rhaid iddo ddioddef llawer o bethau, a chael ei ddiystyru.
13 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, fod Elias yn wir wedi dyfod, a hwy a wnaethant iddo yr hyn a restrasant, fel y mae yn ysgrifenedig amdano.
14 A phan ddaeth efe at ei ddisgyblion, efe a ganfu dyrfa fawr yn eu cylch hwynt, a'r ysgrifenyddion yn ymholi gyd â hwynt.
15 Ac ar unwaith yr holl bobl, pan welsant ef, a synasant yn fawr, a rhedasant ato, a'i gyfarch.
16 Ac efe a ofynnodd i'r ysgrifenyddion, Pa beth yr ydych yn ei holi wrthynt?
17 Ac un o'r dyrfa a attebodd ac a ddywedodd, Athro, dygais atat fy mab, yr hwn sydd ag ysbryd mud;
18 A pha le bynnag y cymmero efe ef, y mae efe yn ei rhwygo ef: ac y mae efe yn ewynnu, ac yn rhincian â'i ddannedd, ac yn pigo: ac mi a ddywedais wrth dy ddisgyblion am ei fwrw ef allan; ac ni allent.
19 Efe a attebodd iddo, ac a ddywedodd, O genhedlaeth ddi-ffydd, pa hyd y byddaf gyd â chwi? pa hyd y dioddefaf di? dwg ef ataf fi.
20 A hwy a'i dygasant ef ato : a phan welodd efe ef, yr ysbryd a'i ryngodd ef; ac efe a syrthiodd ar lawr, ac a ewynodd ar walch.
21 Ac efe a ofynnodd i'w dad, Pa mor hir sydd er pan ddaeth hwn ato? Ac efe a ddywedodd, O fab.
22 Ac yn aml, efe a'i bwriodd ef i'r tân, ac i'r dyfroedd, i'w ddifetha ef: ond os gelli di wneuthur dim, tosturia wrthym, a chynorthwya ni.
23 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Os gelli di gredu, pob peth sydd bosibl i'r hwn sydd yn credu.
24 Ac ar unwaith tad y plentyn a lefodd, ac a ddywedodd â dagrau, Arglwydd, yr wyf yn credu; cynorthwya fy anghrediniaeth.
25 Pan welodd yr Iesu fod y bobl yn cydredeg, efe a geryddodd yr ysbryd aflan, gan ddywedyd wrtho, Ysbryd mud a byddar, yr wyf yn gorchymyn i ti, tyred allan ohono, ac nac ewch i mewn iddo mwyach.
26 A'r ysbryd a lefodd, ac a'i rhwygodd ef yn chwyrn, ac a ddaeth allan ohono: ac yr oedd efe megis un marw; fel y dywedai llawer, Y mae efe wedi marw.
27 Ond yr Iesu a'i cymerth ef erbyn ei law, ac a'i cododd ef; ac efe a gyfododd.
28 A phan ddaeth efe i'r tŷ, ei ddisgyblion a ofynasant iddo o'r neilltu, Paham na allem ni ei fwrw ef allan?
29 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ni all y rhywogaeth hon ddyfod allan o ddim, ond trwy weddi ac ympryd.
30 A hwy a aethant oddi yno, ac a aethant trwy Galilea; ac ni fynnai i neb ei wybod.
31 Canys efe a ddysgodd ei ddisgyblion, ac a ddywedodd wrthynt, Mab y dyn a draddodir i ddwylo dynion, a hwy a'i lladdant ef; ac wedi iddo gael ei ladd, efe a gyfyd y trydydd dydd.
32 Ond ni ddeallasant y gair hwnnw, ac yr oedd arnynt ofn gofyn iddo.
33 Ac efe a ddaeth i Gapernaum : a chan fod yn y tŷ efe a ofynnodd iddynt, Beth oedd gennych yn ei ymryson yn eich plith eich hunain ar y ffordd?
34 Eithr hwy a ddaliasant eu tangnefedd: canys ar y ffordd yr ymrysonasant â'i gilydd, pwy a ddylai fod fwyaf.
35 Ac efe a eisteddodd, ac a alwodd y deuddeg, ac a ddywedodd wrthynt, Os myn neb fod yn gyntaf, hwnnw fydd olaf oll, ac yn was i bawb.
36 Ac efe a gymmerth fab, ac a'i gosododd ef yn eu canol hwynt: ac wedi iddo ei gymryd ef yn ei freichiau, efe a ddywedodd wrthynt,
37 Pwy bynnag a dderbynio un o'r cyfryw blant yn fy enw i, sydd yn fy nerbyn i: a phwy bynnag a'm derbynio i, nid myfi sydd yn ei dderbyn, ond yr hwn a'm hanfonodd i.
38 Ac Ioan a attebodd iddo, gan ddywedyd, Athro, ni a welsom un yn bwrw allan gythreuliaid yn dy enw di, ac nid yw yn ein canlyn ni: a ni a waharddasom iddo, am nad yw efe yn ein canlyn ni.
39 A'r Iesu a ddywedodd, Na waherddwch iddo: canys nid oes neb a wna wyrth yn fy enw i, a all yn ysgafn ddywedyd drwg amdanaf.
40 Canys yr hwn nid yw i'n herbyn, sydd o'n rhan ni.
41 Canys pwy bynnag a roddo i chwi gwpanaid o ddwfr i'w yfed yn fy enw i, o herwydd eich bod yn perthyn i Grist, yn wir meddaf i chwi, ni cholla efe ei wobr.
42 A phwy bynnag a droseddo un o'r rhai bychain hyn sydd yn credu ynof fi, gwell yw iddo fod maen melin wedi ei grogi am ei wddf, a'i fwrw i'r môr.
43 Ac os dy law a'th drosedda, tor hi ymaith: gwell iti fyned i mewn i'r bywyd yn anafus, na chael dwy law i fyned i uffern, i'r tân na ddiffoddir byth.
44 Lle ni byddo eu pryf hwynt yn marw, a'r tân heb ei ddiffodd.

45 Ac os dy droed a'th drosedda, tor ef: gwell i ti fyned i mewn i'r bywyd, na dau droed a'th fwrw i uffern, i'r tân na ddiffoddir byth.
46 Lle ni byddo eu pryf hwynt yn marw, a'r tân heb ei ddiffodd.
47 Ac os dy lygad a'th dramgwyddant, tyn ef allan: gwell i ti fyned i mewn i deyrnas Dduw ag un llygad, na chael dy daflu â dau lygad i dân uffern.
48 Lle ni byddo eu pryf hwynt yn marw, a'r tân heb ei ddiffodd.
49 Canys pob un a helltir â thân, a phob aberth a helltir â halen.
50 Halen sydd dda: ond os bydd yr halen wedi colli ei halen, â pha beth yr ydych i'w flasu? Bydded halen ynoch eich hunain, a heddwch â'ch gilydd.

PENNOD 10

1 Ac efe a gyfododd oddi yno, ac a ddaeth i derfynau Jwdea, yr ochr draw i'r Iorddonen: a'r bobl a ddychwelasant ato; ac fel yr oedd yn ewyllysio, efe a'u dysgodd drachefn.
2 A'r Phariseaid a ddaethant atto, ac a ofynasant iddo, Ai cyfreithlawn i ŵr fwrw ymaith ei wraig? yn ei demtio.
3 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Beth a orchmynnodd Moses i chwi?
4 A hwy a ddywedasant, Moses a ddioddefodd ysgrifennu ysgar, a'i bwrw hi ymaith.
5 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Er caledwch eich calon yr ysgrifennodd efe y gorchymyn hwn i chwi.
6 Ond o ddechreuad y greadigaeth y gwnaeth Duw hwynt yn wryw ac yn fenyw.
7 Am hyn y gadawed gŵr ei dad a'i fam, ac a lyno wrth ei wraig;
8 A'r ddau fydd un cnawd : felly nid dau ydynt mwyach, ond un cnawd.
9 Am hynny yr hyn a gyd-gysylltodd Duw, na ddiystyred dyn.
10 Ac yn y tŷ ei ddisgyblion ef a ofynasant iddo drachefn am yr un peth.
11 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pwy bynnag a roddo ymaith ei wraig, ac a briodo un arall, sydd yn godinebu yn ei herbyn hi.
12 Ac os gwraig a rydd ei gwr ymaith, ac a brioder ag arall, y mae hi yn godinebu.
13 A hwy a ddygasant blant ieuainc atto, fel y cyssylltai efe â hwynt : a'i ddisgyblion a geryddasant y rhai oedd yn eu dwyn hwynt.
14 A'r Iesu pan welodd hynny, a fu ddrwg ganddo, ac a ddywedodd wrthynt, Goddefwch i'r plantos ddyfod ataf fi, ac na waherddwch iddynt: canys o'r cyfryw y mae teyrnas Dduw.
15 Yn wir meddaf i chwi, Pwy bynnag ni dderbynio deyrnas Dduw yn blentyn bach, nid â i mewn iddi.
16 Ac efe a'u cymmerth hwynt i fynu yn ei freichiau, ac a roddes ei ddwylo arnynt, ac a'u bendithiodd hwynt.
17 Ac wedi iddo fyned allan i'r ffordd, un a ddaeth yn rhedeg, ac a benliniodd iddo, ac a ofynodd iddo, Athro da, beth a wnaf i etifeddu bywyd tragwyddol?
18 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Paham yr wyt yn fy ngalw i yn dda? nid oes dim daioni ond un, sef Duw.
19 Ti a wyddost y gorchymynion, Na odineba, Na ladd, Na ladrata, Na ddwg gam-dystiolaeth, Na cham-dwyll, Anrhydedda dy dad a'th fam.
20 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Athro, y rhai hyn oll a welais o'm hieuenctid.
21 A'r Iesu a'i gwelodd ef yn ei garu, ac a ddywedodd wrtho, Un peth sydd gennyt: dos, gwerth yr hyn sydd gennyt, a dyro i'r tlodion, a thi a gei drysor yn y nef: a thyred, cymer y groes, a dilyn fi.
22 A bu drist gan y ymadrodd hwnnw, ac a aeth ymaith yn drist: canys yr oedd ganddo eiddo mawr.
23 A'r Iesu a edrychodd o amgylch, ac a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Mor brin yr â'r rhai sydd ganddynt gyfoeth i mewn i deyrnas Dduw!
24 A'r disgyblion a synasant wrth ei eiriau ef. Ond yr Iesu a atebodd drachefn, ac a ddywedodd wrthynt, Blant, mor anodd yw i'r rhai sy'n ymddiried mewn cyfoeth fynd i mewn i deyrnas Dduw!
25 Haws yw i gamel fyned trwy lygad nodwydd, nag i ddyn cyfoethog fyned i mewn i deyrnas Dduw.
26 A hwy a synasant o fesur, gan ddywedyd wrth eu gilydd, Pwy gan hynny a all fod yn gadwedig?
27 A'r Iesu gan edrych arnynt a ddywedodd, Gyda dynion y mae hyn yn amhosibl, ond nid gyda Duw: canys gyda Duw y mae pob peth yn bosibl.
28 Yna y dechreuodd Pedr ddywedyd wrtho, Wele, ni a adawsom oll, ac a'th ganlynasom di.
29 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd, Yn wir meddaf i chwi, nid oes neb a adawodd dŷ, neu frodyr, neu chwiorydd, neu dad, neu fam, neu wraig, neu blant, neu diroedd, er fy mwyn i, a'r efengyl. ,
30 Eithr efe a gaiff ganwaith yn awr yn yr amser hwn, dai, a brodyr, a chwiorydd, a mamau, a phlant, a thiroedd, ynghyd ag erlidiau; ac yn y byd a ddaw bywyd tragywyddol.
31 Eithr llawer o rai blaenaf, a fyddant olaf; a'r olaf yn gyntaf.
32 Ac yr oeddynt ar y ffordd yn myned i fynu i Ierusalem; a'r Iesu a aeth o'u blaen hwynt: a hwy a ryfeddasant; ac wrth ddilyn, yr oedd arnynt ofn. Ac efe a gymerodd drachefn y deuddeg, ac a ddechreuodd fynegi iddynt pa bethau a ddigwyddai iddo,
33 Gan ddywedyd, Wele, yr ydym yn myned i fynu i Ierusalem; a Mab y dyn a draddodir i'r archoffeiriaid, ac i'r ysgrifenyddion; condemniant ef i farwolaeth, a rhoddant ef i'r Cenhedloedd:
34 A hwy a'i gwatwarant ef, ac a'i fflangellant ef, ac a boerant arno, ac a'i lladdant ef: a'r trydydd dydd efe a gyfyd drachefn.
35 Ac Iago ac Ioan, meibion Sebedeus, a ddaethant atto, gan ddywedyd, Athro, ni a fynnwn i ti wneuthur i ni beth bynnag a ewyllysiwn.
36 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Beth a ewyllysiwch i mi ei wneuthur i chwi?
37 Hwythau a ddywedasant wrtho, Caniatâ i ni eistedd, un ar dy law ddeau, a'r llall ar dy law aswy, yn dy ogoniant.
38 Ond yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Ni wyddoch beth yr ydych yn ei ofyn: a ellwch chwi yfed o'r cwpan yr wyf fi yn ei yfed? a chael eich bedyddio â'r bedydd y bedyddir fi ag ef?
39 A hwy a ddywedasant wrtho, Gallwn. A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Chwi a yfwch yn wir o'r cwpan yr

wyf fi yn ei yfed; ac â'r bedydd y bedyddir fi ag ef y bedyddir chwi:
40 Eithr eistedd ar fy neheulaw, ac ar fy llaw aswy nid eiddof fi i roddi ; ond fe'i rhoddir i'r rhai y paratowyd ef.
41 A phan glybu y deg, hwy a ddechreuasant fod yn ddirfawr wrth Iago ac Ioan.
42 Ond yr Iesu a'u galwodd hwynt atto, ac a ddywedodd wrthynt, Chwi a wyddoch fod y rhai a gyfrifir yn arglwyddiaethu ar y Cenhedloedd yn arglwyddiaethu arnynt; ac y mae eu mawrion yn arfer awdurdod arnynt.
43 Ond felly ni bydd yn eich plith chwi: ond pwy bynnag a fynno fod yn fawr yn eich plith, bydded yn weinidog i chwi.
44 A phwy bynnag o honoch a fyddo pennaf, a fydd was i bawb.
45 Canys ni ddaeth Mab y dyn i'w wein- idogaethu, ond i weinidogaethu, ac i roddi ei einioes yn bridwerth dros lawer.
46 A hwy a ddaethant i Jericho: ac fel yr oedd efe yn myned allan o Iericho, a'i ddisgyblion, a llu mawr o'r bobl, yr oedd Bartimeus dall, mab Timaeus, yn eistedd ar fin y ffordd yn cardota.
47 A phan glybu efe mai yr Iesu o Nasareth ydoedd, efe a ddechreuodd lefain, a dywedyd, Iesu, Fab Dafydd, trugarhâ wrthyf.
48 A llawer a orchmynnodd iddo gadw ei heddwch: ond efe a lefodd yn ddirfawr, Ti Fab Dafydd, trugarha wrthyf.
49 A'r Iesu a safodd, ac a archodd ei alw. A hwy a alwasant y dall, gan ddywedyd wrtho, Bydd gysurus, cyfod; y mae efe yn dy alw.
50 Ac efe, gan fwrw ymaith ei wisg, a gyfododd, ac a ddaeth at yr Iesu.
51 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Beth a fynni i mi ei wneuthur i ti? Y dall a ddywedodd wrtho, Arglwydd, fel y caffwyf fy ngolwg.
52 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Dos ymaith; dy ffydd a'th gyflawnodd. Ac yn ebrwydd efe a gafodd ei olwg, ac a ddilynodd yr Iesu ar y ffordd.

PENNOD 11

1 A phan nesaasant at Ierusalem, at Bethphage a Bethania, wrth Fynydd yr Olewydd, efe a anfonodd ddau o'i ddisgyblion,
2 Ac a ddywedodd wrthynt, Ewch i'r pentref gyferbyn â chwi: a chyn gynted ag yr eloch i mewn iddo, chwi a gewch ebol yn rhwym, heb neb yn eistedd arno; rhyddha ef, a dygwch ef.
3 Ac os dywed neb wrthych, Paham yr ydych yn gwneuthur hyn? dywedwch fod yr Arglwydd ei angen arno; ac yn ebrwydd efe a'i hanfona ef yma.
4 A hwy a aethant, ac a gawsant yr ebol wedi ei rwymo wrth y drws oddi allan, yn y man y cyfarfu dwy ffordd; a hwy a'i gollyngasant ef.
5 A rhai o'r rhai oedd yn sefyll yno a ddywedasant wrthynt, Beth yr ydych yn ei wneud, gan ollwng yr ebol?
6 A hwy a ddywedasant wrthynt megis y gorchmynasai yr Iesu : a hwy a'u gollyngasant hwynt ymaith.
7 A hwy a ddygasant yr ebol at yr Iesu, ac a fwriasant eu dillad arno; ac efe a eisteddodd arno.
8 A llawer a daenasant eu dillad ar y ffordd: ac eraill a dorrasant gangau oddi ar y coed, ac a'u gwelltasant ar y ffordd.
9 A'r rhai oedd yn myned o'r blaen, a'r rhai oedd yn canlyn, a lefasant, gan ddywedyd, Hosanna; Gwyn ei fyd yr hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd :
10 Bendigedig fyddo teyrnas ein tad Dafydd, yr hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd : Hosanna yn y goruchaf.
11 A'r Iesu a aeth i mewn i Jerwsalem, ac i'r deml: ac wedi iddo edrych o'i amgylch ar bob peth, ac yn awr yr hwyr wedi cyrraedd, efe a aeth allan i Bethania gyda'r Deuddeg.
12 A thrannoeth, wedi iddynt ddyfod o Bethania, newynu oedd arno:
13 A chan weled ffigysbren o hirbell a chanddo ddail, efe a ddaeth, os caffai efe ddim arno: a phan ddaeth ato, ni chafodd ond dail; canys nid oedd amser ffigys eto.
14 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthi, Na fwytaed neb ffrwyth ohonot ti byth o hyn allan. A'i ddisgyblion a glywsant.
15 A hwy a ddaethant i Ierusalem: a'r Iesu a aeth i'r deml, ac a ddechreuodd fwrw allan y rhai oedd yn gwerthu ac yn prynu yn y deml, ac a ddymchwelodd fyrddau'r cyfnewidwyr arian, a seddau y rhai oedd yn gwerthu colomennod;
16 Ac ni oddefai i neb gario unrhyw lestr trwy'r deml.
17 Ac efe a ddysgodd, gan ddywedyd wrthynt, Onid yw yn ysgrifenedig, Fy nhŷ i a elwir o'r holl genhedloedd yn dŷ gweddi? eithr chwi a'i gwnaethoch yn ffau lladron.
18 A'r ysgrifenyddion a'r arch-offeiriaid a glywsant, ac a geisiasant pa fodd y difethent ef : canys yr oeddynt yn ei ofni ef, oblegid yr holl bobl oedd yn synnu wrth ei athrawiaeth ef.
19 A phan aeth hi yn hwyr, efe a aeth allan o'r ddinas.
20 Ac yn y bore, wrth fyned heibio, hwy a welsant y ffigysbren wedi sychu oddi wrth y gwreiddiau.
21 A Phedr yn galw i goffadwriaeth a ddywedodd wrtho, Athro, wele y ffigysbren yr hwn a felltithiaist, wedi gwywo.
22 A'r Iesu a atebodd a ddywedodd wrthynt, Credwch yn Nuw.
23 Canys yn wir meddaf i chwi, Pwy bynnag a ddywedo wrth y mynydd hwn, Ymaith, a bwrier di i'r môr; ac nid amheua yn ei galon, eithr a gredo y daw y pethau a ddywedo efe i ben; bydd ganddo beth bynnag a ddywed.
24 Am hynny yr wyf yn dywedyd i chwi, Pa bethau bynnag a ewyllysioch, pan weddïwch, credwch eich bod yn eu derbyn, a chwi a'u cewch hwynt.
25 A phan fyddwch yn sefyll yn gweddïo, maddau, os oes gennych unrhyw beth yn erbyn unrhyw un: fel y bydd eich Tad hefyd yr hwn sydd yn y nefoedd faddau i chwi eich camweddau.
26 Eithr os ni faddeuwch, ni faddeu eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd eich camweddau chwi ychwaith.
27 A hwy a ddaethant drachefn i Jerwsalem: ac fel yr oedd efe yn rhodio yn y deml, daeth y prif offeiriaid, a'r ysgrifenyddion, a'r henuriaid ato,
28 A dywed wrtho, Trwy ba awdurdod yr wyt ti yn gwneuthur y pethau hyn? a phwy a roddes i ti yr awdurdod hon i wneuthur y pethau hyn?
29 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Myfi a ofynnaf finnau hefyd un cwestiwn i chwi, ac a'm hatebaf, ac a ddywedaf i chwi trwy ba awdurdod yr wyf yn gwneuthur y pethau hyn.
30 Bedydd loan, ai o'r nef yr oedd, ai o ddynion? ateb fi.

31 A hwy a ymresymmasant â hwynt eu hunain, gan ddywedyd, Os dywedwn, O'r nef; efe a ddywed, Paham gan hynny na chredasoch ef?
32 Ond os dywedwn, O ddynion; ofnasant y bobl: canys pawb oedd yn cyfrif Ioan, ei fod yn broffwyd yn wir.
33 A hwy a attebasant ac a ddywedasant wrth yr Iesu, Ni allwn ni hysbysu. A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Nid wyf fi ychwaith yn dweud wrthych trwy ba awdurdod yr wyf yn gwneud y pethau hyn.

PENNOD 12

1 Ac efe a ddechreuodd lefaru wrthynt trwy ddamhegion. Rhyw ŵr a blannodd winllan, ac a osododd berth o'i hamgylch, ac a gloddiodd le i'r gwinwryf, ac a adeiladodd dwr, ac a'i gosododd i wladwyr, ac a aeth i wlad bell.
2 Ac ar y pryd efe a anfonodd was at y llafurwyr, fel y derbyniasai oddi wrth y gwŷr o ffrwyth y winllan.
3 A hwy a'i daliasant ef, ac a'i curasant ef, ac a'i gyrrasant ef ymaith yn waglaw.
4 A thrachefn efe a anfonodd atynt was arall; a bwriasant gerrig ato, a'i glwyfo yn ei ben, a'i anfon ymaith yn gywilyddus.
5 A thrachefn efe a anfonodd un arall; ac ef a laddasant, a llawer eraill; curo rhai, a lladd rhai.
6 Ac eto gan hynny un mab, ei anwylyd, efe a'i hanfonodd ef yn olaf atynt, gan ddywedyd, Dymunant barch i'm mab.
7 Ond y gwŷr hynny a ddywedasant yn eu plith eu hunain, Hwn yw yr etifedd; deuwch, lladdwn ef, a'r etifeddiaeth fydd eiddom ni.
8 A hwy a'i daliasant ef, ac a'i lladdasant ef, ac a'i bwriasant ef allan o'r winllan.
9 Beth gan hynny a wna arglwydd y winllan? efe a ddaw ac a ddifetha yr amaethwyr, ac a rydd y winllan i eraill.
10 Ac oni ddarllenasoch yr ysgrythur hon; Daeth y maen a wrthododd yr adeiladwyr yn ben y gongl:
11 Hyn a wnaeth yr Arglwydd, a rhyfedd yw yn ein golwg ni?
12 A hwy a geisiasant ymaflyd ynddo, ond yr oedd arnynt ofn y bobl: canys hwy a wyddent mai yn eu herbyn hwynt y dywedasai efe y ddameg: a hwy a'i gadawsant ef, ac a aethant ymaith.
13 A hwy a anfonasant ato rai o'r Phariseaid, ac o'r Herodianiaid, i'w ddal ef yn ei eiriau ef.
14 A phan ddaethant, hwy a ddywedasant wrtho, Athro, ni a wyddom dy fod ti yn wir, ac nad wyt yn gofalu am neb: canys nid wyt ti yn ystyried person dynion, ond yn dysgu ffordd Duw mewn gwirionedd: Ai cyfreithlon rhoi teyrnged i Cesar, ai peidio?
15 A roddwn, ai ni roddwn? Ond efe, gan wybod eu rhagrith, a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn fy nhemtio i? dygwch i mi geiniog, fel y caf weled.
16 A hwy a'i dygasant. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pwy yw y ddelw hon a'r arysgrif? A hwy a ddywedasant wrtho, eiddo Cesar.
17 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Talwch i Gesar y pethau sydd eiddo Cesar, ac i Dduw y pethau sydd eiddo Duw. A hwy a ryfeddasant ato.
18 Yna y Sadwceaid, y rhai sydd yn dywedyd nid oes adgyfodiad; a hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd,
19 O Feistr, Moses a ysgrifennodd atom, Os bydd marw brawd gŵr, a gadael ei wraig ar ei ôl, heb adael plant, i'w frawd gymryd ei wraig, a chodi had i'w frawd.
20 Ac yr oedd saith o frodyr: a'r cyntaf a gymerth wraig, ac a fu farw ni adawodd had.
21 A'r ail a'i cymerth hi, ac a fu farw, ac ni adawodd efe had: a'r trydydd yr un modd.
22 A'r saith a'i cawsant hi, ac ni adawsant had: yn ddiweddaf oll bu farw y wraig hefyd.
23 Yn yr atgyfodiad gan hynny, pan gyfodant, gwraig pwy fydd hi ohonynt? canys cafodd y saith hi yn wraig.
24 A'r Iesu gan atteb a ddywedodd wrthynt, Onid ydych gan hynny yn cyfeiliorni, am na wyddoch yr ysgrythurau, na gallu Duw?
25 Canys pan gyfodant oddi wrth y meirw, ni phriodant, ac ni roddir mewn priodas; eithr megis yr angylion sydd yn y nef.
26 Ac am y meirw, y cyfodant: oni ddarllenasoch yn llyfr Moses, fel yn y berth y llefarodd Duw wrtho, gan ddywedyd, Myfi yw DUW Abraham, a Duw Isaac, a Duw Jacob. ?
27 Nid Duw y meirw yw efe, ond Duw y byw : yr ydych gan hynny yn cyfeiliorni yn ddirfawr.
28 A daeth un o'r ysgrifenyddion, ac wedi eu clywed hwynt yn ymresymu, ac yn gweled mai da a attebasai efe iddynt, a ofynodd iddo, Pa un yw y gorchymyn cyntaf oll ?
29 A'r Iesu a attebodd iddo, Y cyntaf o'r holl orchymynion yw, Clyw, O Israel ; Yr Arglwydd ein Duw sydd un Arglwydd:
30 A châr yr Arglwydd dy Dduw â'th holl galon, ac â'th holl enaid, ac â'th holl feddwl, ac â'th holl nerth: hwn yw y gorchymyn cyntaf.
31 A'r ail sydd gyffelyb, sef hyn, Câr dy gymmydog fel ti dy hun. Nid oes un gorchymyn arall mwy na'r rhain.
32 A'r ysgrifenydd a ddywedodd wrtho, Wel, Meistr, ti a ddywedaist y gwirionedd: canys un Duw sydd; ac nid oes arall ond efe:
33 Ac i'w garu ef â'r holl galon, ac â'r holl ddeall, ac â'r holl enaid, ac â'r holl nerth, a charu ei gymmydog fel ei hun, sydd fwy na phob poethoffrwm ac ebyrth cyfan.
34 A phan welodd yr Iesu ei fod yn ateb yn synhwyrol, efe a ddywedodd wrtho, Nid wyt ti bell oddi wrth deyrnas Dduw. Ac ni bu raid i neb ar ol hyny ofyn dim cwestiwn iddo.
35 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd, tra yr oedd efe yn dysgu yn y deml, Pa fodd y dywed yr ysgrifenyddion mai Crist yw Mab Dafydd?
36 Canys Dafydd ei hun a ddywedodd trwy yr Yspryd glân, Yr Arglwydd a ddywedodd wrth fy Arglwydd, Eistedd ar fy neheulaw, hyd oni osodwyf dy elynion yn droedfainc i ti.
37 Y mae Dafydd ei hun gan hynny yn ei alw ef yn Arglwydd; ac o ba le gan hynny y mae efe yn fab iddo? A'r bobl gyffredin a'i clybu ef yn llawen.
38 Ac efe a ddywedodd wrthynt yn ei ddysgeidiaeth, Gochelwch rhag yr ysgrifenyddion, y rhai a hoffant fyned mewn gwisg hir, a charu cyfarchion yn y marchnadoedd,
39 A'r prif eisteddleoedd yn y synagogau, a'r ystafelloedd uchaf yn y gwyliau:
40 Y rhai a ysant dai gwragedd gweddwon, ac a wnânt weddïau hirfaith er mwyn esgus: y rhai hyn a gânt ddamnedigaeth fwy.

41 A'r Iesu a eisteddodd gyferbyn â'r drysorfa, ac a edrychodd fel yr oedd y bobl yn bwrw arian i'r drysorfa: a llawer o'r cyfoethogion a fwriasant lawer i mewn.
42 A daeth rhyw wraig weddw dlawd, a hi a daflodd i mewn ddwy widdon, y rhai sydd yn gwneuthur ffyrling.
43 Ac efe a alwodd atto ei ddisgyblion, ac a ddywedodd wrthynt, Yn wir, meddaf i chwi, mai y weddw dlawd hon a fwriodd fwy i mewn, na'r rhai oll a fwriasant i'r drysorfa:
44 Canys y cwbl a fwriasant i mewn o'u digonedd; ond hi o'i heisiau hi a fwriodd i mewn yr hyn oll oedd ganddi, sef ei holl fywoliaeth.

PENNOD 13

1 Ac fel yr oedd efe yn myned allan o'r deml, un o'i ddisgyblion a ddywedodd wrtho, Athro, edrych pa ryw gerrig, a pha adeiladau sydd yma!
2 A'r Iesu gan atteb a ddywedodd wrtho, A weli di yr adeiladau mawrion hyn? ni adewir carreg ar y llall, yr hwn ni theflir i lawr.
3 Ac fel yr oedd efe yn eistedd ar fynydd yr Olewydd gyferbyn â'r deml, Pedr ac Iago, ac Ioan ac Andreas a ofynasant iddo o'r neilltu,
4 Dywed i ni, pa bryd y bydd y pethau hyn? a beth fydd yr arwydd pan gyflawnir y pethau hyn oll?
5 A'r Iesu a atebodd iddynt, a ddechreuodd ddywedyd, Gwyliwch rhag i neb eich twyllo chwi:
6 Canys llawer a ddaw yn fy enw i, gan ddywedyd, Myfi yw Crist; ac a dwylla lawer.
7 A phan glywch am ryfeloedd, a son am ryfeloedd, na ofelwch : canys rhaid yw y cyfryw bethau ; ond ni bydd y diwedd eto.
8 Canys cyfyd cenedl yn erbyn cenedl, a theyrnas yn erbyn teyrnas: a bydd daeargrynfeydd mewn amrywiol leoedd, a bydd newyn a helbul: dyma ddechreuadau gofidiau.
9 Eithr gofalwch i chwi eich hunain : canys hwy a'ch rhoddant chwi i fyny i gynghorau ; ac yn y synagogau fe'ch curir: a dygir chwi gerbron llywodraethwyr a brenhinoedd er fy mwyn i, fel tystiolaeth yn eu herbyn.
10 A'r efengyl yn gyntaf sydd raid ei chyhoeddi ym mhlith yr holl genhedloedd.
11 Ond pan arweiniant chwi, a'ch traddodi, na feddyliwch ymlaen llaw beth a ddywedwch, ac na feddyliwch: eithr pa beth bynnag a roddir i chwi yn yr awr honno, llefarwch: canys nid chwychwi sydd yn llefaru, ond. yr Yspryd Glan.
12 Yn awr y brawd a fradycha y brawd i farwolaeth, a'r tad y mab; a phlant a gyfyd yn erbyn eu rhieni, ac a'u rhoddant i farwolaeth.
13 A chas fyddwch gan bawb er mwyn fy enw i: ond yr hwn a barhao hyd y diwedd, hwnnw a fydd cadwedig.
14 Ond pan welwch ffieidd-dra anghyfannedd, y soniwyd amdano gan Daniel y proffwyd, yn sefyll lle na ddylai hynny, (bydded i'r un sy'n darllen ddeall,) yna ffoed y rhai sydd yn Jwdea i'r mynyddoedd:
15 Ac na aed yr hwn sydd ar ben y tŷ i waered i'r tŷ, ac na ddeued i mewn, i gymryd dim allan o'i dŷ:
16 A'r hwn sydd yn y maes, na thro yn ei ôl i gymryd ei wisg.
17 Ond gwae y rhai beichiog, a'r rhai sy'n rhoi sugn yn y dyddiau hynny!
18 A gweddïwch na fyddo eich ehediad yn y gaeaf.
19 Canys yn y dyddiau hynny y bydd cystudd, y cyfryw ni bu o ddechreuad y greadigaeth a greodd Duw hyd yr amser hwn, ac ni bydd.
20 Ac oni bai i'r Arglwydd fyrhau'r dyddiau hynny, ni byddai unrhyw gnawd yn gadwedig: eithr er mwyn yr etholedigion, y rhai a ddewisodd efe, efe a fyrhaodd y dyddiau.
21 Ac yna os dywed neb wrthych, Wele, dyma Grist; neu, wele efe yno; na chredwch ef:
22 Canys gau Gristiau a gau-brophwydi a gyfyd, ac a ddangosant arwyddion a rhyfeddodau, i hudo, pe byddai modd, yr etholedigion.
23 Eithr gofalwch : wele, rhagddywedais i chwi bob peth.
24 Ond yn y dyddiau hynny, wedi'r gorthrymder hwnnw, yr haul a dywyllir, a'r lleuad ni rydd iddi hi,
25 A ser y nef a syrthiant, a'r nerthoedd sydd yn y nef a ysgwyd.
26 Ac yna y gwelant Fab y dyn yn dyfod yn y cymylau â gallu a gogoniant mawr.
27 Ac yna efe a anfon ei angylion, ac a gynnull ei etholedigion o'r pedwar gwynt, o eithaf y ddaear hyd eithaf y nef.
28 Yn awr dysgwch ddameg o'r ffigysbren; Pan fyddo ei changen eto yn dyner, ac yn bwrw dail, chwi a wyddoch fod yr haf yn agos:
29 Felly chwithau yn yr un modd, pan weloch y pethau hyn wedi digwydd, gwybyddwch ei bod hi yn agos, wrth y drysau.
30 Yn wir meddaf i chwi, nad â y genhedlaeth hon heibio, hyd oni wneler y pethau hyn oll.
31 Nef a daear a ânt heibio : ond fy ngeiriau nid ânt heibio.
32 Ond am y dydd hwnnw a'r awr ni wyr neb, na'r angylion sydd yn y nefoedd, na'r Mab, ond y Tad.
33 Gwyliwch, gwyliwch a gweddiwch : canys ni wyddoch pa bryd y byddo yr amser.
34 Canys Mab y dyn sydd megis gŵr yn cymmeryd taith bell, yr hwn a adawodd ei dŷ, ac a roddes awdurdod i'w weision, ac i bob un ei waith, ac a orchmynnodd i'r porthor wylio.
35 Gwyliwch gan hynny : canys ni wyddoch pa bryd y delo meistr y tŷ, gyda'r hwyr, ai hanner nos, neu ar y ceiliog, neu yn y bore.
36 Rhag iddo ddod yn sydyn dy gael di'n cysgu.
37 A'r hyn yr wyf yn ei ddywedyd wrthych, yr wyf yn ei ddywedyd wrth bawb, Gwyliwch.

PENNOD 14

1 Ymhen deuddydd yr oedd gŵyl y Pasg, a'r bara croyw: a'r archoffeiriaid a'r ysgrifenyddion a geisiasant pa fodd i'w gymryd ef wrth gof, a'i roi i farwolaeth.
2 Ond hwy a ddywedasant, Nid ar ddydd yr wyl, rhag cynnwrf y bobl.
3 Ac wedi bod ym Methania, yn nhŷ Simon y gwahanglwyfus, ac efe yn eistedd wrth ymborth, daeth gwraig a chanddi flwch alabastr o ennaint ysicnard gwerthfawr iawn; a hi a dorrodd y blwch, ac a'i tywalltodd ar ei ben.
4 Ac yr oedd rhai wedi digio ynddynt eu hunain, ac a ddywedasant, Paham y gwnaed y diffeithwch hwn ar yr ennaint?

5 Canys fe allasid ei werthu er mwy na thri chant o geiniogau, a'i rhoddi i'r tlodion. A grwgnachasant yn ei herbyn hi.
6 A'r Iesu a ddywedodd, Gad lonydd iddi; pam yr ydych yn ei phoeni hi? hi a wnaeth waith da arnaf.
7 Canys y tlodion sydd gennych bob amser gyda chwi, a pha le bynnag y mynoch y gwnewch dda iddynt: ond myfi nid oes gennych bob amser.
8 Hi a wnaeth yr hyn a allai: hi a ddaeth ymlaen llaw i eneinio fy nghorff i'r claddedigaeth.
9 Yn wir meddaf i chwi, Pa le bynnag y pregethir yr efengyl hon trwy yr holl fyd, yr hyn hefyd a wnaeth hi a ddywedir, er coffadwriaeth o'i hi.
10 A Jwdas Iscariot, un o'r deuddeg, a aeth at yr arch-offeiriaid, i'w fradychu ef iddynt.
11 A phan glywsant, hwy a fu lawenychus, ac a addawsant roddi arian iddo. Ac efe a geisiodd pa fodd y gallai yn gyfleus ei fradychu ef.
12 A'r dydd cyntaf o'r bara croyw, wedi iddynt ladd y Pasc, ei ddisgyblion a ddywedasant wrtho, I ba le yr wyt ti am i ni fynd, a pharatoi i fwyta'r pasg?
13 Ac efe a anfonodd ddau o'i ddisgyblion, ac a ddywedodd wrthynt, Ewch i'r ddinas, a bydd i chwi gyfarfod â gŵr yn dwyn ystr o ddwfr: dilynwch ef.
14 A pha le bynnag yr elo efe i mewn, dywedwch wrth ŵr y tŷ, Y mae'r Meistr yn dywedyd, Pa le y mae yr ystafell wely, lle y bwyttâf y pasg gyda'm disgyblion?
15 Ac efe a ddengys i chwi oruwch-ystafell fawr wedi ei dodrefnu a'i pharatoi: yno paratowch i ni.
16 A'i ddisgyblion a aethant allan, ac a ddaethant i'r ddinas, ac a gawsant fel y dywedasai efe wrthynt: a hwy a baratoesant wledd y Pasg.
17 A'r hwyr y mae efe yn dyfod gyd â'r deuddeg.
18 Ac fel yr oeddynt yn eistedd ac yn bwyta, yr Iesu a ddywedodd, Yn wir meddaf i chwi, Y mae un o honoch sydd yn bwytta gyd â mi, yn fy mradychu i.
19 A hwy a ddechreuasant fod yn drist, a dywedyd wrtho bob yn un, Ai myfi yw? ac un arall a ddywedodd, Ai myfi?
20 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Un o'r deuddeg yw efe, yr hwn sydd yn trochi gyd â mi yn y ddysgl.
21 Mab y dyn yn wir sydd yn myned, fel y mae yn ysgrifenedig am dano: eithr gwae y dyn hwnnw trwy yr hwn y bradychir Mab y dyn! da fyddai i'r dyn hwnnw pe na buasai erioed wedi ei eni.
22 Ac fel yr oeddynt yn bwyta, yr Iesu a gymmerth fara, ac a fendithiodd, ac a'i torrodd, ac a'i rhoddes iddynt, ac a ddywedodd, Cymmerwch, bwytewch: hwn yw fy nghorff.
23 Ac efe a gymmerth y cwpan, ac wedi diolch, efe a'i rhoddes iddynt: a hwy oll a yfasant ohono.
24 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Hwn yw fy ngwaed i o'r testament newydd, yr hwn a dywelltir dros lawer.
25 Yn wir meddaf i chwi, Nid yfaf mwyach o ffrwyth y winwydden, hyd y dydd hwnnw yr yfwyf ef yn newydd yn nheyrnas Dduw.
26 Ac wedi iddynt ganu hymn, hwy a aethant allan i fynydd yr Olewydd.
27 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Chwychwi oll a dramgwyddir o'm hachos i y nos hon: canys ysgrifenedig yw, Trawaf y bugail, a'r defaid a wasgerir.
28 Eithr wedi i mi gyfodi, mi a af o'ch blaen chwi i Galilea.
29 Eithr Pedr a ddywedodd wrtho, Er y tramgwyddo pawb, ni wnaf fi ddim.
30 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Yn wir meddaf i ti, Y dydd hwn, hyd y nos hon, cyn i'r ceiliog ganu ddwywaith, y'th wadu i deirgwaith.
31 Ond efe a ddywedodd yn fwy tanllyd, Pe bawn i farw gyda thi, ni'th wadaf mewn un modd. Yr un modd hefyd y dywedasant oll.
32 A hwy a ddaethant i le a elwid Gethsemane: ac efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Eisteddwch yma, tra y byddaf yn gweddïo.
33 Ac efe a gymerodd gydag ef Pedr ac Iago, ac Ioan, ac a ddechreuodd ryfeddu yn ddirfawr, a bod yn drwm iawn;
34 Ac a ddywedodd wrthynt, Y mae fy enaid yn drist iawn hyd angau: arhoswch yma, a gwyliwch.
35 Ac efe a aeth ymlaen ychydig, ac a syrthiodd ar lawr, ac a weddïodd, pe byddai modd, yr awr heibio oddi wrtho.
36 Ac efe a ddywedodd, Abba, O Dad, pob peth sydd bosibl i ti; cymer y cwpan hwn oddi wrthyf: er hynny nid yr hyn a ewyllysiaf, ond yr hyn a fynni.
37 Ac efe a ddaeth, ac a'u cafodd hwynt yn cysgu, ac a ddywedodd wrth Pedr, Simon, a wyt ti yn cysgu? oni allech wylio un awr?
38 Gwyliwch a gweddiwch, rhag i chwi fyned i brofedigaeth. Y mae'r ysbryd yn wir barod, ond y cnawd yn wan.
39 A thrachefn efe a aeth ymaith, ac a weddïodd, ac a lefarodd yr un geiriau.
40 Ac wedi iddo ddychwelyd, efe a'u cafodd hwynt drachefn yn cysgu, (canys yr oedd eu llygaid yn drwm,) ac ni wyddent beth i'w ateb ef.
41 Ac efe a ddaeth y drydedd waith, ac a ddywedodd wrthynt, Cysgwch yn awr, a chymerwch orffwystra: digon yw, daeth yr awr; wele, Mab y dyn wedi ei fradychu i ddwylaw pechaduriaid.
42 Cyfod, awn; wele, yr hwn sydd yn fy mradychu, sydd wrth law.
43 Ac yn ebrwydd, tra yr oedd efe eto yn llefaru, a ddaeth Jwdas, un o'r deuddeg, a chydag ef dyrfa fawr â chleddyfau a throsolion, oddi wrth y prif offeiriaid a'r ysgrifenyddion, a'r henuriaid.
44 A'r hwn a'i bradychodd ef a roddasai iddynt arwydd, gan ddywedyd, Pwy bynnag a gusanaf, hwnnw yw efe; cymer ef, a thywys ef ymaith yn ddiogel.
45 Ac wedi iddo ddyfod, efe a aeth ar unwaith atto, ac a ddywedodd, Meistr, meistr; ac a'i cusanodd ef.
46 A hwy a ddodasant eu dwylaw arno, ac a'i daliasant ef.
47 Ac un o'r rhai oedd yn sefyll gerllaw a dynnodd gleddyf, ac a drawodd was yr archoffeiriad, ac a dorrodd ei glust i ffwrdd.
48 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, A ddaethoch chwi allan, megis yn erbyn lleidr, â chleddyfau ac â ffyn i'm dal i?
49 Yr oeddwn i beunydd gyda chwi yn y deml yn dysgu, ac ni chymerasoch fi : ond y mae yn rhaid cyflawni yr ysgrythyrau.
50 A hwy oll a'i gadawsant ef, ac a ffoesant.
51 A rhyw wr ieuanc a'i canlynodd ef, a lliain wedi ei fwrw am ei gorff noethion; a'r llanciau a ymaflasant ynddo:
52 Ac efe a adawodd y lliain, ac a ffodd oddi wrthynt yn noeth.

53 A hwy a ddygasant yr Iesu ymaith at yr archoffeiriad: a chydag ef yr oedd yr holl archoffeiriaid, a'r henuriaid, a'r ysgrifenyddion.
54 A Phedr a'i canlynodd ef o hirbell, i balas yr archoffeiriad: ac efe a eisteddodd gyda'r gweision, ac a ymdwymodd wrth y tân.
55 A'r archoffeiriaid a'r holl gyngor a geisiasant dystiolaeth yn erbyn yr Iesu, i'w roddi i farwolaeth; ac ni chafwyd dim.
56 Canys llawer a ddygasant gam-dystiolaeth yn ei erbyn ef, ond nid oedd eu tyst yn cytuno.
57 A rhai a gyfodasant, ac a ddygasant gam-dystiolaeth yn ei erbyn ef, gan ddywedyd,
58 Clywsom ef yn dywedyd, Mi a ddinistriaf y deml hon a wnaethpwyd â dwylo, ac o fewn tridiau adeiladaf un arall heb ddwylo.
59 Ond nid oedd eu tyst yn cytuno chwaith.
60 A'r archoffeiriad a gyfododd yn y canol, ac a ofynnodd i'r Iesu, gan ddywedyd, Onid atebi di ddim? beth y mae y rhai hyn yn ei dystiolaethu yn dy erbyn?
61 Ond efe a ddaliodd ei heddwch, ac nid attebodd dim. Drachefn yr archoffeiriad a ofynodd iddo, ac a ddywedodd wrtho, Ai ti yw y Crist, Mab y Bendigedig?
62 A'r Iesu a ddywedodd, Myfi yw: a chwi a welwch Fab y dyn yn eistedd ar ddeheulaw'r gallu, ac yn dyfod yng nghymylau y nef.
63 Yna yr archoffeiriad a rwygodd ei ddillad, ac a ddywedodd, Beth sydd angen arnom ni rhagor o dystion?
64 Chwi a glywsoch y cabledd : beth a dybygwch chwi ? A hwy oll a'i condemniasant ef i fod yn euog o farwolaeth.
65 A dechreuodd rhai boeri arno, a chuddio ei wyneb, a'i fwgio, a dywedyd wrtho, Proffwyda: a'r gweision a'i tarawasant ef â chledrau eu dwylo.
66 Ac fel yr oedd Pedr oddi tanodd yn y palas, y daeth un o forynion yr archoffeiriad:
67 A phan welodd hi Pedr yn ymdwymo, hi a edrychodd arno, ac a ddywedodd, A thithau hefyd oeddit gyd â'r Iesu o Nasareth.
68 Eithr efe a wadodd, gan ddywedyd, Ni wn, ac nid wyf yn deall beth yr wyt yn ei ddywedyd. Ac efe a aeth allan i'r cyntedd; a'r criw ceiliog.
69 A morwyn a'i gwelodd drachefn, ac a ddechreuodd ddywedyd wrth y rhai oedd yn sefyll gerllaw, Dyma un o honynt.
70 Ac efe a wadodd drachefn. Ac ychydig wedi hynny, y rhai oedd yn sefyll gerllaw a ddywedasant drachefn wrth Pedr, Yn ddiau yr wyt ti yn un ohonynt: canys Galilead wyt, a'th ymadrodd yn cydfyned â hynny.
71 Ond efe a ddechreuodd felltithio a thyngu, gan ddywedyd, Nid adwaen i'r gŵr hwn yr ydych yn llefaru amdano.
72 A'r ail waith y criw ceiliog. A Phedr a alwodd i gof y gair a ddywedodd yr Iesu wrtho, Cyn i'r ceiliog ganu ddwywaith, ti a'm gwedi i deirgwaith. A phan feddyliodd am hynny, efe a wylodd.

PENNOD 15

1 Ac yn ebrwydd yn y boreu, y prif offeiriaid a ymgynghorasant â'r henuriaid a'r ysgrifenyddion, a'r holl gyngor, ac a rwymasant yr Iesu, ac a'i dygasant ef ymaith, ac a'i traddododd ef i Pilat.
2 A Pheilat a ofynnodd iddo, Ai ti yw Brenin yr Iddewon? Ac efe a attebodd iddo, Yr wyt ti yn ei ddywedyd.
3 A'r arch-offeiriaid a'i cyhuddasant ef o lawer o bethau : ond nid attebodd efe ddim.
4 A Pheilat drachefn a ofynodd iddo, gan ddywedyd, Onid atebi di ddim? wele faint o bethau y maent yn tystiolaethu yn dy erbyn.
5 Ond nid attebodd yr Iesu ddim ; fel y rhyfeddodd Pilat.
6 Ac ar yr wyl honno efe a ollyngodd iddynt un carcharor, pa un bynnag a ddymunent.
7 Ac yr oedd un o'r enw Barabbas, yr hwn oedd yn gorwedd yn rhwym gyda'r rhai oedd wedi gwrthryfela ag ef, yr hwn oedd wedi lladd yn y gwrthryfel.
8 A dechreuodd y dyrfa lefain ddeisyf arno wneuthur fel y gwnaeth efe iddynt erioed.
9 Eithr Pilat a attebodd iddynt, gan ddywedyd, A fynwch chwi i mi ollwng yn rhydd i chwi Frenin yr Iddewon?
10 Canys efe a wybu mai er cenfigen y traddododd yr archoffeiriaid ef.
11 Ond y prif offeiriaid a gynhyrfodd y bobl, fel y byddai efe yn hytrach yn rhyddhau Barabbas iddynt.
12 A Peilat a attebodd ac a ddywedodd wrthynt drachefn, Beth gan hynny a ewyllysiwch i mi ei wneuthur i'r hwn yr ydych yn ei alw yn Frenin yr Iddewon?
13 A hwy a lefasant drachefn, Croeshoelia ef.
14 Yna Pilat a ddywedodd wrthynt, Paham, pa ddrwg a wnaeth efe? A hwy a lefasant yn ddirfawr, Croeshoelia ef.
15 Felly Peilat, yn ewyllysio bodloni'r bobl, a ryddhaodd Barabbas iddynt, ac a draddododd yr Iesu, wedi iddo ei fflangellu, i'w groeshoelio.
16 A'r milwyr a'i dygasant ef ymaith i'r cyntedd, a elwid Praetorium; ac y maent yn galw y band i gyd ynghyd.
17 A hwy a'i gwisgasant ef â phorffor, ac a wisgasant goron o ddrain, ac a'i rhoddasant am ei ben,
18 A dechreuodd gyfarch iddo, Henffych well, Frenin yr Iddewon!
19 Trawasant ef ar ei ben â gwialen, a phoeri arno, a phlygu eu gliniau a'i addoli.
20 Ac wedi iddynt ei watwar, hwy a dynasant oddi arno y porffor, ac a roddasant ei ddillad ei hun amdano, ac a'i dygasant allan i'w groeshoelio.
21 Gorfodasant hefyd un Simon o Cyrenian, yr hwn oedd yn myned heibio, yn dyfod o'r wlad, tad Alecsander a Rufus, i ddwyn ei groes ef.
22 A hwy a'i dygasant ef i le Golgotha, hynny yw, o'i ddehongli, Lle penglog.
23 A hwy a roddasant iddo i'w yfed win wedi ei gymysgu â myrr : ond efe ni's derbyniodd.
24 Ac wedi iddynt ei groeshoelio ef, hwy a ranasant ei ddillad ef, gan fwrw coelbren arnynt, yr hyn a gymerai pawb.
25 A'r drydedd awr oedd hi, a hwy a'i croeshoeliasant ef.
26 Ac yr oedd desgrifiad ei gyhuddiad ef wedi ei ysgrifennu drosodd, BRENHIN YR luddewon.
27 A chydag ef y croeshoeliasant ddau leidr; y naill ar ei law ddeau, a'r llall ar ei law aswy.
28 A chyflawnwyd yr ysgrythyr, yr hon sydd yn dywedyd, Ac efe a gyfrifwyd gyd â'r troseddwyr.
29 A'r rhai oedd yn myned heibio a'i cynhyrfasant ef, gan ysgwyd eu pennau, a dywedyd, O ti, yr hwn wyt yn difetha y deml, ac yn ei hadeiladu mewn tridiau,
30 Achub dy hun, a disgyn oddi wrth y groes.

31 Yr un modd hefyd y prif offeiriaid, gan watwar, a ddywedasant wrth eu gilydd â'r ysgrifenyddion, Efe a achubodd eraill; ei hun ni all achub.
32 Disgyned Crist Brenhin Israel yn awr oddi ar y groes, fel y gwelom ac y credom. A'r rhai a groeshoeliwyd gydag ef, a'i dirmygasant ef.
33 A phan ddaeth y chweched awr, bu tywyllwch ar yr holl wlad hyd y nawfed awr.
34 Ac ar y nawfed awr yr Iesu a lefodd â llef uchel, gan ddywedyd, Eloi, Eloi, lama sabachthani? sef, o'i ddehongli, Fy Nuw, fy Nuw, paham y'm gadewaist?
35 A rhai o'r rhai oedd yn sefyll gerllaw, pan glywsant, a ddywedasant, Wele, y mae efe yn galw Elias.
36 Ac un a redodd, ac a lanwodd yspwngc yn llawn o finegr, ac a'i rhoddes ar gorsen, ac a'i rhoddes i'w yfed, gan ddywedyd, Gad lonydd; gadewch inni weld a ddaw Elias i'w dynnu ef i lawr.
37 A'r Iesu a lefodd â llef uchel, ac a roddes i fyny yr ysbryd.
38 A gorchudd y deml a rwygwyd yn ddau o'r pen i'r gwaelod.
39 A phan welodd y canwriad, yr hwn oedd yn sefyll gyferbyn ag ef, efe yn llefain felly, ac a roddes i fyny yr ysbryd, efe a ddywedodd, Yn wir Mab Duw oedd y dyn hwn.
40 Yr oedd hefyd wragedd yn edrych ymlaen o hirbell: ymhlith y rhai yr oedd Mair Magdalen, a Mair mam Iago lleiaf a Joses, a Salome;
41 (Yr hwn hefyd, pan oedd efe yn Galilea, a'i canlynodd ef, ac a weini | dogodd iddo;) a llawer o wragedd eraill, y rhai a ddaethent i fyny gydag ef i Ierusalem.
42 Ac yn awr wedi dyfod yr hwyr, am mai y paratoad ydoedd, hynny yw, y dydd cyn y Saboth,
43 Daeth Ioseph o Arimathea, cynghorwr anrhydeddus, yr hwn hefyd oedd yn disgwyl am deyrnas Dduw, ac a aeth i mewn yn eofn at Pilat, ac a chwennychodd gorff yr Iesu.
44 A Peilat a ryfeddodd os oedd efe eisoes wedi marw : a chan alw y canwriad ato, efe a ofynnodd iddo a fu efe oes hir farw.
45 A phan wybu efe hynny gan y canwriad, efe a roddes y corph i Ioseph.
46 Ac efe a brynodd liain main, ac a'i tynnodd ef i lawr, ac a'i hamdynnodd yn y lliain, ac a'i gosododd mewn bedd wedi ei naddu o graig, ac a dreiglodd faen at ddrws y bedd.
47 A Mair Magdalen a Mair mam Joses a edrychasant lle y gosodwyd ef.

PENNOD 16

1 A phan aeth y Saboth heibio, Mair Magdalen, a Mair mam Iago, a Salome, a brynasant beraroglau, fel y gallent ddyfod i'w eneinio ef.
2 Ac yn fore iawn y dydd cyntaf o'r wythnos, hwy a ddaethant at y bedd, ar godiad haul.
3 A hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Pwy a dreigla i ni y maen oddi wrth ddrws y bedd?
4 A phan edrychasant, hwy a welsant fod y maen wedi ei dreiglo ymaith: canys mawr iawn ydoedd.
5 Ac yn myned i mewn i'r bedd, hwy a welsant ŵr ieuanc yn eistedd o'r tu deau, wedi ei wisgo mewn gwisg hir wen; a dychrynasant.
6 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Na ofelwch: yr ydych yn ceisio yr Iesu o Nasareth, yr hwn a groeshoeliwyd: efe a atgyfododd; nid yw efe yma: wele y lle y dodasant ef.
7 Eithr ewch ymaith, dywedwch wrth ei ddisgyblion a Phedr ei fod ef yn myned o'ch blaen chwi i Galilea: yno y gwelwch ef, megis y dywedodd wrthych.
8 A hwy a aethant allan ar frys, ac a ffoesant o'r bedd; canys hwy a grynasant, ac a ryfeddasant: ac ni ddywedasant ddim wrth neb; canys yr oedd arnynt ofn.
9 A'r Iesu wedi atgyfodi yn fore y dydd cyntaf o'r wythnos, efe a ymddangosodd yn gyntaf i Mair Magdalen, o'r hon yr oedd efe wedi bwrw saith gythraul.
10 A hi a aeth ac a fynegodd i'r rhai oedd wedi bod gyd ag ef, fel yr oeddynt hwy yn galaru ac yn wylo.
11 A hwythau, wedi clywed ei fod ef yn fyw, ac wedi ei weled ganddi hi, ni chredasant.
12 Wedi hynny efe a ymddangosodd mewn ffurf arall i ddau o honynt, wrth gerdded, a myned i'r wlad.
13 A hwy a aethant ac a fynegasant i'r gweddill: ac ni chredasant iddynt.
14 Wedi hynny efe a ymddangosodd i'r un-ar-ddeg, yn eistedd wrth ymborth, ac a'u ceryddodd hwynt â'u hanghrediniaeth a'u caledwch calon, am na chredasant i'r rhai a'i gwelsent ef wedi iddo atgyfodi.
15 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ewch i'r holl fyd, a phregethwch yr efengyl i bob creadur.
16 Y neb a gredo ac a fedyddier, a fydd cadwedig; ond y neb ni chredo, a gaiff ei ddamnio.
17 A'r arwyddion hyn a ganlynant y rhai a gredant; Yn fy enw i y bwriant allan gythreuliaid; llefarant â thafodau newydd;
18 Cymerant seirff; ac os yfant ddim marwol, ni wna niwed iddynt; rhoddant ddwylo ar y claf, a gwellhânt.
19 Felly wedi i'r Arglwydd lefaru wrthynt, efe a dderbyniwyd i fyny i'r nef, ac a eisteddodd ar ddeheulaw Duw.
20 A hwy a aethant allan, ac a bregethasant ym mhob man, yr Arglwydd yn gweithio gyd â hwynt, ac yn cadarnhau y gair â'r arwyddion canlynol. Amen.

Luc

PENNOD 1

1 Yn gymaint ag y mae llawer wedi cymryd mewn llaw i osod allan mewn trefn ddatganiad o'r pethau hynny a gredir yn fwyaf sicr yn ein plith,
2 Ac fel yr oeddynt yn eu traddodi i ni, y rhai oedd o'r dechreuad yn llygad-dystion, ac yn weinidogion y gair;
3 Yr oedd yn dda i mi hefyd, wedi cael dealltwriaeth berffaith o bob peth o'r cychwyn cyntaf, i ysgrifennu atat ti mewn trefn, Theophilus ardderchog,
4 Fel y gwypoch sicrwydd y pethau hynny, yn mha rai y'th gyfarwyddwyd.
5 Yr oedd yn nyddiau Herod, brenin Jwdea, offeiriad o'r enw Sachareias, o gwrs Abia: a'i wraig oedd o ferched Aaron, a'i henw Elisabeth.
6 Ac yr oeddynt ill dau yn gyfiawn gerbron Duw, yn rhodio yn holl orchymmynion ac ordeiniadau yr Arglwydd yn ddi-fai.
7 Ac nid oedd ganddynt blentyn, oherwydd yr oedd Elisabeth yn ddiffrwyth, a'r ddau yn awr wedi eu taro'n dda mewn blynyddoedd.
8 A bu, tra yr oedd efe yn gweithredu swydd yr offeiriad gerbron Duw, yn nhrefn ei adran,
9 Yn ôl defod swydd yr offeiriad, ei goelbren ef oedd arogldarthu wrth fyned i deml yr Arglwydd.
10 A'r holl dyrfa oedd yn gweddio y tu allan ar amser yr arogl-darth.
11 Ac ymddangosodd iddo angel yr Arglwydd yn sefyll o'r tu deau i allor yr arogl-darth.
12 A phan welodd Zacharias ef, efe a gythryblwyd, ac ofn a syrthiodd arno.
13 Ond yr angel a ddywedodd wrtho, Nac ofna, Zacharias: canys gwrandawyd dy weddi; a dy wraig Elisabeth a esgor i ti fab, a thi a elwi Ioan.
14 A bydd i ti lawenydd a gorfoledd; a llawer a lawenychant wrth ei enedigaeth.
15 Canys mawr fydd efe yng ngolwg yr Arglwydd, ac ni yfa na gwin na diod gadarn; ac efe a lenwir â'r Yspryd Glân, sef o groth ei fam.
16 A llawer o feibion Israel a dry efe at yr Arglwydd eu Duw.
17 Ac efe a â o'i flaen ef yn yspryd a nerth Elias, i droi calonnau y tadau at y plant, a'r anufudd i ddoethineb y cyfiawn; i barotoi pobl a baratowyd i'r Arglwydd.
18 A Zacharias a ddywedodd wrth yr angel, Pa fodd y caf wybod hyn? canys hen ŵr ydwyf fi, a'm gwraig wedi ymledu yn dda mewn blynyddoedd.
19 A'r angel a attebodd a ddywedodd wrtho, Myfi yw Gabriel, yr hwn sydd yn sefyll o flaen Duw ; ac fe'm hanfonwyd i lefaru wrthyt, ac i fynegi i ti'r newydd da hyn.
20 Ac wele, byddi fud, ac heb allu llefaru, hyd y dydd y cyflawnir y pethau hyn, am nad wyt yn credu i'm geiriau i, y rhai a gyflawnir yn eu hamser hwynt.
21 A'r bobl a ddisgwyliasant Sachareias, ac a ryfeddasant ei fod wedi aros cyhyd yn y deml.
22 A phan ddaeth efe allan, ni allai efe lefaru wrthynt: a hwy a ddeallasant ei fod wedi gweled gweledigaeth yn y deml: canys efe a amneidiodd arnynt, ac a arhosodd yn fud.
23 A bu, cyn gynted ag y cyflawnwyd dyddiau ei weinidogaeth ef, efe a aeth i'w dŷ ei hun.
24 Ac ar ôl y dyddiau hynny ei wraig Elisabeth a feichiogodd, ac a ymguddiodd am bum mis, gan ddywedyd,
25 Fel hyn y gwnaeth yr Arglwydd â mi yn y dyddiau yr edrychodd arnaf, i dynnu ymaith fy ngwaradwydd ymhlith dynion.
26 Ac yn y chweched mis yr angel Gabriel a anfonwyd oddi wrth Dduw i ddinas yn Galilea, a elwid Nasareth,
27 At wyryf a briodod ŵr a'i enw Ioseph, o dŷ Dafydd; ac enw y wyryf oedd Mair.
28 A'r angel a ddaeth i mewn ati hi, ac a ddywedodd, Henffych well, yr hwn wyt yn gymeradwy iawn, yr Arglwydd sydd gyda thi: bendigedig wyt ti ymhlith gwragedd.
29 A phan welodd hi ef, hi a drallododd wrth ei ymadrodd ef, ac a fwriodd yn ei meddwl pa gyfarch a ddylai hwn fod.
30 A'r angel a ddywedodd wrthi, Nac ofna, Mair: canys ti a gefaist ffafr gyda Duw.
31 Ac wele, ti a feichiogi yn dy groth, ac a esgor ar fab, ac a alw ei enw ef IESU.
32 Efe a fydd fawr, ac a elwir Mab y Goruchaf: a'r Arglwydd Dduw a rydd iddo orseddfainc ei dad Dafydd.
33 Ac efe a deyrnasa ar dŷ Iacob yn dragywydd; ac ar ei deyrnas ef ni bydd diwedd.
34 Yna Mair a ddywedodd wrth yr angel, Pa fodd y bydd hyn, gan nad wyf yn adnabod dyn?
35 A'r angel a attebodd ac a ddywedodd wrthi, Yr Yspryd glân a ddaw arnat, a nerth y Goruchaf a'th gysgoda di: am hynny hefyd y peth sanctaidd hwnnw a aned o honot, a elwir Mab Duw.
36 Ac wele, dy gyfnither Elisabeth, hi hefyd a feichiogodd fab yn ei henaint: a hwn yw y chweched mis gyd â hi, yr hwn a elwid yn ddiffrwyth.
37 Canys gyda Duw ni bydd dim yn anmhosibl.
38 A Mair a ddywedodd, Wele lawforwyn yr Arglwydd; boed i mi yn ôl dy air. A'r angel a ymadawodd â hi.
39 A Mair a gyfododd yn y dyddiau hynny, ac a aeth ar frys i'r mynydd-dir, i ddinas yn Jwda;
40 Ac a aeth i dŷ Sacharias, ac a gyfarchodd Elisabeth.
41 A bu, pan glybu Elisabeth gyfarch Mair, y baban a lamodd yn ei chroth; ac Elisabeth a lanwyd o'r Ysbryd Glân:
42 A hi a lefarodd â llef uchel, ac a ddywedodd, Bendigedig wyt ti ymhlith gwragedd, a bendigedig yw ffrwyth dy groth.
43 Ac o ba le y mae hyn i mi, i fam fy Arglwydd ddyfod attaf ?
44 Canys wele, cyn gynted ag y seiniodd llais dy gyfarch yn fy nghlustiau, y baban a lamodd yn fy nghroth mewn llawenydd.
45 A bendigedig yw hi a gredodd: canys perfformiad o'r pethau hynny a ddywedwyd wrthi gan yr Arglwydd.
46 A Mair a ddywedodd, Fy enaid sydd yn mawrhau yr Arglwydd,
47 A'm hysbryd a lawenychodd yn Nuw fy Ngwaredwr.
48 Canys efe a ystyriodd ystad isel ei lawforwyn : canys wele, o hyn allan yr holl genhedlaethau a'm geilw yn wynfydedig.
49 Canys yr hwn sydd nerthol a wnaeth i mi bethau mawrion ; a sanctaidd yw ei enw.
50 A'i drugaredd sydd ar y rhai a'i hofnant ef o genhedlaeth i genhedlaeth.

51 Efe a ddangosodd nerth â'i fraich; efe a wasgarodd y beilchion yn nychymyg eu calonnau.
52 Efe a ostyngodd y cedyrn o'u heisteddoedd, ac a'u dyrchafodd hwynt o iselradd.
53 Efe a lanwodd y newynog â phethau da; a'r cyfoethog a anfonodd yn wag.
54 Efe a gynnorthwyodd ei was Israel, er cof am ei drugaredd;
55 Megis y llefarodd efe wrth ein tadau ni, wrth Abraham, ac wrth ei had yn dragywydd.
56 A Mair a arhosodd gyd â hi ynghylch tri mis, ac a ddychwelodd i'w thŷ ei hun.
57 Yn awr daeth llawn amser Elisabeth i gael ei thraddodi; a hi a ddug fab.
58 A'i chymdogion a'i chefndryd a glywsant fel y gwnaeth yr Arglwydd drugaredd fawr iddi; a hwy a lawenychasant gyd â hi.
59 Ac ar yr wythfed dydd y daethant i enwaedu ar y bachgen; a hwy a'i galwasant ef Sachareias, wrth enw ei dad.
60 A'i fam a attebodd ac a ddywedodd, Nid felly; eithr efe a elwir loan.
61 A hwy a ddywedasant wrthi, Nid oes neb o'th genedl a elwir ar yr enw hwn.
62 A hwy a wnaethant arwyddion i'w dad, pa fodd y mynasai efe ei alw.
63 Ac efe a ofynnodd am fwrdd ysgrifen, ac a ysgrifennodd, gan ddywedyd, Ioan yw ei enw. A rhyfeddu a wnaethant oll.
64 A'i enau ef a agorwyd yn ebrwydd, a'i dafod a ymollyngodd, ac efe a lefarodd, ac a foliannodd Dduw.
65 Ac ofn a ddaeth ar bawb oedd yn trigo o'u hamgylch hwynt: a'r ymadroddion hyn oll a draethwyd trwy holl fynydd-dir Jwdea.
66 A'r holl rai a'u clywsant, a'i gosodasant i fynu yn eu calonnau, gan ddywedyd, Pa ryw blentyn fydd hwn! A llaw yr Arglwydd oedd gydag ef.
67 A'i dad Sachareias a lanwyd o'r Yspryd glân, ac a brophwydodd, gan ddywedyd,
68 Bendigedig fyddo Arglwydd Dduw Israel; canys efe a ymwelodd ac a brynodd ei bobl,
69 Ac a gyfododd i ni gorn iachawdwriaeth yn nhŷ ei was Dafydd;
70 Fel y llefarodd efe trwy enau ei broffwydi sanctaidd, y rhai sydd er dechreuad y byd:
71 Fel yr achubid ni rhag ein gelynion, ac o law pawb a'n casânt;
72 I gyflawni'r drugaredd addawodd i'n tadau, A chofio ei sanctaidd gyfamod;
73 Y llw a dyngodd efe wrth ein tad Abraham,
74 Y rhoddai efe i ni, fel y'n gwared ni o law ein gelynion, i'w wasanaethu ef yn ddi-ofn,
75 Mewn sancteiddrwydd a chyfiawnder ger ei fron ef, holl ddyddiau ein bywyd.
76 A thithau, fachgen, a elwir proffwyd y Goruchaf: canys ti a âi o flaen wyneb yr Arglwydd i baratoi ei ffyrdd ef;
77 I roi gwybodaeth iachawdwriaeth i'w bobl trwy faddeuant eu pechodau,
78 Trwy dyner drugaredd ein Duw ; trwy'r hwn yr ymwelodd y gwanwyn dydd o'r uchelder â ni,
79 I roddi goleuni i'r rhai sydd yn eistedd mewn tywyllwch, ac yng nghysgod angau, i dywys ein traed i ffordd tangnefedd.
80 A'r bachgen a gynnyddodd, ac a gryfhaodd ei ysbryd, ac a fu yn yr anialwch hyd ddydd ei eni i Israel.

PENNOD 2

1 A bu yn y dyddiau hynny, ar orchymyn a aeth oddi wrth Cesar Awgwstus, i drethu'r holl fyd.
2 (A'r dreth hon a wnaed gyntaf pan oedd Cyrenius yn rhaglaw ar Syria.)
3 A phawb a aethant i'w trethu, pob un i'w ddinas ei hun.
4 A Ioseph hefyd a aeth i fynu o Galilea, o ddinas Nazareth, i Jwdea, i ddinas Dafydd, yr hon a elwir Bethlehem; (am ei fod o dŷ ac o linach Dafydd:)
5 I'w drethu gyda Mair ei briod briod, yn fawr o feichiogrwydd.
6 Ac felly, tra yr oeddynt hwy yno, y cyflawnwyd y dyddiau i gael ei thraddodi.
7 A hi a ddug ei mab cyntaf-anedig, ac a'i gwisgodd ef mewn gwisg wanc, ac a'i gosododd mewn preseb; am nad oedd lle iddynt yn y dafarn.
8 Ac yr oedd yn yr un wlad bugeiliaid yn aros yn y maes, ac yn gofalu am eu praidd liw nos.
9 Ac wele, angel yr Arglwydd a ddaeth arnynt, a gogoniant yr Arglwydd a ddisgleiriodd o'u hamgylch hwynt: a hwy a ofnasant yn ddirfawr.
10 A'r angel a ddywedodd wrthynt, Nac ofnwch : canys wele, yr wyf yn dwyn i chwi yr hanes da o lawenydd mawr, yr hwn a fydd i'r holl bobloedd.
11 Canys ganwyd i chwi heddiw yn ninas Dafydd Waredwr, sef Crist yr Arglwydd.
12 A hyn fydd arwydd i chwi; Chwi a gewch y baban wedi ei amwisgo mewn dillad swadlan, yn gorwedd mewn preseb.
13 Ac yn ddisymwth yr oedd gyda'r angel dyrfa o'r llu nefol yn moli Duw, ac yn dywedyd,
14 Gogoniant yn y goruchaf i Dduw, ac ar y ddaear tangnefedd, ewyllys da i ddynion.
15 A bu, fel yr oedd yr angylion yn myned oddi wrthynt i'r nef, y bugeiliaid a ddywedasant wrth ei gilydd, Awn yn awr hyd Bethlehem, a gwelwn y peth hwn sydd wedi digwydd, yr hwn a hysbysodd yr Arglwydd iddynt. ni.
16 A hwy a ddaethant ar frys, ac a gawsant Mair, a Ioseph, a'r baban yn gorwedd mewn preseb.
17 A phan welsant, hwy a fynegasant yr ymadrodd a ddywedasid wrthynt am y plentyn hwn.
18 A'r holl rai a'i clywsant, a ryfeddasant at y pethau a ddywedasid iddynt gan y bugeiliaid.
19 Ond Mair a gadwodd yr holl bethau hyn, ac a'u meddyliodd yn ei chalon.
20 A'r bugeiliaid a ddychwelasant, gan ogoneddu a moli Duw am yr holl bethau a glywsant ac a welsant, fel y dywedwyd wrthynt.
21 A phan gyflawnwyd wyth niwrnod i enwaedu ar y bachgen, ei enw ef IESU, yr hwn a enwyd felly gan yr angel cyn ei genhedlu yn y groth.
22 A phan gyflawnwyd dyddiau ei phuredigaeth hi yn ôl cyfraith Moses, hwy a'i dygasant ef i Ierusalem, i'w gyflwyno i'r Arglwydd;

23 (Fel y mae yn ysgrifenedig yng nghyfraith yr Arglwydd, Pob gwryw a agoro'r groth, a elwir sanctaidd i'r Arglwydd;)
24 Ac i offrymu aberth, yn ôl yr hyn a ddywedir yng nghyfraith yr Arglwydd, Pâr o durturiaid, neu ddau gyw colomen.
25 Ac wele ŵr yn Ierusalem, a'i enw Simeon; a'r un gŵr oedd gyfiawn a duwiol, yn disgwyl diddanwch Israel: a'r Yspryd Glân oedd arno.
26 Ac a amlygwyd iddo trwy yr Yspryd Glân, na welai efe angau, cyn gweled Crist yr Arglwydd.
27 Ac efe a ddaeth trwy yr Yspryd i'r deml : a phan ddygodd y rhieni y plentyn Iesu i mewn, i wneuthur iddo yn ôl defod y Gyfraith,
28 Yna efe a'i cymerth ef i fynu yn ei freichiau, ac a fendithiodd Dduw, ac a ddywedodd,
29 O Arglwydd, yn awr gilia dy was mewn tangnefedd, yn ôl dy air:
30 Canys fy llygaid a welsant dy iachawdwriaeth,
31 Yr hwn a baratoaist o flaen wyneb yr holl bobloedd;
32 Goleuni i oleuo y Cenhedloedd, a gogoniant dy bobl Israel.
33 A Ioseph a'i fam a ryfeddasant at y pethau a ddywedasid am dano.
34 A Simeon a'u bendithiodd hwynt, ac a ddywedodd wrth Mair ei fam, Wele, y bachgen hwn sydd wedi ei osod er cwymp a chyfodiad llawer yn Israel; ac am arwydd a ddywedir yn erbyn;
35 (Ie, cleddyf a drywana trwy dy enaid dy hun hefyd,) fel yr amlyger meddyliau calonnau lawer.
36 Ac yr oedd un Anna, prophwydes, merch Phanuel, o lwyth Aser: yr oedd hi o oedran mawr, a bu fyw gyd â gŵr saith mlynedd o'i morwyndod;
37 A hi oedd weddw am bedair blynedd a phedwar ugain, yr hon ni chiliasai o'r deml, eithr a wasanaethodd Dduw ag ymprydiau a gweddiau, nos a dydd.
38 A hi wedi dyfod i mewn yr un modd a ddiolchodd i'r Arglwydd, ac a lefarodd amdano wrth y rhai oll oedd yn edrych am brynedigaeth yn Ierusalem.
39 Ac wedi iddynt wneuthur pob peth yn ol cyfraith yr Arglwydd, hwy a ddychwelasant i Galilea, i'w dinas eu hunain Nazareth.
40 A'r bachgen a gynnyddodd, ac a gryfhaodd o ysbryd, wedi ei lenwi o ddoethineb: a gras Duw oedd arno.
41 Yr oedd ei rieni yn myned bob blwyddyn i Jerwsalem ar ŵyl y Pasg.
42 A phan ddeuddeng mlwydd oed efe, hwy a aethant i fynu i Ierusalem, wedi defod yr ŵyl.
43 Ac wedi iddynt gyflawni y dyddiau, fel yr oeddent yn dychwelyd, y bachgen Iesu a arhosodd ar ôl yn Jerwsalem; ac ni wyddai Joseph a'i fam am y peth.
44 Ond hwy, gan dybied ei fod ef yn y fintai, yn myned ymdaith diwrnod; a hwy a'i ceisiasant ef ymhlith eu perthnasau a'u cydnabyddwyr.
45 A phan na chawsant ef, hwy a droesant eilwaith i Ierusalem, gan ei geisio ef.
46 Ac wedi tridiau y cawsant ef yn y deml, yn eistedd yng nghanol y meddygon, ill dau yn eu clywed, ac yn gofyn cwestiynau iddynt.
47 A phawb a'r a'i clywsant ef a synasant wrth ei ddeall a'i attebion.
48 A phan welsant ef, hwy a synasant: a'i fam a ddywedodd wrtho, Fab, paham y gwnaethost fel hyn â ni? wele, dy dad a minnau a'th geisiais yn drist.
49 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa fodd y ceisiasoch fi? Oni wyddoch fod yn rhaid i mi fod ynghylch busnes fy Nhad?
50 Ac ni ddeallasant yr ymadrodd a lefarasai efe wrthynt.
51 Ac efe a aeth i waered gyd â hwynt, ac a ddaeth i Nazareth, ac a ddarostyngodd iddynt: ond ei fam a gadwodd yr holl ymadroddion hyn yn ei chalon.
52 A'r Iesu a gynyddodd mewn doethineb a maintioli, ac mewn ffafr gan Dduw a dyn.

PENNOD 3

1 Yn y bymthegfed flwyddyn o deyrnasiad Tiberius Cesar, yr oedd Pontius Pilat yn llywodraethwr ar Jwdea, a Herod yn tetrarch ar Galilea, a'i frawd Philip yn detrarch o Ituraea ac o ranbarth Trachonitis, a Lysanias yn tetrarch Abilene,
2 Annas a Caiaffas oedd yr archoffeiriaid, gair Duw a ddaeth at Ioan fab Sachareias yn yr anialwch.
3 Ac efe a ddaeth i'r holl wlad o amgylch yr Iorddonen, gan bregethu bedydd edifeirwch er maddeuant pechodau;
4 Megis y mae yn ysgrifenedig yn llyfr geiriau Esaias y prophwyd, gan ddywedyd, Llef un yn llefain yn yr anialwch, Paratowch ffordd yr Arglwydd, unionwch ei lwybrau ef.
5 Pob dyffryn a lenwir, a phob mynydd a bryn a ostyngir; a'r cam a wneir yn union, a'r ffyrdd garw a wneir yn esmwyth;
6 A phob cnawd a welant iachawdwriaeth Duw.
7 Yna y dywedodd efe wrth y dyrfa oedd yn dyfod allan i'w bedyddio ganddo, O genhedlaeth gwiberod, pwy a'ch rhybuddiodd chwi i ffoi rhag y digofaint sydd i ddod?
8 Dygwch gan hynny ffrwythau teilwng o edifeirwch, ac na ddechreuwch ddywedyd o'ch mewn eich hunain, Y mae gennym ni Abraham i'n tad : canys yr wyf yn dywedyd i chwi, y dichon Duw o'r cerrig hyn gyfodi plant i Abraham.
9 Ac yn awr hefyd y mae'r fwyell wedi ei gosod wrth wreiddyn y coed: pob pren gan hynny yr hwn nid yw yn dwyn ffrwyth da, a naddwyd, ac a deflir i'r tân.
10 A'r bobl a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Beth gan hynny a wnawn ni?
11 Efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yr hwn sydd ganddo ddwy got, rhodded i'r neb nid oes ganddo; a'r hwn sydd ganddo ymborth, gwna yr un modd.
12 Yna publicanod hefyd a ddaethant i'w bedyddio, ac a ddywedasant wrtho, Athro, beth a wnawn ni?
13 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Nac union yr hyn a benodir i chwi.
14 A'r milwyr yr un modd a ofynasant iddo, gan ddywedyd, A pha beth a wnawn ni? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Na thrais ar neb, ac na chyhudda neb yn gelwyddog; a byddwch fodlon ar eich cyflog.
15 Ac fel yr oedd y bobl yn disgwyl, a phawb yn synfyfyrio yn eu calonnau am Ioan, ai efe oedd y Crist ai peidio;
16 Ioan a attebodd, gan ddywedyd wrthynt oll, Yr wyf fi yn wir yn eich bedyddio â dwfr; ond y mae un cryfach na mi yn dyfod, clicied yr hwn nid wyf deilwng o'i esgidiau i'w ddatod: efe a'ch bedyddia chwi â'r Yspryd Glân, ac â thân.

17 Y mae ei wyntyll yn ei law, ac a lwyr lanhau ei lawr, ac a gasgl y gwenith i'w garner; ond y us a losga â thân na ellir ei ddiffodd.
18 A llawer o bethau eraill yn ei anogaeth a bregethodd efe i'r bobl.
19 Ond Herod y tetrarch, wedi ei geryddu ganddo ef am Herodias gwraig ei frawd Philip, ac am yr holl ddrygau a wnaethai Herod,
20 Ychwanegwyd hyn eto uwchlaw popeth, fel y cauodd efe Ioan yn y carchar.
21 Ac wedi i'r holl bobl gael eu bedyddio, wedi i'r Iesu hefyd gael ei fedyddio, a gweddïo, agorwyd y nef,
22 A'r Yspryd Glân a ddisgynnodd ar lun corphorol megis colomen, a llef yn dyfod o'r nef, yn dywedyd, Tydi yw fy anwyl Fab; ynot ti yr ymhyfrydaf.
23 A'r Iesu ei hun a ddechreuodd fod ynghylch deng mlwydd ar hugain oed, ac yntau (fel y tybid) yn fab i Ioseph, yr hwn oedd fab Heli,
24 Yr hwn oedd fab Matthat, yr hwn oedd fab Lefi, yr hwn oedd fab Melchi, yr hwn oedd fab Janna, yr hwn oedd fab Joseff,
25 Yr hwn oedd fab Mattathias, yr hwn oedd fab Amos, yr hwn oedd fab Naum, yr hwn oedd fab Esli, yr hwn oedd fab Nagge,
26 Yr hwn oedd fab Maath, yr hwn oedd fab Mattathias, yr hwn oedd fab Semei, yr hwn oedd fab Ioseph, yr hwn oedd fab Jwda,
27 Yr hwn oedd fab Joanna, yr hwn oedd fab Rhesa, yr hwn oedd fab Sorobabel, yr hwn oedd fab Salathiel, yr hwn oedd fab Neri,
28 Yr hwn oedd fab Melchi, yr hwn oedd fab Addi, yr hwn oedd fab Cosam, yr hwn oedd fab Elmodam, yr hwn oedd fab Er,
29 Yr hwn oedd fab Jose, yr hwn oedd fab Elieser, yr hwn oedd fab Jorim, yr hwn oedd fab Matthat, yr hwn oedd fab Lefi,
30 Yr hwn oedd fab Simeon, yr hwn oedd fab Jwda, yr hwn oedd fab Joseff, yr hwn oedd fab Jonan, yr hwn oedd fab Eliacim,
31 Yr hwn oedd fab Melea, yr hwn oedd fab Menan, yr hwn oedd fab Matatha, yr hwn oedd fab Nathan, yr hwn oedd fab Dafydd,
32 Yr hwn oedd fab Jesse, yr hwn oedd fab Obed, yr hwn oedd fab Boos, yr hwn oedd fab Salmon, yr hwn oedd fab Naasson,
33 Yr hwn oedd fab Aminadab, yr hwn oedd fab Aram, yr hwn oedd fab Esrom, yr hwn oedd fab Phares, yr hwn oedd fab Jwda,
34 Yr hwn oedd fab Iacob, yr hwn oedd fab Isaac, yr hwn oedd fab Abraham, yr hwn oedd fab Thara, yr hwn oedd fab Nachor,
35 Yr hwn oedd fab Saruch, yr hwn oedd fab Ragau, yr hwn oedd fab Phalec, yr hwn oedd fab Heber, yr hwn oedd fab Sala,
36 Yr hwn oedd fab Cainan, yr hwn oedd fab Arphaxad, yr hwn oedd fab Sem, yr hwn oedd fab Noe, yr hwn oedd fab Lamech,
37 Yr hwn oedd fab Mathusala, yr hwn oedd fab Enoch, yr hwn oedd fab Jared, yr hwn oedd fab Maleel, yr hwn oedd fab Cainan,
38 Yr hwn oedd fab Enos, yr hwn oedd fab Seth, yr hwn oedd fab Adda, yr hwn oedd fab Duw.

PENNOD 4

1 A'r Iesu yn llawn o'r Ysbryd Glân a ddychwelodd o'r Iorddonen, ac a arweiniwyd gan yr Ysbryd i'r anialwch,
2 Wedi ei demtio am ddeugain niwrnod gan y diafol. Ac yn y dyddiau hynny ni fwytaodd efe ddim: ac wedi eu darfod, efe a newynodd wedi hynny.
3 A'r diafol a ddywedodd wrtho, Os Mab Duw wyt ti, gorchymyn i'r maen hwn gael ei wneuthur yn fara.
4 A'r Iesu a attebodd iddo, gan ddywedyd, Y mae yn ysgrifenedig, Nid trwy fara yn unig y bydd byw dyn, ond trwy bob gair Duw.
5 A'r diafol, gan ei gymryd ef i fynydd uchel, a ddangosodd iddo holl deyrnasoedd y byd mewn amser o amser.
6 A'r diafol a ddywedodd wrtho, Yr holl allu hwn a roddaf i ti, a'r gogoniant hwynt: canys hynny a draddodir i mi; ac i bwy bynnag a'i rhoddaf.
7 Os tydi gan hynny a'm haddoli, eiddot ti fydd y cwbl.
8 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Dos ar fy ôl i, Satan: canys ysgrifenedig yw, Addoli yr Arglwydd dy Dduw, ac ef yn unig a wasanaethi.
9 Ac efe a'i dug ef i Ierusalem, ac a'i gosododd ef ar binacl y deml, ac a ddywedodd wrtho, Os Mab Duw wyt, bwrw dy hun i lawr oddi yma:
10 Canys y mae yn ysgrifenedig, Efe a rydd orchymyn i'w angylion amdanat, am gadw di:
11 A hwy a'th ddygant yn eu dwylo, rhag i ti un amser daro dy droed yn erbyn carreg.
12 A'r Iesu gan atteb a ddywedodd wrtho, Dywedwyd, Na themtia yr Arglwydd dy Dduw.
13 Ac wedi darfod i ddiafol yr holl demtasiwn, efe a ymadawodd oddi wrtho am dymor.
14 A'r Iesu a ddychwelodd yn nerth yr Yspryd i Galilea : ac a ddaeth enwogrwydd ohono trwy yr holl fro o amgylch.
15 Ac efe a ddysgodd yn eu synagogau hwynt, gan gael ei ogoneddu gan bawb.
16 Ac efe a ddaeth i Nasareth, lle y magwyd ef: ac yn ôl ei arfer, efe a aeth i'r synagog ar y dydd Saboth, ac a safodd i ddarllen.
17 A rhoddwyd iddo lyfr y prophwyd Esaias. Ac wedi iddo agor y llyfr, efe a gafodd y man lle yr oedd yn ysgrifenedig,
18 Ysbryd yr Arglwydd sydd arnaf, am iddo fy eneinio i bregethu'r efengyl i'r tlodion; efe a'm hanfonodd i iachau'r rhai drylliedig, i bregethu ymwared i'r caethion, ac i wella golwg i'r deillion, i ryddhau'r cleision,
19 I bregethu blwyddyn gymeradwy yr Arglwydd.
20 Ac efe a gaeodd y llyfr, ac a'i rhoddes drachefn i'r gweinidog, ac a eisteddodd. Ac yr oedd llygaid pawb oedd yn y synagog yn glynu arno.
21 Ac efe a ddechreuodd ddywedyd wrthynt, Y dydd hwn y cyflawnir yr ysgrythur hon yn eich clustiau chwi.
22 A phawb a dystiolaethasant iddo, ac a ryfeddasant at y geiriau grasol oedd yn dyfod allan o'i enau ef. A hwy a ddywedasant, Onid mab Joseff yw hwn?
23 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yn ddiau y dywedwch wrthyf y ddihareb hon, Phyy, iachâ dy hun: pa bethau bynnag a glywsom wedi eu gwneuthur yn Capernaum, gwna hefyd yma yn dy wlad di.
24 Ac efe a ddywedodd, Yn wir meddaf i chwi, Nid yw proffwyd yn cael ei dderbyn yn ei wlad ei hun.

25 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd wrthych yn wirionedd, llawer o weddwon oedd yn Israel yn nyddiau Elias, pan gaewyd y nef dair blynedd a chwe mis, a newyn mawr trwy yr holl wlad;
26 Ond nid at yr un o honynt hwy yr anfonwyd Elias, ond i Sarepta, dinas o Sidon, at wraig weddw.
27 A llawer o wahangleifion oedd yn Israel yn amser Eliseus y proffwyd; ac ni lanhawyd yr un ohonynt, ac achubodd Naaman y Syriad.
28 A hwythau oll yn y synagog, pan glywsant y pethau hyn, a lanwyd o ddigofaint,
29 Ac a gyfododd, ac a'i lluchiodd ef allan o'r ddinas, ac a'i harweiniasant ef hyd ael y bryn ar yr hwn yr adeiladwyd eu dinas hwynt, i'w fwrw ef i lawr ar ei ben.
30 Ond efe a dramwyodd trwy eu canol hwynt, a aeth ymaith,
31 A daeth i waered i Gapernaum, dinas o Galilea, ac a'u dysgodd hwynt ar y dyddiau Saboth.
32 A hwy a synasant wrth ei athrawiaeth ef: canys nerthol oedd ei air ef.
33 Ac yr oedd yn y synagog ddyn, yr oedd ganddo ysbryd cythraul aflan, ac a lefodd â llef uchel,
34 Gan ddywedyd, Gad i ni; beth sydd a wnelo i ni â thi, Iesu o Nasareth? ai i'n difetha y daethost ti? mi a'th adwaen pwy wyt ; Sanct Duw.
35 A'r Iesu a'i ceryddodd ef, gan ddywedyd, Cadw dy dangnefedd, a dos allan ohono. Ac wedi i'r diafol ei daflu yn y canol, efe a ddaeth allan ohono, ac ni niwed iddo.
36 A hwy oll a synasant, ac a lefarasant yn eu plith eu hunain, gan ddywedyd, Pa air yw hwn! canys ag awdurdod a nerth y mae efe yn gorchymyn i'r ysbrydion aflan, ac y maent yn dyfod allan.
37 A'i enwogrwydd ef a aeth allan i bob man o'r wlad o amgylch.
38 Ac efe a gyfododd o'r synagog, ac a aeth i mewn i dŷ Simon. A chymerwyd mam gwraig Simon â thwymyn mawr; a hwy a attolygasant iddo drosti.
39 Ac efe a safodd drosti, ac a geryddodd y dwymyn; ac a'i gadawodd hi: ac yn ebrwydd hi a gyfododd, ac a weini | dogodd iddynt.
40 A phan fachludodd yr haul, pawb oedd yn glaf o amryw glefydau a'u dygasant hwy ato; ac a osododd ei ddwylo ar bob un o honynt, ac a'u hiachaodd hwynt.
41 A chythreuliaid hefyd a ddaethant allan o lawer, gan lefain, ac yn dywedyd, Tydi yw Crist Mab Duw. Ac efe a'u ceryddodd hwynt na adawodd iddynt lefaru: canys hwy a wyddent mai Crist ydoedd.
42 A phan aeth hi yn ddydd, efe a ymadawodd, ac a aeth i le anial: a'r bobl a'i ceisiasant ef, ac a ddaethant atto ef, ac a'i daliasant ef, fel nad adawai efe oddi wrthynt.
43 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y mae yn rhaid i mi bregethu teyrnas Dduw i ddinasoedd eraill hefyd: canys am hynny y'm hanfonwyd.
44 Ac yr oedd efe yn pregethu yn synagogau Galilea.

PENNOD 5

1 A bu, fel yr oedd y bobl yn pwyso arno i wrando gair Duw, efe a safodd wrth lyn Gennesaret,
2 A gwelodd ddwy long yn sefyll wrth y llyn: ond y pysgotwyr a aethant allan ohonynt, ac yn golchi eu rhwydau.
3 Ac efe a aeth i mewn i un o'r llongau, yr hon oedd eiddo Simon, ac a attolygodd iddo fwrw allan ychydig o'r wlad. Ac efe a eisteddodd, ac a ddysgodd y bobl o'r llong.
4 Ac wedi iddo ymadael â llefaru, efe a ddywedodd wrth Simon, Lansiwch i'r dyfnder, a gollyngwch eich rhwydau i lawr yn ddŷn.
5 A Simon a attebodd a ddywedodd wrtho, Athro, ni a lafuriasom ar hyd y nos, ac ni chymerasom ddim: er hynny ar dy air di y gollyngaf y rhwyd.
6 Ac wedi iddynt wneuthur hyn, hwy a amgaeasant dyrfa fawr o bysgod: a'u rhwyd hwynt.
7 A hwy a attolygasant ar eu partneriaid, y rhai oedd yn y llong arall, i ddyfod i'w cynorthwyo. A hwy a ddaethant, ac a lanwasant y ddwy long, fel y dechreuasant suddo.
8 Pan welodd Simon Pedr hyn, efe a syrthiodd wrth liniau'r Iesu, gan ddywedyd, Cilia oddi wrthyf; canys dyn pechadurus ydwyf fi, O Arglwydd.
9 Canys efe a synnodd, a phawb oedd gydag ef, gan y brasder o'r pysgod a gymerasant:
10 Ac felly hefyd Iago, ac Ioan, meibion Sebedeus, y rhai oedd yn bartneriaid i Simon. A'r Iesu a ddywedodd wrth Simon, Nac ofna; o hyn allan ti a ddal dynion.
11 Ac wedi iddynt ddwyn eu llongau i dir, hwy a adawsant bawb, ac a'i canlynasant ef.
12 A bu, pan oedd efe mewn rhyw ddinas, wele ŵr yn llawn o'r gwahanglwyf: yr hwn a welodd yr Iesu yn syrthio ar ei wyneb, ac a attolygodd iddo, gan ddywedyd, Arglwydd, os mynni, ti a elli fy nglanhau.
13 Ac efe a estynnodd ei law, ac a gyffyrddodd ag ef, gan ddywedyd, Gwnaf: bydd lân. Ac ar unwaith y gwahanglwyf a ymadawodd oddi wrtho.
14 Ac efe a orchmynnodd iddo beidio dweud wrth neb: eithr dos, a mynega dy hun i'r offeiriad, ac offryma er dy lanhad, fel y gorchmynnodd Moses, yn dystiolaeth iddynt.
15 Ond mwy o lawer yr aeth enwogrwydd ohono ef: a thyrfaoedd mawr a ddaethant ynghyd i wrando, ac i gael eu hiachâu ganddo o'u gwendidau.
16 Ac efe a ymneilltuodd i'r anialwch, ac a weddiodd.
17 Ac ar ddiwrnod penodol, fel yr oedd efe yn dysgu, yr oedd Phariseaid a meddygon y gyfraith yn eistedd ger llaw, y rhai oedd wedi dyfod o holl drefi Galilea, a Jwdea, a Ierusalem: a gallu yr Arglwydd oedd yn bresenol i'w hiachau.
18 Ac wele, dynion a ddygasant i mewn wely ddyn wedi ei gymmeryd a'r parlys: a hwy a geisiasant fodd i'w ddwyn ef i mewn, ac i'w ddodi ger ei fron ef.
19 A phan na allent ganfod pa ffordd y dygent ef i mewn o achos y dyrfa, hwy a aethant ar ben y tŷ, ac a'i gollyngasant ef i lawr trwy'r teils a'i wely i'r canol gerbron yr Iesu.
20 A phan welodd efe eu ffydd hwynt, efe a ddywedodd wrtho, Ddyn, maddeuwyd i ti dy bechodau.
21 A'r ysgrifenyddion a'r Phariseaid a ddechreuasant ymresymu, gan ddywedyd, Pwy yw hwn sydd yn dywedyd cabledd? Pwy all faddau pechodau, ond Duw yn unig?
22 Ond pan ddeallodd yr Iesu eu meddyliau hwynt, efe a attebodd iddynt, Pa reswm yr ydych yn eich calonnau?
23 Pa un bynnag ai haws yw dywedyd, Maddeuwyd i ti dy bechodau; neu i ddywedyd, Cyfod, a rhodia?
24 Ond fel y gwypoch fod gan Fab y dyn allu ar y ddaear i faddeu pechodau, (efe a ddywedodd wrth y claf o'r parlys,)

Yr wyf yn dywedyd wrthyt, Cyfod, a chymer dy wely, a dos i'th dŷ.
25 Ac yn ebrwydd efe a gyfododd o'u blaen hwynt, ac a gymmerth i fynu yr hon yr oedd efe yn gorwedd, ac a aeth i'w dŷ ei hun, gan ogoneddu Duw.
26 A hwy a synasant oll, a hwy a ogoneddasant Dduw, ac a lanwyd o ofn, gan ddywedyd, Ni a welsom heddiw bethau rhyfedd.
27 Ac wedi y pethau hyn efe a aeth allan, ac a ganfu publican, o'r enw Lefi, yn eistedd wrth dderbynfa'r ddefod: ac efe a ddywedodd wrtho, Canlyn fi.
28 Ac efe a adawodd y cwbl, ac a gyfododd, ac a'i canlynodd ef.
29 A Lefi a wnaeth iddo wledd fawr yn ei dŷ ei hun: a bu hefyd lu mawr o publicanod, ac eraill, y rhai a eisteddasant gyd â hwynt.
30 Eithr eu hysgrifenyddion a'u Phariseaid a grwgnachasant yn erbyn ei ddisgyblion, gan ddywedyd, Paham yr ydych yn bwyta ac yn yfed gyd â publicanod a phechaduriaid?
31 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Nid oes angen meddyg ar y rhai iach; ond y rhai sydd yn glaf.
32 Ni ddeuthum i alw y cyfiawn, ond pechaduriaid i edifeirwch.
33 A hwy a ddywedasant wrtho, Paham y mae disgyblion Ioan yn ymprydio yn aml, ac yn gweddïo, a'r un modd disgyblion y Phariseaid; ond yr wyt ti yn bwyta ac yn yfed?
34 Ac efe a ddywedodd wrthynt, A ellwch chwi wneud i blant yr ystafell briodas ymprydio, tra fyddo y priodfab gyda hwynt?
35 Ond fe ddaw y dyddiau, pan dynnir y priodfab oddi wrthynt, ac yna yr ymprydiant yn y dyddiau hynny.
36 Ac efe a lefarodd hefyd ddameg wrthynt; Nid oes neb yn rhoi darn o ddilledyn newydd ar hen; os amgen, yna y mae'r newydd ill dau yn gosod rhent, ac nid yw'r darn a dynnwyd o'r newydd yn cytuno â'r hen.
37 Ac nid yw neb yn rhoi gwin newydd mewn hen ffiolau; fel arall, bydd y gwin newydd yn torri'r poteli, ac yn cael ei golli, a'r poteli a ddifethir.
38 Eithr gwin newydd sydd raid ei roddi mewn poteli newydd; ac y mae y ddau yn gadwedig.
39 Nid oes neb sydd wedi yfed hen win ar unwaith, yn dymuno'n newydd, oherwydd y mae'n dweud, "Gwell yw'r hen."

PENNOD 6

1 A bu ar yr ail Saboth ar ôl y cyntaf, efe a aeth trwy y meysydd ŷd; a'i ddisgyblion a dynasant y clustiau o ŷd, ac a fwytasant, gan eu rhwbio yn eu dwylo.
2 A rhai o'r Phariseaid a ddywedasant wrthynt, Paham yr ydych yn gwneuthur yr hyn nid yw gyfreithlon i'w wneuthur ar y dyddiau Saboth?
3 A'r Iesu a attebodd iddynt, ac a ddywedodd, Oni ddarllenasoch gymaint a hyn, yr hyn a wnaeth Dafydd, pan oedd newynog, a'r rhai oedd gyd ag ef;
4 Fel yr aeth efe i dŷ DDUW, ac a gymerodd, ac a fwytaodd y bara gosod, ac a roddes hefyd i'r rhai oedd gydag ef; yr hwn nid yw gyfreithlon ei fwyta ond i'r offeiriaid yn unig?
5 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Fod Mab y dyn yn Arglwydd ar y Saboth hefyd.
6 Ac ar Saboth arall hefyd, efe a aeth i mewn i'r synagog, ac a ddysgodd: ac yr oedd yno ddyn yr oedd ei ddeheulaw wedi gwywo.
7 A'r ysgrifenyddion a'r Phariseaid a wylasant ef, a iachaai efe ar y dydd Saboth; fel y caffont gyhuddiad yn ei erbyn.
8 Eithr efe a wybu eu meddyliau hwynt, ac a ddywedodd wrth y gŵr a'r llaw wywedig, Cyfod, a saf yn y canol. Ac efe a gyfododd ac a safodd allan.
9 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Un peth a ofynnaf i chwi; Ai cyfreithlawn ar y Sabbothau yw gwneuthur daioni, neu wneuthur drwg? i achub bywyd, neu i'w ddinistrio?
10 A chan edrych o amgylch arnynt oll, efe a ddywedodd wrth y dyn, Estyn dy law. Ac efe a wnaeth felly: a'i law ef a adferwyd yn gyfan fel y llall.
11 A hwy a lanwyd o wallgofrwydd; a dywedasant wrth ei gilydd beth allent ei wneud i Iesu.
12 A bu yn y dyddiau hynny, efe a aeth allan i'r mynydd i weddïo, ac a barhaodd ar hyd y nos mewn gweddi ar Dduw.
13 A phan aeth hi yn ddydd, efe a alwodd atto ei ddisgyblion: ac o honynt efe a etholodd ddeuddeg, y rhai hefyd a enwodd efe yn apostolion;
14 Simon, (yr hwn hefyd a enwodd efe Pedr,) ac Andreas ei frawd, Iago ac Ioan, Philip a Bartholomeus,
15 Mathew a Thomas, Iago fab Alffeus, a Simon o'r enw Selotes,
16 A Jwdas brawd Iago, a Jwdas Iscariot, yr hwn hefyd oedd y bradwr.
17 Ac efe a ddaeth i waered gyda hwynt, ac a safodd yn y gwastadedd, a thyrfa ei ddisgyblion, a thyrfa fawr o bobl o holl Jwdea a Jerwsalem, ac o lan môr Tyrus a Sidon, y rhai a ddaethant i wrando arno, ac i gael eu hiachau o'u clefydau ;
18 A'r rhai a flinid gan ysprydion aflan : a hwy a iachawyd.
19 A'r holl dyrfa a geisiasant gyffwrdd ag ef: canys rhinwedd a aeth allan ohono, ac a'u hiachaodd hwynt oll.
20 Ac efe a ddyrchafodd ei lygaid ar ei ddisgyblion, ac a ddywedodd, Bendigedig ydych chwi dlodion: canys eiddoch chwi yw teyrnas Dduw.
21 Gwyn eich byd y newyn yn awr : canys chwi a ddigonir. Gwyn eich byd y rhai ydych yn wylo yn awr: canys chwi a chwerthin.
22 Gwyn eich byd, pan fyddo dynion yn eich casáu, a phan y'ch gwahanont oddi wrth eu fintai, ac y'ch gwaradwyddant, ac y bwriant allan eich enw fel drwg, er mwyn Mab y dyn.
23 Llawenhewch y dydd hwnnw, a llamu yn llawen: canys wele, mawr yw eich gwobr yn y nef: canys yr un modd y gwnaeth eu tadau hwynt wrth y proffwydi.
24 Ond gwae chwi y cyfoethogion! canys derbyniasoch eich diddanwch.
25 Gwae chwi y rhai sydd lawn! canys chwi a newyn. Gwae chwi sy'n chwerthin yn awr! canys chwi a alarwch ac a wylwch.
26 Gwae chwi, pan ddywedo pawb yn dda amdanoch! canys felly y gwnaeth eu tadau i'r gau broffwydi.
27 Ond yr wyf yn dywedyd wrthych chwi y rhai ydych yn clywed, Carwch eich gelynion, gwnewch dda i'r rhai sy'n eich casáu,
28 Bendithiwch y rhai sy'n eich melltithio, a gweddïwch dros y rhai sy'n eich defnyddio er gwaeth.
29 Ac i'r hwn sydd yn dy daro ar y naill foch offrwm hefyd ar y llall; a'r hwn sy'n tynnu dy glogyn, paid â chymryd dy gôt hefyd.

30 Dyro i bob un a ofyno gennyt; a'r hwn sy'n dwyn dy eiddo di, nac ymofyn â hwynt drachefn.
31 Ac fel y mynoch wneuthur dynion i chwi, gwnewch chwithau hefyd iddynt hwythau.
32 Canys os ydych yn caru y rhai sy'n eich caru, pa ddiolch sydd i chwi? canys y mae pechaduriaid hefyd yn caru y rhai sydd yn eu caru.
33 Ac os gwnewch dda i'r rhai sydd yn gwneuthur daioni i chwi, pa ddiolch sydd i chwi? canys yr un peth hefyd a wna pechaduriaid.
34 Ac os rhoddwch fenthyg i'r rhai yr ydych yn gobeithio eu derbyn, pa ddiolch sydd i chwi? canys pechaduriaid hefyd sydd yn rhoi benthyg i bechaduriaid, i dderbyn cymaint eto.
35 Eithr carwch eich gelynion, a gwnewch dda, a rhoddwch fenthyg, gan obeithio dim eto; a mawr fydd eich gwobr, a chwi a fyddwch blant y Goruchaf: canys caredig yw efe i'r di-ddiolch ac i'r drwg.
36 Byddwch drugarog gan hynny, fel y mae eich Tad hefyd yn drugarog.
37 Na farnwch, ac ni'ch bernir : na chondemniwch, ac ni'ch condemnier : maddeuwch, a maddeuir i chwi.
38 Rhoddwch, ac fe roddir i chwi; mesur da, wedi ei wasgu i lawr, ac wedi ei ysgwyd ynghyd, a rhedeg drosodd, a rydd dynion i'ch mynwes. Canys â'r un mesur ag yr ydych chwi yn ei fesur, fe'i mesurir i chwi eto.
39 Ac efe a ddywedodd ddameg wrthynt, A all y dall arwain y dall? oni syrth y ddau i'r ffos?
40 Nid yw y disgybl goruwch ei feistr : ond pob un perffaith fyddo fel ei feistr.
41 A phaham yr wyt yn edrych ar y brycheuyn sydd yn llygad dy frawd, ond heb ganfod y trawst sydd yn dy lygad dy hun?
42 Naill ai pa fodd y dywedi wrth dy frawd, Frawd, gad i mi dynnu allan y brycheuyn sydd yn dy lygad, pan nad wyt yn edrych ar y trawst sydd yn dy lygad dy hun? Rhagrithiwr, bwrw allan yn gyntaf y trawst o'th lygad dy hun, ac yna y gwel yn eglur dynnu allan y brycheuyn sydd yn llygad dy frawd.
43 Canys pren da ni ddwg ffrwyth llygredig; ac ni ddwg pren llygredig ffrwyth da.
44 Canys wrth ei ffrwyth ei hun a adwaenir pob pren. Canys o ddrain ni chasglant ffigys, ac ni chasglant o lwyn mieri.
45 Gŵr da o drysor da ei galon a ddwg yr hyn sydd dda; a dyn drwg o drysor drwg ei galon a ddwg yr hyn sydd ddrwg: canys o helaethrwydd y galon y llefara ei enau ef.
46 A phaham yr ydych yn fy ngalw i, Arglwydd, Arglwydd, ac nad ydych yn gwneuthur y pethau yr wyf yn eu dywedyd?
47 Pwy bynnag a ddêl ataf fi, ac a wrandawo ar fy ymadroddion, ac a'u gwna, mi a fynegaf i chwi i bwy y mae efe yn debyg:
48 Cyffelyb yw efe i ŵr a adeiladodd dŷ, ac a gloddiodd yn ddwfn, ac a osododd y sylfaen ar graig: a phan gyfododd y dilyw, y ffrwd a gurodd yn ddirfawr ar y tŷ hwnnw, ac ni allai ei ysgwyd: canys ar graig y sylfaenwyd ef. .
49 Ond yr hwn sydd yn gwrando, ac nid yw yn gwneuthur, sydd debyg i ŵr heb sylfaen a adeiladodd dŷ ar y ddaear; yn erbyn yr hwn y tarodd y ffrwd yn chwyrn, ac yn ebrwydd y disgynodd ; a mawr oedd adfail y tŷ hwnnw.

PENNOD 7

1 Ac wedi iddo orffen ei holl ymadroddion yng nghynulleidfa'r bobl, efe a aeth i mewn i Gapernaum.
2 A rhyw ganwriad o was, yr hwn oedd annwyl ganddo, oedd glaf, ac yn barod i farw.
3 A phan glybu efe am yr Iesu, efe a anfonodd atto henuriaid yr Iddewon, gan attolwg iddo ddyfod ac iachau ei was.
4 A phan ddaethant at yr Iesu, hwy a attolygasant iddo ar unwaith, gan ddywedyd, Ei fod yn deilwng i'r hwn yr oedd efe i wneuthur hyn:
5 Canys efe sydd yn caru ein cenedl ni, ac efe a adeiladodd inni synagog.
6 Yna yr Iesu a aeth gyd â hwynt. A phan nad oedd efe yr awr hon ymhell oddi wrth y tŷ, y canwriad a anfonodd gyfeillion ato, gan ddywedyd wrtho, Arglwydd, na thralloder dy hun: canys nid wyf deilwng i ti fyned i mewn dan fy nen.
7 Am hynny ac ni feddyliais i fy hun yn deilwng i ddyfod attat: eithr dywed mewn gair, a'm gwas a iachair.
8 Canys gwr ydwyf fi hefyd wedi ei osod dan awdurdod, a chanddo am danaf filwyr, ac yr wyf yn dywedyd wrth un, Dos, ac efe a â; ac wrth arall, Tyred, ac y mae yn dyfod; ac wrth fy ngwas, Gwna hyn, ac efe a'i gwna.
9 Pan glybu yr Iesu y pethau hyn, efe a ryfeddodd wrtho, ac a'i trodd ef o amgylch, ac a ddywedodd wrth y bobl oedd yn ei ganlyn ef, Yr wyf yn dywedyd i chwi, Ni chefais ffydd mor fawr, nac ychwaith yn Israel.
10 A'r rhai a anfonasid, wedi dychwelyd i'r tŷ, a gawsant y gwas yn glaf yn gyfan.
11 A thrannoeth, efe a aeth i ddinas a elwid Nain; a llawer o'i ddisgyblion a aethant gydag ef, a phobl lawer.
12 A phan nesaodd efe at borth y ddinas, wele ŵr marw wedi ei ddwyn allan, unig fab ei fam, a hi oedd weddw: a phobl lawer o'r ddinas oedd gyd â hi.
13 A phan welodd yr Arglwydd hi, efe a dosturiodd wrthi, ac a ddywedodd wrthi, Nac wylwch.
14 Ac efe a ddaeth ac a gyffyrddodd â'r elor: a'r rhai a'i magasant ef a safasant. Ac efe a ddywedodd, wr ieuanc, meddaf i ti, Cyfod.
15 A'r hwn oedd farw a eisteddodd, ac a ddechreuodd lefaru. Ac efe a'i traddododd ef i'w fam.
16 A daeth ofn ar bawb : a hwy a ogoneddasant Dduw, gan ddywedyd, Fod prophwyd mawr wedi cyfodi yn ein plith ni ; ac, Fod Duw wedi ymweled a'i bobl.
17 A'r sôn hwn amdano a aeth allan trwy holl Jwdea, a thrwy'r holl wlad o amgylch.
18 A disgyblion Ioan a fynegasant iddo am y pethau hyn oll.
19 Ac Ioan yn galw atto ddau o'i ddisgyblion a'u hanfonodd hwynt at yr Iesu, gan ddywedyd, Ai ti yw yr hwn oedd i ddyfod ? neu edrych am un arall?
20 Pan ddaeth y gwŷr atto ef, hwy a ddywedasant, Ioan Fedyddiwr a'n hanfonodd ni attat, gan ddywedyd, Ai ti yw yr hwn sydd i ddyfod? neu edrych am un arall?
21 Ac yn yr awr honno efe a iachaodd lawer o'u gwendidau a'u plâu, ac o ysbrydion drwg; ac i lawer oedd yn ddall efe a roddes olwg.
22 Yna yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Ewch ymaith, a mynegwch i Ioan y pethau a welsoch ac a glywsoch; fel y gwel y deillion, y cloffion yn rhodio, y

gwahangleifion yn cael eu glanhau, y byddariaid yn clywed, y meirw yn cael eu cyfodi, yr efengyl yn cael ei phregethu i'r tlodion.
23 A bendigedig yw efe, pwy bynnag ni thramgwyddo ynof fi.
24 Ac wedi i genhadau loan ymadael, efe a ddechreuodd lefaru wrth y bobl am loan, Beth yr aethoch chwi allan i'r anialwch i weled ? Cors wedi ei hysgwyd gan y gwynt?
25 Eithr beth yr aethoch allan i'w weled? Dyn wedi ei wisgo mewn dillad meddal? Wele, y rhai sydd wedi eu gwisgo yn hyfryd, ac yn byw yn gywrain, mewn cynteddau brenhinol.
26 Eithr beth yr aethoch allan i'w weled? Yn broffwyd? Ie, meddaf i chwi, a llawer mwy na phrophwyd.
27 Hwn yw efe, am yr hwn y mae yn ysgrifenedig, Wele fi yn anfon fy nghennad o flaen dy wyneb, yr hwn a baratoa dy ffordd o'th flaen.
28 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, Ym mhlith y rhai a aned o wragedd, nid oes prophwyd mwy nag loan Fedyddiwr : eithr yr hwn sydd leiaf yn nheyrnas Dduw, sydd fwy nag efe.
29 A'r holl bobl a'i clybu ef, a'r publicanod, a gyfiawnhasant Dduw, gan gael eu bedyddio â bedydd loan.
30 Ond y Phariseaid a'r cyfreithwyr a wrthodasant gyngor Duw yn eu herbyn eu hunain, heb eu bedyddio ganddo.
31 A dywedodd yr Arglwydd, I ba beth gan hynny y cyffelybaf wŷr y genhedlaeth hon? ac i ba beth y maent ?
32 Cyffelyb ydynt i blant yn eistedd yn y farchnadfa, ac yn galw y naill at y llall, ac yn dywedyd, Yr ydym wedi pibau i chwi, ac ni ddawnsiasoch ; nyni a alarasom i chwi, ac nid wylasoch.
33 Canys Ioan Fedyddiwr a ddaeth nid oedd yn bwyta bara nac yn yfed gwin; a chwi a ddywedwch, Y mae cythraul ganddo.
34 Daeth Mab y dyn i fwyta ac yfed; ac yr ydych yn dywedyd, Wele ŵr glwth, a gwinwr, cyfaill publicanod a phechaduriaid!
35 Eithr doethineb a gyfiawnhâ ei holl blant hi.
36 Ac un o'r Phariseaid a ddymunodd arno fwytta gyd âg ef. Ac efe a aeth i dŷ y Pharisead, ac a eisteddodd i ymborth.
37 Ac wele, gwraig yn y ddinas, yr hon oedd bechadurus, pan wybu hi fod yr Iesu yn eistedd wrth ymborth yn nhŷ y Pharisead, a ddug bocs alabastr o ennaint,
38 Ac a safodd wrth ei draed o'r tu ôl iddo gan wylo, ac a ddechreuodd olchi ei draed â dagrau, ac a'u sychodd hwynt â gwallt ei phen, ac a gusanodd ei draed ef, ac a'u heneiniodd â'r ennaint.
39 A phan welodd y Pharisead a'i hoffasai, efe a lefarodd ynddo ei hun, gan ddywedyd, Y gŵr hwn, pe buasai yn brophwyd, a wybuasai pwy, a pha ryw wraig, yw hon sydd yn cyffwrdd ag ef: canys pechadurus yw hi.
40 A'r Iesu gan atteb a ddywedodd wrtho, Simon, y mae gennyf beth i'w ddywedyd wrthyt. Ac efe a ddywedodd, Meistr, dywed ymlaen.
41 Yr oedd rhyw gredydwr a chanddo ddau ddyledwr: yr oedd ar y naill bum can ceiniog, a'r llall hanner cant.
42 A phan nad oedd ganddynt ddim i'w dalu, efe a faddeuodd yn ddidwyll iddynt ill dau. Dywedwch wrthyf felly, pa un ohonynt fydd yn ei garu fwyaf?
43 Simon a attebodd ac a ddywedodd, Tybiwn mai efe, i'r hwn y maddeuodd efe fwyaf. Ac efe a ddywedodd wrtho, Cyfiawn a farnaist.
44 Ac efe a drodd at y wraig, ac a ddywedodd wrth Simon, A weli di y wraig hon? Aethum i mewn i'th dŷ, ni roddaist i mi ddwfr i'm traed: ond hi a olchodd fy nhraed â dagrau, ac a'u sychodd hwynt â gwallt ei phen.
45 Ni roddaist gusan i mi: ond y wraig hon er yr amser y deuthum i mewn, ni pheidiodd â chusanu fy nhraed.
46 Fy mhen ag olew nid eneiniaist: ond y wraig hon a eneiniodd fy nhraed ag ennaint.
47 Am hynny meddaf i ti, Ei phechodau hi, y rhai sydd lu, a faddeuir; canys hi a garodd lawer: ond i'r hwn y maddeuwyd ychydig, ychydig a garant.
48 Ac efe a ddywedodd wrthi, Maddeuwyd dy bechodau.
49 A'r rhai oedd yn eistedd gyd âg ef a ddechreuasant ddywedyd ynddynt eu hunain, Pwy yw hwn sydd yn maddeu pechodau hefyd ?
50 Ac efe a ddywedodd wrth y wraig, Dy ffydd a'th achubodd; ewch mewn heddwch.

PENNOD 8

1 Wedi hynny, efe a aeth trwy bob dinas a phentref, gan bregethu, a mynegu'r Efengyl am deyrnas Dduw: a'r deuddeg oedd gydag ef,
2 A rhai gwragedd, a iachawyd o ysbrydion drwg a llesg, Mair a elwid Magdalen, o'r hon yr aethai saith gythraul,
3 A Joanna gwraig Chusa goruchwyliwr Herod, a Susanna, a llawer eraill, y rhai oedd yn gweini arno o'u hanfod.
4 A phan ddaeth pobl lawer ynghyd, a dyfod ato o bob dinas, efe a lefarodd ar ddameg:
5 Heuwr a aeth allan i hau ei had ef: ac fel yr oedd efe yn hau, rhai a syrthiasant ar fin y ffordd; a sathrwyd hi, ac ehediaid yr awyr a'i hysodd.
6 A rhai a syrthiasant ar graig; a chyn gynted ag y tarddodd, fe wywodd, am ei fod yn brin o leithder.
7 A rhai a syrthiasant ym mhlith drain; a'r drain a gyneuodd ag ef, ac a'i tagasant.
8 Ac arall a syrthiodd ar dir da, ac a gynyddodd, ac a ddug ffrwyth ganwaith. Ac wedi iddo ddywedyd y pethau hyn, efe a lefodd, Y neb sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandawed.
9 A'i ddisgyblion a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Beth a allai fod y ddameg hon?
10 Ac efe a ddywedodd, I chwi y rhoddir gwybod dirgelion teyrnas Dduw: eithr i eraill ar ddamhegion; fel na chaent weled, a chlywed na ddeallent.
11 A dyma'r ddameg: Gair Duw yw'r had.
12 Y rhai ar fin y ffordd yw'r rhai sy'n gwrando; yna y mae diafol yn dyfod, ac yn tynnu'r gair o'u calonnau, rhag iddynt gredu a bod yn gadwedig.
13 Ar y graig y maent, y rhai, pan glywant, a dderbyniant y gair yn llawen; ac nid oes gan y rhai hyn wreiddyn, y rhai a gredant am ychydig, ac yn amser temtasiwn syrthiant ymaith.
14 A'r hyn a syrthiasant ym mysg drain, y rhai, wedi iddynt glywed, a ânt allan, ac a dagu â gofalon, a chyfoeth, a phleserau y bywyd hwn, heb ddwyn ffrwyth i berffeithrwydd.
15 Ond ar y tir da yw y rhai sydd mewn calon onest a da, wedi clywed y gair, yn ei gadw, ac yn dwyn ffrwyth yn amyneddgar.
16 Nid oes neb, wedi iddo oleuo canwyll, yn ei chuddio â llestr, neu yn ei gosod dan wely; ond yn ei osod ar

ganhwyllbren, fel y gwelo'r rhai sy'n mynd i mewn y goleuni.
17 Canys nid oes dim yn ddirgel, ni chaiff ei amlygu; ac na chuddir dim, yr hwn ni wyddys ac a ddaw allan.
18 Sylwch gan hynny pa fodd y gwrandewch : canys i'r hwn y byddo ganddo, iddo ef y rhoddir; a phwy bynnag nid oes ganddo, oddi wrtho ef y cymerir yr hyn y mae'n ymddangos ei fod yn ei gael.
19 Yna y daeth ei fam a'i frodyr ato, ac ni allent ddyfod ato i'r wasg.
20 A mynegwyd iddo gan rai oedd yn dywedyd, Y mae dy fam a'th frodyr yn sefyll y tu allan, yn dymuno dy weled.
21 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Fy mam a'm brodyr i yw y rhai hyn sydd yn gwrando gair Duw, ac yn ei wneuthur.
22 Ac ar ryw ddydd, efe a aeth i long gyd â'i ddisgyblion: ac efe a ddywedodd wrthynt, Awn trosodd i'r ochr draw i'r llyn. Ac fe wnaethon nhw lansio ymlaen.
23 Ond fel yr oeddynt yn hwylio, efe a hunodd: a thymestl o wynt a ddaeth i waered ar y llyn; a hwy a lanwyd o ddwfr, ac a fu mewn perygl.
24 A hwy a ddaethant atto, ac a'i deffroasant ef, gan ddywedyd, Athro, feistr, yr ydym ni wedi darfod. Yna efe a gyfododd, ac a geryddodd y gwynt a chynddeiriog y dwfr: a hwy a beidiasant, a bu tawelwch.
25 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa le y mae eich ffydd? A hwy a ofnasant, a synasant, gan ddywedyd wrth ei gilydd, Pa fath ddyn yw hwn! canys y mae efe yn gorchymyn i'r gwyntoedd a'r dwfr, ac y maent yn ufuddhau iddo.
26 A hwy a gyrhaeddasant wlad y Gadarenes, yr hon sydd gyferbyn â Galilea.
27 A phan aeth efe allan i dir, yr hwn a gyfarfu ag ef o'r ddinas ryw ŵr a'i hiraethai o gythreuliaid, ac nid oedd yn gwisgo dillad, ac nid oedd yn aros mewn tŷ, ond yn y beddau.
28 Pan welodd efe yr Iesu, efe a lefodd, ac a syrthiodd i lawr o'i flaen ef, ac â llef uchel a ddywedodd, Beth sydd i mi a wnelwyf â thi, Iesu, Mab y Duw Goruchaf? Yr wyf yn atolwg i ti, paid â'm poenydio.
29 (Canys efe a orchmynnodd i'r ysbryd aflan ddod allan o'r dyn: Canys yn fynych yr oedd wedi ei ddal ef: ac efe a gedwid â chadwynau ac mewn llyffetheiriau; ac efe a dorrodd y rhwymau, ac a yrrwyd gan ddiafol i'r anialwch.)
30 A'r Iesu a ofynnodd iddo, gan ddywedyd, Beth yw dy enw? Ac efe a ddywedodd, Lleng: canys llawer o gythreuliaid a aethant i mewn iddo.
31 A hwy a attolygasant iddo na orchymynai efe iddynt fyned allan i'r dyfnder.
32 Ac yr oedd yno genfaint o foch lawer yn ymborth ar y mynydd: a hwy a attolygasant iddo ganiatáu iddynt fyned i mewn iddynt. Ac efe a ddioddefodd iddynt.
33 Yna y cythreuliaid a aethant allan o'r dyn, ac a aethant i mewn i'r moch: a'r genfaint a redodd i lawr yn serth i'r llyn, ac a daguwyd.
34 Pan welodd y rhai oedd yn eu bwydo yr hyn a wnaethid, hwy a ffoesant, ac a aethant ac a fynegasant hynny yn y ddinas ac yn y wlad.
35 Yna hwy a aethant allan i weled yr hyn a wnaethid; ac a ddaeth at yr Iesu, ac a gafodd y dyn, yr hwn yr oedd y cythreuliaid wedi ymadael ohono, yn eistedd wrth draed yr Iesu, wedi ei wisgo, ac yn ei iawn bwyll: a hwy a ofnasant.
36 Y rhai hefyd, y rhai a'i gwelsant, a fynegasant iddynt trwy ba fodd yr iachawyd yr hwn oedd ym meddiant y cythreuliaid.
37 Yna yr holl dyrfa o wlad y Gadareniaid o amgylch a attolygasant iddo ymadael â hwynt; canys hwy a ddaliwyd gan ofn mawr: ac efe a aeth i fyny i'r llong, ac a ddychwelodd yn ei ôl.
38 A'r gŵr o'r hwn yr ymadawodd y cythreuliaid allan a attolygodd iddo fod gyd âg ef: ond yr Iesu a'i hanfonodd ef ymaith, gan ddywedyd,
39 Dychwel i'th dŷ dy hun, a mynega mor fawr y pethau a wnaeth Duw i ti. Ac efe a aeth ymaith, ac a gyhoeddodd trwy'r holl ddinas gymaint y pethau a wnaethai'r Iesu iddo.
40 A bu, wedi i'r Iesu ddychwelyd, y bobl yn llawen a'i derbyniasant ef: canys yr oeddynt oll yn ei ddisgwyl.
41 Ac wele, gŵr o'r enw Jairus a ddaeth, ac efe oedd lywodraethwr y synagog: ac efe a syrthiodd wrth draed yr Iesu, ac a attolygodd iddo ddyfod i'w dŷ:
42 Canys un unig ferch oedd ganddo, ynghylch deuddeng mlwydd oed, a hi a fu farw. Ond fel yr oedd efe yn myned ymgynullodd y bobl ef.
43 A gwraig a chanddi diferyn o waed am ddeuddeng mlynedd, yr hon a dreuliodd ei holl fywoliaeth ar feddygon, ac ni allasai gael iachâd o neb,
44 Daeth ar ei ol, a chyffyrddodd â therfyn ei wisg ef: ac yn ebrwydd ei diferyn o waed hi a blygodd.
45 A'r Iesu a ddywedodd, Pwy a gyffyrddodd â mi? Wedi i bawb wadu, dywedodd Pedr a'r rhai oedd gydag ef, "Meistr, y mae'r dyrfa yn dy guro ac yn pwyso arnat, ac a wyt yn dweud, Pwy a gyffyrddodd â mi?"
46 A'r Iesu a ddywedodd, Rhywun a gyffyrddodd â mi: canys yr wyf yn gweled fod rhinwedd wedi myned allan oddi wrthyf.
47 A phan welodd y wraig nad oedd hi yn guddiedig, hi a ddaeth dan grynu, ac a syrthiodd o'i flaen ef, hi a fynegodd iddo gerbron yr holl bobl, am ba achos y cyffyrddodd hi ag ef, a pha fodd y cafodd hi ei hiachau yn ebrwydd.
48 Ac efe a ddywedodd wrthi, Merch, bydd gysurus : dy ffydd a'th gyflawnodd; ewch mewn heddwch.
49 Tra yr oedd efe eto yn llefaru, un a ddaeth o lywodraethwr tŷ y synagog, gan ddywedyd wrtho, Y mae dy ferch wedi marw; paid a thrafferthu'r Meistr.
50 Ond pan glybu yr Iesu, efe a attebodd iddo, gan ddywedyd, Nac ofna : cred yn unig, a hi a iacheir.
51 A phan ddaeth efe i'r tŷ, ni adawodd i neb fyned i mewn, ond Pedr, ac Iago, ac Ioan, a thad a mam y forwyn.
52 A phawb a wylasant, ac a wylasant hi: ond efe a ddywedodd, Nac wylwch; nid yw hi wedi marw, ond yn cysgu.
53 A hwy a'i gwatwarasant ef, gan wybod ei bod hi wedi marw.
54 Ac efe a'u gosododd hwynt oll allan, ac a'i cymerth hi erbyn ei llaw, ac a alwodd, gan ddywedyd, Forwyn, cyfod.
55 A'i hysbryd hi a ddaeth drachefn, ac a gyfododd yn ebrwydd: ac efe a orchmynnodd roddi bwyd iddi.
56 A'i rhieni a synasant: ond efe a orchmynnodd iddynt na ddywedent i neb yr hyn a wnaethid.

PENNOD 9

1 Yna efe a alwodd ei ddeuddeg disgybl ynghyd, ac a roddes iddynt awdurdod ac awdurdod ar bob cythreuliaid, ac i wella clefydau.
2 Ac efe a'u hanfonodd hwynt i bregethu teyrnas Dduw, ac i iachau y cleifion.
3 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Na chymerwch ddim at eich taith, na throsolion, nac yspryd, na bara, nac arian; na dwy got yr un.
4 A pha dŷ bynnag yr ewch i mewn iddo, arhoswch yno, ac oddi yno ewch.
5 A phwy bynnag ni'ch derbynio, pan eloch allan o'r ddinas honno, ysgydwch y llwch iawn oddi ar eich traed yn dystiolaeth yn eu herbyn hwynt.
6 A hwy a ymadawsant, ac a aethant trwy y trefydd, gan bregethu yr efengyl, ac iachau yn mhob man.
7 A Herod y tetrarch a glybu am yr hyn oll a wnaethid trwyddo ef: ac efe a ddryg- iodd, am y dywedir am rai, loan a gyfodasai oddi wrth y meirw;
8 Ac o rai, yr oedd Elias wedi ymddangos; ac eraiU, fod un o'r hen brophwydi wedi atgyfodi.
9 A Herod a ddywedodd, torrais ben Ioan: ond pwy yw hwn, yr hwn yr wyf yn clywed y cyfryw bethau ohono? A dymunodd ei weled.
10 A'r apostolion, wedi eu dychwelyd, a fynegasant iddo yr hyn oll a wnaethid. Ac efe a'u cymerth, ac a aeth o'r neilltu o'r neilltu i le anial yn perthyn i'r ddinas a elwir Bethsaida.
11 A'r bobl, pan wybu, a'i canlynasant ef: ac efe a'u derbyniodd hwynt, ac a lefarodd wrthynt am deyrnas Dduw, ac a iachaodd y rhai oedd angen iachâd arnynt.
12 A phan ddechreuodd y dydd ddiflanu, yna y deuddeg a ddaethant, ac a ddywedasant wrtho, Anfon y dyrfa ymaith, fel yr elont i'r trefydd a'r wlad o amgylch, ac i letty, ac i gael bwyd : canys yr ydym ni yma mewn un lle. lle anialwch.
13 Ond efe a ddywedodd wrthynt, Rhoddwch chwi iddynt i'w fwyta. A hwy a ddywedasant, Nid oes gennym mwyach ond pum torth a dau bysgodyn; oddieithr i ni fyned i brynu ymborth i'r holl bobl hyn.
14 Canys yr oeddynt ynghylch pum mil o wŷr. Ac efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Gwna iddynt eistedd bob deg a deugain mewn fintai.
15 A hwy a wnaethant felly, ac a barodd iddynt oll eistedd.
16 Yna efe a gymerodd y pum torth, a'r ddau bysgodyn, ac a edrychodd i fyny i'r nef, efe a'u bendithiodd hwynt, ac a'i torrodd, ac a'i rhoddes i'r disgyblion i'w gosod gerbron y dyrfa.
17 A hwy a fwytasant, ac a lanwyd oll: a deuddeg basgedaid a ddygwyd i fyny o'r tamaid oedd yn weddill iddynt.
18 A bu, ac efe yn unig yn gweddio, ei ddisgyblion oedd gyd âg ef : ac efe a ofynodd iddynt, gan ddywedyd, Pwy y mae y bobl yn dywedyd ydwyf fi ?
19 Hwythau a attebasant a ddywedasant, loan Fedyddiwr ; ond dywed rhai, Elias ; ac eraill a ddywedant, fod un o'r hen brophwydi wedi atgyfodi.
20 Efe a ddywedodd wrthynt, Ond pwy yr ydych chwi yn dywedyd fy mod i? Atebodd Pedr, "Crist Duw."
21 Ac efe a'u gorchmynnodd hwynt, ac a archodd iddynt beidio dweud y peth hwnnw wrth neb;
22 Gan ddywedyd, Rhaid i Fab y dyn ddioddef llawer o bethau, a chael ei wrthod gan yr henuriaid a'r archoffeiriaid, a'r ysgrifenyddion, a'i ladd, a'i gyfodi y trydydd dydd.
23 Ac efe a ddywedodd wrthynt oll, Os myn neb ddyfod ar fy ôl i, ymwaded ag ef ei hun, a chymered ei groes beunydd, a chanlyned fi.
24 Canys pwy bynnag a ewyllysio gadw ei einioes, a'i cyll : ond pwy bynnag a fynno golli ei einioes er fy mwyn i, hwnnw a'i gwaredo.
25 Canys pa fantais sydd i ddyn, os ennill efe yr holl fyd, a'i golli ei hun, neu gael ei fwrw ymaith?
26 Canys pwy bynnag a fyddo cywilydd ganddo o honof fi ac o'm geiriau, o hono ef y bydd cywilydd gan Fab y dyn, pan ddelo yn ei ogoniant ei hun, ac yn eiddo ei Dad, a'r angylion sanctaidd.
27 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi yn wir, y mae rhai yn sefyll yma, y rhai ni phrofant angau, hyd oni welant deyrnas Dduw.
28 Ac ynghylch wyth niwrnod wedi yr ymadroddion hyn, efe a gymmerth Pedr ac Ioan ac Iago, ac a aeth i fyny i fynydd i weddïo.
29 Ac fel yr oedd efe yn gweddïo, gweddnewidiodd ei wynepryd ef, a'i ddillad oedd yn wyn ac yn ddisglair.
30 Ac wele, dau ŵr yn ymddiddan ag ef, sef Moses ac Elias:
31 Yr hwn a ymddangosodd mewn gogoniant, ac a lefarodd am ei ymadawiad yr hwn a gyflawnai efe yn Ierusalem.
32 Eithr Pedr, a'r rhai oedd gyd ag ef, a fu drwm o gwsg: a phan ddeffroasant, hwy a welsant ei ogoniant ef, a'r ddau ŵr oedd yn sefyll gyd âg ef.
33 Ac fel yr oeddynt yn ymadael oddi wrtho ef, Pedr a ddywedodd wrth yr Iesu, Athro, da yw i ni fod yma: a gwnawn dair pabell; un i ti, ac un i Moses, ac un i Elias: heb wybod beth a ddywedodd.
34 Tra yr oedd efe yn llefaru fel hyn, daeth cwmwl, ac a gysgododd hwynt: a hwy a ofnasant wrth fyned i'r cwmwl.
35 A daeth llef o'r cwmwl, gan ddywedyd, Hwn yw fy Mab anwylyd : gwrandewch arno.
36 A phan aeth yr lesu heibio, yr Iesu a gafwyd yn unig. A hwy a'i cadwasant yn agos, ac ni fynegasant i neb yn y dyddiau hynny ddim o'r pethau a welsent.
37 A thrannoeth, wedi iddynt ddod i waered o'r bryn, pobl lawer a gyfarfu ag ef.
38 Ac wele, gŵr o'r fintai a lefodd, gan ddywedyd, Athro, yr wyf yn atolwg i ti, edrych ar fy mab: canys fy unig blentyn yw efe.
39 Ac wele, yspryd yn ei gymmeryd ef, ac yn ddisymmwth y mae efe yn gweiddi; ac y mae yn ei rwygo fel y mae yn ewynu drachefn, a phrin y mae ei gleisio yn cilio oddi wrtho.
40 Ac mi a attolygais i'th ddisgyblion ei fwrw ef allan; ac nis gallent.
41 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd, O genhedlaeth anffyddlon a gwrthnysig, pa hyd y byddaf gyd â chwi, ac y'ch dioddefaf? Dwg dy fab yma.
42 Ac fel yr oedd efe etto ar ddyfod, y cythraul a'i taflodd ef i lawr, ac a'i llygra. A'r Iesu a geryddodd yr ysbryd aflan, ac a iachaodd y bachgen, ac a'i traddodwyd ef eilwaith i'w dad.

43 A hwy oll a synasant wrth nerthol allu Duw. Ond tra yr oeddent yn rhyfeddu at bob un am yr holl bethau a wnaeth yr Iesu, efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion,
44 Bydded i'r ymadroddion hyn suddo i'ch clustiau: canys Mab y dyn a draddodir i ddwylo dynion.
45 Eithr ni ddeallasant hwy yr ymadrodd hwn, ac yr oedd yn guddiedig oddi wrthynt, fel nad oedd yn ei ddeall: ac yr oedd arnynt ofn gofyn iddo beth yw'r ymadrodd hwnnw.
46 Yna y cododd ymresymiad yn eu plith, pa un o honynt a ddylai fod fwyaf.
47 A'r Iesu, gan ddeall meddwl eu calon, a gymerth blentyn, ac a'i gosododd yn ei ymyl,
48 Ac a ddywedodd wrthynt, Pwy bynnag a dderbynio y plentyn hwn yn fy enw i, sydd yn derbyn yr hwn a'm hanfonodd i: canys yr hwn sydd leiaf yn eich plith chwi oll, mawr fyddo hwnnw.
49 Ac Ioan a attebodd ac a ddywedodd, Athro, ni a welsom un yn bwrw allan gythreuliaid yn dy enw di; a ni a waharddasom iddo, am nad yw efe yn canlyn gyda ni.
50 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Na waherddwch iddo: canys yr hwn nid yw i'n herbyn ni, trosom ni.
51 A phan ddaeth yr amser i'w dderbyn, efe a osododd ei wyneb yn ddiysgog i fyned i Ierusalem,
52 Ac a anfonasant genhadau o flaen ei wyneb ef: a hwy a aethant, ac a aethant i mewn i bentref o'r Samariaid, i ymbaratoi iddo.
53 Ac ni dderbyniasant ef, am fod ei wyneb ef fel pe byddai efe yn myned i Ierusalem.
54 A phan welodd ei ddisgyblion Iago ac Ioan hyn, hwy a ddywedasant, Arglwydd, a fynni di i ni orchymyn i dân ddyfod i waered o'r nef, a'u difa hwynt, megis y gwnaeth Elias?
55 Ond efe a drodd, ac a'u ceryddodd hwynt, ac a ddywedodd, Ni wyddoch o ba ryw ysbryd yr ydych.
56 Canys nid i ddistrywio bywydau dynion y daeth Mab y dyn, ond i'w hachub hwynt. A dyma nhw'n mynd i bentref arall.
57 A bu, fel yr oeddynt yn myned ar y ffordd, rhyw ŵr a ddywedodd wrtho, Arglwydd, canlynaf di i ba le bynnag yr elo.
58 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Llwynogod sydd â thyllau, ac adar yr awyr nythod; ond nid oes gan Fab y dyn le i osod ei ben.
59 Ac efe a ddywedodd wrth un arall, Canlyn fi. Ond efe a ddywedodd, Arglwydd, gad i mi yn gyntaf fyned i gladdu fy nhad.
60 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Gad i'r meirw gladdu eu meirw: eithr dos a phregethu teyrnas Dduw.
61 Ac un arall hefyd a ddywedodd, Arglwydd, canlynaf di; ond gadewch i mi yn gyntaf ffarwelio a hwynt, y rhai sydd gartref yn fy nhy.
62 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Nid oes neb, wedi gosod ei law ar yr aradr, ac yn edrych yn ôl, yn addas i deyrnas Dduw.

PENNOD 10

1 Wedi'r pethau hyn penododd yr Arglwydd ddeg a thrigain eraill hefyd, ac a'u hanfonodd hwynt bob dwy a dau o'i flaen ei wyneb i bob dinas a lle, lle y deuai efe ei hun.
2 Am hynny efe a ddywedodd wrthynt, Y cynhaeaf yn wir sydd fawr, ond y gweithwyr sydd brin: gweddïwch gan hynny ar Arglwydd y cynhaeaf, ar iddo anfon gweithwyr allan i'w gynhaeaf.
3 Ewch eich ffyrdd: wele, yr wyf yn eich anfon allan fel ŵyn ymhlith bleiddiaid.
4 Na cherwch bwrs, nac ysgrífen, nac esgidiau: ac na chyfarchwch neb ar y ffordd.
5 Ac i ba dŷ bynnag yr ewch i mewn, yn gyntaf dywedwch, Tangnefedd i'r tŷ hwn.
6 Ac os mab tangnefedd a fyddo yno, eich tangnefedd a orphwyso arno: onidê, efe a dry attoch drachefn.
7 Ac erys yn yr un tŷ, gan fwyta ac yfed y pethau a roddant : canys teilwng yw y gweithiwr o'i gyflog. Peidiwch â mynd o dŷ i dŷ.
8 Ac i ba ddinas bynnag yr ewch i mewn, ac y maent yn eich derbyn, bwytewch y pethau a osodir ger eich bron:
9 Ac iacha y cleifion sydd ynddo, a dywed wrthynt, Daeth teyrnas Dduw yn agos atoch.
10 Ond i ba ddinas bynnag yr ewch i mewn iddi, ac nid ydynt yn eich derbyn, ewch allan i'r heolydd, a dywedwch,
11 Hyd eithaf llwch eich dinas, yr hwn sydd yn glynu wrthym, yr ydym yn sychu i'ch erbyn: er hynny byddwch sicr o hyn, nesaodd teyrnas Dduw atoch chwi.
12 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, mai mwy goddefol y dydd hwnnw i Sodom, nag i'r ddinas honno.
13 Gwae di, Chorazin! gwae di, Bethsaida! canys pe gwneid y gweithredoedd nerthol yn Tyrus a Sidon, y rhai a wnaethpwyd ynoch chwi, hwy a edifarhasant ers talwm, yn eistedd mewn sachliain a lludw.
14 Ond mwy goddefol i Tyrus a Sidon yn y farn, nag i chwithau.
15 A thithau, Capernaum, yr hwn wyt wedi dy ddyrchafu i'r nef, a'th fwrw i uffern.
16 Yr hwn sydd yn eich gwrando, sydd yn fy ngwrando; a'r hwn sydd yn eich dirmygu, sydd yn fy nirmygu i; a'r hwn sydd yn fy nirmygu i, sydd yn dirmygu yr hwn a'm hanfonodd i.
17 A'r deg a thrigain a ddychwelasant drachefn yn llawen, gan ddywedyd, Arglwydd, y mae hyd yn oed y cythreuliaid yn ddarostyngedig i ni trwy dy enw di.
18 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Mi a welais Satan fel mellten yn disgyn o'r nef.
19 Wele, yr ydwyf fi yn rhoddi i chwi allu i sathru ar seirff ac ysgorpionau, a thros holl allu y gelyn: ac ni bydd dim yn peri niwed i chwi.
20 Er hyn na lawenycha, fod yr ysbrydion yn ddarostyngedig i chwi; ond yn hytrach gorfoleddwch, am fod eich enwau yn ysgrifenedig yn y nef.
21 Yn yr awr honno yr Iesu a lawenychodd yn yr ysbryd, ac a ddywedodd, Yr wyf yn diolch i ti, O Dâd, Arglwydd nef a daear, am guddiaist y pethau hyn oddi wrth y doethion a'r call, ac a'u datguddiodd i fabanod: er hynny, O Dad; canys felly yr ymddangosodd yn dda yn dy olwg.
22 Pob peth a draddodir i mi gan fy Nhad : ac ni ŵyr neb pwy yw y Mab, ond y Tad ; a phwy yw y Tad, ond y Mab, a'r hwn y mae y Mab yn ei ddatguddio ef.
23 Ac efe a'i trodd ef at ei ddisgyblion, ac a ddywedodd o'r neilltu, Gwyn eu byd y llygaid sy'n gweld y pethau yr ydych yn eu gweld:
24 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, fod llawer o brophwydi a brenhinoedd wedi chwennych gweled y

pethau yr ydych chwi yn eu gweled, ac nis gwelsant; ac i glywed y pethau hynny yr ydych chwi yn eu clywed, ac ni chlywsoch hwynt.
25 Ac wele, rhyw gyfreithiwr a gyfododd, ac a'i temtiodd ef, gan ddywedyd, Athro, beth a wnaf i etifeddu bywyd tragwyddol?
26 Efe a ddywedodd wrtho, Beth sydd ysgrifenedig yn y gyfraith? pa mor ddarllen wyt ti?
27 Ac efe a attebodd, a ddywedodd, Câr yr Arglwydd dy Dduw â'th holl galon, ac â'th holl enaid, ac â'th holl nerth, ac â'th holl feddwl; a'th gymydog fel ti dy hun.
28 Ac efe a ddywedodd wrtho, Uniawn a attebaist: gwna hyn, a byw fyddi.
29 Eithr efe, gan ewyllysio ei gyfiawnhau ei hun, a ddywedodd wrth yr Iesu, A phwy yw fy nghymydog?
30 A'r Iesu a attebodd, ac a ddywedodd, Rhyw ŵr a aeth i waered o Ierusalem i Iericho, ac a syrthiodd ym mhlith lladron, y rhai a'i rhwygasant ef o'i ddillad, ac a'i clwyfasant ef, ac a aeth ymaith, gan ei adael yn hanner marw.
31 Ac ar hap y daeth rhyw offeiriad i waered y ffordd honno: a phan welodd ef, efe a aeth heibio o'r tu arall.
32 A'r un modd Lefiad, pan oedd efe yn y lle, a ddaeth ac a edrychodd arno, ac a aeth heibio o'r ochr draw.
33 Ond rhyw Samariad, wrth ei daith, a ddaeth lle yr oedd efe: a phan welodd ef, efe a dosturiodd wrtho,
34 Ac a aeth atto ef, ac a rwymodd ei archollion, gan dywallt olew a gwin ynddo, ac a'i gosododd ar ei anifail ei hun, ac a'i dug i dŷ tafarn, ac a ofalodd ohono.
35 A thrannoeth, pan ymadawodd efe, efe a dynnodd allan ddwy geiniog, ac a'u rhoddes i'r llu, ac a ddywedodd wrtho, Cymer ofal; a pha beth bynnag a dreuliech yn ychwaneg, pan ddof drachefn, mi a'i talaf i ti.
36 Pa un yn awr o'r tri hyn, dybygei, oedd gymydog i'r hwn a syrthiasai ym mysg y lladron?
37 Ac efe a ddywedodd, Yr hwn a drugaredd a wnaeth efe. Yna yr Iesu a ddywedodd wrtho, Dos, a gwna yr un modd.
38 Ac fel yr oeddynt yn myned, efe a aeth i mewn i ryw bentref: a rhyw wraig o'r enw Martha a'i derbyniodd ef i'w thŷ.
39 Ac yr oedd ganddi chwaer a elwid Mair, yr hon hefyd a eisteddodd wrth draed yr Iesu, ac a glywsai ei air ef.
40 Eithr Martha a drallododd ynghylch llawer o wasanaeth, ac a ddaeth atto ef, ac a ddywedodd, Arglwydd, onid oes ots gennych fod fy chwaer wedi fy ngadael i wasanaethu yn unig? gofyn iddi felly fy nghynorthwyo.
41 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthi, Martha, Martha, yr wyt ti yn ofalus ac yn ofidus ynghylch llawer o bethau:
42 Eithr un peth sydd anghenrheidiol : a Mair a ddewisodd y rhan ddaionus honno, yr hon ni chymerir oddi wrthi.

PENNOD 11

1 A bu, fel yr oedd efe yn gweddio mewn rhyw le, wedi iddo beidio, un o'i ddisgyblion a ddywedodd wrtho, Arglwydd, dysg i ni weddio, megis y dysgodd Ioan hefyd i'w ddisgyblion.
2 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pan weddïoch, dywedwch, Ein Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, Sancteiddier dy enw. Deled dy deyrnas. Gwneler dy ewyllys, megis yn y nef, felly ar y ddaear.
3 Dyro i ni o ddydd i ddydd ein bara beunyddiol.
4 A maddeu i ni ein pechodau ; canys yr ydym ninnau hefyd yn maddau i bob un sydd yn ddyledus i ni. Ac nac arwain ni i demtasiwn; eithr gwared ni rhag drwg.
5 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa un o honoch a fyddo ganddo gyfaill, ac a â atto hanner nos, ac a ddywed wrtho, Gyfaill, rho fenthyg tair torth i mi;
6 Canys cyfaill i mi yn ei daith a ddaeth ataf, ac nid oes gennyf ddim i'w osod ger ei fron ef?
7 Ac efe o'r tu fewn a atteb ac a ddywed, Nac ofna fi: y mae y drws yn awr wedi ei gau, a'm plant gyd â mi yn y gwely; ni allaf godi a rhoi i ti.
8 Yr wyf yn dywedyd i chwi, Er na chyfyd efe a'i rhoddi, am ei fod yn gyfaill iddo, etto o herwydd ei bwysigrwydd efe a gyfyd, ac a rydd iddo gynifer ag sydd angen.
9 Ac yr wyf yn dywedyd i chwi, Gofynwch, a rhoddir i chwi; ceisiwch, a chwi a gewch; curwch, ac fe agorir i chwi.
10 Canys pob un a ofyno sydd yn derbyn; a'r hwn sydd yn ceisio, sydd yn cael; ac i'r neb a'i curo, yr agorir.
11 Os bydd mab yn gofyn fara i neb o honoch yr hwn sydd dad, a rydd efe garreg iddo? neu os gofyn pysgodyn, a rydd efe sarff iddo am bysgodyn?
12 Neu os gofyn efe wy, a offrym | ma efe iddo ysgorpion?
13 Os ydych chwi, gan hynny, yn ddrwg, yn gwybod sut i roi rhoddion da i'ch plant: pa faint mwy y rhydd eich Tad nefol yr Ysbryd Glân i'r rhai sy'n gofyn iddo?
14 Ac yr oedd efe yn bwrw allan gythraul, ac yr oedd yn fud. Ac wedi i'r diafol fyned allan, y mud a lefarodd ; a'r bobl a ryfeddasant.
15 Eithr rhai o honynt a ddywedasant, trwy Beelsebub penaf y cythreuliaid y mae efe yn bwrw allan gythreuliaid.
16 Ac eraill, gan ei demtio, a geisiasant ganddo arwydd o'r nef.
17 Ond efe, gan wybod eu meddyliau, a ddywedodd wrthynt, Pob teyrnas ymranedig yn ei herbyn ei hun a ddygir i anghyfannedd; a thŷ wedi ei rannu yn erbyn tŷ a syrth.
18 Os bydd Satan hefyd wedi ymrannu yn ei erbyn ei hun, pa fodd y saif ei deyrnas ef? am eich bod yn dywedyd fy mod i yn bwrw allan gythreuliaid trwy Beelsebub.
19 Ac os trwy Beelzebub yr wyf fi yn bwrw allan gythreuliaid, trwy bwy y mae eich meibion chwi yn eu bwrw hwynt allan? am hynny y byddant hwy yn farnwyr i chwi.
20 Ond os myfi â bys Duw sydd yn bwrw allan gythreuliaid, yn ddiau y daeth teyrnas Dduw arnoch chwi.
21 Pan gadwo dyn cryf arfog ei balas, ei eiddo sydd mewn heddwch:
22 Ond pan ddêl cryfach nag efe arno, a'i orchfygu, y mae efe yn cymryd oddi arno ei holl arfogaeth yn yr hon yr ymddiriedodd efe, ac a rannodd ei ysbail.
23 Yr hwn nid yw gyd â mi, sydd i'm herbyn : a'r hwn nid yw yn casglu gyd â mi, sydd yn gwasgaru.
24 Pan elo yr ysbryd aflan allan o ddyn, y mae efe yn rhodio trwy leoedd sychion, gan geisio gorffwystra; a chan gael dim, efe a ddywedodd, Dychwelaf i'm tŷ o'r lle y deuthum allan.
25 A phan ddêl, efe a'i cafodd hi wedi ei hysgubo a'i haddurno.
26 Yna y mae efe yn myned, ac yn cymmeryd atto saith yspryd amgenach nag ef ei hun; ac y maent yn myned i

mewn, ac yn trigo yno : a chyflwr diweddaf y dyn hwnnw sydd waeth na'r cyntaf.
27 A bu, tra yr oedd efe yn llefaru y pethau hyn, rhyw wraig o'r fintai a gododd ei llef, ac a ddywedodd wrtho, Bendigedig yw y groth a'th ddug di, a'r babau a sugnaist.
28 Eithr efe a ddywedodd, Ie yn hytrach, gwyn eu byd y rhai sydd yn gwrando gair Duw, ac yn ei gadw.
29 A phan gynnullodd y bobl yn dew, efe a ddechreuodd ddywedyd, Dyma genhedlaeth ddrwg: arwydd y maent yn ceisio; ac ni roddir arwydd iddo, ond arwydd Jonas y proffwyd.
30 Canys megis y bu Jonas yn arwydd i'r Ninefeaid, felly hefyd y bydd Mab y dyn i'r genhedlaeth hon.
31 Brenhines y deau a gyfyd yn y farn gyd â gwŷr y genhedlaeth hon, ac a'u condemnia hwynt: canys hi a ddaeth o eithafoedd y ddaear i wrando doethineb Solomon; ac wele yma fwy na Solomon.
32 Gwŷr Ninefe a gyfodant yn y farn gyd â'r genhedlaeth hon, ac a'i condemniant hi: canys edifarhasant wrth bregethu Jonas; ac wele, mwy na Jonas sydd yma.
33 Nid oes neb, wedi iddo oleuo canwyll, yn ei gosod mewn lle dirgel, nac o dan fwseli, ond ar ganhwyllbren, er mwyn i'r rhai a ddeuant weled y goleuni.
34 Goleuni y corph yw y llygad : am hynny pan fyddo dy lygad yn sengl, dy holl gorff hefyd sydd lawn o oleuni; ond pan fyddo dy lygad yn ddrwg, dy gorff hefyd sydd lawn o dywyllwch.
35 Gwylia gan hynny na fyddo y goleuni sydd ynot ti yn dywyllwch.
36 Os bydd dy holl gorph gan hynny yn llawn o oleuni, heb fod iddo ran yn dywyll, y cwbl a fydd lawn o oleuni, fel pan fyddo llewyrch canwyll yn goleuo i ti.
37 Ac fel yr oedd efe yn llefaru, rhyw Pharisead a attolygodd iddo giniawa gyd âg ef : ac efe a aeth i mewn, ac a eisteddodd i ymborth.
38 A phan welodd y Pharisead, efe a ryfeddodd nad oedd efe wedi ymolchi yn gyntaf cyn ciniaw.
39 A dywedodd yr Arglwydd wrtho, Yn awr yr ydych chwi Phariseaid yn glanhau y tu allan i'r cwpan a'r ddysgl; ond y mae eich rhan fewnol yn llawn o gigfran a drygioni.
40 Ffyliaid, oni wnaeth yr hwn sydd oddi allan yr hyn sydd oddi fewn hefyd?
41 Eithr yn hytrach rhoddwch elusen o'r cyfryw bethau ag sydd gennych; ac wele, pob peth sydd lân i chwi.
42 Ond gwae chwi, Phariseaid! canys yr ydych chwi yn degwm, mintys a rw, a phob math o lysiau, ac yn trosglwyddo barn a chariad Duw: y rhai hyn a ddylasech, a pheidio gadael y llall heb ei wneud.
43 Gwae chwi, Phariseaid! canys yr ydych yn caru yr eisteddleoedd uchaf yn y synagogau, a chyfarchion yn y marchnadoedd.
44 Gwae chwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr! oherwydd yr ydych fel beddau nad ydynt yn ymddangos, a'r rhai sy'n cerdded drostynt, nid ydynt yn ymwybodol ohonynt.
45 Yna un o'r cyfreithwyr a attebodd, ac a ddywedodd wrtho, Athro, fel hyn y dywedi yr wyt yn ein gwaradwyddo ninnau hefyd.
46 Ac efe a ddywedodd, Gwae chwi hefyd, gyfreithwyr! oherwydd yr ydych yn llwythog feichiau blinion i'w dwyn, ac nid ydych yn cyffwrdd â'r beichiau ag un o'ch bysedd.
47 Gwae chwi! canys yr ydych yn adeiladu beddau y proffwydi, a'ch tadau a'u lladdasant hwynt.
48 Yn wir yr ydych yn tystiolaethu eich bod yn caniatáu gweithredoedd eich tadau: canys hwy yn wir a'u lladdasant hwynt, ac yr ydych yn adeiladu eu beddau hwynt.
49 Am hynny hefyd y dywedodd doethineb Duw, Mi a anfonaf atynt broffwydi ac apostolion, a rhai ohonynt a laddant ac a erlidiant:
50 Fel y gofyno am waed yr holl broffwydi, y rhai a dywalltwyd er seiliad y byd, gan y genhedlaeth hon;
51 O waed Abel hyd waed Zacharias, yr hwn a ddifethodd rhwng yr allor a'r deml : yn wir meddaf i chwi, Y mae yn ofynol i'r genhedlaeth hon.
52 Gwae chwi, gyfreithwyr! canys chwi a dynasoch ymaith allwedd gwybodaeth: nid aethoch i mewn ynoch eich hunain, a'r rhai oedd yn myned i mewn a rwystrasoch.
53 Ac fel yr oedd efe yn dywedyd y pethau hyn wrthynt, yr ysgrifenyddion a'r Phariseaid a ddechreuasant erfyn arno ef yn ddirfawr, a'i ysgogi i lefaru am lawer o bethau:
54 Yn disgwyl amdano, ac yn ceisio dal rhywbeth o'i enau ef, er mwyn iddynt ei gyhuddo.

PENNOD 12

1 Yn y cyfamser, wedi ymgynull ynghyd lliaws dirifedi o bobl, fel yr oeddynt yn sathru ar ei gilydd, efe a ddechreuodd ddywedyd wrth ei ddisgyblion yn gyntaf oll, Gochelwch rhag surdoes y Phariseaid, yr hwn yw rhagrith.
2 Canys nid oes dim a orchuddir, ni ddatguddir; nac cudd, ni wyddys.
3 Am hynny pa beth bynnag a lefarasoch mewn tywyllwch, a glywir yn y goleuni; a'r hyn a ddywedasoch yn y glust mewn closau, a gyhoeddir ar bennau'r tai.
4 Ac yr wyf yn dywedyd i chwi fy nghyfeillion, Nac ofnwch y rhai sydd yn lladd y corph, ac wedi hyny nid oes ganddynt mwyach a allant wneuthur.
5 Ond rhag-rybuddiaf chwi pwy a ofnwch: Ofnwch yr hwn, wedi iddo ladd, sydd â'r gallu i fwrw i uffern; ie, meddaf i chwi, Ofnwch ef.
6 Onid yw pum aderyn y to wedi eu gwerthu yn ddwy ffyrling, ac nid oes un ohonynt wedi ei anghofio gerbron Duw?
7 Ond hyd yn oed union flew eich pen sydd wedi eu rhifo. Nac ofna gan hynny: yr ydych yn fwy gwerthfawr na llawer o adar y to.
8 Ac meddaf i chwi, Pwy bynnag a'm cyffes i gerbron dynion, Mab y dyn hefyd a gyffesant gerbron angylion Duw:
9 Eithr yr hwn sydd yn fy ngwadu i ger bron dynion, a wadir o flaen angylion Duw.
10 A phwy bynnag a ddywedo air yn erbyn Mab y dyn, fe a faddeuir iddo: ond i'r hwn a gablu yn erbyn yr Yspryd Glân, ni faddeuir.
11 A phan ddônt â chwi i'r synagogau, ac at ynadon, a phwerau, peidiwch â meddwl sut na pha beth a atebwch, neu beth a ddywedwch:
12 Canys yr Yspryd Glân a ddysg i chwi yn yr un awr yr hyn a ddylech ei ddywedyd.
13 Ac un o'r fintai a ddywedodd wrtho, Athro, dywed wrth fy mrawd, am rannu'r etifeddiaeth â mi.
14 Ac efe a ddywedodd wrtho, Ddyn, pwy a'm gwnaeth i yn farnwr neu yn rannwr arnat?

15 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Gwyliwch, a gwyliwch rhag trachwant: canys nid yw bywyd dyn yn cynnwys helaethrwydd y pethau sydd ganddo.
16 Ac efe a lefarodd ddameg wrthynt, gan ddywedyd, Tir rhyw gyfoethog a ddygodd allan yn helaeth:
17 Ac efe a feddyliodd ynddo ei hun, gan ddywedyd, Beth a wnaf, gan nad oes gennyf le i roddi fy ffrwythau?
18 Ac efe a ddywedodd, Hyn a wnaf: tynnaf fy ysguboriau i lawr, ac adeiladaf fwy; ac yno y rhoddaf fy holl ffrwythau a'm heiddo.
19 A dywedaf wrth fy enaid, Enaid, y mae gennyt nwyddau lawer er ys blynyddau; cymer esmwythdra, bwyta, yf, a bydd lawen.
20 Ond Duw a ddywedodd wrtho, Ynfyd, y nos hon y gofynir dy enaid gennyt: yna pwy fydd y pethau hynny a ddarparaist ti?
21 Felly y mae'r hwn sydd yn gosod trysor iddo ei hun, ac nid yw o gyfoethog i Dduw.
22 Ac efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Am hynny meddaf i chwi, Na feddyliwch am eich einioes, beth a fwytewch; nac am y corph, yr hyn a wisgwch.
23 Y mae'r bywyd yn fwy na chig, a'r corff yn fwy na dillad.
24 Ystyriwch y cigfrain : canys nid ydynt yn hau nac yn medi; nad oes ganddynt stordy nac ysgubor; a Duw sydd yn eu porthi hwynt: pa faint mwy gwell wyt ti na'r ehediaid?
25 A pha un ohonoch â meddwl a all ychwanegu un cufydd at ei faint?
26 Os na ellwch chwi wneuthur y peth lleiaf, paham y meddyliwch am weddill?
27 Ystyriwch y lilïau sut y maent yn tyfu: nid ydynt yn llafurio, nid ydynt yn nyddu; ac etto yr wyf yn dywedyd i chwi, na wisgwyd Solomon yn ei holl ogoniant fel un o'r rhai hyn.
28 Os felly y dillada Duw y glaswelltyn, yr hwn sydd heddyw yn y maes, ac yfory wedi ei fwrw i'r ffwrn; pa faint mwy y dillada efe chwi, chwi o ychydig ffydd?
29 Ac na cheisiwch beth a fwytewch, neu beth a yfaoch, ac na fyddwch ammheus.
30 Canys y pethau hyn oll y mae cenhedloedd y byd yn eu ceisio: a'ch Tad a ŵyr fod arnoch angen y pethau hyn.
31 Eithr yn hytrach ceisiwch deyrnas Dduw; a'r holl bethau hyn a chwanegir atoch.
32 Nac ofna, y praidd bach; canys daioni eich Tad yw rhoddi y deyrnas i chwi.
33 Gwerthwch yr hyn sydd gennych, a rhoddwch elusen; darparwch i chwi eich hunain sachau nad ydynt yn heneiddio, yn drysor yn y nefoedd nad yw'n methu, lle nad oes lleidr yn nesáu, ac na llygru gwyfyn.
34 Canys lle y mae eich trysor, yno hefyd y bydd eich calon.
35 Bydded eich lwynau wedi ymwregysu o amgylch, a'ch goleuadau yn llosgi;
36 A chwithau eich hunain yn gyffelyb i wŷr yn disgwyl eu harglwydd, pan ddychwelo efe o'r briodas; fel pan ddelo a churo, yr agoront iddo ar unwaith.
37 Gwyn eu byd y gweision hynny, y rhai a gaiff yr arglwydd pan ddêl yn gwylio: yn wir meddaf i chwi, efe a ymwregyso, ac a wna iddynt eistedd i ymborth, ac a ddaw allan ac a'u gwasanaetho hwynt.
38 Ac os daw efe yn yr ail wyliadwriaeth, neu os daw yn y drydedd wyliadwriaeth, a'u cael hwynt felly, gwyn eu byd y gweision hynny.
39 A gwybydd hyn, pe gwybuasai gwr y tŷ pa awr y deuai y lleidr, y buasai efe yn gwylio, ac na adawsai i'w dŷ gael ei dorri trwodd.
40 Byddwch chwithau barod hefyd : canys y mae Mab y dyn yn dyfod ar awr heb feddwl.
41 Yna y dywedodd Pedr wrtho, Arglwydd, ai wrthym ni yr wyt ti yn llefaru y ddameg hon, neu wrth bawb?
42 A dywedodd yr Arglwydd, Pwy gan hynny yw y goruchwyliwr ffyddlon a doeth hwnnw, yr hwn a wna ei arglwydd yn llywodraethwr ar ei dŷ, i roddi iddynt eu cyfran o ymborth yn ei bryd?
43 Gwyn ei fyd y gwas hwnnw, yr hwn a gaiff ei arglwydd pan ddêl yn gwneuthur felly.
44 Yn wir meddaf i chwi, y gwnelo efe ef yn llywodraethwr ar yr hyn oll sydd ganddo.
45 Ond os dywed y gwas hwnnw yn ei galon, Y mae fy arglwydd yn oedi ei ddyfodiad; a dechreu curo y gweision a'r morwynion, a bwyta ac yfed, a meddwi;
46 Bydd arglwydd y gwas hwnnw yn dod mewn dydd nad yw'n edrych amdano, ac ar awr nad yw'n ymwybodol ohono, a bydd yn ei dorri'n wan, ac yn penodi iddo ei ran gyda'r anghredinwyr.
47 A'r gwas hwnnw, yr hwn a wybu ewyllys ei arglwydd, ac nis paratôdd ei hun, ac ni wnaeth yn ôl ei ewyllys, a gurir â llawer o streipiau.
48 Eithr yr hwn ni wybu, ac a gyflawnodd bethau teilwng o riwiau, a gurir ag ychydig o riwiau. Canys i bwy bynnag y rhoddir llawer, ganddo ef y gofynir yn helaeth: ac i'r hwn y troseddodd dynion lawer, ganddo ef y gofynnant hwy fwyaf.
49 Daethum i anfon tân ar y ddaear; a pha beth a wnaf, os yw wedi ei enynu eisoes?
50 Eithr y mae gennyf fi fedydd i'm bedyddio ag ef; a pha fodd y'm caethiwo nes ei gyflawni !
51 Tybiwch chwi fy mod i wedi dyfod i roddi tangnefedd ar y ddaear? Rwy'n dweud wrthych, Nage; ond yn hytrach rhannu:
52 Canys o hyn allan bydd pump yn un tŷ wedi eu rhannu, tri yn erbyn dau, a dau yn erbyn tri.
53 Y tad a rennir yn erbyn y mab, a'r mab yn erbyn y tad; y fam yn erbyn y ferch, a'r ferch yn erbyn y fam; y fam-yng-nghyfraith yn erbyn ei merch-yng-nghyfraith, a'r ferch yng nghyfraith yn erbyn ei mam-yng-nghyfraith.
54 Ac efe a ddywedodd hefyd wrth y bobl, Pan weloch gwmwl yn codi o'r gorllewin, yn ebrwydd y dywedwch, Y mae cawod yn dyfod; ac felly y mae.
55 A phan weloch y deheuwynt yn chwythu, chwi a ddywedwch, Bydd gwres; ac y mae yn dyfod i ben.
56 Rhagrithwyr, chwi a ellwch ddirnad wyneb y nefoedd a'r ddaear; ond pa fodd nad ydych yn dirnad yr amser hwn?
57 Ie, a phaham nad ydych yn barnu yr hyn sydd uniawn?
58 Pan elych gyd â'th elyn i'r ynad, fel yr wyt yn y ffordd, dyro ddiwydrwydd i'th waredu oddi wrtho; rhag iddo dy hudo at y barnwr, a'r barnwr dy drosglwyddo i'r swyddog, a'r swyddog dy fwrw i garchar.
59 Yn wir, 'rwy'n dweud wrthyt, paid â mynd oddi yno, nes talu'r gwiddonyn olaf un.

PENNOD 13

1 Yr oedd yn bresennol y pryd hwnnw rai a fynegasant iddo am y Galileaid, y rhai y cymmysgasai Pilat waed â'u haberthau.
2 A'r Iesu gan atteb a ddywedodd wrthynt, Tybiwch chwi fod y Galileaid hyn yn bechaduriaid goruwch yr holl Galileaid, am iddynt ddioddef y cyfryw bethau?
3 Yr wyf yn dywedyd wrthych, Nage : eithr, oni edifarhewch, chwi oll hefyd a ddifethir.
4 Neu y deunaw hynny, ar y rhai y syrthiodd y tŵr yn Siloam, ac a'u lladdodd hwynt, a dybygwch chwi mai pechaduriaid oeddynt goruwch pawb oedd yn trigo yn Ierusalem?
5 Yr wyf yn dywedyd wrthych, Nage : eithr oni edifarhewch, chwi oll hefyd a ddifethir.
6 Llefarodd hefyd y ddameg hon; Yr oedd gan ddyn ffigysbren wedi ei blannu yn ei winllan; ac efe a ddaeth ac a geisiodd ffrwyth arni, ac ni chafodd.
7 Yna y dywedodd efe wrth wisgwraig ei winllan, Wele, y tair blynedd hyn yr wyf yn dyfod i geisio ffrwyth ar y ffigysbren hwn, ac ni chefais ddim: tor ef; paham y mae yn llethu y ddaear?
8 Ac efe a attebodd iddo, Arglwydd, gad iddi eleni hefyd, hyd oni chloddia fi a'i tail.
9 Ac os dygo ffrwyth, yn dda: ac onid e, yna wedi hynny ti a'i torr ef i lawr.
10 Ac yr oedd efe yn dysgu yn un o'r synagogau ar y Saboth.
11 Ac wele, gwraig oedd a chanddi yspryd llesgedd ddeunaw mlynedd, ac a ymgrymodd, ac ni allai yn un modd ymddyrchafu.
12 A'r Iesu pan ei gwelodd, efe a'i galwodd hi atto, ac a ddywedodd wrthi, O wraig, yr wyt yn rhydd oddi wrth dy lesgedd.
13 Ac efe a osododd ei ddwylaw arni: ac yn ebrwydd y gwnaed hi yn uniawn, ac a ogoneddodd Dduw.
14 A thywysog y synagog a attebodd yn ddig, am ddarfod i'r Iesu iachau ar y dydd Sabboth, ac a ddywedodd wrth y bobl, Chwe diwrnod y mae i ddynion weithio: ynddynt gan hynny deuwch, ac iacheirwch, ac nid ar y. dydd sabbath.
15 Yna yr Arglwydd a attebodd iddo, ac a ddywedodd, Rhagrithiwr, onid yw pob un ohonoch ar y Saboth yn gollwng ei ych na'i asyn oddi ar y geuell, ac yn ei arwain ymaith i ddyfrhau?
16 Ac oni ddylai y wraig hon, a hithau yn ferch i Abraham, yr hon a rwymodd Satan, wele, y deunaw mlynedd hyn, gael ei rhyddhau o'r rhwymyn hwn ar y dydd Saboth?
17 Ac wedi iddo ddywedyd y pethau hyn, ei holl elynion a gywilyddiodd: a'r holl bobl a lawenychasant am yr holl bethau gogoneddus a wnaethid trwyddo ef.
18 Yna y dywedodd efe, I ba beth y mae teyrnas Dduw yn debyg? ac i ba beth y cyffelybaf hi?
19 Tebyg yw i ronyn o had mwstard, yr hwn a gymmerth dyn, ac a'i bwriodd i'w ardd; a thyfodd, ac a chwyrodd bren mawr; ac ehediaid yr awyr a letyasant yn ei changau.
20 Ac efe a ddywedodd drachefn, I ba beth y cyffelybaf deyrnas Dduw?
21 Y mae fel surdoes, yr hon a gymmerodd gwraig ac a guddiodd mewn tri mesur o fwyd, hyd oni surdoes y cwbl.
22 Ac efe a aeth trwy y dinasoedd a'r pentrefydd, gan ddysgu, ac a ymdeithiodd tua Ierusalem.
23 Yna y dywedodd un wrtho, Arglwydd, ai ychydig sydd gadwedig? Ac efe a ddywedodd wrthynt,
24 Ymdrechwch fyned i mewn wrth y porth cyfyng : canys llawer, meddaf i chwi, a geisiant fyned i mewn, ac ni allant.
25 Pan gyfodo meistr y tŷ, a chau at y drws, a chwithau ddechrau sefyll y tu allan, a churo wrth y drws, gan ddywedyd, Arglwydd, Arglwydd, agor i ni; ac efe a atteb ac a ddywed wrthych, Ni wn i chwi o ba le yr ydych.
26 Yna y dechreuwch ddywedyd, Nyni a fwyttasom ac a yfasom yn dy ŵydd di, ac a ddysgaist yn ein heolydd.
27 Eithr efe a ddywed, Yr wyf yn dywedyd wrthych, ni wn i chwi o ba le yr ydych ; Ciliwch oddi wrthyf, holl weithredwyr anwiredd.
28 Bydd wylofain a rhincian dannedd, pan welwch Abraham, ac Isaac, a Jacob, a'r holl broffwydi, yn nheyrnas Dduw, a chwithau yn bwrw allan.
29 A hwy a ddeuant o'r dwyrain, ac o'r gorllewin, ac o'r gogledd, ac o'r deau, ac a eisteddant yn nheyrnas Dduw.
30 Ac wele, y rhai olaf a fydd gyntaf, a'r rhai cyntaf a fydd olaf.
31 Y dydd hwnnw y daeth rhai o'r Phariseaid, gan ddywedyd wrtho, Dos allan, a dos oddi yma: canys Herod a'th ladd.
32 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ewch, a dywedwch wrth y llwynog hwnnw, Wele, yr wyf yn bwrw allan gythreuliaid, ac yr wyf yn gwneud iachâd heddiw ac yfory, a'r trydydd dydd byddaf yn berffeithir.
33 Er hynny rhaid i mi rodio heddyw, ac yfory, a'r dydd yn canlyn: canys ni ddichon fod prophwyd yn darfod o Jerwsalem.
34 O Ierusalem, Ierusalem, yr hon sydd yn lladd y prophwydi, ac yn llabyddio y rhai a anfonwyd attat; pa mor aml y byddwn wedi casglu dy blant ynghyd, fel y mae iâr yn casglu ei hepil dan ei hadenydd, ac ni fyddech!
35 Wele, eich tŷ a adawyd i chwi yn anghyfannedd : ac yn wir meddaf i chwi, Ni'm gwelwch, hyd oni ddelo yr amser y dywedwch, Bendigedig yw yr hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd.

PENNOD 14

1 A bu, fel yr oedd efe yn myned i dŷ un o'r pennaf Phariseaid i fwyta bara ar y dydd Saboth, hwy a wyliasant ef.
2 Ac wele, rhyw ddyn o'i flaen ef a'r diferyn ohono.
3 A'r Iesu a attebodd, ac a lefarodd wrth y cyfreithwyr a'r Phariseaid, gan ddywedyd, Ai cyfreithlon iachau ar y dydd Saboth?
4 A hwy a ddaliasant eu tangnefedd. Ac efe a'i cymerth ef, ac a'i hiachaodd ef, ac a'i gollyngodd ef;
5 Ac a atebodd iddynt, gan ddywedyd, Pa un ohonoch a fydd a asyn neu ych yn syrthio i bydew, ac ni's tyn ef allan ar unwaith ar y dydd Saboth?
6 Ac ni allasent ei atteb drachefn i'r pethau hyn.
7 Ac efe a osododd allan ddameg i'r rhai a wahoddasid, wrth nodi pa fodd yr oeddynt yn dewis y prif ystafelloedd; gan ddywedyd wrthynt,
8 Pan wahodder di gan neb i briodas, nac eistedd yn yr ystafell oruchaf; rhag i ŵr mwy anrhydeddus na thi gael ei wahodd ganddo;

9 A deued yr hwn a orchmynnodd i ti ac yntau, a dywedyd wrthyt, Dyro le i'r dyn hwn; a dechreua gyda chywilydd gymmeryd yr ystafell isaf.
10 Ond pan wahodder di, dos ac eistedd i lawr yn yr ystafell isaf; fel pan ddelo'r hwn a'th orchmynnodd, y dywedo efe wrthyt, Gyfaill, dos i fyny yn uwch: yna y byddi i ti addoli yng ngŵydd y rhai sy'n eistedd gyda thi.
11 Canys pwy bynnag a'i dyrchafo ei hun, a ostyngir; a'r hwn a'i darostyngo ei hun, a ddyrchefir.
12 Yna y dywedodd efe hefyd wrth yr hwn a'i gorchmynnodd, Pan wnei giniaw neu swper, na alw dy gyfeillion, na'th frodyr, na'th geraint, na'th gymydogion cyfoethog; rhag iddynt hwythau hefyd erfyn arnat drachefn, a derbyn tâl i ti.
13 Ond pan fyddo gennyt wledd, galw y tlodion, y rhai anafus, y cloff, y deillion:
14 A byddi bendigedig; canys ni allant eu had-dalu i ti: canys yn adgyfodiad y cyfiawn a delir i ti.
15 A phan glybu un o'r rhai oedd yn eistedd gyd âg ef y pethau hyn, efe a ddywedodd wrtho, Gwyn ei fyd yr hwn a fwytao fara yn nheyrnas Dduw.
16 Yna y dywedodd efe wrtho, Rhyw ŵr a wnaeth swper mawr, ac a archodd lawer:
17 Ac a anfonodd ei was ar amser swper i ddywedyd wrth y rhai a wahoddasid, Deuwch; canys y mae pob peth yn awr yn barod.
18 A hwy oll ag un cydsyniad a ddechreuasant wneuthur esgus. Y cyntaf a ddywedodd wrtho, Mi a brynais ddarn o dir, ac y mae yn rhaid imi fyned i'w weled: attolwg a'm hesgusodir.
19 Ac un arall a ddywedodd, Mi a brynais bum iau o ychen, ac yr wyf yn myned i'w profi hwynt: attolwg i ti fy esgusodi.
20 Ac un arall a ddywedodd, Priodais wraig, ac am hynny ni allaf ddyfod.
21 Felly y gwas hwnnw a ddaeth, ac a fynegodd i'w arglwydd y pethau hyn. Yna digio meistr y tŷ a ddywedodd wrth ei was, Dos allan ar frys i heolydd a heolydd y ddinas, a dwg i mewn yma y tlawd, a'r anafus, a'r atalfa, a'r deillion.
22 A'r gwas a ddywedodd, Arglwydd, gwnaed fel y gorchymynnaist ti, ac etto y mae lle.
23 A dywedodd yr arglwydd wrth y gwas, Dos allan i'r priffyrdd a'r cloddiau, a gorfu iddynt ddyfod i mewn, fel y llanwer fy nhŷ.
24 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, Na chaiff neb o'r gwŷr hynny a wahoddasid flas o'm swpper i.
25 A daeth tyrfaoedd mawr gydag ef: ac efe a drodd, ac a ddywedodd wrthynt,
26 Os daw neb ataf fi, heb gasâu ei dad, a'i fam, a'i wraig, a'i blant, a brodyr, a chwiorydd, ie, a'i einioes ei hun hefyd, ni ddichon efe fod yn ddisgybl i mi.
27 A phwy bynnag nid yw yn dwyn ei groes ef, ac yn dyfod ar fy ôl i, ni ddichon fod yn ddisgybl i mi.
28 Canys pa un ohonoch sydd yn bwriadu adeiladu tŵr, nid yw yn eistedd yn gyntaf, ac yn cyfrif y gost, a oes ganddo ddigon i'w orffen?
29 Rhag iddo osod y sylfaen, a heb allu ei gorphen, fod pawb a'i gwelant yn dechrau ei watwar,
30 Gan ddywedyd, Y gŵr hwn a ddechreuodd adeiladu, ac ni allodd orffen.
31 Neu pa frenin, yn myned i ryfela yn erbyn brenin arall, nid yw yn eistedd yn gyntaf, ac yn ymgynghori a all efe â deng mil gyfarfod â'r hwn sydd yn ei erbyn ef ag ugain mil?
32 Neu, tra bo'r llall gryn bellter i ffwrdd, y mae'n anfon llysgennad, ac yn dymuno amodau heddwch.
33 Felly yr un modd, pwy bynnag sydd o honoch yr hwn nid yw yn cefnu ar yr hyn oll sydd ganddo, ni ddichon efe fod yn ddisgybl i mi.
34 Da yw halen: ond os collodd yr halen ei flas, â pha beth y mae i'w flasu?
35 Nid yw yn addas i'r tir, nac i'r tail; ond dynion yn ei fwrw allan. Yr hwn sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandawed.

PENNOD 15

1 Yna nesaodd yr holl publicanod a'r pechaduriaid ato, i'w wrando.
2 A'r Phariseaid a'r ysgrifenyddion a grwgnachasant, gan ddywedyd, Y mae hwn yn derbyn pechaduriaid, ac yn bwytta gyd â hwynt.
3 Ac efe a lefarodd y ddameg hon wrthynt, gan ddywedyd,
4 Pa ŵr o honoch, a chanddo gant o ddefaid, os coll efe un o honynt, nad yw yn gadael y naw deg a naw a thrigain yn yr anialwch, ac yn myned ar ôl yr hwn a gollwyd, hyd oni chaffo efe hi?
5 Ac wedi iddo ei gael, efe a'i gosododd ar ei ysgwyddau, gan lawenhau.
6 A phan ddaeth adref, y mae efe yn galw ei gyfeillion a'i gymmydogion ynghyd, gan ddywedyd wrthynt, Llawenhewch gyd â mi; canys cefais fy nefaid oedd yn golledig.
7 Yr wyf yn dywedyd i chwi, yr un modd y bydd llawenydd yn y nef ar un pechadur a edifarhao, mwy nag ar naw deg a naw o gyfiawnion, y rhai nid oes arnynt angen edifeirwch.
8 Naill ai pa wraig a chanddi ddeg darn o arian, os coll hi un darn, nad yw yn goleuo canwyll, ac yn ysgubo y tŷ, ac yn ceisio yn ddyfal hyd oni chaffo hi?
9 Ac wedi iddi ei chael, hi a alw ei chyfeillesau a'i chymydogion ynghyd, gan ddywedyd, Llawenhewch gyd â mi; canys cefais y darn a gollais.
10 Yr un modd, meddaf i chwi, y mae llawenydd yng ngŵydd angylion Duw dros un pechadur a edifarha.
11 Ac efe a ddywedodd, Yr oedd gan ddyn ddau fab:
12 A dywedodd yr ieuangaf o honynt wrth ei dad, O Dad, dyro i mi y rhan o'r eiddo sydd i mi. Ac efe a rannodd iddynt ei fywoliaeth.
13 Ac ymhen ychydig ddyddiau wedi i'r mab ieuangaf gasglu ynghyd, a mynd ar ei daith i wlad bell, ac yno gwastraffu ei sylwedd â bywoliaeth terfysglyd.
14 Ac wedi iddo dreulio y cwbl, newyn mawr a gyfododd yn y wlad honno; a dechreuodd fod mewn eisiau.
15 Ac efe a aeth ac a ymlynodd wrth ddinesydd o'r wlad honno; ac a'i hanfonodd i'w faesydd i borthi moch.
16 Ac efe a fyddai wedi llenwi ei fol â'r plisg a fwytaodd y moch: ac ni roddodd neb iddo.
17 A phan ddaeth efe atto ei hun, efe a ddywedodd, Sawl gwas cyflog o eiddo fy nhad sydd â digon o fara ac yn arbed, ac yr wyf fi yn marw o newyn!
18 Mi a godaf ac a af at fy nhad, ac a ddywedaf wrtho, O Dad, pechais yn erbyn y nef, ac o'th flaen di,

19 Ac nid wyf mwyach deilwng i'm galw yn fab i ti: gwna fi fel un o'th weision cyflog.
20 Ac efe a gyfododd, ac a ddaeth at ei dad. Ond pan oedd eto gryn bellter i ffwrdd, ei dad a'i gwelodd, ac a dosturiodd, ac a redodd, ac a syrthiodd ar ei wddf, ac a'i cusanodd ef.
21 A'r mab a ddywedodd wrtho, O Dad, pechais yn erbyn y nef, ac yn dy olwg di, ac nid wyf mwyach deilwng i'm galw yn fab i ti.
22 Ond y tad a ddywedodd wrth ei weision, Dygwch allan y wisg oreu, a gwisgwch hi; a rhoddes fodrwy ar ei law, ac esgidiau am ei draed:
23 A dygwch yma y llo bras, a lladdwch ef; a bwytawn, a byddwn lawen:
24 Canys hwn fu farw fy mab, ac y mae yn fyw drachefn; collwyd ef, a cheir ef. A dechreuasant fod yn llawen.
25 A'i fab hynaf ef oedd yn y maes: ac fel yr oedd efe yn nesau ac yn nesu at y tŷ, efe a glywodd beroriaeth a dawnsio.
26 Ac efe a alwodd ar un o'r gweision, ac a ofynodd beth oedd ystyr y pethau hyn.
27 Ac efe a ddywedodd wrtho, Dy frawd a ddaeth; a'th dad a laddodd y llo tew, am iddo ei dderbyn yn ddiogel ac yn iach.
28 Ac efe a ddigiodd, ac ni fynnai fyned i mewn: am hynny ei dad a ddaeth allan, ac a ymbiliodd ag ef.
29 Ac efe a attebodd wrth ei dad, Wele, y blynyddau lawer hyn yr ydwyf fi yn dy wasanaethu di, ac ni throseddais erioed dy orchymyn: ac er hynny ni roddaist fynn i mi, er mwyn ymhyfrydu wrth fy nghyfeillion.
30 Ond cyn gynted ag y daeth hwn dy fab, yr hwn a ysodd dy fywoliaeth â phuteiniaid, ti a leddaist iddo y llo wedi ei besgi.
31 Ac efe a ddywedodd wrtho, Fab, yr wyt ti gyda mi byth, a'r hyn oll sydd gennyf, eiddot ti yw'r cwbl sydd gennyf.
32 Cyfaddas oedd i ni ymhyfrydu, a bod yn llawen: canys hwn a fu farw dy frawd, ac y mae yn fyw drachefn; ac a gollwyd, ac a geir.

PENNOD 16

1 Ac efe a ddywedodd hefyd wrth ei ddisgyblion, Yr oedd rhyw ŵr cyfoethog, yr hwn a stiward; a chyhuddwyd yr un iddo ei fod wedi gwastraffu ei nwyddau.
2 Ac efe a'i galwodd ef, ac a ddywedodd wrtho, Pa fodd yr wyf yn clywed hyn ohonot ti? rho gyfrif o'th stiwardiaeth; canys ni elli fod yn stiward mwyach.
3 Yna y goruchwyliwr a ddywedodd ynddo ei hun, Beth a wnaf? canys fy arglwydd sydd yn cymryd oddi wrthyf y stiwardiaeth: ni allaf gloddio; i erfyn y mae arnaf gywilydd.
4 Yr wyf wedi penderfynu beth i'w wneud, er mwyn iddynt, wedi i mi gael fy ngosod allan o'r stiwardiaeth, fy nerbyn i'w tai.
5 Felly efe a alwodd bob un o ddyledwyr ei arglwydd ato, ac a ddywedodd wrth y cyntaf, Pa faint sydd arnat ti i'm harglwydd?
6 Ac efe a ddywedodd, Cant mesur o olew. Ac efe a ddywedodd wrtho, Cymer dy bil, ac eistedd ar frys, ac ysgrifenna ddeg a deugain.
7 Yna y dywedodd efe wrth un arall, A pha faint sydd arnat ti? Ac efe a ddywedodd, Cant mesur o wenith. Ac efe a ddywedodd wrtho, Cymer dy bil, ac ysgrifenna bedwar ugain.
8 A'r arglwydd a ganmolodd y goruchwyliwr anghyfiawn, am iddo wneuthur yn ddoeth: canys doethach yw plant y byd hwn yn eu cenhedlaeth hwy na meibion y goleuni.
9 Ac yr wyf yn dywedyd i chwi, Gwnewch i chwi eich hunain gyfeillion i fammon anghyfiawnder ; fel, pan fethoch, y derbyniant chwi i drigfannau tragywyddol.
10 Yr hwn sydd ffyddlon yn yr hyn sydd leiaf, sydd ffyddlon hefyd mewn llawer : a'r hwn sydd anghyfiawn yn y lleiaf, sydd anghyfiawn hefyd mewn llawer.
11 Os na buoch gan hynny yn ffyddlon yn y mammon anghyfiawn, pwy a ymddiried y gwir gyfoeth i chwi?
12 Ac oni buoch ffyddlawn yn yr hyn sydd eiddo dyn arall, pwy a rydd i chwi yr hyn sydd eiddot ti?
13 Ni ddichon gwas wasanaethu dau feistr : canys naill ai efe a gasa y naill, ac a gâr y llall; neu fel arall bydd yn gafael yn y naill, ac yn dirmygu'r llall. Ni ellwch wasanaethu Duw a mammon.
14 A'r Phariseaid hefyd, y rhai oedd gybyddus, a glywsant yr holl bethau hyn: a hwy a'i gwatwarasant ef.
15 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Chwychwi yw y rhai sydd yn cyfiawnhau eich hunain ger bron dynion; eithr Duw a adwaen eich calonnau chwi: canys yr hyn sydd uchel ei barch ymhlith dynion, sydd ffiaidd yng ngolwg Duw.
16 Y gyfraith a'r prophwydi oedd hyd loan : er hyny y mae teyrnas Dduw yn cael ei phregethu, a phawb yn pwyso arni.
17 A haws yw i nef a daear fyned heibio, nag i un teitl o'r gyfraith fethu.
18 Y neb a roddo ymaith ei wraig, ac a briodo un arall, sydd yn godinebu: a phwy bynnag a briodo yr hon a ddisoder oddi wrth ei gŵr, sydd yn godinebu.
19 Yr oedd rhyw ddyn cyfoethog, yr hwn oedd wedi ei wisgo â phorffor a lliain main, ac yn gwneuthur yn foethus beunydd.
20 Ac yr oedd rhyw gardotyn o'r enw Lasarus, yr hwn oedd wedi ei osod wrth ei borth ef, yn llawn o ddoluriau,
21 Ac yn dymuno ymborth i'r briwsion a syrthiasai oddi ar fwrdd y gwr goludog: hefyd y cwn a ddaethant ac a lyfu ei ddoluriau ef.
22 A bu farw y cardotyn, ac a gludwyd gan yr angelion i fynwes Abraham: y gwr goludog hefyd a fu farw, ac a gladdwyd;
23 Ac yn uffern efe a ddyrchafodd ei lygaid, mewn poenedigaethau, ac a wêl Abraham o hirbell, a Lazarus yn ei fynwes.
24 Ac efe a lefodd ac a ddywedodd, O Dad Abraham, trugarhâ wrthyf, ac anfon Lazarus, fel y trochi blaen ei fys mewn dwfr, ac oeri fy nhafod; canys poenydir fi yn y fflam hon.
25 Eithr Abraham a ddywedodd, Mab, cofia ddarfod i ti yn dy oes gael dy bethau da, a'r un modd Lasarus bethau drwg: eithr yn awr efe a gafodd gysur, a thi a boenydiodd.
26 Ac heblaw hyn oll, rhyngom ni a thithau y mae gagendor mawr wedi ei osod: fel na all y rhai a fynnent fyned heibio i chwi; ni allant ychwaith drosglwyddo i ni, a fyddai'n dod oddi yno.
27 Yna y dywedodd efe, Gan hynny, atolwg, yr anfonech ef i dŷ fy nhad:
28 Canys y mae i mi bump o frodyr; fel y tystiolaetho efe iddynt, rhag iddynt hwythau ddyfod i'r lle poenedigaeth hwn.

29 Abraham a ddywedodd wrtho, Y mae ganddynt Moses a'r prophwydi; gadewch iddynt eu clywed.
30 Ac efe a ddywedodd, Nage, tad Abraham : eithr os aeth un attynt oddi wrth y meirw, hwy a edifarhânt.
31 Ac efe a ddywedodd wrtho, Oni wrandawant ar Moses a'r prophwydi, ni chânt eu hargyhoeddi, er i un gyfodi oddi wrth y meirw.

PENNOD 17

1 Yna y dywedodd efe wrth y disgyblion, Anmhosibl yw, ond y daw tramgwyddau: ond gwae ef, trwy yr hwn y deuant!
2 Gwell iddo ef oedd crogi maen melin am ei wddf, a thaflu i'r môr, na throseddu ar un o'r rhai bychain hyn.
3 Gwyliwch i chwi eich hunain : os camwedda dy frawd i'th erbyn, cerydda ef ; ac os edifarha efe, maddeu iddo.
4 Ac os efe a drosedda i'th erbyn seithwaith yn y dydd, a seithwaith yn y dydd a ddychwel atat ti, gan ddywedyd, Yr wyf yn edifarhau; ti a faddeu iddo.
5 A'r apostolion a ddywedasant wrth yr Arglwydd, Cynyddwch ein ffydd.
6 A'r Arglwydd a ddywedodd, Pe byddai gennyt ffydd megis gronyn o had mwstard, chwi a ddywedech wrth y sycamin-bren hwn, Tynnir di wrth y gwreiddyn, a'th blannwyd yn y môr; a dylai ufuddhau i chi.
7 Ond pa un ohonoch, a chanddo was yn aredig neu yn porthi anifeiliaid, a ddywed wrtho yn awr, wedi iddo ddyfod o'r maes, Dos ac eistedd i ymborth?
8 Ac na ddywed yn hytrach wrtho, Paratoa yr hyn y caf i swpera, a gwregysa dy hun, a gwasanaetha fi, nes bwyta ac yfed; ac wedi hynny y bwytei ac a yfant?
9 A ydyw efe yn diolch i'r gwas hwnnw am iddo wneuthur y pethau a orchymynwyd iddo? Nid wyf yn twyllo.
10 Felly chwithau hefyd, pan fyddoch wedi gwneuthur yr holl bethau hynny a orchymynwyd i chwi, dywedwch, Gweision anfuddiol ydym ni: nyni a wnaethom yr hyn oedd yn ddyledswydd arnom i'w wneuthur.
11 Ac fel yr oedd efe yn myned i Ierusalem, efe a dramwyodd trwy ganol Samaria a Galilea.
12 Ac fel yr oedd efe yn myned i mewn i bentref, cyfarfu ag ef ddeg o wŷr gwahanglwyfus, y rhai oedd yn sefyll o hirbell:
13 A hwy a godasant eu llef, ac a ddywedasant, Iesu, Athro, trugarhâ wrthym.
14 A phan welodd efe hwynt, efe a ddywedodd wrthynt, Ewch, dangoswch eich hunain i'r offeiriaid. A bu, fel yr oeddynt hwy yn myned, gael eu glanhau.
15 A phan welodd un ohonynt ei fod wedi iacháu, a drodd yn ei ôl, ac â llef uchel yn gogoneddu Duw,
16 Ac a syrthiodd ar ei wyneb wrth ei draed, gan ddiolch iddo: a Samariad oedd efe.
17 A'r Iesu gan atteb a ddywedodd, Onid oedd deg wedi eu glanhau? ond ble mae'r naw?
18 Ni chafwyd y rhai a ddychwelodd i roi gogoniant i Dduw, ond y dieithryn hwn.
19 Ac efe a ddywedodd wrtho, Cyfod, dos ymaith : dy ffydd a'th gyflawnodd.
20 A phan ofynnwyd iddo gan y Phariseaid, pa bryd y delo teyrnas Dduw, efe a attebodd iddynt, ac a ddywedodd, Nid â sylw y mae teyrnas Dduw yn dyfod.
21 Ac ni ddywedant ychwaith, Wele yma! neu, wele! canys wele, teyrnas Dduw o'ch mewn.
22 Ac efe a ddywedodd wrth y disgyblion, Daw y dyddiau, pan chwennychoch weled un o ddyddiau Mab y dyn, ac ni's gwelwch.
23 A hwy a ddywedant wrthych, Gwelwch yma; neu, gwelwch yno : nac ewch ar eu hôl hwynt, ac na ddilynwch hwynt.
24 Canys megis y mae y fellten, yr hwn sydd yn goleuo o'r naill ran dan y nef, yn llewyrchu i'r rhan arall dan y nef; felly hefyd y bydd Mab y dyn yn ei ddydd.
25 Eithr yn gyntaf rhaid iddo ddioddef llawer o bethau, a chael ei wrthod gan y genhedlaeth hon.
26 Ac megis y bu yn nyddiau Noe, felly hefyd y bydd yn nyddiau Mab y dyn.
27 Hwy a fwyttasant, ac a yfasant, a briodasant wrageddos, a roddasid mewn priodas, hyd y dydd yr aeth Noe i mewn i'r arch, ac y daeth y dilyw, ac a'u difethasant hwynt oll.
28 Yr un modd hefyd ag y bu yn nyddiau Lot; bwytasant, yfasant, prynasant, gwerthasant, planasant, adeiladasant;
29 Ond y dydd hwnnw yr aeth Lot allan o Sodom, glawiodd dân a brwmstan o'r nef a'u dinistrio i gyd.
30 Felly hefyd y bydd yn y dydd yr amlygir Mab y dyn.
31 Y dydd hwnnw, yr hwn a fyddo ar ben y tŷ, a'i stwff yn y tŷ, na ddeued i waered i'w dynnu ef: a'r hwn sydd yn y maes, na ddychweled yntau yn ôl.
32 Cofia wraig Lot.
33 Pwy bynnag a geisiant gadw ei einioes, a'i cyll; a phwy bynnag a gollo ei einioes, a'i ceidw hi.
34 Yr wyf yn dweud wrthych, y nos honno y bydd dau ŵr mewn un gwely; y naill a gymmerir, a'r llall a adewir.
35 Bydd dwy wraig yn malu ynghyd; cymerir y naill, a gadewir y llall.
36 Dau wr a fydd yn y maes; cymerir y naill, a gadewir y llall.
37 A hwy a attebasant ac a ddywedasant wrtho, Pa le, Arglwydd? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa le bynnag y byddo'r corff, yno y cesglir yr eryrod.

PENNOD 18

1 Ac efe a ddywedodd ddameg wrthynt i'r dyben hwn, fod dynion i weddio bob amser, ac nid llewygu;
2 Gan ddywedyd, Yr oedd mewn dinas farnwr, yr hwn nid oedd yn ofni Duw, nac yn ystyried dyn:
3 Ac yr oedd gwraig weddw yn y ddinas honno; a hi a ddaeth ato, gan ddywedyd, Dial fi rhag fy ngwrthwynebwr.
4 Ac ni fynnai efe dros ennyd: eithr wedi hynny efe a ddywedodd ynddo ei hun, Er nad ofnaf Dduw, ac nad ystyriaf ddyn;
5 Er hynny, gan fod y weddw hon yn fy nghythruddo, mi a'i dialaf hi, rhag iddi flino fi trwy ei dyfodiad parhaus.
6 A'r Arglwydd a ddywedodd, Gwrandewch beth a ddywed y barnwr anghyfiawn.
7 Ac oni ddial Duw ei etholedigion ei hun, y rhai sydd yn llefain arno ddydd a nos, er iddo hiraethu gyd â hwynt?
8 Rwy'n dweud wrthych y bydd yn dial arnynt ar fyrder. Er hynny pan ddêl Mab y dyn, a gaiff efe ffydd ar y ddaear?
9 Ac efe a lefarodd y ddameg hon wrth rai oedd yn ymddiried ynddynt eu hunain eu bod yn gyfiawn, ac yn dirmygu eraill:

10 Dau ddyn a aethant i fyny i'r deml i weddio; y naill yn Pharisead, a'r llall yn publican.
11 Y Pharisead a safodd ac a weddïodd gydag ef ei hun, O Dduw, yr wyf yn diolch i ti nad wyf fel dynion eraill, yn gribddeilwyr, yn anghyfiawn, yn odinebwyr, neu hyd yn oed fel y publican hwn.
12 Yr wyf yn ymprydio ddwywaith yn yr wythnos, ac yn rhoi degwm o'r hyn oll sydd gennyf.
13 A'r publican, gan sefyll o hirbell, ni fynnai ddyrchafu cymaint a'i lygaid tua'r nef, eithr a drawodd ar ei ddwyfron, gan ddywedyd, Duw a fyddo trugarog wrthyf fi bechadur.
14 Yr wyf yn dywedyd i chwi, y gŵr hwn a aeth i waered i'w dŷ yn gyfiawn yn hytrach na'r llall: canys pob un a'r a'i dyrchafo ei hun a ddisbyddir; a'r hwn a'i darostyngo ei hun, a ddyrchefir.
15 A hwy a ddygasant ato hefyd fabanod, fel y cyffyrddai efe â hwynt: ond pan welodd ei ddisgyblion, hwy a'u ceryddasant hwynt.
16 A'r Iesu a'u galwodd hwynt atto, ac a ddywedodd, Goddefwch i blant bychain ddyfod ataf fi, ac na waherddwch iddynt: canys o'r cyfryw y mae teyrnas Dduw.
17 Yn wir meddaf i chwi, Pwy bynnag ni dderbynio deyrnas Dduw yn blentyn bach, nid â i mewn iddi mewn unrhyw fodd.
18 A rhyw lywodraethwr a ofynodd iddo, gan ddywedyd, Athro da, beth a wnaf i etifeddu bywyd tragwyddol?
19 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Paham yr wyt yn fy ngalw i yn dda? nid oes yr un yn dda, ond un, sef Duw.
20 Ti a wyddost y gorchymynion, Na odineba, Na ladd, Na ladrata, Na ddwg gam-dystiolaeth, Anrhydedda dy dad a'th fam.
21 Ac efe a ddywedodd, Y rhai hyn oll a gedwais o'm hieuenctid.
22 A'r Iesu pan glybu y pethau hyn, efe a ddywedodd wrtho, Eto un peth sydd eisiau arnat: gwerth yr hyn oll sydd gennyt, a rhanna i'r tlodion, a thi a gei drysor yn y nef: a thyred, canlyn fi.
23 A phan glybu efe hyn, trist iawn a fu : canys cyfoethog iawn oedd efe.
24 A phan welodd yr Iesu ei fod yn drist iawn, efe a ddywedodd, Mor brin yr â'r rhai sydd ganddynt gyfoeth i mewn i deyrnas Dduw!
25 Canys haws yw i gamel fyned trwy grau nodwydd, nag i ddyn cyfoethog fyned i mewn i deyrnas Dduw.
26 A'r rhai a'i clywsant a ddywedasant, Pwy gan hynny a all fod yn gadwedig?
27 Ac efe a ddywedodd, Y pethau sydd anmhosibl i ddynion, sydd bosibl i Dduw.
28 Yna y dywedodd Pedr, Wele, ni a adawsom oll, ac a'th ganlynasom di.
29 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yn wir meddaf i chwi, Nid oes neb a adawodd dŷ, neu rieni, neu frodyr, neu wraig, neu blant, er mwyn teyrnas Dduw,
30 Yr hwn ni dderbyn fwyfwy yn yr amser presennol hwn, ac yn y byd a ddaw fywyd tragwyddol.
31 Yna efe a gymmerth atto ef y deuddeg, ac a ddywedodd wrthynt, Wele, yr ydym yn myned i fynu i Ierusalem, a phob peth sydd yn ysgrifenedig trwy y proffwydi ynghylch Mab y dyn, a gyflawnir.
32 Canys efe a draddodir i'r Cenhedloedd, ac a watwarir, ac a ymbilir, ac a boerir ef:
33 A hwy a'i fflangellant ef, ac a'i rhoddant i farwolaeth: a'r trydydd dydd efe a gyfyd.
34 Ac ni ddeallasant ddim o'r pethau hyn : a'r ymadrodd hwn oedd guddiedig oddi wrthynt, ac ni wyddent y pethau a ddywedasid.
35 A bu, tra yr oedd efe yn nesâu at Jericho, rhyw ddyn dall yn eistedd ar fin y ffordd yn cardota:
36 A phan glywodd y dyrfa yn myned heibio, efe a ofynnodd beth oedd ystyr hynny.
37 A hwy a fynegasant iddo, fod yr Iesu o Nasareth yn myned heibio.
38 Ac efe a lefodd, gan ddywedyd, Iesu, Mab Dafydd, trugarha wrthyf.
39 A'r rhai oedd yn myned o'r blaen a'i ceryddasant ef, am gadw ei heddwch ef: eithr efe a lefodd yn fwy o lawer, Ti Fab Dafydd, trugarhâ wrthyf.
40 A'r Iesu a safodd, ac a orchmynnodd ei ddwyn ato: a phan nesaodd efe, efe a ofynodd iddo,
41 Gan ddywedyd, Beth a fynni di i mi ei wneuthur i ti? Ac efe a ddywedodd, Arglwydd, fel y caffwyf fy ngolwg.
42 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Derbyn dy olwg: dy ffydd a'th achubodd.
43 Ac yn ebrwydd efe a gafodd ei olwg, ac a'i canlynodd ef, gan ogoneddu Duw: a'r holl bobl, pan welsant, a roddasant foliant i Dduw.

PENNOD 19

1 A'r Iesu i mewn ac a aeth trwy Jericho.
2 Ac wele, yr oedd gŵr o'r enw Sacheus, yr hwn oedd benaf ym mysg y publicanod, ac efe oedd gyfoethog.
3 Ac efe a geisiodd weled yr Iesu pwy ydoedd ; ac ni allai i'r wasg, am nad oedd fawr o faintioli.
4 Ac efe a redodd o'r blaen, ac a ddringodd i'r sycomor pren i'w weled ef: canys yr oedd efe i fyned heibio y ffordd honno.
5 A phan ddaeth yr Iesu i'r lle, efe a edrychodd i fynu, ac a'i gwelodd, ac a ddywedodd wrtho, Sacheus, brysia, a thyred i waered; canys rhaid i mi aros yn dy dŷ di heddiw.
6 Ac efe a frysiodd, ac a ddaeth i waered, ac a'i derbyniodd ef yn llawen.
7 A phan welsant, hwy a grwgnachasant oll, gan ddywedyd, Ei fod ef wedi myned yn westai gyd â gŵr pechadurus.
8 A Sacheus a safodd, ac a ddywedodd wrth yr Arglwydd; Wele, Arglwydd, hanner fy eiddo a roddaf i'r tlodion; ac os cymerais ddim oddi wrth neb trwy gam-gyhuddiad, mi a'i hadferaf ef bedair gwaith.
9 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Y dydd hwn y daeth iachawdwriaeth i'r tŷ hwn, er ei fod yntau yn fab i Abraham.
10 Canys Mab y dyn a ddaeth i geisio ac i achub yr hyn a gollasid.
11 Ac wrth glywed y pethau hyn, efe a ychwanegodd ac a lefarodd ddameg, am ei fod yn agos at Ierusalem, ac am eu bod yn tybied yr ymddangosai teyrnas Dduw ar unwaith.
12 Yna y dywedodd efe, Pendefig a aeth i wlad bell, i dderbyn iddo ei hun frenhiniaeth, ac i ddychwelyd.
13 Ac efe a alwodd ei ddeg gwas, ac a roddodd iddynt ddeg punt, ac a ddywedodd wrthynt, Meddiannu hyd oni ddelwyf.

14 Eithr ei ddinaswyr a'i casasant ef, ac a anfonasant genadwri ar ei ol ef, gan ddywedyd, Ni a gawn ni y gwr hwn i deyrnasu arnom ni.
15 Ac wedi iddo ddychwelyd, wedi iddo dderbyn y frenhiniaeth, efe a orchmynnodd i'r gweision hyn gael eu galw atto ef, i'r rhai y rhoddasai efe yr arian, fel y gwypo faint a ennillasai pawb trwy fasnach.
16 Yna y daeth y cyntaf, gan ddywedyd, Arglwydd, dy bunt a ennillodd ddeg punt.
17 Ac efe a ddywedodd wrtho, Wel, ti was da: am i ti fod yn ffyddlon mewn ychydig iawn, y mae i ti awdurdod ar ddeg o ddinasoedd.
18 A'r ail a ddaeth, gan ddywedyd, Arglwydd, dy bunt a ennillodd bum punt.
19 Ac efe a ddywedodd yr un modd wrtho, Bydd di hefyd dros bum dinas.
20 Ac un arall a ddaeth, gan ddywedyd, Arglwydd, wele, dyma dy bunt, yr hwn a gedwais mewn napcyn:
21 Canys mi a'th ofnais, am dy fod yn ŵr llym: yr wyt yn cymryd yr hyn ni ddarostyngaist, ac yn medi yr hyn ni heuaist.
22 Ac efe a ddywedodd wrtho, O'th enau dy hun y barnaf di, was drwg. Ti a wyddost mai gŵr llym oeddwn, yn cymryd yr hyn nid oeddwn yn gorwedd, ac yn medi nad oeddwn yn hau:
23 Am hynny na roddaist fy arian i'r banc, fel, ar fy nyfodiad, y byddai arnaf angen fy ngwrchod fy hun?
24 Ac efe a ddywedodd wrth y rhai oedd yn sefyll yn ymyl, Cymmerwch oddi wrtho ef y pwys, a rhoddwch i'r hwn sydd ganddo ddeg punt.
25 (A hwy a ddywedasant wrtho, Arglwydd, y mae ganddo ddeg punt.)
26 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, I bob un sydd ganddo y rhoddir; ac oddi wrth yr hwn nid oes ganddo, yr hyn sydd ganddo a dynnir oddi wrtho.
27 Ond fy ngelynion hynny, y rhai ni fynnaf i deyrnasu arnynt, dygasant yma, a lladd hwynt o'm blaen i.
28 Ac wedi iddo lefaru fel hyn, efe a aeth o'r blaen, gan esgyn i fynu i Ierusalem.
29 A phan ddaeth efe yn agos i Bethphage a Bethania, wrth y mynydd a elwir Mynydd yr Olewydd, efe a anfonodd ddau o'i ddisgyblion,
30 Gan ddywedyd, Ewch i'r pentref sydd gyferbyn â chwi; yn yr hwn y cewch ebol wrth eich mynediad, yr hwn ni eisteddodd neb eto: rhyddhewch ef, a dygwch ef yma.
31 Ac os gofyn neb i chwi, Paham yr ydych yn ei ollwng yn rhydd? fel hyn y dywedwch wrtho, Am fod eisieu yr Arglwydd arno.
32 A'r rhai a anfonasid a aethant, ac a gawsant fel y dywedasai efe wrthynt.
33 Ac fel yr oeddynt yn gollwng yr ebol, ei berchenogion a ddywedasant wrthynt, Paham yr ydych yn gollwng yr ebol yn rhydd?
34 A hwy a ddywedasant, Yr Arglwydd sydd eisieu arno.
35 A hwy a'i dygasant ef at yr Iesu : a hwy a fwriasant eu gwisgoedd ar yr ebol, ac a osodasant yr Iesu arno.
36 Ac fel yr oedd efe yn myned, hwy a ledasant eu dillad ar y ffordd.
37 A phan nesaodd efe, hyd yn awr wrth ddisgynfa Mynydd yr Olewydd, yr holl dyrfa o'r disgyblion a ddechreuasant lawenychu a chanmol Duw â llef uchel am yr holl nerthoedd a welsent;
38 Gan ddywedyd, Bendigedig fyddo y Brenhin sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd : tangnefedd yn y nef, a gogoniant yn y goruchaf.
39 A rhai o'r Phariseaid o fysg y dyrfa a ddywedasant wrtho, Athro, cerydda dy ddisgyblion.
40 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yr wyf yn dywedyd wrthych, pe byddai y rhai hyn yn dal yn dawel, y cerrig a lefai ar unwaith.
41 A phan nesaodd efe, efe a edrychodd ar y ddinas, ac a wylodd drosti,
42 Gan ddywedyd, Pe gwybuasit ti, o leiaf yn dy ddydd hwn, y pethau sydd eiddo dy heddwch! ond yn awr y maent yn guddiedig oddi wrth dy lygaid.
43 Canys y dyddiau a ddaw arnat, y byddo dy elynion yn bwrw ffos amdanat, ac yn dy amgylchu o amgylch, ac yn dy gadw i mewn o bob tu,
44 A'th osod gyd â'r llawr, a'th blant o'th fewn; ac ni adawant ynot un faen ar y llall; am na wyddost amser dy ymweliad.
45 Ac efe a aeth i'r deml, ac a ddechreuodd fwrw allan y rhai oedd yn gwerthu ynddi, a'r rhai oedd yn prynu;
46 Gan ddywedyd wrthynt, Y mae yn ysgrifenedig, Ty gweddi yw fy nhŷ i : eithr chwi a'i gwnaethoch yn ffau lladron.
47 Ac yr oedd efe yn dysgu beunydd yn y deml. Ond y prif offeiriaid a'r ysgrifenyddion a phenaethiaid y bobl a geisiasant ei ddifetha ef,
48 Ac ni allent gael beth a allent ei wneuthur : canys yr holl bobl oedd yn dra sylwgar wrth wrando arno.

PENNOD 20

1 Ac ar un o'r dyddiau hynny, wrth ddysgu'r bobl yn y deml, a phregethu'r efengyl, y daeth y prif offeiriaid a'r ysgrifenyddion arno gyda'r henuriaid,
2 Ac a lefarodd wrtho, gan ddywedyd, Mynega i ni, trwy ba awdurdod yr wyt ti yn gwneuthur y pethau hyn? neu pwy yw yr hwn a roddodd yr awdurdod hon i ti?
3 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Un peth a ofynnaf i chwithau hefyd; ac atebwch fi:
4 Bedydd loan, ai o'r nef yr oedd, ai o ddynion?
5 A hwy a ymresymmasant â hwynt eu hunain, gan ddywedyd, Os dywedwn, O'r nef; efe a ddywed, Paham gan hynny na chredasoch iddo?
6 Ond ac os dywedwn, O ddynion; yr holl bobl a'n llabyddia ni: canys hwy a berswadir mai proffwyd oedd Ioan.
7 A hwy a attebasant, nas gallent fynegu o ba le yr ydoedd.
8 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Ni ddywedaf ychwaith i chwi trwy ba awdurdod yr wyf yn gwneuthur y pethau hyn.
9 Yna y dechreuodd efe lefaru wrth y bobl y ddameg hon; Rhyw ŵr a blannodd winllan, ac a'i gosododd hi i amaethwyr, ac a aeth am amser maith i wlad bell.
10 Ac ar y pryd efe a anfonodd was at y llafurwyr, i roddi iddo o ffrwyth y winllan: ond y llafurwyr a'i curasant ef, ac a'i hanfonasant ef ymaith yn waglaw.
11 A thrachefn efe a anfonodd was arall: a hwy a'i curasant ef hefyd, ac a attolygasant iddo yn gywilyddus, ac a'i gollyngasant ef ymaith yn waglaw.
12 A thrachefn efe a anfonodd drydydd: a hwy a'i clwyfasant ef hefyd, ac a'i bwriasant ef allan.

13 Yna arglwydd y winllan a ddywedodd, Beth a wnaf? Myfi a anfonaf fy anwyl fab: efallai y parchant ef pan welant ef.
14 Ond pan welodd y llafurwyr ef, hwy a ymresymasant yn eu plith eu hunain, gan ddywedyd, Hwn yw yr etifedd : deuwch, lladdwn ef, fel y byddo yr etifeddiaeth yn eiddom ni.
15 Felly hwy a'i bwriasant ef allan o'r winllan, ac a'i lladdasant ef. Beth gan hynny a wna arglwydd y winllan iddynt?
16 Efe a ddaw, ac a ddifetha y llafurwyr hyn, ac a rydd y winllan i eraill. A phan glywsant, hwy a ddywedasant, Na ato Duw.
17 Ac efe a edrychodd arnynt, ac a ddywedodd, Beth yw hyn gan hynny y mae yn ysgrifenedig, Y maen a wrthododd yr adeiladwyr, a ddaeth yn ben y gongl?
18 Pwy bynnag a syrth ar y maen hwnnw, a ddryllir; ond ar bwy bynnag y syrth, fe'i malu yn bowdr.
19 A'r archoffeiriaid a'r ysgrifenyddion yr un awr a geisiasant roddi dwylaw arno; a hwy a ofnasant y bobl: canys hwy a ddeallasant mai yn eu herbyn hwynt y dywedasai efe y ddameg hon.
20 A hwy a'i gwyliasant ef, ac a anfonasant allan ysbiwyr, y rhai a ddylent ffugio eu hunain ddynion cyfiawn, i ymaflyd yn ei eiriau ef, fel y rhoddent ef i allu ac awdurdod y rhaglaw.
21 A hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Athro, ni a wyddom dy fod ti yn dywedyd ac yn dysgu yn gywir, ac nad wyt yn derbyn person neb, ond yn dysgu ffordd Duw yn wir:
22 Ai cyfreithlon i ni roddi teyrnged i Cesar, ai nid oes?
23 Ond efe a ganfu eu cyfrwysdra, ac a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn fy nhemtio?
24 Dangoswch geiniog i mi. Delwedd ac arysgrif pwy sydd ganddo? Hwythau a attebasant ac a ddywedasant, Eiddo Cesar.
25 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Talwch gan hynny i Gesar y pethau sydd eiddo Cesar, ac i Dduw y pethau sydd eiddo Duw.
26 Ac ni allent ymaflyd yn ei eiriau ef o flaen y bobl: a rhyfeddu a wnaethant wrth ei ateb ef, ac a ddaliasant eu tangnefedd.
27 Yna rhai o'r Sadwceaid a ddaethant atto, y rhai a wadant fod dim atgyfodiad; a gofynasant iddo,
28 Gan ddywedyd, Athro, Moses a ysgrifennodd atom, Os bydd marw brawd dyn, a chanddo wraig, a marw heb blant, i'w frawd gymryd ei wraig, a chyfodi had i'w frawd.
29 Yr oedd gan hynny saith o frodyr: a'r cyntaf a gymmerth wraig, ac a fu farw heb blant.
30 A'r ail a'i cymerth hi yn wraig, a bu efe farw yn ddi-blant.
31 A'r trydydd a'i cymerth hi; ac yn yr un modd y saith hefyd: ac ni adawsant blant, ac a fuont feirw.
32 Yn olaf oll bu farw y wraig hefyd.
33 Am hynny yn yr adgyfodiad gwraig pwy o honynt yw hi? canys saith a'i cafodd hi yn wraig.
34 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Mae plant y byd hwn yn priodi, ac yn cael eu rhoi mewn priodas:
35 Ond y rhai a gyfrifir yn deilwng i gael y byd hwnnw, a'r adgyfodiad oddi wrth y meirw, nid ydynt yn priodi, nac yn cael eu rhoi mewn priodas:
36 Ac ni allant feirw mwyach : canys cyfartal ydynt i'r angylion ; ac yn blant i Dduw, yn blant yr adgyfodiad.
37 Ac wedi cyfodi y meirw, Moses a ddangosodd wrth y berth, pan alwo efe yr Arglwydd Dduw Abraham, a Duw Isaac, a Duw Jacob.
38 Canys nid yw efe yn Dduw i'r meirw, ond i'r rhai byw : canys iddo ef y mae pawb yn fyw.
39 Yna rhai o'r ysgrifenyddion a attebasant a ddywedasant, Athro, da y dywedaist.
40 Ac wedi hynny nid oedd yn rhaid iddynt ofyn dim cwestiwn iddo.
41 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa fodd y dywedant fod Crist yn fab Dafydd?
42 A Dafydd ei hun a ddywed yn llyfr y Salmau, Yr Arglwydd a ddywedodd wrth fy Arglwydd, Eistedd ar fy neheulaw,
43 Hyd oni osodwyf dy elynion yn droedfainc i ti.
44 Y mae Dafydd gan hynny yn ei alw ef yn Arglwydd, pa fodd gan hynny yw ei fab ef?
45 Yna y dywedodd efe yng nghlywlleidfa yr holl bobl wrth ei ddisgyblion,
46 Gochelwch rhag yr ysgrifenyddion, y rhai a ewyllysiant rodio mewn gwisgoedd hirion, a hoffant gyfarchion yn y marchnadoedd, a'r eisteddleoedd uchaf yn y synagogau, a'r prif ystafelloedd mewn gwleddoedd;
47 Y rhai a ysant dai gwragedd gweddwon, ac a wnânt weddïau hirfaith: y rhai a gaiff ddamnedigaeth fwy.

PENNOD 21

1 Ac efe a edrychodd i fynu, ac a ganfu y cyfoethogion yn bwrw eu rhoddion i'r drysorfa.
2 Ac efe a welodd hefyd ryw wraig weddw dlawd yn bwrw yno ddau widdon.
3 Ac efe a ddywedodd, Yn wir, meddaf i chwi, y weddw dlawd hon a fwriodd i mewn fwy na hwynt oll.
4 Canys y rhai hyn oll o'u digonedd a fwriodd i mewn i offrymau Duw: ond hi o'i chyfoeth hi a fwriodd i mewn yr holl fywioliaeth oedd ganddi.
5 Ac fel yr oedd rhai yn llefaru am y deml, fel yr oedd hi wedi ei haddurno â cherrig hardd ac â rhoddion, efe a ddywedodd,
6 Am y pethau hyn yr ydych chwi yn eu gweled, y dyddiau a ddaw, yn y rhai ni adewir carreg ar y llall, yr hwn ni thaflir i lawr.
7 A hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Athro, ond pa bryd y bydd y pethau hyn? a pha arwydd fydd pan ddaw y pethau hyn i ben?
8 Ac efe a ddywedodd, Gwyliwch rhag i chwi gael eich twyllo: canys llawer a ddaw yn fy enw i, gan ddywedyd, Myfi yw Crist; ac y mae yr amser yn nesau: nac ewch gan hynny ar eu hôl hwynt.
9 Ond pan glywch chwi am ryfeloedd a chynnwrf, na ddychrynwch : canys rhaid yn gyntaf i'r pethau hyn ddigwydd ; ond nid yw y diwedd erbyn ac erbyn.
10 Yna y dywedodd efe wrthynt, Cenedl a gyfyd yn erbyn cenedl, a theyrnas yn erbyn teyrnas:
11 A daeargrynfeydd mawrion a fyddant mewn amrywiol leoedd, a newyn, a phlâu; a golygfeydd ofnus ac arwyddion mawrion a fydd o'r nef.
12 Ond o flaen y rhai hyn oll, hwy a roddant eu dwylo arnoch, ac a'ch erlidiant chwi, gan eich traddodi i'r

synagogau, ac i garchardai, gan eich dwyn gerbron brenhinoedd a llywodraethwyr er mwyn fy enw i.
13 A bydd yn troi i chwi yn dystiolaeth.
14 Gosodwch felly yn eich calonnau, rhag myfyrio o flaen yr hyn a atebwch:
15 Canys mi a roddaf i chwi genau a doethineb, yr hwn ni all eich holl wrthwynebwyr eu hennill na'u gwrthwynebu.
16 A chwi a fradychir gan rieni, a brodyr, a cheraint, a chyfeillion; a rhai ohonoch a wnânt beri i farwolaeth.
17 A chas fyddwch gan bawb er mwyn fy enw i.
18 Ond ni ddifethir blew dy ben.
19 Yn eich amynedd meddiannwch eich eneidiau.
20 A phan weloch lerusalem wedi ei amgylchu â byddinoedd, yna gwybyddwch fod ei hanrhaith yn agos.
21 Yna ffoed y rhai sydd yn Jwdea i'r mynyddoedd; a bydded i'r rhai sydd yn ei chanol hi ymadael; ac na ad i'r rhai sydd yn y gwledydd fyned i mewn iddi.
22 Canys dyma ddyddiau dial, fel y cyflawnid pob peth sydd ysgrifenedig.
23 Ond gwae y rhai beichiog, a'r rhai sy'n rhoi sugn, yn y dyddiau hynny! canys gofid mawr a fydd yn y wlad, a digofaint ar y bobl hyn.
24 A hwy a syrthiant trwy fin y cleddyf, ac a ddygir ymaith yn gaeth i'r holl genhedloedd: a Ierusalem a sathrir gan y Cenhedloedd, hyd oni chyflawner amseroedd y Cenhedloedd.
25 A bydd arwyddion yn yr haul, ac yn y lleuad, ac yn y ser; ac ar y ddaear trallod cenhedloedd, gyda dryswch; y môr a'r tonnau yn rhuo;
26 Calonnau dynion yn eu siomi rhag ofn, ac am ofalu am y pethau sydd ar ddyfod ar y ddaear: canys nerthoedd y nef a ysgydwir.
27 Ac yna y gwelant Fab y dyn yn dyfod mewn cwmwl â nerth a gogoniant mawr.
28 A phan ddechreuo y pethau hyn ddarfod, yna edrychwch i fynu, a dyrchafwch eich pennau; canys y mae eich prynedigaeth yn agoshau.
29 Ac efe a ddywedodd ddameg wrthynt; Wele y ffigysbren, a'r holl goed;
30 Pan fyddant yn awr yn saethu allan, chwi a welwch, ac yr ydych yn gwybod eich hunain fod yr haf yn awr yn agos.
31 Felly chwithau, pan weloch y pethau hyn wedi digwydd, byddwch yn gwybod fod teyrnas Dduw yn agos.
32 Yn wir meddaf i chwi, Nid â'r genhedlaeth hon heibio, hyd oni chyflawner y cwbl.
33 Nef a daear a ânt heibio : ond fy ngeiriau nid ânt heibio.
34 Ac edrychwch arnoch eich hunain, rhag i'ch calonnau gael eu gorlethu o ddirgelwch, a meddwdod, a gofalon am y bywyd hwn, ac i'r dydd hwnnw ddyfod arnoch yn ddiarwybod.
35 Canys fel magl y daw ar y rhai oll sydd yn trigo ar wyneb yr holl ddaear.
36 Gwyliwch gan hynny, a gweddïwch bob amser, fel y'ch cyfrifir yn deilwng i ddianc rhag yr holl bethau hyn a ddaw, ac i sefyll gerbron Mab y dyn.
37 Ac yn y dydd yr oedd efe yn athrawiaethu yn y deml; a'r nos efe a aeth allan, ac a arhosodd yn y mynydd a elwir Mynydd yr Olewydd.
38 A'r holl bobl a ddaethant yn fore, atto ef yn y deml, i wrando arno.

PENNOD 22

1 A nesaodd gŵyl y Bara Croyw, yr hon a elwir y Pasg.
2 A'r arch-offeiriaid a'r ysgrifenyddion a geisiasant pa fodd y lladdent ef ; canys ofnasant y bobl.
3 Yna Satan a aeth i mewn i Jwdas a gyfenwid Iscariot, yr hwn oedd o rifedi y deuddeg.
4 Ac efe a aeth ei ffordd, ac a ymddiddanodd â'r archoffeiriaid a'r capteiniaid, pa fodd y bradychai efe ef iddynt.
5 A hwy a fu lawen, ac a gyfammodasant roddi arian iddo.
6 Ac efe a addawodd, ac a geisiodd gyfle i'w fradychu ef iddynt yn absenoldeb y dyrfa.
7 Yna y daeth dydd y bara croyw, pryd yr oedd yn rhaid lladd y pasg.
8 Ac efe a anfonodd Pedr ac Ioan, gan ddywedyd, Ewch, a darparwch inni y Pasg, fel y bwytaom.
9 A hwy a ddywedasant wrtho, Pa le y mynni i ni baratoi?
10 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Wele, pan ddeloch i mewn i'r ddinas, gŵr a'ch cyfarfyddir chwi, yn dwyn ystrŷd o ddwfr; canlyn ef i'r tŷ y mae efe yn myned iddo.
11 A chwi a ddywedwch wrth ŵr y tŷ, Y mae'r Meistr yn dywedyd wrthych, Pa le y mae yr ystafell wely, lle y bwyttâf y pasg gyda'm disgyblion?
12 Ac efe a ddengys i chwi oruwch-ystafell fawr wedi ei dodrefnu: paratowch yno.
13 A hwy a aethant, ac a gawsant fel y dywedasai efe wrthynt: a hwy a baratoesant wledd y Pasg.
14 A phan ddaeth yr awr, efe a eisteddodd, a'r deuddeg apostol gydag ef.
15 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Gyda dymuniad mi a ddymunais fwyta y Pasg hwn gyda chwi cyn dioddef:
16 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, ni fwytâf mwy o honi, hyd oni chyflawner yn nheyrnas Dduw.
17 Ac efe a gymmerth y cwpan, ac a ddiolchodd, ac a ddywedodd, Cymmerwch hwn, a rhannwch ef yn eich plith eich hunain.
18 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, nid yfaf o ffrwyth y winwydden, hyd oni ddelo teyrnas Dduw.
19 Ac efe a gymmerth fara, ac a ddiolchodd, ac a'i torrodd, ac a'i rhoddes iddynt, gan ddywedyd, Hwn yw fy nghorff i, yr hwn a roddir drosoch: gwnewch hyn er cof amdanaf.
20 Yr un modd hefyd y cwpan ar ol swper, gan ddywedyd, Y cwpan hwn yw y testament newydd yn fy ngwaed i, yr hwn a dywelltir i chwi.
21 Eithr wele, llaw yr hwn sydd yn fy mradychu sydd gyd â mi ar y bwrdd.
22 Ac yn wir y mae Mab y dyn yn myned, fel y penderfynwyd: ond gwae y dyn hwnnw trwy yr hwn y bradychir ef!
23 A hwy a ddechreuasant ymholi yn eu plith eu hunain, pa un o honynt oedd i wneuthur y peth hyn.
24 A bu ymryson hefyd yn eu plith hwynt, pa un o honynt a gyfrifid y mwyaf.
25 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Brenhinoedd y Cenhedloedd sydd arglwyddiaeth arnynt; a'r rhai sy'n arfer awdurdod arnynt a elwir yn gymwynaswyr.
26 Eithr na fyddwch chwithau felly : eithr yr hwn sydd fwyaf yn eich plith, bydded fel yr ieuangaf ; a'r hwn sydd benaf, fel yr hwn sydd yn gwasanaethu.
27 Canys pa un bynnag ai mwy, yr hwn sydd yn eistedd wrth ymborth, ai yr hwn sydd yn gweini? onid yr hwn sydd

yn eistedd wrth ymborth? ond yr wyf fi yn eich plith fel yr hwn sydd yn gwasanaethu.
28 Chwychwi yw y rhai a barhasant gyd â mi yn fy nheimladau.
29 Ac yr ydwyf fi yn penodi i chwi frenhiniaeth, megis y gosododd fy Nhad i mi;
30 Fel y bwytaoch ac yr yfoch wrth fy mwrdd i yn fy nheyrnas, ac yr eisteddoch ar orseddau yn barnu deuddeg llwyth Israel.
31 A'r Arglwydd a ddywedodd, Simon, Simon, wele, Satan a ddeisyfodd eich cael chwi, fel y gallo efe eich rhidyllu chwi fel gwenith:
32 Eithr mi a attolygais trosot, na phallo dy ffydd : a phan dröedigaeth, nertha dy frodyr.
33 Ac efe a ddywedodd wrtho, Arglwydd, parod ydwyf i fyned gyd â thi, i garchar, ac i farwolaeth.
34 Ac efe a ddywedodd, Yr wyf yn dywedyd i ti, Pedr, ni chân y ceiliog heddiw, cyn i ti deirgwaith wadu dy fod yn fy adnabod i.
35 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pan anfonais i chwi heb bwrs, ac ysgrífen, ac esgidiau, a oedd arnoch eisiau dim? A hwy a ddywedasant, Dim.
36 Yna y dywedodd efe wrthynt, Ond yn awr, yr hwn sydd ganddo bwrs, cymmered ef, a'r un modd ei scrifen: a'r hwn nid oes ganddo gleddyf, gwerthed ei wisg, a phryna un.
37 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, fod yn rhaid etto yr hyn sydd ysgrifenedig yn cael ei gyflawni ynof fi, Ac efe a gyfrifwyd ym mhlith y troseddwyr : canys y mae diwedd i'r pethau amdanaf fi.
38 A hwy a ddywedasant, Arglwydd, wele, yma ddau gleddyf. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Digon yw.
39 Ac efe a ddaeth allan, ac a aeth, fel yr arferai, i fynydd yr Olewydd; a'i ddisgyblion hefyd a'i canlynasant ef.
40 A phan oedd efe yn y fan, efe a ddywedodd wrthynt, Gweddïwch nad ewch chwi i demtasiwn.
41 Ac efe a dynnwyd oddi wrthynt ynghylch cast carreg, ac a benliniodd, ac a weddïodd,
42 Gan ddywedyd, O Dad, os ewyllysi di, symud y cwppan hwn oddi wrthyf : er hynny nid fy ewyllys i, ond eiddot ti, a wneir.
43 Ac angel a ymddangosodd iddo o'r nef, yn ei nerthu ef.
44 A chan ei flinder, efe a weddïodd yn daer: a'i chwys oedd fel diferion mawr o waed yn disgyn i'r llawr.
45 Ac wedi iddo gyfodi o weddi, a dyfod at ei ddisgyblion, efe a'u cafodd hwynt yn cysgu gan dristwch,
46 Ac a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn cysgu? cyfod, a gweddiwch, rhag i chwi fyned i brofedigaeth.
47 A thra yr oedd efe etto yn llefaru, wele dyrfa, a'r hwn a elwid Jwdas, un o'r deuddeg, yn myned o'u blaen hwynt, ac a nesaodd at yr Iesu i'w gusanu ef.
48 Ond yr Iesu a ddywedodd wrtho, Jwdas, â chusan yr wyt ti yn bradychu Mab y dyn?
49 A'r rhai oedd o'i amgylch ef yn gweled beth oedd yn canlyn, hwy a ddywedasant wrtho, Arglwydd, a drawwn â'r cleddyf?
50 Ac un o honynt a drawodd was yr archoffeiriad, ac a dorrodd ymaith ei glust ddeau ef.
51 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd, Dioddefwch hyd yma. Ac efe a gyffyrddodd â'i glust, ac a'i hiachaodd ef.
52 Yna yr Iesu a ddywedodd wrth yr arch-offeiriaid, a thywysogion y deml, a'r henuriaid, y rhai a ddaethent atto, Ai fel yn erbyn lleidr y deuwch allan, â chleddyfau a throsolion?
53 Pan oeddwn beunydd gyda chwi yn y deml, nid estynasoch ddwylo i'm herbyn: eithr hon yw eich awr chwi, a nerth y tywyllwch.
54 Yna y cymerasant ef, ac a'i harweiniasant ef, ac a'i dygasant ef i dŷ yr archoffeiriad. A Phedr a ddilynodd o hirbell.
55 Ac wedi iddynt gynnau tân yng nghanol y cyntedd, a chyd-osod, Pedr a eisteddodd yn eu plith hwynt.
56 Eithr rhyw forwyn a edrychodd arno yn eistedd wrth y tân, ac a edrychodd yn daer arno, ac a ddywedodd, Y gŵr hwn hefyd oedd gyd âg ef.
57 Ac efe a'i gwadodd ef, gan ddywedyd, Wraig, nid adwaen i.
58 Ac ymhen ychydig, un arall a'i gwelodd ef, ac a ddywedodd, Yr wyt ti hefyd o honynt. A Phedr a ddywedodd, Ddyn, nid wyf fi.
59 Ac ynghylch ysbaid awr ar ôl y llall a gadarnhaodd yn hyderus, gan ddywedyd, Yn wir yr oedd hwn hefyd gyd ag ef: canys Galilead yw efe.
60 A Phedr a ddywedodd, Ddyn, ni wn i beth yr wyt yn ei ddywedyd. Ac ar unwaith, tra oedd efe eto yn llefaru, y ceiliog a griwodd.
61 A'r Arglwydd a drodd, ac a edrychodd ar Pedr. A Phedr a gofiodd air yr Arglwydd, fel y dywedasai efe wrtho, Cyn i'r ceiliog ganu, ti a'm gwedi i deirgwaith.
62 A Phedr a aeth allan, ac a wylodd yn chwerw.
63 A'r gwŷr oedd yn dal yr Iesu, a'i gwatwarasant ef, ac a'i trawsant ef.
64 Ac wedi iddynt wisgo mwgwd ef, hwy a'i tarawasant ef ar ei wyneb, ac a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Prophwyda, pwy a'th drawodd?
65 A llawer o bethau eraill yn gableddus a lefarasant yn ei erbyn ef.
66 A chyn gynted ag yr aeth hi yn ddydd, henuriaid y bobl a'r archoffeiriaid a'r ysgrifenyddion a ddaethant ynghyd, ac a'i harweiniasant ef i'w cyngor hwynt, gan ddywedyd,
67 Ai ti yw y Crist ? dywedwch wrthym. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Os dywedaf wrthych, ni chredwch:
68 Ac os gofynnaf i chwi hefyd, nid attebwch fi, ac ni'm gollyngwch.
69 O hyn allan yr eistedd Mab y dyn ar ddeheulaw gallu Duw.
70 Yna y dywedasant oll, Ai Mab Duw wyt ti gan hynny? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yr ydych chwi yn dywedyd fy mod i.
71 A hwy a ddywedasant, Beth sydd angen arnom ni rhagor o dystiolaeth? canys nyni ein hunain a glywsom o'i enau ef ei hun.

PENNOD 23

1 A'r holl dyrfa a gyfodasant, ac a'i harweiniasant ef at Pilat.
2 A hwy a ddechreuasant ei gyhuddo ef, gan ddywedyd, Ni a gawsom y cymmydog hwn yn gwyrdroi y genedl, ac yn gwahardd rhoddi teyrnged i Cesar, gan ddywedyd mai efe yw Crist Brenin.
3 A Pheilat a ofynnodd iddo, gan ddywedyd, Ai ti yw Brenin yr Iddewon? Ac efe a atebodd iddo, ac a ddywedodd, Yr wyt ti yn ei ddywedyd.

4 Yna y dywedodd Peilat wrth yr arch-offeiriaid, ac wrth y bobl, Nid wyf fi yn cael dim bai ar y dyn hwn.
5 A hwy a fu fwyaf ffyrnig, gan ddywedyd, Y mae efe yn cyffroi y bobl, gan ddysgu trwy yr holl Iddewon, gan ddechreu o Galilea i'r lle hwn.
6 Pan glywodd Pilat sôn am Galilea, gofynnodd a oedd y dyn yn Galilead.
7 A chyn gynted ag y gwybu ei fod yn perthyn i awdurdod Herod, efe a'i hanfonodd ef at Herod, yr hwn hefyd oedd yn Jerwsalem y pryd hwnnw.
8 A phan welodd Herod yr Iesu, bu lawen iawn: canys yr oedd efe yn chwenychu ei weled ef dros amser maith, o herwydd iddo glywed llawer o bethau ganddo; a gobeithiai weled rhyw wyrth wedi ei gwneyd ganddo.
9 Yna efe a ymholodd ag ef mewn llawer o eiriau; ond nid atebodd efe ddim.
10 A'r archoffeiriaid a'r ysgrifenyddion a safasant, ac a'i cyhuddasant ef yn ddirfawr.
11 A Herod a'i wŷr rhyfel a'i gosodasant ef yn ddisymmwth, ac a'i gwatwarasant ef, ac a'i gwisgasant ef mewn gwisg brydferth, ac a'i hanfonodd drachefn at Pilat.
12 A'r dydd hwnnw y gwnaed Pilat a Herod yn gyfeillion i'w gilydd: canys cyn hynny yr oeddynt yn elyniaeth rhyngddynt eu hunain.
13 A Pheilat, wedi iddo alw ynghyd y prif offeiriaid a'r llywodraethwyr, a'r bobl,
14 Dywedasant wrthynt, Chwi a ddygasoch y dyn hwn ataf fi, fel un yn gwyrdroi y bobl: ac wele, wedi i mi ei archwilio o'ch blaen chwi, ni chefais unrhyw fai yn y dyn hwn, am y pethau yr ydych yn ei gyhuddo ef:
15 Na, nac etto Herod : canys atto ef yr anfonais chwi ; ac wele, ni wneir dim teilwng o farwolaeth iddo.
16 Am hynny mi a'i ceryddaf ef, ac a'i gollyngaf ef.
17 (Oherwydd o reidrwydd y mae'n rhaid iddo ryddhau un iddynt ar yr ŵyl.)
18 A hwy a lefasant oll ar unwaith, gan ddywedyd, Ymaith â'r gŵr hwn, a rhydd i ni Barabbas:
19 (Pwy am ryw ing a wnaethid yn y ddinas, ac o lofruddiaeth, a fwriwyd i garchar.)
20 Gan hynny Peilat, yn ewyllysio rhyddhau yr Iesu, a lefarodd drachefn wrthynt.
21 Eithr hwy a lefasant, gan ddywedyd, Croeshoelia ef, croeshoelia ef.
22 Ac efe a ddywedodd wrthynt y drydedd waith, Paham, pa ddrwg a wnaeth efe? Ni chefais achos marwolaeth ynddo: ceryddaf ef, a gollyngaf ef ymaith.
23 Ac yr oeddent ar unwaith â lleisiau uchel, yn gofyn iddo gael ei groeshoelio. A lleisiau'r rhai a'r prif offeiriaid a orfu.
24 A Pheilat a roddes ddedfryd, fel y mynnont.
25 Ac efe a ollyngodd iddynt yr hwn o achos terfysg a llofruddiaeth a fwriwyd i garchar, yr hwn a ddymunent; ond traddododd yr Iesu i'w hewyllys hwynt.
26 Ac fel yr oeddynt yn ei arwain ef, hwy a ymaflasant yn un Simon, o Cyreniad, yn dyfod o'r wlad, ac a osodasant y groes arno, i'w dwyn ar ol yr Iesu.
27 A chanlynodd ef dyrfa fawr o bobl, ac o wragedd, y rhai hefyd a wylasant ac a alarasant amdano.
28 A'r Iesu gan droi atynt a ddywedodd, Ferched Ierusalem, nac wylwch amdanaf fi, eithr wylwch drosoch eich hunain, ac am eich plant.
29 Canys wele y dyddiau yn dyfod, yn y rhai y dywedant, Gwyn eu byd y diffrwyth, a'r crothau ni esgorasant, a'r babau ni roddasant sugn.
30 Yna y dechreuant ddywedyd wrth y mynyddoedd, Syrthiwch arnom ni; ac wrth y bryniau, Gorchuddiwch ni.
31 Canys os mewn pren gwyrddlas y gwnant y pethau hyn, beth a wneir yn y sychdir?
32 Ac yr oedd hefyd ddau arall o ddrwg-weithredwyr, wedi eu harwain gydag ef i'w rhoi i farwolaeth.
33 A phan ddaethant i'r lle a elwir Calfaria, yno y croeshoeliasant ef, a'r drwg-weithredwyr, un ar y llaw ddeau, a'r llall ar yr aswy.
34 Yna y dywedodd yr Iesu, O Dad, maddeu iddynt; canys ni wyddant beth y maent yn ei wneuthur. A hwy a rannasant ei ddillad ef, ac a fwriasant goelbrennau.
35 A'r bobl a safasant yn edrych. A'r llywodraethwyr hefyd gyda hwynt a'i gwatwarasant ef, gan ddywedyd, Efe a achubodd eraill; bydded iddo ei achub ei hun, os efe yw Crist, etholedig Duw.
36 A'r milwyr hefyd a'i gwatwarasant ef, gan ddyfod ato, ac a offrymmasant iddo finegr,
37 A dywedyd, Os ti yw brenin yr luddewon, achub dy hun.
38 Ac yr oedd desgrifiad hefyd wedi ei ysgrifenu drosto mewn llythyrau Groeg, a Lladin, a Hebraeg, HWN YW BRENHIN YR luddewon.
39 Ac un o'r drwg-weithredwyr a grogwyd a ddigiodd wrtho, gan ddywedyd, Os tydi yw Crist, achub dy hun a ninnau.
40 Ond y llall a attebodd a'i ceryddodd ef, gan ddywedyd, Onid wyt ti yn ofni Duw, a thithau yn yr un condemniad?
41 A ninnau yn wir yn gyfiawn; canys yr ydym yn derbyn gwobr dyledus ein gweithredoedd : ond y dyn hwn ni wnaeth ddim o'i le.
42 Ac efe a ddywedodd wrth yr Iesu, Arglwydd, cofia fi pan ddelych i'th deyrnas.
43 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Yn wir meddaf i ti, Heddiw y byddi gyd â mi ym mharadwys.
44 Ac yr oedd hi ynghylch y chweched awr, a thywyllwch a fu ar yr holl ddaear hyd y nawfed awr.
45 A'r haul a dywyllwyd, a gorchudd y deml a rwygwyd yn y canol.
46 A'r Iesu wedi llefain â llef uchel, efe a ddywedodd, O Dad, i'th ddwylo di yr wyf yn cyflwyno fy ysbryd: ac wedi dweud hyn, efe a roddodd i fyny yr ysbryd.
47 Yn awr, pan welodd y canwriad yr hyn a wnaethid, efe a ogoneddodd Dduw, gan ddywedyd, Yn ddiau, dyn cyfiawn oedd hwn.
48 A'r holl bobl y rhai a ymgynullasant i'r olwg honno, gan weled y pethau a wnaethid, a drawasant eu bronnau hwynt, ac a ddychwelasant.
49 A'i holl gydnabod, a'r gwragedd oedd ar ei ôl o Galilea, a safasant o hirbell, gan weled y pethau hyn.
50 Ac wele, gŵr o'r enw Ioseph, cynghorwr; ac yr oedd yn ddyn da, ac yn gyfiawn:
51 (Yr hwn ni chydsyniodd â chyngor a gweithred hwynt;) yr oedd efe o Arimathea, dinas i'r Iddewon: yr hwn hefyd a ddisgwyliasai deyrnas Dduw.
52 Y dyn hwn a aeth at Pilat, ac a ymbiliodd â chorff yr Iesu.
53 Ac efe a'i cymerth ef i lawr, ac a'i hamwisgodd mewn lliain, ac a'i gosododd mewn bedd wedi ei naddu o garreg, yr hwn ni ddodasid neb o'r blaen.

54 A'r dydd hwnnw oedd y paratoad, a'r Saboth a dynnodd.
55 A'r gwragedd hefyd, y rhai a ddaethent gyd ag ef o Galilea, a ddilynasant, ac a edrychasant ar y bedd, a'r modd y gosodwyd ei gorff ef.
56 A hwy a ddychwelasant, ac a baratoesant beraroglau ac ennaint; ac a orffwysodd y dydd Saboth yn ôl y gorchymyn.

PENNOD 24

1 Ar y dydd cyntaf o'r wythnos, yn fore iawn, daethant at y bedd, gan ddwyn y peraroglau a baratowyd ganddynt, a rhai eraill gyda hwynt.
2 A chawsant y maen wedi ei dreiglo oddi wrth y bedd.
3 A hwy a aethant i mewn, ac ni chawsant gorff yr Arglwydd Iesu.
4 A bu, fel yr oeddynt mewn penbleth o'i hamgylch, wele ddau ŵr yn sefyll yn eu hymyl mewn gwisgoedd gloywon:
5 Ac fel yr oeddynt yn ofni, ac yn plygu eu hwynebau tua'r ddaear, hwy a ddywedasant wrthynt, Paham yr ydych yn ceisio y byw o blith y meirw?
6 Nid yw efe yma, eithr y mae wedi atgyfodi: cofia fel y llefarodd efe wrthych pan oedd efe eto yn Galilea,
7 Gan ddywedyd, Y mae yn rhaid traddodi Mab y dyn i ddwylaw dynion pechadurus, a'i groeshoelio, a'r trydydd dydd atgyfodi.
8 A hwy a gofiasant ei eiriau ef,
9 Ac a ddychwelodd o'r bedd, ac a fynegodd y pethau hyn oll i'r un ar ddeg, ac i'r lleill oll.
10 Mair Magdalen, a Joanna, a Mair mam Iago, a gwragedd eraill y rhai oedd gyd â hwynt, y rhai a fynegasant y pethau hyn wrth yr apostolion.
11 A'u geiriau a ymddangosasant iddynt fel chwedlau segur, ac ni chredasant iddynt.
12 Yna y cyfododd Pedr, ac a redodd at y bedd; a chan blygu, efe a edrychodd ar y lliain oedd wedi ei osod ar eu pennau eu hunain, ac a aeth ymaith, gan ryfeddu ynddo ei hun am yr hyn oedd wedi digwydd.
13 Ac wele, dau o honynt yn myned y dwthwn hwnnw i bentref a elwid Emaus, yr hwn oedd o Ierusalem, ynghylch trigain o wŷr.
14 A hwy a ymddiddanasant â'u gilydd am yr holl bethau hyn a ddigwyddasai.
15 A bu, tra yr oeddynt yn ymddiddan ac yn ymresymu, yr Iesu ei hun a nesaodd, ac a aeth gyd â hwynt.
16 Eithr eu llygaid hwynt a ddaliasant, fel nad adwaenent ef.
17 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa fath gyfathrebu yw y rhai hyn sydd gennych wrth eich gilydd, wrth gerdded, ac yn drist?
18 A'r un o honynt, a'i enw Cleopas, a attebodd iddo, A wyt ti yn unig yn ddieithryn yn Ierusalem, ac heb wybod y pethau sydd wedi digwydd yno yn y dyddiau hyn?
19 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa bethau ? A hwy a ddywedasant wrtho, Am Iesu o Nasareth, yr hwn oedd broffwyd nerthol mewn gweithred a gair gerbron Duw a'r holl bobl:
20 A'r modd y traddododd y prif offeiriaid a'n llywodraethwyr ni ef i'w gondemnio i farwolaeth, a'i groeshoelio ef.
21 Ond yr oeddym ni yn hyderu mai yr hwn a waredasai Israel : ac heblaw hyn oll, heddyw yw y trydydd dydd er gwneuthur y pethau hyn.
22 Ie, a rhai gwragedd hefyd o'n fintai ni a'n synasant ni, y rhai oedd foreu yn y bedd;
23 A phan na chawsant ei gorph ef, hwy a ddaethant, gan ddywedyd, iddynt hwythau weled gweledigaeth o angylion, y rhai a ddywedasant ei fod ef yn fyw.
24 A rhai o'r rhai oedd gyda ni a aethant i'r bedd, ac a'i cawsant fel y dywedasai y gwragedd: ond ni welsant ef.
25 Yna efe a ddywedodd wrthynt, O ffyliaid, ac hwyrfrydig o galon i gredu yr hyn oll a lefarodd y proffwydi:
26 Oni ddylai Crist ddioddef y pethau hyn, a mynd i mewn i'w ogoniant?
27 A chan ddechreu ar Moses a'r holl brophwydi, efe a eglurodd iddynt yn yr holl ysgrythurau y pethau am dano ei hun.
28 A hwy a nesasant at y pentref, lle yr oeddynt yn myned: ac efe a barodd fel pe buasai yn myned ymhellach.
29 Eithr hwy a'i rhwystrasant ef, gan ddywedyd, Aros gyda ni: canys tua'r hwyr y mae, a'r dydd sydd wedi darfod lawer. Ac efe a aeth i mewn i aros gyda hwynt.
30 A bu, ac efe yn eistedd wrth ymborth gyda hwynt, efe a gymmerth fara, ac a'i bendithiodd, ac a'i torrodd, ac a'i rhoddes iddynt.
31 A'u llygaid hwynt a agorwyd, ac a'i hadwaenasant ef; ac efe a ddiflannodd o'u golwg.
32 A hwy a ddywedasant wrth ei gilydd, Oni losgodd ein calon ni ynom, tra yr oedd efe yn ymddiddan â ni ar y ffordd, a thra yr oedd efe yn agoryd i ni yr ysgrythurau?
33 A hwy a gyfodasant yr un awr, ac a ddychwelasant i Ierusalem, ac a gawsant yr un ar ddeg wedi ymgasglu ynghyd, a'r rhai oedd gyd â hwynt,
34 Gan ddywedyd, Yr Arglwydd yn wir a gyfododd, ac a ymddangosodd i Simon.
35 A hwy a fynegasant y pethau a wnaethid ar y ffordd, a pha fodd yr oedd efe yn hysbys iddynt am dorri bara.
36 Ac fel yr oeddynt hwy yn llefaru fel hyn, yr Iesu ei hun a safodd yn eu canol hwynt, ac a ddywedodd wrthynt, Tangnefedd i chwi.
37 Ond yr oedd arnynt ofn a braw, ac yn tybied eu bod wedi gweld ysbryd.
38 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn cythryblus? a phaham y cyfyd meddyliau yn eich calonnau?
39 Wele fy nwylo a'm traed, mai myfi fy hun ydyw : trin fi, a gwêl ; canys nid oes gan ysbryd gnawd ac esgyrn, fel y gwelwch fi sydd ganddo.
40 Ac wedi iddo lefaru fel hyn, efe a ddangosodd iddynt ei ddwylaw a'i draed.
41 A thra yr oeddynt etto heb gredu er llawenydd, ac yn synu, efe a ddywedodd wrthynt, A oes gennych chwi yma ddim ymborth?
42 A rhoddasant iddo ddarn o bysgodyn brith, ac o diliau mêl.
43 Ac efe a'i cymmerth, ac a fwytaodd ger eu bron hwynt.
44 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Dyma y geiriau a lefarais i wrthych, tra oeddwn etto gyd â chwi, fod yn rhaid cyflawni pob peth sydd ysgrifenedig yng nghyfraith Moses, ac yn y proffwydi, ac yn y psalmau, amdanaf fi.
45 Yna efe a agorodd eu dealltwriaeth hwynt, fel y deallont yr ysgrythurau,
46 Ac a ddywedodd wrthynt, Fel hyn y mae yn ysgrifenedig, ac fel hyn y gorfu i Grist ddioddef, a chyfodi oddi wrth y meirw y trydydd dydd:

47 A bod edifeirwch a maddeuant pechodau i gael eu pregethu yn ei enw ef ymhlith yr holl genhedloedd, gan ddechrau yn Ierusalem.
48 A thystion ydych chwi o'r pethau hyn.
49 Ac wele, yr ydwyf fi yn anfon addewid fy Nhad arnoch : eithr arhoswch chwi yn ninas Jerusalem, hyd oni byddoch nerth o'r uchelder.
50 Ac efe a'u harweiniodd hwynt allan hyd Bethania, ac a ddyrchafodd ei ddwylo, ac a'u bendithiodd hwynt.
51 A thra oedd efe yn eu bendithio hwynt, efe a ymwahanwyd oddi wrthynt, ac a ddug i fyny i'r nef.
52 A hwy a'i haddolasant ef, ac a ddychwelasant i Ierusalem â llawenydd mawr:
53 Ac oeddynt yn wastadol yn y deml, yn moli a bendithio Duw. Amen.

Efengyl Ioan

PENNOD 1

1 Yn y dechreuad yr oedd y Gair, a'r Gair oedd gyda Duw, a Duw oedd y Gair.
2 Yr un oedd yn y dechreuad gyda Duw.
3 Trwyddo ef y gwnaed pob peth ; ac hebddo ef ni wnaethpwyd dim a wnaethpwyd.
4 Ynddo ef yr oedd bywyd; a'r bywyd oedd oleuni dynion.
5 A'r goleuni sydd yn llewyrchu mewn tywyllwch; a'r tywyllwch nid oedd yn ei amgyffred.
6 Yr oedd gŵr wedi ei anfon oddi wrth Dduw, a'i enw Ioan.
7 Daeth hwn yn dyst, i dystiolaethu am y Goleuni, fel y credai pawb trwyddo ef.
8 Nid efe oedd y Goleuni hwnnw, eithr efe a anfonwyd i dystiolaethu am y Goleuni hwnnw.
9 Hwn oedd y gwir Oleuni, yr hwn sydd yn goleuo pob dyn sydd yn dyfod i'r byd.
10 Yr oedd efe yn y byd, a'r byd a wnaethpwyd ganddo ef, a'r byd nid adnabu ef.
11 Efe a ddaeth at ei eiddo ei hun, ac ni dderbyniodd ei eiddo ef.
12 Ond cynnifer ag a'i derbyniasant ef, iddynt hwy a roddasant allu i ddyfod yn feibion i Dduw, i'r rhai sydd yn credu yn ei enw ef:
13 Y rhai a aned, nid o waed, nac o ewyllys y cnawd, nac o ewyllys dyn, ond o Dduw.
14 A'r Gair a wnaethpwyd yn gnawd, ac a drigodd yn ein plith ni, (a ni a welsom ei ogoniant ef, y gogoniant megis unig-anedig y Tad,) yn llawn gras a gwirionedd.
15 Ioan a dystiolaethodd amdano, ac a lefodd, gan ddywedyd, Hwn oedd yr hwn y dywedais i amdano, Yr hwn sydd yn dyfod ar fy ôl i sydd well ger fy mron i: canys yr oedd efe ger fy mron i.
16 Ac o'i gyflawnder ef y derbyniasom ni oll, a gras am ras.
17 Canys trwy Moses y rhoddwyd y ddeddf, eithr gras a gwirionedd a ddaethant trwy Iesu Grist.
18 Ni welodd neb Dduw erioed; yr unig-anedig Fab, yr hwn sydd yn mynwes y Tad, a'i datgenodd ef.
19 A dyma hanes Ioan, pan anfonodd yr Iddewon offeiriaid a Lefiaid o Jerwsalem i ofyn iddo, Pwy wyt ti?
20 Ac efe a gyffesodd, ac ni wadodd; eithr cyffesu, nid myfi yw y Crist.
21 A hwy a ofynasant iddo, Beth gan hynny? Ai ti yw Elias? Ac efe a ddywed, Nid wyf fi. Ai ti yw'r proffwyd hwnnw? Ac efe a atebodd, Nac ydwyf.
22 Yna y dywedasant wrtho, Pwy wyt ti? fel y rhoddom atteb i'r rhai a'n hanfonodd. Beth wyt ti'n ei ddweud amdanat dy hun?
23 Ac efe a ddywedodd, Myfi yw llais un yn llefain yn yr anialwch, Unionwch ffordd yr Arglwydd, megis y dywedodd y proffwyd Esaias.
24 A'r rhai a anfonasid oedd o'r Phariseaid.
25 A hwy a ofynasant iddo, ac a ddywedasant wrtho, Paham gan hynny yr wyt ti yn bedyddio, onid tydi yw y Crist hwnnw, nac Elias, na'r prophwyd hwnnw?
26 Ioan a attebodd iddynt, gan ddywedyd, Yr ydwyf fi yn bedyddio â dwfr: eithr y mae un yn sefyll yn eich plith chwi, yr hwn nid adwaenoch;
27 Efe, yr hwn sydd yn dyfod ar fy ôl i sydd well ger fy mron i, ac nid wyf deilwng o'm hesgid i'w ddatod.
28 Y pethau hyn a wnaethpwyd yn Bethabara, y tu hwnt i'r Iorddonen, lle yr oedd Ioan yn bedyddio.
29 Trannoeth Ioan y gwelodd yr Iesu yn dyfod atto, ac a ddywedodd, Wele Oen Duw, yr hwn sydd yn dwyn ymaith bechodau y byd.
30 Hwn yw yr hwn y dywedais am dano, Ar fy ol i, y mae gwr sydd well yn dyfod ger fy mron i : canys yr oedd efe o'm blaen i.
31 Ac nid adnabûm ef : eithr er mwyn ei wneuthur ef yn amlwg i Israel, am hynny yr ydwyf fi wedi dyfod i fedyddio â dwfr.
32 Ac Ioan a gofnododd, gan ddywedyd, Mi a welais yr Ysbryd yn disgyn o'r nef fel colomen, ac yr oedd yn aros arno.
33 Ac nid adnabu i mi ef : eithr yr hwn a'm hanfonodd i i fedyddio â dwfr, hwnnw a ddywedodd wrthyf, Ar yr hwn y gweli yr Yspryd yn disgyn, ac yn aros arno, hwnnw yw yr hwn sydd yn bedyddio â'r Yspryd Glân.
34 Ac mi a welais, ac a dystiolaethais mai hwn yw Mab Duw.
35 Trannoeth wedi i Ioan sefyll, a dau o'i ddisgyblion;
36 A chan edrych ar yr Iesu wrth gerdded, efe a ddywedodd, Wele Oen Duw!
37 A'r ddau ddisgybl a'i clywsant ef yn llefaru, a hwy a ganlynasant yr Iesu.
38 A'r Iesu a drodd, ac a'u gwelodd yn canlyn, ac a ddywedodd wrthynt, Beth yr ydych yn ei geisio? Hwythau a ddywedasant wrtho, Rabbi, (hyn yw, o'i gyfieithu, O Feistr,) pa le yr wyt yn trigo?
39 Efe a ddywedodd wrthynt, Deuwch, a gwelwch. Hwy a ddaethant, ac a welsant lle yr oedd efe yn trigo, ac a arhosasant gydag ef y dydd hwnnw: canys ynghylch y ddegfed awr yr oedd hi.
40 Un o'r ddau a glywodd Ioan yn llefaru, ac a'i canlynodd ef, oedd Andreas, brawd Simon Pedr.
41 Yn gyntaf efe a gafodd Simon ei frawd ei hun, ac a ddywedodd wrtho, Ni a gawsom y Meseia, hynny yw, o'i ddehongli, y Crist.
42 Ac efe a'i dug ef at yr Iesu. A phan welodd yr Iesu ef, efe a ddywedodd, Ti yw Simon mab Jona: gelwir di Ceffas, yr hwn yw trwy ddehongliad, Maen.
43 Y dydd wedyn yr oedd yr Iesu yn ewyllysio myned allan i Galilea, ac a ganfu Philip, ac a ddywedodd wrtho, Canlyn fi.
44 Yr oedd Philip o Bethsaida, dinas Andreas a Phedr.
45 Daeth Philip o hyd i Nathanael, a dywedodd wrtho, Ni a gawsom yr hwn yr ysgrifennodd Moses yn y Gyfraith, a'r proffwydi, am Iesu o Nasareth, mab Joseff.
46 A Nathanael a ddywedodd wrtho, A ddichon dim da ddyfod o Nazareth? Dywedodd Philip wrtho, "Tyrd i weld."
47 Gwelodd Iesu Nathanael yn dod ato, a dywedodd amdano, " Dyma Israeliad yn wir, heb unrhyw dwyll ynddo."
48 Nathanael a ddywedodd wrtho, O ba le yr wyt yn fy adnabod i? Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Cyn i Philip dy alw di, pan oeddit dan y ffigysbren, mi a'th welais.
49 Nathanael a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Rabbi, ti yw Mab Duw; ti yw Brenin Israel.

50 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Am i mi ddywedyd wrthyt, mi a'th welais dan y ffigysbren, a wyt ti yn credu? ti a gei weled pethau mwy na'r rhai hyn.
51 Ac efe a ddywedodd wrtho, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Wedi hyn y gwelwch y nef yn agored, ac angylion Duw yn esgyn ac yn disgyn ar Fab y dyn.

PENNOD 2

1 A'r trydydd dydd yr oedd priodas yng Nghana Galilea; a mam yr Iesu oedd yno:
2 A galwyd yr Iesu ill dau, a'i ddisgyblion, i'r briodas.
3 A phan oedd arnynt eisiau gwin, mam yr Iesu a ddywedodd wrtho, Nid oes ganddynt win.
4 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Wraig, beth sydd i mi a wnelwyf â thi? ni ddaeth fy awr eto.
5 Ei fam a ddywedodd wrth y gweision, Beth bynnag a ddywedo efe wrthych, gwnewch.
6 Ac yr oedd yno chwech o lestri dwfr o faen, yn ol defod puredigaeth yr luddewon, yn cynnwys dau neu dri o ffynon yr un.
7 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Llanw y llestri â dwfr. A hwy a'u llanwasant hyd yr ymyl.
8 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Tynwch allan yn awr, a dygwch at lywodraethwr yr ŵyl. A hwy a'i dygasant.
9 Pan brofodd llywodraethwr y wledd y dwfr a wnaethpwyd yn win, ac ni wyddai o ble y daeth: (ond y gweision oedd yn tynnu y dwfr yn gwybod;) rhaglaw y wledd a alwodd y priodfab,
10 Ac a ddywedodd wrtho, Pob dyn ar y dechreu sydd yn gosod allan win da; a phan fyddo dynion wedi yfed yn dda, yna yr hyn sydd waeth: ond ti a gedwaist y gwin da hyd yn awr.
11 Y dechreuad hwn o wyrthiau a wnaeth yr Iesu yng Nghana Galilea, ac a amlygodd ei ogoniant; a'i ddisgyblion a gredasant ynddo.
12 Wedi hyn efe a aeth i waered i Gapernaum, efe, a'i fam, a'i frodyr, a'i ddisgyblion: ac nid arhosasant yno lawer o ddyddiau.
13 Ac yr oedd Pasg yr Iddewon yn ymyl, a'r Iesu a aeth i fyny i Jerwsalem,
14 A chael yn y deml y rhai oedd yn gwerthu ychen, a defaid, a cholomennod, a'r cyfnewidwyr arian yn eistedd:
15 Ac wedi gwneuthur fflangell o gortynnau, efe a'u gyrrodd hwynt oll allan o'r deml, a'r defaid, a'r ychen; ac a dywalltodd arian y cyfnewidwyr, ac a ddymchwelodd y byrddau;
16 Ac a ddywedodd wrth y rhai oedd yn gwerthu colomennod, Cymer y pethau hyn gan hynny; na wna dŷ fy Nhad yn dŷ marsiandïaeth.
17 A'i ddisgyblion a gofiasant fel yr ysgrifenwyd, Sêl dy dŷ di a'm bwytaodd i.
18 Yna yr Iddewon a attebasant ac a ddywedasant wrtho, Pa arwydd yr wyt ti yn ei ddangos i ni, gan dy fod yn gwneuthur y pethau hyn?
19 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Dinistriwch y deml hon, ac mewn tridiau y cyfodaf hi.
20 Yna y dywedodd yr Iddewon, Chwe blynedd a deugain y bu'r deml hon yn cael ei hadeiladu, ac a wyt ti am ei chodi mewn tridiau?
21 Eithr efe a lefarodd am deml ei gorph ef.
22 Am hynny wedi iddo atgyfodi oddi wrth y meirw, ei ddisgyblion a gofiasant iddo ddywedyd hyn wrthynt; a hwy a gredasant yr ysgrythur, a'r gair a ddywedasai yr Iesu.
23 A phan oedd efe yn Ierusalem ar y Pasc, ar ddydd gŵyl, llawer a gredasant yn ei enw ef, pan welsant y gwyrthiau a wnaeth efe.
24 Ond nid ymrwymodd yr Iesu iddynt, am ei fod yn adnabod pawb,
25 Ac nid oedd angen i neb dystiolaethu am ddyn: canys efe a wyddai beth oedd mewn dyn.

PENNOD 3

1 Yr oedd gŵr o'r Phariseaid, o'r enw Nicodemus, tywysog yr Iddewon:
2 Yr hwn a ddaeth at yr Iesu liw nos, ac a ddywedodd wrtho, Rabbi, ni a wyddom dy fod ti yn athraw oddi wrth Dduw: canys ni ddichon neb wneuthur y gwyrthiau hyn yr wyt ti yn eu gwneuthur, oni byddo Duw gyd âg ef.
3 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Oddieithr geni dyn drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Dduw.
4 Nicodemus a ddywedodd wrtho, Pa fodd y genir dyn pan heneiddio? a all efe fyned i mewn i groth ei fam yr ail waith, a chael ei eni?
5 Yr Iesu a attebodd, Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Oddieithr geni dyn o ddwfr ac o'r Yspryd, ni ddichon efe fyned i mewn i deyrnas Dduw.
6 Yr hyn a aned o'r cnawd sydd gnawd; a'r hyn a aned o'r Ysbryd, ysbryd yw.
7 Na ryfedda i mi ddywedyd wrthyt, Y mae yn rhaid eich geni chwi drachefn.
8 Y mae'r gwynt yn chwythu lle y mynno, a thithau'n clywed ei sain, ond ni ellwch ddweud o ble y mae'n dod, ac i ble y mae'n mynd: felly y mae pob un a aned o'r Ysbryd.
9 Nicodemus a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Pa fodd y dichon y pethau hyn fod?
10 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, A wyt ti yn feistr ar Israel, ac ni wyddost y pethau hyn?
11 Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Yr ydym yn llefaru fel y gwyddom, ac yn tystiolaethu y gwelsom ; ac nid ydych yn derbyn ein tyst.
12 Os dywedais i chwi bethau daearol, ac ni chredwch, pa fodd y credwch, os dywedaf wrthych am bethau nefol?
13 Ac nid esgynodd neb i'r nef, ond yr hwn a ddisgynodd o'r nef, sef Mab y dyn yr hwn sydd yn y nef.
14 Ac fel y dyrchafodd Moses y sarff yn yr anialwch, felly hefyd y mae yn rhaid dyrchafu Mab y dyn:
15 Fel na choller pwy bynnag a gredo ynddo ef, ond cael bywyd tragwyddol.
16 Canys felly y carodd Duw y byd, fel y rhoddodd efe ei unig-anedig Fab, fel na choller pwy bynnag a gredo ynddo ef, ond iddo gael bywyd tragwyddol.
17 Canys nid anfonodd Duw ei Fab i'r byd i gondemnio y byd ; ond fel yr achubid y byd trwyddo ef.
18 Yr hwn sydd yn credu ynddo, nid yw yn cael ei gondemnio : eithr yr hwn nid yw yn credu a gondemnir eisoes, am na chredodd yn enw unig-anedig Fab Duw.
19 A dyma'r condemniad, fod goleuni wedi dyfod i'r byd, a dynion yn caru tywyllwch yn hytrach na goleuni, am fod eu gweithredoedd yn ddrwg.

20 Canys pob un a'r sydd yn gwneuthur drwg, sydd yn casau y goleuni, ac nid yw yn dyfod at y goleuni, rhag i'w weithredoedd gael eu ceryddu.
21 Ond yr hwn sydd yn gwneuthur gwirionedd, sydd yn dyfod i'r goleuni, fel yr eglurer ei weithredoedd ef, mai yn Nuw y maent wedi eu gwneuthur.
22 Wedi'r pethau hyn y daeth yr Iesu a'i ddisgyblion i wlad Jwdea; ac yno efe a arhosodd gyda hwynt, ac a fedyddiodd.
23 Ac yr oedd Ioan hefyd yn bedyddio yn Aenon, yn agos i Salim, am fod llawer o ddwfr yno: a hwy a ddaethant, ac a fedyddiwyd hwynt.
24 Canys nid loan a fwriwyd etto i garchar.
25 Yna y cododd cwestiwn rhwng rhai o ddisgyblion Ioan a'r Iddewon ynghylch puro.
26 A hwy a ddaethant at Ioan, ac a ddywedasant wrtho, Rabbi, yr hwn oedd gyd â thi o'r tu hwnt i'r Iorddonen, i'r hwn yr wyt ti yn tystiolaethu, wele, hwnnw sydd yn bedyddio, a phawb yn dyfod atto.
27 Ioan a attebodd ac a ddywedodd, Ni ddichon dyn dderbyn dim, oddieithr ei roddi iddo o'r nef.
28 Chwychwi eich hunain sydd yn dwyn tystiolaeth i mi, fel y dywedais, Nid myfi yw y Crist, eithr fy mod wedi fy anfon ger ei fron ef.
29 Yr hwn sydd ganddo y priodfab, yw y priodfab : ond cyfaill y priodfab, yr hwn sydd yn sefyll ac yn ei wrando, a lawenycha yn ddirfawr o achos llais y priodfab : fy llawenydd i gan hynny a gyflawna.
30 Y mae'n rhaid iddo gynyddu, ond myfi sydd i leihau.
31 Yr hwn sydd yn dyfod oddi uchod, sydd goruwch pawb : yr hwn sydd o'r ddaear sydd ddaearol, ac sydd yn llefaru am y ddaear : yr hwn sydd yn dyfod o'r nef, sydd goruwch pawb.
32 A'r hyn a welodd ac a glywodd, y mae efe yn ei dystiolaethu; ac nid oes neb yn derbyn ei dystiolaeth ef.
33 Yr hwn a dderbyniodd ei dystiolaeth ef, a osododd i'w sêl fod Duw yn wir.
34 Canys yr hwn a anfonodd Duw, sydd yn dywedyd geiriau Duw : canys nid trwy fesur y mae Duw yn rhoddi yr Ysbryd iddo.
35 Y Tad sydd yn caru y Mab, ac a roddodd bob peth yn ei law ef.
36 Yr hwn sydd yn credu yn y Mab, y mae bywyd tragywyddol ganddo : a'r hwn nid yw yn credu i'r Mab, ni wêl fywyd ; ond y mae digofaint Duw yn aros arno.

PENNOD 4

1 Felly pan ddeallodd yr Arglwydd sut y clywodd y Phariseaid fod Iesu yn gwneud ac yn bedyddio mwy o ddisgyblion nag Ioan,
2 (Er nad yr Iesu ei hun a fedyddiodd, ond ei ddisgyblion,)
3 Efe a adawodd Jwdea, ac a aeth drachefn i Galilea.
4 Ac y mae yn rhaid iddo fyned trwy Samaria.
5 Yna y daeth i ddinas yn Samaria, yr hon a elwir Sychar, yn agos i'r llain o dir a roddes Jacob i'w fab Ioseph.
6 Yr oedd ffynnon Jacob yno. Yr Iesu gan hynny, wedi blino ar ei daith, a eisteddodd fel hyn ar y pydew: a bu ynghylch y chweched awr.
7 Y mae gwraig o Samaria yn dyfod i dynnu dwfr: yr Iesu a ddywedodd wrthi, Dyro i mi i yfed.
8 (Canys ei ddisgyblion ef a aethant i'r ddinas i brynu ymborth.)
9 Yna y wraig o Samaria a ddywedodd wrtho, Pa fodd yr wyt ti, a thithau yn Iddew, yn gofyn diod gennyf fi, yr hwn ydwyf wraig o Samaria? canys nid oes gan yr luddewon ymwneyd a'r Samariaid.
10 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthi, Pe gwyddost ti ddawn Duw, a phwy sydd yn dywedyd wrthyt, Dyro i mi i yfed; buasit wedi gofyn ganddo, ac efe a roddasai i ti ddwfr bywiol.
11 Y wraig a ddywedodd wrtho, Syr, nid oes gennyt ti ddim i'w dynnu ag ef, a'r pydew sydd ddwfn: o ba le gan hynny y mae gennyt y dwfr bywiol hwnnw?
12 A wyt ti yn fwy na'n tad Jacob, yr hwn a roddodd i ni y pydew, ac a yfodd ohono ei hun, a'i blant, a'i anifeiliaid?
13 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthi, Pwy bynnag a yfo o'r dwfr hwn, a sycheda drachefn.
14 Ond pwy bynnag a yfo o'r dwfr a roddaf fi iddo, ni sycheda byth; ond y dwfr a roddaf iddo, a fydd ynddo yn ffynnon o ddwfr yn tarddu i fywyd tragywyddol.
15 Y wraig a ddywedodd wrtho, Syr, rho i mi y du373?r hwn, fel nad oes arnaf syched, ac na ddeuaf yma i dynnu llun.
16 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Dos, galw dy ŵr, a thyred yma.
17 Y wraig a attebodd ac a ddywedodd, Nid oes gennyf ŵr. Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Da y dywedaist, Nid oes gennyf ŵr:
18 Canys bu i ti bump o wyr; a'r hwn sydd gennyt yn awr, nid yw yn ŵr i ti: yn yr hwn a ddywedaist yn wir.
19 Y wraig a ddywedodd wrtho, Syr, yr wyf yn sylwi mai proffwyd wyt ti.
20 Ein tadau ni a addolasant yn y mynydd hwn; ac yr ydych chwi yn dywedyd, mai yn Jerusalem y mae y lle y dylai dynion addoli.
21 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Wraig, credwch fi, y mae'r awr yn dyfod, pan na fyddwch yn addoli'r Tad yn y mynydd hwn, nac yn Jerwsalem.
22 Chwychwi a addolwch ni wyddoch beth : ni a wyddom beth a addolwn : canys iachawdwriaeth sydd o'r Iuddewon.
23 Ond y mae'r awr yn dyfod, ac yn awr y mae, pan addolo'r gwir addolwyr y Tad mewn ysbryd a gwirionedd: canys y Tad sydd yn ceisio y cyfryw i'w addoli ef.
24 Yspryd yw Duw : a rhaid i'r rhai a'i haddolant ef, ei addoli ef mewn ysbryd a gwirionedd.
25 Y wraig a ddywedodd wrtho, Mi a wn fod y Messias yn dyfod, yr hwn a elwir Crist : pan ddelo, efe a fynega i ni bob peth.
26 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Myfi yw yr hwn sydd yn dywedyd wrthyt ti.
27 Ac ar hyn y daeth ei ddisgyblion, ac a ryfeddasant ei fod yn ymddiddan â'r wraig: eto ni ddywedodd neb, Beth yr wyt ti yn ei geisio? neu, Paham yr wyt yn ymddiddan â hi?
28 Yna y wraig a adawodd ei llestr, ac a aeth i'r ddinas, ac a ddywedodd wrth y gwŷr,
29 Tyred, gwel ddyn, yr hwn a fynegodd i mi bob peth a wneuthum erioed: onid hwn yw y Crist?
30 Yna hwy a aethant allan o'r ddinas, ac a ddaethant atto.
31 Yn y cyfamser, ei ddisgyblion yn gweddïo arno, gan ddywedyd, Meistr, bwyta.
32 Eithr efe a ddywedodd wrthynt, Y mae gennyf fi gig i'w fwyta na wyddoch ddim ohono.
33 Am hynny y disgyblion a ddywedasant wrth ei gilydd, A ddygodd neb ef i'w fwyta?

34 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Fy mwyd i yw gwneuthur ewyllys yr hwn a'm hanfonodd, a gorffen ei waith ef.
35 Oni ddywedwch, Y mae pedwar mis eto, ac yna y daw cynhaeaf? wele, meddaf i chwi, Dyrchefwch eich llygaid, ac edrychwch ar y meysydd; canys gwyn ydynt eisoes i'w cynaeafu.
36 A'r hwn sydd yn medi sydd yn derbyn cyflog, ac yn casglu ffrwyth i fywyd tragywyddol: fel y byddo i'r hwn sydd yn hau, a'r hwn sydd yn medi, gydlawenhau.
37 Ac yma y mae yr ymadrodd hwnnw yn wir, Y mae un yn hau, ac arall yn medi.
38 Myfi a'ch anfonais chwi i fedi yr hyn ni roddasoch lafur iddo: gŵr eraill a lafuriasant, a chwithau a aethoch i mewn i'w llafur hwynt.
39 A llawer o Samariaid y ddinas honno a gredasant ynddo ef am ymadrodd y wraig, yr hon oedd yn tystiolaethu, Efe a fynegodd i mi yr hyn oll a wneuthum.
40 A phan ddaeth y Samariaid ato, hwy a attolygasant iddo aros gyd â hwynt: ac efe a arhosodd yno ddau ddiwrnod.
41 A llawer mwy a gredasant o herwydd ei air ei hun ;
42 Ac a ddywedodd wrth y wraig, Yn awr yr ydym ni yn credu, nid o herwydd dy ymadrodd di : canys nyni a'i clywsom ef ein hunain, ac a wyddom mai hwn yn wir yw Crist, Iachawdwr y byd.
43 Ymhen deuddydd, efe a ymadawodd oddi yno, ac a aeth i Galilea.
44 Canys yr Iesu ei hun a dystiolaethodd, nad oes i broffwyd anrhydedd yn ei wlad ei hun.
45 Yna pan ddaeth efe i Galilea, y Galileaid a'i derbyniasant ef, wedi iddynt weled yr holl bethau a wnaeth efe yn Ierusalem ar yr ŵyl: canys hwythau a aethant i'r ŵyl.
46 Felly yr Iesu a ddaeth drachefn i Gana Galilea, lle y gwnaeth efe y dwfr yn win. Ac yr oedd rhyw uchelwr, yr hwn yr oedd ei fab yn glaf yng Nghapernaum.
47 Pan glybu efe fod yr Iesu wedi dyfod o Jwdea i Galilea, efe a aeth atto, ac a attolygodd iddo ddyfod i waered, ac iachau ei fab: canys yr oedd efe ar fin marw.
48 Yna y dywedodd yr Iesu wrtho, Oni welwch arwyddion a rhyfeddodau, ni chredwch.
49 Yr uchelwr a ddywedodd wrtho, Syr, tyred i waered cyn marw fy mab.
50 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Dos ymaith; bywha dy fab. A'r gŵr a gredodd y gair a lefarasai yr Iesu wrtho, ac efe a aeth ymaith.
51 Ac fel yr oedd efe yn awr yn myned i waered, ei weision a gyfarfuant ag ef, ac a fynegasant iddo, gan ddywedyd, Byw yw dy fab.
52 Yna efe a ofynnodd iddynt yr awr y dechreuodd efe ddiwygio. A hwy a ddywedasant wrtho, Ddoe ar y seithfed awr y gadawodd y dwymyn ef.
53 A'r tad a wybu mai yr un awr oedd hi, yn yr hon y dywedodd yr Iesu wrtho, Y mae dy fab yn fyw: ac efe a gredodd, a'i holl dŷ.
54 Dyma eto yr ail wyrth a wnaeth yr Iesu, pan ddaeth efe o Jwdea i Galilea.

PENNOD 5

1 Wedi hyn bu gŵyl i'r Iddewon; a'r Iesu a aeth i fyny i Jerwsalem.
2 Yn awr y mae yn Jerwsalem wrth farchnad y defaid bwll a elwir yn yr iaith Hebraeg Bethesda, a chanddo bum cyntedd.
3 Yn y rhai hyn gorweddai lliaws mawr o werin analluog, o ddall, attalfa, gwywedig, yn disgwyl am symudiad y dwfr.
4 Canys yr angel a aeth i waered ar ryw amser i'r pwll, ac a gythryblwyd y dwfr: pwy bynnag gan hynny, yn gyntaf, ar ôl cythrwfl y dwfr, a gamasai i mewn, a wnaethpwyd yn gyfan o ba glefyd bynnag oedd arno.
5 Ac yr oedd rhyw ŵr yno, yr hwn a fu lesgedd ar bymtheg ar hugain o flynyddoedd.
6 Pan welodd yr Iesu ef yn gorwedd, a gwybod ei fod yn awr wedi bod yn hir amser yn yr achos hwnnw, efe a ddywedodd wrtho, A wnei di dy iacháu?
7 Y gŵr analluog a attebodd iddo, Syr, nid oes gennyf fi neb, pan gythryblwyd y dwfr, i'm rhoi yn y pwll: ond tra byddaf fi yn dyfod, y mae un arall yn camu i lawr o'm blaen i.
8 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Cyfod, cymer dy wely, a rhod.
9 Ac yn ebrwydd y dyn a iachâodd, ac a gyfododd ei wely, ac a gerddodd: a'r dydd hwnnw oedd y Saboth.
10 Yr luddewon gan hynny a ddywedasant wrth yr hwn a iachawyd, Y dydd sabbath yw hi: nid cyfreithlon i ti gario dy wely.
11 Efe a attebodd iddynt, Yr hwn a'm cyflawnodd i, hwnnw a ddywedodd wrthyf, Cyfod dy wely, a rhodia.
12 Yna y gofynasant iddo, Pa ddyn yw yr hwn a ddywedodd wrthif, Cyfod dy wely, a rhodia?
13 A'r hwn a iachawyd ni wyddai pwy ydoedd : canys yr Iesu a'i dygasai ei hun ymaith, lliaws oedd yn y lle hwnnw.
14 Wedi hynny yr Iesu a'i cafodd ef yn y deml, ac a ddywedodd wrtho, Wele, iachawdwriaeth a wnaethpwyd di: na phecha mwyach, rhag dyfod i ti beth gwaeth.
15 Aeth y dyn a dweud wrth yr Iddewon mai Iesu oedd wedi ei iacháu.
16 Ac am hynny yr Iddewon a erlidiasant yr Iesu, ac a geisiasant ei ladd ef, am iddo wneuthur y pethau hyn ar y dydd Saboth.
17 Ond yr Iesu a attebodd iddynt, Y mae fy Nhad i yn gweithio hyd yn hyn, a minnau yn gweithio.
18 Am hynny yr luddewon a geisiasant yn fwy-fwy ei ladd ef, am ei fod nid yn unig wedi tori y Sabboth, ond yn dywedyd hefyd mai Duw oedd ei Dad, yn ei wneuthur ei hun yn gydradd â Duw.
19 Yna yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Ni ddichon y Mab wneuthur dim ohono ei hun, ond yr hyn y mae efe yn gweled y Tad yn ei wneuthur : canys pa bethau bynnag y mae efe yn eu gwneuthur, y rhai hyn hefyd sydd yn gwneuthur y Mab yr un modd.
20 Canys y Tad sydd yn caru y Mab, ac yn dangos iddo bob peth y mae ei hun yn ei wneuthur : ac efe a ddengys iddo weithredoedd mwy na'r rhai hyn, fel y rhyfeddoch.
21 Canys megis y mae y Tad yn cyfodi y meirw, ac yn eu bywhau ; er hyny y mae y Mab yn bywhau yr hwn a ewyllysio.
22 Canys nid yw'r Tad yn barnu neb, eithr efe a wnaeth bob barn i'r Mab:
23 Fel yr anrhydeddo pawb y Mab, fel y maent yn anrhydeddu y Tad. Yr hwn nid yw yn anrhydeddu y Mab, nid yw yn anrhydeddu y Tad yr hwn a'i hanfonodd ef.

24 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Yr hwn sydd yn gwrando fy ngair i, ac yn credu yn yr hwn a'm hanfonodd i, sydd ganddo fywyd tragywyddol, ac ni ddaw i gondemniad ; eithr a drosglwyddir o farwolaeth i fywyd.
25 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Y mae yr awr yn dyfod, ac yn awr sydd, pan glywo y meirw lef Mab Duw : a'r rhai a glywant, a fyddant byw.
26 Canys megis y mae gan y Tad fywyd ynddo ei hun ; felly y rhoddes efe i'r Mab gael bywyd ynddo ei hun ;
27 Ac a roddes iddo awdurdod i weithredu barn hefyd, oblegid Mab y dyn yw efe.
28 Na ryfedda hyn: canys y mae yr awr yn dyfod, yn yr hon y clywo pawb sydd yn y beddau ei lais ef,
29 Ac a ddaw allan; y rhai a wnaethant dda, hyd adgyfodiad buchedd; a'r rhai a wnaethant ddrwg, hyd adgyfodiad damnedigaeth.
30 Ni allaf fi o'm hun wneuthur dim : fel y clywo, yr wyf yn barnu : a'm barn sydd gyfiawn ; am nad wyf yn ceisio fy ewyllys fy hun, ond ewyllys y Tad yr hwn a'm hanfonodd i.
31 Os dygaf dystiolaeth amdanaf fy hun, nid yw fy nhystiolaeth yn wir.
32 Un arall sydd yn tystiolaethu amdanaf fi; a gwn fod y dystiolaeth y mae efe yn ei thystio amdanaf fi yn wir.
33 Chwi a anfonasoch at Ioan, ac efe a dystiolaethodd i'r gwirionedd.
34 Eithr nid ydwyf fi yn derbyn tystiolaeth gan ddyn : eithr y pethau hyn yr wyf yn eu dywedyd, fel y byddoch gadwedig.
35 Yr oedd efe yn oleuni yn llosgi ac yn disgleirio: a chwithau oedd ewyllysgar dros dymor i lawenhau yn ei oleuni ef.
36 Eithr y mae gennyf fi dystiolaeth fwy nag eiddo Ioan: canys y gweithredoedd a roddes y Tad i mi i'w gorffen, y gweithredoedd hynny yr wyf fi yn eu gwneuthur, sydd yn tystiolaethu amdanaf fi, mai'r Tad a'm hanfonodd i.
37 A'r Tad ei hun, yr hwn a'm hanfonodd i, a dystiolaethodd amdanaf fi. Ni chlywsoch erioed ei lais, ac ni welsoch ei wedd.
38 Ac nid oes gennych chwi ei air ef yn aros ynoch : canys yr hwn a anfonodd efe, nid ydych yn credu.
39 Chwiliwch yr ysgrythyrau ; canys ynddynt hwy yr ydych yn tybied fod gennych fywyd tragywyddol: a hwynt-hwy yw y rhai sydd yn tystiolaethu amdanaf fi.
40 Ac ni ddeuwch ataf fi, fel y caffoch fywyd.
41 Nid wyf yn derbyn anrhydedd gan ddynion.
42 Eithr myfi a'ch gwn, nad oes gennych gariad Duw ynoch.
43 Myfi a ddeuthum yn enw fy Nhad, ac nid ydych yn fy nerbyn i: os arall a ddaw yn ei enw ei hun, hwnnw a dderbyniwch.
44 Pa fodd y gellwch chwi gredu, y rhai sydd yn derbyn anrhydedd gan eich gilydd, ac ni cheisiant yr anrhydedd sydd yn dyfod oddi wrth Dduw yn unig?
45 Na thybiwch y cyhuddaf fi chwi at y Tad : y mae un yn eich cyhuddo, sef Moses, yn yr hwn yr ydych yn ymddiried.
46 Canys pe buasit yn credu i Moses, buasit yn fy nghredu i : canys efe a ysgrifenodd am danaf.
47 Ond os na chredwch i'w ysgrifeniadau ef, pa fodd y credwch fy ngeiriau i?

PENNOD 6

1 Ar ôl y pethau hyn yr aeth yr Iesu dros fôr Galilea, sef môr Tiberias.
2 A thyrfa fawr a'i canlynasant ef, am iddynt weled ei wyrthiau ef, y rhai a wnaethai efe ar y rhai oedd yn afiechyd.
3 A'r Iesu a aeth i fynu i'r mynydd, ac a eisteddodd yno gyd â'i ddisgyblion.
4 A'r pasg, gŵyl yr Iddewon, oedd agos.
5 Yna yr Iesu pan ddyrchafodd ei lygaid, a gweled tyrfa fawr yn dyfod atto, efe a ddywedodd wrth Philip, O ba le y prynwn ni fara, i'r rhai hyn fwytta?
6 A hyn a ddywedodd efe i'w brofi ef: canys efe ei hun a wyddai beth a wnai efe.
7 Atebodd Philip ef, "Nid digon iddynt hwy werth dau can ceiniog o fara, i bob un ohonynt gymryd ychydig."
8 Dywedodd un o'i ddisgyblion, Andreas, brawd Simon Pedr wrtho,
9 Y mae yma llanc, a chanddo bum torth haidd, a dau bysgodyn bychain: ond beth ydynt ym mysg cynnifer?
10 A'r Iesu a ddywedodd, Gwna i'r gŵyr eistedd. Yn awr yr oedd llawer o wair yn y lle. Felly y gŵyr a eisteddasant, mewn rhifedi ynghylch pum mil.
11 A'r Iesu a gymmerth y torthau; ac wedi iddo ddiolch, efe a rannodd i'r dysgyblion, a'r dysgyblion i'r rhai a osodasid ; a'r un modd o'r pysgod cymaint ag y byddent.
12 Ac wedi iddynt ddigoni, efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Cesglwch y tameidiau sydd yn weddill, fel na choller dim.
13 Am hynny hwy a'u casglasant hwynt, ac a lanwasant ddeuddeg basged o'r tameidiau o'r pum torth haidd, y rhai oedd yn weddill i'r rhai oedd wedi bwyta.
14 Yna y gŵyr hynny, pan welsant y wyrth a wnaeth yr Iesu, a ddywedasant, Hyn o wirionedd yw'r proffwyd hwnnw sydd i ddyfod i'r byd.
15 Pan welodd yr Iesu gan hynny y byddent hwy yn dyfod a'i ddal trwy rym, i'w wneuthur yn frenin, efe a aeth drachefn i'r mynydd ei hun.
16 A phan ddaeth yr hwyr, ei ddisgyblion a aethant i waered at y môr,
17 Ac wedi myned i long, ac a aeth dros y môr i Gapernaum. Yr oedd hi yn awr yn dywyll, ac ni ddaeth Iesu atynt.
18 A'r môr a gyfododd trwy wynt mawr a chwythodd.
19 Felly wedi iddynt rwyfo ynghylch pump ar hugain neu ddeg ar hugain o ffyrnau, hwy a welsant yr Iesu yn rhodio ar y môr, ac yn nesau at y llong: a hwy a ofnasant.
20 Eithr efe a ddywedodd wrthynt, Myfi yw; paid ag ofni.
21 Yna hwy a'i derbyniasant ef yn ewyllysgar i'r llong: ac yn ebrwydd yr oedd y llong yn y wlad yr oeddynt yn myned iddi.
22 Trannoeth, pan welodd y bobl oedd yn sefyll yr ochr draw i'r môr nad oedd cwch arall yno, heblaw yr hwn yr aeth ei ddisgyblion iddo, ac nad aeth yr Iesu gyda'i ddisgyblion i'r cwch, ond ei yr oedd disgyblion wedi myned ymaith ar eu pen eu hunain ;
23 (Er hynny y daeth cychod eraill o Tiberias yn agos at y lle y bwytasant fara, wedi i'r Arglwydd ddiolch:)
24 Pan welodd y bobl gan hynny nad oedd yr Iesu yno, na'i ddisgyblion, hwy hefyd a gymerasant longau, ac a ddaethant i Gapernaum i geisio yr Iesu.

25 Ac wedi iddynt ei gael ef yr ochr draw i'r môr, hwy a ddywedasant wrtho, Rabbi, pa bryd y daethost yma?
26 Yr Iesu a attebodd iddynt ac a ddywedodd, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Yr ydych yn fy ngheisio i, nid am i chwi weled y gwyrthiau, ond am i chwi fwyta o'r torthau, a chael eich digoni.
27 Llafuriwch nid am y bwyd a ddifethir, ond am y bwyd hwnnw sydd yn para i fywyd tragwyddol, yr hwn a rydd Mab y dyn i chwi: canys efe a seliodd Duw Dad.
28 Yna y dywedasant wrtho, Beth a wnawn ni, fel y gweithredem weithredoedd Duw?
29 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Hyn yw gwaith Duw, eich bod yn credu yn yr hwn a anfonodd efe.
30 Am hynny y dywedasant wrtho, Pa arwydd gan hynny yr wyt ti yn ei ddangos, fel y gwelom, ac y credwn di? beth wyt ti'n gweithio?
31 Ein tadau ni a fwytasant fanna yn yr anialwch; fel y mae yn ysgrifenedig, Efe a roddes iddynt fara o'r nef i'w fwyta.
32 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, ni roddodd Moses i chwi y bara hwnnw o'r nef; ond fy Nhad sydd yn rhoddi i chwi y gwir fara o'r nef.
33 Canys bara Duw yw yr hwn sydd yn dyfod i waered o'r nef, ac yn rhoddi bywyd i'r byd.
34 Yna y dywedasant wrtho, Arglwydd, dyro i ni y bara hwn byth.
35 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Myfi yw bara'r bywyd: yr hwn sydd yn dyfod ataf fi, ni bydd newyn byth; a'r hwn sydd yn credu ynof fi, ni bydd syched byth.
36 Eithr mi a ddywedais i chwi, Chwi chwithau hefyd a'm gwelsoch, ac nid ydych yn credu.
37 Yr hyn oll a rydd y Tad i mi, a ddaw ataf fi ; a'r hwn sydd yn dyfod ataf fi ni's bwriaf allan mewn un modd.
38 Canys disgynnais o'r nef, nid i wneuthur fy ewyllys fy hun, ond ewyllys yr hwn a'm hanfonodd.
39 A hyn yw ewyllys y Tad yr hwn a'm hanfonodd i, na choller dim o'r hyn oll a roddodd efe i mi, ond i mi ei atgyfodi yn y dydd diweddaf.
40 A hyn yw ewyllys yr hwn a'm hanfonodd i, fod pob un sydd yn gweled y Mab, ac yn credu ynddo, gael bywyd tragywyddol : a mi a'i cyfodaf ef yn y dydd diweddaf.
41 Yna yr luddewon a grwgnachasant wrtho, am iddo ddywedyd, Myfi yw y bara a ddisgynodd o'r nef.
42 A hwy a ddywedasant, Onid hwn yw yr Iesu, mab Ioseph, yr hwn yr ydym ni yn adnabod ei dad a'i fam? pa fodd gan hynny y mae efe yn dywedyd, Des i waered o'r nef?
43 Yr Iesu gan hynny a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Na grwgnachwch yn eich plith eich hunain.
44 Ni ddichon neb ddyfod ataf fi, oddieithr i'r Tad yr hwn a'm hanfonodd i ei dynnu ef: a myfi a'i cyfodaf ef yn y dydd diweddaf.
45 Y mae yn ysgrifenedig yn y prophwydi, A hwy a ddysgir oll gan Dduw. Pob un gan hynny a glywodd, ac a ddysgodd gan y Tad, sydd yn dyfod ataf fi.
46 Nid yw neb wedi gweld y Tad, ond yr hwn sydd o Dduw, y mae wedi gweld y Tad.
47 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Y mae gan yr hwn sydd yn credu ynof fi fywyd tragywyddol.
48 Myfi yw bara'r bywyd.
49 Eich tadau chwi a fwytasant fanna yn yr anialwch, ac a fuant feirw.
50 Hwn yw'r bara sydd yn disgyn o'r nef, fel y bwytao dyn ohono, ac na byddo marw.
51 Myfi yw y bara bywiol yr hwn a ddisgynnodd o'r nef : os bwytta neb o'r bara hwn, efe a fydd byw yn dragywydd : a'r bara a roddaf fi, yw fy nghnawd i, yr hwn a roddaf er bywyd y byd.
52 Yr Iddewon gan hynny a ymrysonasant yn eu plith eu hunain, gan ddywedyd, Pa fodd y rhydd hwn i ni ei gnawd i'w fwyta?
53 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Oni fwytewch gnawd Mab y dyn, ac oni fwytewch ei waed ef, nid oes gennych fywyd ynoch.
54 Yr hwn sydd yn bwytta fy nghnawd i, ac yn yfed fy ngwaed i, sydd ganddo fywyd tragywyddol ; a mi a'i cyfodaf ef yn y dydd diweddaf.
55 Canys fy nghnawd yn wir sydd ymborth, a'm gwaed i sydd ddiod.
56 Yr hwn sydd yn bwytta fy nghnawd i, ac yn yfed fy ngwaed i, sydd yn trigo ynof fi, a minnau ynddo yntau.
57 Fel y Tad byw a'm hanfonodd i, a byw ydwyf fi trwy y Tad : felly yr hwn sydd yn fy bwytta i, efe a fydd byw trwof fi.
58 Hwn yw'r bara hwnnw a ddisgynnodd o'r nef: nid fel eich tadau chwi a fwytasant fanna, ac a fuont feirw: y neb a fwytao o'r bara hwn, a fydd byw yn dragywydd.
59 Y pethau hyn a ddywedasai efe yn y synagog, fel yr oedd efe yn dysgu yn Capernaum.
60 Am hynny llawer o'i ddisgyblion, pan glywsant hyn, a ddywedasant, Y mae hwn yn ymadrodd caled; pwy all ei glywed?
61 Pan ddeallodd yr Iesu ynddo ei hun fod ei ddisgyblion yn grwgnach o'r peth, efe a ddywedodd wrthynt, A yw hyn yn eich tramgwyddo?
62 Beth ac os gwelwch Fab y dyn yn esgyn i fynu lle yr oedd efe o'r blaen ?
63 Yr ysbryd sydd yn bywhau; nid yw'r cnawd yn elwa dim: y geiriau yr wyf yn eu llefaru wrthych, ysbryd ydynt, a bywyd ydynt.
64 Eithr y mae rhai o honoch chwi ddim yn credu. Canys yr Iesu a wyddai o'r dechreuad pwy oedd y rhai ni chredent, a phwy oedd i'w fradychu ef.
65 Ac efe a ddywedodd, Am hynny y dywedais wrthych, na ddichon neb ddyfod ataf fi, oddieithr ei roddi iddo gan fy Nhad.
66 O'r pryd hwnnw aeth llawer o'i ddisgyblion yn eu hôl, ac ni rodient mwyach gyd ag ef.
67 Yna yr Iesu a ddywedodd wrth y deuddeg, A ewch chwithau hefyd ymaith?
68 Yna Simon Pedr a attebodd iddo, Arglwydd, at bwy yr awn ni? y mae gennyt eiriau y bywyd tragywyddol.
69 Ac yr ydym ni yn credu ac yn sicr mai tydi yw y Crist hwnw, Mab y Duw byw.
70 Yr Iesu a attebodd iddynt, Onid wyf fi wedi dewis deuddeg i chwi, ac un ohonoch yn ddiafol?
71 Yr oedd efe yn llefaru am Jwdas Iscariot mab Simon: canys yr hwn oedd i'w fradychu ef, ac yntau yn un o'r deuddeg.

PENNOD 7

1 Ar ôl y pethau hyn yr Iesu a rodiodd yn Galilea: canys ni fynnai efe rodio yn yr Iuddew, am fod yr Iddewon yn ceisio ei ladd ef.
2 Yr oedd gŵyl y tabernaclau yr Iddewon yn ymyl.
3 Am hynny ei frodyr a ddywedasant wrtho, Dos oddi yma, a dos i Jwdea, fel y gwelo dy ddisgyblion hefyd y gweithredoedd yr wyt ti yn eu gwneuthur.
4 Canys nid oes neb yn gwneuthur dim yn y dirgel, ac efe ei hun sydd yn ceisio cael ei adnabod yn agored. Os gwnei y pethau hyn, dangos dy hun i'r byd.
5 Canys ni chredodd ei frodyr ef ynddo.
6 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Ni ddaeth fy amser i eto: ond y mae eich amser chwi yn barod bob amser.
7 Ni all y byd eich casáu chwi; ond y mae yn gas gennyf fi, am fy mod yn tystiolaethu, fod ei weithredoedd yn ddrwg.
8 Ewch i fynu i'r ŵyl hon : nid af i fynu eto i'r wyl hon ; canys nid yw fy amser i eto yn llawn doed a ddelo.
9 Wedi iddo ddywedyd y geiriau hyn wrthynt, efe a arhosodd yng Ngalilea.
10 Ond wedi i'w frodyr fyned i fynu, yna efe hefyd a aeth i fyny i'r ŵyl, nid yn agored, ond megis yn y dirgel.
11 Yna yr Iddewon a'i ceisiasant ef yn yr ŵyl, ac a ddywedasant, Pa le y mae efe?
12 A bu grwgnach mawr ymhlith y bobl yn ei gylch ef: canys rhai a ddywedasant, Gŵr da yw efe: eraill a ddywedasant, Nage; ond y mae efe yn twyllo y bobl.
13 Er hynny ni lefarodd neb yn agored amdano rhag ofn yr Iddewon.
14 Yn awr, tua chanol yr ŵyl, yr Iesu a aeth i fyny i'r deml, ac a ddysgodd.
15 A'r Iddewon a ryfeddasant, gan ddywedyd, Pa fodd y gŵyr y gŵr hwn lythyrau, heb ddysgu erioed?
16 Yr Iesu a attebodd iddynt, ac a ddywedodd, Nid eiddof fi, ond yr hwn a'm hanfonodd i.
17 Os ewyllysia neb wneuthur ei ewyllys, efe a gaiff wybod yr athrawiaeth, ai o Dduw y mae, ai o honof fy hun yr ydwyf fi yn llefaru.
18 Yr hwn sydd yn llefaru o hono ei hun, sydd yn ceisio ei ogoniant ei hun : ond yr hwn sydd yn ceisio ei ogoniant ef yr hwn a'i hanfonodd, y mae hwnnw yn wir, ac nid oes anghyfiawnder ynddo.
19 Oni roddodd Moses y gyfraith i chwi, ac eto nid oes neb ohonoch yn cadw'r gyfraith? Pam yr ydych yn mynd i'm lladd i?
20 Y bobl a attebasant ac a ddywedasant, Y mae gennyt ti gythraul: pwy sydd yn myned i'th ladd di?
21 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Un waith a wneuthum, ac yr ydych oll yn rhyfeddu.
22 Moses gan hynny a roddes i chwi enwaediad; (nid am ei fod o Moses, ond o'r tadau;) a chwithau ar y Saboth yn enwaedu ar ddyn.
23 Os bydd dyn ar y dydd Saboth yn derbyn enwaediad, fel na thorrir cyfraith Moses; a ydych yn ddig wrthyf, am i mi wneud dyn bob whit yn gyfan ar y dydd Saboth?
24 Na farn yn ol yr olwg, eithr barn gyfiawn.
25 Yna y dywedodd rhai o'r Ierusalem, Onid hwn yw efe, y rhai y maent yn ceisio ei ladd?
26 Ond wele, y mae efe yn llefaru yn hy, ac nid ydynt yn dywedyd dim wrtho. A wyr y llywodraethwyr yn wir mai hwn yw yr union Grist?
27 Er hynny ni a adwaenom y dyn hwn o ba le y mae: ond pan ddelo Crist, ni ŵyr neb o ba le y mae.
28 Yna y llefodd yr Iesu yn y deml, fel yr oedd efe yn dysgu, gan ddywedyd, Chwychwi ill dau yn fy adnabod, a chwi a wyddoch o ba le yr ydwyf fi : ac nid o honof fy hun y deuthum, eithr yr hwn a'm hanfonodd i sydd wir, yr hwn nid adwaenoch.
29 Eithr myfi a'i hadwaen ef : canys oddi wrtho ef yr ydwyf fi, ac efe a'm hanfonodd i.
30 Yna y ceisiasant ei ddal ef: ond ni osododd neb ddwylo arno, am na ddaeth ei awr ef eto.
31 A llawer o'r bobl a gredasant ynddo, ac a ddywedasant, Pan ddelo Crist, a wna efe wyrthiau mwy nâ'r rhai hyn a wnaeth y gŵr hwn?
32 Clywodd y Phariseaid fod y bobl yn grwgnach o'r fath bethau amdano; a'r Phariseaid a'r archoffeiriaid a anfonasant swyddogion i'w ddal ef.
33 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt, Ychydig ennyd yr ydwyf fi gyda chwi, ac yna yr wyf yn myned at yr hwn a'm hanfonodd i.
34 Chwi a'm ceisiwch, ac ni'm cewch : a lle yr ydwyf fi, ni ellwch chwi ddyfod.
35 Yna yr luddewon a ddywedasant yn eu plith eu hunain, I ba le yr â efe, fel na chawn ef ? a â efe at y rhai gwasgaredig o blith y Cenhedloedd, ac a ddysg efe y Cenhedloedd?
36 Pa fodd y dywedai efe hyn, Chwi a'm ceisiwch, ac ni'm cewch: a lle yr ydwyf fi, ni ellwch chwi ddyfod?
37 Yn y dydd diweddaf, y dydd mawr hwnnw o'r ŵyl, yr Iesu a safodd ac a lefodd, gan ddywedyd, Os syched ar neb, deued ataf fi, ac yfed.
38 Yr hwn sydd yn credu ynof fi, fel y dywed yr ysgrythyr, o'i fol ef y dylif afonydd o ddwfr bywiol.
39 (Ond hwn a lefarodd efe am yr Yspryd, y rhai a gredent ynddo ef a dderbyniasant : canys ni roddwyd yr Yspryd Glân etto ; am na ogoneddwyd yr Iesu etto.)
40 Felly llawer o'r bobl, pan glywsant yr ymadrodd hwn, a ddywedasant, Yn wir, hwn yw y Prophwyd.
41 Eraill a ddywedasant, Hwn yw y Crist. Eithr rhai a ddywedasant, A ddaw Crist o Galilea?
42 Oni ddywedodd yr ysgrythur, O had Dafydd y mae Crist yn dyfod, ac o dref Bethlehem, lle yr oedd Dafydd?
43 Felly bu ymraniad ymysg y bobl o'i achos ef.
44 A rhai o honynt a ewyllysient ei gymmeryd ef; ond ni osododd neb ddwylo arno.
45 Yna y swyddogion a ddaethant at yr archoffeiriaid a'r Phariseaid; a hwy a ddywedasant wrthynt, Paham na ddygasoch ef?
46 Y swyddogion a attebasant, Ni lefarodd neb erioed fel hwn.
47 Yna y Phariseaid a attebasant iddynt, A dwyllwyd chwithau hefyd ?
48 A oes neb o'r llywodraethwyr neu o'r Phariseaid wedi credu ynddo?
49 Ond y bobl hyn ni wyddant y gyfraith, melltigedig ydynt.
50 Dywedodd Nicodemus wrthynt, (yr hwn a ddaethai at yr Iesu liw nos, ac yntau yn un ohonynt,)
51 A yw ein cyfraith ni yn barnu neb, cyn gwrando arno, a gwybod beth y mae efe yn ei wneuthur?

52 Hwythau a attebasant ac a ddywedasant wrtho, A wyt ti hefyd o Galilea? Chwiliwch, ac edrychwch: canys o Galilea nid yw proffwyd yn codi.
53 A phob un a aeth i'w dŷ ei hun.

PENNOD 8

1 Yr Iesu a aeth i fynydd yr Olewydd.
2 Ac yn fore, efe a ddaeth drachefn i'r deml, a'r holl bobl a ddaethant atto; ac efe a eisteddodd, ac a ddysgodd iddynt.
3 A'r ysgrifenyddion a'r Phariseaid a ddygasant atto wraig wedi ei chymmeryd mewn godineb; ac wedi iddynt ei gosod hi yn y canol,
4 Hwythau a ddywedasant wrtho, Athro, y wraig hon a gymmerwyd mewn godineb, yn yr iawn weithred.
5 Yn awr y gorchmynnodd Moses yn y gyfraith i ni labyddio'r cyfryw: ond beth yr wyt ti yn ei ddywedyd?
6 Hyn a ddywedasant, gan ei demtio, fel y byddai raid iddynt ei gyhuddo. Ond plygodd yr Iesu i lawr, ac ysgrifennodd â'i fys ar lawr, fel pe na bai'n eu clywed.
7 Ac wedi iddynt barhau i ofyn iddo, efe a'i dyrchafodd ei hun, ac a ddywedodd wrthynt, Yr hwn sydd heb bechod yn eich plith, bwried yn gyntaf garreg ati.
8 A thrachefn efe a ymgrymodd, ac a ysgrifenodd ar lawr.
9 A'r rhai a'i clywsant, wedi eu collfarnu gan eu cydwybod eu hunain, a aethant allan bob yn un, gan ddechreu o'r hynaf, hyd yr olaf: a'r Iesu a adawyd yn unig, a'r wraig yn sefyll yn y canol.
10 Wedi i'r Iesu ymddyrchafu, heb weled neb ond y wraig, efe a ddywedodd wrthi, Wraig, pa le y mae dy gyhuddwyr hynny? oni chondemniodd neb di?
11 Hi a ddywedodd, Na neb, Arglwydd. A'r Iesu a ddywedodd wrthi, Nid wyf fi ychwaith yn dy gondemnio di: dos, ac na phecha mwyach.
12 Yna y llefarodd yr Iesu wrthynt drachefn, gan ddywedyd, Goleuni y byd ydwyf fi : yr hwn sydd yn fy nilyn i, ni rodia yn y tywyllwch, ond goleuni y bywyd a gaiff.
13 Am hynny y Phariseaid a ddywedasant wrtho, Yr wyt ti yn cadw cofnod ohonot dy hun; nid yw dy gofnod yn wir.
14 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Er fy mod yn dwyn cofnod o honof fy hun, etto y mae fy hanes yn wir: canys mi a wn o ba le y deuthum, ac i ba le yr wyf yn myned; ond ni ellwch chwi fynegu o ba le yr wyf fi yn dyfod, ac i ba le yr wyf yn myned.
15 Yr ydych chwi yn barnu yn ôl y cnawd; Nid wyf yn barnu neb.
16 Ac etto os ydwyf fi yn barnu, gwir yw fy marn i : canys nid myfi yn unig, ond myfi a'r Tad yr hwn a'm hanfonodd i.
17 Y mae hefyd yn ysgrifenedig yn eich cyfraith chwi, fod tystiolaeth dau ddyn yn wir.
18 Myfi sydd yn tystiolaethu amdanaf fy hun, a'r Tad yr hwn a'm hanfonodd i sydd yn tystiolaethu amdanaf.
19 Yna y dywedasant wrtho, Pa le y mae dy Dad di? Yr Iesu a attebodd, Nid adwaenoch chwi fi, na'm Tad i : pe buasit yn fy adnabod i, chwi a adnabuasech fy Nhad hefyd.
20 Y geiriau hyn a lefarodd yr Iesu yn y drysorfa, fel yr oedd efe yn dysgu yn y deml: ac ni osododd neb ddwylo arno; canys ni ddaeth ei awr ef eto.
21 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt drachefn, Yr wyf fi yn myned fy ffordd, a chwi a'm ceisiwch, ac a fyddwch feirw yn eich pechodau: lle yr wyf fi yn myned, ni ellwch chwi ddyfod.
22 Yna y dywedodd yr Iddewon, A ladd efe ei hun? am ei fod yn dywedyd, I ba le yr wyf fi yn myned, ni ellwch chwi ddyfod.
23 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Chwychwi sydd oddi isod; Myfi sydd oddi uchod : chwychwi ydych o'r byd hwn; Nid wyf o'r byd hwn.
24 Dywedais gan hynny wrthych, y byddwch feirw yn eich pechodau: canys oni chredwch mai myfi yw, chwi a fyddwch feirw yn eich pechodau.
25 Yna y dywedasant wrtho, Pwy wyt ti? A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Yr un peth a ddywedais i wrthych o'r dechreuad.
26 Y mae gennyf fi lawer o bethau i'w dywedyd, ac i'w barnu o honoch : eithr gwir yw yr hwn a'm hanfonodd i; ac yr wyf yn llefaru wrth y byd y pethau hynny a glywais ganddo.
27 Ni ddeallasant mai am y Tad yr oedd efe yn dywedyd wrthynt.
28 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Wedi i chwi ddyrchafu Mab y dyn, yna y cewch wybod mai myfi yw, ac nad wyf yn gwneuthur dim ohonof fy hun; ond megis y dysgodd fy Nhad fi, yr wyf yn llefaru y pethau hyn.
29 A'r hwn a'm hanfonodd i, sydd gyd â mi : ni adawodd y Tad fi yn unig ; canys yr wyf bob amser yn gwneuthur y pethau hynny sydd yn rhyngu bodd iddo.
30 Fel yr oedd efe yn llefaru y geiriau hyn, llawer a gredasant ynddo.
31 Yna y dywedodd yr Iesu wrth yr Iddewon hynny y rhai a gredasant ynddo, Os parhewch yn fy ngair i, yna disgyblion i mi yn wir ydych;
32 A chwi a gewch wybod y gwirionedd, a'r gwirionedd a'ch gwna yn rhyddion.
33 Hwythau a attebasant iddo, Had Abraham ydym ni, ac ni buom erioed mewn caethiwed i neb : pa fodd y dywedi, Chwi a wneir yn rhyddion ?
34 Yr Iesu a attebodd iddynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Yr hwn sydd yn gwneuthur pechod, sydd was i bechod.
35 A'r gwas nid yw yn aros yn y tŷ yn dragywydd : eithr y Mab sydd yn aros yn dragywydd.
36 Os bydd y Mab gan hynny yn eich rhyddhau chwi, byddwch rydd yn wir.
37 Mi a wn mai had Abraham ydych ; ond yr ydych chwi yn ceisio fy lladd i, am nad oes i'm gair le ynoch.
38 Yr wyf yn dywedyd yr hyn a welais gyd â'm Tad : ac yr ydych chwi yn gwneuthur yr hyn a welsoch gyd â'ch tad.
39 Hwythau a attebasant ac a ddywedasant wrtho, Abraham yw ein tad ni. Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Pe plant Abraham fyddech, gweithredoedd Abraham a wnaech.
40 Eithr yn awr yr ydych chwi yn ceisio fy lladd i, gŵr a fynegodd i chwi y gwirionedd, yr hwn a glywais gan Dduw: hyn ni wnaeth Abraham.
41 Yr ydych chwi yn gwneuthur gweithredoedd eich tad. Yna y dywedasant wrtho, Nid o butteindra y'n ganed; un Tad sydd gennym, sef Duw.
42 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Pe byddai Duw yn Dad i chwi, chwi a'm carasoch i: canys oddi wrth Dduw y deuthum allan; ni ddeuthum i ohonof fy hun ychwaith, ond efe a'm hanfonodd i.

43 Paham nad ydych yn deall fy ymadrodd? er na ellwch glywed fy ngair i.
44 Chwychwi sydd o'ch tad y diafol, a chwantau eich tad a wnewch. Llofrudd ydoedd o'r dechreuad, ac nid arhosodd yn y gwirionedd, am nad oes gwirionedd ynddo. Pan ddywedo efe gelwydd, o'i eiddo ei hun y mae efe yn llefaru: canys celwyddog yw efe, a thad y peth.
45 A chan fy mod yn dywedyd y gwir wrthych, nid ydych yn fy nghredu.
46 Pwy ohonoch sy'n fy argyhoeddi i o bechod? Ac os dywedaf y gwir, paham nad ydych yn fy nghredu?
47 Yr hwn sydd o Dduw, sydd yn gwrando geiriau Duw : am hynny nid ydych chwi yn eu gwrando, am nad ydych o Dduw.
48 Yna yr luddewon a attebasant, ac a ddywedasant wrtho, Onid da ydym ni yn dywedyd mai Samariad wyt ti, a bod gennyt gythraul?
49 Yr Iesu a attebodd, Nid oes gennyf fi gythraul; ond yr wyf fi yn anrhydeddu fy Nhad, a chwithau yn fy ngwneyd i.
50 Ac nid wyf yn ceisio fy ngogoniant fy hun : un sydd yn ceisio ac yn barnu.
51 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Os ceidw dyn fy ymadrodd i, ni wêl efe farwolaeth byth.
52 Yna yr luddewon a ddywedasant wrtho, Yn awr ni a wyddom fod gennyt gythraul. Abraham yn farw, a'r proffwydi; ac yr wyt yn dywedyd, Os ceidw dyn fy ymadrodd i, ni chaiff flas marwolaeth byth.
53 A wyt ti yn fwy nâ'n tad ni Abraham, yr hwn a fu farw? a'r prophwydi a fuant feirw: pwy yr wyt yn ei wneuthur dy hun?
54 Yr Iesu a attebodd, Os anrhydeddaf fi fy hun, nid yw fy anrhydedd i ddim: fy Nhad sydd yn fy anrhydeddu i; am yr hwn yr ydych chwi yn dywedyd, mai efe yw eich Duw chwi :
55 Er hynny nid adnabuoch ef; ond myfi a'i hadwaen ef: a phe dywedwn, nid adwaen ef, mi a fyddaf gelwyddog fel chwi: eithr myfi a'i hadwaen ef, a chadw ei ymadrodd ef.
56 Llawenychodd eich tad Abraham wrth weled fy nydd i : ac efe a'i gwelodd, ac a fu lawen.
57 Yna yr luddewon a ddywedasant wrtho, Nid wyt eto fab deng mlwydd a deugain, ac a welaist ti Abraham?
58 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Cyn bod Abraham, myfi yw.
59 Yna hwy a gymerasant gerrig i'w bwrw atto ef: ond yr Iesu a ymguddiodd, ac a aeth allan o'r deml, gan fyned trwy eu canol hwynt, ac felly yr aeth heibio.

PENNOD 9

1 Ac fel yr oedd yr Iesu yn myned heibio, efe a ganfu ddyn dall o'i enedigaeth ef.
2 A'i ddisgyblion a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Athro, pwy a wnaeth bechod, y dyn hwn, neu ei rieni, gan ei fod wedi ei eni yn ddall?
3 Yr Iesu a attebodd, Ni phechodd y dyn hwn ychwaith, na'i rieni: eithr i weithredoedd Duw gael eu hamlygu ynddo ef.
4 Rhaid i mi weithio gweithredoedd yr hwn a'm hanfonodd, tra y mae hi yn ddydd: y mae'r nos yn dyfod, pan na ddichon neb weithio.
5 Tra byddaf yn y byd, goleuni'r byd ydwyf fi.
6 Wedi iddo lefaru fel hyn, efe a boerodd ar lawr, ac a wnaeth glai o'r boer, ac a eneiniodd lygaid y dall â'r clai,
7 Ac a ddywedodd wrtho, Dos, ymolch ym mhwll Siloam, (sef trwy ddehongliad, Anfonedig.) Ac efe a aeth ymaith, ac a ymolchodd, ac a ddaeth gan weled.
8 Y cymmydogion gan hynny, a'r rhai a welsent o'r blaen ei fod ef yn ddall, a ddywedasant, Onid hwn yw yr hwn oedd yn eistedd ac yn erfyn?
9 Rhai a ddywedasant, Hwn yw efe : eraill a ddywedasant, Cyffelyb yw efe : ond efe a ddywedasant, Myfi yw efe.
10 Am hynny y dywedasant wrtho, Pa fodd yr agorwyd dy lygaid di?
11 Efe a attebodd ac a ddywedodd, Gwr a elwid yr Iesu a wnaeth glai, ac a eneiniodd fy llygaid, ac a ddywedodd wrthyf, Dos i bwll Siloam, ac ymolch: ac mi a euthum ac a ymolchais, ac a gefais olwg.
12 Yna y dywedasant wrtho, Pa le y mae efe? Efe a ddywedodd, nis gwn.
13 Daethant â'r hwn oedd gynt yn ddall at y Phariseaid.
14 A'r dydd Saboth oedd hi pan wnaeth yr Iesu y clai, ac yr agorodd ei lygaid.
15 Yna y Phariseaid drachefn a ofynasant iddo pa fodd yr oedd efe wedi cael ei olwg. Efe a ddywedodd wrthynt, Efe a roddes glai ar fy llygaid, a mi a olchais, ac a welaf.
16 Am hynny y dywedodd rhai o'r Phariseaid, Nid yw y dyn hwn o Dduw, am nad yw efe yn cadw y dydd Sabboth. Eraill a ddywedasant, Pa fodd y dichon dyn pechadur wneuthur y fath wyrthiau? Ac yr oedd ymraniad yn eu plith.
17 Hwy a ddywedasant drachefn wrth y dall, Beth yr wyt ti yn ei ddywedyd am dano, fel yr agorodd efe dy lygaid di? Efe a ddywedodd, Prophwyd yw efe.
18 Eithr yr luddewon ni chredasant am dano ef, ddarfod iddo fod yn ddall, a chael ei olwg ef, nes galw rhieni yr hwn a dderbyniasai ei olwg ef.
19 A hwy a ofynasant iddynt, gan ddywedyd, Ai hwn yw eich mab chwi, yr hwn yr ydych chwi yn dywedyd ei eni yn ddall? pa fodd gan hynny y mae efe yn gweled yn awr?
20 Ei rieni a attebasant iddynt, ac a ddywedasant, Ni a wyddom mai hwn yw ein mab ni, ac iddo gael ei eni yn ddall.
21 Eithr pa fodd y mae efe yn gweled yn awr, ni wyddom ni; neu pwy a agorodd ei lygaid, ni wyddom : y mae efe mewn oedran; gofyn iddo : he shall speak for himself.
22 Y geiriau hyn a lefarasai ei rieni, am fod arnynt ofn yr Iddewon: canys yr Iddewon a gytunasant eisoes, os cyffesai neb mai efe oedd Crist, y dylid ei fwrw allan o'r synagog.
23 Am hynny y dywedodd ei rieni, Y mae efe mewn oedran; gofyn iddo.
24 Yna eilwaith y galwasant y dyn dall, ac a ddywedasant wrtho, Dyro fawl i Dduw: ni a wyddom mai pechadur yw hwn.
25 Yntau a attebodd ac a ddywedodd, Pa un ai pechadur ai naddo, nis gwn : un peth a wn, sef, tra oeddwn ddall, yn awr yr wyf yn gweled.
26 Yna y dywedasant wrtho drachefn, Beth a wnaeth efe i ti? pa fodd yr agorodd efe dy lygaid di?
27 Efe a attebodd iddynt, Myfi a ddywedais wrthych eisoes, ac ni chlywsoch : paham y gwrandewch arno drachefn ? a fyddwch chwithau hefyd yn ddisgyblion iddo?
28 Yna y dialasant ef, ac a ddywedasant, Ei ddisgybl ef wyt ti; ond dysgyblion Moses ydym ni.

29 Ni a wyddom ddarfod i Dduw lefaru wrth Moses: am y cymmydog hwn, ni wyddom ni o ba le y mae efe.
30 Y dyn a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Paham y mae hyn yn beth rhyfeddol, fel na wyddoch chwi o ba le y mae, ac efe a agorodd fy llygaid i.
31 Yn awr ni a wyddom nad yw Duw yn gwrando pechaduriaid : eithr od oes neb yn addolwr i Dduw, ac yn gwneuthur ei ewyllys ef, efe sydd yn gwrando.
32 Er dechreuad y byd ni chlywyd i neb agor llygaid un a anesid yn ddall.
33 Oni bai fod y dyn hwn o Dduw, ni allai efe wneuthur dim.
34 Hwythau a attebasant ac a ddywedasant wrtho, Mewn pechodau y'th anwyd yn gyfan gwbl, ac a wyt ti yn ein dysgu ni? A hwy a'i bwriasant ef allan.
35 Yr Iesu a glywsant ddarfod iddynt ei fwrw ef allan; ac wedi iddo ei gael, efe a ddywedodd wrtho, A wyt ti yn credu ym Mab Duw?
36 Efe a attebodd ac a ddywedodd, Pwy yw efe, Arglwydd, fel y credwyf ynddo?
37 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Ti ill dau a'i gwelaist ef, a'r hwn sydd yn ymddiddan â thi.
38 Ac efe a ddywedodd, Arglwydd, yr wyf yn credu. Ac efe a'i haddolodd ef.
39 A'r Iesu a ddywedodd, Er barn y deuthum i'r byd hwn, fel y gwelent y rhai nid ydynt yn gweled; ac er mwyn i'r rhai sy'n gweld gael eu gwneud yn ddall.
40 A rhai o'r Phariseaid oedd gyd âg ef a glywsant y geiriau hyn, ac a ddywedasant wrtho, A ydym ninnau hefyd yn ddall?
41 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Pe deillion fyddech, ni byddai i chwi bechod : eithr yn awr yr ydych yn dywedyd, Yr ydym yn gweled ; am hynny y mae eich pechod yn aros.

PENNOD 10

1 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Yr hwn nid yw yn myned i mewn i'r drws i'r gorlan, ond yn dringo rhyw ffordd arall, hwnnw sydd leidr ac yn lleidr.
2 Ond yr hwn sydd yn myned i mewn trwy y drws, bugail y defaid.
3 Iddo ef y mae'r porthor yn agor; a'r defaid sydd yn gwrando ar ei lais ef: ac efe sydd yn galw ei ddefaid ei hun wrth eu henwau, ac yn eu harwain hwynt allan.
4 A phan estyno efe ei ddefaid ei hun, y mae efe yn myned o'u blaen hwynt, a'r defaid yn ei ganlyn ef: canys y maent yn adnabod ei lais ef.
5 A dieithr ni ddilynant, eithr ffo oddi wrtho ef: canys nid adwaenant lais dieithriaid.
6 Y ddameg hon a lefarodd yr Iesu wrthynt: ond ni ddeallasant hwy pa bethau oedd efe a lefarasai efe wrthynt.
7 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt drachefn, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Myfi yw drws y defaid.
8 Lladron ac ysbeilwyr ydynt oll a ddaethant o'm blaen i: ond y defaid ni wrandawsant arnynt.
9 Myfi yw y drws : trwof fi os â neb i mewn, efe a fydd cadwedig, ac a â i mewn ac allan, ac a gaiff borfa.
10 Nid yw y lleidr yn dyfod, ond i ladrata, ac i ladd, ac i ddifetha : mi a ddeuthum, fel y caent fywyd, ac y caent ef yn helaethach.
11 Myfi yw y bugail da : y bugail da a rydd ei einioes dros y defaid.
12 Ond yr hwn sydd gyflogwr, ac nid y bugail, yr hwn nid yw y defaid, sydd yn gweled y blaidd yn dyfod, ac yn gadael y defaid, ac yn ffoi: a'r blaidd sydd yn eu dal hwynt, ac yn gwasgar y defaid.
13 Y mae'r llogwr yn ffoi, am ei fod yn gyflogwr, ac nid yw'n gofalu am y defaid.
14 Myfi yw y bugail da, ac a adwaen fy nefaid, a'm hadwaen i.
15 Megis y mae'r Tad yn fy adnabod i, felly yr wyf fi yn adnabod y Tad : ac yr wyf yn gosod fy einioes dros y defaid.
16 A defaid eraill sydd gennyf, y rhai nid ydynt o'r gorlan hon: hwynt-hwy hefyd sydd raid i mi eu dwyn, a hwy a wrandawant ar fy llais; a bydd un gorlan, ac un bugail.
17 Am hynny y mae fy Nhad yn fy ngharu i, am fy mod yn gosod fy einioes, fel y'm cymmerwn hi drachefn.
18 Nid oes neb yn ei gymryd oddi wrthyf, ond yr wyf yn ei osod i lawr ohonof fy hun. Y mae gennyf allu i'w osod i lawr, ac y mae gennyf awdurdod i'w gymryd eto. Y gorchymyn hwn a dderbyniais gan fy Nhad.
19 Felly bu rhwyg eto ymhlith yr Iddewon o ran yr ymadroddion hyn.
20 A llawer o honynt a ddywedasant, Y mae ganddo gythraul, ac y mae yn wallgof; paham y gwrandewch arno?
21 Eraill a ddywedasant, Nid geiriau yr hwn sydd ganddo gythraul yw y rhai hyn. A all diafol agor llygaid y deillion?
22 A gŵyl y cysegriad oedd hi yn Ierusalem, a gaeaf oedd hi.
23 A'r Iesu a rodiodd yn y deml, yng nghyntedd Solomon.
24 Yna y daeth yr Iddewon o'i amgylch, ac a ddywedasant wrtho, Pa hyd yr wyt ti yn peri i ni amheu? Os tydi yw y Crist, mynega i ni yn eglur.
25 Yr Iesu a attebodd iddynt, Mi a ddywedais i chwi, ac ni chredasoch : y gweithredoedd yr ydwyf fi yn eu gwneuthur yn enw fy Nhad, y maent yn tystiolaethu amdanaf fi.
26 Eithr nid ydych chwi yn credu, am nad ydych o'm defaid i, megis y dywedais wrthych.
27 Y mae fy nefaid yn gwrando ar fy llais, ac yr wyf yn eu hadnabod, ac y maent yn fy nghanlyn i:
28 Ac yr wyf yn rhoddi iddynt fywyd tragywyddol ; ac ni ddifethir hwynt byth, ac ni thyn neb hwynt o'm llaw i.
29 Fy Nhad, yr hwn a'u rhoddes i mi, sydd fwy nâ phawb; ac nid oes neb yn gallu eu tynnu allan o law fy Nhad.
30 Yr wyf fi a'm Tad yn un.
31 Yna yr Iddewon a godasant gerrig drachefn i'w labyddio ef.
32 Yr Iesu a attebodd iddynt, Llawer o weithredoedd da a ddangosais i chwi oddi wrth fy Nhad; canys pa rai o'r gweithredoedd hynny yr ydych yn fy llabyddio i?
33 Yr luddewon a attebasant iddo, gan ddywedyd, Am waith da nid ydym yn dy labyddio di; ond am gabledd; ac am dy fod di, a thithau yn ddyn, yn dy wneuthur dy hun yn Dduw.
34 Yr Iesu a attebodd iddynt, Onid yw yn ysgrifenedig yn eich cyfraith chwi, Mi a ddywedais, Duwiau ydych?
35 Os galwodd efe hwynt yn dduwiau, at y rhai y daeth gair Duw, ac ni ellir torri'r ysgrythur;
36 Dywedwch am yr hwn a sancteiddiodd y Tad, ac a'i hanfonodd i'r byd, Yr ydych yn cablu ; am i mi ddywedyd, Mab Duw ydwyf fi?
37 Os na wnaf weithredoedd fy Nhad, na chredwch fi.

38 Eithr os myfi, er na chredwch fi, credwch y gweithredoedd : fel y gwypoch, ac y credoch, fod y Tad ynof fi, a minnau ynddo yntau.
39 Am hynny hwy a geisiasant eilwaith ei ddal ef: ond efe a ddihangodd o'u llaw hwynt,
40 Ac a aeth ymaith drachefn o'r tu hwnt i'r Iorddonen, i'r lle y bedyddiodd Ioan ar y cyntaf; ac yno yr arhosodd.
41 A llawer a ddaethant atto, ac a ddywedasant, Ioan ni wnaeth wyrth : eithr gwir oedd yr holl bethau a lefarasai Ioan am y gŵr hwn.
42 A llawer a gredasant ynddo ef.

PENNOD 11

1 Yr oedd rhyw ddyn yn glaf, o'r enw Lasarus, o Fethania, tref Mair a'i chwaer Martha.
2 (Y Mair honno a eneiniodd yr Arglwydd ag ennaint, ac a sychodd ei draed ef â'i gwallt, yr hon yr oedd ei brawd Lasarus yn glaf.)
3 Am hynny ei chwiorydd a anfonasant atto, gan ddywedyd, Ar- glwydd, wele yr hwn yr wyt yn ei garu yn glaf.
4 Pan glybu yr Iesu hynny, efe a ddywedodd, Nid yw y clefyd hwn i farwolaeth, ond er gogoniant Duw, fel y gogonedder Mab Duw trwy hynny.
5 Yr oedd yr Iesu yn caru Martha, a'i chwaer, a Lazarus.
6 Ac wedi iddo glywed felly ei fod yn glaf, efe a arhosodd ddau ddiwrnod eto yn yr un lle yr oedd efe.
7 Yna wedi hynny efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Awn i Jwdea drachefn.
8 Ei ddisgyblion a ddywedasant wrtho, O Feistr, yr luddewon diweddar a geisiasant dy labyddio di; ac a wyt ti yn myned yno drachefn?
9 Yr Iesu a attebodd, Onid oes deuddeg awr yn y dydd? Os rhodia neb yn y dydd, nid yw yn baglu, am ei fod yn gweled goleuni y byd hwn.
10 Ond os rhodia dyn yn y nos, y mae efe yn baglu, am nad oes goleuni ynddo.
11 Y pethau hyn a ddywedodd efe: ac wedi hynny efe a ddywedodd wrthynt, Ein cyfaill Lazarus sydd yn cysgu; ond yr wyf yn myned, fel y deffrowyf ef o gwsg.
12 Yna y dywedodd ei ddisgyblion, Arglwydd, os cysg efe, da a wna.
13 Er hynny yr oedd yr Iesu yn llefaru am ei farwolaeth ef: ond hwy a dybiasant ei fod wedi llefaru am orffwyso mewn cwsg.
14 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt yn eglur, Lazarus a fu farw.
15 Ac yr wyf yn llawen er eich mwyn chwi nad oeddwn i yno, i'r bwriad y credwch; er hynny gadewch inni fynd ato.
16 Yna y dywedodd Thomas, yr hwn a elwir Didymus, wrth ei gyd-ddisgyblion, Awn ninnau hefyd, fel y byddom feirw gyd âg ef.
17 Yna pan ddaeth yr Iesu, efe a ganfu ei fod wedi gorwedd yn y bedd bedwar diwrnod eisoes.
18 Yr oedd Bethania yn agos at Jerwsalem, ynghylch pymtheg llath.
19 A llawer o'r Iddewon a ddaethant at Martha a Mair, i'w cysuro ynghylch eu brawd.
20 Yna Martha, cyn gynted ag y clywodd hi fod yr Iesu yn dyfod, a aeth ac a gyfarfu ag ef: ond Mair a eisteddodd yn y tŷ.
21 Yna Martha a ddywedodd wrth yr Iesu, Arglwydd, pe buasit ti yma, ni buasai farw fy mrawd.
22 Ond mi wn, hyd yn oed yn awr, beth bynnag a fynni di gan Dduw, bydd Duw yn ei roi i ti.
23 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Dy frawd a atgyfodi.
24 Martha a ddywedodd wrtho, Mi a wn yr atgyfodi yn yr atgyfodiad yn y dydd diweddaf.
25 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Myfi yw yr adgyfodiad, a'r bywyd: yr hwn sydd yn credu ynof fi, er ei fod ef wedi marw, efe a fydd byw.
26 A phwy bynnag sydd yn byw ac yn credu ynof fi, ni bydd marw byth. A wyt ti yn credu hyn?
27 Hi a ddywedodd wrtho, Ie, Arglwydd : yr wyf yn credu mai tydi yw y Crist, Mab Duw, yr hwn sydd i ddyfod i'r byd.
28 Ac wedi iddi ddywedyd hyn, hi a aeth hi, ac a alwodd yn ddirgel ar ei chwaer Mair, gan ddywedyd, Y mae'r Meistr wedi dyfod, ac y mae yn galw amdanat.
29 Cyn gynted ag y clywodd hi hynny, hi a gyfododd ar frys, ac a ddaeth ato.
30 Nid oedd yr Iesu eto wedi dod i'r dref, ond yr oedd yn y lle y cyfarfu Martha ag ef.
31 Yr Iddewon gan hynny oedd gyd â hi yn y tŷ, ac a'i cysurasant hi, pan welsant Mair, hi a gyfododd ar frys, ac a aeth allan, a'i canlynasant hi, gan ddywedyd, Y mae hi yn myned at y bedd i wylo yno.
32 Yna y daeth Mair i'r lle yr oedd yr Iesu, a'i weled, hi a syrthiodd wrth ei draed ef, gan ddywedyd wrtho, Arglwydd, pe buasit ti yma, ni buasai farw fy mrawd.
33 Felly pan welodd yr Iesu hi yn wylo, a'r Iddewon hefyd y rhai a ddaeth gyda hi yn wylo, efe a riddfanodd yn yr ysbryd, ac a gythryblwyd,
34 Ac a ddywedodd, Pa le y dodasoch ef? Hwythau a ddywedasant wrtho, Arglwydd, tyred i weled.
35 Yr Iesu a wylodd.
36 Yna yr Iddewon a ddywedasant, Wele fel yr oedd efe yn ei garu ef!
37 A rhai o honynt a ddywedasant, Oni allasai y gŵr hwn, yr hwn a agorodd lygaid y dall, beri i'r gŵr hwn fod heb farw?
38 Y mae'r Iesu gan hynny drachefn yn griddfan ynddo'i hun yn dyfod at y bedd. Ogof ydoedd, a charreg yn gorwedd arni.
39 Yr Iesu a ddywedodd, Dygwch ymaith y maen. Martha, chwaer yr hwn fu farw, a ddywedodd wrtho, Arglwydd, y mae efe erbyn hyn yn drewi: canys efe a fu farw bedwar diwrnod.
40 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Oni ddywedais i wrthyt, pe buasech yn credu, y cai weled gogoniant Duw?
41 Yna hwy a dynasant y maen o'r lle y gosodasid y marw. A'r Iesu a gododd ei lygaid, ac a ddywedodd, O Dad, yr wyf yn diolch i ti am wrando arnaf fi.
42 A mi a wyddwn dy fod yn fy ngwrando bob amser: eithr o achos y bobl sydd yn sefyll gerllaw, mi a ddywedais hynny, fel y credont mai tydi a'm hanfonodd.
43 Ac wedi iddo lefaru fel hyn, efe a lefodd â llef uchel, Lazarus, tyred allan.
44 A'r hwn oedd farw a ddaeth allan, wedi ei rwymo ei law a'i throed â llieiniau: a'i wyneb ef oedd wedi ei rwymo â napcyn. Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Gollyngwch ef, a gollyngwch ef.

45 Yna llawer o'r Iddewon, y rhai a ddaethant at Mair, ac a welsent y pethau a wnaethai yr Iesu, a gredasant ynddo.
46 Eithr rhai o honynt a aethant at y Phariseaid, ac a fynegasant iddynt y pethau a wnaethai yr Iesu.
47 Yna y prif offeiriaid a'r Phariseaid a gynullasant gyngor, ac a ddywedasant, Beth a wnawn ni? canys gwyrthiau lawer a wna y dyn hwn.
48 Os gadawn iddo fel hyn yn unig, pawb a gredant ynddo : a'r Rhufeiniaid a ddeuant, ac a ddygant ymaith ein lle a'n cenedl ni.
49 Ac un o honynt, o'r enw Caiaffas, yr archoffeiriad y flwyddyn honno, a ddywedodd wrthynt, Ni wyddoch chwi ddim.
50 Ac nac ystyria mai buddiol i ni yw i un gŵr farw dros y bobl, ac na ddifethir yr holl genedl.
51 A hyn ni lefarodd efe ohono ei hun: eithr ac yntau yn archoffeiriad y flwyddyn honno, efe a brophwydodd am farw yr Iesu dros y genedl honno;
52 Ac nid i'r genedl honno yn unig, ond hefyd i gasglu ynghyd yn un feibion Duw y rhai oedd ar wasgar.
53 Yna o'r dydd hwnnw allan, hwy a gymerasant gyngor ynghyd i'w roi i farwolaeth.
54 Am hynny ni rodiodd yr Iesu mwyach ym mysg yr Iddewon; ond aeth oddi yno i wlad yn agos i'r anialwch, i ddinas a elwid Effraim, ac a barhaodd yno gyda'i ddisgyblion.
55 A Pasc yr Iddewon oedd yn agos: a llawer a aethant o'r wlad i fyny i Jerwsalem cyn y Pasg, i buro eu hunain.
56 Yna y ceisiasant am yr Iesu, ac a lefarasant wrth eu gilydd, fel yr oeddynt yn sefyll yn y deml, Beth yw eich barn chwi, na ddeuai efe i'r ŵyl?
57 Yr oedd y prif offeiriaid a'r Phariseaid ill dau wedi rhoi gorchymyn, os gwyddai neb o ba le yr oedd efe, ei fod i'w ddangos, i'w ddal ef.

PENNOD 12

1 Chwe diwrnod cyn y Pasg, daeth Iesu i Fethania, lle'r oedd Lasarus wedi marw, yr hwn a gyfododd efe oddi wrth y meirw.
2 Yno y gwnaethant iddo swper ; a Martha yn gwasanaethu: ond Lasarus oedd un o'r rhai oedd yn eistedd wrth y bwrdd gydag ef.
3 Yna Mair a gymmerth bwys o ennaint ysicnard, costus iawn, ac a eneiniodd draed yr Iesu, ac a sychodd ei draed ef â'i gwallt: a llanwyd y tŷ ag arogl yr ennaint.
4 Yna y dywedodd un o'i ddisgyblion, Jwdas Iscariot, mab Simon, yr hwn sydd i'w fradychu ef,
5 Paham na werthwyd yr ennaint hwn er tri chan ceiniog, a'i roddi i'r tlodion?
6 Hyn a ddywedodd efe, nid ei fod yn gofalu am y tlawd; ond am ei fod yn lleidr, a chanddo'r cwd, ac yn dwyn yr hyn a roddwyd ynddo.
7 Yna y dywedodd yr Iesu, Gollwng hi: erbyn dydd fy nghladdedigaeth y cadwodd hi hwn.
8 Canys y tlodion sydd bob amser gyd â chwi ; ond myfi nid oes gennych bob amser.
9 Am hynny y gwybu llawer o'r Iuddewon ei fod ef yno : ac nid er mwyn yr Iesu yn unig y daethant hwy, ond er mwyn gweled Lasarus hefyd, yr hwn a gyfodasai efe oddi wrth y meirw.
10 Eithr yr arch-offeiriaid a ymgynghorasant am roddi Lazarus hefyd i farwolaeth;
11 Am hynny o'i achos ef yr aeth llawer o'r Iddewon ymaith, ac a gredasant yn yr Iesu.
12 Trannoeth y daeth llawer o bobl a ddaeth i'r ŵyl, pan glywsant fod yr Iesu yn dod i Jerwsalem,
13 A chymerodd ganghennau palmwydd, ac a aeth allan i'w gyfarfod ef, ac a lefodd, Hosanna: Bendigedig yw Brenin Israel yr hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd.
14 A'r Iesu, wedi iddo gael asyn ieuanc, a eisteddodd arno; fel y mae'n ysgrifenedig,
15 Nac ofna, ferch Sion: wele dy Frenin yn dyfod, yn eistedd ar ebol asyn.
16 Y pethau hyn ni ddeallodd ei ddisgyblion ef ar y cyntaf: eithr pan ogoneddwyd yr Iesu, yna y cofiasant fod y pethau hyn yn ysgrifenedig amdano, ac iddynt wneuthur y pethau hyn iddo.
17 Am hynny y bobl oedd gydag ef pan alwodd efe Lasarus o'i fedd, ac a'i cyfododd ef oddi wrth y meirw, yn gofnod.
18 Am hyny y bobl hefyd a gyfarfuant ag ef, am hyny y clywsant ddarfod iddo wneuthur y wyrth hon.
19 Y Phariseaid gan hynny a ddywedasant yn eu plith eu hunain, A welwch chwi pa fodd yr ydych yn gorchfygu dim? wele y byd wedi myned ar ei ol ef.
20 Ac yr oedd rhai Groegiaid yn mysg y rhai a ddaethent i fyny i addoli ar yr ŵyl:
21 Yr hwn gan hynny a ddaeth at Philip, yr hwn oedd o Bethsaida o Galilea, ac a ddeisyfasant arno, gan ddywedyd, Syr, ni a gaem weled yr Iesu.
22 Philip a ddaeth, ac a fynegodd i Andreas: ac Andreas a Philip a ddywedasant wrth yr Iesu.
23 A'r Iesu a attebodd iddynt, gan ddywedyd, Daeth yr awr, i ogoneddu Mab y dyn.
24 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Oni syrthio ŷd o wenith i'r ddaear a marw, y mae efe yn aros yn unig : ond os bydd marw, y mae yn dwyn ffrwyth lawer.
25 Y neb a garo ei einioes, a'i cyll; a'r hwn sydd yn casau ei einioes yn y byd hwn, a'i ceidw i fywyd tragywyddol.
26 Os gwasanaetha neb fi, canlyned fi; a lle yr ydwyf fi, yno hefyd y bydd fy ngwas: os gwasanaetha neb fi, efe a anrhydedda fy Nhad.
27 Yn awr y mae fy enaid yn drallodus; a pha beth a ddywedaf? O Dad, achub fi o'r awr hon : eithr o'r achos hyn y deuthum hyd yr awr hon.
28 O Dad, gogonedda dy enw. Yna y daeth llais o'r nef, yn dywedyd, Mi a'i gogoneddais, ac a'i gogoneddaf drachefn.
29 Y bobl gan hynny, y rhai oedd yn sefyll gerllaw, ac yn ei chlywed, a ddywedasant ei fod yn taranu: eraill a ddywedasant, Angel a lefarodd wrtho.
30 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd, Ni ddaeth yr lesu hwn o'm plegid i, ond er eich mwyn chwi.
31 Yr awr hon yw barn y byd hwn: yn awr tywysog y byd hwn a fwrir allan.
32 A myfi, os dyrchefir fi oddi ar y ddaear, a dynnaf bawb ataf fi.
33 Hyn a ddywedodd efe, gan arwyddoccau pa farwolaeth y byddai efe farw.
34 Y bobl a attebasant iddo, Ni a glywsom o'r ddeddf fod Crist yn aros yn dragywydd : a pha fodd yr wyt ti yn dywedyd, Y mae yn rhaid dyrchafu Mab y dyn ? pwy yw Mab y dyn hwn?

35 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Ychydig ennyd etto y mae y goleuni gyd â chwi. Cerddwch tra byddo gennych y goleuni, rhag i'r tywyllwch ddyfod arnoch: canys yr hwn sydd yn rhodio yn y tywyllwch, ni ŵyr i ba le y mae yn myned.
36 Tra fyddo gennych oleuni, credwch yn y goleuni, fel y byddoch blant y goleuni. Y pethau hyn a lefarodd yr Iesu, ac a aeth ymaith, ac a ymguddiodd oddi wrthynt.
37 Ond er iddo wneuthur cymaint o wyrthiau o'u blaen hwynt, ni chredasant ynddo ef:
38 Fel y cyflawnid ymadrodd y prophwyd Esaias, yr hwn a ddywedodd efe, Arglwydd, pwy a gredodd i'n hadroddiad ni? ac i bwy y datguddiwyd braich yr Arglwydd?
39 Am hynny ni allent gredu, am i Esaias ddywedyd drachefn,
40 Efe a ddallu eu llygaid hwynt, ac a galedodd eu calon; fel na welent â'u llygaid, na deall â'u calon, a chael troedigaeth, a minnau i'w hiacháu.
41 Y pethau hyn a ddywedodd Esaias, pan welodd ei ogoniant ef, ac a lefarodd amdano.
42 Er hynny ymhlith y penaethiaid hefyd llawer a gredasant ynddo; ond oherwydd y Phariseaid ni chyffesasant ef, rhag eu bwrw allan o'r synagog:
43 Canys yr oeddynt yn caru mawl dynion yn fwy nâ moliant Duw.
44 Yr Iesu a lefodd ac a ddywedodd, Yr hwn sydd yn credu ynof fi, nid ynof fi y mae yn credu, ond yn yr hwn a'm hanfonodd i.
45 A'r hwn sydd yn fy ngweld i, sydd yn gweled yr hwn a'm hanfonodd i.
46 Yr wyf fi wedi dod yn oleuni i'r byd, fel nad yw'r sawl sy'n credu ynof fi yn aros yn y tywyllwch.
47 Ac os clyw neb fy ngeiriau i, ac ni chred, myfi nid wyf yn ei farnu ef : canys nid i farnu y byd y deuthum, ond i achub y byd.
48 Yr hwn sydd yn fy ngwrthod i, ac nid yw yn derbyn fy ngeiriau, sydd ganddo un sydd yn ei farnu ef : y gair a lefarais, hwnnw a'i barn ef yn y dydd diweddaf.
49 Canys ni leferais o honof fy hun ; ond y Tad yr hwn a'm hanfonodd i, efe a roddes orchymyn i mi, beth a ddywedwn, a pha beth a lefarwn.
50 Ac mi a wn fod ei orchymyn ef yn fywyd tragywyddol : felly beth bynnag yr wyf yn ei lefaru, megis y dywedodd y Tad wrthyf, felly yr wyf yn llefaru.

PENNOD 13

1 Yn awr cyn gŵyl y Pasg, pan wybu yr Iesu fod ei awr ef wedi dyfod, i fyned allan o'r byd hwn at y Tad, wedi iddo garu yr hwn oedd yn y byd, efe a'u carodd hwynt hyd y diwedd.
2 A swper wedi ei derfynu, y diafol yn awr wedi rhoi yng nghalon Jwdas Iscariot, mab Simon, i'w fradychu ef;
3 Yr Iesu yn gwybod ddarfod i'r Tad roddi pob peth yn ei ddwylaw ef, a'i fod wedi dyfod oddi wrth Dduw, ac yn myned at Dduw;
4 Efe a gyfododd o swper, ac a neilltuodd ei ddillad; ac a gymmerth dywel, ac a ymwregysodd.
5 Wedi hynny efe a dywalltodd ddu373?r i'r badell, ac a ddechreuodd olchi traed y disgyblion, a'u sychu â'r tywel yr oedd wedi ei wregysu.
6 Yna y daeth efe at Simon Pedr : a Phedr a ddywedodd wrtho, Arglwydd, a wyt ti yn golchi fy nhraed i?
7 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Yr hyn ni wyddost ti yn awr; ond ti a gei wybod wedi hyn.
8 Pedr a ddywedodd wrtho, Nid wyt i olchi fy nhraed i byth. Yr Iesu a atebodd iddo, Oni golchaf di, nid oes i ti ran gyda mi.
9 Simon Pedr a ddywedodd wrtho, Arglwydd, nid fy nhraed yn unig, ond hefyd fy nwylo a'm pen.
10 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Yr hwn a olchwyd, nid oes angen iddo ond i olchi ei draed, eithr glân yw pob chwyn: a glân ydych chwi, ond nid pawb.
11 Canys efe a wyddai pwy a'i bradychai ef; am hynny efe a ddywedodd, Nid ydych chwi oll yn lân.
12 Felly wedi iddo olchi eu traed, a chymeryd ei ddillad, a'i osod i lawr drachefn, efe a ddywedodd wrthynt, A wyddoch chwi beth a wneuthum i chwi?
13 Yr ydych yn fy ngalw i yn Feistr ac yn Arglwydd : a da yr ydych yn dywedyd ; canys felly yr wyf.
14 Os myfi, eich Arglwydd a'ch Meistr, a olchais eich traed; dylech chwithau hefyd olchi traed eich gilydd.
15 Canys rhoddais siampl i chwi, i wneuthur fel y gwneuthum i chwi.
16 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Nid yw y gwas yn fwy na'i arglwydd ; na'r hwn a anfonwyd yn fwy na'r hwn a'i hanfonodd ef.
17 Os gwyddoch y pethau hyn, gwyn eich byd os gwnewch hwynt.
18 Nid wyf fi yn llefaru o honoch chwi oll : mi a wn pwy a ddewisais : eithr fel y cyflawnid yr ysgrythyr, Yr hwn sydd yn bwytta bara gyd â mi, a ddyrchafodd ei sawdl i'm herbyn.
19 Yn awr yr wyf yn dywedyd wrthych cyn dyfod, fel, wedi darfod, y credoch mai myfi yw efe.
20 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Yr hwn sydd yn derbyn y neb a anfonaf, sydd yn fy nerbyn i ; a'r hwn sydd yn fy nerbyn i, sydd yn derbyn yr hwn a'm hanfonodd i.
21 Wedi i'r Iesu ddywedyd fel hyn, efe a gynhyrfwyd yn yr yspryd, ac a dystiolaethodd, ac a ddywedodd, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, y bydd i un o honoch fy mradychu i.
22 Yna y disgyblion a edrychasant ar ei gilydd, gan amau pwy yr oedd efe yn llefaru.
23 Yr oedd un o'i ddisgyblion, yr hwn yr oedd yr Iesu yn ei garu, yn pwyso ar fynwes Iesu.
24 Am hynny Simon Pedr a attolygodd arno, i ofyn pwy ydoedd am yr hwn yr oedd efe yn llefaru.
25 Yna efe a orweddodd ar fron yr Iesu a ddywedodd wrtho, Arglwydd, pwy yw?
26 Yr Iesu a attebodd, Efe yw, i'r hwn y rhoddaf sop, wedi i mi ei drochi. Ac wedi iddo drochi y sop, efe a'i rhoddes i Jwdas Iscariot, mab Simon.
27 Ac wedi y sop yr aeth Satan i mewn iddo. Yna yr Iesu a ddywedodd wrtho, Yr wyt ti yn gwneuthur, gwna ar frys.
28 Yn awr ni wyddai neb wrth y bwrdd i ba fwriad yr oedd efe yn dywedyd hyn wrtho.
29 Canys rhai o honynt a dybiasant, gan fod gan Jwdas y cwd, fod yr Iesu wedi dywedyd wrtho, Pryn y pethau hynny sydd arnom eu hangen erbyn yr ŵyl; neu, ei fod i roddi rhywbeth i'r tlodion.
30 Ac efe gan hynny wedi derbyn y sop a aeth allan yn ebrwydd: a nos oedd hi.

31 Am hynny, wedi iddo fyned allan, yr Iesu a ddywedodd, Yn awr y gogoneddwyd Mab y dyn, a Duw a ogoneddwyd ynddo ef.
32 Os gogoneddir Duw ynddo ef, Duw hefyd a'i gogonedda ef ynddo ei hun, ac a'i gogonedda ef yn ebrwydd.
33 Blant, eto ychydig amser yr wyf gyda chwi. Chwi a'm ceisiwch : ac fel y dywedais wrth yr luddewon, I ba le yr wyf fi yn myned, ni ellwch chwi ddyfod ; felly yn awr yr wyf yn dywedyd wrthych.
34 Gorchymyn newydd yr wyf yn ei roddi i chwi, Ar garu eich gilydd ; fel y cerais i chwi, eich bod chwithau yn caru eich gilydd.
35 Wrth hyn y gwybydd pawb mai dysgyblion i mi ydych, od oes gennych gariad at eich gilydd.
36 Simon Pedr a ddywedodd wrtho, Arglwydd, i ba le yr wyt ti yn myned? Yr Iesu a atebodd iddo, I ba le yr wyf fi yn myned, ni elli di yn awr fy nghanlyn i; ond ti a'm canlyn wedi hyny.
37 Pedr a ddywedodd wrtho, Arglwydd, paham na allaf fi dy ddilyn yn awr? gosodaf fy einioes er dy fwyn di.
38 Yr Iesu a attebodd iddo, A osodi di dy einioes er fy mwyn i? Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Ni chân y ceiliog, hyd oni wadi di fi deirgwaith.

PENNOD 14

1 Na thralloder eich calon : yr ydych yn credu yn Nuw, credwch hefyd ynof fi.
2 Yn nhŷ fy Nhad y mae llawer o fanau : oni buasai felly, mi a ddywedaswn i chwi. Dw i'n mynd i baratoi lle i chi.
3 Ac os af a pharatoi lle i chwi, mi a ddeuaf drachefn, ac a'ch derbyniaf chwi i mi fy hun; fel lle yr wyf fi, y byddoch chwithau hefyd.
4 Ac i ba le yr wyf fi yn myned, chwi a wyddoch, a'r ffordd yr ydych yn gwybod.
5 Thomas a ddywedodd wrtho, Arglwydd, ni wyddom ni i ba le yr wyt ti yn myned; a sut gallwn ni wybod y ffordd?
6 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Myfi yw y ffordd, y gwirionedd, a'r bywyd: nid yw neb yn dyfod at y Tad, ond trwof fi.
7 Pe buasit yn fy adnabod i, chwi a adnabuasech fy Nhad hefyd : ac o hyn allan yr adwaenoch ef, ac a'i gwelsoch ef.
8 Philip a ddywedodd wrtho, Arglwydd, mynega i ni y Tad, a digon yw i ni.
9 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, A bûm cyhyd o amser gyd â chwi, ac etto nid adnabuost fi, Philip? yr hwn a'm gwelodd i, a welodd y Tad ; a pha fodd y dywedi gan hynny, Dangos i ni y Tad?
10 Oni chredi di fy mod i yn y Tad, a'r Tad ynof fi? y geiriau yr wyf yn eu llefaru wrthych, nid o honof fy hun yr wyf yn eu llefaru: ond y Tad sydd yn trigo ynof fi, sydd yn gwneuthur y gweithredoedd.
11 Credwch fi fy mod i yn y Tad, a'r Tad ynof fi: neu fel arall credwch fi er mwyn yr union weithredoedd.
12 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Yr hwn sydd yn credu ynof fi, y gweithredoedd yr wyf fi yn eu gwneuthur, efe a wna hefyd ; a gweithredoedd mwy na'r rhai hyn a wna ; am fy mod yn myned at fy Nhad.
13 A pha beth bynnag a ofynnwch yn fy enw i, hwnnw a wnaf fi, fel y gogonedder y Tad yn y Mab.
14 Os gofynwch ddim yn fy enw i, mi a'i gwnaf.
15 Os ydych yn fy ngharu i, cadw fy ngorchmynion.
16 A mi a weddïaf y Tad, ac efe a rydd i chwi Gysurwr arall, fel yr aroso efe gyd â chwi yn dragywydd;
17 Yspryd y gwirionedd; yr hwn ni ddichon y byd ei dderbyn, am nad yw yn ei weled ef, ac nid yw yn ei adnabod: eithr chwi a'i hadwaenoch ef; canys y mae efe yn trigo gyd â chwi, ac a fydd ynoch.
18 Ni adawaf chwi yn ddigysur : mi a ddeuaf attoch.
19 Eto ychydig amser, a'r byd ni'm gwel mwyach; eithr chwi a'm gwelwch: canys byw ydwyf fi, byw fyddwch chwithau hefyd.
20 Y dydd hwnnw y cewch wybod fy mod i yn fy Nhad, a chwithau ynof fi, a minnau ynoch chwithau.
21 Yr hwn sydd ganddo fy ngorchymynion i, ac sydd yn eu cadw hwynt, hwnnw sydd yn fy ngharu i: a'r hwn sydd yn fy ngharu i, a gerir gan fy Nhad, a mi a'i caraf ef, ac a'm hamlygaf fy hun iddo.
22 Jwdas a ddywedodd wrtho, Nid Iscariot, Arglwydd, pa fodd yr ydwyt yn amlygu dy hun i ni, ac nid i'r byd?
23 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Os câr neb fi, efe a geidw fy ngeiriau : a'm Tad a'i câr ef, a nyni a ddeuwn atto ef, ac a wnawn ein trigfa gyd âg ef.
24 Yr hwn nid yw yn fy ngharu i, nid yw yn cadw fy ymadroddion i : a'r gair yr ydych yn ei glywed nid eiddof fi, ond y Tad yr hwn a'm hanfonodd i.
25 Y pethau hyn a lefarais wrthych, gan fy mod etto yn bresennol gyda chwi.
26 Eithr y Cysurwr, sef yr Yspryd Glân, yr hwn a anfono y Tad yn fy enw i, efe a ddysg i chwi bob peth, ac a ddwg bob peth i'ch coffadwriaeth, pa beth bynnag a ddywedais i wrthych.
27 Tangnefedd yr wyf yn ei adael i chwi, fy nhangnefedd yr wyf yn ei roddi i chwi : nid fel y mae y byd yn ei roddi, yr wyf yn ei roddi i chwi. Paid â gofidio dy galon, ac nac ofna.
28 Chwi a glywsoch fel y dywedais wrthych, Yr wyf yn myned ymaith, ac yn dyfod drachefn attoch. Pe carasoch fi, gorfoleddech chwi, am i mi ddywedyd, Yr wyf yn myned at y Tad: canys mwy yw fy Nhad na myfi.
29 Ac yn awr mi a ddywedais wrthych cyn dyfod, fel, wedi darfod, y credoch.
30 O hyn allan ni ddywedaf fawr wrthych: canys tywysog y byd hwn sydd yn dyfod, ac nid oes ganddo ddim ynof fi.
31 Eithr fel y gwypo y byd fy mod i yn caru y Tad ; ac fel y rhoddodd y Tad orchymyn i mi, felly yr wyf fi yn gwneuthur. Cyfod, awn gan hyny.

PENNOD 15

1 Myfi yw'r wir winwydden, a'm Tad yw'r ffermwr.
2 Pob cangen ynof fi nad yw yn dwyn ffrwyth y mae efe yn ei thynnu: a phob cangen sydd yn dwyn ffrwyth, y mae yn ei glanhau, fel y dygo ffrwyth mwy.
3 Yn awr yr ydych chwi yn lân trwy y gair a leferais i wrthych.
4 Arhoswch ynof fi, a minnau ynoch chwi. Megis na ddichon y gangen ddwyn ffrwyth o honi ei hun, oddieithr iddi aros yn y winwydden; ni ellwch chwi mwyach, oddieithr i chwi aros ynof fi.
5 Myfi yw'r winwydden, chwi yw'r canghennau: yr hwn sydd yn aros ynof fi, a minnau ynddo ef, hwnnw sydd yn dwyn ffrwyth lawer: canys hebof fi ni ellwch chwi wneuthur dim.

6 Oni arhoso dyn ynof fi, efe a fwrir allan fel cangen, ac a wywodd; a dynion a'u casglasant, ac a'u bwriant i'r tân, a hwy a losgir.
7 Os arhoswch ynof fi, a'm geiriau a arhoswch ynoch, chwi a ofynwch beth a ewyllysiwch, a gwneir i chwi.
8 Yn hyn y gogoneddwyd fy Nhad, ar i chwi ddwyn ffrwyth lawer; felly y byddwch ddiscyblion i mi.
9 Megis y carodd y Tad fi, felly y carais chwithau : parhewch yn fy nghariad i.
10 Os cedwch fy ngorchymynion, glynwch yn fy nghariad; fel yr wyf wedi cadw gorchmynion fy Nhad, ac yn aros yn ei gariad.
11 Y pethau hyn a leferais wrthych, fel yr arhosai fy llawenydd ynoch, ac fel y byddai eich llawenydd yn gyflawn.
12 Dyma fy ngorchymyn i, Ar i chwi garu eich gilydd, fel y cerais i chwi.
13 Cariad mwy nid oes gan ddyn na hwn, fel y gosododd dyn ei einioes dros ei gyfeillion.
14 Chwychwi yw fy nghyfeillion, os gwnewch yr hyn a orchmynnwyf i chwi.
15 O hyn allan nid wyf yn eich galw yn weision; canys ni ŵyr y gwas beth a wna ei arglwydd: eithr mi a'ch gelwais chwi yn gyfeillion; canys yr holl bethau a glywais gan fy Nhad, yr wyf fi wedi eu hysbysu i chwi.
16 Nid chwi a'm dewisasoch i, eithr myfi a'ch dewisais chwi, ac a'ch ordeiniais chwi, i fyned, ac i ddwyn ffrwyth, ac i'ch ffrwyth aros: fel y rhoddo efe i chwi beth bynnag a ofynnoch gan y Tad yn fy enw i. .
17 Y pethau hyn yr wyf yn eu gorchymyn i chwi, ar i chwi garu eich gilydd.
18 Os yw'r byd yn eich casáu chwi, fe wyddoch ei fod wedi fy nghasáu i cyn iddo eich casáu chwi.
19 Pe byddech o'r byd, y byd a garai ei eiddo ei hun : eithr am nad ydych o'r byd, eithr myfi a'ch dewisais chwi allan o'r byd, am hynny y mae y byd yn eich casau chwi.
20 Cofiwch y gair a ddywedais i wrthych, Nid yw y gwas yn fwy na'i arglwydd. Os erlidiasant fi, hwy a'ch erlidiant chwithau hefyd; os cadwasant fy ymadrodd i, hwy a gadwant eich ymadrodd chwi hefyd.
21 Ond y pethau hyn oll a wnant i chwi er mwyn fy enw i, am nad adwaenant yr hwn a'm hanfonodd i.
22 Oni bai i mi ddyfod a llefaru wrthynt, ni buasai ganddynt bechod: ond yn awr nid oes ganddynt gloc am eu pechod.
23 Y mae'r hwn sy'n fy nghasáu i, yn casáu fy Nhad hefyd.
24 Oni bai i mi wneuthur yn eu plith y gweithredoedd ni wnaeth neb arall, ni buasai arnynt bechod: ond yn awr y maent ill dau wedi fy ngweld a'm casáu i a'm Tad.
25 Eithr hyn sydd yn digwydd, fel y cyflawnid y gair yr hwn sydd ysgrifenedig yn eu cyfraith hwynt, Hwy a'm casasant i heb achos.
26 Ond pan ddelo'r Cysurwr, yr hwn a anfonaf fi atoch oddi wrth y Tad, sef Ysbryd y gwirionedd, yr hwn sydd yn dyfod oddi wrth y Tad, efe a dystiolaetha amdanaf fi:
27 A chwithau hefyd a dystiolaethwch, am i chwi fod gyd â mi o'r dechreuad.

PENNOD 16

1 Y pethau hyn a leferais i wrthych, rhag i chwi gael eich tramgwyddo.
2 Hwy a'ch bwriant chwi allan o'r synagogau : ie, y mae yr amser yn dyfod, y tybia pwy bynnag a'ch lladdo ei fod yn gwneuthur gwasanaeth i Dduw.
3 A'r pethau hyn a wnant i chwi, am nad adnabuant y Tad, na myfi.
4 Ond y pethau hyn a ddywedais i wrthych, fel pan ddelo yr amser, y cofiwch mai o honynt hwy y dywedais wrthych. A'r pethau hyn ni ddywedais i wrthych ar y dechrau, oherwydd yr oeddwn gyda chwi.
5 Ond yn awr yr wyf yn myned fy ffordd at yr hwn a'm hanfonodd; ac nid oes neb ohonoch yn gofyn i mi, I ba le yr ydych yn mynd?
6 Eithr am i mi ddywedyd y pethau hyn wrthych, tristwch a lanwodd eich calon.
7 Er hynny yr wyf yn dywedyd y gwir wrthych; Y mae yn fuddiol i chwi fy mod yn myned ymaith : canys os nid af ymaith, ni ddaw y Cysurwr attoch ; ond os ymadawaf, mi a'i hanfonaf ef atoch.
8 A phan ddelo, efe a gerydda y byd o bechod, ac o gyfiawnder, a barn:
9 O bechod, am nad ydynt yn credu ynof fi;
10 O gyfiawnder, am fy mod yn myned at fy Nhad, ac nid ydych yn fy ngweld mwyach;
11 O farn, am fod tywysog y byd hwn yn cael ei farnu.
12 Y mae gennyf etto lawer o bethau i'w dywedyd i chwi, ond ni ellwch chwi eu dwyn yn awr.
13 Er hynny pan ddêl efe, Yspryd y gwirionedd, efe a'ch tywys chwi i bob gwirionedd: canys nid o hono ei hun y llefara efe; ond beth bynnag a glywo, hwnnw a lefara: ac efe a fynega i chwi y pethau sydd i ddod.
14 Efe a'm gogonedda i : canys efe a dderbyn o'r eiddof fi, ac a'i mynega i chwi.
15 Yr holl bethau sydd gan y Tad, sydd eiddof fi : am hynny y dywedais, y cymer efe o'r eiddof fi, ac a'i mynega i chwi.
16 Ychydig ennyd, ac ni'm gwelwch : a thrachefn, ychydig ennyd, a chwi a'm gwelwch i, am fy mod yn myned at y Tad.
17 Yna rhai o'i ddisgyblion a ddywedasant yn eu plith eu hunain, Beth yw hyn y mae efe yn dywedyd wrthym, Ychydig ennyd, ac ni'm gwelwch : a thrachefn, ychydig ennyd, a chwi a'm gwelwch : ac, Am fy mod yn myned i'r. Tad?
18 Hwythau a ddywedasant gan hynny, Beth yw hyn y mae efe yn ei ddywedyd, Ychydig ennyd? ni allwn ddweud yr hyn y mae'n ei ddweud.
19 A'r Iesu yn gwybod eu bod yn ewyllysio ymofyn ag ef, ac a ddywedodd wrthynt, A holwch yn eich plith eich hunain yr hyn a ddywedais, Ychydig ennyd, ac ni'm gwelwch: a thrachefn, ychydig amser, a chwi a'm gwelwch. ?
20 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Chwi a wylwch ac a alarwch, ond y byd a lawenycha : a chwithau a fyddwch drist, ond eich tristwch a droir yn llawenydd.
21 Y mae gwraig ar esgor yn gofidio, oherwydd daeth ei hawr, ond cyn gynted ag y traddodir hi o'r plentyn, nid yw hi'n cofio'r ing mwyach, er llawenydd i ddyn gael ei eni i'r byd.
22 A chwithau yn awr gan hynny a ofidiwch: ond mi a'ch gwelaf drachefn, a'ch calon a lawenycha, a'ch llawenydd ni chymer neb oddi wrthych.

23 A'r dydd hwnnw ni ofynnwch ddim i mi. Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Beth bynnag a ofynnoch i'r Tad yn fy enw i, efe a'i rhydd i chwi.
24 Hyd yn hyn ni ofynasoch ddim yn fy enw i : gofynwch, a chwi a dderbyniwch, fel y byddo eich llawenydd yn gyflawn.
25 Y pethau hyn a leferais wrthych mewn diarhebion : eithr y mae yr amser yn dyfod, pan na lefaraf wrthych mwyach mewn diarhebion, eithr mynegaf i chwi yn eglur am y Tad.
26 Y dydd hwnnw y gofynnwch yn fy enw i: ac nid wyf yn dywedyd wrthych, y gweddïaf fi ar y Tad drosoch:
27 Canys y Tad ei hun sydd yn eich caru chwi, am i chwi fy ngharu i, a chredu mai oddi wrth Dduw y deuthum allan.
28 Deuthum allan oddi wrth y Tad, a deuthum i'r byd: eto, yr wyf yn gadael y byd, ac yn mynd at y Tad.
29 Ei ddisgyblion a ddywedasant wrtho, Wele, yn awr yr wyt ti yn llefaru yn eglur, ac nid wyt yn llefaru dihareb.
30 Yn awr yr ydym yn sicr dy fod yn gwybod pob peth, ac nid oes angen i neb ofyn i ti: wrth hyn yr ydym yn credu mai oddi wrth Dduw y daethost allan.
31 Yr Iesu a attebodd iddynt, A ydych chwi yn awr yn credu?
32 Wele, y mae yr awr yn dyfod, ie, yr awr hon sydd wedi dyfod, y gwasgerir chwi, bob un i'w eiddo ei hun, ac a'm gadawant i yn unig : ac etto nid wyf fi yn unig, oblegid y mae y Tad gyd â mi.
33 Y pethau hyn a ddywedais wrthych, fel y caffoch heddwch ynof fi. Yn y byd y bydd gorthrymder i chwi : eithr byddwch dda; Rwyf wedi goresgyn y byd.

PENNOD 17

1 Y geiriau hyn a lefarodd yr Iesu, ac a ddyrchafodd ei lygaid i'r nef, ac a ddywedodd, O Dad, daeth yr awr; gogonedda dy Fab, fel y gogonedder dy Fab di hefyd:
2 Megis y rhoddaist iddo allu ar bob cnawd, fel y rhoddo efe fywyd tragywyddol i gynnifer ag a roddaist iddo.
3 A hyn yw bywyd tragwyddol, fel yr adwaenent di yr unig wir Dduw, a Iesu Grist, yr hwn a anfonaist.
4 Mi a'th ogoneddais ar y ddaear : gorphenais y gwaith a roddaist i mi i'w wneuthur.
5 Ac yn awr, O Dad, gogonedda fi â thi dy hun â'r gogoniant oedd i mi gyd â thi cyn bod y byd.
6 Amlygais dy enw i'r gwŷr a roddaist i mi o'r byd : eiddot ti oeddynt, a thi a'u rhoddaist i mi; a chadwasant dy air di.
7 Yn awr y gwybuant mai eiddot ti y mae pob peth a roddaist i mi.
8 Canys myfi a roddais iddynt y geiriau a roddaist i mi; a hwy a'u derbyniasant, ac a wybuant yn ddiau mai oddi wrthyt ti y deuthum allan, a hwy a gredasant mai tydi a'm hanfonodd i.
9 Drostynt hwy yr ydwyf yn gweddio : nid dros y byd yr wyf yn gweddio, ond tros y rhai a roddaist i mi ; canys eiddot ti ydynt.
10 A'r eiddof fi oll sydd eiddot ti, a'r eiddof fi sydd eiddot ti ; ac yr wyf yn cael fy ngogoneddu ynddynt.
11 Ac yn awr nid wyf fi mwyach yn y byd, ond y rhai hyn sydd yn y byd, ac yr wyf yn dyfod atat ti. Dad Sanctaidd, cadw trwy dy enw dy hun y rhai a roddaist i mi, fel y byddont un, fel ninnau.
12 Tra oeddwn gyda hwynt yn y byd, mi a'u cedwais yn dy enw di: y rhai a roddaist i mi a gedwais, ac nid oes un o honynt ar goll, ond mab y colledigaeth; fel y cyflawnid yr ysgrythur.
13 Ac yn awr yr wyf yn dyfod atat ti; a'r pethau hyn yr wyf yn eu llefaru yn y byd, fel y cyflawnid fy llawenydd i ynddynt eu hunain.
14 Dy air a roddais iddynt; a'r byd a'u casasant hwynt, am nad ydynt o'r byd, megis nad wyf finnau o'r byd.
15 Nid wyf yn attolwg i ti eu cymmeryd hwynt allan o'r byd, eithr ar i ti eu cadw hwynt rhag y drwg.
16 Nid ydynt o'r byd, fel nad wyf fi o'r byd.
17 Sancteiddia hwynt trwy dy wirionedd : dy air sydd wirionedd.
18 Fel yr anfonaist fi i'r byd, felly hefyd yr anfonais hwythau i'r byd.
19 Ac er eu mwyn hwy yr ydwyf yn fy sancteiddio fy hun, fel y sancteiddier hwythau hefyd trwy y gwirionedd.
20 Ac nid dros y rhai hyn yn unig yr ydwyf yn gweddio, ond dros y rhai hefyd a gredant ynof fi trwy eu gair hwynt;
21 Fel y byddont oll yn un; megis yr wyt ti, O Dad, ynof fi, a minnau ynot ti, fel y byddont hwythau yn un ynom ni: fel y credo'r byd mai tydi a'm hanfonodd i.
22 A'r gogoniant a roddaist i mi, mi a roddais iddynt; fel y byddont un, fel yr ydym ni yn un:
23 Myfi ynddynt hwy, a thithau ynof fi, fel y'u perffeithir yn un; ac fel y gwypo'r byd mai tydi a'm hanfonaist i, ac a'u ceraist hwynt, megis y ceraist fi.
24 O Dad, myfi a ewyllysiaf iddynt hwythau, y rhai a roddaist i mi, fod gyda mi lle yr ydwyf fi ; fel y gwelont fy ngogoniant, yr hwn a roddaist i mi: canys ti a'm carodd cyn seiliad y byd.
25 O Dad cyfiawn, nid adnabu y byd di : eithr myfi a'th adnabu, a'r rhai hyn a wybu mai tydi a'm hanfonaist i.
26 A myfi a fynegais iddynt dy enw, ac a'i mynegaf: fel y byddo y cariad yr hwn a'm ceraist i, ynddynt hwy, a minnau ynddynt.

PENNOD 18

1 Wedi i'r Iesu lefaru y geiriau hyn, efe a aeth allan gyda'i ddisgyblion dros nant Cedron, lle yr oedd gardd, i'r hon yr aeth efe a'i ddisgyblion.
2 A Jwdas hefyd, yr hwn oedd yn ei fradychu ef, a adwaenai y lle: canys yr Iesu a gyrchai yno yn fynych gyda'i ddisgyblion.
3 Yna Jwdas, wedi derbyn mintai o wŷr a swyddogion oddi wrth y prif offeiriaid a'r Phariseaid, a ddaeth yno â llusernau, a ffaglau ac arfau.
4 Yr Iesu gan hynny, yn gwybod yr holl bethau a ddaethai arno, a aeth allan, ac a ddywedodd wrthynt, Pwy yr ydych yn ei geisio?
5 Hwythau a attebasant iddo, Iesu o Nasareth. Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Myfi yw efe. A Jwdas hefyd, yr hwn a'i bradychodd ef, a safodd gyda hwynt.
6 Cyn gynted ag y dywedodd efe wrthynt, Myfi yw, hwy a aethant yn eu hôl, ac a syrthiasant i'r llawr.
7 Yna efe a ofynnodd iddynt drachefn, Pwy yr ydych yn ei geisio? A hwy a ddywedasant, Iesu o Nasareth.
8 Yr Iesu a attebodd, Myfi a ddywedais wrthych mai myfi yw : os felly yr ydych yn fy ngheisio, gollyngwch i'r rhai hyn fyned ymaith.
9 Fel y cyflawnid yr ymadrodd a lefarodd efe, O'r rhai a roddaist i mi ni chollais yr un.

10 Yna Simon Pedr a'i tynnodd gleddyf, ac a drawodd was yr archoffeiriad, ac a dorrodd ymaith ei glust ddeau ef. Malchus oedd enw'r gwas.
11 Yna y dywedodd yr Iesu wrth Pedr, Cyfod dy gleddyf yn y wain: y cwpan a roddes fy Nhad i mi, onid yfaf ef?
12 Yna y fintai a thywysog a swyddogion yr Iddewon a gymerasant yr Iesu, ac a'i rhwymasant ef,
13 Ac a'i dygodd ef ymaith at Annas yn gyntaf; canys efe oedd dad-yng-nghyfraith i Caiaffas, yr hwn oedd yr archoffeiriad y flwyddyn honno.
14 Caiaphas oedd yr hwn a gynghorodd yr Iddewon, fod yn fuddiol i un dyn farw dros y bobl.
15 A Simon Pedr a ddilynodd yr Iesu, ac felly hefyd ddisgybl arall: y disgybl hwnnw oedd adnabyddus i'r archoffeiriad, ac a aeth i mewn gyda'r Iesu i dŷ yr archoffeiriad.
16 Ond safodd Pedr wrth y drws oddi allan. Yna yr aeth y disgybl arall hwnnw allan, yr hwn oedd gydnabyddus â'r archoffeiriad, ac a lefarodd wrth yr hwn oedd yn cadw y drws, ac a ddug i mewn Pedr.
17 Yna y dywedodd y llances oedd yn cadw y drws wrth Pedr, Onid wyt ti hefyd yn un o ddisgyblion y dyn hwn? Efe a ddywed, Nid wyf fi.
18 A'r gweision a'r swyddogion a safasant yno, y rhai a wnaethant dân o lo; canys oer oedd hi: a hwy a ymdwymasant: a Phedr a safodd gyd â hwynt, ac a ymdwymodd.
19 Yna yr archoffeiriad a ofynodd i'r Iesu am ei ddisgyblion, ac am ei athrawiaeth.
20 Yr Iesu a attebodd iddo, Myfi a lefarais yn agored wrth y byd; Dysgais erioed yn y synagog, ac yn y deml, lle mae'r Iddewon bob amser yn mynd; ac yn y dirgel nid wyf wedi dweud dim.
21 Paham yr wyt yn gofyn i mi? gofyn i'r rhai a'm clywsant, yr hyn a ddywedais i wrthynt: wele, hwy a wyddant yr hyn a ddywedais.
22 Ac wedi iddo lefaru fel hyn, un o'r swyddogion oedd yn sefyll gerllaw, a drawodd yr Iesu â chledr ei law, gan ddywedyd, Ai felly yr wyt ti yn ateb yr archoffeiriad?
23 Yr Iesu a attebodd iddo, Os drwg a lefarais, tystiolaetha am y drwg : ond os da, paham yr wyt yn fy nharo i?
24 Yr oedd Annas wedi ei anfon yn rhwym at Caiaffas yr archoffeiriad.
25 A Simon Pedr a safodd ac a ymdwymodd. Hwythau a ddywedasant wrtho, Onid wyt ti hefyd yn un o'i ddisgyblion ef? Efe a wadodd, ac a ddywedodd, Nid wyf fi.
26 Un o weision yr archoffeiriad, yr hwn oedd berthynas iddo y torodd Pedr ei glust i ffwrdd, a ddywedodd, Oni welais i di yn yr ardd gydag ef?
27 Pedr a wadodd drachefn: ac yn ebrwydd y ceiliog a ganodd.
28 Yna hwy a arweiniasant yr Iesu o Caiaffas i neuadd y farn: a bu fore; ac nid aethant hwy eu hunain i mewn i'r neuadd farn, rhag iddynt gael eu halogi; ond fel y bwytaont y pasg.
29 Yna Peilat a aeth allan attynt, ac a ddywedodd, Pa gyhuddiad yr ydych yn ei ddwyn yn erbyn y dyn hwn?
30 Hwythau a attebasant ac a ddywedasant wrtho, Oni byddai efe yn ddrwg-weithredwr, ni buasem wedi ei draddodi ef i ti.
31 Yna y dywedodd Pilat wrthynt, Cymmerwch chwi ef, a bernwch ef yn ôl eich cyfraith. Yr Iddewon gan hynny a ddywedasant wrtho, Nid yw gyfreithlon i ni roi neb i farwolaeth:
32 Fel y cyflawnid ymadrodd yr Iesu, yr hwn a lefarasai efe, yn arwyddocau pa farwolaeth y byddai efe farw.
33 Yna Peilat a aeth drachefn i mewn i'r llys, ac a alwodd yr Iesu, ac a ddywedodd wrtho, Ai ti yw Brenin yr Iddewon?
34 Yr Iesu a attebodd iddo, A wyt ti yn dywedyd y peth hyn o honot dy hun, ai eraill a ddywedodd wrthyt amdanaf fi?
35 Pilat a attebodd, Ai Iddew ydwyf fi ? Dy genedl dy hun a'r archoffeiriaid a'th draddodasant i mi: beth a wnaethost?
36 Yr Iesu a attebodd, Nid yw fy nheyrnas i o'r byd hwn : pe o'r byd hwn y byddai fy nheyrnas i, fy ngweision i a ymladdent, fel na'm traddodwyd i'r luddewon : eithr yn awr nid yw fy nheyrnas i oddi yma.
37 Peilat gan hynny a ddywedodd wrtho, A wyt ti yn frenin? Yr Iesu a atebodd, Yr wyt ti yn dywedyd mai brenin ydwyf fi. I'r dyben hwn y'm ganed, ac o'r achos hwn y deuthum i'r byd, i dystiolaethu i'r gwirionedd. Y mae pob un o'r gwirionedd yn gwrando ar fy llais.
38 Pilat a ddywedodd wrtho, Beth yw gwirionedd? Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a aeth allan drachefn at yr Iddewon, ac a ddywedodd wrthynt, Nid wyf yn cael dim bai arno ef o gwbl.
39 Eithr y mae gennych arferiad, i mi ollwng yn rhydd i chwi un ar y Pasg: a wnewch chwi gan hynny i mi ollwng yn rhydd i chwi Frenin yr Iddewon?
40 Yna y gwaeddasant oll drachefn, gan ddywedyd, Nid y dyn hwn, ond Barabbas. Yr oedd Barabbas yn lleidr.

PENNOD 19

1 Yna Peilat gan hynny a gymerodd yr Iesu, ac a'i fflangellodd ef.
2 A rhoes y milwyr goron ddrain a'i rhoi ar ei ben, a rhoesant wisg borffor amdano,
3 Ac a ddywedodd, Henffych well, Frenin yr Iddewon! a hwy a'i trawsant ef â'u dwylo.
4 Peilat gan hynny a aeth allan drachefn, ac a ddywedodd wrthynt, Wele fi yn ei ddwyn ef allan atoch chwi, fel y gwypoch nad wyf fi yn cael dim bai ynddo.
5 Yna y daeth yr Iesu allan, yn gwisgo y goron ddrain, a'r fantell borffor. A Peilat a ddywedodd wrthynt, Wele y dyn!
6 Felly pan welodd y prif offeiriaid a'r swyddogion ef, hwy a lefasant, gan ddywedyd, Croeshoelia ef, croeshoelia ef. Peilat a ddywedodd wrthynt, Cymmerwch chwi ef, a chroeshoeliwch ef: canys nid wyf fi yn cael dim bai ynddo.
7 Yr Iddewon a attebasant iddo, Y mae gennym ni gyfraith, a thrwy ein cyfraith ni y mae efe i farw, oherwydd iddo ei wneud ei hun yn Fab Duw.
8 Pan glywodd Pilat y gair hwnnw, daeth ofn arno fwyaf;
9 Ac a aeth drachefn i'r llys, ac a ddywedodd wrth yr Iesu, O ba le yr wyt ti? Ond ni roddodd Iesu ateb iddo.
10 Yna y dywedodd Pilat wrtho, Onid wyt ti yn llefaru wrthyf fi? oni wyddost fod gennyf fi awdurdod i'th groeshoelio, a bod gennyf awdurdod i'th ryddhau?
11 Yr Iesu a attebodd, Ni allasai gennyt allu o gwbl i'm herbyn, oddieithr ei roddi i ti oddi uchod : am hynny y mae yr hwn a'm traddododd i ti, y pechod mwyaf.
12 Ac o hynny allan Peilat a geisiodd ei ollwng ef: ond yr Iddewon a lefasant, gan ddywedyd, Os gollyngi di y gŵr

hwn, nid cyfaill Cesar wyt ti: pwy bynnag sydd yn ei wneuthur ei hun yn frenin, sydd yn llefaru yn erbyn Cesar.
13 Felly pan glybu Peilat y dywediad hwnnw, efe a ddug yr Iesu allan, ac a eisteddodd ar y farnedigaeth yn y lle a elwir y Palmant, ond yn yr Hebraeg, Gabbatha.
14 A baratoad y Pasg oedd hi, ac ynghylch y chweched awr: ac efe a ddywedodd wrth yr Iddewon, Wele eich Brenin!
15 Eithr hwy a lefasant, Ymaith ag ef, ymaith ag ef, croeshoelia ef. Dywedodd Pilat wrthynt, "A groeshoeliaf eich Brenin chwi?" Atebodd y prif offeiriaid, "Nid oes gennym ni frenin ond Cesar."
16 Yna y traddododd efe ef iddynt i'w groeshoelio. A hwy a ddaliasant yr Iesu, ac a'i dygasant ef ymaith.
17 Ac efe yn dwyn ei groes ef, a aeth allan i le a elwid lle penglog, yr hwn a elwir yn yr Hebraeg Golgotha:
18 Lle y croeshoeliasant ef, a dau eraill gydag ef, un o bobtu, a'r Iesu yn y canol.
19 A Peilat a scrifennodd deitl, ac a'i gosododd ar y groes. A'r ysgrifen oedd, IESU O NAZARETH BRENHIN YR IDDEWON.
20 Y teitl hwn gan hynny a ddarllenodd llawer o'r Iddewon: canys y lle y croeshoeliwyd yr Iesu oedd agos i'r ddinas: ac yr oedd yn ysgrifenedig yn Hebraeg, a Groeg, a Lladin.
21 Yna prif offeiriaid yr luddewon a ddywedasant wrth Pilat, Nac ysgrifena, Brenin yr luddewon ; ond iddo ddywedyd, Brenin yr Iddewon ydwyf fi.
22 Pilat a attebodd, Yr hyn a ysgrifenais a ysgrifenais.
23 Yna y milwyr, wedi iddynt groeshoelio yr Iesu, a gymerasant ei ddillad ef, ac a wnaethant bedair rhan, i bob milwr ran; ac hefyd ei wisg ef: yn awr yr oedd y wisg heb wêdd, wedi ei gweu o'r brig drwyddi draw.
24 Am hynny y dywedasant yn eu plith eu hunain, Na rwygwn ef, eithr bwriwn goelbren drosti, pwy [fyddo]: fel y cyflawnid yr ysgrythur, yr hon sydd yn dywedyd, Hwy a rannasant fy nillad yn eu plith hwynt, ac am fy ngwisg y bwriasant goelbrennau. Y pethau hyn felly a wnaeth y milwyr.
25 Yr oedd yn sefyll wrth groes yr Iesu ei fam, a chwaer ei fam, Mair gwraig Cleophas, a Mair Magdalen.
26 Felly pan welodd yr Iesu ei fam, a'r disgybl yr hwn oedd yn ei garu yn sefyll gerllaw, efe a ddywedodd wrth ei fam, Wraig, wele dy fab!
27 Yna y dywedodd efe wrth y disgybl, Wele dy fam! Ac o'r awr honno aeth y disgybl hwnnw â hi i'w gartref ei hun.
28 Wedi hyn, yr Iesu yn gwybod fod pob peth yn awr wedi ei gyflawni, fel y cyflawnid yr ysgrythur, a ddywedodd, Y mae arnaf syched.
29 Yn awr yr oedd llestr wedi ei osod yn llawn o finegr: a hwy a lanwasant yspwng â finegr, ac a'i rhoddasant ar isop, ac a'i rhoddasant at ei enau.
30 Am hynny wedi i'r Iesu dderbyn y finegr, efe a ddywedodd, Gorphenwyd : ac efe a ymgrymodd ei ben, ac a roddes i fyny yr ysbryd.
31 Yr Iddewon gan hynny, gan mai paratoad ydoedd, nad oedd y cyrff i aros ar y groes ar y dydd Saboth, (canys yr oedd y dydd Saboth hwnnw yn ddydd uchel,) a attolygasant i Peilat dorri eu coesau, ac iddynt gael eu torri. cymryd i ffwrdd.
32 Yna y milwyr a ddaethant, ac a dorrasant goesau y cyntaf, a'r llall a groeshoeliwyd gyd âg ef.
33 Ond pan ddaethant at yr Iesu, a gweld ei fod wedi marw eisoes, ni thorasant ei goesau ef:
34 Ond un o'r milwyr â gwaywffon a drywanodd ei ystlys, ac yn ebrwydd daeth allan waed a dwfr.
35 A'r hwn a'i gwelodd, a gofnododd, a'i hanes ef sydd wir: ac efe a ŵyr ei fod yn dywedyd yn wir, fel y credoch.
36 Canys y pethau hyn a wnaethpwyd, fel y cyflawnid yr ysgrythur, Ni thorrir asgwrn ohono.
37 A thrachefn y mae ysgrythyr arall yn dywedyd, Hwy a edrychant ar yr hwn a drywanasant.
38 Ac wedi hyn Ioseph o Arimathea, yr hwn oedd ddisgybl i'r Iesu, ond yn ddirgel rhag ofn yr Iddewon, a attolygodd i Peilat dynnu corph yr Iesu ymaith: a Pheilat a roddes iddo ganiatâd. Daeth felly, a chymerodd gorff yr Iesu.
39 A daeth hefyd Nicodemus, yr hwn ar y cyntaf a ddaethai at yr Iesu liw nos, ac a ddug gymmysgedd o fyrr ac aloes, ynghylch can pwys o bwys.
40 Yna hwy a gymerasant gorff yr Iesu, ac a'i clwyfasant mewn lliain â'r peraroglau, fel yr oedd dull yr Iddewon i'w gladdu.
41 Yn awr yr oedd gardd yn y lle y croeshoeliwyd ef; ac yn yr ardd bedd newydd, yr hwn ni osodwyd dyn erioed eto.
42 Felly dyma nhw'n gosod Iesu oherwydd diwrnod paratoi'r Iddewon; canys yr oedd y bedd yn agos.

PENNOD 20

1 Y dydd cyntaf o'r wythnos y daeth Mair Magdalen yn fore, ac eto yn dywyll, at y bedd, ac y mae yn gweled y maen wedi ei dynnu oddi wrth y bedd.
2 Yna hi a redodd, ac a ddaeth at Simon Pedr, ac at y disgybl arall, yr hwn yr oedd yr Iesu yn ei garu, ac a ddywedodd wrthynt, Hwy a dynasant yr Arglwydd o'r bedd, ac ni wyddom pa le y dodasant ef.
3 Felly Pedr a aeth allan, a'r disgybl arall hwnnw, ac a ddaethant at y bedd.
4 Felly rhedasant ill dau ynghyd: a'r disgybl arall a redodd yn well na Phedr, ac a ddaeth yn gyntaf at y bedd.
5 Ac efe a blygodd, ac a edrychodd i mewn, a ganfu y lliain yn gorwedd; eto nid aeth efe i mewn.
6 Yna y daeth Simon Pedr ar ei ôl, ac a aeth i'r bedd, ac a welodd y lliain yn gorwedd,
7 A'r napcyn, yr hwn oedd am ei ben, nid yn gorwedd gyd â'r lliain, ond wedi ei amwisgo wrth ei gilydd mewn lle wrtho ei hun.
8 Yna yr aeth y disgybl arall hwnnw i mewn hefyd, yr hwn a ddaeth yn gyntaf at y bedd, ac efe a welodd, ac a gredodd.
9 Canys hyd yn hyn ni wyddent yr ysgrythyr, fod yn rhaid iddo atgyfodi oddi wrth y meirw.
10 Yna y disgyblion a aethant drachefn i'w cartref eu hunain.
11 Ond Mair a safodd y tu allan wrth y bedd, yn wylo: ac fel yr oedd hi yn wylo, hi a ymgrymodd, ac a edrychodd i'r bedd,
12 Ac yn gweled dau angel mewn gwyn yn eistedd, un wrth y pen, a'r llall wrth y traed, lle yr oedd corff yr Iesu wedi gorwedd.
13 A hwy a ddywedasant wrthi, Wraig, paham yr wyt yn wylo? Dywedodd hithau wrthynt, Am iddynt gymryd fy Arglwydd ymaith, ac ni wn i pa le y gosodasant ef.
14 Ac wedi iddi ddywedyd hyn, hi a drodd yn ei hôl, ac a ganfu yr Iesu yn sefyll, ac ni wybu mai yr Iesu ydoedd.
15 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Wraig, paham yr wyt yn wylo? pwy yr wyt yn ei geisio? A hithau, gan dybied mai

ef oedd y garddwr, a ddywedodd wrtho, Syr, os esgoraist arno, dywed wrthyf o ba le y dodaist ef, a mi a'i cymeraf ef ymaith.
16 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Mair. Hi a drodd ei hun, ac a ddywedodd wrtho, Rabboni; sef, Meistr.
17 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Na chyffyrddwch â mi; canys nid wyf eto wedi esgyn at fy Nhad : eithr dos at fy mrodyr, a dywed wrthynt, Yr wyf yn esgyn at fy Nhad, a'ch Tad chwi ; ac i'm Duw, a'ch Duw chwi.
18 Mair Magdalen a ddaeth, ac a fynegodd i'r disgyblion ddarfod iddi weled yr Arglwydd, ac iddo ddywedyd y pethau hyn wrthi hi.
19 A'r un dydd gyda'r hwyr, sef y dydd cyntaf o'r wythnos, pan gaewyd y drysau lle yr oedd y disgyblion wedi ymgynnull rhag ofn yr Iddewon, y daeth yr Iesu, ac a safodd yn y canol, ac a ddywedodd wrthynt, Tangnefedd i chwi.
20 Ac wedi iddo ddywedyd felly, efe a ddangosodd iddynt ei ddwylo a'i ystlys. Yna y disgyblion a lawenychasant, pan welsant yr Arglwydd.
21 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt drachefn, Tangnefedd i chwi : megis yr anfonodd fy Nhad fi, felly yr wyf fi yn eich anfon chwi.
22 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a anadlodd arnynt, ac a ddywedodd wrthynt, Derbyniwch yr Yspryd Glân:
23 Pa bechodau bynnag yr ydych yn eu gorchwylio, y maent yn cael eu talu iddynt; a pha bechodau bynnag yr ydych yn eu cadw, fe'u cedwir.
24 Ond nid oedd Thomas, un o'r deuddeg, a elwid Didymus, gyda hwynt pan ddaeth yr Iesu.
25 Y disgyblion eraill gan hynny a ddywedasant wrtho, Ni a welsom yr Arglwydd. Ond efe a ddywedodd wrthynt, Oni chaf weled print yr hoelion yn ei ddwylo ef, a rhoi fy mys yn brint yr hoelion, a thaflu fy llaw i'w ystlys, ni chredaf.
26 Ac ymhen wyth niwrnod drachefn yr oedd ei ddisgyblion ef oddi fewn, a Thomas gyda hwynt: yna yr Iesu a ddaeth, a'r drysau wedi eu cau, ac a safodd yn y canol, ac a ddywedodd, Tangnefedd i chwi.
27 Yna y dywedodd efe wrth Thomas, Estyn dy fys, ac edrych ar fy nwylo; ac estyn hyd dy law, a thaflu hi i'm hymyl: ac na fydd ddi-ffydd, eithr crediniol.
28 A Thomas a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Fy Arglwydd a'm Duw.
29 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Thomas, am i ti fy ngweld i, ti a gredasoch: gwyn eu byd y rhai ni welsant, ac etto a gredasant.
30 A llawer o arwyddion eraill yn wir a wnaeth yr Iesu yng ngŵydd ei ddisgyblion, nad ydynt yn ysgrifenedig yn y llyfr hwn:
31 Eithr y rhai hyn sydd ysgrifenedig, fel y credoch chwi mai Iesu yw y Crist, Mab Duw; a chan gredu y caffoch fywyd trwy ei enw ef.

PENNOD 21

1 Wedi'r pethau hyn yr ymdangosodd yr Iesu drachefn i'w ddisgyblion, ar lan Môr Tiberias; ac ar hyn y dangosodd efe ei hun.
2 Yr oedd ynghyd Simon Pedr, a Thomas a elwid Didymus, a Nathanael o Cana yng Ngalilea, a meibion Sebedeus, a dau eraill o'i ddisgyblion.
3 Simon Pedr a ddywedodd wrthynt, Yr wyf fi yn myned i bysgota. Hwythau a ddywedasant wrtho, Yr ydym ninnau yn myned gyda thi. Hwy a aethant allan, ac a aethant i mewn i long ar unwaith; a'r nos honno ni ddaliasant ddim.
4 Ond pan ddaeth y bore yn awr, yr Iesu a safodd ar y lan: ond ni wyddent y disgyblion mai yr Iesu ydoedd.
5 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Blant, a oes gennych chwi ymborth? Hwythau a attebasant iddo, Nage.
6 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Bwriwch y rhwyd o'r tu deau i'r llong, a chwi a gewch. Hwy a fwriasant felly, ac yn awr ni allasent ei dynu am y lliaws o bysgod.
7 Am hynny y mae y disgybl hwnnw yr hwn yr oedd yr Iesu yn ei garu yn dywedyd wrth Pedr, Yr Arglwydd yw. A phan glybu Simon Pedr mai yr Arglwydd ydoedd, efe a wregysodd ei wisg pysgotwr wrtho, (canys yr oedd efe yn noeth,) ac a'i bwriodd ei hun i'r môr.
8 A'r disgyblion eraill a ddaethant mewn llong fechan; (canys nid oeddynt ymhell o dir, ond megis yn ddau can cufydd,) yn llusgo y rhwyd â physgod.
9 Yna cyn gynted ag y daethant i dir, hwy a welsant yno dân o lo, a physgod wedi eu gosod arno, a bara.
10 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Dygwch o'r pysgod yr hwn a ddaliasoch yn awr.
11 Simon Pedr a aeth i fynu, ac a dynnodd y rhwyd i lanio yn llawn o bysgod mawrion, cant a deg a deugain a thri: ac er cymaint oedd yno, ni thorrwyd y rhwyd.
12 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Deuwch a ciniaw. Ac ni feiddiai neb o'r disgyblion ofyn iddo, Pwy wyt ti? gan wybod mai yr Arglwydd ydoedd.
13 Yna y mae'r Iesu yn dyfod, ac yn cymmeryd bara, ac yn ei roddi iddynt, a physgod yr un modd.
14 Hon yn awr yw y drydedd waith i'r Iesu ddangos ei hun i'w ddisgyblion, wedi iddo atgyfodi oddi wrth y meirw.
15 Felly wedi iddynt giniawa, yr Iesu a ddywedodd wrth Simon Pedr, Simon, mab Jonas, a wyt ti yn fy ngharu i yn fwy na'r rhai hyn? Efe a ddywedodd wrtho, Ie, Arglwydd; ti a wyddost fy mod yn dy garu di. Efe a ddywedodd wrtho, Portha fy ŵyn.
16 Efe a ddywedodd wrtho drachefn yr ail waith, Simon, mab Jonas, a wyt ti yn fy ngharu i? Efe a ddywedodd wrtho, Ie, Arglwydd; ti a wyddost fy mod yn dy garu di. Efe a ddywedodd wrtho, Portha fy nefaid.
17 Efe a ddywedodd wrtho y drydedd waith, Simon, mab Jonas, a wyt ti yn fy ngharu i? Yr oedd Pedr yn drist am iddo ddweud wrtho y drydedd waith, "A wyt ti'n fy ngharu i?" Ac efe a ddywedodd wrtho, Arglwydd, ti a wyddost bob peth; ti a wyddost fy mod yn dy garu di. Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Portha fy nefaid.
18 Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Pan oeddit ieuanc, ymwregysaist, ac a rodiodd lle y mynnit: ond pan heneiddio, estyn dy ddwylo, ac un arall a'th wregysi, ac a'th ddygi lle bynnag yr wyt. fyddai ddim.
19 Hyn a lefarodd efe, gan arwyddocau trwy ba farwolaeth y gogoneddai efe Dduw. Ac wedi iddo lefaru hyn, efe a ddywedodd wrtho, Canlyn fi.
20 Yna Pedr, gan droi oddi amgylch, a welodd y disgybl yr oedd yr Iesu yn ei garu yn canlyn; yr hwn hefyd a bwysodd ar ei ddwyfron wrth swper, ac a ddywedodd, Arglwydd, pwy yw yr hwn sydd yn dy fradychu di?
21 Gwelodd Pedr ef yn dweud wrth yr Iesu, "Arglwydd, a beth a wna'r dyn hwn?"

22 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Os mynnaf iddo aros hyd oni ddelwyf, beth yw hynny i ti? canlyn fi.
23 Yna yr aeth yr ymadrodd hwn ym mhlith y brodyr, na byddai i'r disgybl hwnnw farw: eto ni ddywedodd yr Iesu wrtho, Ni bydd efe marw; ond, " Os mynaf iddo aros hyd oni ddelwyf, beth yw hyny i ti?"
24 Hwn yw y disgybl sydd yn tystiolaethu am y pethau hyn, ac a ysgrifennodd y pethau hyn: a ni a wyddom fod ei dystiolaeth ef yn wir.
25 Ac y mae hefyd lawer o bethau eraill a wnaeth yr Iesu, y rhai, pe byddent yn ysgrifenedig bob un, ni a dybiaf na allai hyd yn oed y byd ei hun gynnwys y llyfrau sydd i'w hysgrifennu. Amen.

Actau'r Apostolion

PENNOD 1

1Y traethawd blaenorol a wneuthum, Theophilus, o'r hyn oll y dechreuodd yr Iesu ei wneud a'i ddysgu,
2 Hyd y dydd y cymerwyd ef i fynu, wedi iddo trwy yr Yspryd Glân roddi gorchymynion i'r apostolion a ddewisasai efe:
3 I'r hwn hefyd y dangosodd efe ei hun yn fyw yn ei angerdd trwy lawer o brofedigaethau anffaeledig, wedi ei weled o honynt ddeugain niwrnod, ac yn llefaru am y pethau a berthynent i deyrnas Dduw:
4 Ac, wedi ymgynull ynghyd â hwynt, a orchmynnodd iddynt nad ymadawent o Ierusalem, eithr disgwyl wrth addewid y Tad, yr hwn, medd efe, a glywsoch gennyf fi.
5 Canys Ioan yn wir a fedyddiodd â dwfr ; eithr chwi a fedyddir â'r Yspryd Glân nid llawer o ddyddiau gan hynny.
6 Pan ddaethant gan hynny ynghyd, hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Arglwydd, a adferi di y pryd hwn y frenhiniaeth i Israel?
7 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Nid yw i chwi wybod yr amseroedd na'r tymhorau, y rhai a osododd y Tad yn ei allu ei hun.
8 Eithr chwi a dderbyniwch nerth, wedi i'r Yspryd Glân ddyfod arnoch : a byddwch dystion i mi yn Jerusalem, ac yn holl Jwdea, ac yn Samaria, a hyd eithaf y ddaear.
9 Ac wedi iddo lefaru y pethau hyn, tra yn gweled, efe a gymmerwyd i fynu; a chwmwl a'i derbyniodd ef o'u golwg.
10 A thra yr oeddynt yn edrych yn ddyfal tua'r nef wrth fyned i fynu, wele ddau ŵr yn sefyll yn eu hymyl mewn gwisg wen;
11 Y rhai hefyd a ddywedasant, Chwi wŷr Galilea, paham yr ydych yn syllu i'r nef? yr un Iesu hwn, yr hwn a gymerwyd i fyny oddi wrthych i'r nef, a ddaw felly yn yr un modd ag y gwelsoch ef yn myned i'r nef.
12 Yna y dychwelasant i Jerwsalem o'r mynydd a elwir Olewydd, yr hwn sydd o Jerwsalem, daith Saboth.
13 Ac wedi iddynt ddyfod i mewn, hwy a aethant i fyny i oruwchystafell, lle yr oedd Pedr, ac Iago, ac Ioan, ac Andreas, Philip, a Thomas, Bartholomeus, a Mathew, Iago mab Alffeus, a Simon Selotes, a Jwdas brawd Iago.
14 Parhaodd y rhai hyn oll yn unfryd mewn gweddi ac ymbil, gyda'r gwragedd, a Mair mam yr Iesu, a chyda'i frodyr.
15 Ac yn y dyddiau hynny cododd Pedr ar ei draed yng nghanol y disgyblion, a dweud, (cyfrif yr enwau oedd ynghylch cant ac ugain,)
16 Gwŷr a chyfeillion, rhaid fod yr ysgrythur hon wedi ei chyflawni, yr hon a lefarodd yr Yspryd Glân trwy enau Dafydd o'r blaen am Jwdas, yr hwn oedd arweiniad i'r rhai a gymerodd yr Iesu.
17 Canys efe a gyfrifwyd gyd â ni, ac a gafodd ran o'r weinidogaeth hon.
18 Yn awr hwn a brynodd faes â gwobr anwiredd; a chan syrthio yn ei ben, efe a dorrodd yn y canol, a'i holl ymysgaroedd a ruthrodd allan.
19 Ac yr oedd yn hysbys i holl drigolion Ierusalem; yn gymaint ag y gelwir y maes hwnnw yn eu hiaith briodol, Aceldama, hynny yw, Maes y gwaed.
20 Canys y mae yn ysgrifenedig yn llyfr y Psalmau, Bydded ei drigfa ef yn anghyfannedd, ac na thrigo neb ynddi: a'i esgobaeth a gymmerth arall.
21 Am hynny o'r gwŷr hyn sydd wedi bod yng nghwmni ni yr holl amser yr aeth yr Arglwydd Iesu i mewn ac allan yn ein plith,
22 Gan ddechrau o fedydd Ioan, hyd y dydd hwnnw y cymerwyd ef i fyny oddi wrthym ni, y mae'n rhaid ei ordeinio i fod yn dyst gyda ni o'i atgyfodiad ef.
23 A hwy a bennodasant ddau, Ioseph a elwid Barsabas, yr hwn a gyfenwid Justus, a Matthias.
24 A hwy a weddïasant, ac a ddywedasant, Ti, Arglwydd, yr hwn a wyddost galonnau pawb, dangos ai o'r ddau hyn a ddewisaist,
25 Fel y cymmero efe ran o'r weinidogaeth a'r apostoliaeth hon, o'r hon y syrthiodd Jwdas trwy gamwedd, fel yr elai efe i'w le ei hun.
26 A hwy a roddasant eu coelbren hwynt; a'r coelbren a syrthiodd ar Matthias; ac efe a gyfrifwyd gyd â'r un apostol ar ddeg.

PENNOD 2

1 A phan ddaeth dydd y Pentecost, yr oeddent oll yn unfryd yn yr un lle.
2 Ac yn ddisymwth y daeth sŵn o'r nef megis gwynt nerthol yn rhuthro, ac a lanwodd yr holl dŷ lle yr oeddynt yn eistedd.
3 Ac ymddangosodd iddynt dafodau clofion megis o dân, ac yr oedd yn eistedd ar bob un ohonynt.
4 A hwy oll a lanwyd o'r Yspryd glân, ac a ddechreuasant lefaru â thafodau eraill, megis y rhoddes yr Ysbryd iddynt ymadrodd.
5 Ac yr oedd yn trigo yn Ierusalem Iddewon, gwŷr selog, o bob cenedl dan y nef.
6 Yn awr, pan glybu hyn, y dyrfa a ymgynullasant, ac a waradwyddwyd, am fod pawb yn eu clywed yn llefaru yn ei iaith ei hun.
7 A hwy oll a synasant ac a ryfeddasant, gan ddywedyd wrth ei gilydd, Wele, onid Galileaid yw y rhai hyn oll sydd yn llefaru?
8 A pha fodd yr ydym ni yn clywed pob un yn ein tafod ein hunain, yn yr hwn y'n ganed ni?
9 Parthiaid, a Mediaid, ac Elamiaid, a'r trigolion ym Mesopotamia, ac yn Jwdea, a Cappadocia, yn Pontus, ac Asia,
10 Phrygia, a Pamffylia, yn yr Aifft, ac yn y rhannau o Libya o amgylch Cyrene, a dieithriaid Rhufain, Iddewon a phroselytiaid,
11 Cretiaid ac Arabiaid, yr ydym yn eu clywed yn llefaru yn ein tafodau ryfeddodau Duw.
12 A hwy oll a synasant, ac a amheusant, gan ddywedyd wrth ei gilydd, Beth yw ystyr hyn?
13 Ac eraill yn gwatwar a ddywedasant, Y gwŷr hyn sydd lawn o win newydd.
14 A Phedr, gan sefyll gyda'r un ar ddeg, a ddyrchafodd ei lef, ac a ddywedodd wrthynt, Chwychwi wŷr Jwdea, a chwi oll sydd yn trigo yn Jerwsalem, a adnabyddwch hyn i chwi, a gwrandewch ar fy ngeiriau:
15 Canys nid yw y rhai hyn yn feddw, fel y tybiwch, gan nad yw ond y drydedd awr o'r dydd.
16 Eithr hyn yw yr hyn a ddywedasid trwy y prophwyd Joel;

17 A bydd yn y dyddiau diwethaf, medd Duw, Tywalltaf o'm Ysbryd ar bob cnawd: a'ch meibion a'ch merched a broffwydant, a'ch gwŷr ieuainc a welant weledigaethau, a'ch hen wŷr a freuddwydiant freuddwydion. :
18 Ac ar fy ngweision ac ar fy llawforynion y tywalltaf fy Ysbryd yn y dyddiau hynny; a hwy a broffwydant:
19 A mi a ddangosaf ryfeddodau yn y nef uchod, ac arwyddion yn y ddaear isod; gwaed, a thân, ac anwedd mwg:
20 Yr haul a dry yn dywyllwch, a'r lleuad yn waed, cyn dyfod dydd mawr a nodedig yr Arglwydd:
21 A bydd, pwy bynnag a alwo ar enw yr Arglwydd a fydd cadwedig.
22 Chwi wŷr Israel, gwrandewch y geiriau hyn; Iesu o Nasareth, gŵr cymeradwy gan Dduw yn eich plith trwy wyrthiau a rhyfeddodau ac arwyddion, y rhai a wnaeth Duw trwyddo ef yn eich plith, fel y gwyddoch chwithau hefyd:
23 Yr hwn, wedi ei waredu trwy gyngor pendant a rhagwybodaeth Duw, a ddaliasoch, a thrwy ddwylo drygionus y croeshoeliwyd ac a laddasoch:
24 Yr hwn a gyfododd Duw i fynu, wedi iddo ddatod poenau angau : am nad oedd bosibl ei ddal ef.
25 Canys y mae Dafydd yn llefaru am dano, Rhagwelais yr Arglwydd bob amser o flaen fy wyneb, canys y mae ar fy neheulaw, fel na'm cyffroer.
26 Am hynny llawenychodd fy nghalon, a llawenychodd fy nhafod; ar ben hynny hefyd fy nghnawd a orffwys mewn gobaith:
27 Am na adewi fy enaid yn uffern, ac na adewi i'th Sanct weled llygredigaeth.
28 Gwnaethost yn hysbys i mi ffyrdd y bywyd; gwna fi'n llawn llawenydd â'th wynepryd.
29 Gwŷr a chyfeillion, gadewch i mi lefaru wrthych am y patriarch Dafydd, ei fod wedi marw ac wedi ei gladdu, a'i feddrod gyda ni hyd y dydd hwn.
30 Am hynny, gan ei fod yn brophwyd, ac yn gwybod fod Duw wedi tyngu llw iddo, o ffrwyth ei lwynau ef, yn ôl y cnawd, y cyfodasai efe Grist i eistedd ar ei orseddfainc;
31 Ac efe a welodd hyn cyn llefaru am adgyfodiad Crist, na adawyd ei enaid yn uffern, ac ni welodd ei gnawd lygredigaeth.
32 Yr Iesu hwn a gyfododd Duw, yr hwn yr ydym ni oll yn dystion ohono.
33 Am hynny, wedi ei ddyrchafu trwy ddeheulaw Duw, a derbyn gan y Tad addewid yr Yspryd Glân, efe a dywalltodd allan yr hon yr ydych yn awr yn ei weled ac yn ei glywed.
34 Canys nid esgynodd Dafydd i'r nefoedd: eithr efe a ddywed ei hun, Yr Arglwydd a ddywedodd wrth fy Arglwydd, Eistedd ar fy neheulaw,
35 Hyd oni osodwyf dy elynion yn droedfainc i ti.
36 Am hynny bydded gwybod yn sicr i holl dŷ Israel, mai Duw a wnaeth yr Iesu hwnnw, yr hwn a groeshoeliasoch chwi, yn Arglwydd ac yn Grist.
37 Yn awr, pan glywsant hyn, hwy a bigwyd yn eu calon, ac a ddywedasant wrth Pedr, ac wrth y rhan arall o'r apostolion, Gwŷr a brodyr, beth a wnawn ni?
38 Yna y dywedodd Pedr wrthynt, Edifarhewch, a bedyddier bob un o honoch yn enw Iesu Grist er maddeuant pechodau, a chwi a dderbyniwch ddawn yr Yspryd Glân.
39 Canys i chwi y mae'r addewid, ac i'ch plant, ac i bawb o bell, cynnifer ag a alwo yr Arglwydd ein Duw ni.
40 Ac â llawer o eiriau eraill y tystiolaethodd ac a erfyniodd, gan ddywedyd, Achubwch rhag y genhedlaeth hon.
41 Yna y rhai yn llawen a dderbyniasant ei air ef, a fedyddiwyd hwynt: a'r dydd hwnnw y chwanegwyd atynt hwy ynghylch tair mil o eneidiau.
42 A hwy a barhasant yn ddiysgog yn athrawiaeth a chymdeithas yr apostolion, ac yn torri bara, ac mewn gweddïau.
43 Ac ofn a ddaeth ar bob enaid: a llawer o ryfeddodau ac arwyddion a wnaethpwyd gan yr apostolion.
44 A phawb a'r oedd yn credu oedd ynghyd, ac yr oedd ganddynt bob peth yn gyffredin;
45 Ac a werthasant eu heiddo a'u heiddo, ac a'u rhannodd i bawb, fel yr oedd angen ar bawb.
46 A hwy, gan barhau beunydd yn unfryd yn y deml, a thorri bara o dŷ i dŷ, a fwytasant eu hymborth â llawenydd ac unigrwydd calon,
47 Gan foliannu Duw, a chael ffafr gyda'r holl bobl. A'r Arglwydd a chwanegodd beunydd at yr eglwys y rhai a ddylent fod yn gadwedig.

PENNOD 3

1 A Phedr ac Ioan a aethant ynghyd i'r deml ar yr awr weddi, sef y nawfed awr.
2 A rhyw ddyn cloff o groth ei fam a ddygwyd, yr hwn a osodasent beunydd wrth borth y deml, yr hwn a elwir Prydferth, i ofyn elusen gan y rhai oedd yn myned i mewn i'r deml;
3 Y rhai a welodd Pedr ac Ioan ar fin mynd i'r deml a ofynnodd elusen.
4 A Phedr, gan gau ei lygaid arno ef ag Ioan, a ddywedodd, Edrych arnom ni.
5 Ac efe a ofalodd arnynt, gan ddisgwyl derbyn peth ganddynt.
6 Yna y dywedodd Pedr, Arian ac aur nid oes gennyf fi; eithr y cyfryw rai a roddais i ti: Yn enw Iesu Grist o Nasareth cyfod a rhodia.
7 Ac efe a'i cymmerth ef erbyn y llaw ddeau, ac a'i dyrchafodd ef: ac yn ebrwydd ei draed ac esgyrn ei ffêr a dderbyniasant nerth.
8 Ac efe a neidiodd i fynu, a safodd, ac a gerddodd, ac a aeth i mewn gyd â hwynt i'r deml, gan rodio, a neidio, a moli Duw.
9 A'r holl bobl a'i gwelodd ef yn rhodio ac yn moli Duw:
10 A hwy a wybuant mai yr hwn oedd yn eistedd i elusen wrth borth Prydferth y deml: a hwy a lanwyd o ryfeddod a syndod am yr hyn a ddigwyddasai iddo.
11 Ac fel yr oedd y cloff a iachawyd yn dal Pedr ac Ioan, yr holl bobl a redasant ynghyd attynt i'r cyntedd a elwir eiddo Solomon, gan ryfeddu yn ddirfawr.
12 A phan welodd Pedr, efe a attebodd wrth y bobl, Chwi wŷr Israel, paham y rhyfeddwch wrth hyn? neu paham yr edrychwch mor daer arnom, fel pe buasem trwy ein nerth neu ein sancteiddrwydd ein hunain wedi peri i ni rodio?
13 Duw Abraham, ac Isaac, a Iacob, Duw ein tadau ni, a ogoneddodd ei Fab Iesu; yr hwn a draddodasoch chwi, ac a wadasoch ef yng ngŵydd Peilat, pan oedd efe yn benderfynol i'w ollwng yn rhydd.

14 Eithr chwi a wadasoch y Sanctaidd a'r Cyfiawn, ac a ddeisyfasoch i lofrudd gael ei ganiatau i chwi;
15 A lladd Tywysog y bywyd, yr hwn a gyfododd Duw oddi wrth y meirw; o hyn yr ydym yn dystion.
16 A'i enw ef trwy ffydd yn ei enw ef a gryfhaodd y gŵr hwn, yr hwn yr ydych chwi yn ei weled ac yn ei adnabod: ie, y ffydd sydd trwyddo ef a roddes iddo y perffaith gadernid hwn yn eich gŵydd chwi oll.
17 Ac yn awr, frodyr, gwn mai trwy anwybodaeth y gwnaethoch, fel y gwnaeth eich llywodraethwyr hefyd.
18 Eithr y pethau hynny a fynegodd Duw gynt trwy enau ei holl broffwydi, i Grist ddioddef, efe a gyflawnodd.
19 Edifarhewch gan hynny, a thröer, fel y dileer eich pechodau, pan ddelo amseroedd adfywiol o ŵydd yr Arglwydd;
20 Ac efe a anfon Iesu Grist, yr hwn a bregethwyd i chwi o'r blaen:
21 Yr hwn sydd raid i'r nef ei dderbyn hyd amseroedd adferiad pob peth, y rhai a lefarodd Duw trwy enau ei holl sanctaidd brophwydi er dechreuad y byd.
22 Canys Moses yn wir a ddywedodd wrth y tadau, Prophwyd a gyfyd yr Arglwydd eich Duw i chwi o'ch brodyr, tebyg i mi; ef a glywch chwi ym mhob peth a ddywedo efe wrthych.
23 A phob enaid, yr hwn ni wrendy ar y prophwyd hwnnw, a ddifethir o fysg y bobl.
24 A'r holl broffwydi o Samuel, a'r rhai dilynol, cynnifer ag a lefarasant, a ragfynegasant yr un modd am y dyddiau hyn.
25 Chwychwi yw meibion y proffwydi, a'r cyfammod a wnaeth Duw â'n tadau ni, gan ddywedyd wrth Abraham, Ac yn dy had di y bendithir holl dylwythau y ddaear.
26 Duw yn gyntaf, wedi cyfodi ei Fab Iesu, a'i hanfonodd ef i'ch bendithio chwi, trwy droi pob un ohonoch oddi wrth ei anwireddau.

PENNOD 4

1 Ac fel yr oeddynt yn llefaru wrth y bobl, yr offeiriaid, a phennaeth y deml, a'r Sadwceaid, a ddaethant arnynt,
2 Gan dristu eu bod yn dysgu'r bobl, ac yn pregethu trwy Iesu yr atgyfodiad oddi wrth y meirw.
3 A hwy a roddasant ddwylo arnynt, ac a'u daliasant hyd drannoeth: canys yr oedd hi yn awr yn hwyr.
4 Er hynny llawer o'r rhai a glywsant y gair a gredasant; a rhifedi y gwŷr oedd ynghylch pum mil.
5 A thrannoeth, i'w llywodraethwyr, a'u henuriaid, a'u hysgrifenyddion,
6 Ac Annas yr archoffeiriad, a Caiaffas, ac Ioan, ac Alecsander, a chynifer ag oedd o dylwyth yr archoffeiriad, a ymgasglasant i Ierusalem.
7 Ac wedi eu gosod hwynt yn y canol, hwy a ofynasant, Trwy ba allu, neu wrth ba enw, y gwnaethoch chwi hyn?
8 Yna Pedr, wedi ei lenwi o'r Yspryd glân, a ddywedodd wrthynt, Chwychwi lywodraethwyr y bobl, a henuriaid Israel,
9 Os archwilir ni heddiw am y weithred dda a wnaed i'r dyn analluog, trwy ba fodd y gwneir ef yn iach;
10 Bydded hysbys i chwi oll, ac i holl bobl Israel, mai trwy enw Iesu Grist o Nasareth, yr hwn a groeshoeliwyd gennych, yr hwn a gyfododd Duw oddi wrth y meirw, y mae hwn yn sefyll yma ger eich bron yn gyfan.
11 Dyma'r maen a osodwyd yn erbyn dim o'ch adeiladwyr, yr hwn a ddaeth yn ben y gongl.
12 Ac nid oes iachawdwriaeth yn neb arall : canys nid oes enw arall dan y nef wedi ei roddi ym mhlith dynion, trwy yr hwn y mae yn rhaid i ni fod yn gadwedig.
13 A phan welsant hyfdra Pedr ac Ioan, a deall mai gwŷr annysgedig ac anwybodus oeddynt, hwy a ryfeddasant; a hwy a gymmerasant wybod iddynt, eu bod wedi bod gyda'r Iesu.
14 Ac wele y dyn a iachawyd yn sefyll gyd â hwynt, ni allent ddywedyd dim yn ei erbyn.
15 Ond wedi iddynt orchymyn iddynt fyned o'r neilltu o'r cyngor, hwy a ymddiddanasant â'u gilydd,
16 Gan ddywedyd, Beth a wnawn ni i'r dynion hyn? canys yn wir y mae gwyrth nodedig wedi ei gwneuthur ganddynt hwy, sydd amlwg i bawb sydd yn trigo yn Jerusalem ; ac ni allwn ei wadu.
17 Eithr rhag iddo ymledu ymhellach ym mysg y bobl, bygythiwn hwynt yn llym, fel na ddywedont o hyn allan wrth neb yn yr enw hwn.
18 A hwy a'u galwasant hwynt, ac a orchymynasant iddynt beidio llefaru o gwbl, na dysgu yn enw yr Iesu.
19 Ond Pedr ac Ioan a attebasant ac a ddywedasant wrthynt, Pa un ai cyfiawn yng ngolwg Duw yw gwrando arnoch chwi yn fwy nag ar Dduw, bernwch.
20 Canys ni allwn ni ond llefaru y pethau a welsom ac a glywsom.
21 Felly wedi iddynt fygwth ymhellach, hwy a'u gollyngasant hwy ymaith, heb gael dim pa fodd y cosbasant hwynt, o achos y bobl: canys pawb a ogoneddasant Dduw am yr hyn a wnaethid.
22 Canys y gŵr oedd uwchlaw deugain oed, i'r hwn y dangoswyd y wyrth iachâd hon.
23 Ac wedi eu gollwng yn rhydd, hwy a aethant i'w fintai eu hunain, ac a adroddasant yr hyn oll a ddywedasai y prif offeiriaid a'r henuriaid wrthynt.
24 A phan glywsant hynny, hwy a ddyrchafasant eu llef at Dduw yn unfryd, ac a ddywedasant, Arglwydd, ti sydd Dduw, yr hwn a wnaethost y nefoedd, a'r ddaear, a'r môr, a'r hyn oll sydd ynddynt:
25 Pwy trwy enau dy was Dafydd a ddywedodd, Paham y cynddeiriodd y cenhedloedd, a'r bobloedd a ddychmygasant bethau ofer?
26 Brenhinoedd y ddaear a safasant, a'r llywodraethwyr a ymgasglasant yn erbyn yr Arglwydd, ac yn erbyn ei Grist ef.
27 Canys o wirionedd yn erbyn dy fab sanctaidd Iesu, yr hwn a eneinaist, Herod, a Phontius Pilat, ynghyd â'r Cenhedloedd, a phobl Israel, a ymgasglasant ynghyd,
28 Canys gwna beth bynnag a benderfyno dy law a'th gyngor o'r blaen.
29 Ac yn awr, Arglwydd, edrych ar eu bygythion hwynt: a chaniatâ i'th weision, fel y traethont â phob hyder, dy air,
30 Gan estyn dy law i iachau; ac fel y gwneler arwyddion a rhyfeddodau trwy enw dy sanctaidd blentyn Iesu.
31 Ac wedi iddynt weddio, ysgydwyd y man lle yr oeddynt wedi ymgynnull ynghyd; a hwy oll a lanwyd o'r Yspryd Glân, a hwy a lefarasant air Duw yn hyf.
32 A thyrfa y rhai a gredasant oedd o un galon ac o un enaid: ac ni ddywedasai neb o'r pethau a feddai, oedd eiddo ef ei hun; ond yr oedd ganddynt bob peth yn gyffredin.

33 Ac â nerth mawr a roddasant dystiolaeth i'r apostolion am adgyfodiad yr Arglwydd Iesu : a gras mawr oedd arnynt oll.
34 Ac nid oedd neb yn mysg y rhai oedd yn ddiffygiol: canys cynnifer ag oedd yn feddianwyr tiroedd neu dai a'u gwerthasant, ac a ddygasant bris y pethau a werthasid,
35 Ac a'u gosododd hwynt wrth draed yr apostolion : a dosraniad i bob un yn ol ei angen.
36 A Joses, yr hwn trwy yr apostolion a gyfenwid Barnabas, (sef, o'i ddehongli, Mab diddanwch,) Lefiad, ac o wlad Cyprus,
37 Wedi cael tir, a'i gwerthodd, ac a ddug yr arian, ac a'i gosodasant wrth draed yr apostolion.

PENNOD 5

1 Ond rhyw ddyn o'r enw Ananias, a Saffira ei wraig, a werthodd feddiant,
2 Ac a gadwodd ran o'r pris, a'i wraig yntau yn ddirgel, ac a ddug ran, ac a'i gosododd wrth draed yr apostolion.
3 Eithr Pedr a ddywedodd, Ananias, paham y llanwodd Satan dy galon i ddywedyd celwydd wrth yr Yspryd Glân, ac i gadw yn ôl ran o bris y wlad?
4 Tra parhaodd, onid eiddot ti dy hun ydoedd? ac wedi ei werthu, onid oedd yn dy allu di dy hun ? paham y beichiogaist y peth hyn yn dy galon? ni ddywedaist gelwydd wrth ddynion, ond i Dduw.
5 Ac Ananias, wrth glywed y geiriau hyn, a syrthiodd i lawr, ac a roddes i fynu yr yspryd : ac ofn mawr a ddaeth ar y rhai oll a glywsant y pethau hyn.
6 A'r gwŷr ieuainc a gyfodasant, ac a'i clwyfasant ef, ac a'i dygasant ef allan, ac a'i claddasant ef.
7 Ac ymhen tair awr wedi hynny, pan ddaeth ei wraig i mewn, heb wybod beth a wnaethid.
8 A Phedr a attebodd iddi, Mynega i mi a werthasoch y wlad er cymmaint ? A hi a ddywedodd, Ie, er cymaint.
9 Yna Pedr a ddywedodd wrthi, Pa fodd y cydsyniasoch i demtio Yspryd yr Arglwydd ? wele, traed y rhai a gladdodd dy ŵr di wrth y drws, ac a'th ddygant allan.
10 Yna hi a syrthiodd ar unwaith wrth ei draed ef, ac a esgorodd ar yr ysbryd: a'r gwŷr ieuainc a ddaethant i mewn, ac a'i cawsant yn farw, ac wedi ei chludo hi allan, a'i claddasant wrth ei gŵr.
11 A daeth ofn mawr ar yr holl eglwys, ac ar gynifer ag a glywsant y pethau hyn.
12 A thrwy law yr apostolion yr oedd llawer o arwyddion a rhyfeddodau wedi eu gwneuthur ym mhlith y bobl; (ac yr oeddynt oll yn unfryd yng nghyntedd Solomon.
13 Ac o'r lleill nid oedd yn rhaid i neb ymuno â hwynt: ond y bobl a'u mawrhaodd hwynt.
14 A mwy credinwyr a chwanegwyd at yr Arglwydd, yn dyrfaoedd o wŷr a gwragedd.)
15 Fel y dygasant y cleifion allan i'r heolydd, a'u gosod ar welyau a soffas, fel y gallai cysgod Pedr oedd yn myned heibio o leiaf gysgodi rhai ohonynt.
16 Daeth tyrfa hefyd o'r dinasoedd o amgylch i Ierusalem, gan ddwyn cleifion, a'r rhai oedd wedi eu trallodi gan ysprydion aflan: a hwy a iachawyd bob un.
17 Yna yr archoffeiriad a gyfododd, a'r rhai oll oedd gyd ag ef, (sef sect y Sadwceaid,) ac a lanwyd o ddicllonedd,
18 Ac a osodasant eu dwylaw ar yr apostolion, ac a'u rhoddasant yn y carchar cyffredin.
19 Ond angel yr Arglwydd liw nos a agorodd ddrysau y carchar, ac a'u dug hwynt allan, ac a ddywedodd,
20 Dos, saf, a llefara yn y deml wrth y bobl holl eiriau y bywyd hwn.
21 A phan glywsant hynny, hwy a aethant i mewn i'r deml yn fore, ac a ddysgasant. Eithr yr archoffeiriad a ddaeth, a'r rhai oedd gydag ef, ac a alwasant y cyngor ynghyd, a holl senedd meibion Israel, ac a anfonasant i'r carchar i'w dwyn hwynt.
22 Ond pan ddaeth y swyddogion, heb eu cael yn y carchar, hwy a ddychwelasant, ac a ddywedasant,
23 Gan ddywedyd, Y carchar a gawsom yn wir wedi ei gau i ni o bob diogelwch, a'r ceidwaid yn sefyll o'r tu allan o flaen y drysau: ond wedi inni agoryd, ni chawsom neb oddi mewn.
24 A phan glybu yr archoffeiriad, a phennaeth y deml, a'r arch-offeiriaid y pethau hyn, hwy a amheuasant ganddynt i ba le y cynyddai hwn.
25 Yna y daeth un ac a fynegodd iddynt, gan ddywedyd, Wele, y gwŷr a roddasoch yn y carchar, sydd yn sefyll yn y deml, ac yn dysgu y bobl.
26 Yna y tywysog a aeth gyd â'r swyddogion, ac a'i dug hwynt yn ddi-drais: canys yr oedd arnynt ofn y bobl, rhag iddynt gael eu llabyddio.
27 Ac wedi iddynt eu dwyn hwynt, hwy a'u gosodasant gerbron y cyngor: a'r archoffeiriad a ofynnodd iddynt,
28 Gan ddywedyd, Oni orchymynasom yn gaeth i chwi na ddysgwyliasoch yn yr enw hwn? ac wele, chwi a lanwasoch Jerusalem â'ch athrawiaeth, ac a fwriadwch ddwyn gwaed y dyn hwn arnom.
29 Yna Pedr a'r apostolion eraill a attebasant ac a ddywedasant, Ni a ddylem ufuddhau i Dduw yn hytrach nag i ddynion.
30 Duw ein tadau ni a gyfododd yr Iesu, yr hwn a laddasoch chwi ac a grogasoch ar bren.
31 Efe a ddyrchafodd Duw â'i ddeheulaw i fod yn Dywysog ac yn Waredwr, i roddi edifeirwch i Israel, a maddeuant pechodau.
32 A nyni ydym ei dystion ef o'r pethau hyn ; ac felly hefyd yr Yspryd Glân, yr hwn a roddes Duw i'r rhai a ufuddhant iddo.
33 Pan glywsant hynny, hwy a dorrwyd at y galon, ac a gymerasant gyngor i'w lladd.
34 Yna cododd un yn y cyngor, Pharisead o'r enw Gamaliel, meddyg y gyfraith, enw da ymhlith yr holl bobl, a gorchmynnodd anfon ychydig o le i'r apostolion;
35 Ac a ddywedodd wrthynt, Chwi wŷr Israel, gofalwch wrthych eich hunain beth yr ydych yn bwriadu ei wneud ynghylch y dynion hyn.
36 Canys cyn y dyddiau hyn y cyfododd Theudas, gan ymffrostio ei fod yn rhywun; i'r rhai yr ymunodd nifer o wŷr, ynghylch pedwar cant, eu hunain: yr hwn a laddwyd; a phawb, cynifer ag a ufuddhasant iddo, a wasgarwyd, ac a ddygwyd i ddim.
37 Ar ôl hyn y cyfododd Jwdas o Galilea yn nyddiau'r dreth, ac a dynnodd lawer o bobl ar ei ôl ef hefyd; a phawb, hyd yn oed cynifer ag a ufuddhasant iddo, a wasgarwyd.
38 Ac yn awr meddaf i chwi, Ymgedwch oddi wrth y gwŷr hyn, a gadewch lonydd iddynt: canys os o ddynion y bydd y cyngor hwn, neu y gwaith hwn, ni ddaw i ddim.
39 Eithr os o Dduw y mae, ni ellwch chwi ei ddymchwel; rhag eich cael hyd yn oed i ymladd yn erbyn Duw.

40 Ac iddo ef y cyttunasant : ac wedi iddynt alw yr apostolion, a'u curo, hwy a orchmynnodd na lefarent yn enw yr Iesu, ac a'u gollyngasant ymaith.
41 A hwy a aethant allan o ŵydd y cyngor, gan lawenychu eu cyfrif hwynt yn deilwng i ddioddef gwarth i'w enw ef.
42 A beunydd yn y deml, ac ym mhob tŷ, ni pheidiasant â dysgu a phregethu Iesu Grist.

PENNOD 6

1 Ac yn y dyddiau hynny, pan amlhaodd rhifedi y disgyblion, bu grwgnach gan y Groegiaid yn erbyn yr Hebreaid, am fod eu gweddwon yn cael eu hesgeuluso yn y weinidogaeth feunyddiol.
2 Yna y deuddeg a alwasant dyrfa y disgyblion atynt, ac a ddywedasant, Nid yw yn achos i ni adael gair Duw, a gwasanaethu byrddau.
3 Am hynny, frodyr, edrychwch yn eich plith saith o wŷr gonest, llawn o'r Yspryd Glân a doethineb, y rhai a osodwn ni dros y busnes hwn.
4 Eithr rhoddwn ein hunain yn wastadol i weddi, ac i weinidogaeth y gair.
5 A'r ymadrodd oedd yn plesio'r holl dyrfa: a hwy a ddewisasant Steffan, gŵr llawn ffydd ac o'r Yspryd Glân, a Philip, a Prochorus, a Nicanor, a Timon, a Parmenas, a Nicolas, proselyt o Antiochia:
6 Y rhai a osodasant ger bron yr apostolion : ac wedi iddynt weddio, hwy a ddodasant eu dwylaw arnynt.
7 A gair Duw a gynnyddodd; a rhifedi y disgyblion a amlhaodd yn Jerwsalem yn ddirfawr; a bu cwmni mawr o'r offeiriaid yn ufudd i'r ffydd.
8 A Stephen, yn llawn ffydd a nerth, a wnaeth ryfeddodau a gwyrthiau mawr ymhlith y bobl.
9 Yna y cyfododd rhai o'r synagog, yr hon a elwir synagog y Liberiaid, a'r Cyreniaid, ac Alecsandriaid, ac o'r rhai o Cilicia ac o Asia, yn ymryson â Stephen.
10 Ac ni allasent ymwrthod â'r doethineb a'r ysbryd trwy yr hwn yr oedd efe yn llefaru.
11 Yna y cymhellasant wŷr, y rhai a ddywedasant, Ni a'i clywsom ef yn llefaru geiriau cableddus yn erbyn Moses, ac yn erbyn Duw.
12 A hwy a gyffroesant y bobl, a'r henuriaid, a'r ysgrifenyddion, ac a ddaethant arno, ac a'i daliasant ef, ac a'i dygasant ef i'r cyngor,
13 A gosod i fyny gau dystion, y rhai a ddywedasant, Nid yw y dyn hwn yn peidio â dywedyd geiriau cableddus yn erbyn y cysegr hwn, a'r gyfraith.
14 Canys ni a'i clywsom ef yn dywedyd, yr Iesu hwn o Nasareth a ddifetha y lle hwn, ac a newidia yr arferion a draddododd Moses i ni.
15 A'r holl rai oedd yn eistedd yn y cyngor, gan edrych yn ddyfal arno, a ganfu ei wyneb fel wyneb angel.

PENNOD 7

1 Yna y dywedodd yr archoffeiriad, Ai felly y mae'r pethau hyn?
2 Ac efe a ddywedodd, Gwŷr, frodyr, a thadau, gwrandewch; Duw y gogoniant a ymddangosodd i'n tad Abraham, pan oedd efe ym Mesopotamia, cyn iddo drigo yn Charran,
3 Ac a ddywedodd wrtho, Dos allan o'th wlad, ac o'th genedl, a thyred i'r wlad a ddangosaf i ti.
4 Yna y daeth efe allan o wlad y Caldeaid, ac a drigodd yn Charran: ac oddi yno, wedi marw ei dad, efe a'i symudodd ef i'r wlad hon, yr hon yr ydych yn preswylio yn awr ynddi.
5 Ac ni roddodd efe iddo etifeddiaeth ynddi, nac ychwaith, dim cymaint ag i osod ei droed arno: etto efe a addawodd y rhoddai efe hi iddo ef yn feddiant, ac i'w had ar ei ôl ef, pan nad oedd ganddo eto blentyn. .
6 Duw a ddywedodd ar y doeth hwn, Ar drigo'i had mewn gwlad ddieithr; ac i'w dwyn hwynt i gaethiwed, ac ymbil arnynt ddrwg bedwar can mlynedd.
7 A'r genedl y byddont mewn caethiwed a barnaf fi, medd Duw: ac wedi hynny y deuant allan, ac a'm gwasanaethant i yn y lle hwn.
8 Ac efe a roddes iddo gyfammod yr enwaediad: ac felly Abraham a genhedlodd Isaac, ac a enwaedodd arno yr wythfed dydd; ac Isaac a genhedlodd Jacob; a Jacob a genhedlodd y deuddeg patriarch.
9 A'r patriarchiaid, gan genfigen, a werthasant Joseff i'r Aifft: ond Duw oedd gydag ef,
10 Ac a'i gwaredodd ef o'i holl gystuddiau, ac a roddes iddo ffafr a doethineb yng ngŵydd Pharo brenin yr Aipht; a gwnaeth ef yn llywodraethwr ar yr Aifft a'i holl dŷ.
11 A bu prinder ar holl wlad yr Aipht, a Chanaan, a chystudd mawr: ac ni chafodd ein tadau ni gynhaliaeth.
12 Ond pan glybu Iacob fod ŷd yn yr Aipht, efe a anfonodd allan ein tadau ni yn gyntaf.
13 A'r ail waith y gwnaed Ioseph yn hysbys i'w frodyr; a thylwyth Joseff a wnaed yn hysbys i Pharo.
14 Yna yr anfonodd Ioseph, ac a alwodd ei dad Iacob atto, a'i holl genedloedd, sef pymtheg enaid a thrigain.
15 Felly Jacob a aeth i waered i'r Aifft, ac a fu farw, efe a'n tadau ni,
16 Ac a ddygwyd drosodd i Sychem, ac a ddodwyd yn y bedd a brynodd Abraham er swm o arian gan feibion Emmor tad Sychem.
17 Ond pan nesaodd amser yr addewid, a dyngodd Duw i Abraham, y bobl a gynyddasant ac a amlhaodd yn yr Aifft,
18 Hyd oni gyfododd brenin arall, yr hwn nid adnabu Ioseph.
19 Y rhai hyn a wnaethant yn gynnil wrth ein tylwyth, a drwg a erfyniodd ar ein tadau, fel y bwriasant allan eu plant ieuainc, i'r diwedd ni byddont fyw.
20 Yn yr amser hwnnw y ganwyd Moses, ac a fu deg dros ben, ac a feithrinodd dri mis yn nhŷ ei dad:
21 Ac wedi ei fwrw ef allan, merch Pharo a'i cymerth ef i fynu, ac a'i maethodd ef i'w mab ei hun.
22 A Moses oedd ddysgedig yn holl ddoethineb yr Aipht, ac oedd nerthol mewn geiriau ac mewn gweithredoedd.
23 A phan oedd efe yn gyflawn ddeugain oed, y daeth yn ei galon i ymweled â'i frodyr, meibion Israel.
24 A chan weled un o honynt yn camwedd, efe a'i hamddiffynnodd ef, ac a ddialodd yr hwn oedd ormes, ac a drawodd yr Eifftiwr:
25 Canys efe a dybiodd y buasai ei frodyr yn deall pa fodd y gwaredai Duw hwynt trwy ei law ef: ond ni ddeallasant.
26 A thrannoeth efe a'i mynegodd ei hun iddynt wrth ymryson, ac a ewyllysiai eu gosod hwynt eilwaith, gan ddywedyd, Ha wŷr, frodyr ydych; pam yr ydych yn gwneud cam â'ch gilydd?

27 Ond yr hwn a wnaeth gam â'i gymydog, a'i bwriodd ef ymaith, gan ddywedyd, Pwy a'th osododd di yn llywodraethwr ac yn farnwr arnom ni?
28 A ladd di fi, megis y gwnaethost yr Aipht ddoe?
29 Yna y ffodd Moses wrth yr ymadrodd hwn, ac a fu ddieithr yng ngwlad Madian, lle y cenhedlodd efe ddau fab.
30 A phan ddaeth deugain mlynedd i ben, yr ymddangosodd iddo yn anialwch mynydd Sina angel yr Arglwydd mewn fflam dân mewn llwyn.
31 Pan welodd Moses, efe a ryfeddodd wrth y golwg: ac fel yr oedd efe yn nesâu i'w gweled, llef yr Arglwydd a ddaeth ato,
32 Gan ddywedyd, Myfi yw DUW dy dadau, Duw Abraham, a DUW Isaac, a Duw Iacob. Yna Moses a grynodd, ac ni feiddiai weled.
33 Yna y dywedodd yr Arglwydd wrtho, Diffodd dy esgidiau oddi am dy draed: canys tir sanctaidd yw y lle yr wyt yn sefyll ynddo.
34 Gwelais, gwelais gystudd fy mhobl y rhai sydd yn yr Aipht, a chlywais eu griddfan, a disgynnais i'w hachub hwynt. Ac yn awr tyred, mi a'th anfonaf di i'r Aifft.
35 Y Moses hwn a wrthodasant, gan ddywedyd, Pwy a'th osododd di yn llywodraethwr ac yn farnwr? yr un peth a anfonodd Duw i fod yn llywodraethwr ac yn waredwr trwy law yr angel a ymddangosodd iddo yn y berth.
36 Ac efe a'u dug hwynt allan, wedi iddo ddangos rhyfeddodau ac arwyddion yng ngwlad yr Aipht, ac yn y môr coch, ac yn yr anialwch ddeugain mlynedd.
37 Hwn yw'r Moses hwnnw, yr hwn a ddywedodd wrth feibion Israel, Prophwyd a gyfyd yr Arglwydd eich Duw i chwi o'ch brodyr, megis myfi; ef a glywch.
38 Hwn yw efe, yr hwn oedd yn yr eglwys yn yr anialwch, gyd â'r angel yr hwn a lefarodd wrtho ef ym mynydd Sina, ac â'n tadau ni: yr hwn a dderbyniodd yr oraclau bywiog i'w rhoddi i ni.
39 I'r hwn ni fynnai ein tadau ufuddhau, eithr ei wthio ef oddi wrthynt, ac yn eu calonnau a ddychwelasant i'r Aifft,
40 Gan ddywedyd wrth Aaron, Gwna i ni dduwiau i fyned o'n blaen: canys am y Moses hwn, yr hwn a'n dug allan o wlad yr Aipht, ni wyddom beth a ddaeth ohono ef.
41 A hwy a wnaethant lo yn y dyddiau hynny, ac a offrymasant aberth i'r eilun, ac a lawenychasant yng ngweithredoedd eu dwylaw eu hunain.
42 Yna Duw a drodd, ac a'u rhoddes I fynu I addoli llu y nef ; fel y mae yn ysgrifenedig yn llyfr y proffwydi, O dŷ Israel, a offrymasoch i mi anifeiliaid lladdedig ac ebyrth dros ddeugain mlynedd yn yr anialwch?
43 Ie, cymerasoch babell Moloch, a seren eich duw Remphan, y rhai a wnaethoch i'w haddoli hwynt: a mi a'ch dygaf chwi y tu hwnt i Babilon.
44 Yr oedd gan ein tadau babell y dystiolaeth yn yr anialwch, fel y gorchmynnodd efe, yn llefaru wrth Moses, am ei wneuthur yn ôl y modd a welsai efe.
45 Y rhai hefyd ein tadau ni, y rhai a ddaethant ar ol, a ddygasant i mewn gyd â'r Iesu i feddiant y Cenhedloedd, y rhai a dynnodd Duw allan o flaen wyneb ein tadau, hyd ddyddiau Dafydd;
46 Yr hwn a gafodd ffafr o flaen Duw, ac a ddymunodd gael tabernacl i Dduw Jacob.
47 Ond Solomon a adeiladodd dŷ iddo.
48 Er hynny nid yw'r Goruchaf yn trigo mewn temlau o waith dwylo; fel y dywed y proffwyd,
49 Nefoedd yw fy ngorseddfainc, a daear yw fy nhraed: pa dŷ a adeiladwch i mi? medd yr Arglwydd : neu beth yw lle fy gorffwysfa?
50 Onid fy llaw i a wnaeth y pethau hyn oll?
51 Chwychwi anystwyth a dienwaededig o galon a chlustiau, yr ydych bob amser yn ymwrthod â'r Yspryd Glân : megis y gwnaeth eich tadau, felly chwithau hefyd.
52 Pa rai o'r proffwydi ni erlidiodd eich tadau chwi? a hwy a laddasant y rhai a fynegasant o'r blaen am ddyfodiad yr Un Cyfiawn; o'r rhai yr ydych yn awr wedi bod yn fradwyr ac yn llofruddion:
53 Y rhai a dderbyniasant y ddeddf trwy waredigaeth angylion, ac ni chadwasant hi.
54 Pan glywsant y pethau hyn, hwy a dorrwyd yn y galon, a rhincian arno â'u dannedd.
55 Eithr efe, ac yntau yn llawn o'r Yspryd glân, a edrychodd yn ddyfal i'r nef, ac a ganfu ogoniant Duw, a'r Iesu yn sefyll ar ddeheulaw Duw,
56 Ac a ddywedodd, Wele, mi a welaf y nefoedd wedi ei hagor, a Mab y dyn yn sefyll ar ddeheulaw Duw.
57 Yna hwy a lefasant â llef uchel, ac a ataliasant eu clustiau, ac a redasant arno yn unfryd,
58 A bwriasant ef allan o'r ddinas, ac a'i llabyddiasant ef: a'r tystion a osodasant eu dillad wrth draed llanc, a'i enw Saul.
59 A hwy a labyddiasant Stephen, gan alw ar Dduw, a dywedyd, Arglwydd Iesu, derbyn fy ysbryd.
60 Ac efe a benliniodd, ac a lefodd â llef uchel, Arglwydd, na osod y pechod hwn dan eu gofal hwynt. Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a hunodd.

PENNOD 8

1 Yr oedd Saul yn cydsynio i'w farwolaeth ef. A'r pryd hwnnw y bu erlidigaeth fawr yn erbyn yr eglwys oedd yn Jerwsalem; a hwy oll a wasgarwyd trwy holl ranbarthau Jwdea a Samaria, heblaw yr apostolion.
2 A gwŷr duwiol a ddygasant Stephen i'w gladdedigaeth, ac a alarasant arno ef yn fawr.
3 Ac am Saul, efe a wnaeth anrhaith o'r eglwys, gan fyned i mewn i bob tŷ, a chan hel gwŷr a gwragedd, a'u traddodi i garchar.
4 Am hynny y rhai oedd ar wasgar a aethant i bob man gan bregethu y gair.
5 Yna Philip a aeth i waered i ddinas Samaria, ac a bregethodd Grist iddynt.
6 A'r bobl yn unfryd a wrandawsant ar y pethau a lefarasai Philip, wrth glywed a gweled y gwyrthiau a wnaeth efe.
7 Canys ysprydion aflan, yn llefain â llef uchel, a ddaethant allan o lawer oedd ym meddiant ganddynt: a llawer a ddaliwyd â pharlys, a'r cloffion, a iachawyd.
8 A bu llawenydd mawr yn y ddinas honno.
9 Ond yr oedd rhyw ŵr o'r enw Simon, yr hwn oedd gynt yn yr un ddinas yn arfer dewiniaeth, ac yn swyno pobl Samaria, gan roddi allan mai un mawr ydoedd ei hun:
10 Ar yr hwn y rhoesant oll ofal, o'r lleiaf hyd y mwyaf, gan ddywedyd, Mawr allu Duw yw y dyn hwn.
11 A buont yn dal sylw arno, oherwydd iddo ef ers talwm swyno arnynt â swynion.
12 Eithr pan gredasant i Philip wrth bregethu y pethau am deyrnas Dduw, ac i enw Iesu Grist, hwy a fedyddiwyd, yn wŷr ac yn wragedd.

13 Yna Simon ei hun a gredodd hefyd: ac wedi ei fedyddio, efe a barhaodd gyd â Philip, ac a ryfeddodd, wrth weled y gwyrthiau a'r arwyddion a wnaethid.
14 A phan glywodd yr apostolion oedd yn Jerwsalem fod Samaria wedi derbyn gair Duw, hwy a anfonasant atynt Pedr ac Ioan:
15 Yr hwn, wedi iddynt ddisgyn, a weddîodd drostynt, ar dderbyn yr Yspryd Glân :
16 (Canys nid oedd efe hyd yn hyn wedi syrthio ar yr un ohonynt: yn unig hwy a fedyddiwyd yn enw yr Arglwydd Iesu.)
17 Yna y gosodasant eu dwylaw arnynt, a hwy a dderbyniasant yr Yspryd Glân.
18 A phan welodd Simon mai trwy arddodiad dwylaw yr apostolion y rhoddid yr Yspryd Glân, efe a gynigiodd arian iddynt,
19 Gan ddywedyd, Rhoddwch i mi hefyd y gallu hwn, fel ar bwy bynnag y gosodwyf fi, y derbynio efe yr Yspryd Glân.
20 Eithr Pedr a ddywedodd wrtho, Y mae dy arian yn darfod gyd â thi, am i ti dybied y prynwyd rhodd Duw ag arian.
21 Nid oes i ti na rhan na choelbren yn y mater hwn: canys nid yw dy galon yn uniawn yng ngolwg Duw.
22 Edifarha gan hynny am dy ddrygioni hyn, a gweddïa Dduw, os dichon i ti feddwl dy galon.
23 Canys yr wyf yn gweled dy fod mewn bustl chwerwder, ac yng nghwlwm anwiredd.
24 Yna yr attebodd Simon, ac a ddywedodd, Gweddïwch chwi ar yr Arglwydd trosof fi, na ddaw dim o'r pethau hyn a ddywedasoch arnaf.
25 A hwy, wedi iddynt dystiolaethu a phregethu gair yr Arglwydd, a ddychwelasant i Ierusalem, ac a bregethasant yr efengyl yn llawer o bentrefi y Samariaid.
26 Ac angel yr Arglwydd a lefarodd wrth Philip, gan ddywedyd, Cyfod, a dos tua'r deau i'r ffordd sydd yn myned i waered o Ierusalem i Gasa, yr hon sydd anialwch.
27 Ac efe a gyfododd ac a aeth: ac wele ŵr o Ethiopia, eunuch o awdurdod mawr dan Candace brenhines yr Ethiopiaid, yr hwn oedd â gofal ei holl drysor, ac wedi dyfod i Jerwsalem i addoli,
28 Yr oedd yn dychwelyd, ac yn eistedd yn ei gerbyd yn darllen y proffwyd Esaias.
29 Yna yr Yspryd a ddywedodd wrth Philip, Dos yn nes, ac ymlyna wrth y cerbyd hwn.
30 A Philip a redodd yno ato, ac a'i clybu ef yn darllen y prophwyd Esaias, ac a ddywedodd, A wyt ti yn deall yr hyn yr wyt yn ei ddarllen?
31 Ac efe a ddywedodd, Pa fodd y gallaf, oni bai i ryw ddyn fy arwain? A gofynnodd i Philip ddod i fyny ac eistedd gydag ef.
32 Lle yr ysgrythyr a ddarllenodd efe oedd hon, Arweiniwyd ef fel dafad i'r lladdfa; ac fel oen mud o flaen ei gneifiwr, felly nid agorodd ei enau.
33 Yn ei ddarostyngiad y dygwyd ei farn ef: a phwy a fynega ei genhedlaeth ef? canys ei einioes ef a dynnwyd oddi ar y ddaear.
34 A'r eunuch a attebodd i Philip, ac a ddywedodd, Atolwg, am bwy y mae'r proffwyd yn dywedyd hyn? ohono'i hun, neu o ryw ddyn arall?
35 Yna Philip a agorodd ei enau, ac a ddechreuodd ar yr un ysgrythur, ac a bregethodd iddo yr Iesu.
36 Ac fel yr oeddynt yn myned ar eu ffordd, hwy a ddaethant at ryw ddwfr: a'r eunuch a ddywedodd, Wele, dyma ddwfr; beth sydd yn fy rhwystro i gael fy medyddio?
37 A Philip a ddywedodd, Os wyt yn credu â'th holl galon, ti a all. Ac efe a attebodd ac a ddywedodd, Yr wyf yn credu mai Iesu Grist yw Mab Duw.
38 Ac efe a orchmynnodd i'r cerbyd sefyll: a hwy a aethant i waered ill dau i'r dwfr, Philip a'r eunuch; ac efe a'i bedyddiodd ef.
39 A phan ddaethant i fyny o'r dwfr, Ysbryd yr Arglwydd a ddaliodd ymaith Philip, fel na welodd yr eunuch ef mwyach: ac efe a aeth ar ei ffordd yn llawen.
40 Eithr Philip a gafodd yn Azotus: ac efe yn myned trwodd, efe a bregethodd yn yr holl ddinasoedd, hyd oni ddaeth efe i Cesarea.

PENNOD 9

1 A Saul, eto wedi anadlu allan fygythion a lladd yn erbyn disgyblion yr Arglwydd, a aeth at yr archoffeiriad,
2 A dymunodd arno lythyrau at Ddamascus i'r synagogau, os cai efe ddim o'r ffordd hon, pa un bynnag ai gwŷr ai gwragedd oeddynt, y dygai efe hwynt yn rhwym i Ierusalem.
3 Ac fel yr oedd efe ar ei daith, efe a nesaodd at Ddamascus: ac yn ddisymmwth y llewyrchodd o'i amgylch oleuni o'r nef.
4 Ac efe a syrthiodd i'r ddaear, ac a glybu lef yn dywedyd wrtho, Saul, Saul, paham yr wyt yn fy erlid i?
5 Ac efe a ddywedodd, Pwy wyt ti, Arglwydd? A'r Arglwydd a ddywedodd, Myfi yw yr Iesu yr hwn yr wyt ti yn ei erlid: anodd yw i ti gicio yn erbyn y pigau.
6 Ac efe a grynu ac a ddy | wedodd, Arglwydd, beth a fynni di i mi ei wneuthur? A'r Arglwydd a ddywedodd wrtho, Cyfod, a dos i'r ddinas, a dywedir i ti beth sydd raid i ti ei wneuthur.
7 A'r gwŷr oedd yn cyd-deithio ag ef a safasant yn fud, yn clywed llais, heb weled neb.
8 A Saul a gyfododd oddi ar y ddaear; a phan agorwyd ei lygaid ef, ni welodd efe neb: eithr hwy a'i harweiniasant ef erbyn llaw, ac a'i dygasant ef i Ddamascus.
9 Ac efe a fu dridiau heb olwg, ac ni fwytaodd ac ni yfai.
10 Ac yr oedd rhyw ddisgybl yn Damascus, o'r enw Ananias; a dywedodd yr Arglwydd wrtho mewn gweledigaeth, Ananias. Ac efe a ddywedodd, Wele fi yma, Arglwydd.
11 A dywedodd yr Arglwydd wrtho, Cyfod, a dos i'r heol a elwir Syth, ac ymholi yn nhŷ Jwdas am un a elwir Saul o Tarsus: canys wele, y mae efe yn gweddïo,
12 Ac efe a welodd mewn gweledigaeth ddyn o'r enw Ananias yn dyfod i mewn, ac yn gosod ei law arno, fel y caffai ei olwg ef.
13 Yna Ananeias a attebodd, Arglwydd, mi a glywais gan lawer o'r gŵr hwn, faint o ddrwg a wnaeth efe i'th saint yn Jerwsalem:
14 Ac yma y mae ganddo awdurdod gan yr arch-offeiriaid i rwymo pawb a alwant ar dy enw di.
15 Ond dywedodd yr Arglwydd wrtho, Dos ymaith: canys llestr etholedig yw efe i mi, i ddwyn fy enw gerbron y Cenhedloedd, a brenhinoedd, a meibion Israel:
16 Canys mi a ddangosaf iddo pa mor fawr y mae yn rhaid iddo ei ddioddef er mwyn fy enw i.

17 Ac Ananias a aeth ei ffordd, ac a aeth i'r tŷ; a rhoi ei ddwylo arno a ddywedodd, Y brawd Saul, yr Arglwydd, yr Arglwydd Iesu, yr hwn a ymddangosodd i ti ar y ffordd fel y daethost, a'm hanfonodd i, i dderbyn dy olwg, ac i'th lenwi â'r Ysbryd Glân.
18 Ac yn ebrwydd y syrthiodd oddi wrth ei lygaid fel cloriau: ac efe a gafodd olwg ar unwaith, ac a gyfododd, ac a fedyddiwyd.
19 Ac wedi iddo dderbyn ymborth, efe a gryfhawyd. Yna bu Saul am rai dyddiau gyda'r disgyblion oedd yn Damascus.
20 Ac yn ebrwydd efe a bregethodd Grist yn y synagogau, mai Mab Duw ydoedd.
21 Eithr pawb a'r a'i clywsant ef a synasant, ac a ddywedasant; Onid hwn a ddifethodd y rhai a alwodd ar yr enw hwn yn Jerwsalem, ac a ddaeth yma i'r bwriad hwnnw, i'w dwyn yn rhwym at yr archoffeiriaid?
22 Eithr Saul a gynyddodd o nerth, ac a waradwyddodd yr Iddewon oedd yn trigo yn Damascus, gan brofi mai hwn yw Crist iawn.
23 Ac wedi cyflawni dyddiau lawer, yr Iddewon a ymgynghorasant i'w ladd ef:
24 Ond yr oedd eu cynllwyn yn hysbys i Saul. A hwy a wylasant y pyrth ddydd a nos i'w ladd ef.
25 Yna y disgyblion a'i cymmerasant ef liw nos, ac a'i gollyngasant ef i lawr wrth y mur mewn basged.
26 A phan ddaeth Saul i Ierusalem, efe a geisiodd ymlynu wrth y disgyblion: ond hwy oll a'i dychrynasant ef, ac ni chredasant ei fod yn ddisgybl.
27 Ond Barnabas a'i cymerth ef, ac a'i dug at yr apostolion, ac a fynegodd iddynt fel y gwelsai efe yr Arglwydd ar y ffordd, ac y llefarasai efe wrtho, ac fel yr oedd efe wedi pregethu yn hy yn Damascus yn enw yr Iesu.
28 Ac yr oedd efe gyda hwynt yn dyfod i mewn ac yn myned allan i Ierusalem.
29 Ac efe a lefarodd yn hy yn enw yr Arglwydd Iesu, ac a ymddadleuodd yn erbyn y Groegiaid: ond hwy a aethant i'w ladd ef.
30 A phan wybu y brodyr, hwy a'i dygasant ef i waered i Cesarea, ac a'i hanfonasant ef allan i Tarsus.
31 Yna yr eglwysi a orffwysasant trwy holl Jwdea, a Galilea, a Samaria, ac a adeiladasant; a chan rodio yn ofn yr Arglwydd, ac yn diddanwch yr Yspryd Glân, a amlhasant.
32 A bu, fel yr oedd Pedr yn tramwy o bob cyfeiriad, efe a ddaeth i waered hefyd at y saint oedd yn trigo yn Lydda.
33 Ac efe a gafodd yno ryw ŵr o'r enw Aeneas, yr hwn a gadwasai ei wely wyth mlynedd, ac efe yn glaf o'r parlys.
34 A Phedr a ddywedodd wrtho, Aeneas, y mae Iesu Grist yn dy iachau di: cyfod, a gwna dy wely. Ac efe a gyfododd ar unwaith.
35 A phawb oedd yn trigo yn Lydda a Saron a'i gwelsant ef, ac a droesant at yr Arglwydd.
36 Yr oedd yn Jopa ryw ddisgybl o'r enw Tabitha, yr hon o ddehongliad a elwir Dorcas: y wraig hon oedd gyflawn o weithredoedd da, ac elusenau, y rhai a wnaethai hi.
37 A bu yn y dyddiau hynny, hi a fu glaf, ac a fu farw: yr hwn wedi iddynt olchi, hwy a'i dodasant hi mewn ystafell oruchaf.
38 A chan fod Lydda yn agos i Jopa, a'r disgyblion wedi clywed fod Pedr yno, hwy a anfonasant ato ddau ŵr, gan ddeisyf arno nad oedd yn oedi dyfod attynt.
39 Yna y cyfododd Pedr, ac a aeth gyd â hwynt. Pan ddaeth efe, hwy a'i dygasant ef i'r ystafell uchaf: a'r holl weddwon a safasant yn ei ymyl ef yn wylo, ac yn dangos y cotiau a'r gwisgoedd a wnaethai Dorcas, tra oedd hi gyda hwynt.
40 Eithr Pedr a'u gosododd hwynt oll allan, ac a benliniodd, ac a weddiodd; a'i droi at y corff a ddywedodd, Tabitha, cyfod. A hi a agorodd ei llygaid: a phan welodd hi Pedr, hi a eisteddodd.
41 Ac efe a roddodd ei law iddi, ac a'i dyrchafodd hi, ac wedi iddo alw y saint a'r gwragedd gweddwon, a'i cyflwynodd hi yn fyw.
42 A bu hysbys trwy holl Jopa; a llawer a gredasant yn yr Arglwydd.
43 Ac efe a arhosodd lawer o ddyddiau yn Jopa gyd ag un Simon, barcer.

PENNOD 10

1 Yr oedd rhyw ŵr yng Nghesarea o'r enw Cornelius, canwriad o'r fintai a elwid yr Eidalwr,
2 Gŵr duwiol, ac un yn ofni Duw â'i holl dŷ, yr hwn a roddes elusen lawer i'r bobl, ac a weddïodd ar Dduw bob amser.
3 Ac efe a welodd yn amlwg mewn gweledigaeth, ynghylch y nawfed awr o'r dydd angel Duw yn dyfod i mewn atto, ac a ddywedodd wrtho, Cornelius.
4 A phan edrychodd efe arno, efe a ofnodd, ac a ddywedodd, Beth sydd, Arglwydd? Ac efe a ddywedodd wrtho, Dy weddïau a'th elusen a ddaethant i fyny yn goffadwriaeth gerbron Duw.
5 Ac yn awr anfon wŷr i Jopa, a galw am Simon, a'i gyfenw Pedr:
6 Y mae efe yn lletya gyd ag un Simon, barcer, yr hwn y mae ei dŷ ar lan y môr: efe a fynega i ti beth sydd i ti i'w wneuthur.
7 A phan ymadawodd yr angel yr hwn oedd yn llefaru wrth Cornelius, efe a alwodd ddau o weision ei dy, a milwr defosiynol o'r rhai oedd yn disgwyl arno yn wastadol;
8 Ac wedi iddo fynegi yr holl bethau hyn iddynt, efe a'u hanfonodd i Jopa.
9 Trannoeth, wrth fyned ar eu taith, a nesu at y ddinas, Pedr a aeth i fyny ar ben y tŷ i weddïo, ynghylch y chweched awr:
10 Ac efe a newynodd yn fawr, ac a fynnai fwyta: ond tra oeddent hwy yn ymbaratoi, efe a syrthiodd i ddirnad,
11 A gwelodd y nef wedi ei hagor, a rhyw lestr yn disgyn ato, fel llestr fawr wedi ei gwau ar y pedair congl, ac wedi ei ollwng i lawr i'r ddaear.
12 Yn yr hwn yr oedd pob rhyw anifeiliaid pedwar troed y ddaear, a bwystfilod gwylltion, ac ymlusgiaid, ac ehediaid yr awyr.
13 A daeth llef atto, Cyfod, Pedr; lladd, a bwyta.
14 Eithr Pedr a ddywedodd, Nid felly, Arglwydd; canys ni fwyteais erioed ddim cyffredin nac aflan.
15 A'r lesu a ddywedodd wrtho drachefn yr ail waith, Yr hyn a lanhaodd Duw, nid wyt yn galw yn gyffredin.
16 Hyn a wnaethpwyd deirgwaith : a'r llestr a dderbyniwyd drachefn i'r nef.
17 Tra yr oedd Pedr yn amau ynddo'i hun beth oedd ystyr y weledigaeth hon a welodd, wele y gwŷr a anfonasid o

Cornelius wedi ymholi i dŷ Simon, ac a safasant o flaen y porth,
18 Ac a alwodd, ac a ofynodd a oedd Simon, yr hwn a gyfenwid Pedr, yn lletya yno.
19 Tra oedd Pedr yn meddwl y weledigaeth, yr Yspryd a ddywedodd wrtho, Wele, tri gŵr sydd yn dy geisio di.
20 Cyfod gan hynny, a dos i waered, a dos gyd â hwynt, heb amau dim: canys myfi a'u hanfonais hwynt.
21 Yna Pedr a aeth i waered at y gwŷr a anfonasid ato oddi wrth Cornelius; ac a ddywedodd, Wele, myfi yw yr hwn yr ydych yn ei geisio : beth yw yr achos paham y daethoch?
22 A hwy a ddywedasant, Cornelius y canwriad, gŵr cyfiawn, ac un yn ofni Duw, ac o enw da ymhlith holl genedl yr Iddewon, a rybuddiwyd gan Dduw gan angel sanctaidd i anfon amdanat i'w dŷ, ac i wrando geiriau di.
23 Yna efe a'u galwodd hwynt i mewn, ac a'u lletyodd hwynt. A thrannoeth Pedr a aeth ymaith gyda hwynt, a rhai brodyr o Jopa a ddaethant gydag ef.
24 A thrannoeth wedi iddynt fyned i mewn i Cesarea. A Cornelius a ddisgwyliodd amdanynt, ac a alwodd ynghyd ei berthnasau a'i gyfeillion agos.
25 Ac fel yr oedd Pedr yn dyfod i mewn, Cornelius a gyfarfu ag ef, ac a syrthiodd wrth ei draed ef, ac a'i haddolodd ef.
26 Eithr Pedr a'i cymmerodd ef i fynu, gan ddywedyd, Cyfod; Yr wyf fi fy hun hefyd yn ddyn.
27 Ac fel yr oedd efe yn ymddiddan ag ef, efe a aeth i mewn, ac a gafodd lawer oedd wedi dyfod ynghyd.
28 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Chwi a wyddoch mai peth anghyfreithlon yw i ŵr Iddew gadw cwmni, neu ddyfod at un cenedl arall; eithr Duw a ddangosodd i mi na alwaf neb yn gyffredin nac yn aflan.
29 Am hynny y deuthum atoch chwi yn ddi-ddweud, cyn gynted ag yr anfonwyd amdanaf: gan hynny yr wyf yn gofyn pa fwriad a anfonasoch ataf?
30 A Cornelius a ddywedodd, Pedwar diwrnod yn ol yr oeddwn yn ymprydio hyd yr awr hon; ac ar y nawfed awr y gweddïais yn fy nhŷ, ac wele ŵr yn sefyll o'm blaen mewn gwisg ddisglair,
31 Ac a ddywedodd, Cornelius, gwrandawyd dy weddi, a'th elusen a gawsant er cof yng ngolwg Duw.
32 Anfon gan hynny i Jopa, a galw yma Simon, a'i gyfenw Pedr; efe a letyir yn nhŷ un Simon, barcer ar lan y môr: yr hwn, pan ddelo, a lefara wrthyt.
33 Yn ebrwydd gan hynny yr anfonais attat; a da a wnaethost dy fod yn dyfod. Yn awr gan hynny yr ydym ni oll yma yn bresennol gerbron Duw, i glywed pob peth a orchymynir i ti gan Dduw.
34 Yna Pedr a agorodd ei enau, ac a ddywedodd, Yn wir yr wyf yn gweled nad yw Duw yn parchu personau.
35 Eithr ym mhob cenedl y neb a'i hofnant ef, ac a weithredo cyfiawnder, a gymeradwyir gyd ag ef.
36 Y gair a anfonodd Duw at feibion Israel, yn pregethu tangnefedd trwy Iesu Grist: (Arglwydd pawb yw efe:)
37 Y gair hwnnw, meddaf, a wyddoch, a gyhoeddwyd trwy holl Jwdea, ac a ddechreuodd o Galilea, ar ôl y bedydd a bregethodd Ioan;
38 Y modd yr eneiniodd Duw Iesu o Nasareth â'r Yspryd Glân, ac â nerth : yr hwn a aeth oddi amgylch gan wneuthur daioni, ac i iachau pawb a'r a orthrymid gan ddiafol; canys yr oedd Duw gydag ef.
39 A thystion ydym ni o'r holl bethau a wnaeth efe yng ngwlad yr Iddewon, ac yn Ierusalem; yr hwn a laddasant ac a grogasant ar bren:
40 Efe a gyfododd Duw y trydydd dydd, ac a fynegodd iddo yn agored;
41 Nid i'r holl bobl, ond i dystion etholedig gerbron Duw, sef i ni, y rhai a fwytasant ac a yfasant gydag ef wedi iddo atgyfodi oddi wrth y meirw.
42 Ac efe a orchmynnodd i ni bregethu i'r bobl, a thystio mai yr hwn a ordeiniwyd gan Dduw yn Farnwr byw a meirw.
43 Iddo ef y tystiwch yr holl broffwydi, mai trwy ei enw ef y derbyniant faddeuant pechodau.
44 Tra oedd Pedr eto yn llefaru y geiriau hyn, yr Yspryd Glân a syrthiodd ar bawb a glywsant y gair.
45 A'r rhai o'r enwaediad a gredasant a synasant, cynnifer ag a ddaethant gyd â Phedr, am fod ar y Cenhedloedd hefyd wedi ei dywallt dawn yr Yspryd Glân.
46 Canys hwy a'u clywsant yn llefaru â thafodau, ac yn mawrygu Duw. Yna atebodd Pedr,
47 A ddichon neb wahardd dwfr, fel na fedyddier y rhai hyn, y rhai a dderbyniasant yr Yspryd Glân yn gystal a ninnau ?
48 Ac efe a orchmynnodd eu bedyddio hwynt yn enw yr Arglwydd. Yna gweddïasant iddo aros am rai dyddiau.

PENNOD 11

1 A'r apostolion a'r brodyr oedd yn Jwdea a glywsant ddarfod i'r Cenhedloedd hefyd dderbyn gair Duw.
2 A phan ddaeth Pedr i fyny i Jerwsalem, y rhai o'r enwaediad a ymrysonasant ag ef,
3 Gan ddywedyd, Aethost i mewn at wŷr dienwaededig, ac a fwyttâaist gyd â hwynt.
4 Ond Pedr a adroddodd y mater o'r dechreuad, ac a'i esboniodd iddynt trwy orchymyn, gan ddywedyd,
5 Yr oeddwn yn ninas Jopa yn gweddio : ac mewn gorchwyl y gwelais weledigaeth, Rhyw lestr yn disgyn, fel llen fawr, wedi ei ollwng i lawr o'r nef wrth bedair congl; a daeth ataf fi:
6 Ar yr hwn, wedi i mi gau fy llygaid, mi a ystyriais, ac a welais anifeiliaid pedwar troed y ddaear, a bwystfilod gwylltion, ac ymlusgiaid, ac ehediaid yr awyr.
7 Ac mi a glywais lef yn dywedyd wrthyf, Cyfod, Pedr; lladd a bwyta.
8 Ond mi a ddywedais, Nid felly, Arglwydd : canys nid aeth dim amser cyffredin nac aflan i mewn i'm genau.
9 Eithr yr lesu a attebodd fi drachefn o'r nef, Yr hyn a lanhaodd Duw, nid wyt yn galw yn gyffredin.
10 A hyn a wnaethpwyd deirgwaith: a phawb a dynnwyd drachefn i'r nef.
11 Ac wele, yn ebrwydd tri gwr wedi dyfod eisoes i'r tŷ yr oeddwn i, wedi eu hanfon o Cesarea ataf fi.
12 A'r Ysbryd a archodd i mi fyned gyd â hwynt, heb ddim amheu. Aeth y chwe brawd hyn gyda mi, a daethom i mewn i dŷ y dyn.
13 Ac efe a fynegodd i ni fel y gwelsai efe angel yn ei dŷ, yr hwn oedd yn sefyll ac a ddywedodd wrtho, Anfon wŷr i Jopa, a galw am Simon, a'i gyfenw Pedr;
14 Pwy a fynega i ti eiriau, trwy y rhai yr achuber di a'th holl dŷ.

15 Ac fel y dechreuais lefaru, yr Yspryd Glân a syrthiodd arnynt hwy, megis arnom ninnau yn y dechreuad.
16 Yna y cofiais air yr Arglwydd, fel y dywedasai efe, Ioan yn wir a fedyddiodd â dwfr; eithr chwi a fedyddir â'r Yspryd Glân.
17 Gan hynny, fel y rhoddes Duw iddynt hwy y rhodd gyffelyb ag a wnaeth efe i ni, y rhai a gredasant yn yr Arglwydd lesu Grist; beth oeddwn i, fel y gallwn wrthsefyll Duw?
18 Pan glywsant y pethau hyn, hwy a ddaliasant eu heddwch, ac a ogoneddasant Dduw, gan ddywedyd, Yna y rhoddes Duw hefyd i'r Cenhedloedd edifeirwch i fywyd.
19 A'r rhai oedd ar wasgar gan yr erlidigaeth a gododd ynghylch Steffan, a deithiasant hyd Phenice, a Cyprus, ac Antiochia, gan bregethu'r gair i neb ond i'r Iddewon yn unig.
20 A rhai o honynt [oeddynt] wŷr o Cyprus a Cyrene, y rhai, wedi eu dyfod hwy i Antiochia, a lefarasant wrth y Groegiaid, gan bregethu yr Arglwydd Iesu.
21 A llaw yr Arglwydd oedd gyd â hwynt: a nifer mawr a gredasant, ac a droesant at yr Arglwydd.
22 Yna y daeth yr hanes hyn i glustiau yr eglwys oedd yn Ierusalem: a hwy a anfonasant Barnabas, i fyned cyn belled ag Antiochia.
23 Yr hwn, pan ddaeth, ac a welodd ras Duw, a lawenychodd, ac a'u cymhellodd hwynt oll, i lynu wrth yr Arglwydd â bwriad o galon.
24 Canys gwr da oedd efe, a llawn o'r Yspryd Glân, ac o ffydd : a phobloedd lawer a chwanegwyd at yr Arglwydd.
25 Yna ciliodd Barnabas i Tarsus, i geisio Saul:
26 Ac wedi iddo ei gael ef, efe a'i dug ef i Antiochia. A bu, flwyddyn gyfan, ymgynull gyda'r eglwys, a dysgu pobl lawer. A'r disgyblion a alwyd yn Gristnogion yn gyntaf yn Antiochia.
27 Ac yn y dyddiau hyn y daeth proffwydi o Ierusalem i Antiochia.
28 A chyfododd un o honynt, a elwid Agabus, ac a arwyddodd trwy yr Yspryd, fod gorthrymder mawr trwy yr holl fyd: yr hyn a fu yn nyddiau Claudius Cesar.
29 Yna y disgyblion, pob un yn ôl ei allu, a benderfynasant anfon ymwared at y brodyr oedd yn trigo yn Jwdea:
30 A hwy a wnaethant hefyd, ac a'i hanfonasant at yr henuriaid trwy law Barnabas a Saul.

PENNOD 12

1 Tua'r amser hwnnw estynnodd Herod y brenin ei ddwylo i boeni rhai o'r eglwys.
2 Ac efe a laddodd Iago brawd Ioan â'r cleddyf.
3 A chan ei fod yn gweled fod yn dda gan yr Iddewon, efe a aeth rhagddo ymhellach i gymryd Pedr hefyd. (Yna bu dyddiau'r bara croyw.)
4 Ac wedi iddo ei ddal, efe a'i rhoddes ef yng ngharchar, ac a'i traddododd ef i bedwar ban o filwyr i'w gadw ef; gan fwriadu ar ol y Pasg ei ddwyn ef allan at y bobl.
5 Pedr gan hynny a gadwyd yn y carchar: eithr gweddio yn ddi-baid gan yr eglwys at Dduw drosto ef.
6 A phan fynnai Herod ei ddwyn ef allan, y nos honno yr oedd Pedr yn cysgu rhwng dau filwr, wedi ei rwymo â dwy gadwyn: a'r ceidwaid o flaen y drws oedd yn cadw y carchar.
7 Ac wele, angel yr Arglwydd a ddaeth arno, a goleuni a lewyrchodd yn y carchar: ac efe a drawodd Pedr ar y tu, ac a'i cyfododd ef, gan ddywedyd, Cyfod ar frys. A'i gadwynau a syrthiasant oddi ar ei ddwylo.
8 A'r angel a ddywedodd wrtho, Gwregysa dy hun, a rhwym am dy sandalau. Ac felly y gwnaeth. Ac efe a ddywedodd wrtho, Bwr dy wisg amdanat, a chanlyn fi.
9 Ac efe a aeth allan, ac a'i canlynodd ef; ac oni wybu mai gwir oedd yr hyn a wnaed gan yr angel; ond meddyliodd ei fod yn gweled gweledigaeth.
10 Wedi iddynt fyned heibio i'r ward gyntaf a'r ail, hwy a ddaethant at y porth haearn sydd yn arwain i'r ddinas; yr hwn a agorodd iddynt o'i wirfodd : a hwy a aethant allan, ac a aethant ymlaen trwy un heol; ac yn ebrwydd ymadawodd yr angel oddi wrtho.
11 A phan ddaeth Pedr ato ei hun, efe a ddywedodd, Yn awr mi a wn yn sicr, yr Arglwydd a anfonodd ei angel, ac a'm gwared i o law Herod, ac oddi wrth holl ddisgwyliad pobl yr Iddewon.
12 Ac wedi iddo ystyried y peth, efe a ddaeth i dŷ Mair mam Ioan, a'i cyfenw Marc; lie yr oedd llawer wedi ymgasglu ynghyd i weddio.
13 Ac fel yr oedd Pedr yn curo wrth ddrws y porth, llances a ddaeth i wrando, o'r enw Rhoda.
14 A phan adnabu hi lais Pedr, nid agorodd hi y porth i lawenhau, eithr hi a redodd i mewn, ac a fynegodd fel yr oedd Pedr yn sefyll o flaen y porth.
15 A hwy a ddywedasant wrthi, Yr wyt yn wallgof. Ond roedd hi'n cadarnhau'n gyson mai felly y bu. Yna y dywedasant, Ei angel ef ydyw.
16 Ond yr oedd Pedr yn dal ati i guro, a phan agorasant y drws a'i weld, syfrdanasant.
17 Ond efe a amneidiodd arnynt â llaw i gadw eu heddwch, a fynegodd iddynt fel y dygasai yr Arglwydd ef allan o'r carchar. Ac efe a ddywedodd, Dos, mynegwch y pethau hyn i Iago, ac i'r brodyr. Ac efe a ymadawodd, ac a aeth i le arall.
18 Cyn gynted ag yr aeth hi yn ddydd, ni bu cynnwrf bychan ymhlith y milwyr, yr hyn a ddigwyddodd i Pedr.
19 A phan ymofynasai Herod am dano ef, a heb ei gael, efe a holodd y ceidwaid, ac a archodd eu rhoddi i farwolaeth. Ac efe a aeth i waered o Jwdea i Cesarea, ac a arhosodd yno.
20 Yr oedd Herod yn anfodlon iawn gyda'r rhai o Tyrus a Sidon: ond daethant yn unfryd ato, ac wedi gwneud Blastus ystafellydd y brenin yn gyfaill iddynt, dymunodd heddwch; am fod eu gwlad wedi ei maeth gan wlad y brenin.
21 Ac ar ddiwrnod gosodedig Herod, wedi ei wisgo mewn gwisg frenhinol, a eisteddodd ar ei orseddfainc, ac a ymddiddanodd â hwynt.
22 A'r bobl a roddasant floedd, gan ddywedyd, Llais duw yw, ac nid llais dyn.
23 Ac yn ebrwydd angel yr Arglwydd a'i trawodd ef, am na roddes efe y gogoniant i Dduw : ac efe a fwyttawyd o bryfed, ac a roddes i fynu yr yspryd.
24 Ond gair Duw a gynyddodd ac a amlhaodd.
25 A Barnabas a Saul a ddychwelasant o Ierusalem, wedi iddynt gyflawni eu gweinidogaeth, ac a gymerasant gyda hwynt Ioan, a'i gyfenw Marc.

PENNOD 13

1 Yr oedd yn yr eglwys oedd yn Antiochia rai proffwydi ac athrawon; megis Barnabas, a Simeon yr hwn a elwid Niger, a Lucius o Cyrene, a Manaen, yr hwn oedd wedi ei ddwyn i fynu gyda Herod y tetrarch, a Saul.
2 Fel yr oeddynt hwy yn gweinidogaethu i'r Arglwydd, ac yn ymprydio, yr Yspryd Glân a ddywedodd, Gwahanwch fi Barnabas a Saul, i'r gwaith y gelwais hwynt iddo.
3 Ac wedi iddynt ymprydio a gweddio, a dodi eu dwylaw arnynt, hwy a'u hanfonasant ymaith.
4 Felly hwy, wedi eu hanfon allan gan yr Yspryd Glân, a aethant i Seleucia; ac oddi yno hwyliasant i Cyprus.
5 A phan oeddynt hwy yn Salamis, hwy a bregethasant air Duw yn synagogau yr Iddewon: ac yr oedd ganddynt hefyd Ioan i'w gweinidog.
6 Ac wedi iddynt fyned trwy yr ynys i Paphos, hwy a gawsant ryw ddewin, gau broffwyd, Iddew, a'i enw Barjesus:
7 Yr hwn oedd gyd â dirprwy y wlad, Sergius Paulus, gŵr call; yr hwn a alwodd am Barnabas a Saul, ac a ddeisyfodd glywed gair Duw.
8 Eithr Elymas y dewin (canys felly y mae ei enw trwy ddeongl) a'i herbyn a'i herbyn, gan geisio troi ymaith y gorthrymwr oddi wrth y ffydd.
9 Yna Saul, (yr hwn hefyd a elwir Paul,) a lanwyd o'r Yspryd Glân, a osododd ei lygaid arno,
10 Ac a ddywedodd, O lawn o bob cynnildeb a phob drygioni, ti blentyn diafol, gelyn pob cyfiawnder, oni pheidiaist â gwyrdroi uniawn ffyrdd yr Arglwydd?
11 Ac yn awr wele, llaw yr Arglwydd sydd arnat, a dall a fyddi, heb weled yr haul dros dymor. Ac yn ebrwydd y syrthiodd arno niwl a thywyllwch; ac efe a aeth oddi amgylch i geisio rhai i'w arwain gerfydd llaw.
12 Yna y dirprwy, pan welodd yr hyn a wnaethid, a gredodd, gan synu wrth athrawiaeth yr Arglwydd.
13 Ac wedi i Paul a'i fintai ymollwng o Paphos, hwy a ddaethant i Perga yn Pamffylia: ac Ioan wedi ymadael â hwynt a ddychwelodd i Ierusalem.
14 Ond wedi iddynt ymadael o Perga, hwy a ddaethant i Antiochia yn Pisidia, ac a aethant i'r synagog ar y dydd Saboth, ac a eisteddasant.
15 Ac wedi darllen y gyfraith a'r prophwydi llywodraethwyr y synagog a anfonasant atynt, gan ddywedyd, Chwychwi wŷr a frodyr, os oes gennych air o anogaeth i'r bobl, dywedwch.
16 Yna y cododd Paul ar ei draed, ac a amneidiodd â'i law a ddywedodd, Gwŷr Israel, a'r rhai sydd yn ofni Duw, gwrandewch.
17 Duw y bobl hyn o Israel a ddewisodd ein tadau ni, ac a ddyrchafodd y bobl pan oeddynt yn trigo fel dieithriaid yng ngwlad yr Aifft, ac â braich uchel y dug efe hwynt allan ohoni.
18 Ac ynghylch yr amser o ddeugain mlynedd y dioddefodd efe eu moesau yn yr anialwch.
19 Ac wedi iddo ddinistrio saith genedl yng ngwlad Chanaan, efe a rannodd eu gwlad hwynt iddynt trwy goelbren.
20 Ac wedi hynny efe a roddodd iddynt farnwyr ynghylch y cyfnod o bedwar cant a hanner o flynyddoedd, hyd Samuel y proffwyd.
21 Wedi hynny y dymunasant gael brenin: a DUW a roddodd iddynt Saul mab Cis, gŵr o lwyth Benjamin, ymhen deugain mlynedd.
22 Ac wedi iddo ei symud ef, efe a gyfododd iddynt Ddafydd i fod yn frenin arnynt; i'r hwn hefyd y rhoddes efe dystiolaeth, ac a ddywedodd, Cefais Dafydd mab Jesse, gŵr yn ôl fy nghalon fy hun, yr hwn a gyflawna fy holl ewyllys.
23 O had y dyn hwn y cyfododd Duw, yn ôl ei addewid, Waredwr i Israel, sef Iesu:
24 Pan oedd Ioan wedi pregethu gyntaf cyn ei ddyfodiad fedydd edifeirwch i holl bobl Israel.
25 Ac fel yr oedd Ioan yn cyflawni ei gwrs, efe a ddywedodd, Pwy yr ydych yn meddwl fy mod i? Nid myfi yw efe. Ond wele un yn dyfod ar fy ôl i, nad wyf yn deilwng o'i esgidiau ei draed i'w gollwng.
26 Gwŷr a brodyr, meibion Abraham, a phwy bynnag yn eich plith sydd yn ofni Duw, i chwi yr anfonwyd gair yr iachawdwriaeth hon.
27 Canys y rhai sydd yn trigo yn Ierusalem, a'u llywodraethwyr, am nad adnabuant ef, na lleisiau y proffwydi a ddarllennir bob dydd Saboth, hwy a'u cyflawnasant hwy wrth ei gondemnio ef.
28 Ac er na chawsant ddim achos o farwolaeth ynddo ef, eto hwy a ddeisyfasant ar Pilat ar ei ladd ef.
29 Ac wedi iddynt gyflawni yr hyn oll oedd ysgrifenedig amdano, hwy a'i cymerasant ef i lawr oddi ar y pren, ac a'i dodasant ef mewn bedd.
30 Ond Duw a'i cyfododd ef oddi wrth y meirw:
31 Ac efe a welwyd am ddyddiau lawer, y rhai a ddaethent i fyny gyd ag ef o Galilea i Ierusalem, y rhai sydd dystion iddo i'r bobl.
32 Ac yr ydym ni yn mynegi i chwi y newydd da, pa fodd yr addaw- wyd i'r tadau,
33 Duw a gyflawnodd yr un peth i ni eu plant hwy, trwy gyfodi yr Iesu drachefn; fel y mae hefyd yn ysgrifenedig yn yr ail salm, Fy Mab wyt ti, heddiw y cenhedlais di.
34 Ac am ei gyfodi ef oddi wrth y meirw, yn awr heb ddychwelyd mwyach i lygredigaeth, efe a ddywedodd ar y doeth hwn, Rhoddaf i chwi sicr drugareddau Dafydd.
35 Am hynny y mae efe yn dywedyd hefyd mewn salm arall, Na ad i'th Sanct weled llygredigaeth.
36 Canys Dafydd, wedi iddo wasanaethu ei genhedlaeth ei hun trwy ewyllys Duw, a syrthiodd i gysgu, ac a roddwyd i orwedd at ei dadau, ac a welodd lygredigaeth:
37 Eithr yr hwn, yr hwn a gyfododd Duw drachefn, ni welodd lygredigaeth.
38 Bydded hysbys i chwi gan hynny, wŷr a brodyr, mai trwy y dyn hwn y pregethwyd i chwi faddeuant pechodau:
39 A thrwyddo ef y cyfiawnheir pawb a'r sydd yn credu, oddi wrth bob peth, o'r hwn ni allesid eich cyfiawnhau trwy gyfraith Moses.
40 Gochelwch gan hynny rhag dyfod attoch, yr hwn a ddywedir yn y prophwydi ;
41 Wele, chwi ddirmygwyr, a rhyfeddwch, a difethwch : canys gwaith yr ydwyf fi yn ei weithio yn eich dyddiau, gwaith ni chredwch yn ddiau, er i ddyn ei fynegi i chwi.
42 Ac wedi i'r Iddewon fyned allan o'r synagog, y Cenhedloedd a attolygasant i'r geiriau hyn gael eu pregethu iddynt y Saboth nesaf.
43 A phan dorrodd y gynulleidfa i fynu, llawer o'r Iuddewon, a phroselytiaid crefyddol a ganlynasant Paul a

Barnabas: y rhai, wrth siarad â hwynt, a'u perswadiodd hwynt i barhau yng ngras Duw.
44 A'r dydd Saboth nesaf a ddaeth bron yr holl ddinas ynghyd i wrando gair Duw.
45 Ond pan welodd yr Iddewon y tyrfaoedd, hwy a lanwyd o genfigen, ac a lefarasant yn erbyn y pethau a ddywedasid gan Paul, gan wrthddywedyd ac yn cablu.
46 Yna yr oedd Paul a Barnabas yn ymhyfrydu, ac yn dywedyd, Yr oedd yn rhaid fod gair Duw yn gyntaf wedi ei lefaru wrthych chwi: ond gan eich bod yn ei osod oddi wrthych, ac yn eich barnu eich hunain yn annheilwng o fywyd tragywyddol, wele, yr ydym yn troi at y Cenhedloedd. .
47 Canys felly y gorchmynnodd yr Arglwydd i ni, gan ddywedyd, Mi a'th osodais di yn oleuni i'r Cenhedloedd, i fod yn iachawdwriaeth hyd eithaf y ddaear.
48 A phan glybu y Cenhedloedd hyn, hwy a lawenychasant, ac a ogoneddasant air yr Arglwydd : a'r rhai oedd wedi eu hordeinio i fywyd tragywyddol a gredasant.
49 A gair yr Arglwydd a gyhoeddwyd trwy yr holl fro.
50 Ond yr Iddewon a gyffrôdd y gwragedd duwiol ac anrhydeddus, a gwŷr pennaf y ddinas, ac a gyfodasant erlidigaeth yn erbyn Paul a Barnabas, ac a'u diarddelasant hwynt o'u terfynau.
51 Ond hwy a ysgydwasant lwch eu traed yn eu herbyn hwynt, ac a ddaethant i Iconium.
52 A'r disgyblion a lanwyd o lawenydd, ac â'r Yspryd Glân.

PENNOD 14

1 Ac yn Iconium, hwy a aethant ill dau i synagog yr Iddewon, ac a lefarasant, fel y credodd tyrfa fawr o'r Iddewon ac o'r Groegiaid.
2 Ond yr Iddewon anghrediniol a gyffrôdd y Cenhedloedd, ac a wnaethant eu meddyliau yn ddrwg yn erbyn y brodyr.
3 Am hynny arosasant yn hir yn llefaru yn hy yn yr Arglwydd, yr hwn a dystiolaethodd air ei ras, ac a roddasant arwyddion a rhyfeddodau i'w gwneuthur trwy eu dwylo hwynt.
4 Eithr lliaws y ddinas a rannwyd : a rhan a ddaliwyd gyda'r Iddewon, a rhan gyda'r apostolion.
5 A phan ddaeth ymosodiad gan y Cenhedloedd, ac hefyd o'r Iddewon gyda'u llywodraethwyr, i'w defnyddio yn erlidgar, ac i'w llabyddio,
6 Yr oeddent yn wyliadwrus ohono, ac a ffoesant i Lystra a Derbe, dinasoedd Lycaonia, ac i'r ardal o amgylch.
7 Ac yno y pregethasant yr efengyl.
8 Ac yr oedd rhyw ddyn yn eistedd yn Lystra, analluog yn ei draed, yn glau o groth ei fam, yr hwn nid oedd erioed wedi cerdded.
9 Y rhai hyn a glywodd Paul yn llefaru: yr hwn a'i gwelodd ef yn ddiysgog, ac yn gweled fod ganddo ffydd i gael ei iachâu,
10 Dywedodd â llef uchel, Sef yn unionsyth ar dy draed. Ac efe a neidiodd ac a gerddodd.
11 A phan welodd y bobl yr hyn a wnaethai Paul, hwy a godasant eu llef, gan ddywedyd yn ymadrodd Lycaonia, Y duwiau a ddisgynasant i ni ar lun dynion.
12 A hwy a alwasant Barnabas, Jupiter; a Paul, Mercurius, am mai efe oedd y prif siaradwr.
13 Yna yr offeiriad Jwpiter, yr hwn oedd o flaen eu dinas, a ddug ychen a'r garlantau at y pyrth, ac a ewyllysiasai wneuthur aberth gyda'r bobl.
14 A phan glywodd yr apostolion, Barnabas a Paul,, hwy a rwygasant eu dillad, ac a redasant i mewn i fysg y bobl, gan weiddi,
15 A dywedyd, Ha wŷr, paham yr ydych yn gwneuthur y pethau hyn? Yr ydym ninnau hefyd yn ddynion o nwydau tebyg gyda chwi, ac yn pregethu i chwi droi oddi wrth yr oferedd hyn at y Duw byw, yr hwn a wnaeth y nefoedd, a'r ddaear, a'r môr, a'r holl bethau sydd ynddynt:
16 Yr hwn yn y gorffennol a ddioddefodd yr holl genhedloedd i rodio yn eu ffyrdd eu hunain.
17 Er hynny ni adawodd efe ei hun heb dystiolaeth, am iddo wneuthur daioni, a rhoddi i ni law o'r nef, a thymhorau ffrwythlon, gan lenwi ein calonnau â bwyd a llawenydd.
18 Ac â'r ymadroddion hyn prin y rhwystrasant y bobl, fel na aberthasent aberth iddynt.
19 A daeth yno Iddewon rhai o Antiochia ac Iconium, y rhai a berswadiasant y bobl, ac wedi llabyddio Paul, a'i tynnodd ef allan o'r ddinas, gan dybied ei fod wedi marw.
20 Er hynny, fel yr oedd y disgyblion yn sefyll o'i amgylch, efe a gyfododd, ac a ddaeth i'r ddinas: a thrannoeth efe a aeth gyd â Barnabas i Derbe.
21 Ac wedi iddynt bregethu yr efengyl i'r ddinas honno, a dysgu llawer, hwy a ddychwelasant drachefn i Lystra, ac i Iconium, ac Antiochia,
22 Gan gadarnhau eneidiau'r disgyblion, a'u hannog i barhau yn y ffydd, a bod yn rhaid i ni trwy lawer o orthrymder fynd i mewn i deyrnas Dduw.
23 Ac wedi iddynt ordeinio iddynt henuriaid ym mhob eglwys, a gweddïo ag ympryd, hwy a'u cymeradwyodd i'r Arglwydd, yr hwn y credasant ynddo.
24 Ac wedi iddynt dramwy trwy Pisidia, hwy a ddaethant i Pamffylia.
25 Ac wedi iddynt bregethu y gair yn Perga, hwy a aethant i waered i Atalia:
26 Ac oddi yno hwylio i Antiochia, o ba le yr argymhellwyd hwynt i ras Duw, am y gwaith a gyflawnent.
27 A phan ddaethant, a chynnull yr eglwys ynghyd, hwy a adroddasant yr hyn oll a wnaethai Duw â hwynt, a pha fodd yr agorasai efe ddrws ffydd i'r Cenhedloedd.
28 Ac yno y buont yn aros hir amser gyd â'r disgyblion.

PENNOD 15

1 A rhai o'r rhai oedd yn dyfod i waered o Jwdea a ddysgasant y brodyr, ac a ddywedasant, Oni enwaedir chwi yn ôl defod Moses, ni ellwch fod yn gadwedig.
2 Felly pan nad oedd gan Paul a Barnabas fawr o ymryson a chynnen â hwynt, hwy a benderfynasant fod Paul a Barnabas, a rhai eraill ohonynt, i fyned i fyny i Jerwsalem at yr apostolion a'r henuriaid ynghylch y cwestiwn hwn.
3 Ac wedi eu dwyn ar eu ffordd gan yr eglwys, hwy a dramwyasant trwy Phenice a Samaria, gan fynegi troedigaeth y Cenhedloedd: a hwy a barodd lawenydd mawr i'r holl frodyr.
4 A phan ddaethant i Ierusalem, hwy a dderbyniwyd gan yr eglwys, a chan yr apostolion a'r henuriaid, ac a fynegasant bob peth a wnaethai Duw gyd â hwynt.

5 Ond cyfododd rhai o sect y Phariseaid y rhai a gredasant, gan ddywedyd, Mai anghenrheidiol oedd eu henwaedu, a gorchymyn iddynt gadw cyfraith Moses.
6 A'r apostolion a'r henuriaid a ddaethant ynghyd i ystyried y mater hwn.
7 Ac wedi bod llawer o ymryson, Pedr a gyfododd, ac a ddywedodd wrthynt, Wŷr a frodyr, chwi a wyddoch fel y gwnaeth Duw, ers talwm, ddewis yn ein plith ni, fod y Cenhedloedd trwy fy ngenau i i glywed gair yr efengyl, ac yn credu.
8 A Duw, yr hwn sydd yn adnabod y calonnau, a dystiolaethodd iddynt, gan roddi iddynt yr Yspryd Glân, megis y gwnaeth efe i ni;
9 Ac na roddwch wahaniaeth rhyngom ni a hwynt-hwy, gan buro eu calonnau trwy ffydd.
10 Yn awr gan hynny paham yr ydych yn temtio Duw, i roi iau ar wddf y disgyblion, yr hon ni allasai ein tadau na ninnau ei dwyn?
11 Eithr yr ydym ni yn credu trwy ras yr Arglwydd lesu Grist y'n hachubir, megis hwythau.
12 Yna yr holl dyrfa a dawelasant, ac a gynnullasant Barnabas a Phaul, gan fynegi pa wyrthiau a rhyfeddodau a wnaethai Duw trwyddynt hwy ymhlith y Cenhedloedd.
13 Ac wedi iddynt ymdawelu, Iago a attebodd, gan ddywedyd, wŷr a frodyr, gwrandewch arnaf.
14 Mynegodd Simeon fel yr ymwelodd Duw ar y cyntaf â'r Cenhedloedd, i gymryd allan ohonynt bobl i'w enw.
15 Ac i hyn cytunwch eiriau y prophwydi ; fel y mae'n ysgrifenedig,
16 Wedi hyn mi a ddychwelaf, ac a adeiledaf drachefn babell Dafydd, yr hon sydd wedi disgyn; a mi a adeiladaf eto ei adfeilion, ac a'i gosodaf hi:
17 Fel y byddai gweddill dynion yn ceisio yr Arglwydd, a'r holl Genhedloedd, ar y rhai y gelwir fy enw i, medd yr Arglwydd, y rhai sydd yn gwneuthur yr holl bethau hyn.
18 Hysbys i Dduw yw ei holl weithredoedd ef o ddechreuad y byd.
19 Am hynny fy nhraed yw, rhag inni boeni y rhai o blith y Cenhedloedd a drowyd at Dduw:
20 Eithr yr ydym ni yn ysgrifennu atynt, eu bod yn ymatal oddi wrth lygredigaethau eilunod, a godineb, ac oddi wrth bethau dagedig, ac oddi wrth waed.
21 Canys y mae gan Moses o'r hen amser ym mhob dinas y rhai a'i pregethant ef, yn cael eu darllen yn y synagogau bob dydd Saboth.
22 Yna y rhyngodd bodd i'r apostolion a'r henuriaid, ynghyd â'r holl eglwys, anfon gwŷr etholedig o'u plith eu hunain i Antiochia gyda Paul a Barnabas; sef Jwdas a gyfenwid Barsabas, a Silas, gwŷr pennaf ym mysg y brodyr:
23 A hwy a ysgrifenasant lythyrau ganddynt yn ôl y modd hwn; Mae'r apostolion a'r henuriaid a'r brodyr yn anfon cyfarchion at y brodyr sydd o'r Cenhedloedd yn Antiochia a Syria a Cilicia:
24 Oblegid ni a glywsom, fod y rhai a aeth allan o honom wedi eich trallodi chwi â geiriau, gan wyrdroi eich eneidiau, gan ddywedyd, Y mae yn rhaid i chwi gael eich enwaedu, a chadw'r gyfraith: i'r hwn ni roddasom y cyfryw orchymyn:
25 Yr oedd yn dda i ni, wedi inni ymgynnull yn unfryd, anfon dynion etholedig atoch gyda'n hanwyliaid Barnabas a Paul,
26 Gwŷr a beryglasant eu heinioes er mwyn enw ein Harglwydd lesu Grist.
27 Nyni a anfonasom gan hynny Jwdas a Silas, y rhai hefyd a fynegant i chwi yr un pethau yn llafar.
28 Canys yr oedd yn dda i'r Yspryd Glân, ac i ninnau, beidio gosod arnoch faich mwy na'r pethau angenrheidiol hyn;
29 Eich bod yn ymwrthod â bwyd a offrymwyd i eilunod, ac oddi wrth waed, ac oddi wrth bethau dieithr, a godineb: o'r hyn os cedwch eich hunain, da y gwnewch. Hwyl fawr i chi.
30 Felly wedi eu diswyddo, hwy a ddaethant i Antiochia: ac wedi iddynt gasglu y dyrfa ynghyd, hwy a draddodasant yr epistol:
31 Ac wedi darllen, hwy a lawenychasant am y diddanwch.
32 A Jwdas a Silas, a hwythau hefyd yn broffwydi eu hunain, a gymhellasant y brodyr â llawer o eiriau, ac a'u cadarnhaodd hwynt.
33 Ac wedi iddynt aros yno gryn amser, hwy a ollyngwyd ymaith mewn heddwch oddi wrth y brodyr at yr apostolion.
34 Er hynny, da oedd i Silas aros yno.
35 Yr oedd Paul hefyd a Barnabas yn parhau yn Antiochia, gan ddysgu a phregethu gair yr Arglwydd, ynghyd â llawer eraill hefyd.
36 A rhai dyddiau wedi i Paul ddywedyd wrth Barnabas, Awn drachefn, ac ymwelwn â'n brodyr ym mhob dinas y pregethasom air yr Arglwydd ynddi, a gweled pa fodd y maent yn gwneuthur.
37 A Barnabas a benderfynodd gymryd gyda hwynt Ioan, a'i gyfenw Marc.
38 Eithr ni feddyliodd Paul yn dda ei gymmeryd ef gyd â hwynt, yr hwn a ymadawsai â hwynt o Pamphylia, ac nid aeth gyd â hwynt i'r gwaith.
39 A'r gynnen a fu mor sydyn rhyngddynt, fel yr ymadawsant â'r naill oddi wrth y llall: ac felly Barnabas a gymerth Marc, ac a hwyliodd i Cyprus;
40 A Phaul a ddewisodd Silas, ac a aeth ymaith, wedi ei gymmeradwyo gan y brodyr i ras Duw.
41 Ac efe a aeth trwy Syria a Cilicia, gan gadarnhau yr eglwysi.

PENNOD 16

1 Yna y daeth efe i Derbe a Lystra: ac wele, rhyw ddisgybl oedd yno, o'r enw Timotheus, mab rhyw wraig, yr hon oedd Iddewes, ac a gredasai; ond Groegwr oedd ei dad:
2 A hysbyswyd yn dda gan y brodyr oedd yn Lystra ac Iconium.
3 Efe a fyddai raid i Paul fyned allan gyd âg ef ; ac a'i cymerth ac a'i henwaedodd ef o achos yr Iddewon y rhai oedd yn y cyffiniau: canys hwy a wyddent oll mai Groegwr oedd ei dad.
4 Ac fel yr oeddynt yn myned trwy y dinasoedd, hwy a roddasant iddynt y gorchmynion i'w cadw, y rhai a ordeiniwyd gan yr apostolion a'r henuriaid oedd yn Ierusalem.
5 Ac felly yr eglwysi a gadarnhawyd yn y ffydd, ac a gynyddasant mewn rhif beunydd.
6 Ac wedi iddynt fyned trwy Phrygia a chyffiniau Galatia, a chael eu gwahardd gan yr Yspryd Glân i bregethu y gair yn Asia,

7 Wedi eu dyfod hwy i Mysia, hwy a geisiodd fyned i Bithynia: ond ni adawodd yr Ysbryd iddynt.
8 A'r rhai oedd yn myned heibio i Mysia, a ddaethant i waered i Troas.
9 A gweledigaeth a ymddangosodd i Paul yn y nos; Safodd gŵr o Macedonia a gweddïo arno, gan ddywedyd, Tyred drosodd i Facedonia, a chynorthwya ni.
10 Ac wedi iddo weled y weledigaeth, yn ebrwydd ni a ymdrechasom fyned i Macedonia, gan gasglu yn ddiau fod yr Arglwydd wedi ein galw ni i bregethu yr efengyl iddynt.
11 Gan hynny, gan ymollwng o Troas, ni a ddaethom ar ei union i Samothracia, a thrannoeth i Neapolis;
12 Ac oddi yno i Philipi, yr hon yw prif ddinas y rhan honno o Macedonia, a threfedigaeth: a buom yn y ddinas honno yn aros rhai dyddiau.
13 Ac ar y Saboth, ni a aethom allan o'r ddinas ar lan yr afon, lle yr oedd gweddio; ac a eisteddasom, ac a lefarasom wrth y gwragedd oedd yn dyfod yno.
14 A rhyw wraig o'r enw Lydia, gwerthwr porffor, o ddinas Thyatira, yr hon oedd yn addoli Duw, a'n clywodd ni: yr hon a agorodd yr Arglwydd ei chalon hi, a ofalodd am y pethau a ddywedasid gan Paul.
15 Ac wedi ei bedyddio hi, a'i thylwyth, hi a attolygodd i ni, gan ddywedyd, Os barnasoch fi yn ffyddlon i'r Arglwydd, deuwch i'm tŷ, ac arhoswch yno. Ac mae hi'n cyfyngu ni.
16 A bu, wrth fyned i weddi, rhyw llances yn meddu ysbryd dewiniaeth a'n cyfarfu, yr hon a ddug elw mawr i'w meistriaid trwy leddfa:
17 Yr un a ganlynodd Paul a ninnau, ac a lefodd, gan ddywedyd, Y dynion hyn ydynt weision y Duw goruchaf, y rhai sydd yn dangos i ni ffordd iachawdwriaeth.
18 A hyn a wnaeth hi lawer o ddyddiau. Eithr Paul, yn drist, a drodd ac a ddywedodd wrth yr ysbryd, Yr wyf yn gorchymyn i ti yn enw Iesu Grist ddyfod allan ohoni. Ac efe a ddaeth allan yr un awr.
19 A phan welodd ei meistriaid fod gobaith eu helw hwynt wedi diflannu, hwy a ddaliasant Paul a Silas, ac a'u tynnodd hwynt i'r farchnadfa at y llywodraethwyr,
20 Ac a'u dug at yr ynadon, gan ddywedyd, Y mae y dynion hyn, a hwythau yn Iddewon, yn cynhyrfu ein dinas yn ddirfawr,
21 A dysgwch arferion, y rhai nid ydynt gyfreithlon i ni eu derbyn, na'u cadw, gan ein bod yn Rhufeinwyr.
22 A'r dyrfa a gyfodasant yn eu herbyn hwynt: a'r ynadon a rwygasant eu dillad, ac a orchymynasant eu curo hwynt.
23 Ac wedi iddynt osod llawer o rwymau arnynt, hwy a'u bwriasant i garchar, gan orchymyn i'r carcharor eu cadw yn ddiogel:
24 Yr hwn, wedi derbyn y fath gyhuddiad, a'i bwriodd hwynt i'r carchar mewnol, ac a ymprydiodd eu traed yn y cyffion.
25 A chanol nos Paul a Silas a weddiodd, ac a ganasant fawl i Dduw: a'r carcharorion a'u clywsant.
26 Ac yn ddisymwth bu daeargryn mawr, fel yr ysgwyd seiliau y carchar: ac yn ebrwydd yr holl ddrysau a agorwyd, a rhwymau pawb a ymollyngwyd.
27 A cheidwad y carchar ddeffro o'i gwsg, a gweled drysau y carchar yn agored, efe a dynnodd ei gleddyf, ac a ewyllysiai ladd ei hun, gan dybied fod y carcharorion wedi ffoi.
28 Eithr Paul a lefodd â llef uchel, gan ddywedyd, Na wna niwed i ti dy hun : canys yr ydym ni oll yma.
29 Yna efe a alwodd am oleuni, ac a ymchwyddodd, ac a ddaeth dan grynu, ac a syrthiodd i lawr o flaen Paul a Silas,
30 Ac a'u dug hwynt allan, ac a ddywedodd, Ha wŷr, beth sydd raid i mi ei wneuthur i fod yn gadwedig?
31 A hwy a ddywedasant, Cred yn yr Arglwydd Iesu Grist, a thi a fyddi gadwedig, a'th dŷ.
32 A hwy a lefarasant air yr Arglwydd wrtho, ac wrth bawb oedd yn ei dŷ ef.
33 Ac efe a'u cymmerth hwynt yr un awr o'r nos, ac a olchodd eu briwiau hwynt; a bedyddiwyd ef, efe a'i holl rai, ar unwaith.
34 Ac wedi iddo eu dwyn hwynt i'w dŷ, efe a osododd ymborth o'u blaen hwynt, ac a lawenychodd, gan gredu yn Nuw â'i holl dŷ.
35 A phan aeth hi yn ddydd, yr ynadon a anfonasant y gweinyddion, gan ddywedyd, Gollwng y gwŷr hynny.
36 A cheidwad y carchar a fynegodd yr ymadrodd hwn i Paul, Yr ynadon a anfonasant i'ch gollwng chwi yn rhydd: yn awr gan hynny ewch, a dos mewn tangnefedd.
37 Eithr Paul a ddywedodd wrthynt, Hwy a'n curasant ni yn agored heb ei gondemnio, yn Rhufeinwyr, ac a'n bwriasant ni i garchar; ac yn awr y maent yn ein gwthio allan yn ddirgel? nage yn wir; ond deued hwy eu hunain a'n tynu allan.
38 A'r gweision a fynegasant y geiriau hyn wrth yr ynadon : a hwy a ofnasant, pan glywsant mai Rhufeinwyr oeddynt.
39 A hwy a ddaethant ac a attolygasant iddynt, ac a'i dygasant allan, ac a ddeisyfasant arnynt ymadael o'r ddinas.
40 A hwy a aethant allan o'r carchar, ac a aethant i dŷ Lydia: a phan welsant y brodyr, hwy a'u cysurasant, ac a ymadawsant.

PENNOD 17

1 Ac wedi iddynt dramwy trwy Amffipolis ac Apolonia, hwy a ddaethant i Thesalonica, lle yr oedd synagog yr Iddewon:
2 A Phaul, yn ôl ei arfer, a aeth i mewn atynt, a thri diwrnod Saboth a ymresymodd â hwynt o'r ysgrythurau,
3 Gan agoryd a haeru, fod yn rhaid i Grist ddioddef, a chyfodi oddi wrth y meirw; ac mai yr Iesu hwn, yr hwn yr wyf yn ei bregethu i chwi, yw Crist.
4 A rhai o honynt a gredasant, ac a ymgyfathrachasant â Phaul a Silas; ac o'r Groegiaid selog, dyrfa fawr, ac o'r gwragedd pennaf nid ychydig.
5 Ond yr Iddewon y rhai ni chredasant, a chenfigenasant, a gymerasant atynt rai anllad o'r dosbarth sylfaenol, ac a gasglasant fintai, ac a gynhyrfasant yr holl ddinas, ac a ymosodasant ar dŷ Jason, ac a geisiodd eu dwyn allan. i'r bobl.
6 A phan na chawsant hwynt, hwy a dynnodd Jason a rhai brodyr at lywodraethwyr y ddinas, gan lefain, Y rhai a droesant y byd wyneb i waered a ddaethant yma hefyd;
7 Yr hwn a dderbyniodd Jason : a'r rhai hyn oll sydd yn groes i orchymynion Cesar, gan ddywedyd fod brenin arall, un Iesu.
8 A hwy a gynhyrfwyd y bobl a llywodraethwyr y ddinas, pan glywsant y pethau hyn.
9 Ac wedi iddynt gael sicrwydd o Jason, ac o'r llall, hwy a'u gollyngasant hwynt ymaith.

10 A'r brodyr yn ebrwydd a anfonasant Paul a Silas liw nos i Berea: y rhai ar ddyfod yno a aethant i synagog yr Iddewon.
11 Yr oedd y rhai hyn yn fonheddig na'r rhai oedd yn Thesalonica, o ran derbyn y gair gyda phob parodrwydd meddwl, a chwilio'r ysgrythurau beunydd, a oedd y pethau hynny felly.
12 Am hynny llawer o honynt a gredasant; hefyd o wragedd anrhydeddus y Groegiaid, ac o wŷr, nid ychydig.
13 Ond pan ddeallodd yr Iddewon o Thesalonica fod gair Duw wedi ei bregethu gan Paul yn Berea, hwy a ddaethant yno hefyd, ac a gyffrôdd y bobl.
14 Ac yna yn ebrwydd y brodyr a anfonasant Paul i fyned megis at y môr: ond Silas a Thimotheus a arhosasant yno o hyd.
15 A'r rhai oedd yn arwain Paul a'i dygasant ef i Athen: a derbyn gorchymyn i Silas a Thimotheus ddyfod atto ef yn fuan, hwy a ymadawsant.
16 Tra oedd Paul yn disgwyl amdanynt yn Athen, cynhyrfodd ei ysbryd ynddo, pan welodd y ddinas yn cael ei rhoi i eilunaddoliaeth.
17 Am hynny yr oedd efe yn y synagog yn ymryson â'r Iddewon, ac â'r duwiolion, ac yn y farchnad beunydd â'r rhai oedd yn cyfarfod ag ef.
18 Yna rhai o athronwyr o'r Epicuriaid, ac o'r Stoiciaid, a gyfarfuant ag ef. A rhai a ddywedasant, Beth a ddywed y llanc hwn? eraill, Efe a ymddengys yn osodwr duwiau dieithr: am ei fod yn pregethu iddynt yr Iesu, a'r atgyfodiad.
19 A hwy a'i cymmerasant ef, ac a'i dygasant ef i Areopagus, gan ddywedyd, A gawn ni wybod beth yw yr athrawiaeth newydd hon, yr wyt ti yn llefaru amdani?
20 Canys yr wyt ti yn dwyn rhai pethau dieithr i'n clustiau : ni a fynnem wybod beth yw ystyr y pethau hyn.
21 (Canys yr holl Atheniaid a'r dieithriaid y rhai oedd yno yn treulio eu hamser mewn dim arall, ond naill ai i adrodd, neu i glywed peth newydd.)
22 Yna y safodd Paul ynghanol bryn Mars, ac a ddywedodd, Chwychwi wŷr Athen, yr wyf yn gweled eich bod chwi ym mhob peth yn rhy ofergoelus.
23 Canys fel yr oeddwn yn myned heibio, ac yn gweled eich defosiynau chwi, mi a gefais allor â'r ysgrif hon arni, I DDUW ANHYSBYS. Yr hwn gan hynny yr ydych yn ei addoli yn anwybodus, yr wyf fi yn ei fynegi i chwi.
24 Yr hwn a wnaeth y byd, a phob peth sydd ynddo, gan weled ei fod yn Arglwydd nef a daear, nid yw yn trigo mewn temlau o waith dwylo;
25 Ni addolir chwaith â dwylo dynion, fel pe bai angen dim arno, gan ei fod yn rhoi i bob bywyd, ac anadl, a phob peth;
26 Ac a wnaeth o un gwaed holl genhedloedd o ddynion i drigo ar holl wyneb y ddaear, ac a benderfynodd yr amseroedd o'r blaen, a therfynau eu trigfannau;
27 Fel y ceisiant yr Arglwydd, os teimlent ar ei ôl ef, a'i gael ef, er nad yw efe ymhell oddi wrth bob un ohonom:
28 Canys ynddo ef yr ydym yn byw, ac yn symud, ac yn cael ein bod; fel y dywedodd rhai o'ch beirdd chwi, Canys ei hiliogaeth ef hefyd ydym ni.
29 Gan hynny gan hynny, gan ein bod yn hiliogaeth i Dduw, ni ddylem feddwl fod y Duwdod yn debyg i aur, neu arian, neu faen, wedi ei gerfio gan gelfyddyd a dyfais dyn.
30 Ac amseroedd yr anwybodaeth hwn a winodd Duw; ond yn awr y mae yn gorchymyn i bawb ym mhob man edifarhau:
31 Am iddo osod dydd, yn yr hwn y barno efe y byd mewn cyfiawnder, trwy y gwr hwnnw a ordeiniodd efe; o'r hyn y rhoddodd efe sicrwydd i bawb, trwy ei gyfodi ef oddi wrth y meirw.
32 A phan glywsant sôn am adgyfodiad y meirw, rhai a watwarasant : ac eraill a ddywedasant, Ni a wrandawn di drachefn ar y mater hwn.
33 Felly Paul a ymadawodd o'u plith hwynt.
34 Er hynny rhai gwŷr a ymlynasant wrtho, ac a gredasant: ymhlith y rhai yr oedd Dionysius yr Areopagiad, a gwraig o'r enw Damaris, ac eraill gyd â hwynt.

PENNOD 18

1 Gwedi y pethau hyn Paul a ymadawodd o Athen, ac a ddaeth i Corinth;
2 A chafodd Iddew o'r enw Acwila, wedi ei eni ym Pontus, wedi dod o'r Eidal, gyda'i wraig Priscila; (am fod Claudius wedi gorchymyn i'r holl Iuddewon ymadael o Rufain :) ac a ddaeth attynt.
3 Ac am ei fod o'r un grefft, efe a arhosodd gyd â hwynt, ac a weithiodd: canys gwneuthurwyr pebyll oeddynt wrth eu galwedigaeth.
4 Ac yr oedd efe yn ymresymmu yn y synagog bob Sabboth, ac yn perswadio yr Iddewon a'r Groegiaid.
5 A phan ddaeth Silas a Thimotheus o Macedonia, Paul a bwyswyd yn yr ysbryd, ac a dystiolaethodd i'r Iddewon mai Iesu oedd y Meseia.
6 A phan wrthwynebasant, ac a gablodd, efe a ysgydwodd ei ddillad, ac a ddywedodd wrthynt, Eich gwaed fyddo ar eich pennau eich hunain; Glan ydwyf fi : o hyn allan yr af at y Cenhedloedd.
7 Ac efe a aeth oddi yno, ac a aeth i dŷ gŵr o'r enw Justus, yr hwn oedd yn addoli Duw, yr hwn oedd yn agos i'w dŷ â'r synagog.
8 A Crispus, prif lywodraethwr y synagog, a gredodd yn yr Arglwydd â'i holl dŷ; a llawer o'r Corinthiaid oedd yn clywed a gredasant, ac a fedyddiwyd.
9 Yna y llefarodd yr Arglwydd wrth Paul yn y nos trwy weledigaeth, Nac ofna, eithr llefara, ac na ddal dy heddwch:
10 Canys myfi sydd gyd â thi, ac ni osodo neb arnat niwed i ti: canys pobl lawer sydd gennyf yn y ddinas hon.
11 Ac efe a barhaodd yno flwyddyn a chwe mis, gan ddysgu gair Duw yn eu plith hwynt.
12 A phan oedd Gallio yn ddirprwywr i Achaia, yr Iddewon yn unfryd a wnaethant wrthryfel yn erbyn Paul, ac a'i dygasant ef i'r brawdle,
13 Gan ddywedyd, Y mae y cyd-ddyn hwn yn perswadio dynion i addoli Duw yn groes i'r ddeddf.
14 A phan oedd Paul yr awr hon ar agor ei enau, Galio a ddywedodd wrth yr Iddewon, Pe bai camwedd neu anlladrwydd drygionus, O Iddewon, rheswm a fyddai i mi ddwyn gyda chwi:
15 Ond os cwestiwn o eiriau ac enwau, a'ch cyfraith chwi, edrychwch arni; canys ni fyddaf farnwr ar y cyfryw faterion.
16 Ac efe a'u gyrrodd hwynt o'r carchar.

17 A'r holl Roegiaid a gymerasant Sosthenes, prif lywodraethwr y synagog, ac a'i curasant ef o flaen brawdle. Ac nid oedd gan Gallio ofal am yr un o'r pethau hynny.
18 A Phaul wedi hyn a arhosodd yno etto gryn amser, ac yna a gymmerth ei wyliau, ac a hwyliodd oddi yno i Syria, a chydag ef Priscila ac Acwila; wedi cneifio ei ben ef yn Cenchrea: canys adduned oedd ganddo.
19 Ac efe a ddaeth i Ephesus, ac a'u gadawodd hwynt yno: ond efe ei hun a aeth i mewn i'r synagog, ac a ymresymodd â'r Iddewon.
20 Pan ddeisyfasant arno aros yn hwy o amser gyda hwynt, ni chydsyniodd efe;
21 Eithr ffarwelodd hwynt, gan ddywedyd, Y mae yn rhaid i mi ar bob cyfrif gadw y wŷl hon sydd yn dyfod yn Ierusalem: eithr mi a ddychwelaf attoch drachefn, os myn Duw. Ac efe a hwyliodd o Effesus.
22 Ac wedi iddo lanio yn Cesarea, a myned i fynu, a chyfarch yr eglwys, efe a aeth i waered i Antiochia.
23 Ac wedi iddo dreulio peth amser yno, efe a ymadawodd, ac a aeth dros holl wlad Galatia a Phrygia mewn trefn, gan gryfhau yr holl ddisgyblion.
24 Daeth rhyw Iddew o'r enw Apolos, a anwyd yn Alexandria, gŵr huawdl, a chadarn yn yr ysgrythurau, i Effesus.
25 Y dyn hwn a gyfarwyddwyd yn ffordd yr Arglwydd; a chan fod yn selog yn yr ysbryd, efe a lefarodd ac a ddysgodd yn ddyfal bethau yr Arglwydd, heb wybod ond bedydd Ioan.
26 Ac efe a ddechreuodd lefaru yn hy yn y synagog: yr hwn, pan glybu Acwila a Phriscila, a'i cymerasant ef atynt, ac a eglurasant iddo ffordd Duw yn well.
27 Ac wedi ei osod i fyned i Achaia, y brodyr a scrifennasant, gan annog y disgyblion i'w dderbyn ef: yr hwn, wedi iddo ddyfod, a gynnorthwyasant lawer oedd wedi credu trwy ras:
28 Canys efe a argyhoeddodd yr Iddewon yn ddirfawr, a hynny yn gyhoeddus, gan ddangos trwy'r ysgrythurau mai Iesu oedd Crist.

PENNOD 19

1 A bu, tra oedd Apolos yng Nghorinth, Paul, wedi iddo dramwyo trwy'r terfynau uchaf, ddyfod i Effesus, a chanfod rhai disgyblion,
2 Ac efe a ddywedodd wrthynt, A dderbyniasoch yr Yspryd glân er pan gredasoch? A hwy a ddywedasant wrtho, Ni a gly wsom ni gymaint a oes dim Yspryd Glân.
3 Ac efe a ddywedodd wrthynt, I ba beth gan hynny y bedyddiwyd chwi? A hwy a ddywedasant, I fedydd Ioan.
4 Yna y dywedodd Paul, Ioan yn wir a fedyddiodd â bedydd edifeirwch, gan ddywedyd wrth y bobl, am iddynt gredu yn yr hwn oedd i ddyfod ar ei ôl ef, hynny yw, yng Nghrist Iesu.
5 Pan glywsant hyn, hwy a fedyddiwyd yn enw yr Arglwydd Iesu.
6 Ac wedi i Paul osod ei ddwylaw arnynt, yr Yspryd Glân a ddaeth arnynt ; a hwy a lefarasant â thafodau, ac a broffwydasant.
7 A'r gwŷr oll oedd ynghylch deuddeg.
8 Ac efe a aeth i mewn i'r synagog, ac a lefarodd yn hy am dri mis, gan ymryson a darbwyllo y pethau ynghylch teyrnas Dduw.
9 Eithr pan galedodd amryw- wyr, a pheidio credu, ond llefaru yn ddrwg am y ffordd honno o flaen y dyrfa, efe a ymadawodd â hwynt, ac a wahanodd y disgyblion, gan ymryson beunydd yn ysgol un Tyrannus.
10 A hyn a barhaodd ymhen dwy flynedd; fel y gwrandawodd pawb oedd yn trigo yn Asia air yr Arglwydd Iesu, yn Iddewon a Groegiaid.
11 A gwnaeth Duw wyrthiau arbennig trwy ddwylo Paul:
12 Fel y dygid o'i gorph ef at yr hances boced, neu ffedogau, a'r clefydau a giliasant oddi wrthynt, a'r ysbrydion drwg yn myned allan ohonynt.
13 Yna rhai o'r Iuddewon crwydriaid, y rhai oedd yn alltud, a ymgymerasant arnynt i alw tros y rhai oedd ag ysbrydion drwg arnynt, ar enw yr Arglwydd Iesu, gan ddywedyd, Yr ydym yn eich tynghedu trwy yr Iesu y mae Paul yn ei bregethu.
14 Ac yr oedd saith o feibion i un Scefa, yn Iddew, ac yn ben ar yr offeiriaid, y rhai a wnaethant felly.
15 A'r ysbryd drwg a attebodd ac a ddywedodd, Yr Iesu a adwaen, a Phaul a adwaen; ond pwy ydych chwi?
16 A'r gŵr yn yr hwn yr oedd yr ysbryd drwg yn neidio arnynt, ac a'i gorchfygodd hwynt, ac a orfu arnynt, fel y ffoesant allan o'r tŷ hwnnw yn noeth ac yn friw.
17 A hyn oedd hysbys i'r holl Iddewon a Groegiaid hefyd yn trigo yn Ephesus; ac ofn a syrthiodd arnynt oll, a mawrhawyd enw yr Arglwydd Iesu.
18 A llawer o'r rhai a gredasant a ddaethant, ac a gyffesasant, ac a fynegasant eu gweithredoedd.
19 Llawer o'r rhai oedd yn arfer cywreinrwydd a ddygasant eu llyfrau ynghyd, ac a'u llosgasant o flaen pawb: a hwy a gyfrifasant eu pris, ac a'i cawsant yn ddeg a deugain o ddarnau arian.
20 Mor nerthol y tyfodd gair Duw, ac a drechodd.
21 Wedi i'r pethau hyn orffen, Paul a fwriadodd yn yr ysbryd, wedi iddo dramwyo trwy Macedonia ac Achaia, fyned i Ierusalem, gan ddywedyd, Wedi i mi fod yno, rhaid i mi hefyd weled Rhufain.
22 Felly efe a anfonodd i Facedonia ddau o'r rhai oedd yn gweinidogaethu iddo, Timotheus ac Erastus; ond efe ei hun a arhosodd yn Asia am dymor.
23 A'r un amser ni chododd cynnwrf bychan o amgylch y ffordd honno.
24 Canys gŵr o'r enw Demetrius, gof arian, yr hwn oedd yn gwneuthur cysegrau arian i Diana, a ddug elw nid bychan i'r crefftwyr;
25 Yr hwn a alwodd efe ynghyd â gweithwyr cyffelyb alwedigaeth, ac a ddywedodd, Ha wŷr, chwi a wyddoch mai trwy y grefft hon y mae gennym ein cyfoeth.
26 Yr ydych chwi hefyd yn gweld ac yn clywed, mai nid yn Effesus yn unig, ond bron trwy holl Asia, y mae'r Paul hwn wedi perswadio a throi pobl lawer i ffwrdd, gan ddywedyd nad ydynt yn dduwiau, y rhai a wnaed â dwylo:
27 Nid yn unig y mae ein crefft ni mewn perygl o gael ei ddiystyru; ond hefyd i ddirmygu teml y dduwies fawr Diana, a difa ei gwychder hi, yr hon y mae Asia oll a'r byd yn ei haddoli.
28 A phan glywsant yr ymadroddion hyn, hwy a fuant lawn o ddigofaint, ac a lefasant, gan ddywedyd, Mawr yw Diana yr Ephesiaid.
29 A llanwyd yr holl ddinas o ddryswch: ac wedi dal Gaius ac Aristarchus, gwŷr Macedonia, cymdeithion Paul yn eu taith, hwy a ruthrasant yn unfryd i'r theatr.

30 A phan fynnai Paul fyned i mewn at y bobl, ni adawsant y disgyblion iddo.
31 A rhai o benaethiaid Asia, y rhai oedd yn gyfeillion iddo, a anfonasant ato, gan ddeisyf arno nad anturiai efe ei hun i'r theatr.
32 Rhai gan hynny a lefasant un peth, a pheth arall : canys y gynnull- eidfa a ddrysu; a'r rhan fwyaf ni wyddai paham y daethant ynghyd.
33 A hwy a dynnasant Alexander allan o'r dyrfa, a'r Iddewon yn ei ddwyn ef ymlaen. Ac Alecsander a amneidiodd â'i law, ac a ewyllysiai wneuthur ei amddiffynfa i'r bobl.
34 Ond pan wybuant mai Iddew ydoedd, pawb ag un llais ynghylch dwy awr a lefasant, Mawr yw Diana yr Effesiaid.
35 Ac wedi i glerc y dref gymwynas â'r bobl, efe a ddywedodd, Chwychwi wŷr Ephesus, pa ŵr sydd na ŵyr pa fodd y mae dinas yr Ephesiaid yn addolwr i'r dduwies fawr Diana, ac i'r ddelw a ddisgynnodd o Jupiter. ?
36 Gan weled gan hynny na ellir dywedyd yn erbyn y pethau hyn, chwi a ddylech fod yn dawel, heb wneuthur dim yn fyrbwyll.
37 Canys dygasoch yma y gwŷr hyn, y rhai nid ydynt yn ysbeilwyr eglwysi, nac eto yn gablwyr eich duwies.
38 Am hynny os bydd gan Demetrius, a'r crefftwyr sydd gyd ag ef, fater yn erbyn neb, y mae'r gyfraith yn agored, a dirprwyon: erfyniant ar ei gilydd.
39 Ond os ymholwch ddim am bethau eraill, fe'i pennir mewn cymanfa gyfreithlon.
40 Canys yr ydym ni mewn perygl i gael ein galw dan sylw oherwydd cynnwrf y dydd hwn, heb fod achos i ni roddi cyfrif o'r cynnwrf hwn.
41 Ac wedi iddo lefaru fel hyn, efe a ddiystyrodd y gymanfa.

PENNOD 20

1 Ac wedi i'r cynnwrf ddarfod, Paul a alwodd y disgyblion ato, ac a'u cofleidiodd hwynt, ac a aeth ymaith i fyned i Macedonia.
2 Ac wedi iddo fyned dros y parthau hynny, a rhoddi llawer o anogaeth iddynt, efe a ddaeth i Groeg,
3 Ac a arhosodd dri mis. A phan ddisgwyliodd yr Iddewon amdano, fel yr oedd ar hwylio i Syria, efe a fwriadodd ddychwelyd trwy Facedonia.
4 Aeth gydag ef i Asia Sopater o Berea; ac o'r Thesaloniaid, Aristarchus a Secundus; a Gaius o Derbe, a Thimotheus; ac o Asia, Tychicus a Trophimus.
5 Yr oedd y rhai hyn o'r blaen yn aros i ni yn Troas.
6 A nyni a hwyliasom ymaith o Philipi ar ol dyddiau y bara croyw, ac a ddaethom atynt hwy i Troas mewn pum niwrnod; lle buom yn aros saith niwrnod.
7 Ac ar y dydd cyntaf o'r wythnos, pan ddaeth y disgyblion ynghyd i dorri bara, Paul a bregethodd iddynt, yn barod i ymadael drannoeth; a pharhaodd ei araeth hyd hanner nos.
8 A llawer o oleuadau oedd yn yr ystafell oruchaf, lle yr oeddynt wedi ymgynnull.
9 Ac yn y ffenestr yr oedd rhyw ddyn ieuanc o'r enw Eutychus wedi syrthio i drwmgwsg: a thra yr oedd Paul yn hir yn pregethu, efe a suddodd i gysgu, ac a syrthiodd i lawr o'r drydedd lofft, ac a gymerwyd i fyny yn farw.
10 A Phaul a aeth i waered, ac a syrthiodd arno, ac a'i cofleidiodd ef a ddywedodd, Na thristwch eich hunain; canys ynddo ef y mae ei fywyd.
11 Yna pan ddaeth efe i fyny drachefn, ac a dorrodd fara, ac a fwytaodd, ac a lefarodd lawer o amser, hyd doriad dydd, felly efe a aeth ymaith.
12 A hwy a ddygasant y llanc yn fyw, ac ni chawsant ychydig gysur.
13 A ni a aethom o'r blaen i'r llong, ac a hwyliasom i Asos, gan fwriadu cymryd Paul i mewn: canys felly efe a benodasai, gan feddwl myned rhagddo.
14 A phan gyfarfu efe â ni yn Asos, nyni a'i cymerasom ef i mewn, ac a ddaethom i Mitylene.
15 A ni a hwyliasom oddi yno, ac a ddaethom drannoeth trosodd i Chios; a thrannoeth cyraeddasom Samos, ac arosasom yn Trogyllium ; a thrannoeth y daethom i Miletus.
16 Canys Paul a benderfynasai forio i Ephesus, am na threuliasai efe yr amser yn Asia: canys efe a frysiai, pe byddai bosibl iddo, fod yn Ierusalem ddydd y Pentecost.
17 Ac o Miletus efe a anfonodd i Ephesus, ac a alwodd henuriaid yr eglwys.
18 A phan ddaethant ato, efe a ddywedodd wrthynt, Chwi a wyddoch, o'r dydd cyntaf y deuthum i Asia, pa fodd y bûm gyda chwi bob amser,
19 Gwasanaethu'r Arglwydd â phob gostyngeiddrwydd meddwl, ac â llawer o ddagrau, a themtasiynau, y rhai a'm tarawodd trwy weddi'r Iddewon:
20 A pha fodd y cadwais yn ôl ddim a fu fuddiol i chwi, ond a ddangosais i chwi, ac a'ch dysgais yn gyhoeddus, ac o dŷ i dŷ,
21 Gan dystiolaethu i'r Iddewon, ac i'r Groegiaid hefyd, edifeirwch tuag at Dduw, a ffydd tuag at ein Harglwydd Iesu Grist.
22 Ac yn awr wele fi yn myned yn rhwym yn yr ysbryd i Ierusalem, heb wybod y pethau a ddigwydd i mi yno:
23 Ac eithrio bod yr Yspryd Glân yn tystiolaethu ym mhob dinas, gan ddywedyd fod rhwymau a gorthrymderau yn fy aros i.
24 Ond nid yw yr un o'r pethau hyn yn fy nghyfeilio, nac yn cyfrif fy mywyd yn annwyl i mi fy hun, er mwyn imi orffen fy nghwrs trwy lawenydd, a'r weinidogaeth a gefais gan yr Arglwydd Iesu, i dystiolaethu efengyl gras Duw. .
25 Ac yn awr wele, mi a wn na welwch chwi oll, y rhai yr euthum i bregethu teyrnas Dduw i'm plith, fy wyneb mwyach.
26 Am hynny yr wyf yn eich cymryd i gofnodi heddiw fy mod yn bur oddi wrth waed pawb.
27 Canys ni pheidiais i fynegi i chwi holl gyngor Duw.
28 Gwyliwch gan hynny arnoch eich hunain, ac ar yr holl braidd, ar yr hwn y gwnaeth yr Yspryd Glân chwi yn oruchwylwyr, i borthi eglwys Dduw, yr hon a brynodd efe â'i waed ei hun.
29 Canys mi a wn hyn, ar ôl i mi ymadael, y daw bleiddiaid blinion i mewn i'ch plith, heb arbed y praidd.
30 Hefyd o honoch eich hunain y cyfyd dynion, gan lefaru pethau gwrthnysig, i dynnu disgyblion ar eu hôl.
31 Am hynny gwyliwch, a chofiwch, na pheidiais â rhybuddio bob un nos a dydd â dagrau ymhen tair blynedd.
32 Ac yn awr, frodyr, yr wyf yn eich cyflwyno i Dduw, ac i air ei ras, yr hwn sydd abl i'ch adeiladu chwi, ac i roddi i chwi yn etifeddiaeth i'r rhai oll a sancteiddiwyd.
33 Ni chwennychais arian neb, nac aur, neu ddillad.

34 Ie, chwi a wyddoch, mai y dwylaw hyn a weiniasant i'm hangenrheidiau i, ac i'r rhai oedd gyd â mi.
35 Myfi a fynegais i chwi bob peth, pa fodd y dylech mor lafurus gynnal y gwan, a chofio geiriau yr Arglwydd Iesu, fel y dywedodd, Mwy bendigedig yw rhoddi na derbyn.
36 Ac wedi iddo lefaru fel hyn, efe a benliniodd, ac a weddiodd gyd â hwynt.
37 A hwy oll a wylasant yn chwerw, ac a syrthiasant ar wddf Paul, ac a'i cusanasant ef,
38 Gan dristâu yn bennaf oll am y geiriau a lefarodd efe, fel na welent ei wyneb ef mwyach. Aethant gydag ef i'r llong.

PENNOD 21

1 A bu, wedi i ni gael ein cael oddi wrthynt, a glanio, ni a ddaethom yn union i Coos, a'r dydd a ganlyn i Rhodes, ac oddi yno i Patara:
2 A chanfod llong yn hwylio drosodd i Phenicia, ni a aethom ar y bwrdd, ac a gychwynasom.
3 Ac wedi inni ddarganfod Cyprus, ni a'i gadawsom ar y llaw aswy, ac a hwyliasom i Syria, a glanio yn Tyrus: canys yno yr oedd y llong i ollwng ei baich hi.
4 A chanfod disgyblion, ni a arhosasom yno saith niwrnod: y rhai a ddywedasant wrth Paul trwy yr Ysbryd, nad elai efe i fyny i Ierusalem.
5 Ac wedi cyflawni y dyddiau hynny, ni a ymadawsom ac a aethom ein ffordd; a hwy oll a'n dygasant ar ein ffordd, gyda gwragedd a phlant, hyd onid oeddem allan o'r ddinas: ac ni a benliniasom ar y lan, ac a weddïasom.
6 Ac wedi i ni gymmeryd ymadawiad ein gilydd, ni a gymerasom long ; a dychwelasant adref drachefn.
7 Ac wedi i ni orffen ein cwrs o Tyrus, ni a ddaethom i Ptolemais, ac a gyfarchasom y brodyr, ac a arhosasom gyda hwynt un diwrnod.
8 A thrannoeth y rhai oedd o fintai Paul a ymadawsom, ac a ddaethom i Cesarea: ac ni a aethom i dŷ Philip yr efengylwr, yr hwn oedd un o'r saith; ac aros gydag ef.
9 Ac yr oedd i'r gwr hwnnw bedair o ferched, o forynion, y rhai oedd yn proffwydo.
10 Ac fel yr oeddym ni yn aros yno ddyddiau lawer, rhyw broffwyd a ddaeth i waered o Jwdea, o'r enw Agabus.
11 A phan ddaeth efe atom ni, efe a gymmerth wregys Paul, ac a rwymodd ei ddwylo a'i draed ei hun, ac a ddywedodd, Fel hyn y dywed yr Ysbryd Glân, Felly y rhwymo yr Iddewon yn Ierusalem y gŵr sydd berchen y gwregys hwn, ac a'i traddodiant ef i mewn. dwylaw y Cenhedloedd.
12 A phan glywsom y pethau hyn, nyni, a phobl y lle hwnnw, a attolygwn iddo beidio myned i fynu i Jerusalem.
13 Yna Paul a attebodd, Beth sydd i ti i wylo ac i dorri fy nghalon? canys parod ydwyf nid yn unig i gael fy rhwymo, ond hefyd i farw yn Jerwsalem er mwyn enw yr Arglwydd Iesu.
14 A phan na byddai efe yn cael ei ddarbwyllo, ni a beidiasom, gan ddywedyd, Gwneler ewyllys yr Arglwydd.
15 Ac ar ôl y dyddiau hynny nyni a gymerasom i fynu ein cerbydau, ac a aethom i fynu i Ierusalem.
16 A rhai hefyd o ddisgyblion Cesarea a aethant gyd â ni, ac a ddygasant gyd â hwynt un Mnason o Cyprus, hen ddisgybl, yr hwn y dylem letya gydag ef.
17 A phan ddaethom i Ierusalem, y brodyr a'n derbyniasant ni yn llawen.
18 A'r dydd dilynol Paul a aeth i mewn gyd â ni at Iago; ac yr oedd yr holl henuriaid yn bresenol.
19 Ac wedi iddo eu cyfarch, efe a fynegodd yn neillduol y pethau a wnaethai Duw ymhlith y Cenhedloedd trwy ei weinidogaeth ef.
20 A phan glywsant, hwy a ogoneddasant yr Arglwydd, ac a ddywedasant wrtho, Ti a weli, frawd, faint o filoedd o Iddewon sydd yn credu; ac y maent oll yn selog dros y gyfraith:
21 A hwy a hysbyswyd i ti, dy fod ti yn dysgu yr holl Iddewon sydd ym mysg y Cenhedloedd i ymwrthod â Moses, gan ddywedyd na ddylent enwaedu ar eu plant, na rhodio yn ôl yr arferion.
22 Beth ydyw felly? y mae yn rhaid i'r dyrfa ddyfod ynghyd : canys hwy a glywant dy fod wedi dyfod.
23 Gwna gan hynny yr hyn yr ydym yn ei ddywedyd wrthyt: Y mae gennym ni bedwar o wŷr y mae adduned arnynt;
24 Cymer hwynt, a glanha dy hun gyd â hwynt, a bydd ofal arnynt, fel yr eillio eu pennau: a phawb yn gwybod nad yw y pethau hynny a hysbyswyd amdanat ti yn ddim; ond i ti dy hun hefyd rodio yn drefnus, a chadw y gyfraith.
25 Ynglŷn â'r Cenhedloedd sy'n credu, nyni a ysgrifenasom, ac a drigasom nad ydynt yn sylwi ar ddim o'r fath, ac eithrio yn unig eu bod yn eu cadw eu hunain rhag yr hyn a offrymwyd i eilunod, ac oddi wrth waed, a thagedig, ac oddi wrth buteindra.
26 Yna Paul a gymmerth y gwŷr, a thrannoeth yn puro ei hun gyd â hwynt, a aeth i mewn i'r deml, i arwyddocau cyflawniad dyddiau'r puredigaeth, hyd oni byddai offrwm dros bob un ohonynt.
27 A phan oedd y saith niwrnod bron darfod, yr Iddewon o Asia, pan welsant ef yn y deml, a gynhyrfodd yr holl bobl, ac a ddodasant ei ddwylo arno,
28 Yn llefain, wŷr Israel, cymmorth: hwn yw y gŵr sydd yn dysgu pawb ym mhob man yn erbyn y bobl, a'r gyfraith, a'r lle hwn: ac ymhellach a ddug Groegiaid hefyd i'r deml, ac a halogodd y cysegr hwn.
29 (Oherwydd yr oeddent wedi gweld o'r blaen gydag ef yn y ddinas Trophimus yr Effesiad, yr hwn yr oeddynt yn tybied fod Paul wedi ei ddwyn i mewn i'r deml.)
30 A'r holl ddinas a gynhyrfwyd, a'r bobl a redasant ynghyd: a hwy a ddaliasant Paul, ac a'i tynasant ef allan o'r deml: ac yn ebrwydd caewyd y drysau.
31 Ac fel yr oeddynt hwy yn myned o amgylch i'w ladd ef, y chwedl a ddaeth at ben-capten y fintai, fod Jerwsalem oll mewn cynnwrf.
32 Yr hwn yn ebrwydd a gymerodd filwyr a chanwriaid, ac a redodd i waered atynt: a phan welsant y pen-capten a'r milwyr, hwy a adawsant guro Paul.
33 Yna y pen-capten a nesaodd, ac a'i cymerth ef, ac a archodd ei rwymo â dwy gadwyn; ac a fynnodd pwy ydoedd, a pha beth a wnaethai.
34 A rhai a lefasant un peth, peth arall, ym mysg y dyrfa: a phan na allai efe wybod sicrwydd y cynnwrf, efe a orchmynnodd ei ddwyn i'r castell.
35 A phan ddaeth efe ar y grisiau, felly y dygwyd ef gan y milwyr am drais y bobl.
36 Canys yr oedd tyrfa y bobl yn canlyn, gan lefain, Ymaith ag ef.

37 Ac fel yr oedd Paul i gael ei arwain i'r castell, efe a ddywedodd wrth y pen-capten, A gaf fi lefaru wrthyt? Pwy a ddywedodd, A elli di siarad Groeg?
38 Onid tydi yw'r Eifftiwr hwnnw, yr hwn a wnaethost cyn y dyddiau hyn gynnwrf, ac a ddygaist allan i'r anialwch bedair mil o wŷr llofruddion?
39 Eithr Paul a ddywedodd, Gwr ydwyf fi yn Iddew o Tarsus, dinas yn Cilicia, dinesydd o ddinas ddiystyr: ac, yr wyf yn atolwg i ti, goddef i mi lefaru wrth y bobl.
40 Ac wedi iddo roddi trwydded iddo, Paul a safodd ar y grisiau, ac a amneidiodd â'i law at y bobl. A phan ddaeth distawrwydd mawr, efe a lefarodd wrthynt yn yr iaith Hebraeg, gan ddywedyd,

PENNOD 22

1 Gwŷr, frodyr, a thadau, gwrandewch fy amddiffyniad yr wyf yn ei wneud yn awr i chwi.
2 (A phan glywsant ei fod yn llefaru wrthynt yn yr Hebraeg, hwy a gadwasant fwy o ddistawrwydd: ac efe a ddywedodd,)
3 Yn wir, gŵr ydwyf fi, yn Iddew, wedi ei eni yn Tarsus, dinas yn Cilicia, ac eto wedi ei fagu yn y ddinas hon wrth draed Gamaliel, ac wedi dysgu yn ôl perffaith ddefod cyfraith y tadau, ac yn selog tuag at. Dduw, fel yr ydych chwi oll heddyw.
4 A mi a erlidiais fel hyn hyd angau, gan rwymo a thraddodi i garcharau yn wŷr a gwragedd.
5 Megis hefyd y mae'r archoffeiriad yn tystiolaethu i mi, a holl eiddo'r henuriaid: oddi wrth yr hwn hefyd y derbyniais lythyrau at y brodyr, ac yr euthum i Ddamascus, i ddwyn y rhai oedd yno yn rhwym i Ierusalem, i'w cosbi.
6 A bu, fel yr oeddwn ar fy nhaith, ac yn nesau at Ddamascus, ynghylch hanner dydd, yn ddisymwth y disgleiriodd o'r nef oleuni mawr o'm hamgylch.
7 A mi a syrthiais ar lawr, ac a glywais lef yn dywedyd wrthyf, Saul, Saul, paham yr wyt yn fy erlid i?
8 A mi a attebais, Pwy wyt ti, Arglwydd ? Ac efe a ddywedodd wrthyf, Myfi yw Iesu o Nasareth, yr hwn yr wyt ti yn ei erlid.
9 A'r rhai oedd gyd â mi a welsant yn wir y goleuni, ac a ofnasant; ond ni chlywsant lais yr hwn oedd yn llefaru wrthyf.
10 A dywedais, Beth a wnaf, Arglwydd? A'r Arglwydd a ddywedodd wrthyf, Cyfod, a dos i Ddamascus; ac yno y dywedir i ti am bob peth a benodwyd i ti iw wneuthur.
11 A phan na allwn weled er gogoniant y goleuni hwnnw, yn cael fy arwain gan law y rhai oedd gyd â mi, mi a ddeuthum i Ddamascus.
12 Ac un Ananeias, gŵr selog yn ôl y gyfraith, a chanddo adroddiad da gan yr holl Iddewon oedd yn trigo yno,
13 Daeth attaf fi, a safodd, a dywedodd wrthyf, "Frawd Saul, derbyn dy olwg." A'r un awr edrychais i fyny arno.
14 Ac efe a ddywedodd, Duw ein tadau ni a'th ddewisodd di, i wybod ei ewyllys ef, ac i weled yr Un Cyfiawn hwnnw, ac i wrando ar lais ei enau ef.
15 Canys ti a fyddo ei dystiolaeth ef i bawb o'r hyn a welaist ac a glywaist.
16 Ac yn awr paham yr wyt yn aros? cyfod, a bedyddier, a golch ymaith dy bechodau, gan alw ar enw yr Arglwydd.
17 A bu, wedi i mi ddyfod drachefn i Ierusalem, tra yr oeddwn yn gweddio yn y deml, mewn trwst;
18 A gwelodd ef yn dywedyd wrthyf, Brysia, a dos ar frys allan o Ierusalem: canys ni dderbyniant dy dystiolaeth amdanaf fi.
19 A dywedais, Arglwydd, y maent yn gwybod imi garcharu a churo ym mhob synagog y rhai a gredasant ynot:
20 A phan dywalltwyd gwaed dy ferthyr Stephen, myfi hefyd oedd yn sefyll gerllaw, ac yn cydsynio â'i farwolaeth ef, ac yn cadw dillad y rhai a'i lladdasant ef.
21 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Dos ymaith: canys mi a'th anfonaf di o hyn allan at y Cenhedloedd.
22 A hwy a'i rhoddasant ef yn gynulleidfa i'r gair hwn, ac yna a godasant eu llef, ac a ddywedasant, Ymaith gyd â'r cyfryw oddi ar y ddaear: canys nid gweddus iddo fyw.
23 Ac fel yr oeddynt yn gweiddi, ac yn taflu eu dillad, ac yn taflu llwch i'r awyr,
24 Y pen-capten a orchmynnodd ei ddwyn ef i'r castell, a gorchmynnodd ei archwilio trwy fflangellu; fel y gwypo paham y gwaeddasant yn ei erbyn ef.
25 Ac fel yr oeddynt yn ei rwymo ef â thipynau, Paul a ddywedodd wrth y canwriad oedd yn sefyll gerllaw, Ai cyfreithlawn i chwi fflangellu gŵr Rhufeinaidd, a di-gondemniad?
26 Pan glybu y canwriad hynny, efe a aeth ac a fynegodd i'r pen-capten, gan ddywedyd, Gwêl beth yr wyt yn ei wneuthur: canys Rhufeiniad yw y gŵr hwn.
27 Yna y pen-capten a ddaeth, ac a ddywedodd wrtho, Dywed i mi, ai Rhufeiniad wyt ti? Dywedodd yntau, Ie.
28 A'r pen-capten a attebodd, Gyda swm mawr y cefais y rhyddid hwn. A dywedodd Paul, Ond mi a aned yn rhydd.
29 Yna yn ebrwydd yr ymadawsant oddi wrth yr hwn oedd i'w holi ef: a'r pen-capten hefyd a ofnodd, wedi iddo wybod mai Rhufeiniad ydoedd, ac am ei rwymo ef.
30 Trannoeth, gan y buasai efe yn gwybod paham y cyhuddid ef gan yr Iddewon, efe a'i gollyngodd ef o'i luoedd, ac a orchmynnodd i'r archoffeiriaid a'u holl gyngor hwynt ymddangos, ac a ddug Paul i waered, ac a'i gosododd ef o'u blaen hwynt.

PENNOD 23

1 A Phaul, wrth edrych yn daer ar y cyngor, a ddywedodd, Wŷr a frodyr, bûm i fyw ym mhob cydwybod dda gerbron Duw hyd y dydd hwn.
2 A'r archoffeiriad Ananias a orchmynnodd i'r rhai oedd yn sefyll yn ei ymyl ei daro ef ar enau.
3 Yna y dywedodd Paul wrtho, Duw a'th drawo di, walch gwynn: canys yr wyt ti yn eistedd i'm barnu i yn ôl y gyfraith, ac a orchymynaist i mi gael fy nharo yn groes i'r Gyfraith?
4 A'r rhai oedd yn sefyll gerllaw a ddywedasant, A wyt ti yn difrïo archoffeiriad Duw?
5 Yna y dywedodd Paul, Ni wyddwn i, frodyr, mai yr archoffeiriad oedd efe: canys y mae yn ysgrifenedig, Na ddywedo ddrwg am lywodraethwr dy bobl.
6 Ond pan ddeallodd Paul mai Sadwceaid oedd y naill ran, a'r Phariseaid eraill, efe a lefodd yn y cyngor, Gwŷr a brodyr, Pharisead ydwyf fi, mab Pharisead: o obaith ac atgyfodiad y meirw y'm gelwir. dan sylw.
7 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, bu ymryson rhwng y Phariseaid a'r Sadwceaid: a'r dyrfa a rannwyd.
8 Canys y Sadwceaid a ddywedant nad oes adgyfodiad, nac angel, nac yspryd : eithr y Phariseaid a gyffesant ill dau.

9 A bu llefain mawr : a'r ysgrifenyddion oedd o ran y Phariseaid a gyfodasant, ac a ymrysonasant, gan ddywedyd, Nid ydym yn cael dim drwg yn y dyn hwn: ond os ysbryd neu angel a lefarodd wrtho, nac ymladdwn yn ei erbyn. Dduw.
10 A phan gyfododd ymryson mawr, y pen-capten, gan ofni rhag i Paul gael ei dynnu yn ddarnau o honynt, a orchmynnodd i'r milwyr fyned i waered, a'i gymryd ef trwy rym o'u plith hwynt, a'i ddwyn i'r castell.
11 A'r nos wedi hynny yr Arglwydd a safodd gerllaw iddo, ac a ddywedodd, Bydd lawen, Paul: canys megis y tystiolaethaist amdanaf fi yn Ierusalem, felly y mae yn rhaid i ti dystiolaethu hefyd yn Rhufain.
12 A phan aeth hi yn ddydd, rhai o'r Iddewon a ymrysonasant, ac a ymrwymasant dan felltithion, gan ddywedyd na fwytasent nac yfent hyd oni laddent Paul.
13 A hwy oedd fwy na deugain, y rhai a wnaethant y cynllwyn hwn.
14 A hwy a ddaethant at yr arch-offeiriaid a'r henuriaid, ac a ddywedasant, Nyni a'n rhwymasom ein hunain dan felldith fawr, na fwytawn ddim nes lladd Paul.
15 Yn awr gan hynny yr ydych chwi gyda'r cyngor yn arwyddo i'r pen-capten ei fod yn ei ddwyn ef i waered atoch yfory, fel pe buasit yn ymholi rhywbeth yn fwy perffaith yn ei gylch ef: a ninnau, neu efe a nesa, ydym barod i'w ladd ef.
16 A phan glybu mab chwaer Paul eu gorweddfa, efe a aeth ac a aeth i mewn i'r castell, ac a fynegodd i Paul.
17 Yna Paul a alwodd un o'r canwriaid ato, ac a ddywedodd, Dwg y llanc hwn at y pen-capten: canys y mae ganddo beth i'w ddywedyd wrtho.
18 Felly efe a'i cymmerth, ac a'i dug at y pen-capten, ac a ddywedodd, Paul y carcharor a'm galwodd atto, ac a weddiodd arnaf ddwyn y llanc hwn attat, yr hwn sydd ganddo rywbeth i'w ddywedyd wrthyt.
19 Yna y pen-capten a'i cymerth ef erbyn ei law, ac a aeth gydag ef o'r neilltu, ac a ofynnodd iddo, Beth sydd gennyt i'w ddywedyd wrthyf?
20 Ac efe a ddywedodd, Yr Iddewon a gytunasant i ddeisyfu arnat ddwyn Paul i waered yfory i'r cyngor, fel pe buasent yn ymholi braidd yn fwy perffaith ganddo.
21 Ond paid ag ildio iddynt: canys y mae mwy na deugain o wŷr yn disgwyl amdano, y rhai a'u rhwymasant eu hunain â llw, na fwytaant ac na yfaont nes lladd ef: ac yn awr y maent yn barod, edrych am addewid gennyt.
22 Yna y pen-capten a ollyngodd y llanc ymaith, ac a orchmynnodd iddo, Edrych na ddywedi wrth neb mai i mi y dangosaist y pethau hyn.
23 Ac efe a alwodd ato ddau ganwriad, gan ddywedyd, Paratowch ddau gant o filwyr i fyned i Cesarea, a gwŷr meirch drigain a deg, a dau gant o wŷr gwaywffon, ar y drydedd awr o'r nos;
24 A darparwch iddynt anifeiliaid, fel y gosodont Paul ar, a'i ddwyn yn ddiogel at Ffelix y rhaglaw.
25 Ac efe a ysgrifennodd lythyr ar ôl y modd hwn:
26 Claudius Lysias at y rhaglaw rhagorol Ffelix yn anfon cyfarch.
27 Y gŵr hwn a gymmerwyd o'r Iddewon, ac a ddylasem ladd o honynt: yna mi a ddaethum â byddin, ac a'i hachubais ef, wedi deall mai Rhufeiniad ydoedd.
28 A phan fynnwn wybod yr achos paham y cyhuddasant ef, mi a'i dygais ef allan i'w cyngor hwynt:
29 Y rhai a welais i yn cael eu cyhuddo o gwestiynau o'u cyfraith hwynt, heb ddim wedi ei osod i'w ofal yn haeddu marwolaeth neu rwymau.
30 A phan fynegwyd i mi fod yr Iddewon yn cynllwyn am y dyn, mi a anfonais ar unwaith atat ti, ac a roddais orchymyn i'w gyhuddwyr hefyd i ddywedyd ger dy fron di yr hyn oedd ganddynt yn ei erbyn ef. Ffarwel.
31 Yna y milwyr, fel y gorchmynnwyd iddynt, a gymerasant Paul, ac a'i dygasant liw nos i Antipatris.
32 Trannoeth gadawsant y gwŷr meirch i fyned gydag ef, a dychwelasant i'r castell:
33 Pan ddaethant i Cesarea, a thraddodi'r epistol i'r rhaglaw, a gyflwynodd Paul hefyd ger ei fron ef.
34 Ac wedi i'r rhaglaw ddarllen y llythyr, efe a ofynodd o ba dalaith yr ydoedd. A phan ddeallodd ei fod o Cilicia;
35 Mi a'th wrandawaf, medd efe, pan ddelo dy gyhuddwyr hefyd. Ac efe a orchmynnodd ei gadw yn neuadd y farn Herod.

PENNOD 24

1 Ymhen pum diwrnod, daeth Ananias yr archoffeiriad i lawr gyda'r henuriaid, a chydag areithiwr o'r enw Tertulus, yr hwn a hysbysodd y rhaglaw yn erbyn Paul.
2 Ac wedi ei alw ef allan, Tertullus a ddechreuodd ei gyhuddo ef, gan ddywedyd, Gan weled ein bod yn mwynhau tawelwch mawr trwot ti, a bod gweithredoedd teilwng iawn yn cael eu gwneuthur i'r genedl hon trwy dy ragluniaeth di,
3 Derbyniwn ef bob amser, ac ym mhob man, Ffelics anwylaf, gyda phob diolchgarwch.
4 Er hynny, rhag i mi flino ymhellach wrthyt, atolwg i ti glywed ychydig eiriau o'th drugaredd.
5 Canys ni a gawsom y dyn hwn yn bla, ac yn gynnwr terfysg ymhlith yr holl Iddewon trwy'r byd, ac yn arweinydd i sect y Nasareaid:
6 Yr hwn hefyd a aeth o amgylch i halogi y deml: yr hwn a gymerasom, ac a farnasom yn ôl ein cyfraith ni.
7 Ond y pen-capten Lysias a ddaeth arnom ni, a thrais mawr a'i cymerodd ef ymaith o'n dwylo ni,
8 Yn gorchymyn i'w gyhuddwyr ddyfod attat : trwy arholi pwy a fynni dy hun o'r pethau hyn oll, y rhai yr ydym yn ei gyhuddo ef.
9 A'r luddewon hefyd a gydsyniasant, gan ddywedyd fod y pethau hyn felly.
10 Yna Paul, wedi i'r rhaglaw amneidio arno i lefaru, a attebodd, Gan fy mod yn gwybod dy fod wedi bod er ys llawer o flynyddoedd yn farnwr i'r genedl hon, yr ydwyf yn ateb yn fwy siriol drosof fy hun.
11 Am i ti ddeall nad oes eto ond deuddeg diwrnod er pan euthum i fyny i addoli i Jerwsalem.
12 Ac ni chawsant fi yn y deml yn ymryson â neb, nac yn cyfodi y bobl, nac yn y synagogau, nac yn y ddinas:
13 Ni allant ychwaith brofi y pethau y maent yn awr yn fy nghyhuddo i.
14 Ond hyn yr wyf yn ei gyffesu i ti, mai felly yr wyf fi yn addoli Duw fy nhadau yn ôl y ffordd y maent yn ei galw heresi, gan gredu pob peth sydd ysgrifenedig yn y Gyfraith ac yn y proffwydi:
15 Ac y mae ganddynt obaith yn Nuw, yr hwn y maent hwythau hefyd yn ei ganiatáu, y bydd adgyfodiad y meirw, y cyfiawn a'r anghyfiawn.

16 Ac yn hyn yr wyf yn fy arfer fy hun, i fod â gwag gydwybod bob amser yn dramgwyddus i Dduw, ac i ddynion.
17 Yn awr ar ôl llawer o flynyddoedd y deuthum i ddwyn elusen i'm cenedl, ac offrymau.
18 Yna rhai Iddewon o Asia a'm cawsant wedi fy nglanhau yn y deml, nid â lliaws, na chynnwrf.
19 Pwy a fuasai yma ger dy fron di, ac a wrthwynebai, pe buasent yn fy erbyn i.
20 Neu fel arall dyweded y rhai hyn yma, os cawsant ddrwg yn gwneuthur dim ynof, tra oeddwn yn sefyll gerbron y cyngor,
21 Oni bai am yr un llais hwn, y gwaeddais wrth sefyll yn eu plith, Gan gyffwrdd ag atgyfodiad y meirw y'm gelwir dan sylw gennych heddiw.
22 A phan glybu Ffelix y pethau hyn, a chanddo wybodaeth fwy perffaith o'r ffordd honno, efe a'u gohiriodd hwynt, ac a ddywedodd, Pan ddêl Lysias y pen-capten i waered, mi a ŵyr eithaf eich mater chwi.
23 Ac efe a orchmynnodd i'r canwriad gadw Paul, a'i ollwng yn rhydd, ac na waherddid i neb o'i gydnabyddus weini, na dyfod atto.
24 Ac ar ol rhai dyddiau, pan ddaeth Ffelix gyd â'i wraig Drusilla, yr hon oedd Iuddew, efe a anfonodd am Paul, ac a'i gwrandawodd ef am y ffydd sydd yng Nghrist.
25 Ac fel yr oedd efe yn ymresymmu am gyfiawnder, dirwest, a barn i ddyfod, Ffelix a ddychrynodd, ac a attebodd, Dos ymaith er hyn o amser; pan fydd gennyf dymor cyfleus, fe alwaf arnat.
26 Yr oedd efe yn gobeithio hefyd fod arian wedi ei roddi iddo oddi wrth Paul, i'w ollwng yn rhydd: am hynny efe a anfonodd am dano yn fynych, ac a ymddiddanodd ag ef.
27 Eithr wedi dwy flynedd daeth Porcius Ffestus i ystafell Ffelics: a Ffelix, yn ewyllysio mynegi pleser i'r Iddewon, a adawodd Paul yn rhwym.

PENNOD 25

1 Pan ddaeth Ffestus i'r dalaith, ymhen tridiau, efe a esgynnodd o Cesarea i Jerwsalem.
2 Yna yr archoffeiriad a phennaeth yr Iddewon a'i hysbysasant ef yn erbyn Paul, ac a attolygasant iddo,
3 A dymunodd ffafr yn ei erbyn ef, ar anfon am dano ef i Ierusalem, gan gynllwyn ar y ffordd i'w ladd ef.
4 Ond Ffestus a attebodd, fod Paul i gael ei gadw yn Cesarea, ac yr âi efe ei hun yn fuan yno.
5 Gan hynny, medd efe, y rhai a ddichon yn eich plith, a ânt i waered gyd â mi, a chyhudda y gŵr hwn, od oes dim drygioni ynddo.
6 Ac wedi iddo aros yn eu plith hwy am ddeng niwrnod, efe a aeth i waered i Cesarea; a thrannoeth eistedd ar y farnedigaeth a orchmynnodd ddwyn Paul.
7 A phan ddaeth efe, yr luddewon y rhai a ddaethent i waered o lerusalem a safasant o amgylch, ac a osodasant gwynion lawer a blin yn erbyn Paul, y rhai ni allent hwy eu profi.
8 Tra yr oedd efe yn atteb drosto ei hun, Nid yn erbyn cyfraith yr luddewon, nac yn erbyn y deml, nac eto yn erbyn Cesar, mi a droseddais ddim o gwbl.
9 Ond Ffestus, gan ewyllysio gwneuthur pleser i'r Iddewon, a attebodd Paul, ac a ddywedodd, A fynni di fyned i fynu i Ierusalem, a chael dy farnu yno ger fy mron i am y pethau hyn?
10 Yna y dywedodd Paul, Yr wyf yn sefyll wrth farnedigaeth Cesar, lle y dylwn gael fy marnu: i'r Iddewon ni wneuthum i ddim cam, fel y gwyddost yn dda iawn.
11 Canys os troseddwr ydwyf, neu os gwneuthum ddim teilwng o farwolaeth, nid wyf yn gwrthod marw: eithr os nad oes dim o'r pethau hyn y mae y rhai hyn yn fy nghyhuddo i, ni all neb fy nhraddodi iddynt. Apeliaf at Cesar.
12 Yna Ffestus, wedi ymddiddan â'r cyngor, a attebodd, Ai at Cesar yr apeli di? at Cesar yr âi.
13 Ac wedi rhai dyddiau, y brenin Agripa a Bernice a ddaethant i Cesarea i gyfarch Ffestus.
14 Ac wedi bod yno lawer o ddyddiau, Ffestus a fynegodd achos Paul i'r brenin, gan ddywedyd, Y mae rhyw ddyn wedi ei adael dan rwymau gan Ffelics:
15 Ynglŷn â'r hwn, pan oeddwn yn Jerwsalem, y prif offeiriaid a henuriaid yr Iddewon a'm hysbysasant, gan ddymuno barn yn ei erbyn ef.
16 Wrth yr hwn yr attebais i, Nid yw dull y Rhufeiniaid i waredu neb i farw, cyn bod gan y sawl a gyhuddir y cyhuddwyr wyneb yn wyneb, a chael trwydded i ateb drosto ei hun ynghylch y trosedd a osodwyd yn ei erbyn.
17 Am hynny, wedi iddynt ddyfod yma, heb oedi drannoeth, mi a eisteddais ar y farnedigaeth, ac a orchmynnais ddwyn y gŵr allan.
18 Yn erbyn yr hwn, pan gododd y cyhuddwyr, ni ddygasant unrhyw gyhuddiad o'r cyfryw bethau ag yr oeddwn i yn tybied:
19 Eithr yr oedd ganddynt rai cwestiynau yn ei erbyn ef am eu hoergoeledd eu hunain, ac am un Iesu, yr hwn oedd farw, yr hwn a gadarnhaodd Paul ei fod yn fyw.
20 A chan fy mod yn amau y cyfryw gwestiynau, mi a ofynais iddo a fyddai efe yn myned i Ierusalem, ac yno i gael ei farnu am y pethau hyn.
21 Ond wedi i Paul erfyn am gael ei gadw at wrandawiad Augustus, mi a orchmynnais ei gadw ef, hyd oni anfonwn ef at Gesar.
22 Yna Agripa a ddywedodd wrth Ffestus, Myfi hefyd a wrandawn ar y gŵr fy hun. Yfory, medd ef, ti a glywi ef.
23 A thrannoeth, pan ddaeth Agripa, a Bernice, â rhwysg mawr, ac a aeth i mewn i'r lle gwrandawiad, gyda'r pen-capteniaid, a phrif wŷr y ddinas, ar orchymyn Ffestus y dygwyd Paul allan.
24 A Ffestus a ddywedodd, Y Brenhin Agripa, a phawb sydd yma yn bresennol gyda ni, chwi a welwch y gŵr hwn, yr hwn y bu holl dyrfa yr Iddewon yn ymwneud â mi, yn Jerwsalem, ac yma hefyd, yn llefain na ddylai efe. byw mwyach.
25 Ond pan ganfyddais nad oedd efe wedi cyflawni dim teilwng o farwolaeth, a'i fod ef ei hun wedi apelio at Augustus, mi a benderfynais ei anfon ef.
26 Am yr hwn nid oes gennyf ddim sicr i'w ysgrifennu at fy arglwydd. Am hynny dygais ef allan o'th flaen di, ac yn arbennig ger dy fron di, O frenin Agripa, fel y byddai gennyf ryw beth i'w ysgrifennu ar ôl cael ei archwilio.
27 Canys y mae yn ymddangos i mi yn afresymol anfon carcharor, ac nid yn unig i arwyddoccau y troseddau a osodwyd yn ei erbyn ef.

PENNOD 26

1 Yna y dywedodd Agripa wrth Paul, Caniattâ i ti lefaru drosot dy hun. Yna Paul a estynnodd ei law, ac a atebodd drosto'i hun:
2 Yr wyf yn meddwl fy hun yn hapus, frenin Agripa, oherwydd yr wyf yn ateb drosof fy hun heddiw o'th flaen di yn cyffwrdd â'r holl bethau y'm cyhuddir gan yr Iddewon:
3 Yn enwedig am fy mod yn dy adnabod yn arbenigwr ar bob defodau a chwestiynau sydd ymhlith yr Iddewon: am hynny yr wyf yn atolwg i ti fy ngwrando yn amyneddgar.
4 Fy ffordd o fyw o'm hieuenctid, yr hon oedd ar y cyntaf ymhlith fy nghenedl fy hun yn Ierusalem, a adwaen yr holl Iddewon;
5 Y rhai a'm hadwaenent i o'r dechreuad, os mynent dystiolaethu, mai yn ol y sect gyfyngaf o'n crefydd yr oeddwn i yn byw yn Pharisead.
6 Ac yn awr yr wyf yn sefyll ac yn cael fy marnu am obaith yr addewid a wnaed gan Dduw i'n tadau:
7 I ba addewid y mae ein deuddeg llwyth, yn gwasanaethu Duw yn ebrwydd ddydd a nos, yn gobeithio dyfod. Er mwyn pa obaith y cyhuddir fi, frenin Agripa, gan yr Iddewon.
8 Pam y dylid meddwl yn beth anhygoel gyda chi, fod Duw i gyfodi'r meirw?
9 Yr oeddwn yn meddwl yn wir wrthyf fy hun, y dylwn wneuthur llawer o bethau yn groes i enw Iesu o Nasareth.
10 Yr hyn hefyd a wneuthum yn Ierusalem : a llawer o'r saint a gaeais i yn y carchar, wedi derbyn awdurdod gan yr archoffeiriaid; a phan roddwyd hwynt i farwolaeth, mi a roddais fy llais yn eu herbyn.
11 Ac mi a'u cosbais hwynt yn fynych ym mhob synagog, ac a'u gorfodais hwynt i gablu; a chan fy mod yn hynod wallgof yn eu herbyn, mi a'u herlidiais hwynt hyd ddinasoedd dieithr.
12 Ar hynny, wrth fynd i Ddamascus, gydag awdurdod a gorchymyn oddi wrth y prif offeiriaid,
13 Ar ganol dydd, O frenin, mi a welais ar y ffordd oleuad o'r nef, uwchlaw llewyrch haul, yn disgleirio o'm hamgylch, a'r rhai oedd yn cyd-deithio â mi.
14 A phan syrthiodd ni oll i'r ddaear, mi a glywais lais yn llefaru wrthyf, ac yn dywedyd yn yr iaith Hebraeg, Saul, Saul, paham yr wyt yn fy erlid i? caled yw i ti gicio yn erbyn y pigau.
15 A dywedais, Pwy wyt ti, Arglwydd? Ac efe a ddywedodd, Myfi yw yr Iesu yr hwn yr wyt ti yn ei erlid.
16 Ond cyfod, a saf ar dy draed : canys i'r diben hwn yr ymddangosais i ti, i'th wneuthur di yn weinidog ac yn dyst o'r pethau hyn a welaist, ac o'r pethau a ymddangosaf i ti;
17 Gan dy waredu oddi wrth y bobloedd, a rhag y Cenhedloedd, y rhai yr wyf yn awr yn dy anfon atynt,
18 I agoryd eu llygaid hwynt, a'u troi o dywyllwch i oleuni, ac oddi wrth allu Satan at Dduw, fel y caffont faddeuant pechodau, ac etifeddiaeth ym mhlith y rhai sydd wedi eu sancteiddio trwy ffydd sydd ynof fi.
19 Ar hynny, O frenin Agripa, nid oeddwn yn anufudd i'r weledigaeth nefol:
20 Eithr mynegodd yn gyntaf iddynt hwy o Ddamascus, ac yn Jerwsalem, ac ar hyd holl derfynau Jwdea, ac yna i'r Cenhedloedd, iddynt edifarhau a throi at Dduw, a gwneud gweithredoedd cyfaddas i edifeirwch.
21 Am yr achosion hyn yr Iddewon a'm daliasant i yn y deml, ac a aethant o amgylch i'm lladd.
22 Gan hynny wedi cael cymmorth gan Dduw, yr ydwyf yn parhau hyd y dydd hwn, gan dystiolaethu i'r bychan a'r mawr, heb ddywedyd dim ond y rhai a ddywedodd y proffwydi a Moses a ddeuai:
23 Fel y dioddefai Crist, ac y byddai efe y cyntaf a gyfodasai oddi wrth y meirw, ac a ddangosai oleuni i'r bobloedd, ac i'r Cenhedloedd.
24 Ac fel yr oedd efe fel hyn yn llefaru drosto ei hun, Ffestus a ddywedodd â llef uchel, Paul, yr wyt ti yn ymyl dy hun; dysg lawer a'th wna yn wallgof.
25 Eithr efe a ddywedodd, Nid wyf fi yn wallgof, Ffestus bendefigaidd; ond llefara eiriau gwirionedd a sobrrwydd.
26 Canys y brenin a ŵyr am y pethau hyn, ger bron yr hwn hefyd yr wyf yn llefaru yn rhydd : canys yr wyf yn argyhoeddedig nad oes dim o'r pethau hyn yn guddiedig rhagddo; canys ni wnaethpwyd y peth hyn mewn congl.
27 Y Brenin Agripa, a wyt ti yn credu y proffwydi? mi a wn dy fod yn credu.
28 Yna y dywedodd Agripa wrth Paul, Bron yr wyt ti yn fy mherswadio i fod yn Gristion.
29 A Phaul a ddywedodd, Mi a fynnwn i Dduw, nid yn unig tydi, ond hefyd y rhai oll sydd yn fy ngwrando heddiw, ymron, ac yn gwbl gyfryw ag ydwyf fi, heblaw y rhwymau hyn.
30 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, y brenin a gyfododd, a'r rhaglaw, a Bernice, a'r rhai oedd yn eistedd gyda hwynt:
31 Ac wedi iddynt fyned o'r neilltu, hwy a ymddiddanasant â'i gilydd, gan ddywedyd, Nid yw y dyn hwn yn gwneuthur dim teilwng o farwolaeth, nac o rwymau.
32 Yna y dywedodd Agripa wrth Ffestus, Gallasai y dyn hwn gael ei ollwng yn rhydd, oni buasai iddo apelio at Cesar.

PENNOD 27

1 A phan benderfynwyd i ni hwylio i'r Eidal, hwy a roddasant Paul a charcharorion eraill i un o'r enw Julius, canwriad o fintai Augustus.
2 A mynd i mewn i long o Adramyttium, ni a lansasom, oedd yn golygu hwylio ar hyd arfordiroedd Asia; un Aristarchus, Macedoniad o Thesalonica, oedd gyda ni.
3 A thrannoeth ni a gyffyrddasom â Sidon. A Julius a erfyniodd yn gwrtais ar Paul, ac a roes iddo ryddid i fyned at ei gyfeillion i ymgeleddu.
4 Ac wedi i ni lansio oddi yno, ni a hwyliasom dan Cyprus, am fod y gwyntoedd yn groes.
5 Ac wedi hwylio dros fôr Cilicia a Phamffylia, ni a ddaethom i Myra, dinas o Lycia.
6 Ac yno y canwriad a ganfu long o Alecsandria yn hwylio i'r Eidal; ac efe a'n gosododd ni yno.
7 Ac wedi i ni hwylio yn araf lawer o ddyddiau, a phrin ddyfod drosodd yn erbyn Cnidus, y gwynt heb ein dioddef, ni a hwyliasom dan Creta, yn erbyn Salmone;
8 Ac wedi prin ei basio, daeth i le a elwir Y hafanau teg; yn agos i ba le yr oedd dinas Lasea.
9 Ac wedi treulio llawer o amser, a hwylio yn awr yn beryglus, gan fod yr ympryd yn awr wedi mynd heibio, ceryddodd Paul hwynt,

10 Ac a ddywedodd wrthynt, Ha wŷr, yr wyf yn gweled y bydd y fordaith hon yn ddrwg a llawer o niwed, nid yn unig o'r llencyn a'r llong, ond hefyd i'n bywydau ni.
11 Er hynny y canwriad a gredodd y meistr a pherchennog y llong, yn fwy na'r pethau a ddywedasid gan Paul.
12 A chan nad oedd y hafan yn dda i aeafu ynddi, y rhan fwyaf a gynghorodd i ymadael oddi yno hefyd, os gallent trwy un modd gyrraedd Phenice, ac yno i aeafu; yr hon sydd hafan i Creta, ac sydd yn gorwedd tua'r de-orllewin a'r gogledd-orllewin.
13 A phan chwythodd y deheuwynt yn dawel, gan dybied eu bod wedi cael eu bwriad, gan ymollwng oddi yno, a hwyliasant yn agos i Creta.
14 Ond ymhen hir a hwyr, cododd gwynt tymhestlog yn ei erbyn, a elwid Euroclydon.
15 A phan ddaliwyd y llong, ac ni allai ddwyn i'r gwynt, ni a'i gyrrasom hi.
16 A chan redeg dan ryw ynys a elwir Clauda, yr oedd gennym lawer o waith i ddyfod ar hyd y cwch:
17 Ac wedi iddynt gymmeryd i fyny, hwy a arferasant gynnorthwy, gan wregysu y llong; a rhag ofn iddynt syrthio i'r môr-wiail, hwylio ergydiol, ac felly cael eu gyrru.
18 A ninnau wedi ein lluchio yn ddirfawr gan dymestl, drannoeth hwy a ysgafnhasant y llong;
19 A'r trydydd dydd bwriasom allan â'n dwylo ein hunain offer y llong.
20 A phan nad ymddangosodd haul na ser mewn dyddiau lawer, a thymestl fechan yn gorwedd arnom ni, y pryd hynny y tynnwyd ymaith bob gobaith am gael ein hachub.
21 Ond wedi hir ymataliad, safodd Paul allan yn eu canol hwynt, ac a ddywedodd, Ha wŷr, chwi a ddylasech wrando arnaf fi, ac heb ymollwng o Creta, ac ennill y niwed a'r golled hon.
22 Ac yn awr yr wyf yn eich annog i fod yn siriol : canys ni chollir einioes neb yn eich plith, ond o'r llong.
23 Canys safodd ger fy mron heno angel Duw, yr hwn ydwyf fi, ac yr hwn yr ydwyf yn ei wasanaethu,
24 Gan ddywedyd, Nac ofna, Paul; rhaid dy ddwyn gerbron Cesar: ac wele, Duw a roddes i ti y rhai oll sydd yn morio gyda thi.
25 Am hynny, syr, byddwch siriol : canys yr wyf fi yn credu i Dduw, fel y dywedwyd wrthyf.
26 Er hynny rhaid ein bwrw ni ar ryw ynys.
27 Ond pan ddaeth y bedwaredd nos ar ddeg, fel y'n gyrrwyd i fyny ac i lawr yn Adria, tua chanol nos barnodd y llongwyr eu bod yn nesau at ryw wlad;
28 Ac a seinio, ac a'i cawsant yn ugain tarth: ac wedi iddynt fyned ychydig ymhellach, hwy a seinio drachefn, ac a'i cawsant yn bymtheg o hyd.
29 Yna gan ofni rhag i ni syrthio ar greigiau, hwy a fwriasant bedair angor o'r starn, ac a ddeisyfasant am y dydd.
30 Ac fel yr oedd y llongwyr ar ffo allan o'r llong, wedi iddynt ollwng y cwch i'r môr, dan liw fel pe buasent wedi bwrw angorau allan o'r fordaith,
31 Dywedodd Paul wrth y canwriad a'r milwyr, Oni arhoso'r rhain yn y llong, ni allwch fod yn gadwedig.
32 Yna y milwyr a dorrasant raffau y cwch, ac a ollyngasant iddi.
33 A thra oedd y dydd yn dyfod, Paul a attolygodd iddynt oll gymmeryd ymborth, gan ddywedyd, Dyma y pedwerydd dydd ar ddeg i chwi aros, a pharhau i ymprydio, heb gymryd dim.
34 Am hynny yr ydwyf yn attolwg i chwi gymmeryd peth ymborth : canys hyn sydd er eich iechyd : canys ni syrth blewyn oddi ar ben neb o honoch.
35 Ac wedi iddo lefaru fel hyn, efe a gymmerth fara, ac a ddiolchodd i Dduw yn eu gŵydd hwynt oll: ac wedi iddo ei dorri, efe a ddechreuodd fwyta.
36 Yna y cawsant oll sirioldeb, a chymerasant hefyd beth ymborth.
37 Ac yr oeddym oll yn y llong ddau gant a thrigain ac un ar bymtheg o eneidiau.
38 Ac wedi iddynt fwyta digon, hwy a ysgafnhasant y llong, ac a fwriasant y gwenith i'r môr.
39 A phan aeth hi yn ddydd, nid adnabuant y wlad: ond hwy a ganfuant gilfach a'r lan, i'r hon y mynent, os oedd modd, hyrddio yn y llong.
40 Ac wedi iddynt godi'r angorau, hwy a ymrwymasant i'r môr, ac a ymollyngasant y rhwymau llyw, ac a godasant y prif forwyn i'r gwynt, ac a ymgroesasant tua'r lan.
41 A syrthio i'r lle y cyfarfu dau fôr, hwy a redasant y llong i'r llawr; a'r blaenaf a lynodd yn gyflym, ac a barhaodd yn ansymudol, ond torwyd y rhan atal gan drais y tonnau.
42 A chyngor y milwyr oedd ladd y carcharorion, rhag i neb o honynt nofio allan, a dianc.
43 Eithr y canwriad, ewyllysgar i achub Paul, a'u cadwodd hwynt oddi wrth eu hamcan; a gorchmynnodd i'r rhai oedd yn gallu nofio fwrw eu hunain yn gyntaf i'r môr, a chyrraedd tir.
44 A'r rhan arall, rhai ar ystyllod, a rhai ar ddarnau drylliedig o'r llong. Ac felly y diangasant oll yn ddiogel i dir.

PENNOD 28

1 A phan ddihangodd hwynt, hwy a wybuant mai Melita a elwid yr ynys.
2 A'r bobl farbaraidd ni wnaethant fawr o garedigrwydd: canys hwy a gyneuasant dân, ac a'n derbyniasant bob un, o achos y glaw presennol, ac oherwydd yr oerfel.
3 Ac wedi i Paul gasglu sypyn o ffyn, a'u gosod ar y tân, daeth gwiberod allan o'r gwres, ac a gaeodd ar ei law.
4 A phan welodd y barbariaid y bwystfil gwenwynig yn crogi ar ei law, hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Diau mai llofrudd yw hwn, yr hwn, er iddo ddianc rhag y môr, ni chaiff ddialedd fyw.
5 Ac efe a ysgydwodd y bwystfil i'r tân, ac ni theimlodd niwed.
6 Er hynny hwy a edrychasant pa bryd y buasai efe wedi chwyddo, neu yn syrthio yn farw yn ddisymwth: ond wedi iddynt edrych gryn amser, a gweled dim niwed yn dyfod iddo, hwy a newidiasant eu meddyliau, ac a ddywedasant ei fod yn dduw.
7 Yn yr un lle yr oedd eiddo prif ŵr yr ynys, a'i enw Publius; yr hwn a'n derbyniodd, ac a'n lletyodd dridiau yn gwrtais.
8 A bu tad Publius yn gorwedd yn glaf o dwymyn, ac o dylifiad gwaedlyd: at yr hwn yr aeth Paul i mewn, ac a weddiodd, ac a osododd ei ddwylo arno, ac a'i hiachaodd ef.
9 Felly wedi gwneud hyn, eraill hefyd, y rhai oedd â chlefydau yn yr ynys, a ddaeth, ac a iachawyd:

10 Yr hwn hefyd a'n hanrhydeddodd ni âg anrhydeddau lawer; a phan ymadawsom, hwy a'n lleddasant â'r cyfryw bethau ag oedd yn angenrheidiol.
11 Ac ymhen tri mis, ni a aethom mewn llong o Alexandria, yr hon oedd wedi gaeafu yn yr ynys, a'i harwydd oedd Castor a Pollux.
12 A glanio yn Syracuse, ni a arosasom yno dridiau.
13 Ac oddi yno y cyrchasom amgylchiad, ac a ddaethom i Rhegium: ac wedi un diwrnod y deheuwynt a chwythodd, a ni a ddaethom drannoeth i Puteoli:
14 Lle y cawsom frodyr, ac y dymunasom aros gyd â hwynt saith niwrnod: ac felly ni a aethom tua Rhufain.
15 Ac oddi yno, pan glybu y brodyr ni, hwy a ddaethant i'n cyfarfod ni cyn belled ag Appii forum, a'r tair tafarn: y rhai pan welodd Paul, efe a ddiolchodd i Dduw, ac a gymmerodd ddewrder.
16 A phan ddaethom i Rufain, y canwriad a draddododd y carcharorion i bennaeth y gwarchodlu: ond goddefwyd i Paul drigo ar ei ben ei hun gyd â'r milwr oedd yn ei gadw ef.
17 A bu, ymhen tridiau, Paul a alwodd benaethiaid yr Iddewon ynghyd: a phan ddaethant ynghyd, efe a ddywedodd wrthynt, Gwŷr a brodyr, er na wneuthum ddim yn erbyn y bobl, nac arferion ein tadau. , etto mi a draddodwyd fi yn garcharor o Jerusalem i ddwylaw y Rhufeiniaid.
18 Yr hwn, wedi iddynt fy archwilio, a'm gollyngasai i, am nad oedd achos marwolaeth ynof.
19 Ond pan lefarodd yr Iuddewon yn ei erbyn, mi a gyfyngwyd arnaf i apelio at Gesar; nid y dylwn i gyhuddo fy nghenedl.
20 Am hyn gan hynny y gelwais amoch, i'ch gweled, ac i ymddiddan â chwi: o herwydd mai er gobaith Israel yr wyf yn rhwym wrth y gadwyn hon.
21 A hwy a ddywedasant wrtho, Ni dderbyniasom ni chwaith lythyrau o Jwdea amdanat ti, ac ni fynegodd ac ni lefarodd neb o'r brodyr a ddaethant niwed amdanat.
22 Eithr nyni a fynnwn glywed gennyt beth a feddyliech: canys ynghylch y sect hon, ni a wyddom ym mhob man y llefarir yn erbyn.
23 Ac wedi iddynt osod dydd iddo, llawer a ddaethant atto i'w letty ; i'r hwn yr eglurodd ac y tystiolaethodd deyrnas Dduw, gan eu perswadio hwynt ynghylch yr Iesu, o gyfraith Moses, ac o'r proffwydi, o fore hyd hwyr.
24 A rhai a gredasant y pethau a ddywedasid, a rhai ni chredasant.
25 A phan na chytunasant yn eu plith eu hunain, hwy a ymadawsant, wedi i Paul ddywedyd un gair, Da a lefarodd yr Yspryd Glân trwy Esaias y prophwyd wrth ein tadau ni,
26 Gan ddywedyd, Ewch at y bobl hyn, a dywedwch, Wrth glywed y clywch, ac ni ddeallwch; a chan weled y gwelwch, ac ni chanfyddwch:
27 Canys crynu yw calon y bobl hyn, a'u clustiau a ddiflasasant eu clyw, a'u llygaid a gaeasant; rhag iddynt weled â'u llygaid, a chlywed â'u clustiau, a deall â'u calon, a chael troedigaeth, ac i mi eu hiachau hwynt.
28 Bydded hysbys i chwi gan hynny, fod iachawdwriaeth Duw wedi ei hanfon i'r Cenhedloedd, ac a'i gwrandawant hi.
29 Ac wedi iddo ddywedyd y geiriau hyn, yr luddewon a ymadawsant, ac a ymresymasant yn fawr yn eu plith eu hunain.
30 A Paul a drigodd ddwy flynedd gyfan yn ei dŷ cyflog ei hun, ac a dderbyniodd yr hyn oll a ddaethai i mewn ato,
31 Gan bregethu teyrnas Dduw, a dysgu y pethau sydd yn perthyn i'r Arglwydd Iesu Grist, gyda phob hyder, heb neb yn ei wahardd.